Proprietatea Bibliotecii
Universităţii Iaşi
III-6971

BCU IAŞI/CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

BCU IASI/CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

BCU IASI CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

897
1896

NOTE ŞI MEDITAŢIUNI

ASUPRA

PSALMILOR

DE

Dr. GHERASIM TIMUŞ
EPISCOPUL ARGEŞULUI

VOLUMUL III

BUCUREŞTI
TIPOGRAFIA GUTENBERG, JOSEPH GÖBL
20. — STRADA DOAMNEI. — 20.
1896

BCU IAŞI/CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

BCU IASI/CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

891.
1896.

NOTE ȘI MEDITAȚIUNI

ASUPRA

PSALMILOR

DE

Dr. GHERASIM TIMUȘ
EPISCOPUL ARGEȘULUI

VOLUMUL III

BIBLIOTECA CENTRALĂ A UN. IAȘI
VENITA
CONFORM LEGEI DIN 1893

BUCUREȘTI
TIPOGRAFIA GUTENBERG, JOSEPH GÖBL
20. — STRADA DOAMNEI. — 20.
1896

BCU IASI/CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

REÎNREGISTRAT
28 NOIA 1939
Biblioteca Universității Iași
891 | 1896

BCU IASI/CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

PSALMUL CVI

In ebreŭ n'are titlu, și în ceĭ LXX și Vulgata se citește *Aliluia*, fără îndoială pentru că acest cuvênt, saŭ maĭ bine aceste cuvinte *(lăudați pre D-ḍeŭ)*, sunt în text la sfêrșitul psalmuluĭ precedent. Am făcut aceeașĭ observare la începutul psalmuluĭ 104.

Mulțĭ interpreți privesc psalmul acesta ca o continuare a psalmilor 104 și 105 carĭ aŭ fost cântațĭ în totul saŭ în parte la transportarea Chivotuluĭ legiĭ din casa luĭ Obededom pe muntele Sionuluĭ; dar socotința acésta este o curată presupunere, nu este nimic în istoria acesteĭ strămutărĭ care să o sprijinéscă.

Alțiĭ rapórtă acest psalm la timpul captivitățiĭ Babilonuluĭ, ca cum ar fi o predicere de relele ce le suferiră Iudeiĭ în acest eveniment și de isbăvirea lor, efect unic al milostivireĭ divine. Și acésta e o presupunere, care nu ni se pare justificată nicĭ prin un moment istoric. Cea maĭ mare parte din sfințiĭ Părințĭ aŭ vĕḍut aicĭ o profeție de chemarea neamurilor și de isbăvirea relelor spirituale de care era împovărat némul omenesc sub tirania diavoluluĭ. Acest sens se pare că l'a avut în vedere Sf. Spirit și multe versurĭ 'l caracteriséză destul de distinct.

Sunt patru felurĭ de rele de care Profetul recunóște că aceĭ de cariĭ vorbește el a fost mântuițĭ prin providința luĭ D-ḍeŭ, pericole în călĕtoriĭ, asprimele captivitățiĭ, dure-

rile bólelor, furtuní pre mare. Aceste patru rele sunt expuse în cele treĭ-decĭ și douĕ de versurĭ dintâiŭ ale psalmuluĭ și pentru fie-care din aceste rele, sunt douĕ versurĭ intercalare ce le voiŭ însemna îndată ce ni se vor presinta. In restul Psalmuluĭ, adică în cele din urmă un-spre-dece versurĭ ale psalmuluĭ, intercalațiunile nu se maĭ găsesc. Aceste intercalărĭ neapărat eraŭ cântate de cor, după ce leviții saŭ cântăreții principalĭ reciteaŭ versurile intermediare.

Fructul ce trebue a trage din acest psalm, este de a mulțumi luĭ D-dĕŭ pentru bine-facerile sale, de a nu perde nicĭ-o-dată din vedere bunătatea și milostivirea sa, de a face ca simțirea miseriilor nóstre să servéscă la încrederea și dragostea ce o cere de la noĭ.

VERSURILE 1, 2, 3.

Mărturisiți-vĕ Domnuluĭ, că este bun, că în veac este mila luĭ. Să dică ceĭ mântuiți de Domnul pre carii 'ĭ-aŭ scos din mâna vrășmașuluĭ. Și din țĕrĭ 'ĭ-aŭ adunat pre dĕnșiĭ, de la rĕsărit și de la apus, de la méză-nópte și de la marea.

In ebreŭ și Grec sunt numaĭ douĕ versurĭ dar acésta este indiferent pentru sens. Profetul învită la recunoștință pre aceĭ ce Domnul 'ĭ-aŭ izbăvit de inimicii lor și 'ĭ-aŭ adunat din cele patru părți ale lumiĭ. Marea la versul al 3-lea însémnă méză-ḑi, pentru că Oceanul era spre sud de Palestina. Iudeiĭ dădeaŭ îndecomun numele de *mare* și la Mediterana, care era spre apus; dar cunoșteaŭ numaĭ puțin Océnul, a cărui braț saŭ golf este și marea Roșie, și acéstă mare era spre méză-ḑi. Maĭ aveaŭ obiceiul de a însemna méză-ḑi prin drépta, pentru că privind spre Orient (care era punctul către carele se îndreptaŭ spre rugăciune), aveaŭ méză-ḑi la drépta. Unii pentru acésta, cred că e greșală în ebreŭ și că în loc de a ceti ומים ar trebui a se ḑice ימין dextra adecă *Jamin* în loc de Mijam, dar nu cred să fie necesară acéstă corecțiune, pentru că Océnul era spre méză-ḑi Iudeilor. Ore un profet n'aŭ putut să vorbéscă de Ocean de și Iudeiĭ înțeleg în general prin numele de *mare* Mediterana care era la apus?

Cine sunt decĭ acești credincioși pre carii D-dĕŭ 'ĭ-aŭ rĕscumpĕrat, 'ĭ-aŭ mâhnit de vrăjmașii lor, 'ĭ-aŭ adunat din patru părți ale lumiĭ? Partisanii sistemuluĭ captivității ḑic că sunt Iudeiĭ, carii sub regii Persieĭ, Cyrus, Darius, Artaxerxes, fură adunați din tóte părțile, care se supunéŭ acestor principĭ și care sunt caracterisate prin cele patru puncte cardinale, Orient, Occident, Nordul și Sudul.

Unii cred că este vorba de chemarea neamurilor și convertirea Iudeilor. Aceste două evenimente, adecă chemarea tuturor popórelor la credință și convertírea Iudeilor, sunt de sigur prédise și ce dintâiu s'aŭ împlinit; al doilea se va împlini la vremea sa. Dar, este bine și conform cu regulele unuĭ critic înțelept de a se fixa la ceea ce este sigur, de cât a se opri la ceea ce este întunecat, presupus și chiar contrădis de ceĭ vechĭ. Ieronim dicea că cele dece triburĭ eraŭ încă din timpul sĕŭ supuse regeluĭ Persieĭ și captivitatea lor nu se sfârșise. Acest dascal înțelegea fórte bine Profețiile și nu vedea pretinsa întórcere sub Cyrus, Darius, Artaxerxes și alțĭ regĭ ce se citézĕ. Fără a condamna acest sistem credem că Psalmistul, carele singur ne ocupă aicĭ, prevede chemarea popórelor la Biserica creștină și lor le dice să cânte laudele Domnuluĭ, pentru că 'ĭ-aŭ chemat din tóte părțile pământuluĭ.

MEDITAȚIUNI

Din primiĭ secolĭ aĭ Bisericeĭ, Iudeĭ și némurĭ intraseră în alianța luĭ D-dĕŭ formată prin Iis. Chr. Eĭ aŭ fost adunațĭ din tóte părțile lumiĭ cunoscute; nu maĭ era distincțiune de popor între popor; și toțĭ eraŭ chemațĭ la moștenirea ceréscă. In cursul vécurilor, acéstă familie mare s'a înmulțit, numele luĭ Iis. Chr., a fost anunțat pretutindenea, și s'aŭ găsit peste tot locul credincioșĭ, carĭ aŭ recunoscut și celebrat cu Profetul nostru bunătatea și milostivirea infinită a luĭ D-dĕŭ.

Acéstă bine-facere a rĕscumpĕrăreĭ de care vorbește profetul, este totdéuna nouĕ, orĭ pentru că se aplica din ném în ném tuturor acelor, carĭ intră în alianță, orĭ pentru că produce totdéunea sentimente nouĭ de recunoștință și de dragoste în inima acelor carĭ se ocupă, orĭ pentru că înalță neîncetat sufletul nostru maĭ presus de inclinațiunile natureĭ. St. Ambrosie care consideră ceea ce renaște în tóte momentele în om, dorința de glorie; și el privea binefacerea rĕscumpĕrăreĭ ca obiectul cel maĭ capabil de a întări acéstă dorință, așa că nu numaĭ să fie permis, dar prea recomandat creștinuluĭ de a se ocupa de ea, de a se nutri, de a'l prețui în tóte momentele vieței sale. Mĕ voiŭ prémări, dice el, nu pentru că sunt just, dar pentru că am fost rĕscumpĕrat; nu pentru că sunt fără pĕcate, dar pentru că pĕcatele mele 'mĭ-aŭ fost ertate; nu pentru că m'am făcut folositor altora saŭ pentru că 'mĭ am atras binefacerile lor, dar pentru că sângele luĭ Iis. Chr., s'a vărsat

pentru mine. Fără greșalele mele n'aș fi fost răscumpărat cu un preț așa de mare.

Aceste greșelĭ 'mĭ-aŭ fost mai de folos de cât starea inocenței. In inocență, aș fi devenit mândru; și după ce voiŭ fi devenit înșelător, m'aș fi supus.

VERSURILE 4, 5.

Rătăcit-aŭ în pustie fără de apă; calea cetățeĭ celeĭ de locuit n'aŭ aflat. Flămânḑind și însetând, sufletul lor într'ênșiĭ se sfârșea.

Iată cel dintâiŭ din relele care aŭ supĕrat pre aceĭ de cariĭ vorbește Profetul, și care precum credem sunt némurile și iudeiĭ; maĭ înainte de chemarea lor la credință, eĭ rătăceaŭ pre pământ ca niște călĕtorĭ, fără provisiune, fără păzitorĭ și fără speranță de a găsi un loc unde să se pótă odihni.

Aceĭ cariĭ se țin de sistemul captivității, se silesc de a aplica aceste versurĭ Iudeilor, cariĭ rătăceaŭ după eĭ în Haldea, fără nutriment și fără a găsi scăpare. Tóte acestea mi se par lipsite de dovedĭ; se vede din exemplul luĭ Tobie, Susaneĭ și a bărbatuluĭ eĭ, a luĭ Mardocheŭ și Esthir, a luĭ Ezdras, Niemia, a luĭ Daniel și ceĭ-l'alțĭ treĭ tineri, că acești ebreĭ exilați rĕmaseră la un loc; că mulțĭ dintre eĭ aveaŭ o deosebită stimă, și eraŭ bogați, dovadă bărbatul Susaneĭ și Mardocheŭ, cariĭ deveniră primul ministru a luĭ Assuerus; că în fine acest popor a păstrat o parte din obiceiurile lor pentru că aveaŭ judecătorĭ. Pre când în sensul ce l'aŭ vĕḑut Sfinții Părinți, neamurile în raport cu religiunea, eraŭ în adevĕr ca niște rătăciți, strîmtorați, fără principiĭ fixe și fără să știe care trebuia să fie destinata lor. Iudeiĭ însuși de și luminați de luminele revelațiuneĭ, abuzaŭ de lege prin atâtea interpretațiunĭ false și aŭ îngăduit a se stabili printre eĭ atâtea secte diferite, că în timpul luĭ Iis. Chr. eĭ maĭ că perduse calea mântuireĭ și vorbeaŭ de Abraam și de Moisi; dar credința, munca și doctrina altuia era ca și cum ar fi lipsit din Națiune. Iată în adevĕr rătăciții și strîmtoraților de cariĭ vorbește profetul.

Unĭĭ traduc ebreul: Eĭ aŭ rătăcit în pustie, într'o cale deșartă; n'aŭ găsit oraș de locuit; așa că cuvêntul *via* se construește cu cuvêntul carele precede și nu cu civitas, care urmézĕ.

Acéstă interpretațiune este arbitrară, și textul este susceptibil de traducerea Septuaginteĭ și a Vulgateĭ.

Alt-fel acelaș sens este într'amêndouĕ interpretațiunile.

MEDITAȚIUNI

Aicĭ este imagina naturală a stăreĭ nóstre când părăsim pre Domnul pentru a ne supune lumiĭ și a satisface pa-

siunile nóstre. Noĭ mergem atuncĭ ca într'un deșert unde nicĭ o cărare nu ne póte conduce la *cetatea stătătóre* de care vorbește Apostolul, adecă la mântuire.

Nu suntem nutriți, nicĭ de cuvêntul luĭ D-ḑeŭ, nicĭ de sfintele Taine ale luĭ Iis. Chr. Avem setea dorințelor, și nimic nu ne póte adăpa, pentru că nu primim nicĭ o picătură din apa mântuitóre ce Iis. Chr. a făgăduit celor ce se închină numeluĭ sĕŭ. Tot cam așa e cu spiritele recĭ și leneșe în serviciul luĭ D-ḑeŭ, cu acéstă diferință că aceștia simțesc din timp în timp miseria lor, pentru că fac câte odată reflexiunĭ asupra lor. Putem ḑice, că nu sunt cu totul rătăcite, dar tind la rătăcire totală, pentru că puțina lumină, care le rĕmâne se va stinge.

Sființiĭ aŭ cunoscut fórte bine nenorocirea ce o zugrăvește aicĭ Profetul, și pentru a se feri, aŭ stabilit în eĭ o singurătate cu totul diferită de aceea în care merg pĕcătoșiĭ. Acéstă singurătate, ḑicea Sf. Grigorie, consistă a exclude din inimă vuetul dorințelor pămênteștĭ, a pune aicĭ prin meditațiunea eternităților dragostea de patria cerésca. Pĕcătoșiĭ rătăcind în deșertul lor, nu știŭ unde merg și dreptul vede totdéuna ținta la care aspiră.

VERSURILE 6, 7.

Și aŭ strigat către Domnul când se necăjaŭ eĭ, și din nevoile lor 'ĭ-aŭ mântuit pre eĭ. Și 'ĭ-a povățuit pre eĭ la calea dréptă ca să mérgă în cetatea cea de locuit.

Textul ḑice absolut acelaș lucru ca și versiunile. Partisaniĭ sistemuluĭ captivității, explică acésta de rugăciunile ce le făceaŭ drepții pe timpul exiluluĭ în Haldea. Decĭ, după acéstă explicațiune, ar trebui ca acești drepți să fi fost auḑiți, pentru că Profetul nostru asigură positiv, că aceĭ de cariĭ vorbește *fură* izbăviți de Domnul din strîmtorarea în care eraŭ. Dar acésta nu se întêmplă pe timpul captivității Babilonice ; aŭ fost preḑis, că va dura șépte-ḑecĭ de anĭ și trebuia ca preḑicerea să se împlinéscă. Acéstă profeție nu era condițională ca acea a luĭ Iona în raport cu Ninive ; și dovadă că nu era, este că D-ḑeŭ a declarat luĭ Irimia că chiar când Moisi și Samuel s'ar ruga pentru Israil eĭ, nu vor maĭ întórce suferința captivității. Mărturisesc că profeții și drepții, cariĭ fură aduși la Babilon, se silirĕ a îmblânḑi pre Domnul prin rugăciunĭ prea ferbinți. Sunt doveḑĭ în toți profeții din timpul acela, și în particular în Daniel ; dar acești ómenĭ sfinți nu se rugaŭ, pentru ca timpul captivității să fie scurtat ; eĭ se rugaŭ ca D-ḑeŭ să erte pĕcatele

poporuluĭ sĕŭ, pentru ca acest popor să apuce pe calea uneĭ căinți sincere și să renunțe la înclinarea ce aŭ avut'o totdéuna pentru idolatrie. Asupra acestuĭ punct eĭ fură auḑiți, dar nu e acésta punctul de vedere al interpreților cariĭ explică psalmul nostru, și a altora, în privința captivității. Eĭ voesc ca rugăciunile conținute în aceste imne să aibă de obiect chiar izbăvirea celor robiți; și iată ce nu pot admite, cel puțin ca acéstă izbăvire să nu fie o figură simplă a uneĭ liberărĭ mult maĭ însemnate, care era acea a némuluĭ omenesc, gemênd sub tirania iaduluĭ și a pĕcatuluĭ. Înțeleg ca Profetul să fi vorbit tot o-dată și de izbăvirea luĭ Israil captiv, care trebuia să se întêmple după șapte-ḑecĭ de anĭ și de a tuturor ómenilor, care era reservată pentru timpurile luĭ Mesia; înțeleg ca să fi conținut douĕ lucrurĭ sub aceeașĭ literă: 1) că Israilteniĭ să fie auḑiți, nu pentru a se întórce din Babilon înainte de șapte-ḑecĭ de anĭ precișĭ, dar pentru a se împăca cu Domnul; 2) că se va împlini prin venirea luĭ Mesia singurul și unicul rĕscumpĕrător al ómenilor.

Noĭ explicăm acest psalm de chemarea Iudeilor și a némurilor la credință; dar, cum Profetul póte să ḑică în sensul acesta, saŭ după acéstă explicațiune că aceste popóre aŭ strigat către Domnul și ĭ-aŭ izbăvit de mizeria lor? S'ar înțelege ușor dacă ar fi vorba numaĭ de Iudeĭ, printre cariĭ aŭ fost totdéuna Profeți și judecătorĭ carĭ să solicite venirea luĭ Mesia; dar pentru neamurĭ, cariĭ nu aveaŭ credința acestuĭ Mesia viitor, cum aŭ strigat eĭ către Domnul pentru ca să'ĭ strângă din acéstă cale rătăcită, în care se rătăceaŭ? Era de ajuns a rĕspunde cu Fer. Ieronim, că necazul strigă prin sine însuși, cu Fer. Augustin, că tot neamul omenesc fiind atuncĭ ca un *bolnav* cerea și un *doctor bun*. Dar nu este aicĭ altă taină de cât aceea ce este lămurit prevestită de Isaia. Aceĭ cariĭ nu'mĭ cereaŭ nimic maĭ înainte, m'aŭ căutat. Păgâniĭ aŭ auḑit vocea luĭ Mesia și a apostolilor sĕĭ și eĭ aŭ început a căuta pre D-ḑeŭ pre carele nu'l cunoșteaŭ. Eĭ aŭ strigat către acel ce nu l'aŭ știut niciodată, aŭ recunoscut căile întunecate pe care mergeaŭ, și s'aŭ adresat la Domnul pentru a eși de aicĭ.

MEDITAȚIUNI

Este evident, că nimenĭ nu póte striga către Domnul fără să fie prevenit de dar. Acest dar lucrézĕ douĕ schimbărĭ în om; îĭ face cunoscută miseria sa, și'l îndeamnă de a eși. Când St. Petru vorbea poporuluĭ din Ierusalim de crima enormă ce o săvêrșise rĕstignind pre Is. Chr., se ridica din tóte părțile un strigăt, care manifesta rușinea și durerea acestuĭ popor. *Ce vom face, fraților?* strigaŭ eĭ către Petru și ceĭ-l'alțĭ apostoli. Iată un exemplu frumos de ceea ce ne ḑice Profetul în psalmul sĕŭ:

Adevĕrul este anunţat, darul vorbeşte inimeĭ, înfrângerea inimeĭ urmézĕ după acésta şi se întórce către Domnul, pentru a obţinea ertarea pĕcatelor sale.

Nu este nimic maĭ energic şi maĭ instructiv, decât acest cuvênt al Profetuluĭ: *Şi 'ĭ-am povăţuit pre eĭ la calea drépltă, ca să mérgă în cetatea de locuit.* Când ar fi vorba de întórcerea Iudeilor la Ierusalim, acest oraş nu era pentru eĭ o locuinţă fixă. Profeţiĭ şi drepţiĭ, cariĭ puteaŭ fi în acea călĕtorie, ştiaŭ, că în puţinĭ anĭ, şi póte în puţine ḑile, vor merge a se aduna cu părinţiĭ lor, cum vorbeşte aşa de des scriptura. Era óre necesar de a dori cu atâta ardóre o locuinţă de o durată aşa de mică? Eĭ priveaŭ la Ierusalimul cel nevĕḑut unde guverna acel ce'ĭ chiema din exil. E nenorocire pentru ómenĭ, că gândesc aşa de puţin la acéstă cetate, a căreĭ fundamente sunt neclătite. Acéstă cetate nu este chiar a luĭ D-ḑeŭ, ḑicea Augustin, căcĭ ea nu este coeternă cu Trinitatea dar participă la eternitatea luĭ D-ḑeŭ, pentru că este locul unde se arată D-ḑeul aleşilor sĕĭ în eternitate. Ea întrece tóte timpurile, pentru că este destinată a face fericirea acelor cariĭ vor fi întrebuinţat bine timpul.

VERSURILE 8, 9.

Mărturiséscă-se Domnuluĭ minunile luĭ fiilor ómenilor.
Că a săturat suflet deşert, şi suflet flămând a umplut de bunătăţi.

Ebreul s'ar putea traduce: Să cânte, în onórea Domnuluĭ, milostivirea şi minunile sale, în presenţa saŭ în favórea fiilor omeneştĭ; totuşĭ este maĭ multă poesie a personifica milele şi minunile Domnuluĭ, şi a le invita, ca şi cum ar fi fiinţĭ particulare, a celebra mărirea luĭ D-ḑeŭ în presenţa tuturor ómenilor. In fond sensul este acelaş.

Versul 8 este unul din intercalările care se repetă de patru orĭ în acest psalm cu versul 6; şi acéstă dublă intercalare este pentru fie-care din relele, de care, ḑice Profetul, că Domnul 'ĭ-aŭ isbăvit pre aceĭ de care e vorba în psalmul acesta. Aicĭ, de exemplu, este vorba de pericolele în călĕtoriĭ, şi de rătăciriĭ în locurĭ deşerte, nelucrate şi nelocuite. Acest obiect, coprinḑându-se între cele douĕ intercalărĭ, ocupă şése versurĭ; al douilea rĕŭ, care este robia, ocupă şépte; al treilea care este bóla, ocupă şése; al patrulea care este furtuna pe mare, ocupă ḑece.

Sub acéstă divisiune relativ la primul rĕŭ, sunt douĕ bineaceriĭ ale Domnuluĭ; el a arătat calea acelor, cariĭ se rătăcesc, şi

ĭ-aŭ nutrit și săturat când eraŭ să piară de fóme și de sete în deșertul în care eraŭ. Acéstă fóme și acéstă sete, o explicăm de uitarea totală a doctrineĭ sănătóse și a științeĭ mântuireĭ în care eraŭ Iudeiĭ și neamurile când a venit Mesia pre pământ. Ceĭ d'întêiŭ aŭ alterat legea prin falșele lor interpretațiunĭ, și ceĭ de al doilea nu aveaŭ nicĭ o idee de adevĕratul D-ḑeŭ, tótă știința lor se mărginea a disputa de tot și a nu ajunge la nicĭ un resultat. Is. Chr. venind în lume aduse ómenilor adevĕrata nutrire a sufletelor, care este cuprinsă în Evangelie; apostoliĭ sĕĭ după el o împărțiră tuturor noródelor și nu va înceta, până la sfârșitul veacurilor de a fi mâncare pentru adevĕrațiĭ servitorĭ aĭ luĭ D-ḑeŭ. Cred că acéstă explicațiune este maĭ adevĕrată și maĭ solidă, decât aceea ce se mărginește a ne ḑice, că D-ḑeŭ s'aŭ îngrijit de-a nutri pre ebreĭ în timpul întórcereĭ lor din Babilon. N'a putut fi o mare minune în acéstă demâncare, pentru că Artaxerxes procură bucatele pentru aceĭ ce se întorceaŭ cu Ehdras. Este adevĕrat, că acéstă bine-facere a regeluĭ Persieĭ a fost o îngrijire a Provedinței pentru a ajuta pre Iudeĭ; dar nu se póte ḑice că să fi fost o minune, o protecțiune superióră legilor cunoscute natureĭ.

MEDITAȚIUNI

Când a venit Is. Chr. în lume, găsi némul omenesc într'o mare lipsă în raport cu adevĕrul. S'aŭ căutat de la începutul lumiĭ, și afară de aceĭ cariĭ aŭ primit luminile revelațiunĭ, și cariĭ nu le întunecase prin pasiunile lor, saŭ prin opiniunile lor particulare, toțĭ ceĭ-l'alțĭ ómenĭ eraŭ greșițĭ. Eĭ sufereaŭ de aceea ce un Profet numește *fómea cuvêntuluĭ luĭ D-ḑeŭ*. Acéstă fóme era cu atât maĭ rea cu cât consuma némul omenesc, fără să'șĭ vadă miseria, cel puțin fără să se îndrepteze către acela care singur putea să'ĭ mângâe.

Profetul invită decĭ cu drept cuvênt pre toțĭ fiiĭ ómenilor a recunóște milele și minunile celuĭ Atot-Puternic, pentru că aŭ trimes pre pământ pe autorul a tot adevĕrul și dătătorul a tot binele pentru a sătura *sufletul flămând*. Cel ce ascultă pre Is. Chr. nu maĭ are trebuință de școle filosofice curat omenești. Nu maĭ este vorba de a căuta origina bineluĭ și a rĕuluĭ, esența fericireĭ, termenul la care aspiră inima omuluĭ, dovedile despre natura sufletuluĭ, datoria față cu sine însușĭ și cu societatea, mijlócele de a liniști furia patimilor și sute de alte obiecte care a făcut să nască atâtea sisteme și să causeze atâtea dispute. Is. Chr. a revĕrsat o lumină care se întinde pretutindenea, care

descoperă ceea ce suntem noĭ pre pământul ce'l locuim și ceea ce trebue să fim într'o patrie mai bună. El ne-a arătat cauzele conrupțiuneĭ nóstre și mijlócele de a le remedia. Acéstă fóme și acéstă sete de adevĕr cu care ne naștem, subsistă încă în noĭ, dar nu ca un foc care ne consumă fără speranța de a-l stinge vre-o-dată. Ne apropiăm de apele salutare a căror isvor este Is. Chr., luăm pâinea vieței ce ne-aŭ lăsat-o și așteptăm în pace fericitul moment în care tóte dorințele nóstre se vor împlini prin bucuria deplină și întrégă de adevĕrul etern.

VERSUL 10.

Pre ceĭ ce ședeaŭ întru întunerec și în umbra morții, pre ceĭ ferecați cu sărăcie și cu fier.

Profetul face aicĭ descrierea rĕuluĭ al doilea. El represintă ómeniĭ ce șed în întuneric, plinĭ de miserie și încărcați de fer. Construcțiunea acestuĭ vers nu este grea în Ebreŭ unde sunt douĕ participiĭ care pot fi generalminte la nominativ și la ablativ. Nu se știe pentru ce ceĭ LXX le-aŭ tradus prin acusativ. Se pare că eĭ aŭ pus acest caz prin anticipație, și că este cerut prin *liberavit eos*, care este la versul 13. Cred că e maĭ natural de cât a suplini *novi* saŭ *videre erat* saŭ vre-un alt verb relativ care nu este în text. Sensul este tot acelaș în ebreŭ și în versiunĭ. Se cunóște ușor că partisaniĭ sistemuluĭ captivității înțeleg acest vers de Iudeiĭ aduși din captivitate uniĭ prin Salmanasar alțiĭ prin Nabuchodonosor, ceea ce nu póte maĭ puțin a se verifica pentru tot timpul captivității, căcĭ se vede că regele Iókim fu scos din închisóre și chiar onorat de Evîlmerodah, și că ceĭ-l'alțĭ Iudeĭ se bucurară iarăși delibertatea lor după acest cuvênt al luĭ Ieremia: *zidiți case și locuiți-le, plantați grădinĭ, și mâncați-le fructul; însurați-vĕ și vĕ înmulțiți, contribuiți la pacea Babilonuluĭ și rugați pre Domnul pentru el.* Acest loc procură obiecțiunĭ marĭ contra întreguluĭ sistem, dar orĭ-cum ar fi, noĭ explicăm acest vers de starea în care se găseaŭ ómeniĭ în ceea ce privește religiunea, când a venit Is. Chr. Când Mesia părăsi Nazaretul ca să vestéscă mântuirea în părțile triburilor Naftalimuluĭ și a luĭ Zabulon, evangelia dice, că atunci după profeția luĭ Isaia, acest popor care ședea întru întuneric și în umbra morții, a vĕdut lumina mare. Și când Is. Chr. însuși, explicând Scripturile în Sinagoga Nazaretuluĭ, revine la acea parte din Isaia unde se scrie: Am fost trimis de spiritul Domnuluĭ pentru a bine-vesti sĕracilor, a mângâia pre ceĭ scărbițĭ, a vesti izbăvirea celor robițĭ, etc. Acest mântuitor al lumiĭ, dice că în acéstă ḑi s'aŭ împlinit profeția în presența lor. Nu este acésta o interpretațiune cu totul naturală a versuluĭ Profetuluĭ nostru? Și nu trebue a în-

ţelege acest întuneric, acéstă umbră a morţii, acéstă captivitate de starea de orbire, de nesimţire, de lipsă şi robie spirituală în care gemea némul omenesc, când a apărut Mesia în lume?

MEDITAŢIUNI

Nimic nu trebuea să dea mai multă pază de cât ca acéstă descriere ce o face Profetul şi o vedem şi în Evangelie. Intuneric, umbră a morţii cătuşi de fier. Pentru că vedem adese-orî pre păcătoşi în strălucire şi bogăţie, credem că sunt cei mai fericiţi dintre toţi ómenii, dar trebue a'i judeca după interior. Spiritul lor este în întuneric şi însuşi Is. Chr. asigura ḑicênd că orî-cine face rĕŭ, fuge de lumină, pentru ca ea să nu'i descopere diformitatea lucrurilor sale. Sufletul lor este în mórte, pentru că nu mai este însufleţit de adevĕrata viéţă, care este dragostea de D-ḑeŭ, căci după Apostolul mult iubit, cel ce este fără dragoste rĕmâne întru mórte. Ei sunt sub robia lumii şi a pasiunilor lor, şi ce fel de legături, strigă Augustin! Se par uşóre şi greutatea lor este de nesuferit; se pare că sunt însoţite de plăcere şi aduc sufletului o durere de mórte. Sub aceste lanţuri nu póte fi adevĕrată linişte, nici o fericire solidă, nici o speranţă capabilă de a mângâia. Apoi, acest sfânt părinte vorbind de sărăcia unui suflet în pĕcat, apostrofĕză ast-fel pre pĕcătos: Oh! de ai putea să vedi câmpul inimei tale, ai fi atins până la lacrimi, negăsind aici un singur fruct, care să te nutréscă. Nu este fóme comparabilă cu aceea a sufletului unui pĕcătos. Este o adevĕrată mórte; suntem înconjuraţi de morţi aici jos. Aceste idei ce se numesc mistice, câte-o-dată chiar pentru a le micşora, sunt iarăşi adevĕrate ca primele principii ale ştiinţelor, pentru că sunt întemeiate pe revelaţiunea, care este infailibilă. Ele sunt temeiul întregului edificiŭ al mântuirei, care consistă în viéţa nedespărţită de dragostea lui D-ḑeŭ şi neîmpăcată cu pĕcatul.

VERSURILE 11, 12.

Că aŭ amărît cuvintele lui Dumneḑeŭ şi sfatul celui înalt l'a întărîtat. Si aŭ împilat întru ostenélă inimile lor; slăbit-aŭ şi nu era cine să le ajute.

Profetul spune causa stării deplorabile în care eraŭ ómenii sub tirania erórei şi a pĕcatului. Pentru că aŭ amărât cuvintele lui

D-ḑeŭ; eĭ aŭ contraḑis cuvintele luĭ D-ḑeŭ, după ebreŭ, *eĭ le-aŭ dispreţuit;* eĭ aŭ fost umiliţĭ prin ostenelĭ nesuferite; ebreul, ḑice el, ĭ-a umilit; şi sensul versiunilor este acelaş, căcĭ D-ḑeŭ ĭ-a umilit, şi prin mâna luĭ D-ḑeŭ aŭ fost umiliţĭ. De aicĭ eĭ aŭ căḑut într'o lânceḑire absolută; ebreul ḑice simplu: Eĭ aŭ căḑut şi nimenea n'a putut să'ĭ sprijinéscă. Se vede că versiunile daŭ tot sensul textuluĭ. Trebue a observa atât expresiunea textuluĭ, cât şi a versiunilor: *Eĭ aŭ amărît cuvêntul luĭ D-ḑeŭ*; ca şi cum acest cuvênt ar fi o persónă; este un mod de vorbire poetică pentru a se înţelege cât de mare a fost nedreptatea şi îndrăsnéla acestor rebelĭ; póte că şi Profetul să înţelégă cuvêntul luĭ D-ḑeŭ substanţial saŭ *Cuvêntul luĭ D-ḑeŭ*, cum ḑice Apostolul, că Ebreiĭ aŭ ispitit pre Is. Chr. în deşert.

Aceste doŭĕ versurĭ sunt încă înţelese de interpreţĭ, partisaniĭ sistemuluĭ Babilonic, de Iudeiĭ captivĭ în acest oraş şi în Haldea. Nu este îndoială, ca să nu fi fost pĕcătoşĭ din acéstă naţiune, care să 'ĭ fi atras captivitatea, ca să nu fi fost vinovaţĭ către cuvêntul luĭ D-ḑeŭ ce anunţaŭ profeţiĭ. Dar noĭ nu ştim muncile ce aŭ fost impuse captivilor acestora, nicĭ până la ce punct aŭ fost umiliţĭ de învingĕtorĭ. Pe când starea némuluĭ omenesc înainte de rĕscumpĕrare ne este fórte cunoscută. Cuvêntul luĭ D-ḑeŭ era cu totul uitat şi dispreţuit şi provedinţa sa pusă în problemă. Ómeniĭ s'aŭ degradat singurĭ prin tóte culturile falşe rĕspândite pre pământ; şi nicĭ o putere omenéscă nu putea să'ĭ scóţă din abizul în care ĭ cufundase ignoranţa şi patimile.

MEDITAŢIUNI

Cuvêntul luĭ D-ḑeŭ, sfaturile luĭ D-ḑeŭ, sunt de o delicateţă infinită; este uşor de a le irita, şi a le jigni, şi omul singur se face vinovat de acéstă îndrăsnélă când întreprinde, saŭ de a le cerca cu imprudenţă, saŭ de a le explica într'un chip favorabil amoruluĭ propriŭ, saŭ de a le supune puterilor liberuluĭ arbitru. Tot ceea ce trebue a înţelege de aceste atentate, este orbire, eróre, părăsirea luĭ D-ḑeŭ, fericiţĭ încă dacă îmulţind căḑerile lor ar ajunge la umilinţa inimeĭ. Când veni Is. Chr. să lumineze pământul, el găsi filosofĭ mândri carĭ voiaŭ să judece de tóte, şi carĭ nu aveaŭ ideĭ juste de nimic; el găsi ómenĭ sensualĭ, carĭ ḑiceaŭ, că fericirea consistă în bucuria de plăcerile lumeĭ acesteia; el găsi fariseĭ mândri, carĭ aveaŭ în vedere numaĭ scórţa legiĭ şi carĭ neglijeaŭ spiritul, carĭ se credeaŭ superiorĭ celor-l'alţĭ ómenĭ, pentru că păzeaŭ câte-va ceremoniĭ legale; el nu găsi nicăirĭ umilinţa inimeĭ, şi prin aceea întreprinse reforma némuluĭ omenesc. Fericiţĭ ceĭ săracĭ cu duhul este primul articol al învĕţătureĭ sale. Pentru ca eĭ să guste sfântul cuvênt trebuia

să încredințeze pre om, că era cu totul în ignoranță și conrupțiune; aŭ trebuit să aducă spiritele la îmblânzirea pruncilor. Is. Chr. anunța mistere neînțelese, de inteligența omenéscă, și nu cerca în acéstă privință de cât credință, el predică o morală cu totul contrarie pasiunilor, și oferi darul sĕŭ pentru a o face nu numaĭ practicabilă dar ușóră și iubită; el nu făgădui nicĭ o rĕsplătire temporală ómenilor, conduși până atuncĭ de sensurĭ și înălță gândurile lor la o stare cu totul invisibilă, la o viéță de care eĭ nu aveaŭ nicĭ o experiență, la o fericire la care nu putea să ajungă de cât pe calea suferințelor. Iată ce lucră cuvêntul luĭ Is. Chr., apostolii ni l'a transmis; este tot așa de curat ca și când eși din gura stăpânuluĭ lor, dar este tot așa de delicat; nu sufere nicĭ alterațiune nicĭ modificațiune, nicĭ restricțiune. El exclude mândria, curiositatea, îndărătnicia, tóte aceste viciĭ într'un cuvênt, care aŭ produs impietatea, eresia și desfrânarea.

VERSURILE 13, 14, 15, 16.

Si aŭ strigat către Domnul când se necăjea eĭ și din nevoile lor 'ĭ-aŭ mântuit pre dênșiĭ. Și 'ĭ-aŭ scos pre eĭ dintru întunerec și din umbra morții și legăturile lor aŭ rupt. Mărturiséscă-se Domnuluĭ milele luĭ, și minunile luĭ fiilor ómenilor. Că a sfărâmat porți de aramă și zăvóre de fier a frânt.

Sunt aicĭ douĕ intercalărĭ, adică, versurile 13 și 15, care sunt asemenea cu versurile 6 și 8. Cele douĕ versurĭ 14 și 15 expun izbăvirea acestor captivĭ până aicĭ îngropați în întunerec și în umbra morții. Nu este diferență între text și versiunĭ.

Să vedem aceste texturĭ relative la al doilea rĕŭ, de care am vorbit maĭ sus, ca unul din marele folóse a necazurilor, este a chema pre om către D-dĕŭ; acești ómenĭ captivĭ aŭ strigat către Domnul: acesta e primul efect al Haruluĭ. Domnul 'ĭ-aŭ izbăvit și aŭ rupt legăturile lor; vaĭ de eĭ dacă vor uita în urmă pre mântuitorul lor; pentru aceea Profetul repeta versul 15. *Milele Domnuluĭ* etc. Este ușor de a aplica aceste versurĭ la aceĭ dintre Ebreĭ, carii profitară de darul Evangelieĭ.

Apostolii le vorbiră ca la niște ómenĭ mântuiți în robia pĕcatuluĭ, și descărcați de observările împovărătóre ale legeĭ ceremoniale.

MEDITAȚIUNI

Timpul vieței este acel al izbăvireĭ de pĕcat. Orĭ cât de aspre ar fi lanțurile sale, orĭ cât de îmulțite ar fi cursele

sale, darul luĭ Iis. Chr. póte să le rumpă. Dar eșind din viéța acésta, legăturile pĕcatuluĭ devin așa de tarĭ ca și infernul, așa de eterne ca și pĕcatul, care numaĭ este ertat, așa de durabile ca și substanța sufletuluĭ a căruia natură este neperitóre. In deșert vor striga către Domnul ceĭ blestemațĭ, împărăția milostivireĭ aŭ trecut și gem de acum sub jugul rĕsbunăreĭ.

Aceĭ carĭ ceĭ întâiŭ să supuseră Evangelieĭ, fură prea credincioșĭ acestuĭ dar și 'șĭ dădură chiar sîngele pentru a'l conserva. Nu le veni în gând de a crede, că lanțurile pĕcatuluĭ carĭ strânsese așa de mult, să fi fost rumpte prin propriele lor puterĭ. Sf. Pavel carele aŭ fost, înainte de convertirea sa, unul din ceĭ maĭ înlănțuițĭ, înalță peste tot locul bine-facerea acesteĭ izbăvirĭ. Se întêmplă de multe orĭ Creștinilor din aceste din urmă timpurĭ ale lumiĭ, ca să nu aibă recunoștință către Iis. Chr. liberatorul lor. Eĭ gândesc rar la darul botezuluĭ, și aŭ fost împăcațĭ prin taĭna pocăinței, eĭ uită curênd mâna atot puternică, care aŭ zdrobit lanțurile lor. Acéstă indiferență este așa de periculósă că prepară pe nesimțite nouĭ legăturĭ, pentru a captiva iarășĭ pre aceștĭ Creștinĭ nerecunoscĕtorĭ. Căderile succed îndată după împăcare și starea acestor pĕcătoșĭ devine maĭ deplorabilă de cum a fost maĭ înainte de a fi izbăvit.

De și scăpațĭ de legăturile pĕcatuluĭ, ne rĕmâne greutatea conrupțiuneĭ primitive. Nu este înlănțuirea iaduluĭ, dar este legătura pofteĭ, care ne-a fost pregătită de puterile iaduluĭ. Acéstă legătură póte deveni maĭ slabă prin impresiunea daruluĭ și prin puterea dragosteĭ; dar simțește totdéuna și nu este niclo-dată rumptă în viéța acésta. Ah! dicea Sf. Augustin, mĕ înturnam în aceste legăturĭ care 'mĭ maĭ rĕmâneaŭ; ele eraŭ destul de slabe, dar mĕ reținea necontenit. 'Mĭ dicém mie însumĭ: s'a sfârșit, eŭ încep astădĭ. Făceam în adevĕr ceva dar, nu făceam totul. Inmulțiam silințele mele, înaintam ceva și n'ajungém la sfêrșit; aveam dificultate de a muri morțiĭ și de a viețui viețiĭ. Augustin era încă în legăturile pĕcatuluĭ și darul 'l izbăvi; dar chiar aceĭ carĭ ajung ca el la acéstă libertate necesară și esențială, încércă, pentru a rĕmânea și pentru a înainta în dreptate, lupte nu maĭ puțin penibile și resistență nu maĭ puțin laboriósă. Apostolul chiar gemea de acéstă cap-

tivitate și tótă speranța sa era în dar și în dragostea luĭ Iis. Chr. Tótă mângâerea sa era de a ști că într'o di va fi ușurat de acéstă greutate supĕrăciósă.

VERSURILE 17, 18.

Sprijinitui-aŭ pre eĭ din calea fără-de-legeĭ lor; că pentru fără-de-legile lor s'aŭ împilat. Tótă mâncarea a urît sufletul lor; și s'aŭ apropiat până la porțile morțeĭ.

Aicĭ Profetul întreprinde a descrie al treilea rĕŭ. El 'l zugrăvește sub alegoria uneĭ infirmităț corporale, dar fără-de-legea și nedreptatea de care el vorbește, daŭ destul a înțelege că este vorba de bóla sufletuluĭ saŭ a pĕcatuluĭ. El voește decĭ să spue că D-dĕŭ aŭ avut compătimire de aceștĭ bolnavĭ. Eĭ s'aŭ angajat în calea nedreptățeĭ; aŭ fost umiliț pentru fără-de-legile lor; căduse într'un desgust și într'o lâncezire de mórte. Acesta e înțelesul acestor două versurĭ în versiunile nóstre. Ebreul nu se pare deosebit de cât într'un singur cuvênt, care este אולים, ce se traduce prin *stulti*; șt în acest sens vor fi: Nebuniĭ aŭ fost apăsaț pentru calea lor pĕcătósă și pentru nedreptatea lor, etc. Cel-l'alt vers este cu totul conform cu versiunile. Sensul acesta este fórte bun, și se găsește equivalent conținut în versiunea celor LXX și a Vulgateĭ; căcĭ ómenii, carii aŭ urmat calea fără-de-legeĭ și a nedreptățiĭ sunt *nebunĭ*. Totuși cuvêntul *suscepit* nu rĕspunde cuvêntuluĭ *Stulti*.

Se crede că ceĭ LXX aŭ cetit אולים. Versiunile Syriacă și Arabă sunt conforme cu lecțiunea suscepit, ἀντελάβετο cum dice grecul. Parafrasa Haldaică nu dă nicĭ-o lămurire, pentru că face o frasă întrégă asupra luĭ Esechia ce ea represintă ca bolnavul de care a voit să vorbéscă Profetul. Aceĭ ce țin sistemul captivităț pentru a explica acest psalm, nu pot dovedi, că Iudeiĭ în Haldeea să fi fost apăsaț de bóle particulare. De asemenea eĭ recurg la alegorie și cred că Profetul compară starea acestor Iudeĭ, în timpul captivităț lor, cu o bólă periculósă. Póte să fie și așa; dar cred că e cine-va în drept a aplica acéstă alegorie și la relele spirituale, de care aŭ fost împovorat némul omenesc, când a venit Mesia în lume. Isaia a prediș, că el va lua asupra luĭ slăbăciunile nóstre și se va încărca cu relele nóstre. Profeție de care dice Evangelia că s'aŭ împlinit când Iis. Chr. tămăduia bólele și izbăvi pre ceĭ posedaț. Dar aceste vindecărĭ corporale eraŭ o figură a vindecăriĭ nóstre sufletești. El a luat asupra luĭ pĕcatele nóstre, dice Sf. Ap. Petru, și noĭ am fost vindecaț prin durerile sale.

MEDITAȚIUNI

In aceste două versuri Profetul ne presintă starea pĕcătoșilor. Dându-se la fără-de-lege și nedreptate ei se degradéză singuri, perd în totul gustul de adevĕrurile eterne, care sunt nutrirea sufletului, ei se apropie de porțile morții. Sunt deja în mórte, pentru că aŭ perdut viéța haruluĭ; dar nu sunt încă în locuința morții, care este infernul. Ei sunt separați de el prin suflarea de viéță ce le rĕmâne și care se póte stinge la orĭ-ce moment.

Urmând lecțiunea textuluĭ trebue decĭ a încheia că sunt *nebunĭ* și inimicĭ crudĭ pentru dênșiĭ chiar. Ei intră în calea morții de și iubesc viéța cu pasiune. Ei se iubesc singuri și 'șĭ prepară o eternitate de desperare. Orĭ cine se iubește pre sine, dicea Fer. Augustin, și nu iubește pre D-dĕu, nu se iubește pre sine; și orĭ cine iubește pre D-dĕu și nu se iubește pre sine, cu adevĕrata dragoste de sine însușĭ; căcĭ acel ce nu'șĭ póte da viéța singur, móre iubindu-se. El nu se iubește dar, pentru că iubindu-se, pune un obstacol vieței sale. Dar când cine-va iubește pre cel ce dă viéța, simte că maĭ puțin se iubește și maĭ mult iubește pre autorul vieții; și arată prin aceea că are o adevĕrată idee de viață, pentru că renunță a se iubi, pentru a iubi maĭ cu foc pre acel ce dă viéța. De unde trebue a încheia că neiubind de cât pre D-dĕu și nu pre sine însușĭ, are numaĭ puțin adevĕrata și solida dragoste de sine însușĭ. Dupĕ acest principiŭ trebue a judeca de inteligența ómenilor drepți și nebunia celor pĕcătoși.

VERSURILE 19, 20, 21, 22.

Și aŭ strigat către Domnul când se necăjaŭ ei și din nevoile lor 'ĭ-aŭ mântuit pre dênșiĭ. Trimis'a cuvêntul sĕŭ, și 'ĭ-a vindecat pre ei. și 'ĭ-a scos din stricăciunile lor. Mărturiséscă-se Domnuluĭ milele luĭ și minunile luĭ fiilor ómenilor. Și să jertféscă luĭ jertfa de laudă; și să vestéscă lucrurile luĭ întru bucurie.

Numaĭ două versuri sunt de explicat, al doilea și al patrulea, pentru că cel d'întâiŭ și al treilea sunt intercalare, deja explicate. Profetul dice că Domnul, atins de infirmitatea poporuluĭ sĕŭ saŭ a némuluĭ omenesc, a trimis cuvêntul sĕŭ, că a tămăduit pre acești bolnavĭ, că 'ĭ-a scos din gróza morții; ebreul dice propriŭ, *din distrucțiunile lor.* In urmă el invită pre acești ómenĭ vindecați a aduce jertfe de laude și a vesti lucrurile Domnuluĭ.

Acest cuvênt ce D-ḑeŭ l'a trimis, se póte înțelege de provedința ce o întrebuință către peporul sĕŭ pentru a'l scóte din robie. Dar trebue a conveni că se explică mult maĭ bine de trimisul luĭ Mesia, care era cuvêntul substanțial a luĭ D-ḑeŭ, Cuvêntul luĭ D-ḑeŭ. Ast-fel l'aŭ înțeles sfinților părinților. Acest cuvênt divin a vindecat tóte ranele némuluĭ omenesc, el a închis porțile morții. Ce póte fi maĭ drept de cât de a'ĭ mărturisi recunoștință prin sacrificiĭ de laudă, prin cântărĭ de veselie? Dacă acest sens nu este literal nu vĕd nimic în psalmul acesta, saŭ nu vĕd de cât presupunerĭ și sensurĭ arbitrare.

MEDITAȚIUNI

S'aŭ scris de Iis. Chr. că aŭ trimis pentru a vindeca pre aceĭ ce aŭ inima apăsată de tristeță. Și acéstă maladie este fructul și pedépsa pĕcatuluĭ. Alegeți dintre ómenĭ pre cel maĭ fericit în aparență, cel maĭ bogat, cel maĭ onorat, cel maĭ protejat, cel maĭ viguros cu corpul și spiritul; și acest om este bolnav. Pentru ce, ḑice Augustin? pentru că este totdéuna încunjurat de doĭ inimicĭ, frica și durerea; de frică când nu încércă nicĭ-o supĕrare, pentru că în momentul când nu se gândește póte să'l cuprindă; de durere, când 'ĭ vine necazul, pentru că'l tulbură cu atât maĭ mult, cu cât este maĭ puțin pregătit. Trebuia ca Iis. Chr. venind în lume să ne izbăvéscă de aceste douĕ rele, să ne învețe a ne teme de D-ḑeŭ și a suferi pentru D-ḑeŭ. Acest remediŭ era necunoscut înainte de Iis. Chr.; câți-va drepți l'aŭ zărit sub sinagogă, pentru că întrevedeaŭ pre medicul viitor, care era Mesia; dar acest Mesia trebuia prin lecțiunile sale și prin exemplele sale, să nu lase nicĭ o îndoială asupra vindecăriĭ promise de atâtea secole. Marele doctor trebuia să se apropie personalminte de marele bolnav, ḑice Augustin. Vindecând tot neamul omenesc, 'l-aŭ lăsat încă un fond de tristeță, dar de o natură cu totul diferită de aceea care 'l bântuia înainte de tămăduirea sa. Plângem, ḑice Apostolul, așteptând locuința nóstră care este în cer. Dar acéstă tristeță este efectul prețiosuluĭ dar al sfințenieĭ spirituale, care 'l datorim luĭ Iis. Chr. Inainte de el ne plângeam de necesitatea de a muri; și dacă suntem în adevĕr vindecați prin mâna luĭ Iis. Chr. ne plângem de durata exiluluĭ nostru pre pământ. Orĭ-cine nu pórtă în inima sa acest suspin, n'a fost atins de mâna luĭ Iis. Chr.; el este încă bolnav în lume și cu

lumea. Nenorociţi sunt că nu cunosc pre acel care singur póte să tămăduiască şi că se alipesc de acela, care nu póte de cât să adauge la relele sale şi să le facă incurabile.

VERSURILE 23, 24 25, 26, 27.

Ceĭ ce se pogóră la marea în corăbiĭ, ceĭ ce fac lucrare în ape multe. Aceea ce aŭ vĕdut lucrurile Domnuluĭ şi minunile luĭ întru adînc. Dis'a şi a venit suflarea viforuluĭ şi s'aŭ înălţat valurile eĭ. Se sue până la cerurĭ şi se pogóră până la adîncurĭ; sufletul lor întru rĕutăţĭ se topea. Turburatu-s'aŭ, clătitu-s'aŭ, ca cel ce se îmbată; şi tótă înţelepciunea lor s'a înghiţit.

Este descrierea rĕuluĭ al patrulea ce a voit Profetul să'l zugrăvéscă. Marea şi furtuna formézĕ nuanţele tablouluĭ. Când ar fi vorba în psalm de captivitatea Babilonuluĭ, şi acéstă bucată ar trebui să fie o alegorie; căcĭ nu se citeşte în niciŏ parte a scriptureĭ, că Iudeiĭ în timpul captivităţiĭ lor, să fi suferit vifore prea mare. Unĭĭ interpreţĭ, după Parafrasa haldaică, înţeleg acésta de furtuna ce se ridică, când Iona voi să meargă la Ninive. După eĭ este o profeţie a evenimentuluĭ acestuia; precum în închisórea şi lanţurile de care s'aŭ vorbit maĭ sus, sunt o profeţie de captivitatea luĭ Sedecias, şi bóla ce o descrie iarăşĭ Psalmistul, este o profeţie de infirmitatea în care căḑu Ezechias.

Cât despre locuinţa în deşert, fómea şi setea care este cel d'întâiŭ din cele patru rele descrise în acest psalm, voesc ca să fie istorisirea ispitelor ce întêmpinară poporul luĭ D-ḑeŭ timp de patruḑecĭ de anĭ cât 'l guverná Moisi.

Dar în privirea acestuĭ articol, acésta nu putea fi o profeţie, dacă David este autorul psalmuluĭ, pentru că David este în urma evenimentuluĭ. Parafrasa haldaică vorbeşte numaĭ puţin de acest fapt ca de cele-l'alte treĭ, *prophetavit et dixit*. Tot sistemul acesta valoréză puţin maĭ mult de cât al captivităţiĭ Babilonice; ḑic *ceva maĭ mult*, pentru că este întemeiat pe istorie. Numaĭ puţin nicĭ ordinea timpurilor nu s'aŭ păzit exact; căcĭ se pune istoria luĭ Sedeciaş înainte de Ezechias, care nu era maĭ puţin anterior maĭ cu o sută treĭ-ḑecĭ de anĭ.

Orĭ-cum ar fi, ne ţinem de sensul spiritual al stabilireĭ Bisericeĭ. In Evanghelie şi în faptele Apostolilor, sunt douĕ furtunĭ, dar nu credem, că Profetul să facă alusiune la acestea, şi este maĭ adevĕrat, că descrie în stil figurat şi alegoric, furtunele, care se ridicară contra Bisericeĭ ce năştea.

Am luat cincĭ versurĭ. La cel d'întâiŭ am tradus, ceĭ ce mergeaŭ pe timpul navigărilor, cu tóte că se póte traduce şi: carĭĭ făceaŭ comerţ pe vasta întindere a apelor. Textul şi versiunile primesc ambele sensurĭ.

La versul 3-lea am tradus: *tempesta vine* pentru că cuvêntul

stetit nu însémnă *liniște* în acéstă parte. Ceea ce urméză dovedește; însémnă acelaș lucru cu *îngruit.*

In tot restul nu este nicĭ dificultate nicĭ diferență de text. Este o descriere fórte vie și fórte poetică de ceea ce se întêmplă în timpul furtuneĭ.

MEDITAȚIUNI

Nu este un singur cuvênt în acéstă descriere care să nu'l aplice la Biserică Sf. Augustin, și ceea ce el ḑice, este fórte ingenios. Cu toțiĭ suntem, ḑice el, în Biserica acésta ca într'un vas, uniĭ lucréză aicĭ, alțiĭ nu sunt de cât călĕtorĭ; dar toțĭ iaŭ parte la furtuna ce se ridică. Aceĭ ce lucréză în vasul acesta (adică apostoliĭ și următoriĭ lor) aŭ ocasiune de a observa lucrurile Domnuluĭ, și minunile ce le lucréză asupra acestuĭ vast adînc al apelor; căcĭ acest adînc este inima omuluĭ; ce póte fi maĭ profund și maĭ susceptibil de agitare și de tempestă? Cu tóte acestea, Domnul lasă să se înalțe vijelia, ea se rĕspândește, se însoțește, duréză mult timp, valurile se înalță prin îndrăznéla unora, ele se pogóră prin frica altora.

In timpul acela, aceĭ ce staŭ la cârmă și voesc să mântuiască vasul, pentru că'l iubesc cu sinceritate, se turbură grozav. Eĭ vorbesc, eĭ daŭ poruncĭ, dispută, voesc să arate mare prudență; dar sunt momente, când tótă știința lor este nefolositóre; pe când valurile turbură vasul și 'l pun în pericol de a se zdrobi de stâncĭ, eĭ nu vĕd nicĭ un ajutor nicĭ în arta lor, nicĭ în statornicia lor. Ce le rĕmâne dar, strigă către Domnul etc. Ceea ce ḑice Psalmistul în versiunile următóre.

Ceea ce Fer. Augustin a observat pentru timpul sĕŭ și la finele secoluluĭ al patrulea al Bisericeĭ, s'aŭ adeverit de alte patru-spre-ḑece secole, care s'aŭ scurs până la noĭ. Aŭ fost timpurĭ așa de furtunóse că acéstă Biserică ar fi trebuit să piară, dacă degetul luĭ D-ḑeŭ n'ar fi susținut-o. Amintéscă-se persecuțiunile imperatorilor idololatri, furtunele schismelor și ale eresiilor, scandale înmulțite până la infinit; când ignoranța, când știința falșă; acum lenea, acum zelul peste măsură, când gelozia, când avuția, une-orĭ ambiția și alte orĭ desfrânarea; în fine câte odată toțĭ monstriĭ infer-

nului deslănțuiți contra ei. Fără promisiuni ea era perdută, vasul ar fi făcut naufragiu; dar cu promisiuni, mireasa lui Iis. Chr. a triumfat de toți inimicii sei.

VERSURILE 28, 29, 30, 31, 32.

Și aŭ strigat către Domnul când se necăjaŭ ei și din nevoile lor 'i-aŭ scos pre dênșii. Și a poruncit viforului și a stătut întru linisce și a încetat valurile ei. Si s'aŭ veselit, căci s'aŭ alinat; și 'i-aŭ povețuit pre dênșii la limanul voei lui. Mărturiséscă-se Domnului milele lui și minunile lui fiilor ómenilor. Să'l înalțe pre dênsul întru adunarea poporului și în scaunul bètrânilor să'l laude pre el.

La versul 29, care este al douilea din acéstă divisiune, ebreul ḑice: Statuit procellam in silentium. Versiunea latină care pune *auram*, ḑice acelaș lucru, căci un vênt ușor, saŭ suflarea zefirului după o tempestă, arată cea mai mare liniște. In tot restul este o perfectă conformitate între text și versiuni.

Aici sunt două intercalări în acéstă împărțire cu expunerea favorurilor lui D-ḑeŭ, liniște perfectă, valuri liniștite, veselia călătorilor, intrarea în port; invitarea de a înălța pre Domnul întru adunarea poporului, și de a cânta laudele sale în adunarea bătrânilor, adică a celor înțelepți.

MEDITAȚIUNI

Ceea-ce se întêmplă Bisericei se întêmplă și fie-căruia din fiii sei. Pe marea furtunósă a lumei, ei s'aŭ turburat de furtună, dar strigă către Domnul și turburarea lor se risipește. Ómenii caută tot-d'a-una liniștea și prea puțini dintre ei știŭ în ce consistă și care este calea care conduce aici. Acei pre cari D-ḑeŭ 'i luminéză cu o rază din lumina sa, zăresc curênd tempesta când se înalță în sufletul lor, și se întórnă curênd către acel ce singur póte să liniștéscă. Fiind-că cunosc inima și înclinarea care'i domină, ei ḑic în sine: Unde este dragostea? Ea va face să înceteze viforul; și fiind-că dragostea, adevărata și substanțiala dragoste este în D-ḑeŭ numai, ei strigă: Ah! Dómne! Unde ești? *Mântuește-ne că perim.* Nu pot să explic cum acéstă vedere a dragostei lucréză asupra sufletului turburat: dar știŭ că vênturile încetéză, valurile se liniștesc; în loc de vêrtejuri, cari agitaŭ tot interiorul, suflarea bine-făcétóre a dragostei se revarsă în suflet, și călătoria se continuă fără

turburare și pericol. Nu dóră că uraganele numaĭ vin să turbure fundul inimeĭ, care este așa de mobilă ca și marea; dar îndată operațiunea dragosteĭ se reînoește, și pacea iarăș urméză tempesteĭ; și ast-fel vor fi alternativele ce le va încerca omul drept, până când va bine-voi dragostea a'l mântui din acéstă viéță așa de furtunósă. Dar să nu ne maĭ gândim că dragostea luĭ D-ḑeŭ liniștește agitațiunile nóstre, dacă amorul propriŭ domnește în noĭ. De sigur acest amor propriŭ ne turbură, el înalță aceste valurĭ înspăimêntătóre, carĭ amenință de a îneca ușorul nostru vas. Nu va maĭ fi nicĭ-o-dată în pace pe cât timp acéstă suflare inimică va intra în suflet; mare principiŭ ce nu trebue a fi uitat nicĭ-o-dată. Amorul propriŭ turbură interiorul și dragostea luĭ D-ḑeŭ 'l liniștește.

VERSURILE 33, 34.

Pus-aŭ rîurile întru pustiire și curgerile apelor întru sete. Pămêntul cel roditor întru sărătură, de rĕutatea celor ce locuesc pre dênsul.

Este multă artă în psalmul acesta; dar acéstă artă este așa de ascunsă că cu greŭ este a o descoperi.

Până aicĭ s'aŭ vĕḑut patru feluri de rele și patru feluri de bunurĭ, opuse acestor rele, cu versurile intercalare, din carĭ unul exprimă întórcerea saŭ penitența ómenilor necăjițĭ, și altul 'ĭ învită la recunoștință. In cele nouĕ versurĭ carĭ urméză, se vĕḑ încă relele și bine-facerile, dar fără intercalare; orĭ pentru că Profetul să fi crĕḑut că le-aŭ repetat în deajuns, orĭ, precum credem, că aicĭ să fi avut în vedere persóne diferite. In fine, Psalmul este terminat prin două versurĭ, carĭ 'ĭ indică resultatul și fructul.

Se vede deci, că în aceste nouĕ versurĭ, Profetul continuă a arăta că Domnul bate pre pĕcătoșĭ și umple de daruri pre drepțĭ saŭ aceĭ carĭ voesc să intre în căile dreptățiĭ. De aicĭ resultă o mare idee de puterea și bunătatea luĭ D-ḑeŭ. Cât despre aplicațiune, istoria nu ne procură asupra acesteia nicĭ o cunoștință; căcĭ tot ceea-ce s'aŭ scris pentru a raporta aceste lucrurĭ, saŭ Israeliților în desert orĭ în pământul făgăduit, orĭ iudeilor la întórcerea lor din captivitate, orĭ haldenilor pedepsiți la rêndul lor de Domnul, nu este de cât o țesĕtură de vorbe. Vom urma aicĭ socotința părinților Bisericeĭ, carĭ aŭ vĕḑut în profeția acésta reprobarea Iudeilor îndărătnicĭ, și chemarea neamurilor docile la predicarea Evangheliei.

Iată ce ḑice profetul în aceste două versurĭ 33 și 34: Domnul aŭ secat rîurile, și aŭ făcut secetóse pământurile cele maĭ fertile, și impietatea locuitorilor le-aŭ atras acéstă pedépsă. Sinagoga aŭ devenit sterilă în virtuțĭ, care s'aŭ făcut nedemnă de protecțiunea

luĭ Dumnedeŭ, și care aŭ rĕmas ca un pămênt așa de disolat ca și cum ar fi semĕnat sare. Se știe că odinióră cuceritoriĭ araŭ prin prejurul orașelor sfărâmate și presăraŭ sare, pentru ca să facă pămêntul steril. Se crede că acésta face alusiune la desastrele cetăților Pentapoleĭ, al căruĭ pămênt ars cu foc din cer, deveni steril pentru tot-d'a-una. Aicĭ nu este diferință între text și versiunĭ.

MEDITAȚIUNI

Veĭ căuta profeții, dicea St. Augustin, în acéstă națiune odată așa de iubită luĭ D-deŭ și nu veĭ găsi; veĭ căuta un sacrificiŭ, un ministeriŭ sacerdotal, un templu și tóte acestea aŭ dispărut. Pentru ce? pentru că acești ómenĭ mândri aŭ mâniat pre Domnul. Iată florile uscate, pămêntul devenit steril din rĕutatea locuitorilor sĕĭ.

Creștinul infidel vocațiuneĭ sale, se aséměna fórte mult cu Iudeul blestemat de D-deŭ; este un pămênt care nu produce nicĭ un fruct de mântuire. Căcĭ care sunt aceste fructe, dicea St. Gregorie, dacă nu acele care încep a vieți când mórtea distruge tot restul? Ideie sublimă, și care ar trebui să inspire o frică salutară tuturor sufletelor, nu numaĭ necredincióse, dar recĭ și nesigure în practica virtuților creștine. Momentul morțiĭ este acela în care tóte fructele cultivate prin dor sunt cópte și trăesc la distrugerea trupuluĭ nostru. Dar acel care n'are nicĭ o experiență de acéstă cultură, se găsește atuncĭ ca un arbore steril și care nu póte fi destinat de cât foculuĭ. Creștinul plin de căldură nu se turbură de pustiirea morțiĭ. Pămêntul sĕŭ este cultivat, fructele sale sunt culese. Să ascultăm pre profetul în versurile următóre:

VERSURILE 35, 36, 37, 38.

Pus-aŭ pustiul întru cărare de apă, și pămêntul cel fără de apă întru curgerĭ de ape. Si a lăcui acolo a făcut pre ceĭ flămânzĭ și a așezat cetățĭ de locuit. Si aŭ semĕnat țarine și aŭ sădit viĭ și aŭ făcut rod de sĕmință. Si 'ĭ-a bine-cuvêntat pre eĭ, și s'aŭ înmulțit fórte; și dobitócele lor nu le-a împuținat.

Aicĭ e bine-facerea opusă cu pedépsa enunțată în cele douĕ versurĭ precedente. Nu se pare adevĕrat ca Profetul să fi avut în vedere aceleași persóne, așa că aceĭ carĭ ar fi fost loviți de sterilitate din causa crimelor lor, să fi fost în urmă în abondență.

Dacă versul intercalar *'și-aŭ strigat* etc. se găsea înserat între pedepse și bine-faceri, am putea crede că aceleași persóne sunt obiectul acestor versuri, dar nu se observă aicĭ. Trebue decĭ a crede, că culpabiliĭ pedepsiți sunt deosebiți aicĭ de drepțiĭ încărcați de bunurĭ.

Când ḑicem drepți trebue a înțelege saŭ pre aceĭ cariĭ sunt deja, saŭ pe aceĭ cariĭ rĕspundĕŭ inspirațiunilor luĭ D-ḑeŭ pentru a deveni.

Profetul Isaia se servește maĭ de aceiașĭ termenĭ ca și Psalmistul. Atuncĭ, ḑice el, pământul sec se va schimba în mlaștină și pământul pârlit de sóre într'un pământ udat de rîurĭ; și după mărturia tuturor comentariilor, tot acest capitol al Profetuluĭ privesce Biserica și chemarea némurilor. Eĭ eraŭ maĭ înainte ca un pământ încult; și prin predicarea Evangelieĭ, prin apele daruluĭ și ale botezuluĭ, eĭ aŭ devenit un teren fertil. Eĭ eraŭ necăjiți și aŭ fost încărcați de bunurĭ; eĭ aŭ plantat, semĕnat și lucrările lor aŭ avut cel maĭ strălucit succes; eĭ aŭ câștigat pentru locuința lor cetatea permanentă, care este cerul. Sub protecțiunea divină eĭ s'aŭ înmulțit până la infinit și turmele lor aŭ fost nenumĕrate; adecă că neamul cel sfânt aŭ umplut tot pământul, și că virtuțile sale n'aŭ fost supuse stricăciuneĭ.

Textul și versiunile se acordă și aicĭ. La vers. 37 fructum navitatis, este tot una cu *fructum* proventiis, fructul anuluĭ, recolta ce se speră din sĕmînță.

MEDITAȚIUNI

Nu este nimic maĭ frumos de cât descrierile ce se găsesc în profețĭ, și starea nouluĭ popor format prin Is. Chr. și vieṭuind conform cu legile luĭ Is. Chr. Aceste tablourĭ, de și mărețe, nu sunt nicĭ imaginare nicĭ lingușitóre. Adevĕrațiĭ creștinĭ, aŭ tóte caracterele păciĭ, fericireĭ, avereĭ, măririreĭ, ce le anunță cărțile Profetice; dar acestea sunt folóse curat spirituale, și ceea ce aŭ amăgit pre Iudeĭ este că eĭ n'aŭ înțeles de la început pre ceĭ marĭ și pre filosofiĭ neamurilor. Astădĭ când aceste adevĕrurĭ sunt destul de vĕdite, nu ne putem îndoi de sensul Profeților; și nimenĭ, afară Iudeiĭ îndărătnicĭ și orbiți, nu vede în aceste prevestirĭ niște bunurĭ temporale.

Dar lumea conrumptă apucă altă cale pentru a le slăbi. Pintre partisaniĭ sĕĭ, uniĭ atacă existența predicerilor și aceștia sunt aceĭ cariĭ îndrăsnesc a se ridica contra adevĕruluĭ și divinitatea cărților sfinte. Alțiĭ, martorĭ de aceia ce se petrece la națiunile rĕspândite pe suprafața pământuluĭ, neagă că aceste promisiunĭ s'aŭ împlinit; eĭ ḑic că fața lumiĭ nu

s'a schimbat și că fericita revoluțiune a conduiteĭ și a sentimentelor predise prin profeți și prin Is. Chr., nu s'a făcut. Acești adversarĭ sunt încă necredincioșiĭ carĭ, fără a ataca existența predicerilor, neagă efectul; ceea ce este tot una cu a distruge. In fine ceĭ din urmă, fără a le fi greŭ de cuvintele sacre, nicĭ de promisiunile ce conțin, viețuesc ca și cum Is. Chr. nu s'ar fi arătat în lume, saŭ că n'ar fi voit să schimbe fața némuluĭ omenesc. Aceste treĭ feluri de inimicĭ sunt fórte îndepărtați în adevĕr de a verifica prin starea vieței lor, revelațiunile făcute scriitorilor celor două testamente. Dar nicĭ acești ómenĭ sfinți nicĭ Is. Chr., nicĭ Apostoliĭ sĕĭ n'aŭ dis că toți ómeniĭ fără excepțiune, vor profita de chemarea ce se face tuturor; că în câmpul Bisericeĭ nu va maĭ fi de cât plante roditóre, arborĭ încărcați de fructe bune; că apele salutarie ale haruluĭ vor uda tóte inimile, așa că toți vor părăsi isvórele otrăvite ale erórei, ale minciuneĭ, ale desfrânăreĭ. Parabola neghineĭ semănată cu sĕmînța cea bună dovedește că Is. Chr. a prevĕdut tóte scandalurile presente și viitóre. Și acésta este de ajuns pentru a ne asigura contra observărilor îndrăsnețe ale inimicilor religiuneĭ. In privirea acelor carĭ dispută contra adevĕruluĭ chiar saŭ existența Profețielor, sunt orbĭ de bună voie, carĭ închid ochiĭ la lumina cea maĭ evidentă. Sunt de alt-fel spirite neconsecuente care resping, când este vorba de religiune, dovedile, care le admit în tóte cele-l'alte părți ale istorieĭ. Este arătat că predicerile luĭ David și ale altor Profeți, sunt anterióre luĭ Is. Chr. și nașterei creștinismuluĭ; și nu este maĭ puțin vizibil, că ceea ce se citește despre chemarea némurilor, n'aŭ avut loc pentru execuțiune de cât după venirea luĭ Is. Chr. și când némurile s'aŭ supus Evangheliei.

VERSURILE 39, 40.

Si s'aŭ împuținat și s'aŭ mâhnit necazul relelor și de durere. Vĕrsatu-s'aŭ urgisire preste boeriĭ lor și 'ĭ-a făcut pre eĭ să rătăciască în loc neumblat și nu în cale.

Ebreul ar putea fi tradus în versul al doilea. El a revărsat disprețul asupra capilor lor și 'ĭ-aŭ făcut să rătăciască etc., este acelaș sens.

In aceste două versurĭ este o calamitate care consistă în aceia, că

aceĭ de carĭ vorbește Profetul, aŭ fost reduși în mic număr, necăjiți, tulburați, supĕrați; așa că însuși copiiĭ aŭ căḑut în despreţurĭ, și n'aŭ mers de cât la întêmplare, și ca într'un deșert unde nu era cale. Partisaniĭ sistemuluĭ captivităţiĭ explică aceste versurĭ de catastrofa Chaldeenilor, când Cyrus detronă pre regele lor și se legă de imperiul lor.

Noĭ urmăm planul indicat aicĭ maĭ sus și înţelegem aceste versurĭ de reprobaţiunea Iudeilor. Se știe în ce nenorociriĭ aŭ căḑut eĭ, de îndată ce nu aŭ cunoscut pre Mesia, și aŭ respins lumina Evangheliei; câţi periră în cel maĭ de pe urmă secol al Ierusalimuluĭ și ce spirit de viclenie aŭ cuprins atunci pre copiiĭ lor; câţi amăgitorĭ și profeţi mincinoși cufundară acest popor în disolaţiunea prediși de Is. Chr. și descrisă pre larg de Istoricul Iosif.

MEDITAŢIUNI

Ceea ce s'aŭ întêmplat Ebreilor rebelĭ și îndărătnicĭ. se verifică încă într'un chip maĭ puţin strălucit adevĕruluĭ, dar tot așa de teribil în fine Bisericeĭ, orĭ când eĭ se separă de ea, orĭ când sfâșie sînul eĭ prin opiniunĭ perverse saŭ prin scandalurĭ publice, saŭ în fine, când se lasă a fi seduși prin maximile lumiĭ și neglijéză a tinde la sfinţenie. Se póte ḑice că în orĭ-ce număr ar fi, sfânta mirésă a luĭ Is. Chr. nu 'ĭ consideră întru nimic, pentru că în loc de a o mângâia, o întristéză. Tot ceea ce póte face ea, este de a se ruga pentru eĭ, este de a'ĭ învita prin sfătuirile sale și prin exemplele sale; dar ea prevede, că în timpul secerișuluĭ vor fi paie infructuóse, care nu vor intra nicĭ-o-dată în aria părintelui de familie. Durerea și desperarea va fi partea lor; și din viéţa acésta eĭ nu încércă rătăcindu-se de cât turburare, necazurĭ, nesiguranţă crudă. Adesea-orĭ, ceea ce este maĭ distinct între eĭ, se rătăcesc încă maĭ mult din cale de cât simplu particularĭ; cu cât sunt maĭ eminenţi în dignitate și cu cât se dedaŭ la posiţiunĭ, cu atâta se îndepărtéză de pace, care este fructul fidelităţiĭ Evangelieĭ. Iudeul fără patrie, fără templu, fără sacerdoţiŭ, fără profeţi, fără luminĭ, este figura înspăimêntătóre unuĭ creștin, care nu aparţine luĭ Is. Chr. de cât cu numele și Bisericeĭ, de cât prin sântul botez. O creștinĭ rĕĭ, striga fericitul Augustin, voĭ carĭ mâhniţi Biserica prin purtarea vóstră neplăcută, reveniţi în sine-vĕ înainte de a începe secerișul. Nu ḑiceţi, am păcătuit și ce mi s'a întêmplat óre? D-ḑeŭ n'a perdut puterea sa, te veĭ întrista într'o ḑi, dacă nu veĭ

alerga la mila sa prin o căință sinceră. O arbore nefructuos, nu te îngânfa de nepedepsire, pentru că te aștéptă; securea încă nu lovește, dar este ridicată pentru a lovi.

VERSUL 41.

Si a ajutat săraculuĭ din sĕrăcie și 'ĭ-aŭ pus pre eĭ ca pre niște oĭ de moștenire.

Acest vers este un contrast cu cele două precedente. Flagelelor cu care D-ḑeŭ lovește pre ceĭ mândriĭ, Profetul opune protecțiunea, care va fi dată săracilor, umiliților și sufletelor docile. Credem că și aicĭ este vorba de némurile chemate la credință. Eĭ aŭ fost scoși din miseria în care geméŭ, și pre când ludeiĭ rebelĭ s'aŭ micșorat, poporul chreștin s'aŭ îmulțit infinit. Acésta e ideia Fr. Augustin.

MEDITAȚIUNI

Némurile înainte de predicarea Evangelieĭ eraŭ lipsite de tóte bogățiile spirituale. Eĭ eraŭ numaĭ puțin săracĭ, dar miserabilĭ. Eĭ eraŭ, cum ḑice Apostolul, fără D-ḑeŭ și fără speranță. Supuindu-se Evangelieĭ eĭ aŭ devenit bogațĭ de dărurile haruluĭ: nu le-aŭ rĕmas de cât sărăcia spirituluĭ, adecă umilința, blândețea, răbdarea, desprețul bunurilor create; și de aceia chiar consistă adevĕratele bogățiĭ, pentru că prin ele se prepară o comóră neprețuită în cer.

Este o mare minune, ḑicea Fer. Augustin, că acest sărac de care vorbește Profetul, să fie numaĭ puțin de o familie numerósă, o turmă plină de oĭ. Tóte bisericile ce le vedețĭ rĕspândite pe pămênt, nu sunt de cât o familie; și acest mister a rĕmas ascuns în sînul luĭ D-ḑeŭ și care aŭ fost manifestat prin Is. Chr.

VERSUL 42.

Vedé-vor drepțiĭ și se vor veseli; și tótă fără-de-legea 'și va astupa gura sa.

Este prima conclusiune ce profetul o atrage din tóte minunele ce leaŭ descris. Când ómeniĭ drepțĭ, sinceri și de bună voință vor vedea împlinirea profețiilor, și efectul promisiunilor eĭ, se vor bucura cu sfințenie și impietatea va tăcea. Ceea ce s'aŭ întêmplat la

naşterea Bisericeĭ. Oracolul némurilor aŭ încetat, sistemele falşe ale filosofilor păgânĭ aŭ fost ruşinate, tiraniĭ aŭ dispărut şi Biserica a rĕmas în posesiunea tesauruluĭ adevĕruluĭ ce Is. Chr. ĭ-aŭ lăsat.

MEDITAŢIUNI

Biserica este ca adevĕrul; ea supraviĕţueşte tuturor adversarilor: eĭ intră în luptă unul după altul, Biserica ĭ combate şi rĕmâne victoriósă pe câmpul lupteĭ. Unde sunt Porfiriĭ, Celţiĭ, Iulieniĭ şi toţĭ ceĭ-l'alţĭ antagonişti saŭ persecutorĭ aĭ creştinilor? Eĭ aŭ făcut loc altor inimicĭ, carĭ n'aŭ avut iarăşĭ de cât timpul lor, şi Biserica întêmpină fără frică tóte furtunele cele nouĭ ce se pot să se ridice contra eĭ. Fără-de-legea nu va tăcea nicĭ-o-dată de cât la sfêrşitul tuturor vécurilor; până atuncĭ va avea tot-d'a-una vrăjmaşĭ, dar nu se va vedea unire între eĭ.

N'aŭ fost douĭ impioşĭ, douĭ eresiarhĭ carĭ să fi atacat Biserica saŭ creştinismul tot într'un fel; fie-care aŭ făcut sistemul sĕŭ de atac; şi fiind-că eĭ voiaŭ ca din partea lor să stabiléscă şi un sistem religios, fie-care aŭ făcut pe al sĕŭ şi aŭ combătut pe al altora. De aicĭ varietăţĭ în sisteme, confusiune în doctrină, nestabilitate în credinţă.

Biserica din contră a rĕmas fermă în principiile sale; ea a ḑis: N'am creḑut nicĭ-o-dată acestor inovărĭ şi tot-d'a-una am creḑut ceea ce învĕţ eŭ. Ast-fel adversariĭ sĕĭ n'aŭ câştigat nimic asupra eĭ, şi după judecata celor înţelepţĭ eĭ aŭ perdut tótă expunerea doctrineĭ lor.

VERSUL 43.

Cine este înţelept şi va păzi acésta şi va pricepe milele Domnuluĭ

Sensul recade în acésta: Dea D-ḑeŭ ca să se găséscă înţelepţĭ, carĭĭ să păstreze aceste lucrurĭ, şi carĭĭ să înţelégă întinderea milelor Domnuluĭ. Profetul pare că ne înştiinţéză în acest vers, că versurile conţinute în psalmul sĕŭ sunt profunde, şi că trebue multă înţelepciune pentru a le înţelege. Tot interpretul, care'l examinéză cu îngrijire, vede că în adevĕr este unul din ceĭ maĭ greĭ al Psalteriuluĭ.

Profetul coprinde aicĭ o mulţime de obiecte diferite; el le aşéḑă cu artă, dar nu le descoperă uşor raporturile, nu'ĭ póte înţelege cine-va dintr'o singură citire tóte legăturile. Din diverse comentariĭ

ce le-am putut citi asupra Psalmùluĭ acestuia, nicĭ unul nu m'a satisfăcut în totul, și nu mĕ fălesc că acesta să fie maĭ bun de cât cele-l'alte.

MEDITAȚIUNI

Sf. Augustin resumézĕ minunat de bine psalmul acesta. Înțeleptul, dice el, este acela care va gândi numaĭ la milele Domnuluĭ, și nu la propriele sale merite, la propriele sale silințĭ, la propria sa voință. Și cum să uităm milele aceluia, care a întors pre cale pe săracul rătăcind și vagabond, care l'aŭ nutrit în deșert, care l'aŭ izbăvit din legăturile pĕcatuluĭ și de obiceiurile cele rele, care l'aŭ tămăduit de desgustul, ce aŭ avut pentru cuvêntul luĭ D-ḑeŭ, și care l'aŭ scos din porțile morțiĭ, trimițênd din cer pre acela căruia singur 'ĭ aparține de a închide tóte ranele nóstre; care l'aŭ protejat contra valurilor uneĭ mărĭ furióse și care l'aŭ condus cu liniște la port; care l'aŭ făcut să intre în alianță când li s'aŭ dat har celor umiliți și când ceĭ superbĭ s'aŭ umilit; și cine 'și-l'aŭ apropiat în punctul de a'ĭ da un ném roditor și de a'l preserva de societățile strĕine unde n'ar putea de cât a se perde.

Iată milele Domnuluĭ, și iată ceea ce Profetul ne recomandă de a celebra neîncetat, ḑicênd: Milele Domnuluĭ, minunile sale să vestéscă gloria sa fiilor omenești.

PSALMUL CVII

Acest psalm are de titlu în text și versiunĭ: Canticum Psalmi ipsi David, ceea ce ne arată că David 'ĭ este autorul; căcĭ de și titlurile nu aveaŭ o autoritate, când se găsesc în text și în versiunĭ, și de alt-fel nimic nu contrașice ceea ce anunță, bunul simț dictéză în deajuns că trebue să privéscă aicĭ pre David.

Acest Psalm este compus din douĕ părțĭ; întâia este repetarea psalmuluĭ 56, adecă că conține versurile 10, 11, 12, 13 și 14 din acel Psalm; a doua este luată din psalmul 59, așa că presintă versurile 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12

și 13 din acel psalm; și din aceste două imne resultă cele patru-spre-ḑece versurĭ ale psalmuluĭ 107. Se găsesc diferinți dar mai mult în cuvinte de cât în sens. Interpreții aŭ căutat rezónele acesteĭ construcțiunĭ singulare a Psalmuluĭ, care ne ocupă actualminte; și s'aŭ dat părerile din care; cea mai mare parte nu merită să fie raportate. Cea mai rea este că redactorul Psalmilor aŭ voit să complecteze numĕrul de o sută cinci-ḑecĭ și că negăsind de cât una sută patru ḑecĭ și nouă va fi luat acele două părți de care s'a vorbit, pentru a forma 150. Acest argument este lipsit absolut de adevĕr, căcĭ pentru ce acest redactor aŭ avut recurs numaĭ la psalmiĭ 56 și 59 și nu la alțiĭ?

Fiind-că acești psalmĭ 56 și 59 aŭ titlurĭ care specifică obiectele personale ale luĭ David, adecă pentru cel dintâiŭ din acești psalmĭ retragerea luĭ David în peștera luĭ Engadi, și pentru al doilea victoriile acestuĭ principe asupra multora din vecinii sĕĭ, este destul de adevĕrat că chiar acest rege-Profet să fi voit în urmă, să aplice aceeași Psalmĭ, cel puțin în multe versurĭ spre folosul public al credincioșilor; și chiar pentru aceea și Psalmul 107 pórtă titlu: Cântarea luĭ David pe instrumente; căcĭ este un semn, că acest Psalm era cântat în adunările publice ale religiuneĭ. De aicĭ ar urma destul de natural ca acest Psalm să aibă obiecte maĭ întinse de cât Psalmiĭ 56 și 59 și că va face alusiune la regnul luĭ Mesia, la victoria sa, la gloria ce a procurat-o luĭ D-ḑeŭ Părinteluĭ sĕŭ etc. Acésta este ideia luĭ Genebrard. Uniĭ vĕd și aicĭ timpurile captivitățiĭ Babilonice și o profeție de întórcerea Iudeilor ce ḑic, că atuncĭ aŭ fost victorioșĭ asupra vecinilor. Fiind-că nu este dovadă pentru acest fapt, nu vom maĭ vorbi.

Putem trage din repețirea acestuĭ psalm o instrucțiune fórte folositóre, prea necesară chiar progreselor perfecțiuneĭ nóstre spirituale. David nu se repeta din lipsa de nouĭ sentimente către D-ḑeŭ, și fiind-că inima sa, ar fi secat, și nu 'ĭ-ar fi procurat nicĭ o afecțiune în rugăciune, așa că

pentru a reînsufleți căldura, să fi fost silit a recurge la ceĭ-l'alțĭ douĭ psalmĭ. Aceia nu póte conveni unuĭ Profet așa de plin de spiritul luĭ D-ḍeŭ; dar ne dă exemplu de ceea ce se cuvine a face, când ne găsim într'un fel de lâncezélă care amorțește sentimentele sufletuluĭ nostru. Atuncĭ să ne amintim de adevĕrurile, care ne-aŭ atins în alte ocasiunĭ, saŭ ceea ce este încă maĭ eficace să tragem din sfintele cărțĭ saŭ din cărțile de pietate ceea ce ne-aŭ lovit în timpurĭ de ferbințélă; să repetăm în fine rugăciunile nóstre vechĭ, saŭ ale sfinților, carĭi ne-aŭ precedat. Maĭ este și exemplul Bicericeĭ ce ni'l dă în liturgia sa și în Dumneḍeeștele oficiĭ unde nu încetéză de a presinta Celuĭ Prea Inalt aceleașĭ acte de adorațiune, de recunoștință, de dragoste, de înfrângerea inimeĭ; unde repetă așa de des: *Dă Dómne: Dómne miluește; Slavă Tatăluĭ, Fiuluĭ și Sf. Duh etc.* Voiŭ urma tóte versurile psalmuluĭ acestuia ca și cum n'ar fi fost explicate în Psalmiĭ 56 și 59; și voiŭ arătă diferințele, care în fond sunt fórte ușóre, și mult maĭ puține de cât în psalmul 52 comparat cu al 13-lea, cu tóte că acești douĭ psalmĭ sémĕnă fórte mult.

VERSUL I.

Gata este inima mea, Dumneḍeule, gata este inima mea, cânta-voiŭ și voiŭ lăuda întru mărirea mea.

Ebreul ḍice numaĭ o-dată: *Gata este inima mea*, deși ḍice de două orĭ în psalmul 56. Ceĭ LXX vor fi creḍut, că trebue să repete, saŭ maĭ bine exemplarele lor purtaŭ acéstă repetire, saŭ în fine copiștiĭ maĭ moderni aĭ ebreuluĭ vor fi suprimat: de sigur are energie și descrie fórte bine sentimentul.

Ebreul ḍice: *cânta-voiŭ și voiŭ atinge instrumentele slava mea*; și interpreții iaŭ acéstă *glorie* saŭ pentru D-ḍeŭ însuși, saŭ pentru chivotul legiĭ saŭ pentru instrumentele de care vorbește Profetul, saŭ pentru inima sa, care este cea maĭ nobilă parte a omuluĭ. Credem că acest cuvênt se raportă la tot versul și că profetul voește să ḍică că gloria sa este de a avea inima gata a glorifica pre Domnul și a'l celebra cu vocea sa și pe instrumente. Expresiunea *în gloria mea* equivaléză cu acésta, *de sigur acésta este gloria mea* ce o represintă ebreul. Aceste cuvinte nu sunt în psalmul 56, care ḍice: Cantabo et psalmum dicam.

MEDITAȚIUNI

Gloria ómenilor se găsește rar în laudele ce le daŭ altor ómenĭ: eĭ înalță virtuțĭ equivoce, laudă talente mediocre; și de câte orĭ nu li-se întêmplă să linguséscă nișteĭ pasiunĭ urîcióse! Nu este tot ast-fel și cu laudele ce se daŭ luĭ D-ḑeŭ; cu cât cineva este maĭ eloquent a lăuda perfecțiunile sale, cu atâta se onoréză pre sine, pentru că mărturisește prin aceea că are o ideie mare de excelența Ființei sale.

Laudele ce se daŭ ómenilor umilesc chiar prin tonul lor de mărire ce se grăbesc a'l lua; și acele ce se daŭ luĭ D-ḑeŭ înalță chiar prin umilința care le însoțește. N'avem cântărĭ maĭ sublime și eșite dintr'o gură maĭ curată de cât acea a Sfinteĭ Fecióre în presența luĭ D-ḑeŭ; ea nu vede în sine însușĭ de cât înjosire și slăbăciune, și cu tóte acestea profetizéză că tóte némurile o vor felicita de fericirea sa. Ea nu primește de cât titlul de *róba Domnuluĭ* și recunóște tot o-dată că *minunĭ prea marĭ* s'aŭ lucrat întru ea. Omenĭĭ se bat după glorie ca și după cele-l'alte; eĭ o preferă tuturor și eĭ nu vĕd că o caută tot unde nu se găsește; ea este numaĭ în D-ḑeŭ și în aceĭ ce rapórtă totul la D-ḑeŭ.

VERSUL 2.

Deșteptă-te mărirea mea, deșteptă-te Psaltire și Alăută; deștepta-mĕ-voiŭ diminéța.

Acest vers este transcris după psalmul 56; dar aicĭ ebreul este maĭ scurt, el nu ḑice deșteptă-te gloria mea, de și ḑice în psalmul 56; Este un adaos al copiștilor, ḑice Ieronim. In adevĕr, aceste cuvinte nu sunt nicĭ în ediția celor LXX aĭ Vaticanuluĭ; sunt trecute în manuscripte, care aŭ servit la edițiile de Alda și Compluta în Vulgata. Dar nu urméză nicĭ de cum ca să nu fi fost la început în ebreŭ. Nu este nimic maĭ natural de cât acéstă lecțiune în psalmul nostru 107. Profetul vorbea de *gloria sa* în primul vers; în al doilea el excită acéstă glorie, adică sentimentul ce'l are de mărirea luĭ D-ḑeŭ; el face aceeași învitațiune instrumentelor sale de musică. Este entusiasm și foc practic în acest stil; și dacă s'ar putea presupune un adaos a copistuluĭ ar fi maĭ mult în psalmul 56, unde nu se vorbește de glorie în versul: *Gata este inima mea etc.*

MEDITAȚIUNI

Nu este diferință între activitatea, vigilența, grăbirea Profetului și activitatea, vigilența și graba omului de lume, care gândește la averea sa; dar obiectul este fórte diferit. S'aŭ scris, cu drept cuvênt, că ambițiunea ar imita dragostea, că sufere tóte, că crede tóte, tóte le rabdă cu luare aminte, este bine-voitóre; nu se mânie; nu face cele rele. Dar privirile sale sunt diferite de acele care însuflețesc dragostea! Sclavul lumiĭ ḑice iarăș de diminéță: Deștéptă-te, interesul glorieĭ mele, instrumentele avereĭ mele, ajutorurĭ publice și secrete, care puteți conduce la termenul la carele aspir; renunț la plăcerile liniștei, mĕ dedaŭ la muncă: tótă ḑiua, acésta să fie întrebuințată la înaintarea succesuluĭ planurilor mele. Nu se va ḑice, că acest om a împrumutat sentimentele sale și vorba sa de la Profetul nostru? Dar nu este de cât imitarea virtuțiĭ, tótă ardórea sa se îndreptéză asupra obiectelor ușóre în sine și depuse de altmintrelea a amăgi speranțele sale; el urmărește fantomele, care se pere înnainte de a se putea uni. Profetul pune în mișcare tóte ajutórele inimeĭ sale, pentru a plăcea aceluĭ care nu'ĭ va lipsi nicĭ în timp, nicĭ în eternitate: el merge pe o cale care la sfêrșit 'l încununéză; urmărește cu ardóre binele unic, adevĕratul esențial, frumósă prin excelență. Să ḑicem cu el: O sufletul meŭ! O inima mea! Deștéptă-te; eșĭ din ațipirea letargică în care te reține spectacolul urît al lumiĭ,

VERSURILE 3, 4.

Mărturisi-mĕ-voiŭ ție întru popóre, Dómne, cânta-voiŭ ție întru némurĭ. Că mare este mila ta asupra cerurilor și până la norĭ adevĕrul tĕŭ.

Nu este diferință de cât de cuvinte între aceste versurĭ și acele ale psalmuluĭ 56. De exemplu, psalam în loc de psalmum dicam; in nationibus în loc de in gentibus; *magna est* în loc *magnificata est*; *super coelos* în loc de *usque ad coelos*. Sensul este absolut acelaș și ebreul este cu totul conform.

Aceste versurĭ sunt fructul ardóreĭ vie și grăbită ce Profetul a mărturisit în versul precedent. El promite a nu se ocupa de cât de laudele Domnuluĭ, nu numaĭ printre poporul sĕŭ, dar și între națiunĭ, pentru că lumina profetică 'ĭ făcea cunoscut că cântările sale vor fi încă maĭ celebre în biserica creștină de cât în sinagogă.

MEDITAȚIUNI

Sf. Apostol și Evangelist Ión ḑice că harul adevĕrului ne-a venit prin Iis. Chr. Darul este de sigur tot una cu milostivirea, ast-fel după cuvêntul acesta, Iis. Chr. a dat ómenilor milostivirea și le-a arătat adevĕrul. Cu tóte acestea, Profeții și David mai mult de cât alții, aŭ vorbit dese orĭ de milostivirea și adevĕrul luĭ D-ḑeŭ; eĭ aŭ cunoscut aceste douĕ atribute ale luĭ D-ḑeŭ, și a făcut din ele basa și confiența lor. Trebue decĭ pentru a le împăca cu Evangelia, să fie întemeĭate pe Iis. Chr., să le fi vĕḑut cu spiritul, să fi pătruns misterul misiuneĭ sale, a căruia obiect era de a da misericordia și a face cunoscut adevĕrul. Ast-fel de câte orĭ aceste profețiĭ înalță milostivirea și adevĕrul luĭ D-ḑeŭ, trebue să aibă în vedere pre Iis. Chr.; și acéstă doctrină rĕspândește o mare lumină asupra a o mulțime de texturĭ din Vechiul Testament și a psalmilor în particular.

Va fi decĭ adevĕrat după cele douĕ versurĭ ce le meditez aicĭ, că milostivirea luĭ D-ḑeŭ este mai presus de ceruri și adevĕrul luĭ mai presus de nourĭ, adică, în cel mai înalt grad de excelență, pentru că Iis. Chr. este însăși înțelepciunea luĭ D-ḑeŭ; fără el n'am avea parte nicĭ la milostivire, nicĭ la adevĕrul luĭ D-ḑeŭ, și prin el aceste douĕ marĭ atribute ne sunt nu numai cunoscute, dar și comunicate prin efectele ce le săvêrși asupra nóstră.

Legea luĭ Moisi de și era sfântă, n'a dat ómenilor mila și adevĕrul, ea a făcut multe amenințărĭ și a propus multe figurĭ; ea a presentat rĕsplătirĭ vremelnice și a făcut regulamente pentru buna ordine a societățiĭ întregĭ și pentru pacea familiilor, dar prin ea însăși nicĭ n'aŭ restabilit pre ómenĭ în favórea luĭ D-ḑeŭ, ceea ce este propriul milostivireĭ, nicĭ aŭ promis ómenilor de a'ĭ face fericiți în viéța acésta și în etérnitate, ceea ce este coprins în adevĕrul dat prin Is. Chr. Ea a făcut să se zăréscă acest divin legislator ca acel ce trebuea să săvêrșéscă tóte și profeții aŭ avut luminĭ prea întinse asupra acestuĭ obiect. Iată încă o-dată pentru ce eĭ aŭ vorbit așa de des de mila și adevĕrul luĭ D--ḑeŭ.

O religiune a căruia autor oferă din partea luĭ D-ḑeŭ o milostivire fără marginĭ, trebue să fie o religiune divină,

căcĭ ómenĭĭ nicĭ nu pot nicĭ nu voesc să facă totdéuna milă; și o religiune a căruia autor învață numaĭ adevĕrul și móre pentru a confirma aceea ce aŭ ḑis totdéuna, că nu va învĕța de cât adevĕrul, trebue să fie o religiune adevĕrată, căcĭ cu tóte că mincinoșiĭ nu se pórtă așa deschis, așa de constant și așa de universal pentru a spune adevĕrul, conștiința intimidându-ĭ totdéuna asupra minciunilor ce este sigur că nicĭ-o-dată nu vor fi așa de inimicĭ lor înșile, pentru a muri ca să autorizeze minciuna lor. Dar Is. Chr. precum mărturisește tótă Evanghelia, aŭ venit să ne aducă din partea luĭ D-ḑeŭ o milostivire nemărginită, aŭ venit ca să ne învețe adevĕrul; tótă misiunea sa consistă în aceste douĕ puncte și a murit pentru a le restabili între ómenĭ. Trebue decĭ ca religiunea sa să fie adevĕrată și divină. Acéstă dovadă este póte maĭ mult încă un sentiment de cât un raționament, dar ea este destul de tare.

VERSUL 5.

Inalță-te preste cerurĭ Dumneḑeule și preste tot pămêntul mărirea ta

Acest vers este ca o consequență a celuĭ precedent; pentru că mila și adevĕrul luĭ D-ḑeŭ sunt maĭ presus de cerurĭ și aceste atribute nu aparțin esențialminte de cât luĭ D-ḑeŭ, nu aparține iarăși de cât numaĭ luĭ de a fi maĭ presus de cerurĭ și fiind-că pămêntul în comparație cu cerul, nu este de cât un punct, cu drept cuvênt gloria luĭ D-ḑeŭ trebue să'ĭ arate ceea ce este mare în tótă întinderea acestuĭ glob, care este locuința ómenilor.

MEDITAȚIUNI

Is. Chr. este mila și adevĕrul; *mila* pentru că după Sf. Ión, s'a pus pentru pĕcatele nóstre; *adevĕrul* pentru că este incapabil de a se amăgi și a amăgi și pre alțiĭ. este însușĭ numele ce și'l dă singur. Dar mila și adevĕrul este D-ḑeŭ; Is. Chr. este decĭ D-ḑeŭ, și pre dênsul profetul îl invită în acest vers a manifesta gloria sa în cer și pre pământ. Acest mister mare s'a împlinit; el a fost manifestat în trup, autorisat prin spirit, vĕḑut de îngerĭ, predicat ómenilor, crediut în lume și înălțat întru slavă. Cuvinte sublime ale Apostoluluĭ, ele coprind tótă economia mântuireĭ, tóte căile milostivireĭ și a adevĕruluĭ ce D-ḑeŭ a descoperit né-

mulul omenesc în întruparea cuvêntuluĭ etern. Ceea ce regiĭ și profeţiĭ nu aŭ vĕḑut, n'aŭ auḑit, noĭ vedem, auḑim. Cu tóte asestea, care sunt sentimentele nóstre pentru Is. Chr.? Putem ḑice noĭ cu Augustin, că gândind la acest mare obiect tremurăm, pentru că suntem așa de diferenţĭ de el, și ardem de dragoste pentru că s'a făcut asemenea nouă? O! Iis. Chr.! eternă misericordie și etern adevĕr, atinge inima mea ca și acea a luĭ Augustin! Să fiŭ îmbrăcat de tine cum a fost el la citirea textuluĭ Apostoluluĭ tĕŭ. O! Dómne, ḑic ca și servul tĕŭ, sunt eŭ și fiul serveĭ tale; spune iarăș sufletuluĭ meŭ că tu eștĭ mântuirea, că tu aĭ rupt legăturile mele, că veĭ izbăvi inima mea din fundul conrupţiuneĭ care domină și care împedică a te iubi.

VERSURILE 6, 7.

Pentru ca să se mântuiască ceĭ iubiţĭ aĭ tĕĭ; mântuește-mĕ cu drépta ta și mĕ auḑi. Dumneḑeŭ a grăit întru sântul sĕŭ: înălţa-mĕ-voiŭ și voiŭ împărţi. Sichima și valea lăcașurilor voiŭ măsura.

Aceste douĕ versurĭ aparţin psalmuluĭ 59 și nu este diferinţă de cât în sens, orĭ în raport cu ebreul acestor doĭ psalmĭ, orĭ în raport cu Vulgata, acésta pune în psalmul 59 lactabor, partibor, metibor și aicĭ exultabo, dividam, dimetiar. Aceste verbe sunt sinonime care nu schimbă nicĭ într'un chip însemnarea.

S'aŭ explicat la psalmul 59 ce este ţara Sichimiţilor și valea Corturilor, precum și cele-l'alte locurĭ de care se face menţiune în versurile următóre. Nu este necesar acum a insista asupra acesteĭ geografiĭ, dar se cuvine a cerca privirile Profetuluĭ în acéstă repetire a uneĭ părţĭ din psalmul 59.

Trece de la laudele luĭ D-ḑeŭ la rugăciune; el cere ca D-ḑeŭ să desfășure puterea braţuluĭ sĕŭ în favórea acelor care ĭ sunt scumpĭ. Apoĭ ca luminat tot-o-dată de lumina divină care îl asigură de o puternică protecţiune, el se transportă de bucurie, povestește tóte victoriile ce le va raporta. In psalmul 59 aceste victoriĭ privesc puterea temporală a luĭ David, și timpul când deveni stăpân peste tóte triburile, atât dincóce cât și dincolo de Iordan. Se pare că aicĭ aceste victoriĭ nu sunt decât o figură a acelor a luĭ Mesia, și că fără a schimba numele ţĕrilor și al popórelor, care fură atuncĭ supuse luĭ David, spiritul profetic de care era însufleţit, îl transportă în tóte locurile pământuluĭ unde trebuia să se întindă împărăţia luĭ Mesia. Acéstă expresiune, *D-ḑeŭ a grăit în sanctuarul sĕŭ*, se pare că anunţă evenimente maĭ generale și maĭ importante ca tóte succesele temporale ale Profetuluĭ. El vorbește în propriul sĕŭ nume, pentru că Mesia trebuia să fie

fiul sĕŭ după trup. El se bucură dinainte de gloria viitóre cu care neamul sĕŭ și împĕrăția sa se vor umplea prin minunile ce va lucra acest Mesia, așteptarea luĭ Israil și dorința națiunilor.

MEDITAȚIUNI

Când noĭ ḑicem, Dómne, mântuește-ne, facem atențiune la obiectul rugăciuneĭ nóstre. Dacă noĭ cerem isbăvirea unuĭ pericol temporal, a uneĭ maladiĭ, a uneĭ calomniĭ, a uneĭ persecuțiunĭ, să nu comptăm pe succesul rugăciuneĭ, așa că am fi surprinșĭ saŭ turburațĭ dacă evenimentul nu este conform cu dorințele nóstre; căcĭ D-ḑeŭ știe maĭ bine decât noĭ ceea-ce ne este de folos, și că lipsa acestor rele póte că ar fi funestă. Dar, ḑice Augustin, dacă noĭ credem cuvêntuluĭ luĭ D-ḑeŭ, dacă ne temem de judecățile sale, dacă viețuim în inocență, să cerem viéță eternă, și să fim siguri că vom fi auḑițĭ, *D-ḑeŭ a vorbit în sanctuarul sĕŭ.* El ne face acéstă promisiune în modul cel maĭ autentic, cum am putea să ne îndoim, că nu vom fi auḑițĭ? Profetul se îndoia așa de puțin că îndată a și strigat, sculamĕ-voiŭ plin de bucurie, ca și cum ar fi obținut aceea ce cerea. Cu tóte acestea, timpul încă nu venise, și n'avea decât numaĭ speranța; dar când D-ḑeŭ făgăduește, speranța este totdéuna unită cu o deplină securitate. Să observăm cu tóte acestea condițiunile ce le cere sfântul doctor, a crede ferm cuvêntuluĭ luĭ D-ḑeŭ, a conserva temerea de judecățile sale, a viețui în dreptate, fără aceste condițiunĭ, speranța ar fi o presumpțiune și rugăciunea un fel de derisiune.

Dar cine este acel ce trebue să facă împărțirea Sichemuluĭ? In sensul profetic, este Mesia, pus judecător peste ceĭ viĭ și peste ceĭ morțĭ. Evangelia ne vorbește de împărțirea ce trebuia să se facă între aleșĭ și reprobațĭ; în acéstă viață, eĭ sunt amestecațĭ maĭ ca și ceĭ șépte miĭ de credincioșĭ, cariĭ rĕmaseră statornicĭ în legea luĭ D-ḑeŭ; după schisma luĭ Ieroboam, domnul țĕreĭ Sichemuluĭ. Dar la sfêrșitul veacurilor, îngerĭĭ luĭ D-ḑeŭ vor despărți oile de capre, și staulul Domnuluĭ nu va maĭ fi amestecat de necurățiе. O! ḑi a despărțireĭ care trebue să fie cea maĭ de pe urmă ḑi și începutul eternităților! ḑi pentru care universul aŭ fost creat și care va sfêrși catastrofa universuluĭ! ḑi care reunește extremitățile, a căror importanță nu aŭ înțe-

les cea mai mare parte din ómenĭ! fericire infinită, nefericire infinită, nimic mijlociŭ; separaţiune care se face numaĭ odată şi a căreĭ amintire se neglijéză, ca şi cum ar putea să'l opréscă cineva evenimentul şi să schimbe dispoziţiunile.

VERSURILE 8, 9.

Al meŭ este Ghilead şi al meŭ este Manasi şi Efrem, sprijinirea capuluĭ meŭ; Iuda împĕratul meŭ. Moab, vasul spălăreĭ mele; spre Iudumea voiŭ arunca încălţămintea mea, mie ceĭ de alt neam s'aŭ supus.

Intre ebreul acestor versurĭ şi acel al versurilor psalmuluĭ 59, nu este altă diferinţă decât aceea a celuĭ maĭ de pe urmă cuvênt, ce se traduce în psalmul 59 prin jubila, şi aicĭ prin *jubilabo*. Sf. Ieronim pune la cel întâiŭ: Mihi Palaestina foederata est şi în acesta cum Philistim foederabor. Am explicat la psalmul 59 tóte însemnările verbuluĭ ebreŭ, şi am conchis că nu se póte acusa ceĭ LXX şi Vulgata, că aŭ lipsit de sensul textuluĭ. Sf. Ieronim, prin versiunea sa sprijinéşte fórte mult pe aceea a interpreţilor. Cât despre Vulgata ea pune aicĭ, Ephraim susceptio capitis meis, şi la psalmul 59, fortitudo capitis mei; aicĭ, Moab lebes spei meae, şi acolo. Moab olla spei meae; este acelaş sens şi de o parte şi de alta. Ea pune aicĭ: Mihi alienigenae amici faeti sunt, şi în psalmul 59, subditi sunt. Diversele semnificaţiunĭ ale versuluĭ ebreŭ, causéză acéstă diferenţă. Ceĭ LXX ast-fel precum îĭ avem, ḑic în amêndoĭ psalmiĭ ὑπετάγησαν. Dar fer. Ieronim asigură că în timpul sĕŭ se citea, în exemplarele greceştĭ, ἐφιλιώθησαν, şi acésta e lecţiunea ce aŭ urmat-o interpretul Vulgateĭ în psalmul 107. Asupra acestuĭ punct de critică nimenĭ nu póte ḑice că ar fi vre-o greşélă nicĭ în ebreŭ, nicĭ în grec, nicĭ în latin.

Aceste versurĭ, în sensul literal, enunţă succesul luĭ David contra inimicilor sĕĭ, saŭ folosul ce l'ar fi avut de-a reuni sub puterea sa triburile divisate din Israil. In sensul profetic se raportă la victoriile luĭ Iis. Chr. şi ale Bisericeĭ asupra tuturor popórelor, făcêndu-le să intre în alianţa cea nouĕ. Trebue a lua séma la aceste cuvinte: *Iuda legislatorul meŭ*, cum ḑice ebreul, saŭ *Iuda împĕratul meŭ*. Iis. Chr. era *după trup* din tribul luĭ Iuda, şi luĭ 'ĭ se cuvenea maĭ cu sémă titlurile de Rege şi legislator. Apoĭ, nu sunt numaĭ părţile ce le specifică Profetul, care să nu fi avut parte la predicarea luĭ Is. Chr. şi care să nu fi vĕḑut unele din minunile sale, pentru că el parcurse diversele părţĭ ale pământuluĭ sfânt, şi că din Idumeia chiar, din Tyr saŭ din Sidon, veneaŭ să'l audă.

MEDITAȚIUNI

Dacă se examină de aprópe expresiunea: Iuda este regele meŭ, saŭ Iuda este legislatorul meŭ, va conveni că nu se póte verifica în totul și exact de cât în Iis. Chr. Dacă vorbește David, tribul luĭ Iuda nu era nicĭ regele saŭ nicĭ legislatorul sĕŭ; el însuși era rege; și titlul de legislator n'a convenit propriŭ nicĭ acestuĭ trib nicĭ unuĭ altul, pentru că singurul legislator dintre Iudeĭ fu Moisi. Dacă vorbește poporul la întórcerea din captivitate, precum asigură unĭĭ din interpreții, Iuda nu fu nicĭ rege nicĭ legislator, el fu numaĭ cap și legislator. Dar în Iis. Chr. aceste titluri aŭ tótă puterea lor. El fu rege nu numaĭ ca stăpân a tóte în calitate de D-ḑeŭ, dar și ca D-ḑeŭ-om, pentru că fondă o nouă împărăție, care este Biserica. El fu legislator, pentru că el confirma, explica, perfecționa legea veche și adaose precepte nouĭ. De alt-fel, legea Evangelică are o stabilitate mult maĭ irevocabilă și o sancțiune mult maĭ excelentă de cât legea mosaică.

Când s'a ḑis în profeția luĭ Iacob, că nu se va lua sceptrul din Iuda, nicĭ capul semințieĭ sale, până la venirea luĭ Mesia, termenul de cap saŭ povĕțuitor, saŭ de guvernor, este adevĕratul cuvênt de care trebue să ne ținem; acel de legislator este prea forte, și nu póte fi întrebuințat după tótă energia sa, pentru că, încă odată, nu fu alt legislator, propriŭ ḑis la Iudeĭ de cât Moisi. Dar aștepta pe un profet asemenea cu Moisi și prin urmare adevĕratul legislator, ca și el; și acest profet era Mesia, care trebuia să iasă din tribul luĭ Iuda. Ast-fel acéstă expresiune: Iuda este împăratul meŭ, saŭ legislatorul meŭ, nu convine propriŭ și în rigórea termenilor, de cât luĭ Mesia.

Tot creștinul póte ḑice într'un sens fórte precis: Iuda este împăratul saŭ legislatorul meŭ, pentru că Iis. Chr. a eșit din semința Iudeĭ, și că singur în tótă eternitatea, el va represinta acest trib cu toți patriarchiĭ, cariĭ 'ĭ-aŭ fost părinți. Noĭ vedem încă o mulțime de Iudeĭ rĕspândiți în tóte părțile pămêntuluĭ; dar care dintre eĭ póte să asigure și să dovedéscă, că este din tribul luĭ Iuda? Tóte familiile s'aŭ amestecat între ele, de și totdéuna separate de alte popóre. Numaĭ Iis. Chr. care guvernă deadrépta Părinteluĭ

sĕŭ și care este învestit cu corpul sĕŭ glorios, este cea din urmă ramură din seminția luĭ Iuda. Sfinții patriarchĭ aĭ acestuĭ trib se bucura de presența luĭ D-deŭ, dar corpurile lor sunt încă în mormênt și nu le vor relua de cât pentru a se supune cu toțiĭ luĭ Iis. Chr. pre carele Părintele sĕŭ l'aŭ pus moștenitor peste tóte lucrurile.

Când creștinul recunóste pre Mesia eșit din Iuda pentru regele sĕŭ saŭ pentru legislatorul sĕŭ, el face profesiune în acelaș timp de a depinde de el și a se supune la legile sale. Ce urmărĭ nu trage acéstă profesiune? Iată ce nu se maĭ póte medita așa mult în presența luĭ Iis. Chr. și cu Evangelia în mână.

VERSURILE 10, 11.

Cine mĕ va duce la cetatea întărită saŭ cine mĕ va povĕțui până la Idumea. Aŭ nu tu, D-deule, cel ce ne-aĭ lepădat pre noĭ? Si aŭ nu veĭ eși D-deule întru puterile nóstre.

In psalmul 59 este, la al doilea din aceste versurĭ, egredieris și aicĭ *exibis*; aicĭ nu se găsește Deus. Se vede în deajuns că aceste diferențĭ sunt nule pentru sens.

Ebreul este absolut acelaș în ceĭ doĭ psalmĭ, adică că aceleașĭ expresiunĭ sunt repetate în psalmul 107 și copiate din psalmul 59.

David speră să trécă în Idumea, dar dorește să pătrundă până la capitală; și simte trebuința ce are de un povățuitor, pentru care se adreséză Domnuluĭ, și 'ĭ cere să bine-voiască a fi conductorul armatelor poporuluĭ sĕŭ, cu tóte că până atuncĭ se părea că l'aŭ părăsit. Aceste cuvinte din urmă, fac alusiune, fără îndoială, la câte-va visurĭ ce le încercase maĭ înainte armata luĭ Israil.

MEDITAȚIUNI

Când cine-va este îndemnat de dar a trece de la o viéță lumésca la o viéță creștină, saŭ de la o răcélă la o viéță maĭ călduróșă, se simte cuprins de multe dificultățĭ; dar aceste dificultățĭ nu vin, cum observă Sf. Augustin, de cât dintr'o voință bolnavă, care n'are încă porția de a se determina. Ce miserie, strigă acelaș sfânt doctor amintindu-și de luptele ce'ĭ dădeaŭ diferitele obiceiurĭ rele! voința comanda corpuluĭ, și ea este propriŭ supusă; ea comandă și el însăș 'și încércă resistența; voința comandă brațuluĭ care este ca afară din sine, și de îndată se și face mișcare

în braț; voința comandă voinței, care este unul și acelaș lucru, aceeași putere, și voința nu se supune. Ce mister este acesta? și pentru ce este el? Pentru că voința nu voește în totul, pentru că nu comandă absolut. Nu este mister a voi în parte, și a nu voi în parte. Este că voința bolnavă nu face în deajuns silinți pentru a învinge obiceiul rĕŭ și de aicĭ resultă că douĕ voinți, din care unica 'ĭ lipsește ceea ce alta posedă încă. De aicĭ luptele trupuluĭ contra spirituluĭ și a spirituluĭ contra trupuluĭ.

Ḍice cine-va atunci în stilul Profetuluĭ: cine mĕ va povățui într'acéstă cale spinósă? Cine 'mĭ va da tărie ca să atac acéstă întărire a amoruluĭ propriŭ, acéstă fortăréță a înclinațiunilor perverse? cum să înălțăm respectul omenesc, să disprețuim cuvintele lumeĭ, să rumpem cu amicĭi seducătorĭ, să îmbrățișăm lucrările pocăinței, să preferăm singurătatea în loc de niște societăți amusante? Ah! Dómne, continuă Profetul, nu veĭ fi tu în capul nostru, nu veĭ îndrepta pașiĭ noștri? și ast-fel este mijlocul în tóte dificultățile ce le opune și le încércă acéstă voință *bolnavă*.

Tóte le pot, ḍicea Apostolul, cu cel ce mĕ întărește. Dacă Fer. Augustin în timpul rĕsboiuluĭ lăuntric, care bântuia sufletul sĕŭ, nu s'ar fi înturnat către Domnul, dacă n'ar fi strigat cu lacrimĭ: Până când, Dómne, te veĭ mânia pe mine? Ah! nu-ți aduce aminte de fără-de-legile mele trecute, nu îngădui ca să maĭ întrâḍiŭ mult timp. Pentru ce n'aș renunța chiar din momentul acesta la obiceiurĭ de care mĕ rușinez? nu este adevĕrat óre că el a auḍit vocea celuĭ ce ḍise: *Scólă și citește*; n'a datorit el convertirea sa textuluĭ Apostoluluĭ care îndémnă pre pĕcătos a renunța la plăcerĭ și a se îmbrăca in Is. Chr.?

VERSURILE 12, 13.

Dă-ne nouĕ ajutor din necaz și deșartă este mântuirea omuluĭ. Intru Dumneḍeŭ vom fi puternicĭ și el va nimici pre vrăjmașiĭ noștri.

In psalmul 59 este, tribulantes nos, în loc de *inimicos nostros*; este tótă diferința ce se póte însemna aicĭ; și nicĭ o diferință între ebreul celor douĭ psalmĭ, în privirea acestor douĕ versurĭ.

Rugăciunea Profetuluĭ continuă; el recunóște, că n'are ce să

mai aștepte de la ajutorul ómenilor, dar că cu acel al luĭ D-ḑeŭ, poporul sĕŭ și el. vor face minunĭ de tărie, și D-ḑeŭ însuși va nimici pre toțĭ inimiciĭ ce se vor scula contra lor.

MEDITAȚIUNI

Fer. Augustin ḑice asupra ultimuluĭ vers al psalmuluĭ 59: Facem minunĭ însemnate, nu cu sabia, nu cu caĭ, nu cu platoșe, nu cu scutul, cu puterile armate; nu la vederea ómenilor, dar în noĭ înșine și în D-ḑeŭ, care residă în interiorul nostru, care 'l animă, și care va îmblânḑi pre toțĭ inimiciĭ noștri. Ast-fel sunt luptele sfinților. Ast-fel sunt victoriile lor. Lumea 'ĭ privește în necaz, în pocăință, în singurătate, în crăpăturile pământuluĭ, ca niște nenorociți fără sprijin și fără mijlóce, ca niște slabĭ, cariĭ n'aŭ avut talentul nicĭ de a face avere, nicĭ de a se face folositorĭ societățiĭ. Acești ómenĭ ascunșĭ saŭ prigoniți sunt numaĭ puțin eroĭ înaintea îngerilor și a luĭ D-ḑeŭ chiar. Eĭ es din lumea acésta încărcați de prăḑile tuturor inimicilor mântuireĭ. Dacă ar fi căutat favórea ómenilor, ar fi terminat cariera lor într'o sărăcie totală; eĭ n'ar aduce la tribunalul luĭ D-ḑeŭ de cât crime și disperărĭ. In momentul acesta trebue a judeca de forța și mărimea sufletelor ómenilor. Istoria lumeĭ nu va vorbi de aceste exploatărĭ, dar istoria eternităților va conserva memoria. Tótă mărirea omenéscă va pieri; și a sfinților va fi ca și a luĭ D-ḑeŭ, neschimbată și nemuritóre.

PSALMUL CVIII

Se citește la titlu: In finem Psalmus, David, epigraĭ ce se vede în capul atâtór Psalmĭ, și pe care l'am explicat de maĭ multe orĭ. Nu ne putem îndoi, că acest Psalm n'ar avea pre David de autor, pentru că sfântul Apostol Petru 'ĭ citéză un vers ca fiind al luĭ David. El aplică acest text la trădătorul Iuda; și este un fel de cheie, dacă putem ḑice așa, pentru înțelegerea psalmuluĭ întreg. Sf. Petru numește pre Iuda, capul acelor cariĭ prinseră persóna luĭ Is. Chr. și îndată

el rapórtă textul Profetuluĭ, care privește pe acest trădător. Asupra căreia este natural de-a gândi, că acest text privește și pre Iudeiĭ, carii aŭ tratat cu Iuda pentru a prinde pre Is. Chr.; și acésta e ideea Fer. Augustin, care explică întreg psalmul de Iuda și Iudeiĭ. Ceĭ-l'alțĭ Părinți l'aŭ înțeles asemenea. Acéstă socotință are avantagiul de-a satisface tóte expresiunile psalmuluĭ și de a face să dispară tóte dificultățile ce le încercară inimiciĭ luĭ David, ca Absalon, Doeg, Achitophel, Semei și alțiĭ; căcĭ acest psalm este plin de atâtea blesteme, că nu putem crede cum un om așa de sfânt și așa de moderat ca David, să fi dorit vre-o dată inimicilor sĕĭ tóte aceste flagele teribile de care face mențiune. Se observă în adevĕr, că cea maĭ mare parte din verburile, care sunt la optativ în versiunile nóstre, sunt la viitor în ebreŭ, și ast-fel aceste blesteme ce se află în psalm nu sunt póte de cât profețiĭ și nicĭ de cum blesteme. Dar suposând sensul versiunilor nóstre, care nu este contrădis de ebreŭ, cum vom arăta, dacă psalmul n'are de cât un sens literal care privește pre Iuda și pre Iudeiĭ, carii aŭ omorît pre Christos, și dacă în tot psalmul vorbește Iis. Chr. prin gura Profetuluĭ sĕŭ, se înțelege, că chiar blestemele nu sunt rĕŭ puse nicĭ revoltante, pentru că sunt maĭ mult judecățĭ eșite din gura judecătoruluĭ suprem, de cât blesteme. Când Moisi exprima Israiltenilor pedepsele la carĭ trebuia să se aștepte de vor părăsi legea Domnuluĭ, el se servi în multe din amenințările sale de stilul blestemător; și ar fi atâtea judecățĭ, suposând că călcarea legeĭ să fie deja sfârșită. Dar, spiritul Profetic de care era învestit David, 'l făcea să vadă crima iudeilor către Iis. Chr. cu totul terminată; și pentru aceea psalmul sĕŭ enunță maĭ multe judecățĭ de cât blesteme saŭ maledicțiunĭ. De altmintrelea, se știe că tóte judecățile acestea aŭ avut loc în privirea luĭ Iuda și a Iudeilor; dar nu se vede ca să fie tot ast-fel și de inimiciĭ luĭ David. Nu s'aŭ scris, că Doeg fu pedepsit de pârele sale calomnióse. Rabiniĭ dic că el peri în aceeașĭ bătae cu Saul,

dar acéstă dovadă nu este convingétóre. S'a scris că Achitophel s'a spânḍurat de disperare, dar nu se vede că némul séŭ să fi fost cuprins în nenorocirea sa. Tot ast-fel este de Absalon și de Semeĭ, eĭ perirá singurĭ, ast-fel tóte pedepsele enunțate în psalm nu pot să le convie. Și va înțelege maĭ ușor acéstă idee urmând tóte versurile Psalmuluĭ.

Uniĭ interpreți aplică acest psalm la apostațiĭ religiuneĭ Iudaice, orĭ în timpul captivitățiĭ Babilonice, orĭ în timpul persecuțieĭ ce făcu Antioch Macabeilor. Acéstă socotință este încă maĭ puțin temeinică de cât aceea ce se mărginește la inimiciĭ luĭ David, pentru că nu este niciun rênd care să se potrivéscă cu istoria acestor amenințărĭ, blestemele saŭ pedepsele contra apostaților acestor timpurĭ așa de posterióre luĭ David. Să se observe bine că opiniunea ce se dă pentru obiect acestuĭ psalm, persecutoriĭ luĭ Iis. Chr., adică Iuda și Iudeiĭ, este sprijinită pe un temeiŭ sigur, care este citația St. Petru, pe când tóte cele-l'alte nu sunt întemeiate de cât pe presupunerĭ. Cea maĭ mare parte din interpreți recunosc chiar acest sens aplicabil la Iuda și la Iudeĭ.

Incheiŭ dar că nu este de cât un singur sens literal în acest psalm și că Iuda și Iudeiĭ persecutorĭ aĭ luĭ Is. Chr. 'I 'sunt unicul obiect: ceea-ce nu împedică ca să nu se pótă și să nu trebuéscă a trage multe instrucțiunĭ morale și folositóre pentru tóte timpurile.

VERSURILE 1, 2.

Dumnedeule, lauda mea să nu o tacĭ, că gura pĕcătosuluĭ și gura vicléнuluĭ asupra mea s'a deschis. Grăit-aŭ împrotiva mea cu limbă vicléнă, și cu cuvinte de urîciune m'aŭ încunjurat și s'aŭ luptat cu mine în zadar.

Pentru aceste douĕ versurĭ sunt treĭ în ebreŭ și în grec, dar fără a schimba întru nimic sensul. Nu este diferință aparentă de cât în expresiunea acésta: O D-ḍeule, să nu tacĭ despre lauda mea, saŭ pentru gloria mea. Ebreul este susceptibil de acéstă versiune conformă cu a celor LXX. Dar cea maĭ mare parte din ebraiștĭ traduc: O D-ḍeule, lauda mea! saŭ O D-ḍeul laudeĭ mele, să nu tacĭ; și St. Ieronim: O D-ḍeule, carele eștĭ demn de laudele mele etc.

(Deus laudabilis mihi). Acest fericit dascal și aceĭ carĭ traduc, O D-ḍeule! lauda mea, saŭ O D-ḍeule, obiectul laudelor mele, recunosc prin urmare că numele de D-ḍeŭ אלהי nu este aicĭ necesar în regim, și că nu este cineva obligat a traduce Deus laudis meae. Fiind ast-fel, Ceĭ LXX aŭ putut să ea תהלתי pentru casul verbuluĭ ce se traduce prin tacueris și traduce Ὁ Θεὸς, τὴν αἴνεσιν μου μὴ παρασκοπήσῃς. Ast-fel, versiunea latină nu póte fi taxată că se îndepărtéză de text. Cred că acest raţionament este scutit de orĭ-ce critică.

Se crede dar că Iis. Chr. vorbește în aceste douĕ versurĭ. El rógă pre părintele sĕŭ saŭ de a nu permite ca inocenţa sa să fie rușinată, saŭ ca gloria sa să nu fie întunecată, maĭ tot precum ḍice în St. Ión: *aŭ venit césul de a proslăvi pre Fiul omuluĭ*, și maĭ jos: *Părintele meŭ, proslăvește-mĕ cu tine însuți, cu mărirea care am avut'o în tine, maĭ înainte de a fi lumea.* El expune apoĭ comploturile uricióse ale inimicilor sĕĭ, calomniile lor, minciunile lor, violenţele lor. Tótă istoria Evangelieĭ dovedește acest fapt. David suferi unele din aceste nedreptăţĭ, dar nu așa de aspre, așa de nedrepte și așa de continue, ca acele de carĭ aŭ fost agitată viéţa luĭ Iis. Chr,

MEDITAŢIUNI

Iis. Chr. atacat prin viclenie și minciună tăcea, și dădu interesele glorieĭ sale Provedinţeĭ Părinteluĭ sĕŭ. Ómeniĭ iaŭ partea cu totul opusă. Eĭ se revoltă, când ĭ calomniază, alérgă la tóte mijlócele posibile de apărare, strigă contra inimicilor lor; prin aceea eĭ se privéză de protecţiunea luĭ D-ḍeŭ.

Fiind-că eĭ nu lasă nimic de făcut pentru eĭ stăpânuluĭ suprem al destinateĭ lor, și nu sunt capabilĭ prin sine înșușĭ de a'șĭ face precum doresc, eĭ cad într'o miserie totală, sentimentul relelor lor ĭ conduce la desperare.

Când cuvintele ómenilor aŭ lovit amorul nostru propriŭ, căutăm a ne rĕsbuna; și acésta este o apucătură nedréptă, ḍice Augustin. Iis. Chr. de și încoronat de glorie, nu este încă rĕsbunat, sfinţiĭ martirĭ nu sunt încă; răbdarea luĭ D-ḍeŭ aștéptă, ca inimiciĭ luĭ Iis. Chr. și martiriĭ să se convertéscă; ce suntem noĭ pentru a voi ca să fim rĕsbunaţĭ de îndată ce am primit o injurie? In acéstă ideie a fer. doctor este un remediŭ bine-făcĕtor contra dorinţeĭ de rĕsbunare, și prin urmare tot ceea ce ar trebui să ne mângâe, când suntem expușĭ la calomnie și la persecuţiunea ómenilor. Iis.

Chr. și sfinții nu vor fi rĕsbunați de cât în ḑiua cea de pe urmă, când D-ḑeŭ va judeca tóte faptele, tóte înclinările, tóte intenţiunile, tóte întreprinderile celor rĕi. Pentru ce suntem noĭ așa de îndrăsneți pentru a preveni judecata luĭ D-ḑeŭ? Nu ne este destul a ști că vom fi rĕsbunați, când vor fi Iis. Chr. și sfinții? și până în momentul acela nu trebue să dorim alta de cât convertirea inimicilor.

VERSURILE 3, 4.

In loc ca să mĕ iubéscă mĕ clevetesc; iar eŭ mĕ rugam. Si aŭ pus în potriva mea rele în loc de bune și urîcióse în locul iubireĭ mele.

Ebreul și grecul primește un alt sens în primul vers, și se póte traduce, în locul dragosteĭ ce am pentru eĭ, ca în versul al doilea. Cu tóte, acestea sensul Vulgateĭ se împacă și cu aceste douĕ texte, și se pare că trebue a fi preferată; almintrelea Profetul ar ḑice acelaș lucru în amêndouă versurile.

Nimic maĭ conform cu purtarea luĭ Iis. Chr. către Iudeĭ și cu purtarea Iudeilor către Iis. Chr. Acest Mântuitor al lumiĭ, meritá tótă dragostea acesteĭ naţiunĭ și ea 'l calomnia; ea 'ĭ dădea rĕŭ pentru bine, și ură pentru blândeţea ce avea pentru ea. La aceste tratărĭ barbare el nu opunea de cât rugăciunea; pe crucea sa chiar, el ruga pre Părintele sĕŭ de a erta pre acești nerecunoscĕtorĭ. Se vede că David persecutat de Doeg, Absalon, Achitophel, de Semei, nu'și rĕsbuna de nedreptăţile lor, ba încă le dăduse ranguri bune acestor ómenĭ violenţi și rĕŭ făcĕtorĭ; dar nu este scris nicăirĭ ca să se fi rugat pentru eĭ. Este adevĕrat, că duse generositatea și caritatea până la acest punct, dar nu sunt doveḑi care să se pótă compara cu acele ce le avem de Iis. Chr. rugându-se pentru inimicii și calăiĭ sĕĭ.

MEDITAŢIUNI

Fer. Augustin distinge șése felurĭ de procedărĭ în privirea aprópeluĭ; a face bine pentru rĕŭ, a nu face rĕŭ, pentru rĕŭ, a face bine pentru bine, a face rĕŭ pentru rĕŭ a nu face bine pentru bine, a face rĕŭ pentru bine. Cele douĕ d'întâiŭ sunt proprie celor drepţi, și cel d'întâiŭ este maĭ perfect. Cele douĕ din urmă sunt proprie celor rĕi, și cel din urmă este cel maĭ rĕŭ din tóte. Cele douĕ din mijloc sunt proprie pentru toţi ómenii, așa că cel d'întâiŭ din acéstă divisiune se apropie maĭ mult de virtutea drepţilor

și că al doilea cade mai în clasa celor rĕĭ. Ast-fel, cele două extremităţi sunt *a face bine pentru rĕŭ*, ast-fel aŭ făcut Is. Chr. a face rĕŭ pentru bine, iată crima Iudeilor. Psalmistul reunește aceste două extremităţi și dă a înțelege prin aceea, că nu vorbește de cât de Iis. Chr., care a făcut cel mai mare bine pentru cel mai mare rĕŭ, și Iudeiĭ carii aŭ făcut cel mai mare rĕŭ pentru cel mai mare bine.

Iis. Chr. a dat exemplu, de a face bine pentru rĕŭ și a ne ruga pentru inimiciĭ noștri: el a făcut chiar o lege, ceea-ce arată excelența Evangelieĭ mai presus de legea Mosaică. Acésta ḑice: Ochiŭ pentru ochiŭ, dinte pentru dinte; ceea-ce nu era nedrept, ḑice Augustin, dar era o ordonanță pentru a reprima pe ómeniĭ nedrepţi, carĭ s'ar fi întrecut în rĕsbunarea lor. Acéstă lege a talionuluĭ nu putea fi executată de cât de autoritatea judecătorilor ; ea nu autorisă rĕsbunarea, pentru că D-ḑeŭ o oprise cu totul ; ea nu obligă partea nedreptăţită a urmări dreptul sĕŭ ; în fine după interpretaţiunea vechilor învĕţaţĭ aĭ Iudeilor, pedépsa era rĕscumpărată prin o dare bănéscă. Legea Evangelică n'aŭ suprimat dreptul natural ce tot omul are de a conserva aceea ce 'ĭ aparţine, orĭ viéţa, orĭ onórea, orĭ averea ; dar cere multe condiţiunĭ, când este vorba de a interpreta dreptatea pentru a reintra în drepturile ce se cred legitime. Ea oprește mai întâiŭ tótă rĕsbunarea personală, și distruge prin urmare falsele interpretaţiunĭ ce mulţĭ dintre Iudeĭ, mai ales Saduceiĭ, dădéŭ legiĭ talionuluĭ. După aceea, ea condamnă absolut spiritul de rĕsbunnare, așa că nu este nicĭ-odată permis de a repeta dreptul cel mai legitim dându-se la uneltirĭ viclene saŭ la dorința de a vĕtăma. In al treilea loc, ea ordonă de a uza de cea mai mare moderaţiune în urmarea aceleia ce se crede a fi drept după ce aŭ luat mĕsurile cele mai convenabile pentru a recunóște acéstă dreptate. Al patrulea, ea voește să fie ușor de aplicat, și să fie totdéuna gata a prefera interesele caritĕţiĭ în locul acelor de un folos mai mare temporal, dacă nu cum-va și acest folos va fi comandat iarășĭ prin iubire. In fine voește, că fiind cu putință de a renunța fără inconvenient la niște pretenţiunĭ legitime, să le sacrifice răbdărĭ și dragostel, și că alt-fel orĭ-cum s'ar întêmpla să fie o acţiune judeciară, să se conserve totdéuna spiritul de moderaţiune, de unire, de neinteresare și să nu lase să intre în inima sa

nicĭ amărăciunea, nicĭ mândria, nicĭ părerea de rĕŭ, nicĭ bucuria falsă. Ast-fel este spiritul legiĭ luĭ Iis. Christos. Este și al legiĭ luĭ Moisi; dar nu era așa de des descoperită, așa de des scutită de interpretațiunile arbitrare; și alt-fel ebraiștiĭ separațĭ de națiunĭ, puteaŭ crede că acéstă lege nu'ĭ obliga de cât la raport cu Israilteniĭ, fraților lor, pre când legea Evangelică este pentru toțĭ ómeniĭ, pentru-că toțĭ ómeniĭ sunt frațĭ în Christos și prin Iis. Chr.

VERSURILE 5, 6.

Pune preste dênsul pre cel pĕcătos, și pîrîșul să stea de-a-drépta luĭ. Când se va judeca el să iasă osândit, și rugăciunea luĭ să se facă întru pĕcat.

Aceste douĕ versurĭ sunt fórte conforme cu ebreul, care are cu tóte acestea ceva maĭ multă tărie în acéstă expresiune (la vers. 2). *Când se va judeca el, să iasă osândit*; (el era impios, să iasă tot ast-fel) ceea ce însémnă tot una cu *condemnat*. Am tradus Satan pentru că este în ebreŭ; acest cuvênt însémnă în general acuzator, dar fiind-că este vorba aicĭ de Iuda, în care intrase Demonul, după cum dice Evangelia, termenul de Satan se potrivește maĭ bine cu aceeași ideie.

Se vede decĭ, că după cele d'întâiŭ patru versurĭ care sunt ca un început al psalmuluĭ, David vorbind în numele luĭ Iisus Chr. începe a descrie nenorocita sórtă a luĭ Iuda, care fu capul omorîtorilor luĭ Iis. Chr. Insușĭ Mântuitorul lumiĭ vorbește Părinteluĭ sĕŭ. *Pune peste dênsul pre cel nelegiuit*, ceea-ce se póte înțelege și de Satan. Cu tóte acestea, fiind-că Satan este aicĭ auzatorul, se pare, că cel *nelegiuit* trebue să fie un alt personaj; uniĭ cred că Profetul designă spiritul de avariție, care domina pre Iuda. Dar se póte că acest tribunal, fiind un fel de ficțiune, cel *rĕŭ*, care este represintat ca judecător, este o persónă presupusă pentru a complecta alegoria saŭ perfecțiunea tablouluĭ. Ceea-ce s'aŭ dis aicĭ de Iuda, privește și pre Iudeiĭ persecutorĭ aĭ luĭ Iisus Christos. Iuda avu un sfîrșit deplorabil, și falsa sa penitență puse vêrf crimeĭ sale, pentru că fu unită cu disperarea; acésta e rugăciunea, care după expresiunea Profetuluĭ se întórce înpĕcat. Iudeiĭ primiră săgețile rĕsbunăriĭ divine. In lumea acésta eĭ perdură starea lor, patria lor, averea lor, viéța, chiar și în cea-l'altă fură osândiți de Dumnedeŭ.

Am putea întreba: 1) Cum Iisus Chr. vorbind prin gura Profetuluĭ, solicită condamnarea luĭ Iuda și a Iudeilor, el care se ruga pre cruce pentru toțĭ inimiciĭ sĕĭ? 2) Pentru ce rógă pre Părintele sĕŭ de a face acéstă dreptate, pe cât timp era singur judecător peste ceĭ viĭ și peste ceĭ morți și primise de la Părintele sĕŭ tótă puterea de a judeca?

Rĕspunsul este ușor: 1) Iis. Chr. consideră pre Iuda și pre Iudeĭ în desăvêrșita împetrire, stare unde nu mai era de așteptat pentru eĭ de cât pedépsă și o osândă eternă. Iis. Chr. cere acest act de învingere, pentru că, cu tóte că aŭ venit pentru mântuirea tuturor, trebue să li se întêmple multora, prin nerecunoștința lor, a nu profita de bine-facerea rescumpĕrăreĭ și în lŏc de a înțelege fructele mântuireĭ, eĭ căděaŭ în abisul uneĭ reprobări eterne. Trebuia să vie în lume cum anunța sfântul bĕtrân Simeon, pentru perderea și mântuirea multora din Israil. 2) Iis. Chr. imploră dreptatea Părinteluĭ sĕŭ, pentru că acest psalm, privind timpul vieței sale muritóre, nu era încă timpul, când acest Mântuitor al lumiĭ trebuia să exerciteze puterea absolută de judecător ce 'ĭ-o dăduse Părintele sĕŭ și a căreia posesiune trebuia să o primĕscă când eși glorios din mormênt.

Blestemele luĭ Iisus Chr. contra trădătoruluĭ Apostol și contra Iudeilor, eraŭ decĭ juste, pentru că aveaŭ de obiect pedépsa celor maĭ vinovați și celor maĭ îndărătnicĭ din ómenĭ; acéstă pedépsă coprindea, pe lângă reprobarea în viéța viitóre, pedepsele temporale de care istoria ne spune că Iuda și Iudeiĭ fură loviți. Cel d'întâiŭ singur, 'șĭ ridică viéța, și ceĭ de al doilea căděră în tóte nenorocirile ce le-aŭ prĕdis Iis. Chr. Urmarea psalmuluĭ intră în câte-va amĕnunțimĭ ce le vom explica.

MEDITAȚIUNI

Nenorocitul sfêrșit al luĭ Iuda este modelul și anunțarea de ceea-ce vor avea parte toțĭ pĕcătoșiĭ. Numaĭ treĭ epoce în tótă destinata nóstră: a viețui, a muri, și a fi judecat. Iuda fu chiar în compania luĭ Iis. Chr. un tâlhar și trădător; el muri în disperare și fu condemnat la focul etern. Osânda sa nu este cu îndoială, pentru că Iisus Christos a dis de el, *că maĭ bine era ca acest om să nu se fi născut*, cuvênt teribil, care declară nu numaĭ condamnarea acestuĭ nenorocit, dar care învață pre tóte némurile dogma eternităților absolute a pedepselor.

In adevĕr, dacă aceste pedepse trebue să se finéscă după milióne de secole, ar fi fost încă maĭ avantagios acestuĭ perfid apostol de a se naște, de cât a nu se naște, pentru că suferințele sale de o durată așa de lungă, dar finită, ar succeda o eternitate de fericire, și o eternitate de fericire compensézĕ infinit niște suferințe, orĭ cât de îndelungate ar fi, dar de o durată mărginită. Va dice cine-va că nimicirea a fost partea acestuĭ trădător în momentul morțiĭ? dar în acest cas încă ar fi maĭ bine ca să fie fost născut, pentru că

în viéța sa tot-d'a-una s'aŭ bucurat de óre-care folóse, și nimicirea nu 'ĭ-ar fi procurat nicĭ o nenorocire. Apoĭ Iis. Chr. dicênd lui Iuda că ar fi fost maĭ de folos pentru el de a nu fi de cât de a fi, compară starea în care trebuia să se găséscă după crima sa cu tot cursul vieței sale; el presupune decĭ, că după acéstă crimă și după mórtea care urma așa curênd, exista încă, și că prin urmare nu era nimicit; altmintrelea n'ar fi comparațiune între viéța de maĭ mulțĭ anĭ, și nimicirea, care ar fi urmat momentul morțiĭ sale. Va dice cine-va că Iuda trebue să fie pedepsit riguros, dar pe un timp limitat, și a fi apoĭ nimicit și că comparând aceste pedepse aspre cu viéța sa, orĭ cum ar fi fost, Iis. Chr. ar fi voit să dică că era maĭ bine de a nu exista de cât de a exista? Voĭ rĕspundețĭ, că acéstă obiecțiune, combătută de alt-fel de tóte dovedile nemurireĭ sufletuluĭ și de tóte principiile religiuniĭ, nu se póte împăca cu cuvêntul luĭ Is. Chr. Căcĭ 1) dacă aceste pedepse, orĭ cât de riguróse s'ar presupune, ar fi fost satisfăcĕtóre, mânia luĭ D-dĕŭ ar fi trebuit să se potoléscă, acest om n'ar fi putut fără nedreptate să fie nimicit, și dacă n'ar fi fost, tot ar fi fost maĭ de folós de a exista de cât de a nu exista, ceea ce este contra cuvêntuluĭ luĭ Is. Chr. Dacă aceste pedepse n'ar fi fost satisfăcĕtóre dar curat vendicative, ce fel de nimicire să se adaoge? Acéstă nimicire nu este maĭ bine să fi fost sfêrșitul și stingerea rĕsbunărilor divine? In adevĕr, în momentul acesta, ar fi fost maĭ de folos luĭ Iuda de a nu fi de cât de a fi în muncĭ; dar nu este acesta sensul propositiuniĭ luĭ Is. Chr. El nu dice că va fi un timp, când va fi maĭ folositor acestuĭ trădător de a nu exista de cât de a exista: el dice că *maĭ bine era de nu se născea*, de nu vedea lumina dileĭ.

2) Cuvêntul luĭ Is. Chr. este pentru tóte timpurile și chiar pentru eternitate. Acésta este o propositiune care totdéuna trebue să fie adevĕrată. Dacă pedepsele luĭ Iuda ar fi fost să fie mărginite, lumea putea să dureze maĭ mult timp de cât ele, și ar fi fost un timp când nu era adevĕrat că maĭ bine era de nu se năștea. Un om nimicit, ne maĭ fiind, nu se póte găsi starea sa maĭ nenorocită de cât o altă stare, pentru că nu maĭ are stare, ne maĭ avênd existență.

Am insistat asupra acestuĭ punct, pentru ca să arăt, că

în cuvêntul luĭ Iis. Chr. se cuprinde dogma eternităţiĭ pedepselor. Dar ce nu ne învaţă Profetul de sórta acestuĭ nenorocit apostol? el este dus la tribunalul luĭ D-ḑeŭ prin consecinţa sa intinată de cea maĭ mare crimă, este acuzat de demonul, este declarat culpabil şi nicĭ o rugăciune nu 'l póte sustrage de la rĕsbunările divine. El duse, fără îndouială, la tribunalul suveranuluĭ judecător cunoştinţa crimeĭ sale cu remuşcările desperate, care 'l făcu culpabil de suicid; dar acéstă căinţă era un noŭ pĕcat, şi cel maĭ mare chiar din tóte, pentru că făcea injurie luĭ D-ḑeŭ de a se îndoi de milostivirea luĭ. Toţĭ pĕcătoşiĭ, carĭ ies din lumea acésta, nu sunt aşa de criminalĭ ca Iuda, dar toţĭ se găsesc ca şi el acusaţĭ de consciinţa lor, prin spiritul întunericuluĭ şi fără speranţă de a îmblânzi dreptatea divină.

VERSUL 7.

Fie ḑilele luĭ puţine şi episcopia luĭ să o ia altul

Cuvêntul ebreŭ pre carele versiunile nóstre, greacă şi latină, 'l traduc prin *Episcopat*, însémnă *inspecţie, îngrijire, cercetare*, cu un cuvênt tótă preeminenţia asupra altora. Acesta este versul citat de St. Pavel. *Şi episcopia luĭ să o ia altul* când era vorba de a alege un alt apostol pentru a împlini locul trădătoruluĭ Iuda, şi el ḑise că pentru ca să împlinéscă aceea ce a anunţat Sf. Spirit prin gura luĭ David, trebuia să se facă alegerea. Nu ne putem îndoi, că acest principe al Apostolilor să nu fi luat aceste cuvinte ale psalmuluĭ în sensul lor literal, almintrelea n'ar fi dat prin aceea nicĭ o putere cuvêntuluĭ sĕŭ. Numaĭ Socinienii se silesc a ḑice, că aceste citaţiunĭ sunt streine lucrurilor din vechiul testament, şi că apostolii se servesc de ele numaĭ din causa asemĕnăriĭ evenimentelor. Este a nimici profeţiile, a distruge raporturile nouluĭ Testament cu cel vechiŭ, şi a face din Apostolĭ nişte ómenĭ, carĭ ar cita locurĭ de la întêmplare şi fără să ştie dacă póte să sprijinéscă aceea ce a voit a dovedi.

Ḑilele luĭ Iuda fură *puţine*, orĭ că se priveşte la sfêrşitul sĕŭ nenorocit, care urmă aşa de curênd după crima sa, căcĭ el peri maĭ înainte de a săvêrşi Iudeiĭ Deicidul lor.

Cuvêntul *Episcopie* este destul de propriŭ în partea acésta; Iuda primise ca şi ceĭ-l'alţĭ Apostolĭ, puterea de a guverna pre credincioşĭ şi de a predica cuvêntul luĭ D-ḑeŭ. El fusese chiar onorat cu darul minunilor; Is. Chr. 'ĭ ḑisese ca şi celor-l'alţĭ: Tămăduiţĭ bolnaviĭ, înviaţĭ morţiĭ, scóteţĭ draciĭ etc.

Nu mĕ îndoesc că şi în sensul Profetuluĭ acest vers nu priveşte şi pre Iudeĭ; ḑilele lor aŭ fost puţine pentru că maĭ treĭ-ḑecĭ de anĭ după mórtea luĭ Is. Chr. eĭ încercară teribila catastrofă care

le-aŭ fost preḑisă. Eĭ perdură atuncĭ tótă admiraţiunea lor temporală și spirituală, nicĭ guvernămênt, nicĭ templu, nicĭ preoţie, pe când Biserica creștină se rĕspândea pretutindenea.

MEDITAŢIUNI

Ḑilele pĕcătosuluĭ sunt totdéuna puţine, vieţuéscă el secole, pentru că cea maĭ mare parte din aceste ḑile sunt de nimic pentru mântuire, și nu numaĭ nule, ci cu totul opuse mântuireĭ, și materia chiar a uneĭ osîndirĭ eterne. Se pare că Iuda n'a avut de cât o pasiune, care era avariţia. In ce abis 'l precipită, ce împrejurărĭ întovărășiră crima sa, ce pretexte serviră a'l orbi! Căcĭ nu trebue a crede, că acest trădător cunoscu așa de puţin pre Iis. Chr. pentru ca să nu fie încredinţat de nevinovăţia sa, pentru ca să nu cunóscă în el o putere cu totul divină. El 'l vĕḑuse făcênd un numĕr maĭ infinit de miracole, el 'l auḑise resonând de unirea intimă, care era între D-ḑeŭ Părintele sĕŭ și El. Acest perfid apostol imagina, fără îndoială, că când 'l va lăsa inimicilor sĕĭ, cerul protector al ḑilelor sale 'l va izbăvi prin vre-o minune, și că pentru el nu se va maĭ bucura maĭ puţin de fructul trădăriĭ sale. De ce nu se amăgește cine-va, când este pasionat? Cel maĭ mare scelerat nu vede nicĭ-o-dată tótă înegrirea crimeĭ sale, când se dispune a o comite; numaĭ după ce aŭ comis-o, consciinţa reintră în drepturile sale; ceea ce se întêmplă luĭ Iuda; dar el abuză de remușcările sale pentru a stinge tótă speranţa în sufletul sĕŭ, și se dădu la desperare pentru că creḑu crima sa maĭ mare de cât milostivirea aceluĭ pe care l'a mâniat.

VERSURILE 8, 9.

Să'ĭ fie feciorii luĭ săracĭ și femeia luĭ vĕduvă. Mișcându-se să se mute fiiĭ luĭ și să ceară; să se scóţă din curţile caseĭ lor.

La versul al doilea ebreul ḑice: Că fiiĭ sĕĭ rătăcind să rătăcéscă și să ceară, și să caute din locuinţele lor ruinate. Nu este diferenţă însemnată de cât în raport cu cuvêntul *să caute*. Versiunile pun: *să fie alungaţĭ*, și ast-fel aŭ citit Teodorit în exemplarele greceștĭ ce le avea sub ochĭ. Fer. Ieronim traduce: să fie căutaţĭ în casă; ceea ce revine la sensul celor LXX; căcĭ a căuta pre un om în casa sa și a nu'l afla, este un semn că aŭ fost alungat. Uniĭ cred, că interpreţiĭ grecĭ aŭ citit în ebreŭ וגרשו în loc de ודרשו, unde

se vede *ghimel* în loc de *dalet*; dar, cel d'întâiŭ din aceste cuvinte însemnă *ejiciantur*. Este destulă asemĕnare în acéstă conjectură. Dar în fond versul exprimă aceleași gândiri; dacă acești copiĭ rătăcesc dintr'un loc într'altul trebue ca să fie fost alungați din locuințele lor; și dacă eĭ cerșetoresc, trebue ca să caute pâinea lor, eșind din locurile în care se rătăcesc.

Aceste două versurĭ sunt aplicabile, nu numaĭ la familia luĭ Iuda, dar și a Iudeilor, pentru că puținiani după aceea, eĭ încercară nenorocirĭ care făcură pre fiiĭ lor orfani, femeile lor vĕduve și carii alungaŭ pre aceĭ ce maĭ rĕmâneaŭ încă din posesiunile și locuințele lor. Se vede că aceste versurĭ nu convin luĭ Doeg, Achitofel, luĭ Semeĭ și apostaților legiĭ luĭ Moisi, în timpul captivităţiĭ Babilonice. Istoria nu spune nimic de aceste fapte; dacă ea nu face menţiune nicĭ de familia luĭ Iuda, este numaĭ puțin fórte adevĕrat, că mórtea funestă a acestuĭ trădător o făcu prea uriciósă; și de alt-fel ea a trebuit să fie învĕluită în catastrofa comună naţiuneĭ, când dărîmară Romaniĭ Ierusalimul. Trebue să'și aducă aminte citind acest psalm, că are cine-va un punct de razim sigur pentru a'l aplica luĭ Iuda (adică citaţia Sf. Petru), și acesta nu se găsește în alte opiniuni.

MEDITAŢIUNI

Aicĭ este descripţiunea a cincĭ calamităţi; fiĭ fără părinţi, femeĭ fără bărbat, familie alungată din posesiunile sale, viéța rătăcindă și vagabondă, cerșetorie. Ast-fel fură urmările crimeĭ luĭ Iuda și a Iudeilor ce aŭ omorît pre Chr. D-ĕeŭ nu pedepsește tot într'un chip pre pĕcătoșiĭ ceĭ marĭ, pre impioșĭ, pre inimiciĭ numeluĭ sĕŭ și aĭ religiuneĭ sale, dar este, ĕice Sf. Pavel, o așteptare înfricoșată a judecăţiĭ, și un foc jaluz, care trebue să consume pre inimicĭ: Căcĭ știm cine este acel ce ĕice; a mea este rĕsplătirea, va veni rêndul meŭ.

Când Pĕcătosul atins de dar se convertește, observă fără greutate, dar cu sentimentul uneĭ comparaţiunĭ profunde, că era, pe când se află în rătăcirea sa, ca o familie părăsită, că tot interiorul sĕŭ era într'o sărăcie extremă, tóte puterile sale eraŭ rătăcinde și bagabonde, că cerea în lume într'un chip desgustător distracţiunĭ și amuzărĭ, că mintea nu'l maĭ povăţuia, că posesiunea sa pustiea totul. Acest pĕcătos convertit este obligat a'și face iarăși, așa ĕicênd, cu ajutorul haruluĭ, o familie nouă și de acésta vorbea St. Ión Climaca, ĕicênd tuturor pĕcătoșilor ce se pocăiaŭ: Să aveţi de părinte pre acel ce póte și voește să vĕ ușureze de pĕcate; de mamă, înfrângerea a căreĭ proprietate este de a

spĕla petele sufletuluĭ vostru; de frate, orĭ pe cine vĕ va învĕța calea ceruluĭ; de soție, gândirea continuă de mórte; de fiĭ gemitele inimeĭ; de sclav, propriul nostru corp; de amicĭ pre sfinții îngerĭ, carii vĕ vor primi, când veți eși din viéța acésta. Ast-fel este familia acelor, carii caută pre Domnul.

VERSURILE 10, 11, 12.

Se scurme datornicul tóte câte sunt ale luĭ și să jefuiască strĕiniĭ ostenelile luĭ. Să nu-ĭ fie luĭ sprijinitor; nicĭ să fie milostivitor spre săracii luĭ. Să fie feciorii luĭ întru pierdare; într'un ném să se stingă numele luĭ.

Șirul acestor blĕsteme rĕspunde la tot ceea ce aŭ precedat perderea avereĭ, privațiunea acestor bunurĭ prin streinĭ, lipsa totală de sprijin, distrugerea posterității, a némuluĭ chiar. Iată pe scurt ce spun aceste versurĭ:

In cel dintâiŭ ebreul ḑice propriŭ, împrumutătorul răpéscă tóte ce sunt ale luĭ; și Sf. Ieronim traduce numaĭ puțin ca Vulgata prin scrutetur, dar nu este mare diferință pentru sens; căcĭ împrumutătoriĭ nu răpesc tótă averea debitorilor lor, de cât după ce aŭ cercetat cu îngrijire tot ce posedă.

La versul al doilea ebreul ḑice: Să nu fie nimenĭ, care să întindă compătimirea sa asupra luĭ. Versiunile ḑic: Că nu se găsește nimenĭ care să'l ajute; este acelaș sens.

La al treilea vers se traduce după ebreŭ: sfârșitul sĕŭ să fie distrugerea, și numele sĕŭ să piară în cea-l'altă generațiune. Se pare că ceĭ LXX aŭ tradus prin cuvêntul ebreŭ אחריתו care însémnă postermum ejus, saŭ quod post ipsum est; și acésta e fără îndoială posteritatea saŭ fiiĭ. In privirea celeĭ-l'alte generațiunĭ de care vorbește ebreul, ceĭ LXX aŭ cetit אחר care însémnă un și nu אחר care însémnă *altul*; se pare că acești interpreți aŭ luat adevĕratul sens; este maĭ forte de a ḑice, *peară numele sĕŭ*, din prima generațiune, de cât de a ḑice: ca numele sĕŭ să peară în a doua.

Tóte acestea convin luĭ Iuda și Iudeilor. Ceĭ-l'alți apostolĭ aŭ avut o posteritate spirituală, care va dura până la sfârșitul veacurilor și Iuda n'a lăsat posterității de cât un nume uricios, nicĭ un neam creștinesc, nicĭ o biserică. In momentul căinței sale, el fu alungat și părăsit chiar de Iudeĭ, carii ḑiceaŭ: Ce avem noĭ? Tu veĭ vedea; și când aceștia se făcură stăpânĭ pe Ierusalim, prădară totul, deschidéŭ chiar cadavrele pentru a vedea dacă nu se găsește cununa de argint ascuns. Trebue a considera, că în acest tabloŭ comun luĭ Iuda și Iudeilor, a căror cap se făcuse el, sunt trăsurĭ care convin maĭ particular cu Iuda și altele, care caracterisézĕ maĭ lămurit pre Iudeĭ. Partisaniĭ altor opiniunĭ nu pot verifica maĭ nicĭ unul din aceste trăsurĭ în Doëg, în Achitophel, în Semei, în apostații legiĭ.

MEDITAȚIUNI

Pĕcătosul în momentul morții, încércă tot ceea ce dice aicĭ Profetul, cu acéstă diferență că în raport cu el urmările acesteĭ stărĭ de părăsire și de osîndire sunt eterne. Tóte virtuțile curat omenești ce le posedă, nu maĭ póte ajuta lipsa sa spirituală; sunt ca niște ostenelĭ perdute pentru el. Nu găsește nicĭ un ajutor, nicĭ o stimă publică, nicĭ în talentul ce 'l-aŭ avut de a trata afacerĭ marĭ, nicĭ în amorul aprópeluĭ, nicĭ în regretele amicilor sĕĭ. Adevĕrațiĭ sĕĭ fiĭ ar trebui să fie lucrările pietățiĭ creștine. Dragostea către D-dĕŭ, haritatea către aprópele, zelul religiuniĭ, imitațiunea luĭ Is. Chr. și a sfinților. Tóte acestea 'i lipsesc. Este póte un înțelept al lumiĭ, un filosof, care să fi fost onorat în pagânism; dar la tribunalul luĭ D-dĕŭ aceste nume nu sunt admise. El nu cunóște Evangelia și Evangelia 'l va acusa. Is. Chr. n'a venit ca să adune filosofĭ pentru împărăția sa și a Părinteluĭ sĕŭ, dară a împopula cerul de ómenĭ, carĭ să fi desprețuit fala filosofieĭ și mândria lumiĭ; carĭ să fi combătut amorul propriŭ, să fi făcut rĕsboiŭ sensurilor, să fi practicat umilința și renunțarea; care să fi suportat cu spiritul credinței necazurile acesteĭ vieți și carĭ să nu fi dorit de cât locuința sfinților.

VERSUL 13.

Pomenéscă-se fără-de-legea părinților luĭ înaintea Domnuluĭ, și pĕcatul maiceĭ luĭ să nu se ștergă.

Acésta privește maĭ mult pre Iudeĭ, de cât pre Iuda, cu tóte că acest trădător era în fruntea blestemuluĭ pronunțat contra acestuĭ popor.

Când Pilat declară că nu voia să ia parte în condamnarea luĭ Iis. Chr. a căruĭ inocență o recunoștea, tot poporul striga: *Sângele luĭ asupra nóstră și asupra fiilor noștri.* Și acest blestem făcut contra lor înșile și urmașilor lor se împlini la cea maĭ de pe urmă asediare a Ierusalimuluĭ. Fiiĭ acestor furioși purtară pedépsa datorită crimelor lor și acea a părinților lor. Sângele luĭ Is. Chr. striga rĕsbunare contra părinților lor și contra lor; împietrirea Sinagogeĭ, acésta mumă órbă și denaturată, subsista la mórtea luĭ Is. Chr. și resista la instrucțiunile și minunile apostolilor. Brațul luĭ D-dĕŭ apăsa pentru tot-d'auna asupra eĭ, și n'a încetat de opt-spre-dece secole, de-a rĕsbuna pre dreptul oprimat și sfântul sfinților desprețuit.

MEDITAȚIUNI

D-ḍeŭ pedepsește câte odată pĕcatele părinților în persóna fiilor; dar aceste pedepse nu sunt nicĭ-o-dată de cât temporale, și sórta eternă a fiilor nu depinde de conduita părinților lor. Aŭ fost fără îndoială în naţiunea Iudaică fiĭ, carĭ nu imitară furia de care era transportaţĭ părinţiĭ lor către Iis. Chr. Aŭ fost chiar câţĭ-va din acești părinți, carĭ reveneaŭ în sine și de dênșiĭ, ḍice St. Augustin.

Eĭ se convertiră, primiră botezul, se apropiară de masa Domnuluĭ, eĭ bĕură, plinĭ de bucurie, acelaș sânge pre carele 'l vărsase în accesul furieĭ lor. Cu tóte acestea, acești ómenĭ convertiţĭ saŭ fiiĭ lor se putură găsi învĕluiţĭ în catastrofa comună a naţiuneĭ. Atunci aceea nu era o pedeapsă în raport cu eĭ; era o ispită, un flagel, care servea a'ĭ curăți și a le prepara intrarea în patria acésta.

Când sprijinul religiuneĭ și al pietăţiĭ este slăbit într'o naţiune, este fórte ordinar, ca fiiĭ sĕĭ să mérgă pe urmele părinţilor lor, să fie viciosĭ, conrupţĭ, necredincioșĭ pentru că și părinţiĭ lor aŭ fost tot așa.

Atunci rĕsbunările eterne cad asupra părinților și asupra fiilor; ele sunt chiar maĭ severe în privirea celor dintâiŭ, pentru că eĭ eraŭ obligaţĭ a da instrucţiunea și exemplul: dar adese-orĭ fiiĭ sunt încă maĭ vinovaţĭ de cât părinții, pentru că aŭ tóte defectele acestora și aŭ maĭ adăugat și viciele lor propriĭ și personale. Atunci Domnul, după expresiunea Profetuluĭ, 'și aduce aminte de nedreptatea părinților, pentru că o găsește în fiĭ; și după observarea Înțeleptuluĭ rușinea fiilor vine din ocara părinților.

VERSURILE 14, 15.

Să fie înaintea Domnuluĭ pururea, și să pearĕ din pământ pomenirea lor. Pentru că nu ș'aŭ adus aminte a face milă, și aŭ gonit pre omul cel sărac și mișel și umilit la inimă ca să-l omóre.

Sunt și în ebreŭ douĕ versurĭ, dar cel dintâiŭ finește înainte de *pro eo quod*; acéstă divisiune este póte maĭ bună, dar nu atinge sensul. Observ chiar că în exemplarele exacte a Vulgateĭ, primul vers se termină iarăși înainte de pro eo quòd. etc.

S'a observat, cu drept cuvênt, că acéstă expresiune *contra*

Dominum, era acelaș lucru cu *Coram Domino*, saŭ in conspectu Domini.

Profetul saŭ maĭ bine Iis. Chr., în numele căruia vorbește, cere ca pĕcatul părinților să fie totdéuna înaintea Domnuluĭ, și că din contra memoria acestor ómenĭ rĕĭ să se stingă pre pământ, pentru că fiul lor (Iuda) a fost barbar, nedrept, ingrat către *omul durerilor*, adecă Iis. Chr. Se póte înțelege și tot poporul Iudeilor, carii aŭ moștenit din tótă furia părinților sĕĭ contra profeților, de la Abal până la Zaharia, cum le imputa Iis. Chr. Eĭ umplură mĕsura nelegiuirilor lor dând la mórte pre acest D-dĕŭ-Om carele 'i umpluse de bine-facerĭ. In cela-l'alt sistem de explicație acésta nu se póte verifica.

MEDITAȚIUNI

Iis. Chr., se născu, viețui și muri ca un sărac; el fu *cerșetor* în acel sens, că depindea de alții pentru trebuințele ordinare ale vieței. El fu întristat, și inima sa fu în prada amărăciuneĭ, pentru că expia în sufletul sĕŭ falsa și culpabila bucurie, care însoțește pĕcatul.

El fu persecutat până la mórte, orĭ în propria sa persónă, orĭ în a discipolilor sĕĭ; și este, va fi chiar până la sfârșitul vécurilor, în persóna drepților, carii represintă. Dacă cine-va crede aceste lucrurĭ, va înțelege ușor că persecutoriĭ trecuțĭ, presenți și viitorĭ trebue să se aștepte la acea judecată pe care Apostolul o numește *înfricoșată*; atentatele lor, conținute în cartea vecĭnică a rĕsbunărilor, vor fi pedepsite fără milă. El n'a făcut milă, dice Profetul, pentru aceea nedreptatea sa va fi totdéuna înaintea Domnuluĭ; și Sf. Apostol Ión asigură că dreptatea divină se exercită fără milă către acel ce n'aŭ întrebuințat milă.

VERSURILE 16, 17, 18.

Și a iubit blestemul și va veni luĭ; și n'a voit binecuvêntarea și se va depărta de la dênsul. Și s'a îmbrăcat cu blestemul ca cu o haină și a intrat ca apa în mațele luĭ și ca untul-de-lemn în ósele luĭ. Să-i fie luĭ ca o haină cu care se îmbracă, și un brîŭ cu carele pururea se încinge.

Sensul acestor versurĭ, de și pline de figurĭ, este fórte lămurit și se enunță tot una în text și versiunĭ. Iuda și Iudeiĭ aŭ căutat blestemul pe când Iis. Chr., le oferea culmea bine-cuvêntărilor. Blestemul dar a căḑut asupra lor, 'ĭ-aŭ pătruns până în interior, aŭ

intrat în sufletul lor ca apa și unt-de-lemnul în corpurĭ. Blestemul ĭ-aŭ învălit cu totul precum corpul omenesc este îmbrăcat cu haine, îl va strînge precum strînge chinga rĕrunchiĭ, orĭ mijlocul. Tótă descrierea acésta represintă rĕutatea și pedépsa acestor ómenĭ sîngeroșĭ. Eĭ sunt singurĭ fabricanțiĭ nenorocireĭ lor ; eĭ aŭ voit să se cufunde în acest abis de rele, în etern eĭ vor fi învestițĭ.

MEDITAȚIUNI

Nimenĭ nu'șĭ presintă blestemul ca obiect al dorințelor și a dragosteĭ sale ; dar toțĭ pĕcătoșiĭ săvêrșesc cu alegerea și de bună voia lor fapte care știŭ, că trebue să fie urmate de blestem. Binele falș ce'l întrevĕd în crimă, 'l seduce, și nu maĭ gândesc atunci la blestemul, care 'l va fi ca urmare. Nicĭ un pĕcătos n'a greșit maĭ mult ca Iuda și Iudeiĭ. Eĭ avĕŭ lumina înaintea ochilor și eĭ se orbiră pentru a nu o vedea. Crima lor și nenorocirea lor eraŭ prezise ; să nu ne mirăm că s'aŭ întêmplat, ele servesc de dovadă religiuneĭ ; dar să ne mirăm, ca să fie fost prezise ; ele n'ar fi fost, dacă D-dĕŭ n'ar fi vĕdut prin luminele preștiinței sale divine infinite, că se vor întêmpla ; și nu s'ar fi întêmplat fără extrema împetrire a acestor nenorociți, carii resistară la tóte învitațiunile luĭ Mesia ce'l așteptaŭ și nu vroiră să'l recunóscă. Acéstă strĕină dispositie a Iudeilor trebue să fie obiectul mirăreĭ nóstre, și să ne facă să tremurăm, în orĭ-ce timp, în orĭ-ce stare, în orĭ-ce situațiune ne-am găsi. Nu este crimă comisă de un om, dicea Sf. Augustin, ca cela-l'alt om să nu o pótă comite, dacă mâna, care a făcut pre om încetéză de a'l susținea.

VERSUL 19.

Acesta este lucrul celor ce mĕ clevetesc pre mine la Domnul și al celor ce grăesc rele asupra sufletuluĭ meŭ.

Unĭĭ interpreți traduc : ast-fel este plata ce o primesc de la Domnul, aceĭ ce mĕ calomniază etc., alțiĭ : Ast-fel să fie plata, etc. Tóte sensurile acestea sunt bune. Se pare nu maĭ puțin că ebreul și versiunile dic propriŭ : Ast-fel este lucrul acelor ce mĕ clevetesc pre mine la Domnul. In adevĕr, Iudeiĭ protestaŭ gloria Domnuluĭ ridicându-se contra luĭ Iis. Chr. clevetindu'l, persecutându'l și rĕstignindu'l. Eĭ se sprijinĕŭ de zelul legeĭ pentru a distruge pe acel ce venise pentru a o perfecționa.

MEDITAȚIUNI

Zelul legeĭ era laudabil maĭ ales de când nu maĭ era profeți în națiune; acest zel susținea cultul luĭ D-ḍeŭ, și acesta 'l susținu sub Macabeĭ precum arată istoria. Când Iis. Chr. veni în lume, acel zel subsista; dar el începea a nu maĭ fi după știință, cum ḍice Apostolul. Știința trebuia să consiste în a aștepta un Mesia, care să aibă tóte caracterele trase de profeți; nu se preḍise de cât o parte din aceste prevestirĭ; nu se lipea de cât de promisiunile unuĭ liberator, care se fie rege, și care le va supune tóte popórele stăpânireĭ sale. Iis. Chr. anunță că era rege, și că momentul venise, când tóte pópórele 'l vor recunóște ca ast-fel, și toți împreună vor forma o singură împărăție. care să fie în acelaș timp împărăția luĭ D-ḍeŭ; dar Iis. Chr, n'avea cârma împărăției sale, el se părea fără putere, era sărac simplu, vĕḍut de tótă lumea, preferând chiar pre ceĭ micĭ în locul celor marĭ aĭ pământuluĭ. De atuncĭ zelatoriĭ legeĭ perḍură trasul profeților și falsul zel 'ĭ ḍucea a persecuta pre acest noŭ legislator. Eĭ ar fi trebuit să considere numĕrul și calitatea minunilor sale, excelența doctrineĭ sale, mărimea promisiunilor sale, sublimitatea virtuților sale; dar un zel prevenit și orb, nu vorbea de cât de lege, de Abraam, de onórea ce avea de a descinde din Patriarchĭ și nu se înțelese nimic la aceea ce Iis. și Apostoliĭ ḍiceaŭ din adevĕratul spirit al legeĭ, de credința luĭ Abraam și a patriarchilor; lăsa tótă doctrina interióră a mântuireĭ, pentru a nu înălța de cât observarea sâmbeteĭ și ceremoniile legale. Mândria, jaluzia, ypocrisia sprijiniră, zelul cel fals, și nu maĭ fu cestiunea în tribunalele synagogiĭ de cât de a perde pre Iis. Chr. și pre apostoliĭ sĕĭ. Se găsi printre eĭ un alt trădător și profita pentru a nu săvârși cea maĭ mare din tóte crimele.

Nu va maĭ fi în lume un asemenea atentat, pentru că Iis. Chr. n'a putut muri de cât odată și șéde de-adrépta Părinteluĭ sĕŭ; dar zelul care nu este după știință, precipitéză necontenit în greșelĭ deplorabile. El face pre ómenĭ clevetitorĭ, violenți, netoleranți pentru defectele fraților lor. El angajéză pre uniĭ în eresie și pre alțiĭ în schismă; el autoriséză ilusiunea, mândria, disprețul de subordonare; face

neliniștită însușĭ pietatea, și urîcioșĭ chiar pre aceĭ ce par că o practică. Oh! cât de dulce este spiritul Evangelieĭ, liniștit, compătimitor, luminat! Cum știe el să conducă pre ómenĭ prin pericolele acesteĭ vieți, 'ĭ întărește contra scandalurilor, 'ĭ deslipește de vuetul patimilor și 'ĭ lasă să aștepte în pace momentul lumineĭ depline care nu este de cât în cer!

VERSURILE 20, 21.

Si tu, Dómne, Dómne, fă cu mine pentru numele tĕŭ, că bună este mila ta. Izbăvește-mĕ că sărac și mișel sunt eŭ, și inima mea s'aŭ turburat în lăuntrul meŭ.

Ebreul unește cele două cuvinte din versul al doilea la cel dintâiŭ, așa că sensul este izbăvește-mĕ, pentru că mila ta este plină de bunătate. Diferența este fórte mică pentru că acel ce rógă pe Domnul de a'l ajuta, pentru că mila sa este plină de bunătate și apoĭ a'l izbăvi în considerațiunea sărăcieĭ, a lipseĭ și a turburăreĭ în care este, cere iarăși ca Domnul să'l izbăvéscă pentru mila sa bine-făcĕtóre saŭ plină de bunătate.

Este o rugăciune ce o face Iis. Chr. prin gura Profetuluĭ. El rógă pre părintele sĕŭ de a'l ajuta, de a desfășura asupra luĭ mila și bunătatea sa, de a avea compătimire de starea sărăcieĭ, umilinței și a turburăreĭ în care se găsește umanitatea sa. Ebreul dice: inima mea este rănită în interiorul meŭ; aceea se înțelege de durere, de amărăciune, de turburarea în care sufletul luĭ Iis. Chr. fu cufundat, orĭ în rugăciunea sa din grădină orĭ pe cruce.

Aicĭ, prin urmare, se începe a doua parte a psalmului în care Iis. Chr. suferind se rógă pentru sine, și după sfinții părinți, pentru tot corpul Bisericeĭ sale.

MEDITAȚIUNI

Tóte condițiunile uneĭ rugăciunĭ sfinte sunt în aceste versurĭ; o idee mare de D-dĕŭ și de sfântul sĕŭ nume; o încredere deplină în bunătatea și milostivirea sa; un sentiment profund de propria sa miserie, de lipsa sa, de ranele sufletuluĭ sĕŭ. Este multă putere și instrucțiune în aceste cuvinte: *Dómne fă cu mine.* Dacă sunt singur, nu pot nimic cu tine, pot tóte. Iis. Chr. singur putea să se servéscă de acéstă expresiune în tótă întinderea sa; căcĭ el dice singur, că este totdéuna cu Părintele sĕŭ, că Părintele sĕŭ face tóte cu el, că operațiunile sale sunt ale Părintelui

sĕŭ. Dar Sf. Paul ḑice iarăș̦i: prin darul luĭ D-ḑeŭ sunt ce sunt.... am lucrat maĭ mult de cât alț̦iĭ, nu eŭ, ci darul luĭ D-ḑeŭ, care este cu mine.

Marele secret al păciĭ și al fericireĭ, este ca D-ḑeŭ să facă tóte cu noĭ. Dacă el este lucrătorul principal în tóte și prin tóte, nu va fi de temut că vom face rĕŭ aceea ce facem și voim să facem. Este vorba de exemplu, de a iubi, sentiment așa de necesar și așa de permanent în noĭ: dacă D-ḑeŭ ne îndémnă a iubi, numaĭ pe el trebue să'l iubim, și pre toț̦ĭ ceĭ-l-alț̦ĭ ómenĭ pentru el. Amorul nostru propriŭ va fi supus acestuĭ amor unic și suprem: nu va fi de temut ca să îndrăsnéscă a face legea, căcĭ atunci ar fi rĕsturnare totală a acț̦iuneĭ luĭ D-ḑeŭ asupra nóstră: nu va maĭ face D-ḑeŭ cu noĭ, ci noĭ vom face cu D-ḑeŭ; și aceea nu se póte. Noĭ vom face singurĭ, pentru că D-ḑeŭ nu lucréză în al doilea loc; el s'ar retrage de noĭ și totul ar fi perdut în interiorul nostru. Să ḑicem decĭ adesea-orĭ acéstă rugăciune a Profetuluĭ sĕŭ maĭ bine a luĭ Is. Chr. O Dómne, Dómne, fă cu mine pentru numele tĕŭ, că bună este mila ta.

VERSURILE 22, 23.

Ca umbra când se abate ea, m'am luat în laturĭ,
scuturatu-m'am ca lŏcustele. Genunchele mele aŭ slăbit de post
și carnea mea s'a schimbat pentru untul de lemn.

Finele versuluĭ al doilea ar putea fi tradus dupĕ ebreŭ; carnea mea a perdut grăsimea sa (caro mea emarcuit a pinquedine). Parafrasa haldaică ḑice: caro mea macilenta absque pinquedine, și Ion Campensis: caro mea exuta est pinquedine. Acest sens pare a fi maĭ bun; noĭ traducem cu tóte acestea, *lipsa de unsóre*, din causa expresiuneĭ *propter oleum*.

Aceste douĕ versurĭ descriŭ starea unuĭ om încărcat de rele; viț̦a sa se stinge, el rătăceșțe într'o parte și într'alta ca lŏcustele, genunchele sale nu se maĭ pot ț̦inea, carnea sa s'a uscat.

Iis. Chr., în timpul patimeĭ sale, fu redus în acéstă stare deplorabilă. 'L-a purtat din tribunal în tribunal; ceea-ce indică expresiunea *rătăcit-am ca lŏcustele;* restul este ușor de înț̦eles. Nu se citește în istoria psalmilor, că Iis. Chr. să fi expus așa cu deamĕruntul starea sa și suferinț̦ele sale, dar sufletul sĕŭ era maĭ puț̦in afectat, și acest psalm, cu mulț̦ĭ alț̦ĭi carĭ 'l privesc, este ca o aplicare a sentimentelor sale. St. Spirit a povĕț̦uit inteligenț̦a Profetuluĭ pentru a'l descrie, și Profetul' a conservat stilul figurat și poetic, care convine Psalmilor.

MEDITAȚIUNI

La ce stare a ajuns Iis. Chr. pentru noĭ! El era Eternul și viéța sa pre pământ fugea ca umbra; el era centrul tuturor ființelor, tuturor bunurilor, tuturor perfecțiunilor, fie în sînul părinteluĭ sĕŭ, nemutabil în fericirea sa, invariabil în decretele sale, și fu pre pământ expus la tóte tempestele, obiectul tuturor contradicerilor, jocul tuturor pasiunilor omenești. El era puterea și tăria luĭ D-dĕŭ; și 'l vĕd în grădină căděnd de slăbiciune, și gârbovit sub povara celeĭ maĭ profunde tristeți. El invocase morțiĭ, și móre singur stors de mulțimea și asprimea muncilor.

Numaĭ Is. Chr. aŭ reunit în persóna sa atâtea extremități, pentru că numaĭ el fu coprins din două extreme, divinitatea și omenirea, totul ca D-dĕŭ și nimic ca om. Trebuia acest mare mister, acéstă minune a înțelepciuneĭ și a milostivireĭ divine, pentru a aduna pre ómenĭ la D-dĕŭ și pentru a forma alianța némuluĭ omenesc cu Ființa eternă. Finitul atâtor contraste fu gloria și timpul luĭ Is. Chr.

Acéstă stâncă dice Fer. Augustin, fu bătută de valurĭ, dar tóte acestea se sfărâmară de dênsa. Inimiciĭ sĕĭ aŭ perit și numaĭ el rĕmâne.

Iată modelul nostru; să fim în acest secol care este ca o mare plină de furtunĭ, să fim gata a întîmpina tóte vijeliile; să nu cedăm nicĭ uneĭ furtunĭ, să susținem tóte asalturile ca să rĕmânem cu Is. Chr.

VERSUL 24.

Și eŭ m'am făcut scară lor, vĕdutu-m'aŭ, clătit-aŭ cu capetele lor.

Sf. Mateiŭ raportă, că când Iis. Chr. fu spânzurat pe cruce, Iudeiĭ 'l insultaŭ, clătind cu capul și dicênd: *Ah! Ah! tu care dicĭ să stricĭ biserica și în treĭ dile s'o zidești, mântuește-te pre tine; de eștĭ fiul luĭ D zeŭ, pogóră-te de pe cruce.* Nu este óre aceea ce profetizase aicĭ Psalmistul saŭ maĭ bine aceea ce dice în numele luĭ Iis. Chr. chiar? Póte să convie acestea altora? Semeĭ insultă pre David, dar nu se scrie că *el clătea cu capul;* și cu tóte că acéstă împrejurare se pare puțin lucru, trebue să mărturisim numaĭ puțin, că ea caracteriséză un fapt, și că când se găsește într'o profeție

în care concură atâtea împrejurări, este o dovadă mai mult pentru a nu aplica acéstă profeție de cât la faptul unde se găsește acéstă împrejurare.

MEDITAȚIUNI

Fer. Augustin face o gradațiune potrivită în raport cu Is. Chr.; Pentru a plăti rĕscumpĕrarea nóstră, el a fost rĕstignit; înainte de rĕstignire el a fost desprețuit; pentru a fi desprețuit, s'a arătat umilit. Unul singur din aceste grade să fi lipsit din viéța luĭ Is. Chr. n'am fi fost rĕscumpĕrați. Să fi apărut în mărire, el n'ar fi fost nicĭ desprețuit nicĭ rĕstignit, și rĕscumpărarea nóstră nu s'ar fi plătit. Tótă mântuirea nóstră atârnă dar de la starea înjosită și umilită în care s'aŭ arătat Is. Chr. în lume.

Iudeul n'a înțeles nimic din lucrarea rĕscumpĕrăreĭ când el a așteptat un mântuitor puternic, bogat, îmbrăcat cu gloria. Și creștiniĭ nu înțeleg nimic din căile mântuireĭ, când caută onórea lumiĭ, când voesc să viețuiască în strălucire și splendóre. Știința umilinței și dragostea umilinței, este ceva principal în religiunea creștină; ceea ce o distinge de tóte religiunile false; nimenĭ n'a pus acest fundament, pentru că nimenĭ n'a cunoscut necesitatea de a domoli mândria omuluĭ.

VERSURILE 25, 26.

Ajută-mĭ mie Dómne D-ḑeul meŭ și mĕ mântuește după mila ta. Și să cunóscă că mâna ta este acésta; și tu Dómne o aĭ făcut pre dênsa.

Se póte traduce după ebreŭ; Se știe că aceea adică: mântuirea mea, este lucrarea ta, și tu aĭ făcut-o. Dar acest text se împacă de o potrivă cu versiunea ce o dăm aicĭ.

Acéstă rugăciune a luĭ Iis. Chr. privește învierea sa viitóre. El cere ca om, a fi izbăvit din mormênt; eveniment, care trebuia să dovedéscă ómenilor că tóte încercările vieței sale și tóte ocările patimeĭ sale eraŭ efectul voinței divine. Ura ce Iudeiĭ o concepuse contra luĭ Iis Chr. fu causa acestuĭ sacrificiŭ sângeros; eĭ se făcură culpabilĭ de un ḑeicid, atraseră prin aceea asupra lor tóte flagelele mâniei luĭ D-ḑeŭ, dar în decretele divine, era hotărât ca furia acesteĭ națiunĭ să servéscă la rĕscumpărarea lumiĭ. D-ḑeŭ știe să tragă cel maĭ mare bine din cel maĭ mare rĕŭ; el întórnă în profitul gloriei sale vicleniile cele maĭ uricióse. Este una din marele dovedĭ ale puterei sale, ale înțelepciuneĭ, ale științeĭ sale infinite.

MEDITAȚIUNI

Sf. Pavel ḑicea, că D-ḑeŭ n'a cruțat nicĭ propriul sĕŭ fiŭ, dar că l'a dat pentru noĭ toțĭ. Și Sf. Petru ḑicea iarășĭ că Iis. Chr. a fost dat prin o dispositiune expresă a luĭ D-ḑeŭ și dupĕ preștiința sa. Treĭ lucrurĭ aŭ concurat la rĕscumpĕrarea nĕmuluĭ omenesc: voința luĭ D-ḑeŭ, primirea luĭ Iis. Chr. și rĕutatea Iudeilor; sunt chiar treĭ minunĭ în acest eveniment: minune de dreptate și de milostivire din partea luĭ D-ḑeŭ, minune de supunere și de dragoste din partea luĭ Iis. Chr., minune de orbire și de furie din partea Iudeilor. Este întru cât-va o a patra minune, că ómenĭ se perd după ce aŭ fost rĕscumpĕrațĭ cu așa de mare preț. Dacă nu s'ar fi făcut rĕscumpĕrarea, nu 'șĭ-ar închipui nicĭ-odată, ca ea să fie prin mijlócele ce D-ḑeŭ a luat pentru a o face; și dacă acésta n'ar fi un fapt sigur, că cea maĭ mare parte din ómenĭ se perd de când s'a făcut chiar prin aceste mijlóce, nu s'ar convinge că nicĭ unul din eĭ să se pérdă. Perderea a cea maĭ mare parte din ómenĭ, dupĕ o ast-fel de rĕscumpĕrare, este decĭ un mister, nu atât din partea rĕscumpĕrareĭ, care este universală, cât din partea ómenilor, cariĭ abuzézĕ.

VERSURILE 27, 28.

Blestema-vor eĭ și tu 'ĭ veĭ bine-cuvênta ; ceĭ ce se scólă asupra mea să se rușineze, iar sluga ta se va veseli. Imbrace-se în ocară ceĭ ce mĕ clevelesc pre mine, și să se înveselésca ca cu un vestmênt cu rușinea lor.

Nu este în aceste versurĭ altă diferință de text, de cât în aceea că versiunile numesc un îndoit vestmênt, ceea ce ebreul numește simplu un vestmênt saŭ o rochie lungă; dar fiind-că acest cuvênt dă a înțelege, că acéstă rochie, era destinată a fi pusă pe deasupra altor haine. Ceĭ LXX vor fi exprimat acest uz prin διπλοις dublă manta saŭ maĭ bine a doua manta ; ceea ce reintră în sensul textuluĭ.

Aceste versurĭ enunță destinata calomniatorilor și a inimicilor luĭ Iis. Chr. Eĭ vor fi acoperiți cu blestem, urĭciune și infamie ; pe când acel ce l'aŭ persecutat va fi în favórea Domnuluĭ și prin urmare în bucurie. Acésta este exprimat iarășĭ în stil de rugăciune, ca făcênd parte din judecata, care se va face impioșilor.

Se vede, prin urmare, acéstă judecată executată contra Iudeilor.

Eĭ sunt uricioșĭ la tóte națiunile, eĭ pórtă ura lor pretutindenea; pe când Iis. Chr., orĭ prin sine însușĭ orĭ în biserica sa, este în posesiunea uneĭ gloriĭ care nu se va stinge nicĭ-o-dată.

MEDITAȚIUNI

Sf. Apostol Pavel se pare că explică aceste versurĭ când ḑice: Iis. Chr. ne-a izbăvit de blestemul legiĭ, blestem făcêndu-se pentru noĭ după ceea ce este scris: Blestemat este tot omul spânḑurat pe cruce; pentru ca bine-cuvêntarea ce o primi Abraam să se reverse asupra némurilor prin Iis. Chr. Iată Iis. Chr. devenit obiect de *blestem*, pentru că a fost spânzurat pe cruce; și acelaș Iis. Chr. devenit izvor de bine-cuvêntare pentru că ne-a izbăvit de pĕcat. Crucea era un semn de rușine la Iudeĭ și ea este subiectul mântuireĭ în tóte părțile pământuluĭ. Aicĭ nu este de cât preludiul glorieĭ, care este reservat luĭ Iis. Chr. și altaruluĭ sacrificiuluĭ sĕŭ. Crucea se va arăta în ḑiua cea maĭ de pe urmă a judecățiĭ și va acoperi de rușine pre toțĭ inimiciĭ sĕĭ. Crucea luĭ Iis. Chr., ḑice Sf. Leon, va face gloria acelor ce cred și rușinea necredincioșilor. Ea este care din slăbăciune face să se nască tăria, din rușine produce gloria, din mórte naște viéța.

VERSURILE 29, 30.

Mărturisi-mĕ voiŭ Domnuluĭ fórte cu gura mea; și în mijlocul multora voiŭ lăuda pre el. Că a stătut de-a drépta săraculuĭ, ca să mântuiască de ceĭ ce gonesc sufletul meŭ.

Este conclusiunea psalmuluĭ, unde Iis. Chr. promite de a da luĭ D-ḑeŭ un tribut solemnel de laude și mulțumirĭ. El vorbește de Biserică, ḑicênd că va fi o adunare numerósă. Declară motivul recunoștinței sale, pentru că D-ḑeŭ nu l'a părăsit, că a stat lângă dênsul și că a izbăvit sufletul sĕŭ din furia persecutorilor sĕĭ. Ebreul, ḑice *judecătorĭ*, și trebue a se înțelege *judecătorĭ nedrepțĭ*, carii l'aŭ condemnat. Acelaș text ḑice: sufletul sĕŭ în loc de sufletul meŭ. Este acelaș sens, pentru că acest sărac de care el vorbește, nu este altul de cât el însuși.

MEDITAȚIUNI

Totul se face în Biserică în numele luĭ Iis. Chr. și prin Iis. Chr. Sfintele Taine conțin harul sĕŭ: templurile sunt

locurile unde este el de față și unde el oferă sacrificiul Părinteluĭ sĕŭ. Cuvêntul ce s'a vestit este propriul sĕŭ cuvênt, și prin aceea reînoește promisiunile sale; preoția se exercitéză în numele sĕŭ și prin autoritatea sa. Crucea însemnată pretutindenea amintește neîncetat patimile și suferințile sale. Icónele sfinților sĕĭ represintă aceea-ce eĭ aŭ lucrat în eĭ prin darul sĕŭ, și ceea-ce vom fi într'o ḑi dacă vom imita exemplele lor. Sfintele oficiĭ ce se celebrase ḑiua și nóptea, sunt mulțumirile ce le dă părinteluĭ sĕŭ și comemorația eternă de ceea-ce aŭ făcut pentru noĭ.

Să profităm de acest frumos imn pentru a ne uni maĭ mult cu Iis. Chr.; să tremurăm la amintirea blestemelor făcute contra perfiduluĭ Apostol și contra Iudeilor. Memoria crimeĭ lor este eternă, ca și rĕsbunările eterne și divine, a căror victime sunt eĭ. Eĭ aŭ imitatorĭ până în creștinism pentru că se găsesc nerecunoscĕtorĭ, împetriți, cu inimĭ rebele și nesimțitorĭ. Câțĭ trădéză în tóte ḑilele pre Iis. Chr! câțĭ îl sacrifică din noŭ prin scandalele lor!

PSALMUL CIX

Titlul este în text și în tóte versiunile. Psalmul luĭ David; și nu ne putem îndoi ca să nu fie în adevĕr al acestuĭ profet, pentru că Iis. Chr. îl atribue chiar în prezența Fariseilor (Math. 22, 43). Acelaș lucru este repetat în sf. Marco 12, 36 și în sf. Luca 20, 42; sf. Petru (Ac. 2, 24) îl atribue deopotrivă luĭ David. Așa că este un lucru nu numaĭ incontestabil, dar chiar de credință, că David este autoruĭ acestuĭ psalm.

Este iarăș sigur și de bună-credință, că acest psalm privește pe Mesia și anunță puterea sa, nașterea sa eternă, preoția sa. Iudeiĭ din timpul sf. Ieronim, sf. Chrisostom, sf. Augustin se sileaŭ de a deturna sensul la Abraam, Ezechias, Zorababel, la Solomon, la însuș David; dar acești părinți aĭ Bisericeĭ arătaŭ absurditatea acesteĭ socotinți prin

o mulțime de argumente bune și mai ales chiar prin mărturisirea fariseilor, cărora le vorbea Iis. Chr. Căci când le produse acest psalm ca privind numai pre Mesia, ei n'avură nimic de răspuns. El le ḍise: *Ce gâdiți de Christos? al cui fiŭ este el? Al lui David*, răspund ei. *De unde vine dar* ḍise iérăși Iis. Chr., *că David fiind inspirat, îl numește Domnul său, ḍicênd: Ḍis-a Domnul Domnului meŭ: ședi de-adrépta mea până ce voiŭ pune pre vrăjmașii tĕi așternut picióreloŭ tale. Dacă David îl numește Domnul său, cum este el fiul lui David? Și nimeni n'a putut să'i răspundă un singur cuvênt.* Este evident, ḍice sf. Chrisostom, că dacă acești farisei ar fi înțeles acest psalm de alt cine-va și nu de Mesia, ar fi avut să răspundă, că era vorba acolo nu de Mesia, dar de Abraam, saŭ de Solomon, saŭ de Ezechia, saŭ de Zorovavel, saŭ în fine de alt cine-va deosebi de Mesia. Apostolii se serviră iarăși de mai multe ori de acest psalm, cum se vede în Faptele 11, 24; 1. Cor. 15, 25; ebr. 1, 13 și 10 B; și nimeni n'a declarat de false aceste citațiuni, atât era de cunoscut și de mărturisit de tótă lumea că acest psalm privea numai pre Mesia.

VERSUL 1.

Ḍis'a Domnul Domnului meŭ: ședi de-a drépta mea.

Ebreul și grecul nu fac de cât un vers din cele douĕ d'întâiŭ care sunt în Vulgata. Acéstă divisiune este indiferentă pentru sens.

Ebreul ḍice: Cuvêntul lui D-ḍeŭ (יהוה) la Domnul meŭ (לאדני), séde dea drépta mea. S'a observat fórte bine că acest *Domn* de care vorbește David nu póte fi un simplu om, căci ce om ar fi saŭ ar putea să fie Domn lui David, și recunoscut de David însuși ca fiind Domnul său? Iis. Chr. însuși făcu acéstă observare vorbind Fariseilor; ei ḍiceaŭ că Christos era fiul lui David; Iis. Chr. nu négă, dar întrébă cum, dacă era fiul lui David, putea să fie în acelaș timp Domnul său? Făcênd să se înțelégă prin aceea că acest Mesia trebuia să fie fórte superior lui David, pentru-că David îl recunoștea de *Domn* al său. Apoi, acest Domn al lui David era de o așa de înaltă dignitate, că adevĕratul D-ḍeŭ, *Iehova*, îl făcea să séḍă de-adrépta sa; onóre care n'a fost nici-o-dată acordată unui

simplu om. Din acest raţionament s'a încheiat fórte bine, că Mesia trebuia să fie D-ḍeŭ; dar tot șirul psalmuluĭ arată, că el trebuia să fie și om, și acesta este unul din argumentele ce se aduce pentru ce nu s'a numit simplu aicĭ Iehova, dar Adonai (Domn), denumire, care convine luĭ Mesia, orĭ că'l consideră ca D-ḍeŭ, orĭ că se consideră ca om. Acest reson este solid, dar este o piedică trasă din însuși limba. David voind, să ḍică că Mesia era Domnul sĕŭ și chiar D-ḍeul sĕŭ, nu putea să se servéscă de cuvêntul Iehova, care nu primea nicĭ-o-dată pronume; el a ales decĭ cuvêntul Adonai care primește afixe și a scris לאדני Adonai care însémnă *ad Dominum meum* saŭ *Domino meo*. Ceĭ LXX aŭ tradus τῷ Κυρίῳ μου; textul grec al Nouluĭ Testament face tot ast-fel; și acest cuvênt Κύριος este de o potrivă întrebuinţat pentru a însemna Dumneḍeŭ Iehova.

Aceste cuvinte: *șeḍĭ de-a drépta mea*, privesc omenirea luĭ Mesia și rangul suprem la care trebuia să fie înălţată după ce a expiat pĕcatele lumiĭ. Acéstă expresiune însémnă regnul luĭ Mesia. Drépta luĭ D-ḍeŭ este un mod de vorbire ce'l întrebuinţéză sfintele cărţi pentru a indica cea maĭ mare putere. D-ḍeŭ, care este fiinţa infinită și infinit deosebită de materie, n'are în sine nicĭ drépta nicĭ stânga; dar ómeniĭ convenind de-a privi drépta ca locul de onóre, scriitoriĭ sacri se servesc e acéstă figură ca să facă cunoscut, că Mesia, D-ḍeŭ-Omul glorificat, posedă cel maĭ înalt grad de onóre lângă părintele sĕŭ.

MEDITAŢIUNI

Acelaș Profet, care a preḍis de atâtea orĭ suferinţele și umilinţele luĭ Iis. Chr. vede aicĭ cu spiritul gloria sa, împărăţia sa, puterea sa eternă. Ceea-ce a vĕḍut cu spiritul miĭ de anĭ înaintea întêmplăreĭ, Apostoliĭ aŭ vĕḍut în realitate; eĭ aŭ fost marturĭ aĭ glorióseĭ sale înălţărĭ; și cel d'întâiŭ dintre martirĭ, Sf. Ștefan, fu mângâiat în suferinţele sale prin presenţa luĭ Iis. Chr., șeḍênd de-a drépta părinteluĭ sĕŭ. Acéstă glorie a luĭ Iis. Chr. servea de motiv Sf. Pavel și altor scriitorĭ aĭ Nouluĭ Testament pentru a încuraja pre credincioșĭ a se deslipi de pământ și de a suferi încercările vieţeĭ acesteia cu răbdare. *De-aţĭ înviat cu Iis. Chr.*, ḍicea Sf. Pavel Colassenilor, *căutaţĭ lucrurile cerului, unde Iis. Chr. șéde de-a drépta Părinteluĭ sĕŭ. Aduceţi-vĕ aminte*, ḍicea Sf. Petru celor dintre credincioșĭ, *că Iis. Chr. este de-a drépta părinteluĭ sĕŭ, și el a sdrobit mórtea, pentru ca să devenim moștenitoriĭ vieţeĭ eterne; el s'aŭ înălţat la cer supunêndu-i-se îngeriĭ, puterile, stăpâniele.*

De aș avea credință m'aș ocupa neîncetat de acéstă gândire; capul meŭ șéde de-a drépta luĭ D-ḑeŭ, și a intrat cel d'întâiŭ în posesiunea acesteĭ gloriĭ, pentru a'mĭ pregăti un loc precum a ḑis singur. Pentru ce sunt dar așa de indiferent asupra acesteĭ promisiunĭ divine și asupra destinateĭ mele. Eŭ simțesc aceea ce mĕ oprește, ceea-ce întórce gândurile mele de la Iis. Chr., șeḑênd de-a drépta Părinteluĭ sĕŭ; pentru că el n'a câștigat acéstă dignitate supremă decât suferind și murind. A trebuit, ḑice el, ca Iis. Chr. să sufere și să intre ast-fel întru împărăția sa. Aș voi să guvernez cu el, dar nu să sufer în adunarea luĭ și după exemplul luĭ. Sfinții n'aŭ împărțit pre Iis. Chr., dacă-mĭ este permis să ḑic ast-fel; eĭ l'aŭ luat cu totul, suferind și glorios, suferind în viéța acésta și glorios după mórtea sa. Aș voi să fiŭ glorificat, eșind din lumea acésta, și să nu suferim nimic în timpul acesteĭ vieți muritóre; aceea este cu neputință; este un sistem chimeric... O Iisuse! cel ce șeḑĭ de-a drépta Tatăluĭ, schimbă tóte gândurile mele, întórce inima mea, arată-te mie în umilințele tale și întru gloria ta. Fă-mĕ să înțeleg cum trebue să mĕ aseměn ție în prima stare, de voesc să împărțesc cu tine a doua.

VERSUL 2.

Până ce voiŭ pune pre vrăjmașiĭ tĕĭ așternut piciórelor tale.

Se póte traduce: Cât timp voiŭ pune pre vrăjmașiĭ tĕĭ așternut piciórelor tale. Nu cred cu tóte acestea ca să fie acesta sensul propriŭ al acestuĭ text; căcĭ Apostolul ḑice în alt loc că Iis. Chr. a ședut în glorie, așteptând ca inimiciĭ sĕĭ să fie siliți a'ĭ servi de așternut piciórelor sale. Se pare că acéstă victorie ce trebue s'o raporteze asupra inimicilor sĕĭ, privește timpul sfîrșireĭ generale; timpul, la care, după acelaș Apostol, totul va fi supus luĭ Iis. Chr. In al doilea sens termenul *donec* nu însémnă încetarea putereĭ luĭ Iis. Chr. când totul ĭĭ va fi supus. Ar fi o absurditate; căcĭ cum ar exercita Iis. Chr. puterea sa supremă, dacă momentul care ar urma după perderea inimicilor sĕĭ or cel de pe urmă al glorieĭ sale, dacă ar înceta de-a ședea de-a drépta părinteluĭ sĕŭ, de îndată ce nu va maĭ avea inimicĭ de subjugat? Acest termen *donec* însémnă că de acum, saŭ maĭ bine de îndată ce Iis. Chr. s'a înturnat către părintele sĕŭ, a intrat în posesiunea împărăției sale, de și maĭ avea inimicĭ de îmblânḑit. Părintele sĕŭ l'aŭ pus la drépta sa, și'ĭ promite în acelaș timp că într'o ḑi toțĭ inimiciĭ sĕĭ ĭĭ vor servi de

așternut; expresiune care însemnă puterea absolută ce va exercita asupra lor, și starea de umilință și de confusiune la care vor fi reduși.

MEDITAȚIUNI

Iis. Chr. are inimicĭ nenumĕrațĭ; afară de idolatri, necredincioșĭ ereticĭ, impioșĭ de profesiune, în inima fie-cărui om se găsește o armată totdéuna gata a se lupta cu Evangelia. Este un șérpe, o Evă, un Adam, totdéuna dispuși a contrădice legea. Este un principiŭ sigur în morala creștinismului, că trebue totdéuna a lua partea lui Iis. Chr. contra sa însăși, totdéuna a tinde să se stabiléscă împărăția luĭ Iis. Chr. pe ruinele pasiunilor nóstre. Nu cred ca să fie cu putință a reuși într'un resbel domestic, fără a fugi de lume și fără rugăciune. Lumea este esențialmente inimicul luĭ Iis. Chr. și nicĭ-o-dată Iis. Chr. nu va guverna în noĭ, dacă nu vom face dese observărĭ asupra nóstră, ceea-ce este cu neputință fără rugăciune.

VERSUL 3.

Toiagul puterei va trimite ție Domnul din Sion; și vei birui în mijlocul vrășmașilor tĕĭ.

Mulțĭ interpreți cred că profetul vorbește aicĭ în numele sĕŭ, luĭ Mesia. Cred maĭ bine că el continuă de a represinta cuvêntul ce D-ḑeŭ spune acestuĭ Mesia, care este fiul sĕŭ. Ceea-ce s'a ḑis în versul următor dovedește acésta; căcĭ de sigur D-ḑeŭ vorbește aicĭ fiuluĭ sĕŭ.

Sensul acestuia este, că D-ḑeŭ va face să încépă a exercita puterea de care va fi învestit Mesia prin Sion prin Iudeĭ la carĭ era specialmente trimis. Se ridică în acéstă națiune o mulțime de inimicĭ contra luĭ, dar Părintele sĕŭ 'ĭ-aŭ ḑis de a urma cursul cuceririlor sale și de a guverna cu putere în mijlocul atâtor adversarĭ. Observ diferința acestuĭ vers de cel precedent. Acolo D-ḑeŭ, Părintele, promite fiuluĭ sĕŭ de a pune într'o ḑi sub picĭórele sale pre toțĭ inimicĭĭ numeluĭ sĕŭ, aĭ puterĭĭ și doctrineĭ sale; aicĭ el 'ĭ ḑice de a guverna așteptând, cu tot numĕrul și rĕutatea inimicilor sĕĭ. Eĭ nu sunt încă sub picĭórele învingĕtoruluĭ, dar el are maĭ multă putere de cât eĭ, și guvernă fără voia lor. Acésta e starea în care se găsește Iis. Chr. în cursul secolelor până la sfârșitul lumiĭ. Inimicĭĭ sĕĭ turbură încă Biserica sa, dar el guvernă numaĭ puțin la drépta părinteluĭ sĕŭ, numaĭ puțin eĭ dă victoriile tóte câte le vroește asupra inimicilor sĕĭ, orĭ-cât de violenți sunt, și acésta însémnă a guverna în mijlocul lor.

Nu trebue să ne fie de mirare că D-ḍeŭ vorbește în acest vers la persóna a treia, după ce a vorbit în cel precedent la întâia; acésta este fórte comun în sfintele cărți și în psalm în particular. Aicĭ este și cuvêntul pentru acéstă schimbare de persóne. D-ḍeŭ voește să arate că va fi el însuși autorul domnieĭ destinate luĭ Mesia. Numele lui D-ḍeŭ (Iehova) este în acest vers.

MEDITAȚIUNI

Regnul luĭ Mesia n'a fost întemeiat ca împărățiile de pe pământ, prin arme, prin politică, prin nedreptate, prin ajutorul împrejurărilor. D-ḍeŭ l'a făcut să iasă din Sion prin învĕțătura adevĕrului și prin practica tuturor virtuților. El s'a rĕspândit prin suferințĭ și umilință. Crucea este sceptrul ce acest noŭ rege a presentat națiunilor și ele saŭ supus; ele s'aŭ închinat acestuĭ semn al mântuireĭ. Rebelĭi și îndărătnicĭi vor fi sfărâmațĭ într'o ḍi prin acest sceptru, urmând aceeași predicere a aceluiași Profet: Tu 'ĭ veĭ povĕțui cu toiag de fer, și'ĭ veĭ sfărâma ca pe un vas de lut.

VERSUL 4.

Cu tine este începĕtura în ḍiua putereĭ tale,
întru strălucirile sfinților tĕĭ; din pântece maĭ 'nainte de lucéfĕr te-am născut.

Traduc acest vers după învĕțătura St. Chrisostom, de și nu cunosc ca să se dea alt sens cuvêntuluĭ *Principium*, ce se ia maĭ cu sémă pentru principatus; ceea-ce recade numaĭ puțin în aceeași gândire.

Acest Sfânt Părinte nu voește ca să se raporte cuvintele *înainte de lucéfĕr te-am născut*, la nașterea temporală a luĭ Iis. Chr. Ar fi, ḍice el, ante ortum luciferi, dacă Profetul ar fi voit să ḍică că Mesia s'ar fi născut nóptea. Când Psalmistul ḍice că numele luĭ D-ḍeŭ este înainte de sóre, el dă a înțelege, că D-ḍeŭ este 'nainte de existența Sóreluĭ? De asemenea, fiind că se citește în acest vers: eŭ te-am născut înaintea steleĭ de diminĕță, trebue a ḍice că Iis. Chr. a fost născut înainte de existența acesteĭ stele, și ast-fel nașterea sa precedă creațiunea acestuĭ lucéfĕr? Dar, continuă acest sfânt dascal, trebue a crede că Iis. Chr. a început a exista înainte de a se crea steaua dimineței?

Nu, fără îndoială, precum nu trebue a crede că D-ḍeŭ, părintele, a început a exista maĭ 'nainte de a se face munțiĭ și de a se forma pământul, cu tóte că se citește: Tu eștĭ, Dómne, maĭ 'nainte de a se face munțiĭ și pământul.

Acest mod de vorbire însemnă eternitatea absolută și nu un început de existență.

St. Chrisostom și cea mai mare parte din Sfinții părinți și interpreți, nu se îndoesc că n'ar fi vorba de generațiunea eternă a lui Iis. Chr. Ei cred că sensul Profetului este că acéstă generațiune, care nu este propriu de cât a lui Iis. Chr., va fi isvorul primitiv al puterei, ce va manifesta în ḍiua puterei sale, adică în ḍiua judecății și în adunarea sfinților. Dar aicĭ ebraiștii cred a forma o mare dificultate.

Textul, ḍic eĭ, pórtă cuvênt după cuvênt: Poporul tĕŭ va avea bună-voință în ḍiua puteriĭ tale, și se va arăta împodobit cu sfințenia; posteritatea ta va fi abondentă ca roua care cade înainte de ivirea aurorei. In latină: Populus tuus spontaneitatum în die exercitûs tui, in ornatibus sanctitatis; ex utero aurorae tibi ros nativitatis tuae.

Comentatoriĭ nu se unesc în privirea explicăriĭ loculuĭ acestuia. Dacă nu se are în privire punctele pe care nu le cunoscură ceĭ LXX, se póte traduce textul ast-fel: Cu tine este dignitatea în ḍiua puterei tale, întru strălucirile sfințenieĭ; din pântece maĭ 'nainte de aurorâ te-am născut saŭ translatio generationis tuae. Nu este un singur cuvênt, care să se pótă condamna, nicĭ chiar *emissio* saŭ *translatio*; căcĭ cuvêntul טַל, ce se traduce prin *ros*, póte fórte bine să vie de la טוּל, contractat טַל, care însémnă emitere, transfere. De ce să nu fi vĕḍut ceĭ LXX acéstă origină și să se fi fixat la *roua?* Dar, emissio generationis, este tot una cu *generatio*; de unde aceștĭ interpreți, pentru a da un sens lămurit, vor fi tradus: πρὸ Ἑωσφόρου ἐγεννησά σε. Nu dispută nimenea asupra luĭ *dignitas*, ce póte să însemneze cuvêntul ebreŭ נְדִבוֹת, după cum mărturisesc lexiciĭ. Ceĭ LXX aŭ tradus prin ἀρχή, Vulgata prin principium, care recade în *principatus*. Suétoniu s'a servit de principium în loc de *principatus*. Veḍĭ *in Augusto*. Se póte obiecta traducțiunea Sf. Ieronim care este evident greșită; căcĭ el traduce: in montibus sanctis, în loc de, ornatibus, saŭ splendoribus sanctitatis; apoĭ el pune quasi de vulvâ orietur, în loc de ex utero aurorae, saŭ ex utero prae aurorâ etc.

In fine, dacă voește cine-va a conserva *roua*, sensul va fi *ex utero*, prae lucifero saŭ aurorâ tibi ros generationis tuae. Dar, acest cuvênt adresat luĭ Mesia ar însemna: Ex utero ante luciferum genitus es; și fiind-că D-ḍeŭ vorbește aicĭ, trebue a se înțelege *genui te*.

Nu s'ar da o dignitate mare luĭ Mesia în ḍiua puteriĭ sale și în splendórea sfinților saŭ a sfințenieĭ, dacă s'ar ḍice, că el s'a născut din maica sa maĭ înainte de aurorâ; acésta se întêmplă la o mulțime de copiĭ.

MEDITAȚIUNI

Când gândesc la ḍiua tărieĭ luĭ Iis. Chr. și a strălucireĭ sfinților, doresc ca D-ḍeŭ să lucreze în mine ceva, de aceea ce a făcut la început. Când el creâ lumea, ḍise:

Să se facă lumină. Eŭ sunt un chaos plin de întunerec; nu pot să disting ceea ce face puterea luĭ D-ḑeŭ, gloria luĭ D-ḑeŭ, de ceea ce ómeniĭ, cariĭ mĕ înconjură, numesc putere și glorie. Simțesc că aicĭ jos totul este slăbiciune, totul este obscuritate și nimic; dar Sf. Spirit mĕ face să zăresc în forța și în gloria luĭ D-ḑeŭ un *princip*, care liniștește turburările mele concentrându-mĕ în înjosirea mea; este că acest divin Mesia s'a născut din tótă eternitatea, că a eșit din sînul Părinteluĭ sĕŭ, maĭ 'nainte de a exista vre-o ființă, orĭ în cer, orĭ în acest univers. D-ḑeŭ ĭ-a ḑis: *Tu eștĭ fiul meŭ, eŭ astă-ḑĭ te-am născut.* Din sînul acesteĭ ființĭ infinite ese din tótă eternitatea acest Cuvênt divin, care este gândirea sa, inteligența sa, care 'ĭ represintă tóte ființele existente și posibile. Acest Cuvênt s'a făcut trup; în acéstă stare el a devenit asemenea cu noĭ, el a luat asupra luĭ tóte pĕcatele nóstre, dar n'a pierdut nimic din drepturile sale; și reîntors către Părintele sĕŭ învestit de omenirea nóstră, el trebue să exercite într'o ḑi funcțiunea de judecător. Câtă tărie, câtă glorie întru el! N'are nimic împrumutat, nimic care să'ĭ fie strĕin; la dênsul este acéstă supremă majestate, ea se va desfășura în ḑiua cea maĭ de pe urmă, care va fi prin excelență ḑiua tărieĭ și a glorieĭ luĭ Iis. Chr., ḑiua slăbiciuneĭ și a rușineĭ inimicilor sĕĭ. Înțeleg că vor fi toțĭ ca un așternut al tronuluĭ sĕŭ, că 'ĭ va arunca sub picióre și 'ĭ va sdrobi. Admir pre Sfântul Profet, care înalță așa de tare ideile mele silindu-mĕ a le scóte din ignoranță.

VERSUL 5.

Juratu-s'a Domnul și nu-ĭ va părea rĕŭ; tu eștĭ preot în veac dupre rênduiala luĭ Melchisedec.

S'ar putea ḑice că Profetul apostrofézĕ aicĭ pre Mesia, și 'ĭ spune cuvêntul ce l'a ḑis Tatăl sĕŭ: *Tu eștĭ preot în veac după rênduiala luĭ Melchisedec;* dar se pare maĭ potrivit a lua încă aceste cuvinte tot ale Părinteluĭ Etern, ca și cum ar ḑice: M'am jurat, și nu mĕ voiŭ căi etc. Cred chiar că se póte dovedi acésta printr'un argument invincibil; căcĭ Apostolul ḑice: Acesta (Iis. Chr.) a fost făcut preot cu jurămênt de acel ce a ḑis: juratu-s'a Domnul, și nu'ĭ va părea rĕŭ. Tu eștĭ preot pentru eternitate. Se vede că după Apostolul. D-ḑeŭ a ḑis aceste cuvinte: Juratu-s'a Domnul, și nu se va căi, și chiar acest argument dovedește, că în scriptură acel ce vorbește se pune adese-orĭ la a treia persónă. D-ḑeŭ Părintele vorbește aicĭ, și ḑice, Domnul a jurat etc.

Acelaș Apostol explică fórte pe larg, în ce sens Iis. Chr. este preot după rênduiala saŭ ritul luĭ Melchisedec. El ne vorbește de producerea pâineĭ și a vinuluĭ care era funcțiunea luĭ Melchisedec și ritul după care el onora pre D-ḑeŭ; se vede de ajuns pentru ce Iis. Chr. a adus propriul sĕŭ corp și propriul sĕŭ sânge pre cruce: iată obiectul sacerdotiuluĭ sĕŭ; și acésta învață Apostolul pre Ebreĭ, făcêndu-le cunoscut, că numaĭ prin acest sacrificiŭ, tóte acele din legea veche aŭ fost oprite. El le ḑice, că Iis. Chr. este preot după rênduiala luĭ Melchisedec, pentru că precum Melchisedec a exercitat preoția sa fără ca să fie din némul luĭ Aron, ast-fel Iis. Chr. a împlinit pe a sa fără să fie din tribul luĭ Levi, din care Aron și toțĭ preoțiĭ după el trebuia să descindă, după ordinul Domnuluĭ.

Iată ceea ce era de ajuns Apostoluluĭ; dar pe când Melchisedec a fost preot numaĭ pentru că a adus pâine și vin, Iis. Chr. este preot după tótă întinderea rituluĭ luĭ Melchisedec, ar urma că Iis. Chr. trebuia să fi oferit iarăși pâine și vin, adică, că trebuia să fi instituit sacrificiul corpuluĭ și a sângeluĭ sĕŭ sub speciile pâineĭ și a vinuluĭ; nu era necesar ca Iis. Chr. să fie asemenea în totul luĭ Melchisedec ; de exemplu să fie rege pre pământ; ca să primească ḑecimele din némul luĭ Abraam, ca să nu se știe timpul nașterei sale, nicĭ al morțiĭ; dar era necesar, ca să'ĭ fie asemenea în tóte cele ce priveaŭ ritul sĕŭ și funcțiunea sa de preot, ceea ce n'ar fi fost dacă n'ar fi adus un sacrificiŭ, în care să fie admise pâinea și vinul. Dar trebue ca acéstă pâine și acest vin să nu fie o simplă figură a corpuluĭ și a sângeluĭ luĭ Iis. Chr. pentru că sacrificiul luĭ Melchisedec era deja figura sacrificiuluĭ luĭ Iis. Chr. *în pâine și vin*, cum vorbește Sf. Cyprian și toțĭ ceĭ-l'alțĭ sfințĭ Părințĭ aĭ Bisericeĭ, care póte că nu sunt unanimĭ asupra altuĭ punct al credinței ca asupra acestuia.

MEDITAȚIUNI

Nu este nimic maĭ august ca obiectele presentate în acest vers. D-ḑeŭ este care vorbește, care asigură că aŭ făcut un jurământ irevocabil: și care este acel jurământ? Că Mesia este preot pentru eternitate după ritul luĭ Melchisedec. Se vede prin aceea pentru ce Melchisedec era preot, pentru ce el bine-cuvêntă pre Abraam, pentru ce era de alt neam deosebit de a acestuĭ patriarch, pentru ce n'a avut succesor, pentru ce sacerdoțiul sĕŭ nu era mărginit la o națiune particulară, la un loc fix și determinat: în fine pentru ce aceea ce oferea luĭ D-ḑeŭ era pâine și vin. Tóte aceste lucrurĭ eraŭ figurĭ ale luĭ Iis. Chr., ale preoțieĭ și ale sacrificiuluĭ luĭ Iis. Chr. Dar acest mare tabloŭ, dacă 'mĭ este permis de a vorbi ast-fel, să fie presentat de un profet

cu mii de ani înaintea evenimentului, și acest profet să dea propriile sentimente și propriile cuvinte ale lui D-deŭ; aceste cuvinte să fie confirmate prin un jurământ pe care D-deŭ l'a făcut singur, și dice că este irevocabil: iată ce umple de admirație un suflet ce are credință. Ori în ce parte mĕ întorc, nu vĕd de cât obiecte divine, D-deŭ care vorbește propriului sĕŭ Fiŭ, acest Fiŭ învestit de o preoție eternă; acéstă preoție superióră legii, acéstă preoție figurată prin cea mai veche din tóte preoțiile, care este acea a lui Melchisedec; acéstă preoție, care se exercită prin jertfirea corpului și a sângelui lui Iis. Chr., în fine tóte aceste adevĕruri admirabile conținute în lucrarea unui rege și a unui profet; lucrare care precedă cu dece secole evenimentele; nu cred că spiritul omenesc să se pótă ocupa de niște obiecte mai mari. Dar câte urmări pentru inimă și pentru purtare? ar fi materie de un discurs întreg.

VERSUL 6.

Domnul este de-a dreapta ta; sfărîmat-aŭ în diua mâniei tale împărați.

Se póte traduce ebreul prin *el va zdrobi*, ceea ce revine la acelaș sens; căci profeții vĕd ca lapt ceea ce este încă viitor. Aici Profetul vorbește lui D-deŭ Părintele; ceea ce mi se pare mai adevĕrat, cu tóte că mulți părinți saŭ interpreți cred că el adreséză cuvêntul lui Mesia. Este sigur, în adevĕr, că Mesia fiind D-deŭ și egal cu părintele sĕŭ, se póte dice că D-deŭ, părintele sĕŭ, este la dreapta sa, cum se dice că el este la dreapta Părinteluĭ sĕŭ; dar fiind-că în tot psalmul acesta Mesia este considerat din partea celor două naturi ale sale, și fiind-că s'aŭ dis la început, că șéde de-a dreapta Părinteluĭ sĕŭ, se pare că nu se póte raporta acest vers 6 la D-deŭ Părintele, fără a da un fel de întorsătură textuluĭ.

Dacă, cu tóte acestea, s'ar lua expresiunea acésta Dominus à dextris tuis, ca destinată a da a înțelege că D-deŭ protejă pre D-deŭ-omul, că 'l susține cu puterea sa, s'ar putea dice că Profetul adreséză cuvêntul către Iis. Chr.

Acești regi pre carii Mesia îi va zdrobi în furia sa, sunt sau principii carii aŭ persecutat Biserica născêndă, ca Herod, Pilat, Neron, Domitian și alții carii aŭ perit cu sunet; saŭ mai bine sunt în general toți pĕcătoșii, și printre eĭ, ceĭ mari, carii vor fi comis cele mai mari nedreptăți la judecata lui Iis. Chr., eĭ vor fi cu toții zdrobiți.

MEDITAȚIUNI

Un om care are credință, judecă ast-fel: Domnul meŭ și Rĕscumpĕrătorul șeade de-a dreapta luĭ D-ḑeŭ; el a făcut funcțiunea de mijlocitor și pontifice, el oferă neîncetat marele sacrificiŭ ce l'a săvêrșit pentru mine pre cruce. Vĕd maĭ întâiŭ că obligațiunea mea și interesul meŭ este de a mĕ uni cu el neîncetat, și de a'mĭ aplica fructele acestuĭ sacrificiŭ; ceea ce nu pot face de cât prin rugăciune, prin participarea din corpul sĕŭ și din sângele sĕŭ, prin privegherea asupra mea însumĭ, prin lucrările haritățiĭ creștine, prin dragostea suferințelor și a umilinței. Consider în urmă că acest rege al glorieĭ, șeḑênd de-a dreapta Părinteluĭ sĕŭ, trebue să exerciteze într'o ḑi o judecată aspră contra tuturor inimicilor numeluĭ sĕŭ și aĭ Evangheliei sale; că nu va cruța nicĭ pre ceĭ marĭ, nicĭ mărirea; că va sfărâma pre regĭ ca pe niște simpli particularĭ. Care este viéța mea? Ce măsurĭ am luat pentru a mĕ arăta înaintea luĭ în ḑiua mâniei? Timpul este scurt, acéstă mânie este înfricoșată; ea este cu atât maĭ mult cu cât a fost prevenită cu maĭ multe darurĭ.

VERSUL 7

Judeca-va întru némurĭ, plini-va căderile, zdrobi-va capetele mullora pe pĕmênt.

Ebreul ḑice: va umplea cadavrele, saŭ după alțiĭ, va umplea gropile unde se strângea cadavrele. Aceea revine la expresiunea celor LXX cariĭ ḑic: πληρώσει πτώματα. Am tradus: El va termina căderea inimicilor, exprimând sensul ebreuluĭ, al celor LXX și a Vulgateĭ. Profetul voește să ḑică că în ḑiua judecățiĭ, Mesia va umplea mĕsura rĕsbunărilor sale.

Ebreul adaogă: el va zdrobi capul într'o mare întindere de pĕmênt (in terrâ multâ); ceea ce înseamnă că precum ceĭ mândri și pĕcătoșĭ vor ocupa o mare parte din univers, eĭ vor suferi pedeapsa rătăcirilor lor pretutiedenĭ unde se vor găsi. Sensul Vulgateĭ este în fond acelaș, căcĭ a zdrobi capul acelor cariĭ sunt rĕspândițĭ într'o mare întindere de pĕmênt, este de a zdrobi capul multora pre pĕmânt. Putem crede că acéstă expresiune in terrâ multorum, înseamnă in terrâ quam ocupant, așa că multorum se rapórtă nu la capita, dar la terrâ.

Fiind-că în ebreŭ nu este de cât *capul*, unĭĭ interpreți aŭ crediut că profetul ar designa prin aceea pre demonul care domină în adevĕr pe o mare parte de pĕmênt, și care trebue să aibă capul

sfărâmat de Mesia, după promisiunea ce D-ḑeŭ a făcut-o de la început, omuluĭ. Acéstă idee nu este de lepădat și s'ar împăca cu grecul și Vulgata, suposând ceea ce este adevĕrat, după Sf. Pavel, că mulțĭ demonĭ domină pre pămênt. Acest apostol ḑice, că noĭ avem de luptat contra începĕtorilor și puterilor, contra stăpânitorilor lumiĭ acesteĭa, a acestuĭ loc de întuneric, contra spiritelor rele, care sunt în aer.

MEDITAȚIUNI

Judecata aparține luĭ Is. Chr.; Părintele sĕŭ 'ĭ-a dat acéstă putere, cum declară singur ḑicĕnd: Tatăl a dat tot dreptul de a judeca, Fiuluĭ.

El nu va judeca lumea numaĭ ca D-ḑeŭ, ci și ca om. Părintele, adaogă el, a dat Fiuluĭ putere de a judeca, pentru că este fiul Omuluĭ. In calitate de Fiŭ al omuluĭ a suferit, a fost ocărît; este drept ca acéstă omenire sfântă să fie onorată de puterea de a judeca pre aceĭ ce vor fi profitat de bine-facerile sale, și aceĭ carĭĭ vor fi abuzat. Din viéța acésta, acest fiŭ al omuluĭ judecă aspru, orĭ lovind pre ceĭ vinovațĭ, orĭ lăsându'ĭ pe séma sensurilor lor osândite, dar aceste pedepse nu sunt cunoscute de lumea întrégă. Sângele luĭ Iis. Chr. nu este rĕsbunat pe fața pămêntuluĭ, este un moment destinat pentru manifestațiunea generală, moment care va termina perderea inimicilor D-ḑeŭ-Omuluĭ; moment care va zdrobi capul celor mândri. Oh! cât trebue să fie de profund săpat acest adevĕr în inima tuturor ómenilor! El a făcut să tremure pusnicĭĭ, și fiind-că eĭ n'aveaŭ pentru ce se pregăti la acéstă acțiune așa de înfricoșată de cât timpul vieței acesteia, eĭ se dispuneaŭ la mórte, la judecata cea maĭ de pe urmă. Ceea ce se va întâmpla, ḑicea Sf. Ieronim, tuturor în general în ḑiua cea maĭ de pe urmă, trebue să se întêmple fie-căruia din noĭ în momentul morțiĭ.

VERSUL 8

Din pârâŭ în cale va bea; pentru acésta va înălța capul,

Textul și versiunile se acord aicĭ perfect și sensul mărturisit maĭ de toțĭ comentatorĭĭ, este că Mesia, în cursul vieței sale va suferi marĭ supĕrărĭ, și ele vor fi pentru el începutul gloriei; se știe că în scriptură apele sunt figura necazurilor și sufernțelor.

MEDTAȚIUNI

Profetul însemnând ast-fel la sfêrșitul psalmuluĭ, ceea ce a fost isvorul triumfuluĭ și a glorieĭ luĭ Mesia, dă tuturor credincioșilor cea maĭ abondentă și cea maĭ atingĕtóre instrucțiune. Dacă Iis. Chr., adevĕratul fiŭ al luĭ D-ḑeŭ a bĕut apele necazuluĭ maĭ înainte de a fi încununat de glorie, cine se póte făli că este admis în împărăția sa după ce a dus pre pământ o viéță móle și sensuală? Tot ceea ce s'a întêmplat luĭ Iis. Chr. trebue să se întêmple și alegșilor sĕĭ. Eĭ nu vor fi glorificațĭ cu el de cât după ce s'aŭ făcut conform cu acest model divin. In fine, partea lor pre pământ este suferința, umilința, sărăcia, necazul, contradicțiunea. Este adevĕrat că acel ce va suferi maĭ mult va fi și maĭ mult rĕsplătit însoțind pre Iis. Chr.

PSALMUL CX

N'are de titlu nicĭ în textul ebreŭ, nicĭ în cel latin, nicĭ în Grec, de cât *Aliluia*, adică *lăudațĭ pre Domnul*; și subiectul psalmuluĭ nu este în adevĕr de cât o mărturisire de cinste și de mulțămirĭ date luĭ D-ḑeŭ. Se crede că acest psalm este a luĭ David, pentru că este alfabetic, ca și alțiĭ, carĭĭ sunt aĭ Profetuluĭ acestuia; este așa de exact că se găsește aicĭ tot alfabetul. Dar trebue a înțelege bine ordinea; Versurile în textul ebreŭ, nu sunt distinse prin litere ebraice. căcĭ în ebreŭ sunt numaĭ ḑece versurĭ, ca și în grec și latin, pe când în alfabet se găsesc douĕ-ḑecĭ și douĕ de litere. Sunt dar părțĭ din versurĭ însemnate prin litere. Ast-fel în primul vers, este Aleph. pe urmă în ebreŭ, ceea ce rĕspunde cu *Mărturisimĕ-voiŭ ție, Dómne, în tótă inima mea*; apoĭ Beth, și după aceea, sfatul celor drepțĭ și în adunare. Cele opt versurĭ dintâiŭ conțin fie-care câte douĕ litere și când am ajuns la cele douĕ de la sfêrșit, se găsește că ele conțin fie-care treĭ; ceea ce face în totul douĕ-ḑecĭ și

două de litere și alfabetul întreg. Am ḍis aiurea, că acest fel de poesie artificială servea probabil a ușura memoria. Voiŭ urma aicĭ divisiunea traducereĭ nóstre care are ḍece versurĭ ca și textul Ebreŭ, Septuaginta și Vulgata.

VERSUL I.

Mărturisimĕ-voiŭ ţie, Dómne, cu tótă inima mea, în sfatul celor drepţi și în adunare.

Nu este în ebreŭ : Te vor lăuda, Dómne; dar : Lăuda-voiŭ pre Domnul ; se vede că diferinţa este fórte mică. Acest text ḍice : în secretul celor drepţi și în adunare, acest secret indică societăţile particulare. Profetul mărturisește prin aceea că este gata a binecuvênta, a lăuda, a celebra măririle luĭ D-ḍeŭ în tot locul unde se găsesc ómenĭ drepţĭ. El specifică pre ceĭ drepţĭ, pentru că nu este totdéuna potrivit a vorbi de D-ḍeŭ înaintea pĕcătoșilor și a impioșilor. Ar fi pentru eĭ adese-orĭ o ocasiune de blesteme saŭ de derîderĭ sacrilege.

MEDITAŢIUNI

Când cineva laudă pre Domnul, când celebréză măririle sale, trebue ca inima să fie principiul acestuĭ act religios, și tóte sentimentele inimeĭ să dea ajutor spre a'l împlini. Acésta este de o întindere mare; căcĭ prin aceea trebue cineva să se róge cu atenţiune, cu restrângere, cu dragoste. Cine ḍice *din tótă inima*, exclude îndoiala, distracţiunea, rĕceala, și maĭ ales patimile care tiraniséză. Pentru ce să facă cineva atâtea rugăciunĭ, care n'aŭ nicĭ un efect și care în loc de a onora, supĕră divina majestate ? Nu trebue să maĭ explic acésta, acéstă materie este prea întinsă și prea supĕrătóre pentru mine în particular. Profetul 'mĭ servește aicĭ de model ; el laudă pre D-ḍeŭ din tótă inima sa, el l laudă în adunarea celor drepţĭ, orĭ că sunt în mic numĕr, orĭ că formézĕ o adunare numerósă. Nimic maĭ dulce pentru ómeniĭ atinșĭ de D-ḍeŭ de cât de a vorbi de lucrurile mântuireĭ cu ómenĭ bunĭ, a trata de viĕţa interióră cu aceĭ carii o cunosc și o iubesc.

VERSUL 2.

Mari sunt lucrurile Domnului dovedite întru tóte voile luĭ.

Trebue a înțelege, că tóte lucrurile luĭ D-ḑeŭ sunt proporționate cu scopurile ce'și propune; și acest sens al celor LXX și Vulgateĭ, cuprinde un elogiŭ frumos al lucrurilor luĭ D-ḑeŭ.

Ebreul se pare ceva deosebit; el s'ar traduce: Lucrurile luĭ D-ḑeŭ sunt marĭ, ele sunt căutate de toțĭ aceĭ ce pun complacerea în ele.

Saŭ maĭ bine: ele sunt apropriate tuturor acelor cariĭ le doresc (exquisita ad omnes qui volunt ea); ceea ce ar însemna că considerațiunea acestor lucrurĭ póte satisface dorințele acelor ce aŭ plăcere a le examina. Si acest sens este bun. Ceea ce face diferință între ceĭ LXX și textul, este cuvêntul חפציהם voluntates eorum, pre când ceĭ LXX pun voluntates ejus. S'ar putea împăca ideia acestor interpreți cu aceea a autoruluĭ Psalmuluĭ, ḑicênd că textul atribue însuși lucrurilor voința și planurile, și că ceĭ LXX, pentru a face lucrul și maĭ clar, aŭ atribuit acéstă voință și aceste planurĭ luĭ D-ḑeŭ; se póte ḑice, în adevĕr, că lucrurile luĭ D-ḑeŭ sunt proporționate cu tóte voințele lor, adică cu scopurile lor, cu tóte că ar fi maĭ bine a se pune voința și planurile în D-ḑeŭ chiar, autorul acestor lucrurĭ.

Maĭ este cu putință a raporta voluntates eorum și la drepțiĭ cariĭ sunt specificați în primul vers, și atunci sensul ar fi că lucrurile Domnuluĭ sunt marĭ și că ele sunt conforme cu tóte voințele drepților, cariĭ în adevĕr nu voesc nicĭ-o-dată de cât aceea ce D-ḑeŭ face și D-ḑeŭ voește. In fine s'aŭ presupus, că Profetul ar putea să fi pus voluntates eorum pentru a indica pluralitatea persónelor în D-ḑeŭ, și ceĭ LXX aŭ preferat a face mențiune de unitatea naturei, punênd voluntates ejus. Tóte explicațiunele acestea sunt bune și potrivite atât pentru lecțiunea textuluĭ cât și a versiunilor.

MEDITAȚIUNI

Sf. Ion Chrisostomul trage din acest vers o minunată instrucțiune, arătând că tóte lucrurile luĭ D-ḑeŭ învață pre ómenĭ calea virtuțiĭ. Frumusețea ceruluĭ, cursul regulat al stelelor ne învață, ḑice el, a nu fixa ideile nóstre și inclinațiunile nóstre la micile obiecte ale acestei vieți. Marea acum furióșă și acum liniștită, dar totdéuna coprinsă în limitele sale, ne învață a reprima furia pasiunilor. Plantele care se par fără viéță în cursul ierneĭ și care se îmbracă primă-vara cu frunze și florĭ pentru a produce apoĭ fructe, ne înștiințéză de reînoirea care trebue să se facă în noĭ, la

timpul învierii corpurilor nóstre. Pasĕrile pe care le nutrește părintele ceresc, fără să aibă grije a semĕna și a planta, ne amintește îngrijirile părintești ale Providenței și risipește tulburările nóstre asupra mijlócelor de a împlini trebuințele vieței. Ast-fel tóte lucrurile lui D-ḍeŭ ne chiamă la el, la virtute, la mântuire și la prea fericita eternitate.

Sf. Chrisostom nu exceptéză nicĭ sărăcia, nicĭ bóla, nicĭ mórtea, cu tóte că acestea sunt urmărĭ ale pĕcatuluĭ și pedepseĭ. Acestea sunt chiar lucrurile care tind maĭ direct la planurile voinței luĭ D-ḍeŭ. El voesce să nu atragă către dênsul prin răbdare, resignațiune, supunere la voința sa, prin distrugerea înclinărilor sale, prin mórtea naturei nóstre conrupte; și tot ceea ce ne întristéză aicĭ jos servește la acest sacrificiŭ.

VERSUL 3.

Mărturisire și mare cuviință este lucrul luĭ; și dreptatea luĭ rĕmâne în vécul véculuĭ.

Ebreul ḍice *subsistă etern*, ceea ce este acelaș lucru. Profetul voește să ḍică că în tot ceea ce face, este un fond nesecat de mărire și de glorie și că dreptatea sa luminéză tóte părțile.

MEDITAȚIUNI

S'ar părea că observațiunea conținută în acest vers asupra glorieĭ, mărimea și dreptatea luĭ D-ḍeŭ, va fi inutilă orĭ-căruĭ va avea adevĕrata idee de acéstă ființă supremă; dacă el este infinit perfect, tóte lucrurile sale trebue să fie pline de glorie, de mărire, de dreptate. Dar când noĭ nu vedem raporturile acestor lucrurĭ, când noĭ nu 'ĭ descoperim sfârșitul, se crede că le blamăm. Noĭ admirăm cerul semĕnat cu stele luminóse; dar fiind-că nu cunóștem întrebuințarea tuturor acestor globurĭ și influența lor în raport cu noĭ, se pare că cea maĭ mare parte din ele nu sunt de nicĭ un folos. Noĭ observăm pre pĕmênt o mulțime de ființe marĭ și micĭ, orĭ nesimțibile. orĭ animate; dar fiind-că noĭ nu știm diversele lor întrebuințărĭ, nu suntem atinșĭ de acest spectacol; avem ocasiune a crede c'ar fi putut să nu existe și sunt de prisos în universul acesta. Ast-fel este ilusiunea

ideilor nóstre; și acésta voește și Profetul a ne preveni, asigurându-ne că lucrurile luĭ D-ḑeŭ, orĭ de ce specie s'ar presupune, sunt pline de glorie, de mărire și de dreptate. D-ḑeŭ este mare, ḑicea fer. Augustin, în lucrurĭ marĭ, și nu este mic în cele maĭ micĭ. Slăbiciunea nóstră ne ascunde pricinile de a le crea, acele ce ni se par maĭ puțin demne de a exista. In lumea viitóre vom putea ști aceste cause; în acésta trebue să ne închinăm și să tacem.

VERSUL 4.

Amintit-aŭ de minunile sale, milostivul și înduratul Domnul; hrană a dat celor ce se tem de dênsul.

Acest vers și cele treĭ următóre sunt maĭ lungĭ ca în text, așa că aicĭ sunt numaĭ patru versurĭ pe când în hebreŭ sunt cincĭ. Tot ast-fel este și în grec, dar acésta nu pune diferință în sens.

Acest vers primește multe sensurĭ; cel ce se presintă maĭ întâiŭ, este că Domnul, plin de milă și compătimire, a dat poporuluĭ sĕŭ o nutrire pogorîtă din cer, nutrire din care se afla un monument perpetuŭ în tabernacol pentru că se conserva un vas plin de mană căḑută în deșert.

Al doilea sens n'ar fi legat așa de imediat cu minunea maneĭ; Profetul ar ḑice simplu, că Domnul a voit pentru că este bun și milostiv, ca memoria minunilor sale să se conserve printre poporul sĕŭ. In adevĕr că este o milă a nu permite ca să se uite minunile de bine-facere, căcĭ memoria care rĕmâne face să se spere nouĭ bine-faceriĭ.

Al treilea sens ar fi că Domnul, milostiv și plin de bunătate, a reînoit prin nouĭ bine-faceriĭ amintirea vechilor sale minunĭ; că aŭ dat acelor cariĭ se tem de el nutrirea de care avea trebuință. Acéstă traducțiune saŭ explicare ar presupune că Profetul saŭ poporul sĕŭ ar fi încercat efecte nouĭ și extraordinare de la dărnicia divină. Ceia ce adaogă de nutrirea dată acelor ce se tem de el, ar specifica bine-facerea primită de la D-ḑeŭ. Istoria sfântă nu ne spune nimic de acest fapt. Sf. Chrisostom crede, cu drept cuvênt, că nu este vorba aicĭ de nutrirea corporală, ci de hrana sufletuluĭ, care consistă în cuvêntul luĭ D-ḑeŭ. Cea dintâiŭ este dată și acelor cariĭ nu se tem de Domnul; ci se bucură de provedința generală care rĕsare sórele sĕŭ preste ceĭ bunĭ și preste ceĭ rĕĭ, cum a ḑis însușĭ Iis. Chr.; dar numaĭ aceĭ ce se tem de Domnul profită de pâinea cuvêntuluĭ; numaĭ în eĭ acéstă nutrire spirituală întreține adevĕrata viéță, care este acea a dragosteĭ luĭ D-ḑeŭ.

MEDITAȚIUNI

D-ḍeŭ a lucrat minunĭ marĭ de la creaţiunea lumeĭ până în timpul venireĭ luĭ Iis. Chr. Aceste minunĭ aŭ avut de obiect de a face cunoscut puterea sa, milostivirea sa, înţelepciunea sa, dreptatea sa. Minunile sunt calea prin care se manifestă D-ḍeŭ; dar Iis. Chr. a lăsat una permanentă în Biserica sa, prin care el se ascunde: Este Eucharistia. Acésta este admirabil. In Eucharistie găsește monumentul minunilor luĭ Iis. Chr. pentru că este spre amintirea morțiĭ sale și început al promisiuneĭ ce aŭ făcut-o credincioșiĭ lor de a rĕmânea printre eĭ, de și trebui să se înalțe la cer și să fie în adevĕr înălţat. Dar în acelaș timp este fapta cea maĭ mare a lucrăreĭ luĭ Iis. Chr., hotărît a se ascunde sensurilor nóstre pentru a exercita credința nóstră. El ne amintește prin Eucharistie de mórtea sa; dar se ascunde pentru a se comunica nouă și pentru a ne nutri din propria sa substanță. Acéstă taină este tot odată minunea putereĭ sale divine și monumentul etern al bunătățiĭ sale.

Condițiunea esențială pentru a participa din acéstă carne cerească, este de a se teme de Domnul. Pentru ce? pentru că temerea de Domnul aduce la masa luĭ Iis. Chr. o conștiință curată, pentru că acéstă frică stabilește în suflet dorința de sărăcie, de suferinţĭ și umiliațiunĭ; prin urmare ea ne pune în starea în care fu Iis. Chr. pre pământ. El ținea locul pĕcătoșilor, el se privea ca o victimă totdéuna gata a fi lovită cu mânia părinteluĭ sĕŭ, el se dădu la strîmtorările friceĭ maĭ înainte de a intra în durerósa carieră a patimeĭ sale. Dar temerea ce Domnul cere de la mine, în acest sacrament, nu trebue nicĭ-o-dată să fie separată de dragoste. A se teme de D-ḍeŭ în gândirea profetuluĭ, este a'l servi; și a servi pre Domnul, cum dorește să fie, este a'l iubi.

VERSUL 5.

Aduceți-va aminte în veac de așeḍământul de lege al sĕŭ.

Ebreul și versiunile se acordă aicĭ în totul, Profetul asigură că Domnul nu va uita nicĭ-o-dată alianţa ce-aŭ făcut-o cu poporul sĕŭ, și că în tóte timpurile 'ĭ va descoperi mărirea lucrurilor sale.

Acésta s'a împlinit, de și vechea lege ceremonială a fost abrogată prin Evangelie, căci acéstă abrogațiune era prediși, și Iudeul a fost înlocuit conform cu profeții, prin fiii lui Abraam după spirit, adică prin creștinii moștenitorĭ ai credinței lui Abraam. Ceea ce Apostolul explică așa de bine, arătând că D-dĕu a împlinit făgăduința sa când a făcut să intre némurile în alianța sa. Nu mĕ îndoesc că David să nu fi avut în vedere acest adevĕr ; ca să nu fi luat Testamentul luĭ D-dĕu în tótă întinderea sa, și să nu fi gândit la adevĕratul popor a luĭ D-dĕu, care nu póte fi de cât poporul care viețuește după credință.

MEDITAȚIUNI

Dacă sunt om de lume, mĕ laud frumos cu numele de creștin, nu sunt de cât pe din afară în alianța luĭ D-dĕu și a luĭ Iis. Chr. D-dĕu nu 'mĭ va descoperi minunile și lucrurile sale, el va arăta căile sale și va comunica secretele sale. D-dĕu 'șĭ va aduce aminte de alianța sa în raport cu Biserica întrégă, pentru că se va găsi totdéuna suflete demne de a fi privite de el ca poporul sĕŭ, pentru că darul va forma totdéuna copiĭ fidele luĭ Iis. Chr. Dar pĕcătoșiĭ și ceĭ lașĭ nu vor avea parte la tótă întinderea testamentuluĭ sĕŭ. El nu'ĭ va recunóște de popor al sĕŭ când va veni să judece lumea. Ah! Câtă diferență este între adevĕratul credincios și acela care este numaĭ cu numele! Cât de luminat este unul, și cât de urît se depărtéză altul de calea care duce la lumină.

VERSUL 6.

Tăria lucrurilor sale a vestit poporuluĭ sĕŭ ; ca să le dea lor moștenirea némurilor.

Se vede că prima parte a acestuĭ vers ține de cel precedent ; în ebreŭ este unită, dar sensul este acelaș și de o parte și de alta.

Profetul dice că D-dĕu va arăta puterea sa poporuluĭ sĕŭ, dându'ĭ moștenirea națiunilor. Find-că ebreul póte fi tradus la preterit, acest text póte privi ceea ce s'aŭ întêmplat din timpul luĭ Iosua, când D-dĕu înmulți minunile pentru a pune pre poporul sĕŭ în posesiunea pămêntuluĭ luĭ Hanaan. Dar lăsând expresiunile profetuluĭ la viitor, ele se întind la promisiunile ce D-dĕu aŭ făcut adevĕratuluĭ Israil (care este poporul creștin), de a'ĭ da moștenire tuturor națiunilor; adică, bine-cuvêntarea ce D-dĕu aŭ dat-o luĭ Abraam, asigurându'l că némul sĕŭ va fi așa de numeros ca stelele ceruluĭ și că din acéstă seminție se va naște Mesia. In acest sens

moștenirea națiunilor nu va fi pământul care aŭ aparținut națiunilor; va fi bunurile destinate tuturor popórelor moștenitóre a credinței luĭ Abraam, și aceste bunurĭ vor fi posesiunea daruluĭ în viéța acésta, și împărăția cerésca în cea-l'altă. Dacă cine-va nu înțelege privirea Profetuluĭ la aceste obiecte, psalmul sĕŭ va fi de un folos mediocru pentru credincioșiĭ de astădĭ și din tóte timpurile.

David adaogă că lucrurile luĭ D-dĕŭ sunt adevĕrul și dreptatea; adevĕrul, pentru că împlinește promisiunile sale; dreptatea pentru că tratează pre fie-care după meritele sale.

MEDITAȚIUNI

Adevĕrata moștenire a națiunilor, este de a fi chemate ca să cunóscă și să posedeze pre D-dĕŭ prin Iis. Chr. Binecuvêntat fie D-dĕŭ, dice căpetenia apostolilor, care prin mare mila sa, ne-aŭ regenerat pentru moștenire, care nu este supusă, nicĭ a se conrumpe, nicĭ a se îmblânzi; moștenire care se păstréză pentru noĭ în cer. Care este purtarea acelor carĭ speră o mare moștenire în lume? 1) Eĭ cultivă cu îngrijire, pre acel ce trebue să'ĭ facă moștenitorĭ; se silesc de a'ĭ plăcea în totul, pentru ca buna-voința ce le mărturisește să fie permanentă și invariabilă. 2) Eĭ nu sunt scutiți de frica asupra evenimentelor succesiuneĭ. Ea póte fi disputată, deturnată, usurpată; eĭ nu sunt liniștiți de cât când sunt deplinĭ stăpânĭ. 3) Gândesc continuŭ la acéstă moștenire viitóre, și gândesc la ea cu atât maĭ mult, cu cât termenul speranțelor este maĭ puțin îndepărtat.

Ar fi cu putință ca moștenirea cerésca, care 'mĭ este promisă de D-dĕul a-tot adevĕrul, să'mĭ inspire sentimentele ce le procură cupiditatea partisanilor lumiĭ; ca să n'am nicĭ o grijă, în cursul vieței mele, de a fi gata pentru acel care mi-aŭ promis un bine așa de prețios; ca să nu mĕ tem de a expune speranțele mele, dându-mĕ la dragostea bunurilor create, dragoste incompatibilă cu calitatea de moștenitor al împĕrăției luĭ Iis. Chr.; ca să nu mĕ ocup de cât cu greutate și rar de ideia și dorințele uneĭ posesiunĭ, care trebue să umple rugăciunile mele în eternitate; cu cât se adaogă maĭ mulțĭ anĭ, cu atâta se simțește maĭ puțină ardóre pentru a intra în acéstă locuință a păciĭ și a gloriei? Dacă suntem moștenitorĭ a luĭ D-dĕŭ, dicea Fer. Augustin să gândim că și D-dĕŭ este moștenitorul nostru; dar pretutindenea unde este el moștenitor, trebue să móră cine-va ca

să'l moștenéscă. Așa că, ca să ne moștenéscă D-ḍeŭ, trebue să fim morți lumiĭ și lumea să fie mórtă pentru noĭ.

VERSUL 7.

Lucrurile mâinilor luĭ, adevĕrul și judecata. Credincióse sunt tóte poruncile luĭ, întărite în vécul véculuĭ, făcute întru adevĕr și dreptate.

Textul și versiunile se acordă aicĭ în totul. Profetul face elogiul legilor Domnuluĭ; ele sunt prea credincióse, fórte stabile, fórte întemeĭate pe adevĕr și dreptate; prea credincióse, pentru că nu amăgesc pre nimenĭ; prea stabile, pentru că trebue totdéuna să subsiste; prea întemeiate în adevĕr și dreptate, pentru că aŭ de autor chiar pre D-ḍeŭ, care este adevĕrul și dreptatea esențială. Profetul insistă asupra acestor caractere ale legiĭ divine, pentru a învita pre ómenĭ a nu se îndepărta de el. Legea, prin urmare, de care vorbește, este legea naturală și legea scrisă. Cea dintâiŭ săpată în inima tuturor ómenilor; a doua imprimată iarăși pe pétră saŭ pe cele douĕ table ce D-ḍeŭ le dădu luĭ Moisi.

Trebue a observa că tot ceea ce intră în definiția întregeĭ legĭ legitime, se găsește aicĭ. Voința legislatoruluĭ, perpetuitatea, raportul bineluĭ comun, dreptatea exactă.

MEDITAȚIUNI

Cerul și pământul vor trece, ḍice Iis. Chr., dar cuvintele mele nu vor trece. Evanghelia este tot așa de adevĕrată astă-ḍĭ precum fu și în timpul Apostolilor. Aŭ voit să o altereze, să o explice, să o îndulcéscă: ea subsistă în integritatea sa și acest corp de lege va mângâia totdéuna pre cel drepți și condemnarea pĕcătoșilor. Iis. Chr., ḍice Sf. Leon, va fi totdéuna calea pentru conduită, adevĕrul pentru doctrină, viéța pentru fericire. Legea sa, prin urmare, ne susține în acțiunile nóstre, ne luminéză în îndoelile nóstre, ne satisface în dorințele nóstre; și ast-fel va fi totdéuna destinațiunea sa, cursul secolelor nu va schimba nimic. Mărirea luĭ Iis. Chr., adaugă St. Augustin, consistă în aceea că el este înainte de timp, dincolo de timp și fără timp.

VERSUL 8.

Mântuire a trimis poporului sĕŭ; poruncit-aŭ în véc așeḍământul de lege al sĕŭ.

Și aicĭ nicĭ o diferență între text și versiunĭ. Rĕscumpĕrarea și așeḍământul de care vorbește Profetul, nu pot fi mărginite la timpul Sinagogeĭ. D-ḍeŭ izbăvi pre poporul sĕŭ din Egipet și din captivitatea Babilonuluĭ; el formă o îndoită alianță cu el; dar acéstă îndoită mântuire nu fu de cât pentru un timp; și acéstă lege, cel puțin în instituțiunile sale politice și ceremoniale, a fost abrogată. Acéstă îndoită izbăvire și acéstă lege, nu eraŭ de cât figurĭ ale rĕscumpĕrăreĭ săvârșite de Mesia, și a legeĭ ce a dat-o lumiĭ. Sf. Chrisostom observă fórte bine, că rĕscumpĕrarea némuluĭ omenesc trebuea să fie unită cu o lege. Acéstă rĕscumpĕrare, ḍice el, era în adevĕr un dar, dar trebuia o lege pentru a ne folosi de ea.

MEDITAȚIUNI

Rĕscumpĕrarea săvârșită de Iis. Chr., conține treĭ lucrurĭ: isbăvirea de pĕcat, adoptarea divină, instrucțiunea saŭ legea destinată la regularea moravurilor nóstre.

Alianța contractată cu Israil nu putea să aibă aceste folóse de cât în virtutea și în vederea unuĭ Mesia viitor. Maĭ aștéptă sfințiĭ din vechiul testament ca să li se deschidă cerul. Un lucru de mirare este că lumea pare că merge și se guvernă fără nicĭ un raport cu marea bine-facere a rĕscumpĕrăreĭ și a legiĭ care 'ĭ este anexată. Nu este de cât un mic numĕr de sufiete credincióse, care se ocupă de ceea ce a făcut Iis. Chr. și de ceea ce el a învĕțat. Alianța eternă cu Iis. Chr. este cea maĭ mică din îngrijirile acea maĭ mare parte din ómenĭ, și trebue așa ḍicênd, să iasă din societatea lor, pentru a'șĭ aduce aminte de înțelepciunea și milostivirea divină. Acésta, cred, că făcea pre Ieronim să ḍică: cetățile sunt pentru mine o închisóre, și singurătatea este un raiŭ.

VERSUL 9.

Sfânt și înfricoșat este numele luĭ.

Textul și versiunile se acordă și aicĭ, fără numaĭ că în ebreŭ și în grec, sfânt și înfricoșat numele luĭ, aparține la versul precedent.

Profetul se pare că însémnă în acest vers dispositiunile nece-

sare pentru a intra în alianța lui D-deŭ ; de a avea o mare ideie de sfințenia și majestatea numelui sĕŭ, de a se întreține în frica de a'l mâhni.

MEDITAȚIUNI

Sf. Chrisostom crede, că Profetul strigă într'un sentiment de admirațiune și de frică respectuósă: *Sfânt și înfricoșat este numele Domnului!* acéstă ideie se légă fórte bine cu ceea ce urméză, că *începutul înțelepciunei este frica Domnului.* Dacă ómenii ar avea mai multă ideie de sfințenia și majestatea lui D-deŭ, ei ar trata afacerea mântuirei lor cu mai mult respect, frică și atențiune. Sf. Pavel dicea credincioșilor de a lucra mântuirea lor cu frică și cu cutremur ; el le dicea că este înfricoșat lucru a cădea în mâinile D-deului celui viŭ. Aceste instrucțiuni nu tindeaŭ a micșora credința acestor creștini primari, dar a'i ține în luare aminte și priveghere. Toți sfinții aŭ tremurat în așteptarea suveranului judecător, și Sf. Chrisostom, acest suflet așa de plin de bunătate și de ungere, recomandă neîncetat poporului sĕŭ de a gândi la munca focului, la vermele cel neadormit, la scârșnirea dinților, la lanțurile eterne, la întunerecul înspăimântător. Ómenii pĕcătuesc prin prea multă siguranță de cât prin lipsa de încredere.

VERSUL 10.

Începutul înțelepciunei este frica Domnului și înțelegere bună este tuturor celor ce o fac pre dênsa, lauda lui rĕmâne în veacul veacului.

Ebreul nu diferă aicĭ de Vulgata de cât în aceea că el dice dacă se traduce în latină, *facientibus ea* în loc de *eum* care este în Vulgată. Dacă se citește *ea* ar trebui a se înțelege că aceia aŭ o dréptă înțelepciune, cariĭ împlinesc tóte lucrurile acestea, tot cele ce a fost dise mai înainte de lege, de frica lui D-deŭ ; și dacă se citește *eam* cu ceĭ LXX ar trebui să se raporte acest pronume la înțelepciune, și Profetul ar voi să dică, că aceia aŭ o dréptă înțelegere, cariĭ observă înțelepciunea. In fine dacă se citește *eum*, după Vulgată se va raporta acest pronume la frică, și sensul va fi că aceștia aŭ o înțelepciune dréptă, cariĭ sunt credincioși în frica Domnului. Se vede că în fond aceste treĭ sensurĭ intră în unul și acelaș.

Pronumele *ejus*, care este în al douilea membru al versuluĭ, este iarăşĭ susceptibil de douĕ sensurĭ; căcĭ se póte raporta la intelectus, aşa că Profetul ar ḑice că în etern se va lăuda înţelepciunea acelor carĭĭ sunt credincioşĭ la aceia ce exprimă prima parte a versuluĭ, orĭ înţelepciunea orĭ frica de Domnul, orĭ în general tóte lucrurile exprimate aicĭ maĭ sus. Acesta e sensul urmat de mulţĭ interpreţĭ. Alţĭĭ rapórtă *ejus* la D-ḑeŭ, aşa că sfĕrşitul psalmuluĭ acestuia să fie un fel de doxologie şi să credem că acéstă interpretaţiune, care este a St. Chrysostom, este preferabilă altora.

MEDITAŢIUNI

Ómenĭĭ ḑic că fac cas de un spirit bun şi de o inteligenţă drépтă. Iată un profet care le spune în ce consistă bunătatea spirituluĭ şi dreptatea inimeĭ; a adora pre D-ḑeŭ din tótă inima; a admira lucrurile puterĭĭ şi ale înţelepciuneĭ sale, a recunóşte importanţa legiĭ sale, a conserva frica sfântuluĭ sĕŭ nume, a se teme de judecata sa. Acest om inspirat nu vorbeşte nicĭ de mijlócele politiceĭ, nicĭ de talentul de a face avere, nicĭ de cercetările ştiinţeĭ, nicĭ de întreprinderile ambiţiuniĭ, nicĭ de ajutorul eloquenţeĭ, nicĭ de studiul lumiĭ, nicĭ de sistemele filosofice.

Tăcerea ce o păzeşte asupra tuturor lucrurilor acestora ar fi de mirare, dacă ar intra în noţiunea bunuluĭ spirit şi a inteligenţeĭ drepte. Acéstă tăcere ne învaţă decĭ a rectifica ideile nóstre asupra acelor ale spirituluĭ luĭ D-ḑeŭ, care conducea pana acestuĭ Profet împărat. Dar ce trebue să încheiem noĭ, dacă nu că inteligenţa în adevĕr *drépтă* este prea rară printre ómenĭ şi că nu se găseşte de cât în adunarea sfinţilor!

PSALMUL CXI

Titlul este iarăşĭ: *Alleluia*; dar Vulgata adaugă Reversionis Aggaei et Zachariae, adăogire care nu se găseşte nicĭ în ebreŭ, nicĭ în grec. Nu mĕ îndoesc că ea să nu fi fost pusă în exemplarele latine pentru a se înţelege că psalmul acesta a fost compus la întórcerea din captivitate, de doĭ profeţĭ, Aggeŭ şi Zaharia, ceea ce este un fapt prea nesigur. Cred că este maĭ adevĕrat, că David este autorul acestuĭ

psalm ca și a celuĭ precedent, cu tóte că lucrul este destul de indiferent; căcĭ este de ajuns ca spiritul sfânt să fi inspirat pre autorul, orĭ care ar fi, pentru a primi acest cântec și orĭ-care altul conținut în psalteriŭ, ca cuvêntul luĭ D-ḑeŭ.

Obiectul psalmuluĭ este de a arăta în ce consistă adevĕrata fericire a omuluĭ. El este alfabetic, ca și cel precedent, și coține iarășĭ ḑece versurĭ, din care cele douĕ din urmă conțin (în ebreŭ se înțelege) treĭ litere ale Alfabetuluĭ; ceea ce complectézĕ numĕrul de douĕ-ḑecĭ și douĕ.

VERSUL I.

Fericit bărbatul, carele se teme de Domnul; întru poruncile luĭ va voi fórte.

S'ar putea traduce: Fericit cel ce se teme de Domnul; el va pune plăcerea sa în împlinirea legiĭ sale. Se vede chiar că ceĭ LXX 'l-aŭ înțeles ast-fel. Ebreul este susceptibil de douĕ versiunĭ; și sensul de o parte și de alta este tot acelaș. Acest vers este fórte lămurit. Profetul declară în ce consistă adevĕrata fericire: a se teme de Domnul, a pune bucuria sa, plăcerile sale în împlinirea legiĭ sale.

MEDITAȚIUNI

Eată o cuvêntare fórte deosebită de a lumiĭ. Partizaniĭ sĕĭ pun fericirea într'o viéță lungă, în posesiunea bogățiilor, în veselia plăcerilor, în favórea principilor, într'un cuvênt în tot ceea ce lingușește patimile; eĭ se amăgesc. Spiritul sfânt ne învață aicĭ că nu sunt fericiț de cât numaĭ aceĭ ce se tem de Domnul și cariĭ pun veselia lor în împlinirea legiĭ sale; ceea ce aŭ cunoscut toț sfinț. Lumea 'ĭ-aŭ privit ca pe niște ómenĭ rĕĭ, pentru că se privaŭ de plăcerile veaculuĭ; dar dacă cine-va ar fi fost martor al stăraĭ sufletuluĭ lor, al păciĭ de care se bucuraŭ, al plăcerilor interióre de care 'ĭ umplea Domnul, ar fi încheiat că numaĭ eĭ aŭ găsit calea fericireĭ. Sfinț avură adevĕratul și legitimul amor propriŭ. Eĭ voiră să fie fericiț, și obținură aceea ce doreaŭ, temêndu-se de D-ḑeŭ și observând legea sa. Acéstă frică era însoțită de dragoste; și acésta, ḑice Sf. Chrisostom, le făcea ușóră împlinirea legiĭ luĭ D-ḑeŭ, ea nu este aspră, de cât pentru ceĭ laș și ceĭ ce iubesc lumea.

VERSUL 2.

Puternică pe pământ va fi sămînța luĭ, neamul dreptilor se va bine-cuvînta.

Sensul acestuĭ vers este, că omul drept va fi fericit în fiĭ, că vor fi puternicĭ pe pământ și că bine-cuvêntarea Domnuluĭ va fi pentru posteritatea ómenilor bunĭ. Profetul vorbește aicĭ în parte după ideile comune ómenilor, cariĭ privesc ca o bine-cuvêntare a luĭ D-ḑeŭ, starea înfloritóre a uneĭ familiĭ, în parte după promisiunile făcute patriarhilor și chiar Israiltenilor, că D-ḑeŭ le-a făgăduit a le da bunurĭ temporale dacă vor fi credincioșĭ cultuluĭ sĕŭ; în fine fiind-că psalmul sĕŭ este făcut pentru tóte timpurile, se crede că promite celor drepți o abondentă distribuțiune de darurĭ, și un îmbelșugat seceriș de merite, așa că se va putea observa ușor că bine-cuvêntarea ceruluĭ este asupra lor. Acest sens din urmă este necesar pentru adevĕrul total al psalmuluĭ; căcĭ s'a dovedit aiurea că némul ómenilor drepți nu este câte odată privilegiat de cât acel al celor rĕĭ, și încércă chiar din timp în timp marĭ necazurĭ din partea fiilor lor.

MEDITAȚIUNI

N'a fost și nu va fi nicĭ-o-dată sfânt pe pământ, în care să nu se verifice acest vers, luându'l în sensul spiritual. Faptele acestor amicĭ aĭ luĭ D-ḑeŭ sunt ca fiiĭ lor, ca o semințe eșită din acéstă tulpină a bine-cuvêntărieĭ; dar aceste acțiunĭ sunt puternice, orĭ pentru că D-ḑeŭ alipește de dênsele niște darurĭ strălucite, precum darul minunilor; orĭ pentru că aŭ talentul de a rĕspândi cuvêntul luĭ D-ḑeŭ și de a atinge inimile; orĭ pentru că exemplele lor rĕspândesc pretutindenea bunul miros a luĭ Iis. Chr.; orĭ în fine, pentru că în singurătate eĭ adună comorĭ infinite de merite. Cu cât consider istoria sfinților, cu atâta mĕ conving de acest adevĕr, că din viéța acésta, sunt ómeniĭ ceĭ maĭ fericiți, ceĭ maĭ bogați, ceĭ maĭ puternicĭ, pentru că dispun întru cât-va de bogăție, de putere și de fericirea luĭ D-ḑeŭ chiar. Fiind-că eĭ sunt totdéuna concentrați în voința luĭ D-ḑeŭ, nu li se întêmplă nimic, care să contrădică dorințele lor și care să iriteze patimile lor. Intind acéstă observare la toțiĭ drepțiĭ și nu o mărginesc la aceĭ ce biserica ĭ onorézĕ cu un cult particular. Acest ném de ómenĭ nu se stinge; el se perpetuă din ném în ném și totdéuna are bine-cuvêntarea ceruluĭ.

VERSUL 3.

Mărire și bogăție în casa lui, și dreptatea lui rămâne în vécul véculuĭ.

Ebreul ḑice propriŭ: binele și bogățiile vor fi în casa sa, etc. Ceĭ LXX aŭ pus: Glorie și bogăție, etc., pentru a da neapărat maĭ multă varietate textuluĭ. Profetul dă și aicĭ omuluĭ ce se teme de D-ḑeŭ, privilegiĭ carĭ nu se verifică în totul de cât în sensul spiritual. Este tot-d'a-una glorie și bogăție în casa celuĭ drept, dar este gloria și bogăția lăuntrică; ceea-ce urméză, justifică acéstă aplicațiune, căcĭ adaugă că dreptatea luĭ rămâne în vécul véculuĭ; nu póte fi de cât dreptatea mărturisită luĭ D-ḑeŭ, sfințenia, virtutea, a căruĭ rĕsplătire nu este plină și perfectă de cât în cer. Unĭĭ iaŭ acéstă dreptate pentru virtutea binefăcĕtóre în privirea altor ómenĭ; dar ar trebui ca acésta să fie o bine-facere însuflețită de principiĭ supranaturale, al cărora fundament este frica de D-ḑeŭ, și atunci va recădea în sensul acelor, carĭ explică acéstă dreptate și sfințenia în general.

MEDITAȚIUNI

Dacă cerul este locuința glorieĭ ceĭ adevĕrate și a adevĕratelor bogățiĭ și dacă cine-va merită cerul prin fapte bune în viéța acésta, trebue a recunóște, că din viéța acésta omul drept are germinele adevĕrateĭ gloriĭ și adevĕratelor bogățiĭ. Acest germine fecond stă în dreptate, care este ca o plantă rodită, durabilă și permanentă. Faptele sfinților. ḑice Sf. Grigore, sunt florile fructelor eterne. Roua dragosteĭ divine le udă și din viéța acésta ele ne umplu de mirosul lor plăcut. Aș voi să fiŭ destul de luminat în cele privitóre la D-ḑeŭ, pentru ca să explic ce este gloria și bogăția unuĭ suflet sfânt; care sunt razele splendóreĭ eterne, care se reflectéză asupra luĭ, câtă curățenie a dragosteĭ îmbrățișează și câtă întindere de caritate umple tot fondul sĕŭ. Aș voi să pot cunóște excelența rugăciuneĭ sale și bunătatea de care se bucură în comuniunea sfântă. Tóte aceste bogățiĭ sunt ascunse în ochiĭ lumiĭ, dar nu sunt maĭ puțin reale, și nu sunt de cât maĭ prețióse în ochiĭ luĭ D-ḑeŭ.

VERSUL 4.

Rĕsărit-aŭ întru întunerec lumină drepţilor, cel milostiv şi îndurat şi drept.

Ebreul ḑice absolut acelaş lucru; uniĭ separă amêndouĕ părţile versuluĭ, aşa ca să se traducă: Rĕsărit-aŭ întru întunerec o lumină în favórea drepţilor; D-ḑeŭ este milostiv, plin de bunătate şi dreptate: dar este maĭ multă putere şi ungere în modul nostru de traducere.

Cred că este şi energie în suprimarea numeluĭ luĭ D-ḑeŭ; ca şi cum profetul ar ḑice: El a rĕsărit în întunerec, de care eraŭ învĕluiţĭ ceĭ dreptĭ, ca şi ceĭ-l'alţĭ; dar de-o-dată, cel plin de milă, de bunătate, de dreptate, saŭ maĭ bine încă, cel milostiv, cel bun, cel drept s'a arătat, şi se făcu o ḑi luminósă, care a luminat pre aceştĭ ómenĭ drepţĭ. Profetul observă aicĭ unul din marele folóse ale aceluĭ ce se teme de D-ḑeŭ, că el primeşte luminĭ în momentul când ar fi în pericol de a cădea în întunerec.

MEDITAŢIUNI

Se ridică necontenit întunerec în préjma omuluĭ drept: întunerec afară de el şi întunerec în interiorul sĕŭ; întunerec de frică şi întunerec de încredere excesivă; întunerec de ignoranţă şi întunerec de dorinţa de a şti; întunerec în rugăciune şi întunerec de îndoială şi întunerec de întristare; întuneric asupra gândurilor semenilor noştri şi întunerec asupra proprielor nóstre sfaturĭ; întunerec în privirea pĕcatelor tinereţiĭ nóstre şi întunerec în privirea penitenţeĭ; întunerec în ispite şi întunerec în liniştea pretinsă a sufletuluĭ. Ce va face omul de bună credinţă în acéstă nópte aşa de grozavă? El se întórce la acel care este însuşĭ milostivirea, compătimirea, dreptatea; se va face în sufletul sĕŭ, o ḑi luminósă; el va vedea calea şi nu se va îndoi că nu'l va conduce la limanul mântuireĭ. O lumină! striga Fer. Augustin, pe care o vedea Tobie, de şi nu se maĭ putea folosi de ochiĭ sĕĭ, lumina pe care el o vedea arătându-ĭ calea vieţeĭ şi a fiuluĭ sĕŭ! lumină unică, şi care face plăcere tuturor acelor cărora li s'aŭ dat!

VERSUL 5.

Bun este bărbatul carele se îndură și împrumutéză ; tocmiș-va cuvintele sale la judecată.

Textul póte să însemneze omul bun în general; el póte să designeze în particular și pe omul fericit, liniștit, bucurându-se de pace. Ceea-ce reintră în sensul luĭ *jucundus,* care este în Vulgata.

Disponet sermones suos; s'ar putea traduce în general *res suos,* ebreul primește amêndouĕ aceste însemnărĭ.

Aicĭ sunt treĭ caractere ale omuluĭ bun; are milă de nenorociți; împrumută de bună voe pre ceĭ ce aŭ trebuințĭ; reguléză cuvintele sale după regulele prudenței.

MEDITAȚIUNI

Póte să fie cine-va compătimitor, saŭ póte să fie darnic, și să nu știe cu tóte acestea să se pórte cu ómenĭ după cum cere prudența.

De asemenea póte să fie cine-va înțelept în cuvênt, și să aibă inima închisă în privirea celor nenorociți. In fine, póte să aibă suflet compătimitor, și să știe a vorbi cu înțelepciune, fără să voiască a se lipsi de o părticică din ceea ce posedă, ca să ajute pre aprópele, împrumutându-l la trebuință. Este câte-o-dată prea fricos asupra evenimentelor viitóre; se presupune cu prea multă neîncredere trebuințele personale; și cu tóte că este atins de starea altora, preferă ca să fie el bine în locul caritățiĭ, care reclamă în favórea lor. Omul bun, care voește să se stabilésca în pace și în bucuria ce o dă conștiința bună, împacă cele treĭ condițiunĭ ce le observă Profetul; el este atins de miseria altora, 'ĭ ajută în necazurile în care se găsesc, și le vorbește cum se cuvine; orĭ pentru a'ĭ mângâia, orĭ pentru a'ĭ încuraja, orĭ pentru a le da consiliĭ salutare. Dacă cine-va înțelege textul de *regularea afacerilor*, va fi încă una din calitățile omuluĭ bun, de a fi cu luare aminte la tot ceea ce privește purtarea sa, atât în privirea temporaluluĭ cât și a spiritualuluĭ. El este regulat în tot ceea ce face, prudenț în tot ceea ce întreprinde, econom în tot ceea ce guvernă; dar ceea ce trebue să fie considerat aicĭ ca punct esențial, este că tóte aceste excelente calități aŭ isvorul lor în frica Domnuluĭ. Sunt virtuți supra-naturale acele ce le descrie aicĭ Profetul și nu talente, saŭ afecțiunĭ filosofice.

VERSUL 6.

Că în veac nu se va clăti. Intru pomenire vecinică va fi dreptul.

Acest vers care este al 6-lea în Vulgata, se găsește numaĭ puțin unit în acéstă versiune cu cel precedent, adică că în întrebuințarea Bisericeĭ 'l cânta cu al 5-lea. In ebreŭ și în grec el face parte din versul al 6-lea. Aceste diferințe nu ating sensul.

Profetul observă că efectul calităților ce le descrie, va fi de a menținea pre omul bun într'o stare de pace fixă și permanentă, de a împedica ca să nu fie nicĭ o dată tulburată. S'ar putea traduce, *că nu se va putea clăti nicĭ-o-dată.* Dar în ebreŭ כִּי are adesea orĭ formă de ideo id circo, și în acest sens 'l luăm aicĭ. S'ar maĭ putea raporta acest vers la cel următor și a dice: Pentru că nu se va clăti nicĭ-o-dată, memoria sa va fi eternă. Tóte aceste interpretațiunĭ sunt adevĕrate și se acordă cu litera.

MEDITAȚIUNI

Marele folos al sfințenieĭ este de a pune în sufletul aceluĭ ce posedă, o pace inalterabilă. Sfinții, dice St. Grigorie, nu sunt agitați de turburare, pentru că eĭ nu doresc nimic din ceea ce posedă lumea. Eĭ alungă din inimile lor, prin considerațiunĭ sfinte, tóte mișcările neregulate ale pasiunilor; și pentru că eĭ desprețuesc tot ceea ce trece, nu sufer ca să se înalțe în eĭ gândirĭ sgomotóse în privirea a tot ce cade sub sensiĭ sĕĭ. Eĭ nu suspină de cât după patria cerĕscă; pacea guvernă invariabil în eĭ, pentru că nu iubesc nicĭ lumea nicĭ bunurile sale false. Aiurea acest sfânt părinte dice că principiul păceĭ de care se bucură sfinții este, că eĭ se ascund în sînul luĭ D-deŭ. Acéstă idee din urmă este de o fecunditate ce nu se póte bine cunóște, de cât în rugăciune.

VERSUL 7.

De auḍul rĕŭ nu se va teme. Gata este inima luĭ a nădăjdui întru Domnul.

Aceĭ carii raportéză prima parte a acestuĭ vers la ceea ce precedă, explică astfel pre a doua: dreptul nu se va teme de noutățĭ rele. Aceste douĕ sensurĭ sunt fórte bune. Intâia se verifică prin exemplul sfinților; numele lor este onorat în tóte veacurile și nu se pot teme ca să se permită contra lor imputărĭ saŭ calomniĭ. In

viéța lor eĭ pot să fie calomniațĭ, despreţuiţĭ; dar eĭ nu se tem de aceste tempeste. La judecata luĭ D-ḑeŭ aceia este încă maĭ adevĕrat, căcĭ eĭ vor fi pe deplin rĕsbunaţĭ. In al doilea sens este prea sigur că ceĭ drepţĭ, vieţuind pre pămênt, nu se tem de veștile întristătóre ale rĕsboiuluĭ, pesteĭ, fómeĭ, revoluţiunilor; eĭ vĕd în tóte voința luĭ Dumneḑeŭ și se liniștesc. Ceea ce explică versul următor.

Cred că s'ar putea iarășĭ înțelege, că dreptul se ocupă numaĭ cu lucrurĭ eterne, și că nu se va teme de lucrurile întristătóre și neplăcute ale lumiĭ.

MEDITAȚIUNI

Se póte ḑice, că în omul drept totul este etern; faptele sale cele bune, care sunt scrise în cartea vieţeĭ; afecțiunile sale și dragostea sa, care vor fi etern în cer, căcĭ dragostea nu piere nicĭ-o-dată; corpul sĕŭ care va muri pentru prea fericita nemurire, gloria sa pentru sfinţiĭ carĭ vor cunóște meritele sale; și chiar printre osîndiţiĭ carĭ vor fi siliţĭ de a'l stima cu tótă căința și desperarea lor. Ast-fel se verifică acest cuvênt frumos al Sf. Petru Chrysologul, că Iis. Chr., prin cuvêntul sĕŭ, face eternĭ pe aceĭ ce demonul, prin vicleniile sale ĭ-aŭ supus morţiĭ. Ast-fel este adevĕrat, că ambiţiunea sfinţilor este singura ambiţiune resonabilă. Eĭ vor câștiga adevĕrata glorie pe când ambițioșiĭ lumiĭ nu vor găsi la sfêrșitul carierei lor, de cât mâhnire și rușinare.

VERSUL 8.

Întăritu-s'aŭ inima luĭ, nu se va teme, până ce va privi asupra vrăjmașilor sĕĭ.

Adaog. *domoliţi*, pentru că în ebreŭ nu este acéstă expresiune; până să vadă în inimiciĭ sĕĭ saŭ asupra inimicilor sĕĭ. S'ar părea că Vulgata ḑice: până când să despreţuiască pre inimiciĭ sĕĭ; dar despicat va să ḑică în acéstă parte, a privi de sus în jos; ceea-ce revine la a despreţui.

Cu tóte acestea, pentru a conserva puterea textuluĭ ebreŭ este maĭ bine de a traduce; până să vadă pre inimiciĭ sĕĭ (domoliţi). Cred că este o energie particulară în acest fel de vorbire, până să vadă în inimiciĭ sĕĭ saŭ asupra inimicilor sĕĭ. Când un inimic biruește nu maĭ îndrăsnește cine-va să'l privéscă, fuge dinaintea luĭ saŭ maĭ bine plécă ochiĭ în presența luĭ; dar când el este învins, îl consideră ca un fel de compătimire amestecată din lăuntru. *Până ce* nu însémnă aicĭ finitul, termenul statorniciei celuĭ drept; căcĭ ar fi ridicol de-a gândi că nu se va *clăti* când inimiciĭ sĕĭ l'ar persecuta, și că vor începe a fi clătit când eĭ ar fi domoliţi.

Acéstă expresie *până ce*, însémnă că dreptul nu se va clăti când inimicii séi îl vor persecuta și că la sfêrșit ei vor fi domoliți.

Ebreul dice: *Nu se va teme* în loc de *nu se va clăti*; este acelaș sens. Și acest text pórtă participiul *sperans*, în loc de *sperare in Domino*, și s'ar putea traduce: *inima sa este gata*, pentru că el sperá în Domnul, și aceea s'ar lega fórte bine cu ceea-ce precedă; nu se va înspăimênta de vești rele, inima sa va fi gata (la tóte evenimentele) pentru că el pune speranța sa în Domnul. Se vede că aceste diferenți sunt fórte ușóre, și póte lua cine-va sensul, care'i place mai mult, fără a se depărta nicí de text, nicí de versiuní.

MEDITAȚIUNI

Ce póte frica omuluí drept? Inima sa este gata la tóte evenimentele; încrederea sa în D-ḑeŭ este nealterabilă; el este fix în resoluțiunea ce aŭ luat-o de a servi pre D-ḑeŭ; el n'are, față cu dênsul, decât inimicí trecётorí, carii vor fi sdrobiți într'o ḑi. Pe cât timp creștinul este supus la turburare și la frică, este un semn sigur că amorul propriŭ are încă o mare influență în conduita sa; el se teme de cruce; inima sa nu este gata a o purta; se încrede încă în sine; se simte slab: și nu pune tótă încrederea sa în D-ḑeŭ. Acest om n'are fericirea a căruí elogiŭ face Profetul, caracterele și condițiunile.

VERSUL 9.

Risipit-aŭ, dat-aŭ săracilor; dreptatea luí rémâne în veacul veaculuí; cornul luí se va înălța întru mărire.

Textul și versiunile sunt în totul conforme.

Asupra acestuí cuvênt, *dispersit* care este încă maí energic în grec, pentru că însémnă a risipi, a arunca jos pentru a vérsa, Sf. Chrisostom face o observare judiciósă: că Profetul pune aicí o diferință însemnată între felul acesta de a face milostenie, și acel de care vorbește versul 5, unde el descrie pre omul drept atins de compătimire, împrumutând acelor carii aŭ trebuință. In acest vers 9, este vorba de milostenie abondentă și care este luată chiar din necesariul omuluí bun. El dă, tuturor; imitéză, pentru mângâierea celor nenorociți, ceea-ce face risipitorul și desfrânatul pentru a satisface patimile sale. Nu trebue dar să ne mirăm, că dreptatea acestuí om virtuos rémâne în etern, că'í dă drepturí asupra moștenireí cerești, că'í procură, chiar în ochií ómenilor, o glorie, care întrece pre aceea a puternicilor veaculuí. Sf. Doctor compară aicí

gloria trecĕtóre a aceluĭ care risipește averea sa în a da spectacole poporuluĭ, cu aceea a înțeleptuluĭ creștin, care întrebuințézĕ averile sale spre mângâierea sĕracilor. Cel d'întâiŭ este adese-orĭ expus la critică; adese-orĭ acuzat de risipitor; și altmintrelea pretinsa sa dărnicie nu'ĭ atrage elogiĭ decât pentru moment; pe când al doilea este privit, ca părinte al nenorociților, ca mântuitor al celor lipsiți, un popor întreg îl bine-cuvintézĕ, presența sa inspiră respect, confienţă și dragoste. Ceĭ rĕĭ chiar nu pot să'ĭ refuze laudele.

MEDITAȚIUNI

Sf. Apostol Pavel îndemnând pre credincioșĭ a face milosteniĭ cu prisosință, citézĕ maĭ întreg locul acesta al Profetuluĭ. El arată, că nu este lipsit cine-va nicĭ-o-dată ajutând pre sĕracĭ, și că D-dĕu, care este infinit bogat în milă, se îngrijește de trebuințele creștinuluĭ caritabil. Ast-fel, adaugă el, este scris, că omul drept risipește și dă sĕracilor, și dreptatea sa rĕmâne în veacul veaculuĭ; adică că are totdéuna mijlóce de-a practica dreptatea neîncetând de-a fi bine-făcĕtor și darnic. Acest adevĕr, prin urmare, s'a manifestat din tot timpul. Nicĭ-o-dată nu s'aŭ vĕdut că ómeniĭ cariĭ nu puneaŭ marginĭ milosteniei lor, să fie ruinațĭ. Uniĭ, dice înțeleptul, distribuesc averea lor, și devin maĭ bogațĭ; alțiĭ iaŭ averea altuia și sunt totdéuna sĕracĭ. Sfintele cărți, sfinții părinți, exemplele sfinților păstorĭ aĭ Bisericeĭ, îndemnaŭ neîncetat la milostenie. Dar nu trebue a uita că psalmistul vorbește de milostenia omuluĭ drept, și Sf. Augustin dice un mare adevĕr într'o instrucțiune așa de scurtă. Milostenia se va servi de expiațiune a pĕcatelor vóstre, și voĭ vĕ veți converti.

VERSUL 10.

Pĕcătosul va vedea și se va mânia, cu dinții sĕĭ va scrâșni și se va topi; pofta pĕcătosuluĭ va peri.

Nicĭ o diferență între text și versiunĭ. Profetul pune în contrast furia neputernică a impiosuluĭ cu liniștea și gloria omuluĭ drept.

MEDITAȚIUNI

Se întêmplă câte-odată chiar în viéța acésta, că pĕcătoșiĭ, impioșiĭ, desfrânațiĭ, invidiézĕ fericirea ómenilor bunĭ.

Și acesta e un dar de la D-ḍeŭ, pentru că acest fel de gelozie este unită cu sentimentul miserieĭ lor; și dacă ar ști să profite de vederea ce D-ḍeŭ le dă de starea nenorocită în care se găsesc, acésta ar fi pentru eĭ un început de conversiune. Dar fórte ordinar eĭ abuzéză de acéstă lumină și caută a risipi amărăciunea care 'ĭ róde, persecutând pre ceĭ drepțĭ, atacând purtarea lor, și încărcându-ĭ de ridicole, imputându-le intențiunĭ perverse, exagerând micile defecte ce pot să le aibă. Acéstă rĕutate amuzéză pe ceĭ rĕĭ și nu 'ĭ mângâe. Sentimentul desordinilor lor 'ĭ turmentă; și eĭ aŭ timpul de a reflecta terminând cariera lor, eĭ cunosc în totul, că judecata ce aŭ făcut-o virtuțiĭ și acelor cariĭ o practică era în eĭ viciŭ la disperare.

Dar orĭ-cum ar fi în viéța acésta, purtarea impioșilor în privirea celor drepțĭ, Profeția psalmistuluĭ se verifică în totul în secolul viitor, în eternitate. Atunci, osînditul comparându-se cu omul bun, încoronat cu glorie, intră într'o furie care 'l róde și care 'l consumă; dar totul este inutil de acum. Starea este fixă. Unul se bucură de o glorie nemuritóre și altul n'are în partea sa, de cât scrâșnirea dinților.

PSALMUL CXII

Titlul este iarăș Aliluia. Autorul nu este numit; subiectul este o învitațiune a celebra măririle luĭ D-ḍeŭ din causa provedinței sale și a bine-facerilor sale. Sunt interpreți cariĭ 'l cred compus după întórcerea din captivitate, și cariĭ se silesc de a dovedi raporturile cu aceea ce a profetizat Isaia de acéstă întórcere. Sunt niște presupuneri. Cred cu totul simplu că acest psalm este a luĭ David și că învită pre tóte popórele a lăuda numele Domnuluĭ, recunoscut pe tot pământul, de la venirea luĭ Mesia. Acésta e socotința Sf. Chrisostom, care exclude chiar întórcerea din captivitate, comparând al treilea vers cu profeția luĭ Malachia, c. I, v. 11, care este posterióră acesteĭ întórceri. Este evident prin aceea că acest sfânt părinte privea acest psalm ca anterior cap-

tivităţiĭ. Orĭ-cum ar fi de aceste opiniunĭ, în acest imn sunt marĭ ideĭ de puterea, provedinţa, dărnicia luĭ D-ḑeŭ. El este uşor în text şi în versiunĭ.

VERSUL I.

Lăudaţĭ tinerĭ pre Domnul, lăudaţĭ numele Domnuluĭ.

Traduc *servitoriĭ luĭ D-ḑeŭ*, pentru că cuvêntul ebreŭ עבדי însémnă servitorĭ şi nu *copiĭ*; în grec παῖδες, şi în latina pueri, aŭ douĕ însemnărĭ; se cuvine a primi aceea ce se acordă maĭ bine cu textul. Propriŭ este: laudate, servi domini, póte pentru că titlul aleluia conţinea deja numele luĭ D-ḑeŭ, póte că şi numele Domnuluĭ serveşte de caz în ebreŭ la ceĭ douĭ lăudate (lăudaţĭ, servitoriĭ Domnuluĭ, lăudaţĭ numele Domnuluĭ). Aceste observaţiunĭ nu alteréză sensul versiunilor care ḑic în fond acelaş lucru.

MEDITAŢIUNI

Sf. Chrisostom observă, că profetul, ḑicênd în general, lăudaţĭ numele Domnuluĭ, însémnă că printre credincioşĭ rugăciunile sunt comune, că toţĭ se crede că iaŭ parte; precum ne ordonă Is. Chr. a ḑice: Tatăl nostru... Dă-ne pâinea de tóte ḑilele... Iartă-ne greşalele... etc. Acéstă observaţiune se îndréptă asupra unuia din articolele credinţeĭ nóstre, care este comuniunea sfinţilor. Câţĭ creştinĭ aŭ a 'şĭ imputa că contribuesc prea puţin la trebuinţele acesteĭ societăţĭ sfinte.

Nu trebue să se mire cine-va, că Profetul vorbeşte aşa de des de *a lăuda numele Domnuluĭ*; acest sfânt nume ne este maĭ cunoscut de cât Domnul singur. Noĭ nu vedem aicĭ esenţa luĭ D-ḑeŭ, dar numele sĕŭ ne este manifestat şi prin preḑicerile sale şi prin lucrurile sale; şi pentru aceea sfintele cărţĭ 'ĭ daŭ atâtea nume, el este atot-puternic, stăpân a tóte, D-ḑeul oştirilor, regele secolelor, cel drept, milostiv, creator etc. Tóte aceste nume ne sunt declarate prin aceea ce aŭ făcut şi prin aceea ce aŭ ḑis. De aicĭ noĭ ne înălţăm la cunoştinţă, de şi imperfectă încă de aceea ce este în sine însuşĭ. Noĭ avem maĭ puţin ideea directă a eternităţiĭ sale; şi infinitatea sa se desfăşură maĭ puţin în spiritul nostru de cât înţelepciunea sa. Prin nume, saŭ, de voeştĭ, prin numele luĭ D-ḑeŭ. ajungem până la el; şi la sfântul sĕŭ nume ne îndreptéză Iis. Chr., ordonându-ne a ḑice: *Sfinţéscă-se numele tĕŭ.*

VERSUL 2.

Fie numele Domnuluĭ bine-cuvêntat de acum și până în veac.

Nicĭ o diferință între text și versiunĭ. Dorința Profetuluĭ este ca să nu înceteze de a bine-cuvênta numele Domnuluĭ. Acest sfânt nume se bucura de tótă mărirea sa înainte de a exista némul omenesc; dar simțim, că este de datoria nóstră și de interesul nostru de a'ĭ da omagiile nóstre. D-ḑeŭ ne-a creat pentru gloria numeluĭ sĕŭ. Noĭ suntem obligațĭ de-a concura la acest scop, și de a împlini destinația nóstră.

MEDITAȚIUNI

Societatea credincioșilor se manifestă încă în acéstă dorință a Profetuluĭ. Fie-care din noĭ póte și trebue să binecuvinteze și să onoreze numele luĭ D-ḑeŭ în momentul present, și în cursul vieței sale, dar nu póte împlini acéstă datorință până la sfêrșitul vécurilor. Societatea întrégă a credincioșilor este însărcinată a da acest tribut de laude. Generațiunile se succed, și ele contractézĕ tóte succesiv obligațiunea de a înălța numele luĭ D-ḑeŭ, până la aceia că reuniți în glorie, cântă lângă tronul sĕŭ cântarea eternă de adorațiune și de mulțumirĭ.

Tot acest vers ne învață ceea-ce ne-a învĕțat însușĭ Iis. Chr. adică, *neîncetat vĕ rugațĭ;* căcĭ cum va fi numele Domnuluĭ bine-cuvêntat necontenit, dacă nu ne-am ruga tot-dé-una? Trebue a ne ruga cu inima, cu gura și prin fapte; și acéstă datorie se împlinește, când cine-va face totul în numele Domnuluĭ, când nu începe nicĭ o acțiune, fără a se înălța către Domnul; când este cu luarea aminte a se ocupa de amintirea presenței luĭ D-ḑeŭ. O rugăciune continuă și cunoscută sfinților! Rugați-vĕ pretutindenĭ ḑicea sf. Chrisostom, sunteți templu, fiți cu D-ḑeŭ, n'aveți trebuință a vĕ transporta aiurea. Ducĭ pretutindenĭ altarul tĕŭ, nu înceta de a sacrifica aicĭ.

VERSUL 3.

De la rĕsăriturile sórelui până la apusurĭ, lăudat este numele Domnuluĭ.

Ebreul ḑice: de la răsăritul sórelui până la apusul sĕŭ, pronumele *ejus* nu este nicĭ în grec, nicĭ în Vulgata. Se înțelege ușor.

St. Chrisostom dice, că aceea nu se póte înțelege de cât pentru timpul legeĭ nouĕ; căcĭ înainte de ea, idololatria cuprindea tóte părțile pământuluĭ, dacă se exceptézĕ Iudea. Dupĕ venirea luĭ Mesia, tot pământul a recunoscut și lăudat numele Domnuluĭ, și atuncĭ s'a împlinit cuvêntul Profetuluĭ. De la rĕsărit până la apus, numele meŭ este mare între națiunĭ, și în tóte locurile lumiĭ mi se oferă un sacrificiŭ curat.

Se vede că acest sfânt doctor vorbește de faptul în sine însuși, dar chiar înainte de luminile Evangelieĭ, totul anunța gloria Domnuluĭ, tot ceea-ce este în cer și pre pământ, purta caracterele mărireĭ.

Acesta e sensul literal al acestuĭ vers.

MEDITAȚIUNI

Este un lucru prea umilitor pentru omul care petrece viéța sa fără religiune orĭ că o négă orĭ că nu o practică prin exercițiurĭ orĭ că se achită rĕŭ și fără spirit adevĕrat interior. Tóte creaturile marĭ și micĭ contribue a face cunoscut gloria Domnuluĭ, adică puterea sa, înțelepciunea sa, bunătatea sa, provedința sa. Omul fără religiune și fără pietate nu este nimic în acest concert de omagiĭ; el a primit maĭ mult de cât tóte creaturile carele 'l încunjóră și nu cunósțe pre bine-făcĕtorul sĕŭ; cunoștințele sale chiar nu servește adese-orĭ de cât a'l orbi. Cine se rătăciră maĭ mult de cât filosofiĭ? Abondența bine-facerilor nu servește de cât a'l împetri. Cine uită maĭ mult pre Domnul ca ceĭ marĭ aĭ lumiĭ?

'Mĭ voĭ aduce aminte dar neîncetat de cuvêntul Profetuluĭ: *De la rĕsărit la apus numele Domnuluĭ este demn de laude și venerațiune;* 'mĭ voiŭ aplica acest orient și acest occident; de diminéță 'l voiŭ lăuda; terminând ziua mĕ voiŭ închina luĭ și-l voiŭ bine-cuvênta.

In intervalul acestor două extremități, mĕ voiŭ înălța des către el și'ĭ voiŭ mărturisi dependența mea. Va fi în viéța mea un orient și un occident, lumină și întunerec, evenimente și împotrivirĭ; voiŭ priimi totul din mâna sa, și'ĭ voiŭ mulțămi. De la rĕsăritul zilelor mele, din copilăria mea, va trebui să mĕ devotez în totul la serviciul sĕŭ; am fost infidel a împlini acéstă datorie; sunt la sfêrșitul carierei mele, termenul se apropie; cel puțin trebue să'ĭ consacru aceste puține zile ce mi le dărueste, pentru că, când se va stinge lumina pentru mine, să mĕ găséscă plin de veneratiune și de dragoste pentru el.

VERSUL 4.

Inalt este preste tóte némurile Domnul, preste ceruri este mărirea luĭ.

Mărirea luĭ D-ḍeŭ întrece tot ceea-ce este pre pământ și în cer. Orĭ-ce idee pot să aibă ómeniĭ și îngerĭĭ, nu pot să atingă niciodată perfecțiunea acesteĭ Ființi supreme; cu cât 'l va cunóște, cu atât va fi convins că maĭ rĕmâne în el un infinit spre a se cunóște. Acesta e sensul Profetuluĭ în acest vers.

MEDITAȚIUNI

Meditațiunea măririlor luĭ D-ḍeŭ duse pe Sf. Augustin la acest sentiment frumos. Unde te voiŭ găsi, Dómne, dacă nu în tine însuți, maĭ presus de mine? Propriaminte vorbind, D-ḍeŭ nu este mare de cât în sine însușĭ, tóte creaturile sunt raze ale mărireĭ sale, dar ele nu sunt mărirea sa chiar, ea nu este de cât în el. In viéța acésta nu va atinge cine-va acest termen așa de înalt, maĭ presus de noĭ, dar este ceva de a ști că numaĭ în D-ḍeŭ este mărirea luĭ D-ḍeŭ. Se face abstracțiune de tot restul și se cufundă în totul luĭ D-ḍeŭ. Face ca Fer. Augustin, care negăsind D-ḍeŭ în tóte creaturile care îl înconjuraŭ, reintră în interiorul sĕŭ, și consideră pre D-ḍeŭ aprópe de sufletul sĕŭ și strigă: Ah! Dómne, tu eraĭ în mine și eŭ te căutam afară de mine, eraĭ cu mine și eŭ nu eram cu tine. Tu m'aĭ chemat, tu aĭ strigat și te-aĭ făcut cunoscut, tu aĭ revĕrsat luminile frumuseții tale divine și aĭ risipit orbirea mea. Eŭ te-am gustat și sunt flămând, sunt însetat de tine. Tu m'aĭ atins și sunt cu totul coprins de dorința de a mĕ bucura de tine

VERSUL 5

Cine este ca Domnul Dumneḍeul nostru, cel ce locuește întru cele înalte.

Pentru acest vers sunt douĕ în ebreŭ și în grec Primul finește prin *habitat*; al doilea continuă restul versuluĭ nostru. Lucrul este indiferent pentru sens.

Ebreul ḍice motà mot: Cine este ca D-ḍeŭ, Domnul nostru?

El se înalță ca să șadă și se plécă ca să privéscă în cer și pre pământ. Acéstă expresiune; *se înalță să șadă*, este tot una cu: el șade în locul cel mai înalt, la cel mai înalt grad; cea-l'altă *se pleacă să vadă*, este tot una cu, el vede ceea ce este dedesuptul luĭ; a treia în cer și pre pământ este fórte inferior luĭ D-ḍeŭ. Trebue a încheea din acéstă observațiune că sensul versiunilor nóstre reintră absolut în acel al textuluĭ. Sf. Ieronim care traduce de pe ebreŭ, ḍice: Quis ut Dominus Deus noster, qui in excelsis habitans, humilia respicit in coelo et in terrâ?

Sunt interpreți carĭ unesc in coelo et in terrâ cu quis sicut Dominus Deus noster, și carĭ traduc, cine este în cer și pre pământ ca Domnul D-ḍeul nostru? El locuește în locurile cele maĭ înalte și privește lucrurile cele maĭ de jos. Acest mod de traducere nu este nicĭ de lepădat, nicĭ necesar.

Sf. Chrisostom întrébă cum póte să ḍică Profetul că D-ḍeŭ locuește în locurile cele maĭ înalte, pentru că este sigur că acéstă ființă infinită umple universul și este present pretutindenĭ? La care el rĕspunde, că aceea s'aŭ ḍis din causa Iudeilor, carĭ eraŭ fórte înclinați la idolatrie. Profetul a voit să le arate, că D-ḍeul luĭ Israil era maĭ pre sus de toți ḍeiĭ falșĭ, maĭ pre sus de tóte lucrurile sensibile. Acest rĕspuns este solid; dar nu este necesar, pentru că în Scripturĭ locuința luĭ D-ḍeŭ în locurile cele maĭ înalte nu însémnă de cât suprema sa putere și domeniul sĕŭ absolut asupra tutulor lucrurilor.

MEDITAȚIUNI

Când mĕ apasă dorința de avere saŭ de plăcerile pământuluĭ, mijlocul sigur de a o face să tacă și de a scăpa, ar fi de a mĕ întreba pe mine însumĭ: Ce obiect este comparabil cu Domnul D-ḍeul meŭ? Nu posedă el tóte perfecțiunile, tóte bunurile, tóte frumusețile? Voiŭ fi așa de orb în cât să'ĭ prefer lucrurĭ, care nu mĕ pot satisface și care vor fugi? De alt-fel el vede fondul gândirilor mele și se mânie; el 'mĭ-a dat o inimă ca să-l iubesc, nu pentru ca să alerg după niște lucrurĭ nedemne de mine. Cine este ca Domnul D-ḍeul meŭ, așa de bogat în milă și așa de teribil în rĕsbunare?

De am vre-o durere, trebue să gândesc, că Domnul D-ḍeul meŭ aruncă privirile sale asupra celor necăjițĭ, orĭ cât de desprețuițĭ s'ar părea în ochiĭ lumeĭ. El șade maĭ presus de ceruri, dar contemplă tóte lucrurile de aicĭ, de jos; el este în ele, le guvernă, el le poruncește saŭ le permite. Ce să fac alta de cât să mĕ conformez cu voințele sale supreme?

De îmĭ pierd averea, amicĭĭ, vecinĭĭ, 'mĭ rĕmâne D-ḑeŭ, și cine este ca Domnul D-ḑeul nostru? El trebue să 'mĭ ție loc de tóte, el 'mĭ-a dat acéstă avere, amicĭ, rude; dar ḑice Sf. Augustin, îmĭ rĕmâne un lucru care nu 'mi l'a dat și acesta este el însuși, el se reservă pentru a mĕ face fericit, dacă nu 'mĭ ajunge sunt prea avar, saŭ maĭ bine nu știŭ ce va să ḑică adevĕratul bine. Acéstă idee, *cine este ca Domnul D-ḑeul nostru?* ar face un cer din pămênt, dacă ar fi bine meditată, dar ómeniĭ n'aŭ nicĭ o credință, nicĭ bunul simț, nicĭ răbdare, nicĭ curaj de a se ocupa de ea; apoĭ sunt și rĕĭ și nenorociți.

VERSURILE 6, 7.

Si spre cele smerite privește; în cer și pre pămênt? Cel ce scólă de la pămênt pre cel sĕrac, și din gunoiŭ ridică pre cel lipsit. Ca să-l așeḑe pre el cu boerii, cu capiĭ poporuluĭ sĕŭ.

Profetul dovedește aci îngrijirile provedinței prin fapte; el a scos dese orĭ pre sĕrac din miserie și pre cel lipsit din ocară, pentru a'ĭ ridica la întrebuințărĭ distincte; ast-fel fură, Iosif, Moisi, David, Daniel; și în noul Testament, apostolii și o mulțime de sfinți, carĭ aŭ avut vocațiunĭ particulare și bine-cuvêntărĭ, prea abondente. Dar în viéța viitóre toți ceĭ micĭ, toți ceĭ întristați, toți sĕracii; toți aceĭ ce vor fi fost desprețuiți în lumea acésta din causa fidelității lor la Evangelie, vor fi încoronați de glorie și vor judeca națiunile.

MEDITAȚIUNI

Sfinții pre pămênt sunt toți sĕracĭ, toți plinĭ de suferinți, toți culcați pe gunoiŭ ca Iob. Acésta se vede în unĭĭ; în alțiĭ, totul este interior, dar eĭ nu sufer maĭ puțin, câte-odată chiar nevoile lor sunt și maĭ viĭ. Să mérgă pe urmele luĭ Is. Chr. să îmbrățișeze crucea sa, și vor fi pușĭ lângă el în glorie. Acésta e din partea luĭ D-ḑeŭ o mare provedință de a da Bisericeĭ sale din secol în secol exemplele sfinților. Dacă considerăm cu deamĕnuntul numĕrul acelora pre care 'ĭ cinstește după ce s'aŭ convins bine de sfânta lor viéță și după ce D-ḑeŭ a declarat prin minunĭ interesul ce'l ia la gloria lor, vom găsi că cea maĭ mare parte fură saŭ obscurĭ în lume, saŭ persecutațĭ de lume, saŭ desprețuiți de lume. D-ḑeŭ

a scos din pulbere întru cât-va aceste pietre prețióse pentru a împodobi sfânta mirésa sa. Noĭ vedem că se ocupă de informațiunile care privesc viéța unuĭ sărac solitar, a uneĭ fecióre ascunse în mănăstire; că celĭ dintâiŭ capĭ aĭ bisericeĭ lucréză asupra subiectelor pe care lumea nu le știe saŭ le respinge. Acésta e împlinirea acestuĭ cuvênt al Apostoluluĭ, D-ḑeŭ a ales ce este slab, pentru ca să rușineze pre cel tare; și din viéța acésta noĭ vedem o rază din gloria de care se bucură în sînul sĕŭ aceĭ-ce aŭ ḑis ne încetat *Cine este asemenea Domnuluĭ D-ḑeuluĭ nostru?* Să studiăm exemplele sfinților, acesta e cel maĭ bun comentariŭ de ceea-ce ne ḑice aicĭ Psalmistul.

VERSUL 8.

Cel ce face a locui cea ștérpă în casă, maica ce se veselește de feciorĭ.

Înțebreŭ este: *sterila uneĭ case*; în loc de: *cea stérpă în casă*; este acelaș sens. Profetul expune aicĭ o altă bine-facere a Domnuluĭ, adică, fecunditatea ce o dă el, când 'ĭ place, uneĭ mame sterile; sunt multe exemple în scriptură: Sara, Rachel, Anna, muma luĭ Samuel, Elisabeth, muma luĭ Ión Botezătoruf, etc. Sf. Chrisostom aplică iarășĭ acest cuvênt al Profetuluĭ la Biserica Creștină devenită așa de fecundă prin chemarea Neamurilor; și acest sens trebue să fie literal pentru că Apostolul vorbește de asemenea către Galatenĭ, citând un loc din Isaia fórte asemenea cu acel al Psalmistuluĭ.

La sfêrșitul acestuĭ Psalm în ebreŭ este *aleluia*, care a putut să fie transportat din psalmul următor, în capul căruia Aliluia nu se găsește în text, de și este în versiunile nóstre.

Acelaș lucru se găsește numaĭ puțin la sfêrșitul altor psalmĭ următorĭ. Este o diferință fórte ușóră ca să'ĭ maĭ căutăm pricină.

MEDITAȚIUNI

Acest vers luat în sensul spiritual 'mĭ presintă starea unuĭ suflet steril în fapte bune și devenit fecond saŭ prin o conversiune totală, saŭ prin o reînoire a căldureĭ. Tot interiorul sĕŭ era ca o casă fără fiĭ; nicĭ o aparență prin urmare de a ajunge la moștenirea cerésca, care nu se acordă de cât cu fructele sfințenieĭ, care sunt ca familia dreptilor. Domnul în milostivirea sa vizitéză acest pământ ingrat, 'l udă cu apele haruluĭ sĕŭ, 'l zdrobește prin loviturile penitenței, 'l întórnă și'l restórnă până 'l slăbește și'l prepară a priimi sêmînța ceruluĭ; în fine focul dragosteĭ

divine consumă spinii cei rĕi, insectele vătămătóre, dudăile și mărăciniĭ care acopereaŭ acest pământ nefructuos; atunci tot germinele cu succes, fructele bine-cuvêntăreĭ se înmulțesc și părintele de familie reculege un seceriș abondent. Acéstă schimbare este ca o minune a bunătățiĭ divine; și acel ce o încércă se miră el singur de revoluțiunea ce s'a făcut în el. El este un om cu totul noŭ, sensurile sale sunt supuse, pasiunile sale reprimate, obiceiurile sale domolite, sentimentele sale smulse de pre pământ și aruncate către cer, afecțiunile sale unite cu Iis. Chr., rugăciunele sale pline de ardóre, cuvintele sale pline de eficacitate, dorințele sale pasionate pentru suferinți și pentru umiliațiunĭ. Totul fructifică în acéstă casă reparată și înfrumusețată, de divinul mire, și bucuria spirituală este cea maĭ bună recompensă ce o varsă asupra acesteĭ mirese devenită demnă de El.

Acest psalm împacă majestatea cu bunătatea și nobleța ideilor cu ungerea sentimentelor. El înalță sufletul la Domnul și arată că Domnul este plin de milă și îngrijire pentru sufletul care 'l caută. L'am recitat de miĭ de orĭ fără să'l înțeleg bine. Ce subiect de căință pentru mine, și un motiv de a'l medita din ce în ce maĭ mult, pentru ca să învăț, care este forța acesteĭ admirabile expresiunĭ:

Cine este ca Domnul D-ḑeul nostru?

PSALMUL CXIII

Acest psalm are de titlu în grec și în Vulgata Aliluia, de și acest cuvênt nu este în ebreŭ. Cred că ar trebui să fie: căcĭ Profetul ḑicênd în versul al doilea, că Iudea a devenit sanctuariul sĕŭ, și că poporul luĭ Israil aŭ devenit poporul sĕŭ particular, presupune că numele luĭ D-ḑeŭ este maĭ nainte și nu se găsește aiurea de cât în cuvêntul Aliluia. Orĭ cum ar fi, acest Psalm este împărțit în douĕ în ebreŭ. Primul nu conține de cât cele opt versurĭ dintâiŭ; al doilea cuprinde restul, adică cele-l'alte 19 versurĭ. Acéstă divisiune se găsește și în câte-va alte manuscripte vechĭ

grecești; dar lucrul este destul de indiferent. Se știe că în Psalmĭ, care sunt bucățĭ de poesie, subiectele nu sunt tratate cu atâta șir ca și în naraţiunile istorice; deosebirea aparentă a subiectelor n'ar dovedi că sunt douĭ psalmĭ în loc de unul.

In general, acest Psalm amintește poporuluĭ luĭ Israil bine-facerile ce le-aŭ primit de la D-ḍeŭ, pentru a'l face simţitor la obligaţiunea ce are de a rĕmânea credincios bine-făcĕtoruluĭ sĕŭ. Se vede că poporul vorbește în câte-va părţĭ, saŭ este represintat ca, vorbind, intrând în privirile Profetuluĭ.

VERSURILE 1, 2.

Intru eșirea luĭ Israel din Egipet, a caseĭ luĭ Iacob din popor barbar. Făcutu-s'aŭ Iudea sfinţirea luĭ, Israil stăpânirea luĭ.

Punem Iudeia, deși cea maĭ mare parte din interpreţĭ pretind că nu trebue să se înţelégă aicĭ pământul, ţara numită Iudeia, dar tot poporul luĭ D-ḍeŭ designat prin Iuda care era tribul principal și cu drept cuvênt, pentru că la eșirea din Egipet Iudea nu era sanctuariul luĭ D-ḍeŭ. Ceĭ LXX și Vulgata ḍic Iudea, care face un sens bun, maĭ ales cu aceea ce adaugă Profétul, că acéstă ţară devine sanctuarul luĭ D-ḍeŭ, regiunea consacrată serviciuluĭ sĕŭ; căcĭ acésta și însémnă *sanctificatio*. Sf. Chrisostom ḍice: Iudea; acest pământ maĭ nainte necurat și acoperit de crime, devine un pământ sfânt când poporul luĭ Israil 'șĭ fixă aicĭ locuinţa sa. Resultă din aceste douĕ versurĭ că Profetul amintește alegerea ce D-ḍeŭ a făcut din poporul luĭ Israil pentru poporul sĕŭ iubit, când 'l-aŭ izbăvit din Egipt, din servitutea în care 'l reţinea acéstă naţiune străină; ea este numită *barbară* nu atât din causa limbeĭ sale diferite de acea a poporuluĭ luĭ D-ḍeŭ, cât pentru că s'aŭ tratat acest popor cu barbarie și neomenește.

MEDITAŢIUNI

Nu este nimic maĭ bine de cât aceea-ce observă sf Chrisostom, reflectând asupra istorieĭ poporuluĭ luĭ D-ḍeŭ. Domnul, ḍice el, începe maĭ întâiŭ a revărsa bine-facerĭ înainte de a începe legĭ. Adam nu primi preceptul de a se abţinea de fructul arboreluĭ vieţeĭ, de cât după ce a fost îmbogăţit cu darurile cele maĭ preţióse. Israil nu fu supus

legilor promulgate de Moisi, de cât după ce a fost isbăvit din robie. Legea evangelică nu ne-aŭ fost impusă, de cât după ce Iisus Christos s'a însărcinat a pătimi pentru noĭ. Acéstă observare se întinde la toţĭ aceĭ ce D-ḑeŭ îĭ chiamă la perfecţiunea saŭ la sfinţenia cea maĭ distinsă. El începe aĭ umplea de mângâerĭ cereştĭ, apoĭ le arată diversele sacrificiĭ ce le cere de la eĭ. In privirea pĕcătoşilor marĭ carĭ intră în calea mântuiriĭ, este tot ast-fel. Dacă D-ḑeŭ le cere faptele pocăinţeĭ, acésta o face după ce maĭ întâiŭ a atras inima lor prin ungerea darului lor. Să reflectăm asupra acestuĭ adevĕr, care póte să trécă pentru un principiŭ şi vom descoperi misericordia şi dărnicia pe care D-ḑeŭ o întrebuinţézä totdéuna către noĭ, înainte de a ne impune jugul încercărilor.

Acest isvor de descoperire este câte-odată delicat, şi nu se presintă de la cea d'întâiŭ privire a spiritului; dar faptul nu este maĭ puţin real, şi asupra acestuĭ punct póte să apeleze cine-va la experienţa ómenilor rugăciuneĭ.

VERSURILE 3, 4.

Marea a vĕḑut şi a fugit; Iordanul s'a întors înapoĭ; Munţiĭ aŭ săltat ca berbeciĭ şi délurile ca meiĭ oilor.

Nu este diferenţă între text şi versiunĭ căcĭ acésta nu póte fi, că în ebreŭ este filii ovium şi în Vulgata agni ovium.

Minunile ce le aminteşte aicĭ Profetul, nu se întêmplară tóte la trecerea Israiltenilor în deşert. Căcĭ Iordanul de exemplu, nu s'a întors înapoĭ, de cât patru-ḑecĭ de anĭ după acéstă trecere: dar acéstă minune şi acele din muntele Sinai, furä o urmare a isbăviriĭ poporuluĭ luĭ D-ḑeŭ; pentru aceea le reuneşte profetul. Se vede, că el se exprimă în stilul poetic; marea a vĕḑut şi a fugit, munţiĭ săltară ca berbeciĭ etc. Asupra faptuluĭ al doilea poţĭ vedea, Exod. 19, 18, unde se observă că Muntele Sinai era înfricoşat; ebreul ḑice: că *tremura tare*; fiind-că acest munte este înconjurat de maĭ multe coline şi chiar muntele Horeb face parte, Profetul ḑice în general că munţiĭ săltară şi délurile săriră etc.

MEDITAŢIUNI

Minunile săvêrşite în favórea poporuluĭ luĭ D-ḑeŭ, fie la trecerea prin Marea-Roşie, fie în deşert, fie intrând în pămêntul Chanaan, sunt mărturisite de toţĭ scriitoriĭ sacri.

Profeții trimit pre Israiliții totdéuna la aceste minuni; și tóte sĕrbătorile acestuĭ popor, tóte sacrificiile, tóte obiceiurile, eraŭ relative la aceste evenimente. Este cu neputință unuĭ om de bun simț a nega aceste fapte și a nu recunóște veritatea cultuluĭ dat luĭ D-ḑeŭ de Iudeĭ. Acest cult pretutindenea era figura luĭ Mesia și n'a finit de cât când Mesia a realisat totul în persóna și în doctrina sa. Acéstă a doua revelațiune este iarășĭ dovedită prin fapte incontestabile, și noĭ avem tot adevĕrul în Iis. Chr. Acest adevĕr n'are de scop fericirea în viéța acésta, acésta este evident; tot ceea-ce Iis. Chr. a făcut și ḑis, se rapórtă la o viéță viitóre, acéstă viéță trebue să intereseze numaĭ pe aceĭ ce nu voesc a resona. Ce conclusiune trebue să trag eŭ din acésta? de a vieți numaĭ pentru acest scop și de a despreți tot restul.

VERSURILE 5, 6, 7, 8.

Ce'ți este ție mare că aĭ fugit? Și tu Iordane, că te-aĭ întors înapoĭ. Munți că ați sălțat ca berbecii, și délurile ca meiĭ oilor? De fața Domnuluĭ s'a clătit pĕmêntul, de fața Dumneḑeuluĭ luĭ Iacob. A celuĭ ce a întors piétra în iazăre de ape, și cea vêrtósă în isvóre de apă.

Este ușor de a vedea că aicĭ Profetul descrie într'un mod proletic, pentru a insista asupra acestor minuni. El întrébă marea, Iordanul, munții, colinele, de causa mișcăreĭ lor; apoĭ el rĕspunde singur, cu tóte că se póte ḑice că el presupune aceste creaturĭ neînsuflețite că'ĭ rĕspund. Mulți ebraiștĭ traduc prin imperativ la versul 7. Clătește-te pĕmêntule; de fața Domnuluĭ Dumneḑeuluĭ luĭ Iacob; verbul ebreŭ este în adevĕr la imperativ, și acésta ar fi după cererea poesieĭ lirice, unde se apostroféză adesea orĭ persónele saŭ lucrurile, pentru a exprima ceea-ce s'aŭ făcut. Dar traducênd ca ceĭ LXX și Vulgata, sensul este tot acelaș. Profetul voește să ḑică că presența Domnuluĭ D-ḑeuluĭ luĭ Iacob, a causat pre pĕmênt tóte aceste revoluțiunĭ; pe urmă el adaogă că tot acest D-ḑeŭ a scos apă din piétră, și din stânca cea maĭ tare, torente de ape; se vede că el indica cele douĕ minunĭ raportate la cap. 17 al Eșireĭ și la 20-lea al Numerilor, când Moisi, din porunca luĭ D-ḑeŭ, lovi douĕ stâncĭ și scóse ape cu îmbelșugare. Din causa acestor douĕ minunĭ, versul al 8-lea vorbește de piétră, de stâncă, și numește apele de douĕ orĭ; nu este o repetare a aceluiaș fapt, precum aŭ crĕḑut câțĭ-va interpreți.

MEDITATIUNI

Suposând că David este autorul acestuĭ Psalm, a fost între el și minunile săvêrșite în favórea luĭ Israil maĭ cincĭ sute de anĭ.

Cu tóte acestea se vede că e ocupat de aceste fapte ca și cum s'ar fi operat sub regnul sĕŭ.

In aceea el dă la tóte generațiunile exemplul de a nu perde nicĭ-o-dată din vedere bine-facerile Domnuluĭ și minunile care servesc de dovadă religiuneĭ. Toțĭ sfinții l'aŭ imitat în acest punct.

Aceĭ din vechiul Testament aŭ amintit neîncetat minunile întêmplate sub Moisi și Iosua; aceștia din cel noŭ aŭ petrecut ḑilele lor a medita marele evenimente ale vieței luĭ Iis. Chr., și faptele conținute în scrierile Apostolilor. Ceea ce a produs atâtea opere ale sfinților Părinți și dascălĭ aĭ Bisericeĭ. Sf. Ieronim ḑicea: A vieți din sfintele Scripturĭ, a le medita neîncetat, a nu ști și a nu căuta nimic altă-ceva, nu este óre chiar din viéța acésta a locui în cer?

Dacă Evangelia, după propria însemnare a acestuĭ cuvênt, este *bună-vestire*, pentru ce căutăm noĭ aiurea ca să ne nutrim sufletul nostru și să satisfacem inima nóstră? Acéstă noutate ne intereséză totdéuna; ea nu este ca acele ale lumiĭ, care nu aŭ de cât momentul present, și care ne vatămă, dacă cine-va ni le repetă mult timp după evenimente.

Ceea ce Evangelia ne învață, ceea ce ne promite, nu se mărginește la timpul present; este cartea eternității, este regula credinței nóstre, este oglinda în care trebue să ne căutăm neîncetat, este istoria aceluĭ ce este viéța, calea și adevĕrul. Ne imaginăm noĭ obiecte maĭ importante și interese maĭ grave?

VERSUL 9.

Nu nouĕ, Dómne, nu nouĕ; ci numeluĭ tĕŭ dă mărire, pentru mila ta și adevĕrul tĕŭ.

Aicĭ începe în ebreŭ un psalm noŭ. Noĭ am observat deja că acéstă divisiune este destul de indiferentă. Câte-va argumente totușĭ se par a dovedi, că ea nu trebue să aibă loc. 1) Cele opt versurĭ

ce le-am examinat, pare că nu sunt îndeajuns pentru a complecta Psalmul. Ideia profetuluĭ se termină prea brusc, și se aștéptă ceva, după acest început, asupra minunilor operate în favórea luĭ Israil. 2) Se pare a fi convenabil ca după acest început, Profetul saŭ poporul sĕŭ să se întórcă către Domnul pentru a da glorie numeluĭ sĕŭ; și acésta se execută în acest vers și în cele următóre. Orĭ cum ar fi, totuși Vulgata mărturisește îndeajuns în partea acésta privirile ce le are pentru ebreŭ ; căcĭ în tóte Bibliile acest vers este anunțat în litere marĭ și reîncepe a cifra versurile ca și cum ar fi un psalm noŭ.

Profetul după enumerarea pe scurt a marilor minunĭ, carĭ însoțiră și urmară izbăvirea luĭ Israil, strigă în numele sĕŭ, orĭ în numele poporuluĭ sĕŭ : Dómne, nu ne aparține nouĕ gloria, ci numeluĭ tĕŭ ; și acéstă rugăciune este relativă și numaĭ la faptele strălucite de care se vorbește, dar și la nouele darurĭ de care Israil avea trebuință ca să resiste la inimiciĭ sĕĭ. Textul și versiunile se acordă aicĭ perfect, fără numaĭ că ebreul și grecul fac să intre în versul 9-lea o parte din versul următor.

MEDITAȚIUNI

Acéstă rugăciune a profetuluĭ nu este de cât mărturisirea credinței sale, supuneréĭ sale, a umilinței sale. El știa de sĭgur că D-ḍeŭ nu dă gloria sa la nimenĭ, că nu depinde de nimenĭ, pentru a'șĭ procura gloria ; că ómeniĭ. comparați cu D-ḍeŭ, nu sunt capabilĭ nicĭ de a merita, nicĭ de a poseda gloria adevĕrată și esențială. Dar el maĭ știa, că renunțarea la tótă gloria, când cine-va tratéză cu D-ḍeŭ, este un sentiment, care 'ĭ-e plăcut, pentru că conține mărturisirea dependenței și nimicnicieĭ creatureĭ.

Dacă ómeniĭ ar avea totdéuna în inimă acest sentiment al profetuluĭ, dacă l'ar lua pentru regula unică a conduiteĭ lor, eĭ ar întreprinde și ar executa lucrurĭ marĭ, fără a altera meritul prin vanitate. Dar este cu totul din contra ; voește să tragă gloria din acțiunile cele maĭ mediocre ; să le măréscă pretinsa valóre ; li se dă o falșă mărire pentru a se lăuda, se admiră pre sine însușĭ, și pentru a se bucura de stima altora. De îndată uită, că numaĭ D-ḍeŭ merită gloria și are în inimă acest sentiment impios.

Orĭ de are D-ḍeŭ glorie orĭ de nu are, ce mĕ privește, lasă să o am eŭ și numaĭ eŭ. Acéstă pasiune a glorieĭ este așa de mare și așa de nebună în ómenĭ, că o caută cu costul propriei lor vieți, eĭ o unesc cu acțiunĭ, care nu

merită în sine însuși de cât disprețul; voesc să fie aplaudați, vorbind chiar și scriind contra deșertăciuneĭ, eĭ profanézĕ însuși sfințenia prin îndrăsnirea ce însoțește lucrurile cele maĭ sfinte.

Ceea ce face să dică cu atâta adevĕr Fer. Augustin, că era maĭ multă siguranță a asculta cuvêntul vieței, de cât a'l propune. Auditorul se umilește ascultând și ministrul cuvêntuluĭ este de temut să nu se mândréscă anunțându-l.

VERSUL 10.

Ca nu când-va să dică nénurile, unde este Dumnedeul lor.

Este ușor de a vedea, că acest cuvênt depinde de cel precedent: Dómne, nu ne da glorie, dă-o numeluĭ tĕŭ, pentru mila ta și adevĕrul tĕŭ.

Dar care este acéstă glorie? este aceea de a conserva poporul tĕŭ, de a'l apăra contra inimicilor tĕĭ; căcĭ fără aceea națiunile idolatre ar putea să dică: Unde este D-deul luĭ Israil? Dar, Dómne, mila ta și adevĕrul tĕŭ sunt ținute a împedeca aceste imputărĭ și aceste blesteme; mila ta, pentru că totdéuna aĭ fost plin de compătimire pentru poporul tĕŭ; adevĕrul tĕŭ pentru că 'ĭ-aĭ făcut promisiunĭ. Ast-fel este sensul acestuĭ vers comparat cu cel precedent.

In ebreŭ este: Pentru ce să dică națiunile: Unde este D-deul lor? Este acelaș sens, și este maĭ lămurit în versiunea nóstră; textul face un singur vers din acéstă frasă; pentru ce națiunile etc. acésta este indiferent.

MEDITAȚIUNI

Acésta nu póte fi o rugăciune plăcută luĭ D-deŭ: Dómne, dă'mĭ acest dar, pentru ca să nu fiŭ expus la derîderile și disprețul ómenilor; dar când cine-va dice: *Dómne apără-mĕ, pentru ca sfântul tĕŭ nume să nu fie blestemat, pentru ca să nu se întórne contra ta și contra religiuneĭ tale, încrederea ce o am în tine*, este minunată. Poporul luĭ Israil, care era singur pre pămênt, care recunoștea și cinstea pre adevĕratul D-deŭ, avea promisiunĭ particulare; și dacă acéstă națiune s'ar fi reunit pentru a implora protecțiunea divină contra întreprinderilor idolatrilor, ea ar fi sigură, că va fi audită. In creștinism nu este tot ast-fel. Ca o națiune particulară, așa de mărginită ca po-

porul Iudeŭ, să se găséscă într'un pericol de a deveni prada infidelilor saŭ a ereticilor, ea ar putea face rugăciunea Profetuluĭ, fără cu tóte acestea, să obție minunĭ de protecțiune, pentru că D-ḑeŭ nu s'a angajat a menținea cultul séŭ în cutare saŭ cutare țară, dar numaĭ a conserva Biserica într'o stare vĕḑută care să o facă cunoscută, care să o distingă de alte societățĭ ne creștine. Rugăciunea Profetuluĭ ar fi cu tóte acestea încă fórte bună, pentru că Domnul ar înlocui prin alte mijlóce perderile ce le-ar face religiunea, și pentru că ar ști să rĕsplătéscă pre aceĭ carii s'ar fi rugat pentru conservarea sa. Fie-care particular cuprins de ispită, póte și trebue să ḑică: Ah! Dómne, se va putea óre glorifica Iadul, că m'a învins? Va putea el să insulte confiența ce am în tine? Ajută-mĕ, pentru că acest inimic al mântuireĭ să nu ḑică: Unde era decĭ D-ḑeul pre carele 'l invócă acest pretins credincios?

VERSURILE 11, 12, 13, 14, 15. 16.

Iar D-ḑeul nostru în cer și pre pămênt, tóte câte a vrut a făcut. Idoliĭ păgânilor argint și aur; lucrurĭ de mânĭ omenești. Gură aŭ și nu vor grăi, ochĭ aŭ și nu vor vedea. Urechĭ aŭ și nu vor auḑi, nărĭ aŭ și nu vor mirosi, mânĭ aŭ și nu vor pipăi; picióre aŭ și nu vor umbla; nu vor glăsui cu gâtlejul lor. Asemenea lor să fie ceĭ ce fac pre eĭ și toți ceĭ ce nădăjduesc spre dênșiĭ.

Iată șése versurĭ, tóte conforme în text și în versiunĭ. Observ numaĭ, 1) că la al 12-lea ebreul nu ḑice *simulacra gentium*, dar *simulacra eorum*, ceea ce revine la aceeașĭ, pentru că *gentes* este în versul 10; 2) că la versul 16, ebreul ḑice la singular omnis qui sperat in eis. Maĭ este o mică observație de făcut la versul 15, pentru că în ebreŭ se citește: Manus eorum et non tangunt. Trebuie ca în enumerațiunea celor-l'alte. manus illis.

Sensul acestor versurĭ este fórte clar. Profetul presupunênd că națiunile idolatre puteaŭ întreba pe Israil *unde este D-ḑeul séŭ*, rĕspunde în douĕ feluri, maĭ întâiŭ arătând că D-ḑeul luĭ Israil este în cer și că a creat tóte printr'un act al voinței sale; apoĭ atacând pre idoliĭ némurilor, și arătând inutilitatea lor, neputința lor; după care el dorește ca aceĭ ce fabrică pre acești idolĭ și aceĭ ce pun încrederea lor în eĭ, să se asemene cu dênșiĭ. Asupra căreia Sf. Chrisostom observă fórte lămurit că Profetul nu face nicĭ o injurie acestor popóre, dacă idoliĭ lor eraŭ ḑeĭ, pentru că ar fi onorabil de a se aseměna cu aceĭ ce se onora ca autoriĭ și stăpâniĭ lumiĭ. Totușĭ nicĭ aceĭ ce făceaŭ statuĭ, adaogă el, nicĭ închinătoriĭ

acestor idolĭ, nu voiaŭ să se asemene. Eĭ ar fi fără simţire, şi apoĭ li s'ar imputa infamiile unuĭ Jupiter, unuĭ Apolon, şi altor ḑeĭ aĭ némurilor. Trebue a observa, că în psalmul 134, patru din aceste versurĭ sunt repetate.

Nu trebue a uita, că este mare deosebire între imaginile sfinţilor şi idoliĭ ḑeilor falşĭ; 1) nicĭ un creştin ortodox nu priveşte icónele sfinţilor, ca ḑeĭ; 2, nimenea nu crede iarăşĭ, că aceste icóne să aibă prin sine însăşĭ vre-o putere. 3) Nimenea nu'şĭ mărgineşte cultul sĕŭ la aceste icóne ; toţĭ ştiŭ că onórea ce li se dă se rapórtă la sfinţiĭ ce represintă ; 4) este recunoscut de toţĭ că sfinţiĭ înşuşĭ nu sunt onoraţĭ ca ḑeĭ ; 5) în fine icónele sfinţilor amintesc faptele virtuóse ce trebue a fi imitate şi care daŭ loc de a recunóşte şi a admira darurile luĭ D-ḑeŭ. Se vede prin aceea cu câtă nedreptate ereticiĭ aŭ voit să apropieze aceste versurĭ ale Profetuluĭ la sfintele icóne.

MEDITAŢIUNI

Domnul D-ḑeul nostru este în cer, şi a făcut tóte câte a voit. Dar când *a voit*? ḑicea cine-va către Augustin. Şi acest părinte rĕspundea: Iată o întrebare, care ţine de omul cel vechiŭ.

Voinţa luĭ D-ḑeŭ n'are început; nu este o creatură; dacă ar fi o creatură, ea n'ar fi putut să fie creată de cât în virtutea uneĭ voinţĭ, care ar fi precedat-o; şi ceea ce precedă orĭ-ce creaţiune, este cel Etern. Voinţa luĭ D-ḑeŭ aparţine substanţeĭ luĭ D-ḑeŭ; ea este decĭ eternă, fără care substanţa divină n'ar fi însuşĭ eternă. Dificultatea este de a pricepe cum o voinţă eternă, creată în timp, şi formézĕ creând însuşĭ timpul; căcĭ creatura există în timp şi numaĭ D-ḑeŭ există în eternitate.

Fer. Augustin mărturiseşte că nu înţelege acest mister, de şi ştie perfect că lucrul este aşa.

Naşterea, progresul şi universalitatea idolatrieĭ mărturisesc, că ómeniĭ n'aŭ consultat de cât sensurile lor în interesul cel maĭ scump ce l'aŭ avut în lume, adică religiunea; dar idolatria, cu tóte excesele sale şi tóte extravaganţele sale, dovedeşte în acelaş timp că toţĭ ómeniĭ aŭ simţit necesitatea uneĭ religiunĭ. Idolatria este mult maĭ puţin surprinḑétóre de cât Atheismul, saŭ chiar ḑeismul care exclude provedinţa. Atheismul a venit din dispreţul ce l'aŭ avut pentru idolatrie şi de posesiunea în care a voit a se menţinea de a nu judeca de cât prin sensurĭ. S'aŭ respins idoliĭ

și n'aŭ voit să se înalțe la o ființă invisibilă. S'a negat existența divinității.

S'aŭ respins idoliĭ, pentru că representaŭ deĭ asemenea ómenilor și n'aŭ voit să recunóscă o Ființă primă cu totul diferită de ómenĭ.

Aŭ vĕdut bine, că deiĭ némurilor n'aŭ putut să facă lumea. Ea este fórte frumos și fórte bine regulată, pentru ca să fie lucrarea unor divinități așa de slabe; și când a trebuit să se închee din acéstă frumusețe și acest ordin al lumiĭ existența unuĭ D-deŭ a tot puternic, s'aŭ oprit, n'aŭ voit să facă acest pas așa de necesar și așa de ușor. Aceste argumente care lovesc direct asupra Atheismuluĭ, aŭ iarăși tótă puterea lor contra deismuluĭ, inimicul Provedinței.

VERSURILE 17, 18, 19.

Casa luĭ Israil a nădăjduit spre Domnul; ajutorul și scutitorul lor este. Casa luĭ Aaron a nădăjduit spre Domnul; ajutorul și scutitorul lor este. Ceĭ ce se tem de Domnul, aŭ nădăjduit spre Domnul; ajutorul și scutitorul lor este.

Profetul pune o diferență simțită între poporul luĭ D-deŭ și idolatri. Aceștia merită să se asemene cu divinățile lor stupide, de a fi prin urmare fără sprijin și fără protecțiune; pe când poporul luĭ D-deŭ, care se nădăjduește în Creatorul ceruluĭ și al pământuluĭ, va găsi în el un azil sigur și o apĕrare neînvinsă.

Ebreul nu dice: casa luĭ Israil, dar simplu: *Israil a sperat în Domnul*, cu tóte că în urmă dice, *casa luĭ Aaron* pentru că el consideră maĭ întâiŭ națiunea întrégă, pe urmă în particular némul luĭ Aaron saŭ tribul luĭ Levi. Acésta este destul de indiferent și nu intereséză sensul. Douĕ versurĭ maĭ jos, ebreul dice: El a bine-cuvêntat casa luĭ Israil.

Acest text pune *scut* în loc de scutitor, este acelaș lucru. Unii ebraiștĭ traduc la imperativ: Israil, nădăjduește în Domnul. Casa luĭ Aaron, nădăjduește în Domnul etc. verbul póte fi luat pentru imperativ saŭ pentru preterit și sensul în fond este tot acelaș.

Sf. Crysostom observă că Profetul face aicĭ mențiune de tot Israelitul, de Leviți și de proseliți saŭ neamurĭ, cariĭ se lipise de poporul luĭ D-deŭ. Acéstă observațiune este bună și conformă cu textul.

MEDITĂȚIUNI

Tóte scripturile ne represintă încrederea în D-deŭ ca isvor al păceĭ și al fericireĭ. Cu tóte acestea, nu este nimic așa

de greŭ a convinge pre ómenĭ. Eĭ se turmentă în tóte accidentele vieţeĭ, eĭ caută pretutindenea sprijine, multiplică forţele puterei omeneştĭ, pentru a nu avea lipsă nicĭ-o-dată de ajutor, de protecţiunĭ de apĕrare. Ce se întêmplă? Curênd saŭ maĭ târdiŭ tótă maşina acésta a prudenţeĭ omeneştĭ se deranjează, se sfărâmă; şi nu rĕmâne acelor cariĭ aŭ întrebuinţat-o de cât confusiune, căinţă şi desperare. Dar pentru ce încrederea în D-ḑeŭ este aşa de rară? pentru că credinţa, adevĕrata credinţă este de o raritate extremă pre pământ. Nu se cunóşte aicĭ nicĭ D-ḑeŭ, nicĭ Iis. Chr., nicĭ Evanghelie, nicĭ exemplele sfinţilor. Totul se tratéză păgâneşte şi fără raport la veritățile ce se pórtă numaĭ puţin pentru a crede. Acéstă credinţă este o teorie pură, saŭ o reminiscenţă vagă, care nu influenţéză maĭ mult în conduită de cât speculaţiunile geometrieĭ: Fără a fi impios de profesiune; pune de oparte aceea ce crede şi merge fără să maĭ privească în partea aceea. Merge ast-fel până la momentul din urmă şi atuncĭ totul lipseşte, credinţa nu ḑice nimic, saŭ ea nu ḑice de cât pentru a alarma, a turbura, a despera. Ast-fel încrederea în D-ḑeŭ nu intră în nicĭ o situaţiune a vieţeĭ nóstre, şi móre fără acest sentiment al profetuluĭ: Nădăjduesc spre Domnul, el va fi sprijinitorul meŭ, protectorul meŭ.

VERSURILE 20, 21, 22.

Domnul amintindu-şĭ de noĭ ne-a bine-cuvêntat, bine-cuvêntat-a casa luĭ Israil, bine-cuvêntat-a casa luĭ Aaron. Bine-cuvêntat-a pre cei ce se tem de Domnul, pre ceĭ micĭ cu ceĭ marĭ. Adaogă Domnul spre voĭ, spre voĭ şi spre fiiĭ voştri

Pentru aceste treĭ versurĭ nu sunt de cât douĕ în ebreŭ şi în grec; ebreul ḑice: El 'şĭ-a adus aminte de noĭ, el va bine-cuvênta; va bine-cuvênta casa luĭ Israil, va bine-cuvênta casa luĭ Aaron. Cele douĕ sensurĭ sunt adevĕrate: D-ḑeŭ a bine-cuvêntat deja pre poporul sĕŭ şi şi 'ĭ-aŭ promis de a'l bine-cuvênta neîncetat, de va fi credincios.

MEDITAŢIUNI

Maĭ tóte bine-cuvêntările promise poporuluĭ luĭ Israil privesc lucrurĭ temporale. Nu este tot aşa şi în legea nouă;

și acest cuvênt al Apostoluluĭ este fórte însemnat: Binecuvêntat fie D-ḑeŭ care este Tatăl Domnuluĭ Nostru Iis. Chr. care a revĕrsat asupra nóstră tot felul de bine cuvêntărĭ spirituale în Iis. Chr. Să nu ne aștepтăm în viéța acésta la roua ceruluĭ și la grăsimea pămêntuluĭ, dar la bunurile haruluĭ și la speranța bunurilor glorieĭ. Bucurați-vĕ, ḑicea Fer. Augustin; nu în lume, dar în adevĕr; nu în deșertăciune dar în speranța eternităților; acéstă bucurie să nu vĕ părăséscă; căcĭ Domnul este aprópe,

Aceĭ dintre Iudeĭ, carĭ eraŭ adevĕrații fiĭ aĭ luĭ Abraam și moștenitorĭ aĭ credinței sale, nu defereaŭ de creștinĭ în privirea promisiunilor esențiale, care eraŭ ale haruluĭ, și alemântuireĭ eterne.

Nu trebue a crede că câmpul dreptuluĭ să fie fertil, pe când al pĕcătosuluĭ să fie lovit cu sterilitatea, că dreptul să prospere în tóte întreprinderile sale, pe când pĕcătosul să fie nenorocit în tóte ale sale. Prosperitatea temporală nu privea de cât națiunea luată în total și particularĭ chiar drepți și credincioși eraŭ supușĭ la necazurĭ ca și în creștinism. Sunt exemple în David și maĭ în toțĭ profețiĭ; eĭ fură încercați prin necazurĭ și cu tóte acestea bine-cuvêntați de D-deŭ, pentru că eĭ se bucuraŭ de darul luĭ D-ḑeŭ și de favorurile dragosteĭ sale.

VERSUL 23.

Bine-cuvêntați sunteți voĭ de Domnul, cel ce a făcut cerul și pămêntul.

Profetul vorbește aicĭ în numele sĕŭ, poporuluĭ luĭ Israil și tuturor acelor ce se temĕŭ de Domnul. El dorește ca cerul să'ĭ umple de nouĭ bine-facerĭ ca să nu înceteze de a'ĭ bine-cuvênta, ca să întindă liberalitățile sale chiar asupra fiilor.

MEDITAȚIUNI

Acéstă dorință a Profetuluĭ arată că el cunoștea perfect douĕ lucrurĭ: 1) Intinderea fără marginĭ a bunătățiĭ și a puterĭĭ Domnuluĭ; 2) trebuințele imense ale inimeĭ omenești. Regiĭ pământeștĭ nu pot să umple neîncetat pre favoriții lor cu nouĭ darurĭ, și când ar putea le-ar maĭ rĕmânea încă acestora ceva de dorit.

Numaĭ D-ḑeŭ este infinit, și numaĭ el a putut să facă inima omenéscă ast-fel cum este, infinită în dorințele sale și totdéuna purtându-se peste ceea ce posedă. Acéstă dispositiune a inimeĭ nóstre este un mijloc, ce D-ḑeŭ l'a dat pentru a ne îndemna, a'l căuta și a'l dori, a'l iubi; dar noĭ schimbăm în privirea acésta, obiectele create ne seduc și ne atrag; totdéuna ne-am convins deajuns de neajunsul lor și superioritatea nóstră, totdéuna ele ne atrag, până ce desgustul ce ne causéză ne deștéptă a căuta în D-ḑeŭ fericirea nóstră. Fericit acel ce reflectéză asupra acestuĭ desgust, când încă este timpul de a se întórce către D-ḑeŭ.

VERSUL 24.

Cerul cerului Domnului; iar pământul l'a dat fiilor ómenilor.

S'ar putea traduce la versul 23 : tu eștĭ bine-cuvêntatul Domnuluĭ; ceea ce ar fi ḑis spre confirmarea versuluĭ precedent: Domnul se adaogă în favórea ta nouĭ bine-cuvêntărĭ etc. Textul și versiunile se acordă în aceste versurĭ; dar sensul profetuluĭ trebue să fie desfășurat. El a ḑis la versul 21, că toțĭ aceĭ ce se tem de Domnul să fie bine-cuvêntațĭ Domnuluĭ, și el mărturisește că dorința sa este de a vedea acéstă bine-cuvêntare înmulțindu-se din ce în ce maĭ mult, și întinḑêndu-se chiar la posteritate; el repetă la versul 23 eă acești ómenĭ (cariĭ se tem de Domnul) sunt bine-cuvêntațĭ Domnuluĭ și el adaogă că Domnul a făcut cerul și pământul pentru fiiĭ ómenilor. Nu ne putem îndoi că el să nu înțelégă, că acești fiĭ aĭ ómenilor se vor ocupa pre pământ cu îngrijirea de a se teme de D-ḑeŭ și de a'l servi, fără care n'ar fi bine-cuvêntațiĭ luĭ D-ḑeŭ. Ast-fel când ḑice acest Profet că cerul este al Domnuluĭ, că Domnul a dat pământul ómenilor, el înțelege, că ómeniĭ viețuind pre pământ și bucurându-se de darul ce D-ḑeŭ le-aŭ făcut, nu vor perde din vedere obligațiunea de a se teme și de a servi luĭ D-ḑeŭ. Ceea ce el explică maĭ lămurit în cele douĕ versurĭ din urmă, cum vom observa îndată.

Ar fi deci o greșală mare a'șĭ închipui că Profetul ḑicênd: Cerul este al Domnuluĭ și pământul este al ómenilor, împărtășește întru cât-va stăpânirea universuluĭ între D-ḑeŭ care are pentru el cerul, și ómeniĭ cariĭ aŭ pentru eĭ pământul, așa că aceștia să fie desărcinațĭ de tóte datoriile către D-ḑeŭ. Pentru că D-ḑeŭ a făcut cerul și pământul, aceste douĕ părțĭ ale universuluĭ sunt ale luĭ, și tot ceea ce se găsește trebue să'ĭ se supună. Dacă el a dat pământ ómenilor, este pentru a se folosi și nu pentru a se bucura ca de un bine independent de el. De și aceste verităților sunt demonstrate prin luminile rațiuneĭ și prin tóte monumentele revelațiuneĭ, era numaĭ puțin potrivit a le lega cu versurile ce ni le presintă aci Psal-

mistul, pentru a înlătura tótă ideia favorabilă impietăţii ḑeiştilor, carii rump tot comerciul religiuneĭ între Creatorul şi ómeniĭ ce ’ĭ-aŭ pus pre pământ.

Prin pământul de care vorbeşte Profetul, uniĭ înţeleg pământul Chanaan, pământul promis; se pare maĭ convenabil de a înţelege tot pământul în general, pentru că Profetul vorbeşte şi în general de fiiĭ ómenilor, adică de tot neamul omenesc. Dar când n’ar fi vorba de cât de pământul Chanaan, sensul ar fi tot acelaş şi instrucţiunea Profetuluĭ ar avea acelaş efect în privirea Israiltenilor.

MEDITAŢIUNI

D-ḑeŭ a bine-cuvêntat de patru orĭ tot némul omenesc în Adam, în Noe, în Abraam, în Iis. Chr. In Adam pentru înmulţirea seminţieĭ sale; în Noe pentru îndreptarea specieĭ omeneştĭ; în Abraam, pentru chemarea tuturor popórelor la credinţă; în Iis. Chr. pentru bine-facerea nestimabilă a rĕscumpĕrăreĭ şi a adopţiuniĭ divine. In timpul primeĭ bine-cuvêntărĭ, D-ḑeŭ crease cerul şi pământul; în timpul celeĭ de a doua punea o ordine între cer şi pământ; în timpul celeĭ de al treilea: promitea de a împăca cerul cu pământul; în timpul celeĭ de al patrulea el deschidea cerul locuitorilor pământuluĭ. In prima epocă, fu o creaţiune propriŭ ḑisă; în a doua, fu o reînoire tot aşa de fecundă ca şi prima creaţiune; în a treia fu promisiunea uneĭ reparaţiunĭ maĭ minunate de cât însuşĭ creaţiunea; în a patra fu acea reparaţiune pe care Scriptura o numeşte Creaţiunea în Iis. Chr. Aceste patru bine-cuvêntărĭ arată că noĭ aparţinem luĭ D-ḑeŭ în patru feluri, pentru că suntem lucrarea sa în Adam, primul nostru părinte; în Noe, al douilea părinte; în Abraam, părintele nostru în credinţă; în Iis. Chr.; părintele véculuĭ viitor.

VERSURILE 25, 26.

Nu ceĭ morţĭ te vor lăuda, pre tine Dómne,
nicĭ toţĭ ceĭ ce se pogóră în lad. Ci noĭ ceĭ viĭ vom bine-cuvênta
pre Domnul de acum şi până în veac.

Ebreul nu face apostrofuł către Domnul, el ḑice simplu: Morţiĭ nu vor lăuda pre Domnul. Acéstă diferenţă nu intereséză sensul.

Ebreul ḑice: Aceĭ ce se pogóră în tăcere, în loc de aceĭ ce se pogóră în mormênt; este un chip figurat de-a exprima acelaş sens. Toţĭ ebraiştiĭ convin, că este vorba aicĭ de mormênt.

Ebreul la versul din urmă, nu pune: noĭ cariĭ vieţuim, ci *iar noĭ bine-cuvêntăm*, saŭ *vom bine-cuvênta pre Domnul*. Aceste doue cuvinte *cariĭ vieţuim* aŭ fost adăogate de ceĭ LXX şi evident sunt subînţelese în text, pentru că este o oposiţiune între aceĭ cariĭ vorbesc în acéstă parte şi morţiĭ.

Profetul explică aicĭ maĭ lămurit, ceea-ce n'a făcut decât a se insinua. saŭ maĭ bine ceea-ce aŭ suposat în versul 25, adică că locuitoriĭ pămêntuluĭ sunt obligaţĭ de a lăuda, de a bine-cuvênta şi de a servi pre D-ḑeŭ. După mórte, ḑice el aicĭ, nu maĭ este timp de a împlini aceste datoriĭ; morţiĭ nu vor lăuda pre Domnul; aceĭ ce se pogóră în mormênt nu maĭ sunt în stare de a'l bine-cuvênta; ast-fel noĭ cariĭ vieţuim, noĭ trebue să satisfacem acéstă delegaţiune, şi noĭ iĭ vom fi credincioşĭ şi urmaşiĭ noştri. Căcĭ, pare că acesta e sensul acestor cuvinte: Ex hoc nunc et usque in seculum.

Când acest profet ḑice, că morţiĭ nu vor lăuda pre Domnul, el nu înţelege, că sufletele separate de corp sunt în imposibilitate de a mulţămi luĭ D-ḑeŭ, el voeşte să ḑică numaĭ, că nu maĭ este timpul de a împlini acéstă datorie cu merit şi a suplini emisiunile, a repara negligenţele, a expia crimele vieţeĭ. El face a se înţelege bine cea d'întâiŭ, ḑicênd că D-ḑeŭ a dat pământul ómenilor, fără îndoială pentru a'l onora şi a'ĭ servi. Când eĭ nu maĭ sunt locuitorĭ aĭ pământuluĭ, nu pot să se ajute de acéstă obligaţiune, eĭ sunt afară din carieră, sunt la sfêrşit şi nu pot atuncĭ decât să se bucure de rĕsplătirea fidelităţiĭ lor, saŭ a purta pedépsa indiferenţiĭ lor pentru D-ḑeŭ.

MEDITAŢIUNI

Sf. Chrisostom ḑice că trebue a înţelege aicĭ prin morţiĭ de cariĭ vorbeşte profetul, pre aceĭ cariĭ aŭ finit viéţa lor în pĕcat. Nu se privéŭ ca morţĭ sfinţiĭ, precum Abraam, Isaac, Iacob, pentru că Moisi ruga pre Domnul de a proteja pre poporul sĕŭ în consideraţiunea acestor sfinţĭ patriarchĭ; dacă ar fi fost morţĭ, cum ar fi putut să spere, că va îmblânzi pre Domnul aducêndu-ĭ aminte de aceştĭ ómenĭ pentru cariĭ el nu s'ar fi interesat, pentru că nu ar fi maĭ existat? De asemenea, continuă sântul Dascal, Apostolul nu numeşte morţĭ pre dreptiĭ cariĭ aŭ încetat din viéţă pre pământ; el ḑice numaĭ, că eĭ *dorm*; pe când aceĭ ce sunt în păcat, locuesc deja printre morţĭ, cu tóte că se par încă viĭ. Acéstă explicaţiune nu se îndepărtéză de litera psalmuluĭ şi conţine o instrucţiune fundamentală, pentru că este vorba de viéţa viitóre şi chiar de viéţa gloriósă promisă dreptilor.

Toţĭ aceĭ cariĭ recitéză acest Psalm trebue să intre în

sentimentul Profetului și a acelor ce 'i face să vorbéscă. Ei ar trebui să dică singuri, pe cât timp suntem pre pământ să bine-cuvêntăm și să onorăm pre Domnul. Să'l bine-cuvêntăm, să'l onorăm de acum și constant până la diua nóstră cea mai de pe urmă. Să nu dicem, că va fi timpul de a practica câte-va acte de religiune, când vom fi pre patul morții. Domnul ne-a dat pământul și tot timpul ce trebue să'l trecem pre pământ pentru a'l servi. Crede-vom noi că va fi de ajuns de a'i da câte-va momente, când ne va ordona de a părăsi acest pământ care nu este de cât un loc de trecere, și nu termenul unde să ne fie permis de a ne fixa?

Acest psalm este terminat în ebreu prin Aliluia, ca pentru a conține pe scurt în acest singur cuvênt care însémnă, lăudați pre D-deu, tótă instrucțiunea, care este mai mult desfășurată în tot șirul acestui cântec frumos.

PSALMUL CXIV

Titlul Aliluia este împrumutat de la finele psalmului precedent, cum am observat la începutul psalmului 104. Sunt șése saŭ șépte păreri asupra obiectului acestui psalm. Unii véd aici captivitatea Babilonică și libertatea acordată prin Cyrus; alții starea Iudeilor persecutați sub Antioch; alții, David neliniștit de sórta sa la regele Achis; alții încercările acestui principe sub dominațiunea lui Saul, saŭ în timpul revoltei lui Absalon; alții suferințele lui Iis. Chr. saŭ luptele Bisericei în timpul persecuțiunilor tiranilor; alții sentimentele unui suflet care ese din lumea acésta unde era ca într'un exil; alții afecțiunele unui drept care suspină după patria cerésca, și care geme de tentațiunile și pericolele la care este expus pre pământ. Acest sentiment din urmă este póte singurul adevărat. Cel puțin are folosul, alegêndu-l, de a nu dice nimic, care să nu convie credincioșilor din tóte timpurile.

VERSURILE 1, 2.

Iubit-am că va audi Domnul glasul rugeĭ mele; că a plecat urechia sa mie și în ḑilele mele 'l voiŭ chema.

Uniĭ traduc *dilexi* prin *doresc*, nu cred că acest verb fie în ebreŭ, fie în grec, fie în latin, să aibă acéstă însemnare; și pentru ce, de altfel să ĭ-o dea, când semnificarea ordinară *am iubit* este așa de naturală și așa de frumósă? Profetul înțelege, am iubit pre D-ḑeŭ, dar este maĭ multă energie a nu exprima numele de D-ḑeŭ, ca și cum n'ar putea să aibă în suflet de cât o singură dragoste, care este aceea a luĭ D-ḑeŭ.

Argumentul ce dă profetul pentru dragostea sa, este că D-ḑeŭ va audi rugăciunea sa. Uniĭ traduc pentru că a audit; prefer cu parafrasa Haldaică, cu Sf. Ieronim și toțĭ interpreții ceĭ maĭ bunĭ. Viitorul, se vede ḑice Sf. Augustin în acéstă expresiune, că și speranța aprinde dragostea.

Dar pentru ce este așa de fermă acéstă speranță? pentru că, precum anunță versul al doilea, Domnul a ascultat pre profetul, *că a plecat urechia.* Și de unde știe cine-va că D-ḑeŭ se făcu așa de favorabil? In aceste puține cuvinte, conclude Sf. Augustin, se află exercițiul credinței, speranței și dragosteĭ.

Se maĭ află și recunoștința; căcĭ Profetul adaugă că el va invoca pre Domnul în tóte ḑilele vieței sale. In text și în versiunĭ este numaĭ *în ḑilele mele* saŭ în *timpul ḑilelor mele*; dar aceea designă tot timpul vieței; și astfel înțelege Sf. Chrisostom. Când Profetul ḑice aiurea: Ḑilele mele s'aŭ plecat ca umbra, coprinde tóte ḑilele vieței.

MEDITAȚIUNI

Șirul psalmuluĭ arată un om în necaz; cu tóte acestea el nu ḑice maĭ puțin, *Iubit-am* și acésta e adevĕrata dragoste. Ea nu depinde de averea bună saŭ rea; este fixă, primește din mâna luĭ D-ḑeŭ tóte evenimentele și 'ĭ mulțumește. *Iubit-am*, ḑice Profetul, nu cred ca să nu se pótă înțelege obiectul dragosteĭ sale; este singur D-ḑeŭ fără ca să fie necesar de a'l maĭ numi. Cât adevĕr, putere și bunătate este în acéstă învĕțătură! Sf. Vasile era pătruns, când ḑicea: Dragostea luĭ D-ḑeŭ nu se învață. Nu învață cine-va a se bucura de lumină, a dori viéța, a iubi pre părinții sĕĭ; cu cel maĭ mare drept dragostea luĭ D-ḑeŭ trebue să fie înrădicinată în noĭ. Nu este vorba de cât de a o descoperi prin studiul divinelor comandamente.

Nu trebue nicĭ-o-dată a ne îndoi că D-ḍeŭ nu ne aude, când noĭ 'ĭ cerem ceea ce este în ordinea mântuireĭ, maĭ ales, când noĭ 'ĭ cerem dragostea sa. Dacă el ne-a dat pre unicul sĕŭ fiŭ, ḍice Apostolul, cum nu ne va da tóte cu el? Dar ce ar fi acest *tot* fără dragostea luĭ D-ḍeŭ? N'ar fi absolut nimic, și a ne da acéstă dragoste este a ne da totul. Voiŭ chema pre Domnul în ḍilele mele. El nu diferă la timpul morțiĭ, timpul bĕtrânețiĭ: el nu ḍice: după ce voiŭ regula trebile cutare saŭ cutare, când 'mĭ voiŭ vedea familia regulată; când voiŭ fi izbăvit de toțĭ inimiciĭ ce mĕ persecută. Atuncĭ voiŭ consacra aceea ce 'mĭ va rĕmânea din ḍile la serviciul Domnuluĭ. El ḍice: *'l voiŭ chema în ḍilele mele;* și este óre vre-un timp în viéță, care să nu fie din numĕrul ḍilelor nóstre, saŭ maĭ bine care să nu compue ḍilele nóstre?

VERSURILE 3, 4, 5.

Cuprinsu-m'aŭ durerile morțiĭ, primejdiile Iaduluĭ m'aŭ aflat, necaz și durere am aflat și numele Domnuluĭ am chemat. O! Dómne, izbăvește sufletul meŭ. Milostiv este Domnul și drept, și Dumneḍeul nostru miluește.

Sunt și în ebreŭ treĭ versurĭ, dar divisate altmintrelea ca în versiunea nóstră; cu tóte acestea sensul, este acelaș. La primul vers textul pune: Funiile morțiĭ și strîmtorările Iaduluĭ; în fond este acelaș lusru. Funiile morțiĭ sunt durerile, care cauzéză mórtea maĭ înainte de a primi ultima lovitură; strămtorârile infernuluĭ este frica de mormênt și acéstă frică nu este causată de cât prin pericolul de a cădea. La versul al 3-lea ebreul ḍice: Te rog, Dómne, izbăvește sufletul meŭ (obsecro Domine). Se ḍice acelaș lucru prin acéstă expresiune, O! Dómne! Cuvêntul ebreŭ אנה se traduce chiar simplu prin *O,* tot așa de bine ca și *te conjur* (obsecro).

Sensul acestor versurĭ este ușor; este imaginea unuĭ om necăjit maĭ mult în interior de cât în exterior. El este înconjurat de durerile morțiĭ, întêlnește pretutindenea necaz și strîmtorare; dar confiența sa în D-ḍeŭ nu slăbește; el se adreséză către dênsul, se sprijină pe mila sa, pe dreptatea sa, pe frageda sa compătimire.

MEDITAȚIUNI

Condițiunea omuluĭ este ast-fel, că durerile morțiĭ și frica ce causéză mormêntul, merg înaintea luĭ, 'l întêlnesc și 'l pun în necesitate de a suferi pedépsa dată întreguluĭ

ném omenesc; dar de altă parte, erórea sa este ast-fel că merge înaintea necazuluĭ și amărăciuneĭ, căutând plăcerile falșe ale lumiĭ aceștia. El nu póte să înlăture durerile morțiĭ, dar ar putea să se păzéscă de necazurile ce 'ĭ cauzéză aceste patimĭ. Fericit cel puțin când prin o revenire în sine el se restrânge și se determină a implora mila Domnuluĭ.

Acest Profet ḑice: *izbăvește sufletul meŭ*, rugăciune prea puțin familiară ómenilor de puțină credință. Eĭ doresc să fie izbăviți de bólele lor, de necazurile domestice, de persecuția inimicilor lor, dar miseriile sufletuluĭ lor 'ĭ ating puțin. Acéstă indiferență a ómenilor pentru sufletul lor, se părea un fel de mister luĭ Augustin. Eĭ voesc, ḑiceaŭ adesea orĭ, că tot ceea ce le aparține să fie bun și eĭ se liniștesc puțin, ca sufletul lor să fie rĕŭ. Ce le-a făcut acest suflet pentru ca să fie exceptat de dorința generală, care, duce a nu se lipi de cât de aceea ce este bun? Cum nu vor roși eĭ de a fi singurĭ rĕĭ în mijlocul atâtor lucrurĭ bune, ce le posed?

VERSUL 6.

Cel ce păzește pre pruncĭ Domnul, smeritu-m'a și m'a mântuit.

Se póte traduce: Domnul păzește pre ómeniĭ simpli, pentru că acesta e sensul ebreuluĭ și versiunile nu sunt contrare.

Profetul enunță una din principalele trăsurĭ ale miiostivireĭ și ale compătimireĭ părintești a luĭ D-ḑeŭ; pentru că el privighează asupra ómenilor simpli și este sigur de protecțiunea sa, când cineva se menține în umilință saŭ când 'ĭ represintă cu umilință trebuințele și miseriile sale.

MEDITAȚIUNI

Domnul păzește pre ómeniĭ simpli, adecă, că 'ĭ iubește, 'ĭ apără, li se comunică lor. Dar ce va să ḑică un om simplu? Ar trebui un discurs întreg pentru a explica. De acéstă virtute este ca și de tóte datoriile nóstre în general; ea are treĭ raporturĭ: către D-ḑeŭ, către alțiĭ și către noĭ înșine. Omul simplu în privirea luĭ D-ḑeŭ se pórtă cu el fără ipocrisie, fără reservă, fără pretențiunĭ; el primește totul din mâna sa, nu numaĭ cu supunere, dar cu mulțămire.

Totul 'ĭ este indiferent, pentru ca să mérgă drept la D-ḍeŭ. El nu dorește nicĭ favorurĭ deosebite în rugăciune, nicĭ talente distinse pentru a procura gloria luĭ D-ḍeŭ, nicĭ lipsa pedepselor interióre; este în mâna luĭ D-ḍeŭ ca un copil, el iubește pre D-ḍeŭ din tot sufletul sĕŭ și găsește excelent tot ceea ce 'ĭ dă D-ḍeŭ.

In raport cu alțiĭ, omul simplu este drept, franc, compătimitor; el nu este nicĭ decisiv, nicĭ critic, nicĭ ascuns, nicĭ delicat; este adevĕrat, naiv, arătând propriul sĕŭ sens; vede totdéuna binele în alțiĭ și nu'ĭ presupune în nimic, nu se supĕră de nimic, 'ĭ previne în totul, nu se crede demn de cât de locul cel maĭ de pe urmă.

In raport cu sine însușĭ, omul simplu este fórte cu luare aminte a nu conserva în inima sa de cât un singur amor, care este acel a luĭ D-ḍeŭ; el privește amorul propriŭ ca cel maĭ contrar simplicităților. Credința sa este fără rațioment, speranța sa fără scrupule; și amorul sĕŭ fără marginĭ. El urăște pĕcatele sale dar fără temere; el se înspăimêntă de judecățile luĭ D-ḍeŭ, dar fără teróre; el nu se îngrijește de cât pentru o ḍi și acea ḍi el se silește de a o petrece în ocuparea dragosteĭ.

VERSURILE 7, 8.

Intórce-te, sufletul meŭ, la odihna ta, că Domnul bine a făcut ție. Că a scos sufletul meŭ din mórte, ochiĭ meĭ din lacrimĭ și picórele mele din lunecare.

Ebreul ḍice la primul vers: Domnul te-a răsplătit saŭ 'ți-a întors binele ce 'ți l'a dat, saŭ ce 'ți l'a promis, saŭ observat aiurea, că cuvêntul obreŭ גמל însémnă și a face bine, a conferi un dar, și în acest sens 'l-aŭ luat aicĭ ceĭ LXX. In acest vers sunt două cuvinte haldaice, adică *jod* adăugat la două cuvinte, de unde unii aŭ conclus că acest psalm a fost făcut în timpul captivității; argument slab, pentru că se găsesc aiurea haldaisme în însușĭ cărțile, carĭ aŭ precedat de sigur captivitatea. Tot ceea-ce se póte conclude, este că aceste haldaisme aŭ fost adăugate când Ezdra făcu colecția sfintelor cărțĭ.

La versul 11, ebreul ḍice: Tu aĭ izbăvit, în loc de a treia persónă, el a izbăvit. Parafrasa haldaică și St. Ieronim traduc numaĭ puțin la a treia persónă, ca și versiunile nóstre; ceea-ce dovedește că lecțiunea actuală a ebreuluĭ nu este sigură. Dar acéstă varietate de persóne nu schimbă nimic în sens.

Profetul, mângâiat prin ajutorul divin, învită pre sufletul sĕŭ

a se liniști, fie în lăuntru, fie în afară; căcĭ este fórte adevĕrat că acest psalm se raportă la bunurile vieţeĭ viitóre ; scutirea de mórte, de lacrimĭ, de pericole de-a cădea, nu póte conveni de cât patrieĭ prea fericite. Ar fi o prea mică mângâere pentru un profet, și pentru aceĭ în numele cărora sfântul spirit 'l face să vorbéscă, ca izbăvirea unuĭ rĕŭ temporal și trecĕtor care nu 'l-ar preserva nicĭ de mórte, nicĭ de lucrurĭ, nicĭ de pericolele vieţeĭ acesteia.

Cred, cu tóte acestea, că nu este absolut vorba aicĭ de a intra în liniștea eternă, dar de a se bucura de pacea interióră în speranţa acesteĭ fericirĭ viitóre.

Acest psalm este făcut pentru instrucţiunea credincioșilor; și care instrucţiune póte fi maĭ necesară de cât de a'ĭ stabili în liniștea interióră, până ce vor trece la ḑiua unde nu este nicĭ mórte, nicĭ lacrimĭ, nicĭ durerĭ, nicĭ doliŭ, nicĭ suferinţĭ ?

MEDITAŢIUNI

Toţĭ ómenĭĭ caută liniștea și nu se amăgesc de cât în mijlócele de a o căpĕta. Corpurile tind la liniște prin micșorarea mișcăreĭ lor și ómenĭĭ tind la ea prin agitare. Când te veĭ odihni tu, póte să ḑică cine-va comerciantuluĭ, militaruluĭ, curtisanuluĭ, omuluĭ de studiĭ, în fine tuturor acelor carĭĭ nu încetéză de a se turmenta în lumea acésta pentru diversele obiecte, care împărţesc condiţiunile vieţiĭ ?

La acéstă chestiune nimenĭ nu va rĕspunde că nu se va repausa nicĭ-o-dată, și din contra toţĭ ș'ar promite repausul când vor fi ajuns la termenul trebuitor ce le-ar fi întreprins : dar eĭ abuzéză toţĭ ; căcĭ când vor fi ajuns la termenul ce'șĭ propun, eĭ se vor încurca în nouĭ încurcăturĭ și după acestea altele vor maĭ urma, așa că va fi o agitaţiune fără sfârșit, și o mișcare care nu va înceta de cât la mórte. Dar întrebaţĭ pe adevĕratul servitor a luĭ D-ḑeŭ, acel care nu suspină de cât pentru liniștea eternităţiĭ, pentru ce el 'șĭ dă tóte mișcările care umplu ḑilele sale. El nu va ḑice, că tinde la liniște în viéţa acésta; el știe că liniștea nu este un fruct care se culege în acest pămĕnt de exil, în acéstă regiune de lacrimĭ; el va ḑice că tóte ostenelile sale tind a se bucura de adevĕrata pace care nu este de cât în cer. Cu tóte acestea, fiind-că speranţa sa este neclătită, și știe ca Apostolul, că acel ce 'ĭ-a promis acéstă liniște prea fericită este credincios în promisiunile sale, el are un gust de acéstă stare așa de mult dorită. Sufletul sĕŭ este liniștit, pre cât este cu putinţă aceluĭ ce nu

posedă încă pre suveranul bine, de a fi scutit de tulburare și neliniște. D-ḑeŭ l'a scos din mórtea pĕcatuluĭ; el 'ĭ lasă încă lacrimĭ de sdrobire a inimeĭ, dar ele sunt pline de bunătate; el privighéză asupra sa însăș pentru a se feri de căderĭ, dar el se sprijină pre braţul celuĭ atot-puternic, care 'l susține saŭ care 'l ridică iarăș. Acest om lucréză mult, dar tóte nevoile sale sunt roditóre pentru eternitate.

VERSUL 9.

Bine-voiŭ plăcea înaintea Domnuluĭ în laturea celor viĭ.

Acest vers și cel precedent sunt maĭ în aceiaș termenĭ ca și versul din urmă al psalmuluĭ 55 unde se citește: *Că aĭ mântuit sufletul meŭ din mórte și picióre mele din alunecare; bine voiŭ plăcea înaintea Domnuluĭ în lumina celor viĭ.* Și este de observat, că cu tóte că ebreul ḑice în acéstă parte: *ca să umblu înaintea Domnuluĭ în laturea celor viĭ.* Parafrasa haldaică traduce ca ceĭ LXX: Ut placeam coram Deo in lumine viorum. Aicĭ se maĭ găsește în psalmul nostru, după ebreŭ, voiŭ merge înaintea Domnuluĭ; și ceĭ LXX traduc, *voiŭ plăcea înaintea Domnuluĭ* și Vulgata, *voiŭ plăcea Domnuluĭ.* Ast-fel, a merge înaintea Domnuluĭ și a plăcea Domnuluĭ este tot una în limba sfintelor cărţĭ.

In recunoștința bine-facerilor ce le-a primit, profetul declară, că va face tóte silințele sale pentru a plăcea Domnulu, pe cât timp va vieţuĭ; dar fiind-că acest pământ ce'l locuim este maĭ mult regiunea morţilor de cât a viilor, este de creḑut că profetizéză asupra stărĭĭ vieţeĭ viitóre; căcĭ numaĭ acolo, în adevĕr, póte plăcea cine-va luĭ D-ḑeŭ. Aceĭ cariĭ aplică psalmul, la timpul captivităţĭĭ numesc *regiunea celor viĭ* pământul luĭ Israil, ţara Hanaan, după care suspinaŭ captiviĭ din Babilon. Acest sens dacă este unic, presintă un obiect fórte mic pentru un profet.

MEDITAŢIUNI

Apostolul ḑicea: Doresc a mĕ despărţi de acest corp, pentru ca să fiŭ înaintea Domnuluĭ; pentru aceea noĭ ne silim pentru a'ĭ plăcea, orĭ că suntem îndepărtaţĭ de el, orĭ că suntem în presența luĭ. Acest text póte fi privit ca comentarul acestuĭ vers al Psalmistuluĭ. Obiectul Apostoluluĭ, ca și al Profetuluĭ, este de a plăcea luĭ D-ḑeŭ în viéța acésta, care este nu maĭ puțin regiunea celor morţĭ, pentru a 'ĭ plăcea într'o ḑi în cea-l'altă viéță, care în adevĕr este *laturea celor viĭ*

PSALMUL CXV

In ebreŭ acest psalm este unit cu cel precedent, și ediţiunea grecéscă a Vaticanuluĭ, precum și Vulgata în ediţia luĭ Clément al VIII, continuă ţifrele psalmuluĭ 114, cu tóte că aceste douĕ versiunĭ numĕră pre acesta pentru al 115-lea al psalteruluĭ. Numaĭ acéstă autoritate a ebreuluĭ care să fi putut încredinţa că nu trebuia a separa acest psalm de cel precedent; căcĭ în fond nu sunt marĭ raporturĭ între unul și între altul. Sunt psalmĭ mult maĭ asemenea ce numaĭ puţin se despart și se privesc ca o bucată deslipită. Dar orĭ-cum ar fi, eŭ 'l voiŭ explica ast-fel precum este el, și deosebit de psalmul *Iubit-am*. El are de titlul Aleluia, ca și ceĭ precedenţĭ, pentru cuvêntul ce l'am spus; acest cuvênt este la sfêrșitul psalmuluĭ: *Intru eșirea;* l'aŭ transportat în capul luĭ *Iubit-am* și *Creḑut-am*, ca să facă un șir al psalmuluĭ în care numele luĭ D-ḑeŭ este lăudat particularmente. Aceștĭ Aliluia n'aŭ maĭ multă autoritate de cât cele-l'alte titlurĭ.

Cea maĭ mare parte din ebraiștĭ primesc acest psalm, ca făcênd parte din cel precedent; aceĭ cariĭ explică psalmul precedent de captivitatea Iudeilor, continuă de a aplica pre acesta la acelaș subiect. Printre ceĭ vechĭ, nu cunosc de cât pre Sf. Chrisostom, care a vĕḑut aicĭ acéstă captivitate. Socotinţa sa este de o mare greutate, dar litera psalmuluĭ nu indică de ajuns acest eveniment, pentru ca să fie obligat de a lua aceeașĭ parte. Nu se vede în acest imn de cât mulţumirĭ pentru bine-facerile ce profetul a primit de la D-ḑeŭ după marĭ calamităţĭ. Care sunt ele? Istoria nu ne spune, dar noĭ găsim aicĭ părerĭ care póte să și le aplice fie-care credincios, maĭ ales în raport cu starea de fericire ce speră în viéţa viitóre. Sf. Apostol Pavel a citat douĕ sentinţe din acest psalm și nu mĕ îndoesc ca să nu le fi luat în sensul lor cel maĭ propriŭ și cel maĭ literal.

VERSUL 1.

Credut-am pentru aceea am grăit; și eŭ m'am smerit fórte.

După ebreŭ s'ar putea traduce: Creduĭ, pentru aceea am vorbit (și am dis) sunt, saŭ am fost fórte întristat. Acésta nu formézĕ o idee netedă, cel puțin să nu se maĭ explice. Sensul este dar, după mulți interpreți, că credința profetuluĭ l'a angajat a vorbi, cu tóte că era necăjit.

Acest sens recade în acel al versiunilor: *Credut-am, pentru aceea am grăit*, dar în acel timp eram fórte necăjit. Chestiunea este de a se ști ce a crédut Profetul, ceea ce a dis și în ce era el așa de necăjit. Partisaniĭ sistemuluĭ Captivității Babilonice și Sf. Chrisostom între alțiĭ, cred că Profetul plin de credință, a anunțat isbăvirea Iudeilor, cu tóte că alt-fel el fu singur supĕrat în robia sa. Se vede bine că după acésta gândire, David nu póte fi autorul acestuĭ Psalm.

Sf. Augustin consideră aicĭ credința și anunțarea veritățiĭ în general. Acel ce crede cu tărie, anunță și adevĕrul cu tărie; dar în urmarea persónei sale póte fi expusă la marĭ supĕrĕrĭ. Ast-fel fură Profeții și Apostolii; credința iĭ făcea să vorbéscă, și acésta sf. grabă le atrăgea persecuțiunĭ. Aceste tempeste cădeaŭ asupra lor, dar nu asupra adevĕruluĭ, care este totdéuna curênd saŭ maĭ târdiŭ triumfător.

Se pare că acest sens este acel ce l'aŭ vĕdut sf. Apostol Pavel; Mórtea, dicea el, lucréză în noĭ, și viéța în voĭ; decĭ, pentru că noĭ avem acelaș spirit de credință (ca Profetul), conform cu ceea ce s'a scris: *Credŭ'am pentru aceea am grăit; și noĭ credem, pentru aceea grăim.* Apostolul nu citézĕ partea versuluĭ care face mențiune de supĕrărĭ; dar dă a se înțelege bine, că el gândește ca și Profetul, pentru că vorbește de pericolul morții la care era expus. Profetul anunță decĭ aicĭ óre-care obiect al credinței, dar care? După ideia Apostoluluĭ ar fi viéța viitóre și învierea. După sistemul persecuțiunilor îndreptate către David saŭ aceia a captivității Babilonice, ar fi isbăvirea de aceste rele. Se póte uni aceste două sentimente, privind isbăvirea de necazurile temporale, ca o figură a fericiriĭ care este reservată celor drepți în cer.

MEDITAȚIUNI

Psalmul precedent începe prin *iubit'am* și acésta prin *credŭt'am*: cel precedent prin o fermă speranță de a fi audit în urmarea dragostei, și acésta prin o confusiune autentică a veritățiĭ în consecuența credinței. Iată tótă religiunea. Se pare maĭ întâiŭ surprindĕtor, că cel întâiŭ pas este dragostea, dar acésta ne învață un mare adevĕr, care

este, că inima nu duce nicĭ-o-dată la adevĕrata credinţă, de cât când este înclinată prin graţie, care tinde totdéuna la dragoste. Pentru aceea este aşa de greŭ de a încredinţa pre aceĭ ce pun obstacole continue haruluĭ, orĭ prin viéţă neregulată orĭ prin mândria spirituluĭ lor. Să nu ne mirăm că necredincioşiĭ ḑic că nu pot crede; acésta este adevĕrat şi va fi totdéuna, pe cât timp vor fi, saŭ conrupţĭ saŭ mândri. Inima lor este închisă haruluĭ şi spiritul lor luminiĭ. Nu le va convinge nicĭ-o-dată prin argumente, orĭ cum ar fi în eĭ înşiĭ. Dacă ar avea o adevĕrată dorinţă de a cunóşte religiunea, eĭ ar trebui maĭ întâiŭ să începă a reprima pasiunile. Dacă sunt în desfrânărĭ, şi să cugete asupra slăbiciuniĭ cunoştinţelor lor dacă îĭ domină mândria. Să nu ne mirăm, că religiunea a început prin ceĭ micĭ şi prin ceĭ sĕracĭ; aceştĭ ómenĭ nu eraŭ înarmaţĭ, dacă se póte ḑice ast-fel, contra atingerilor haruluĭ. Eĭ aŭ iubit maĭ întâiŭ ceea-ce trebuea să crédă. Filosofiĭ, bogaţiĭ ceĭ marĭ aĭ lumiĭ, aŭ venit pe urmă, dar exemplul pĕcătoşilor ĭ-aŭ atras, şi pentru a crede, eĭ aŭ luat ca pĕcătoşiĭ calea umilinţiĭ, blândeţiĭ, deosebiriĭ.

VERSUL 2.

Şi eŭ am ḑis întru uimirea mea: tot omul este mincinos.

Fer. Ieronim *trăduce*: Am ḑis întru mirarea care mĕ făcea nesimţitor (in stupore meo); Aquila: *Am ḑis în furia mea*; Symmaca: *Am ḑis în descurajarea mea*; cea maĭ mare parte din ebraiştiĭ moderniĭ: *Am ḑis în fuga mea precipitată*. Totul se acordă deci a recunóşte aicĭ o mare agitaţiune a spirituluĭ, causată de supĕrare; dar ce a ḑis Profetul? *Tot omul este mincinos* sŏŭ gata a minţi, a amăgi; căcĭ nu urméză din acest text, că tot omul minţeşte totdéuna. Este de ajuns ca prin lipsa de lumină saŭ prin rĕutatea inimeĭ, tot omul să fie capabil a ḑice ceea-ce este fals. Apostolul întrebuinţézĕ acéstă sentinţă pentru a arăta opoşiţiunea care este între D-ḑeŭ şi om; D-ḑeŭ adevĕrul însuşĭ şi omul supus minciuniĭ. Dar care este gândirea Profetuluĭ, şi pentru ce a ḑis el în spaima sa, în excesul supĕrăriĭ sale, că tot omul este mincinos? Pentru că el spera în protecţiunea lor, pe sprijinul lor, şi acest sprijin ĭ-a lipsit. Partisaniĭ sistemuluĭ Babilonic aplică acest sentiment la Israiliţiĭ captivĭ. Eĭ speraŭ óre-care mângâere de la ómenĭ, şi eĭ aŭ fost amăgiţĭ în speranţa lor; de aicĭ eĭ strigaŭ că *tot omul este mincinos*. Dacă este vorba de óre-care supĕrărĭ, va înţelege că Profetul instruit prin experienţa sa de falşitatea consolaţiunilor omeneştĭ, strigă maĭ întâiŭ, că tot omul este mincinos, şi că el se

întórnă apoĭ către D-ḑeŭ care singur póte să'l mângâe în viéţa acésta și să'l facă fericit în cea-l'altă, ceea-ce se descoperi în versurile următóre.

Sf. Augustin nu vede aicĭ de cât pe om lăsat în propria sa slăbiciune, la tempestele patimilor sale; el este supĕrat, tulburat; recunóște că e lăsat pe séma sa, el ar putea să se amăgéscă și să cadă; dar însufleţit de credinţă, el se îndréptă către D-ḑeŭ, care îl întărește cu darul sĕŭ și căruia mărturisește recunoștinţa sa.

Orĭ cum s'ar explica acest vers, întrebuinţarea făcută de sf. Pavel de sentinţă: *Tot omul este mincinos*, arată că mângâerea omuluĭ depinde numaĭ de D-ḑeŭ, care este adevĕrat în tóte; căcĭ Apostolul opune expres acest *adevĕr* al luĭ Dumneḑeŭ cu mințirea omuluĭ; ceea-ce Profetul nu face în termenĭ așa de positivĭ, cu tóte că întrebuinţéză cuvinte ce se împacă cu ale Apostoluluĭ.

MEDITAŢIUNI

Fără luminele credinţeĭ, omul va fi totdéuna amăgit și amăgitor. El 'șĭ va face ilusiune de sine însușĭ, o va priimi de la alţiĭ, și el le va da la rêndul sĕŭ. Omenĭĭ sunt așa de aplecaţĭ la minciună, că eĭ aŭ denaturat însușĭ virtuţile pentru a minți și a amăgi. Politeţea este o virtute și ea acopere în tóte ḑilele un milion de minciunĭ; bine-facerea este o virtute, și abuzéză de dênsa pentru a amăgi, pentru a conrumpe, pentru a convinge de rĕul ce voește; prudenţa este o virtute, și se știe cum se întrebuinţéză spre a vătăma; cu câte meșteșugirĭ e însoţită pentru a trage în curse pre aceĭ ce voește să'ĭ piardă! Este tot ast-fel cu talentele întrebuinţate să servéscă falsităţiĭ și înșelăciuneĭ.

Nimic maĭ periculos de exemplu de cât talentul de a vorbi saŭ de a scrie; se atrage prin acésta auditorĭ și lectorĭ în căile lăturașe de unde a fugit adevĕrul. Religiunea are un caracter admirabil; ea este simplă în legile sale, în expresiunile sale, în consiliile sale, în promisiunile sale, în sfinţiĭ ce ea formézā; ea lucréză asupra unor supușĭ rĕŭ dispușĭ pentru că toţĭ ómenĭĭ sunt aplecaţĭ spre minciună, dar ea are puterea de a'ĭ face adevĕraţĭ atât pentru eĭ singurĭ cât și pentru ceĭ-l'alţĭ. Eĭ eraŭ ómenĭ și i-aŭ făcut D-ḑeŭ, ḑice Augustin, după cuvêntul aceluĭ ce este adevĕrul și care ḑice: *Voĭ muriţĭ ca niște ómenĭ*, și sunteţĭ cu tóte acestea ḑeĭ și fiĭ aĭ celuĭ prea Inalt.

VERSURILE 3, 4.

Ce voiŭ rĕsplăti Domnuluĭ pentru tóte care mi-a dat mie?
Paharul mântuireĭ voiŭ lua și numele Domnuluĭ voiŭ chema.

Aceste versurĭ presupun că Profetul a fost mângâiat în supĕrarea sa, cu tótă perversitatea saŭ slăbiciunea ómenilor, carii nu știŭ saŭ nu pot de cât să amăgéscă, căcĭ iată mărturisirea uneĭ recunoștinți depline și autentice: *Ce voiŭ da Domnuluĭ pentru binele ce mi l'a făcut.* Dar care este acel *pahar al mântuireĭ* ce'șĭ propune psalmistul a lua? Sf. Chrisostom înțelege sacrificiile unde se făceaŭ libațiunile. Fer. Augustin paharul suferinților, după expresiunea Evangelieĭ: Veți putea bea paharul ce mi s'a destinat? In Scriptură, paharul este luat în loc de sórtă la împărțirea pământuluĭ moștenireĭ, succesiuneĭ. In multe texturĭ ale profeților, paharul este luat ca o bĕutură amară. După acéstă analogie se pare că trebue a se ținea de socotința Fer. Augustin și a dice, că Profetul primește paharul suferințelor, pentru că el știe că acéstă bĕutură 'ĭ va fi salutară. Póte că aŭ avut în vedere patima luĭ Mesia, care iarăși este numită un *pahar*, acésta este în adevĕr paharul mântuireĭ și mijlocul cel maĭ excelent de a invoca numele Domnuluĭ. Nu trebue să uit că parafrasa haldaică pare că a vĕdut acest sens; ea traduce: Paharul mântuireĭ voiŭ lua în lumea viitóre; și după ea ar fi însuși Mesia saŭ Profetul, care vorbește în numele sĕŭ.

MEDITAȚIUNI

In versul din urmă este o ideie prea sublimă și fórte eroică. Profetul, plin de necaduri și desgustat de societatea ómenilor, pentru că sunt falși, încércă tot odată mângâerile ce'ĭ trimite Domnul; și transportat printr'un moment subit de recunoștință; el strigă: Ce voiŭ resplăti Domnuluĭ pentru tóte câte 'mĭ-aŭ dat mie? Pe urmă înălțându-se maĭ presus de tótă frica omenéscă, el se angajază a priimi de acum cu mulțămire tóte necazurile ce'ĭ vor veni de la provedință; el le privește ca calea cea maĭ proprie a conduce la mântuire, ca tribut de laude cel maĭ plăcut ce'l póte da luĭ D-dĕŭ.

Cu dreptul s'a dis, că un drept sub lege era în acel timp și înainte de nașterea luĭ Is. Chr. un adevĕrat creștin. Tóte sentimentile sale eraŭ conforme cu principiile Creștinismuluĭ; și cu tóte că n'aŭ avut în fața lor crucea luĭ Iis. Chr., eĭ o sărutaŭ deja prin dorințĭ și se uneaŭ cu ea prin credința ce o aveaŭ de rescumpĕrătorul. *Voiŭ lua paharul mântuireĭ* orĭ cât de amar ar fi el. Acesta e

resultatul tuturor considerațiunilor ce se pot face asupra vieței presente și asupra morții, care o sfârșește. Este prescurtarea Evangelieĭ. Pacea nu ne va veni, ḑice Augustin, de cât când Iis. Chr. va rumpe legăturile nóstre muritóre. Numaĭ pentru acest obiect trebue să lucrăm; pentru acéstă pace suntem consacrațĭ prin sfintele taine, suntem instruiți prin faptele și prin doctrina luĭ Iis. Chr. am primit a arunca Sf. Spirit, ne-am aprins de dragostea sa divină. Vederea acesteĭ păcĭ ne mângâe în tóte supĕrările nóstre, ea ne dă putere pentru a întêmpina tóte necazurile, pentru că acéstă pace este însuși posesiunea împărăției, unde nu este nicĭ tempestă, nicĭ tulburare, nicĭ frică.

VERSURILE 5, 6.

Rugăciunile mele Domnuluĭ voiŭ da, înaintea a tot poporuluĭ luĭ.
Scumpă este înaintea Domnuluĭ mórtea cuviosilor luĭ.

Sunt douĕ versurĭ în ebreŭ; și douĕ părți care formézĕ versul 5 în Vulgata, sunt în adevĕr ca douĕ sentințĭ deosebite. In ediția nóstră sunt iarăși douĕ versurĭ.

In versul întâiŭ profetul asigură că în recunoștința binefacerilor ce le-aŭ primit de la Domnul, el va face datoriile cultuluĭ sĕŭ în presența a tot poporul credincios; în al doilea, ḑice că mórtea drepților este scumpă înaintea Domnuluĭ. Unĭĭ daŭ acesteĭ gândirĭ saŭ acestuĭ vers un sens pe care nu'l cred adevĕrat în generalitatea sa; eĭ ḑic: Mórtea drepților este un obiect așa de scump Domnuluĭ că nu o permite ușor. Pe lângă că Ebreul nu obligă a nu traduce ast-fel, tótă istoria celor douĕ testamente, dovedește că D-ḑeŭ a permis fórte des mórtea drepților, și chiar mórtea cea maĭ violentă. Este adevĕrat că a rĕsbunat-o în lumea acésta saŭ în cea-l'altă; dar nu este adevĕrat, că 'l împedecă de ordinar prin mijlóce extra-ordinare; exemplele sunt rare și când face acest fel de minunĭ, este pentru a manifesta tăria brațuluĭ sĕŭ. Cu un cuvênt, D-ḑeŭ a permis în tóte timpurile ca ómenii ceĭ maĭ sfințĭ să fie victime ale furieĭ și tiranieĭ celor rĕĭ. Dar este prea sigur, că mórtea acestor drepți este fórte prețiósă înaintea celuĭ prea Inalt, și că el rĕsplătește însutit sacrificiul ce'l fac de ḑilele lor.

Care este decĭ legătura acestor douĕ versurĭ ce le explic? Căcĭ cu tóte că nu se știe la prima vedere, este una. Cred că Profetul sub numele de *rugăciuni* ce voește să le dea Domnuluĭ, înțelege sacrificiul avereĭ, al vieței sale; căcĭ, adaogă el, când ar trebui să fiŭ expus a muri pentru gloria luĭ D-ḑeŭ știŭ, că mórtea drepților este scumpă înaintea Domnuluĭ. In ebreŭ este unicul cuvênt נָא care nu este tradus în versiunĭ, și care însémnă utique saŭ nunc. Voĭ da de sigur saŭ de acum rugăciunile mele.

MEDITAȚIUNI

Nu póte să fie nimic mai prețios în ochiĭ luĭ D-ḑeŭ de cât mórtea dreptților, pentru că eĭ aŭ fost rĕscumpărațĭ cu prețul sângeluĭ Fiuluĭ sĕŭ și aŭ știut să pue în folosul haruluĭ o rĕscumpĕrare așa de înaltă. Scriptura ḑice aiurea, că mórtea pĕcătoșilor este fórte rea și pentru aceea acea a dreptților este fórte prețiósă. Condemnațiĭ aŭ abusat de sângele luĭ Iis. Chr., ceea ce face sórta 'lor cu mult maĭ grea. Sființiĭ aŭ culeș cu îngrijire fructele acestuĭ sânge vĕrsat pentru eĭ și acésta 'ĭ înalță la un grad așa de înalt de glorie.

Câtă mărire și instrucțiune în acest cuvênt al profetuluĭ nostru: *scumpă este înaintea Domnuluĭ mórtea cuvioșilor luĭ!* Acéstă prea fericită mórte se întêmplă în presența sa; el presidéză prin darul sĕŭ, prin sacramentele sale, prin mângâerile ce revarsă în sufletul lor. El nu le cruță durerile inseparabile de starea în care se găsește corpul; trebuie ca aceea ce s'a întêmplat luĭ Iis. Chr. chiar să li se întêmple, se simță greutatea morțiĭ lor. Dar acest moment este scurt, aceste necazurĭ sunt ușóre, în comparație cu fericirea neměsurată ce li s'aŭ reservat.

VERSURILE 7, 8.

O Dómne, eŭ sluga ta; eŭ sluga ta și fiul slujniceĭ tale; rupta-ĭ legăturile mele. Ție voiŭ jertfi jertfă de laudă, și întru numele Domnuluĭ voiŭ chema.

Sunt și în ebreŭ douĕ versurĭ, dar cel dintâiŭ finește prin *vincula mea*, ceea ce favorisézĕ versiunea nóstră, căcĭ se vede că D-ḑeŭ a luat în considerație calitatea servitoruluĭ sĕŭ, de care se laudă Profetul, că a rupt legăturile sale. Nu cred ca să se pótă traduce aicĭ, ca cum fac uniĭ: Rup legăturile mele.

Care sunt legăturile de care ḑice Profetul că a fost izbăvit? Rĕspunsul depinde de partea ce se ia asupra obiectuluĭ psalmuluĭ. Partisaniĭ sistemuluĭ captivitățiĭ Babylonice ḑic că acestea sunt legăturile în care gemea Iudeiĭ în Haldea. Sfinții Părinți cred că sunt legăturile pĕcatelor vieței acestea. Aceĭ cariĭ aplică psalmul luĭ David, explică aceste legăturĭ de constrângerea în care vieța sub Saul, saŭ necazurile ce le îndură din causa revolteĭ luĭ Absalon. Acest cuvênt este așa de general că se póte aplica la tot felul de nenorocirĭ, de tentațiunĭ, de calamitățĭ. Tot credinciosul póte să

ḑică, că prin darul divin, el a fost izbăvit din legăturile Iaduluĭ și murind, el a fost izbăvit din legăturile acestuĭ corp al pĕcatuluĭ. Profetul 'șĭ ḑice: servul luĭ D-ḑeŭ și fiul serveĭ sale; ceea ce arată mărturisirea dependinţeĭ celeĭ maĭ marĭ; căcĭ la ceĭ vechĭ robia depindea de mamă. Dacă mama era sclavă, era și fiul sĕŭ; la Iudeĭ unde sclavia era maĭ blândă, nicĭ-o-dată fiul uneĭ femeĭ sclave nu era admis la succesiune. Profetul promite aicĭ sacrificiĭ de mulţumirĭ și de a invoca numele Domnuluĭ, adică a rĕmânea neschimbat lipit de cultul sĕŭ.

MEDITAŢIUNI

Toţĭ ómenĭĭ se nasc în dependința luĭ D-ḑeŭ, dar nu toţĭ sunt servitorĭĭ luĭ D-ḑeŭ în sensul ce'l înţelege Profetul. Servitorĭĭ luĭ D-ḑeŭ, cum repeta de atâtea orĭ Moisi Israilitenilor, sunt aceĭ carĭĭ se tem de el și 'l iubesc din tótă inima lor. Servitorĭĭ luĭ D-ḑeŭ, cum învăţa Apostolĭĭ pre primiĭ credincioșĭ, sunt aceĭ carĭĭ nu maĭ vieţuesc sub jugul pĕcatuluĭ, aceĭ carĭĭ nu se maĭ silesc a plăcea ómenilor, aceĭ carĭĭ nu arată în conduita lor de cât bunătate, îngăduire, răbdare, modestie. Trebuie a fi, ḑice Sf. Augustin, nu numaĭ servitorĭĭ luĭ D-ḑeŭ, dar fiĭ aĭ serveĭ luĭ D-ḑeŭ, adică aĭ Bisericeĭ, fără de care în deșert chiamă cine-va numele luĭ D-ḑeŭ, în deșert chiar maĭ sufere martirul. Apostolul ḑice, un D-ḑeŭ este, un Iis. Chr., un botez, o credinţă și un singur corp a căruĭ cap este Iis. Chr., și acest corp este Biserica; de asemenea membriĭ corpuluĭ omenesc nu vieţuesc afară de tot ceea ce este acest corp, ast-fel creștinĭĭ n'aŭ viéţă afară de Biserică, care este corpul luĭ Iis. Chr.

Omul este legat de patru lanţurĭ, pe care numaĭ D-ḑeŭ le póte rupe; acestea sunt propriul sĕŭ corp, de care dorea așa de înfocat Sf. Pavel să fie izbăvit; acel al pĕcatuluĭ, la care după acelaș Apostol, se *supune cine-va pentru mórte;* acel al *lăcomieĭ* care făcea să gémă așa de amar acest stăpân al némurilor; în fine acel al mormêntuluĭ pe care profetul 'l numește funiile iaduluĭ.

D-ḑeŭ rumpe cel d'întâiŭ lanţ după planurile providenţeĭ sale și nimenĭ nu are puterea saŭ dreptul de a grăbi saŭ a întârḑia momentul acesteĭ isbăvirĭ.

Iis. Chr. a rumpt pe al doilea, făcêndu-se jertfă pĕcatuluĭ; nu este vorba de cât de a culege fructele acestuĭ mare sacrificiŭ; al treilea nu se rumpe de cât în momentul morţiĭ

dar darul luĭ Iis. Chr. micșoréză greutatea în sufletele credincióse care 'l invócă cu încredere. Cel din urmă nu va fi rumpt de cât în ḑiua învieriĭ generale, și acésta va fi efectul a-tot-puterniciel aceluĭ ce dă mórte și care face viŭ. Omul va avea destulă ocupațiune în timpul vieței sale muritóre, dacă ar voi să nu gândéscă la aceste patru legăturĭ, dacă le-ar considera în origina lor, în raporturile lor, în urmările lor, în promisiunile ce le-aŭ fost făcute de o întrégă izbăvire.

VERSURILE 8, 9, 10.

Rugăciunile mele Domnuluĭ voiŭ da înaintea a tot poporuluĭ luĭ. In curțile caseĭ Domnuluĭ în mijlocul tĕŭ Ierusalime.

Aicĭ se repetă versul 5.

Profetul adaogă că el va împlini voturile sale în intrarea caseĭ luĭ D-ḑeŭ și în mijlocul Ierusalimuluĭ. Ca să arate unirea ce voesce a întreținea cu tot poporul luĭ D-ḑeŭ și respectul ce 'l are pentru legea, care designase templul ca centru unic al exercițiilor religiuneĭ. Sfinții Părinți iarăși aŭ vĕḑut aicĭ o figură a Bisericeĭ, fără de care nu este cult care să pótă fi plăcut luĭ D-ḑeŭ.

MEDITAȚIUNI

Trebue a onora în mijlocul poporuluĭ sĕŭ, adecă a conserva unirea cu toțĭ credincioșiĭ, a privi pre toțĭ credincioșiĭ ca membriĭ aĭ aceluiaș cor, a edifica pre toțĭ credincioșiĭ prin sfintele oficiĭ ale Religiuniĭ. Dacă ipocrisia, care ia masca virtuților, este un rĕŭ așa de mare, respectul omenesc, care oprește cursul virtuților este câte-o-dată unul și maĭ mare; dacă cel d'întâiŭ din aceste viciurĭ descopere un suflet viclén și perfid, al doilea manifestă o inimă lașă și capabilă de a distruge cultul luĭ D-ḑeŭ, pentru că n'are putere de a'l menține.

In templul luĭ D-ḑeŭ din Ierusalim trebue să se achite cine-va de datoriile religiuniĭ, adecă trebue a se duce la Biserică și a fi al Bisericeĭ pentru a aduce jertfe demne de a se înălța la tronul celuĭ etern. Avem un părinte, ḑice Augustin, care este D-ḑeŭ; avem o mumă, care este Biserica ; amêndoĭ sunt eternĭ, și pentru aceea ne-aŭ născut spre viéța, care nu va avea sfêrșit. Ieronim ḑice : Acel ce mănâncă mielul afară de casa a căreĭ fundament e credința, nu póte fi de cât un profan, el se va pierde cu toțĭ aceĭ carĭ n'aŭ fost în corabia luĭ Noe pe timpul potopuluĭ.

PSALMUL CXVI

Și acest psalm are de titlu: Aleluia, care este împrutat din cel precedent. Acest cuvênt convine aicĭ, pentru că este o invitare făcută tuturor națiunilor și tuturor popórelor a lăuda pre Domnul.

Acest psalm este nu numaĭ fórte scurt, dar este cel maĭ scurt din tot psalteriul, pentru că este singurul, care coprinde numaĭ două versurĭ.

Nu ne putem îndoui că el cuprinde chemarea némurilor, pentru că St. Paul 'l citéză asupra acestuĭ subiect în Epistola sa către Romanĭ. Nu cred ca să fie necesar saŭ util de a vedea și aicĭ izbăvirea Iudeilor captivĭ de Babylon. Apostolul ar dovedi puțin lucru, dacă Profetul ar fi avut acest obiect compunênd acest psalm. Este adevĕrat că recurge cine-va la cele două sensurĭ literale, pentru a justifica citațiunea St. Paul, dar întrebuințarea acestor două sensurĭ nu se póte primi pretutindenea. Este numaĭ atuncĭ când litera indică lămurit fapte sigure în amêndouĕ testamentele. Aicĭ nimic nu designă invitațiunea, ce ar face-o Iudeiĭ tuturor popórelor de a recunóște mâna luĭ D-ḑeŭ în izbăvirea de lunga captivitate a Babilonuluĭ.

VERSUL I.

Lăudați pre Domnul tóte némurile; lăudați pre el tóte popórele.

Sunt două cuvinte ebreescĭ diferite pentru a exprima laudele ce se datoresc luĭ D-ḑeŭ; cel întâiŭ însémnă simplu: *Lăudați pre Domnul*; al doilea: *Înălțați-l prin laude*, și Apostolul ḑice: Lăudați pre Domnul tóte némurile și măriți-l pre el tóte popórele. Este câte o dată diferință între națiunĭ și popóre. Primul cuvênt însémnă némurĭ și al doilea Iudeĭ risipiți în diferitele părți ale lumeĭ. Acéstă distincțiune este autorisată de apostolĭ; explicând psalmul al doilea: *Pentru ce s'aŭ întărîtat némurile* etc. S'ar putea ḑice, cu tóte acestea că națiunile și popórele nu însémnă de cât némurile și că profetul se servește de aceste două cuvinte pentru a arăta totalitatea lor, universalitatea lor. Acest fel de vorbire este destul de familiară scriitorilor sacri, ca și cum s'ar ḑice: mărirea ta némurile aŭ risipit.

Acest vers dintâiŭ, invită decĭ pre tóte națiunile pământuluĭ, fără destincție de țară, de limbă, de legĭ și obiceiurĭ a lăuda și a înălța pre Domnul, care este numit aicĭ cu numele propriŭ al luĭ D-deŭ, *Iehova*, ca să arate că acelaș D-deŭ care s'a manifestat Iudeilor de atâtea vécurĭ trebuia să fie recunoscut némurilor prin predicarea luĭ Mesia.

MEDITAȚIUNI

La nicĭ un popor afară de națiunea Ebreă n'aŭ fost scriitorĭ, carĭ să fi anunțat, că D-deŭ, ce se adora de către acel popor, să fie recunoscut de tóte națiunile lumeĭ. La nicĭ un popor, afară de națiunea Iudeă, n'a fost nicĭ o tradițiune constantă, că D-deul acestuĭ popor ar fi într'o di D-deul pe care trebue să 'l adoreze tóte națiunile. La nicĭ un popor, afară de națiunea Iudeă, nu s'a dis că din acest popor va eși acel ce va face cunoscut tuturor națiunilor pe acel ce ele trebuiaŭ să 'l recunóscă într'o di. In fine, la nicĭ un popor, afară de națiunea Iudeă, nu s'a conservat cărțĭ, care să încredințeze cele treĭ puncte precedente; și ceea ce este maĭ de mirare, este că chiar cărțile acestea să fie respectate, de acéstă națiune Iudeă, care subsistă și care nu le înțelege, saŭ care le înțelege rĕŭ.

Când Iudeiĭ carĭ trăesc astă-dĭ, citesc acest psalm așa de scurt, pe care 'l explicăm, eĭ ar trebui să spue: saŭ că ceea ce dice Profetul s'a întêmplat, saŭ că acest Profet era un profet mincinos. Eĭ se feresc de a taxa buna credință a Profetuluĭ; eĭ recunosc că el a dis un adevĕr, anunțând că némurile vor recunóște pre D-deul Iudeilor. Eĭ vĕd că în adevĕr aceste némurĭ aŭ recunoscut și recunosc acest D-deŭ, eĭ vĕd că eĭ l'aŭ recunoscut prin predicarea luĭ Iis. Chr. Cu tóte acestea, eĭ resping pre Iis. Chr., acésta ni se pare neînțeles. Este adevĕrat, cu tóte acestea, că ceea ce a fost predis, se întêmplă precum a fost predis. Profetul ne pune în mână, în acest psalm de douĕ rênduri, o demonstrare a adevĕruluĭ Creștinismuluĭ.

VERSUL 2.

Că s'a întărit mila luĭ preste noĭ, și adevĕrul Domnuluĭ rĕmâne în véc.

Iată motivele laudelor care sunt datorite Domnuluĭ pentru că s'a întărit mila luĭ preste noĭ; primul motiv: pentru că adevĕrul

sĕŭ saŭ fidelitatea sa rămâne în etern; al doilea motiv: Proŧetul în expunerea celuĭ d'intâiŭ nu se desparte de némurĭ, el nu ḑice că s'a întărit mila luĭ preste noĭ, de și acésta este fórte adevĕrat. Dar recunósțe trebuința ce avea și el de milă, și de aceea se unește cu tóte popórele pământuluĭ. In expresiunea motivuluĭ al doilea, el ḑice încă ceva comun cu el și cu tóte popórele că D-ḑeŭ s'a arătat credincios în promisiunile sale către tot némul omenesc, dar el insinuă o distincțiune în raport cu Iudeiĭ, căcĭ Iudeiĭ singurĭ fiind depositariĭ promisiunilor și aĭ cărților care le conțin, eĭ singurĭ aŭ putut să fie martorĭ aĭ fidelității luĭ D-ḑeŭ. Acéstă misericordie, prin urmare, și acéstă fidelitate, aŭ apărut în venirea luĭ Mesia pentru că, ḑice Sf. Ion, *darul și adevĕrul aŭ fost date.*

In ebreŭ este propriŭ: Pentru că mila sa asupra nóstră a prisosit și adevĕrul Domnuluĭ pentru eternitate, se subînțelege *este* după stilul limbeĭ sfinte.

MEDITAȚIUNI

In D-ḑeŭ, în Is. Chr. și în noĭ carĭ predicăm Evangelia, ḑice Sf. Apostol Paul, nu este *da* și *nu*, este numaĭ *da*, adică că tóte promisiunile luĭ D-ḑeŭ aŭ fost împlinite prin Is. Chr., și că Apostolĭ luĭ Is. Chr. sunt credincioșĭ a represinta aceste promisiunĭ și a le împlini. Ast-fel este adevĕrul și fidelitatea luĭ D-ḑeŭ. Ea este infinit mângâitóre pentru drepțĭ, infinit teribilă pentru impioșĭ. Nu este *da* și *nu* în acéstă ființă imutabilă, tot ceea ce a ḑis va fi; dar dacă el a făcut promisiunĭ credincioșilor, ce se închină numeluĭ sĕŭ, el n'a amenințat maĭ puțin pre credincioșĭ, împietrițĭ, inimicĭ aĭ cuvêntuluĭ sĕŭ.

PSALMUL CXVII

Titlu este *Aliluia* împrumutat de la sfârșitul psalmuluĭ precedent în ebreŭ. Subiectul psalmuluĭ este, ca la cea maĭ mare parte din alțiĭ, interpretat divers de comentatorĭ. Nu fac de cât acest raționament: Iis. Chr. a citat un vers întreg și l'a aplicat sieșĭ. Apostolĭ după el aŭ făcut acelaș lucru. Aplicațiunea conținea chiar un argument dogmatic, căcĭ era vorba de a arăta că Iis. Chr. a venit pentru a reuni pre Iudeĭ cu Neamurile, pentru a fi piatra fundamentală a

edificiuluĭ celuĭ noŭ al Bisericeĭ. Dar acest mântuitor al lumeĭ produse ca dovadă profeția conținută în versul 22 al acestuĭ psalm, și Apostolii se serviră de atuncĭ de acelaș text pentru a sprijini acelaș adevĕr. Fariseiĭ, cărora le vorbea Iis. Chr., nu se opriră contra citațiuneĭ, nicĭ asupra întrebuințărĭ eĭ. Toți preoții adunațĭ pentru a examina doctrina Apostolilor și audind pre St. Petru citând versul psalmuluĭ și aplicându'l lămurit la Iis. Chr., departe de a ataca dovada sa, se miraŭ că aceĭ ómenĭ, carĭ se păreaŭ fără știință, să întrebuințeze așa de mult scriptura lor.

Maĭ mult, este un alt vers în psalm, (24) din care poporul din Ierusalim întrebuințézĕ o parte pentru a onora pre Iis. Chr. când intra cu triumf în acest oraș; ceea ce dovedește, că opinia comună era că în Psalm este vorba de Mesia. Decĭ, fiind-că avem aceste douĕ motive așa de lămurite și așa de tarĭ pentru a nu înțelege psalmul de cât de Iis. Chr., pentru ce să căutăm aiurea alte obiecte pentru a explica acest imn frumos? Se va rĕspunde douĕ lucrurĭ: întâiŭ că cele douĕ versurĭ în cestiune pot privi pre Iis. Chr. fără ca restul Psalmuluĭ să se rapórte la el: al doilea că póte să fie în acest psalm douĕ sensurĭ literale, unul aplicabil la Iis. Chr. și altul la vre-un eveniment din alianța veche. Recunosc soliditatea acestor rĕspunsurĭ, când sunt în adevĕr evenimente cunoscute de istoria poporuluĭ luĭ D-ḑeŭ, și că este necesar de a le vedea în textul unuĭ profet; căcĭ atuncĭ acest text póte să conție douĕ sensurĭ literale, saŭ maĭ bine în cea maĭ mare parte a nu se raporta de cât la evenimentele alianțeĭ vechĭ, și a constata nu maĭ puțin vre-o profeție, care nu privește de cât pe noul testament. Aș putea da exemple de aceste douĕ cazurĭ. Dar în psalmul 117, unde avem douĕ versurĭ care privește pre Iis. Chr., cele-l'alte versurĭ nu designă nicĭ un fapt, chiar din timpul luĭ David saŭ vre-un alt autor al psalmuluĭ. Conchidem dar, că este maĭ sigur a'l aplica întreg la timpul luĭ Iis. Chr. de cât de a vedea saŭ victoriile luĭ David

asupra Filistenilor și Ebuseilor, saŭ folósele ce le avură Iudeiĭ după întórcerea din captivitate asupra inimicilor, saŭ catastrofa luĭ Cambyse, care ar fi Gog și Magog, designat de Iezechil, etc.

Uniĭ voesc ca acest psalm să fie dramatic, că Profetul, vorbește aicĭ până la versul 22, apoĭ poporul până la 24, pe urmă preoțiĭ până la 27, în fine, Profetul până la fine. Tóte acestea nu se pare a fi necesare. Profetul singur póte fórte bine să reciteze tot psalmul în privirea luĭ Iis. Chr. și a Bisericeĭ sale.

VERSURILE 1, 2, 3, 4.

Mărturisiți-vĕ Domnului că este bun; că în veac este mila luĭ. Ḍică dar casa luĭ Israil că este bun; că în veac este mila luĭ. Ḍică casa luĭ 'Aaron, că este bun; că în veac este mila luĭ. Ḍică toțiĭ ceĭ ce se tem de Domnul, că este bun; că în veac este mila luĭ.

Este o singularitate în ceĭ LXX; Eĭ repetă la tus patru versurile *că este bun*; pun la al doilea *casa luĭ Israil,* la al patrulea, *toțiĭ ceĭ ce se tem de Domnul.* Vulgata este maĭ conformă cu Ebreul, ea nu se îndepărtéză de el de cât repetind la al doilea vers *quoniam bonus*, două cuvinte carĭ nu sunt în text. Aceste diferințĭ nu influințéză în sens, pentru că ebreul la primul vers ḍice tot ceea ce adaugă ceĭ LXX, afară de cuvêntul toțĭ în versul 4; dat propositiunea fiind indefinită, echivaléză cu o propositiune universală.

Se vede că aceste versurĭ conțin o învitare generală la tótă națiunea sfântă și la toțĭ aceĭ carĭ se tem de Domnul, de a celebra bunătatea sa și misericordia sa, din causa bine-facereĭ rĕscumpĕrăreĭ; pentru că precum credem, acest psalm privește pre Iis. Chr. și Biserica sa. Profetul vede în spirit tot Israilul, tot ministerul sacerdotal, pre toțĭ ómeniĭ carĭ se tem de D-ḍeŭ, chemațĭ la noua alianță, care este culmea bunătățiĭ și a misericordieĭ divine și el 'ĭ îndémnă a înălța pe autorul unuĭ dar așa de prețios.

MEDITAȚIUNI

Bunătatea, ḍice St. Augustin, este un talent propriŭ luĭ D-ḍeŭ, nu aparține de cât luĭ.

Când unul din căpeteniile sinagogeĭ, care nu pătrundea misterile D-ḍeŭ-Omuluĭ; numi pre Iis. Chr. *Invĕțătorule*

bun, Iis. Chr. se părea că 'l înfruntă, ḑicêndu-l, că numaĭ *D-ḑeŭ e bun;* ca și cum ar fi voit să ḑică: Numindu-mĕ bun, recunóște dar că sunt D-ḑeŭ; căcĭ, propriŭ vorbind, numaĭ D-ḑeŭ e bun. Se vede că Iis. Chr. făcênd acest rĕspuns, avea în vedere versul Profetuluĭ nostru: Mărturisi-vĕ Domnuluĭ, că este bun; acésta e ideia câtor-va comentatorĭ, carĭ adaogă că nu se numeaŭ nicĭ-o-dată doctorĭ legiĭ *învĕţătorĭ buni*, ci numaĭ învĕţătorĭ.

Dar cine sunt aceĭ ce pot să înalţe și să cunóscă bunătatea și misericordia luĭ D-ḑeŭ? St. Crisostom rĕspunde cu Psalmistul, că sunt ómenĭ carĭ se tem de D-ḑeŭ; căcĭ aceste perfecţiunĭ divine nu ating, ḑice St. Părinte, de cât pe aceĭ carĭĭ sunt ocupaţĭ numaĭ cu plăcerile lor, aceĭ carĭĭ nu privesc necazurile acesteĭ vieţĭ ca efecte ale bunătăţiĭ și ale milostivireĭ divine; aceĭ carĭ nu cugetă nicĭ-o-dată asupra natureĭ adevĕratuluĭ bine și asupra natureĭ adevĕratuluĭ rĕŭ; aceĭ carĭĭ nu gândea la enormitatea pĕcatelor lor și la opoziţiunea, care este între D-ḑeŭ și pĕcatul; aceĭ carĭĭ voesc să judece de bunătatea luĭ D-ḑeŭ, prin aceea a ómenilor, cu tóte că este o distanţă infinită între una și alta. Excelentă instrucţiune, din care fie-care articol procură o materie bogată de consideraţiunĭ, orĭ pĕcătoșilor, orĭ drepţilor.

VERSURILE 5, 6, 7.

Din necaz am chemat pre Domnul; și m'a auḑit întru desfătare. Domnul este mie ajutor; și nu mĕ voiŭ teme ce-mĭ va face mie omul. Domnul este mie ajutor; și eŭ voiŭ privi asupra vrăjmașilor meĭ.

La al doilea vers s'ar putea traduce; Nu mĕ voiŭ teme; ce póte să'mĭ facă omul?

La al treilea vers în ebreŭ este: Domnul este cu mine între aceĭ ce 'mĭ ajută. Ieronim totușĭ traduce ca versiunile nóstre: *Domnul este mie ajutor.* Ebreul s'ar părea că ḑice: D-ḑeŭ nu numaĭ, că e protectorul aceluĭ ce 'l cheamă, dar și principalul mobil al ajutoruluĭ ce 'l primește de la alţiĭ.

Aceste treĭ versurĭ se crede că exprimă sentimentele luĭ Iis. Chr. care după Sf. Pavel, în ḑilele vieţeĭ sale pămêntești, s'a rugat cu strigărĭ marĭ și lacrimĭ, și care a fost auḑit din cauza supunereĭ sale respectuóse. Credincioșiĭ din tóte timpurile aŭ imitat exemplul sĕŭ: eĭ aŭ invocat pre Domnul în necaz; Domnul a luat apărarea lor și aŭ biruit pre inimiciĭ mântuiriĭ sale.

MEDITAȚIUNI

Dacă Iis. Chr. a cerut protecțiunea părinteluĭ sĕŭ în ḑilele vieței sale pămênteștĭ, este cineva pre pămênt, care să se pótă mândri, că n'are trebuință de acéstă protecțiune, saŭ care trebue să se îndepărteze de acéstă cale ce ne-aŭ tras-o Iis. Chr.?

Dacă avem vr'o speranță în rugăciune, în acéstă faptă sfântă care ne unește cu D-ḑeŭ prin considerațiunile spiritului și prin afecțiunile inimeĭ, putea-vom să ḑicem că în necazul nostru nu ne-a venit ajutorul Domnuluĭ?

Dacă ne temem câte-o-dată de ómenĭ, dacă ne înspăimêntăm de vicleniile saŭ violențele lor, óre nu pentru că eram departe de D-ḑeŭ, că ne sprijineam pe mijlócele curat omenești și prin urmare fórte incapabile de a ne liniști?

Dacă noĭ nu cunóștem lărgimea inimeĭ de care vorbește aicĭ și în alt loc Profetul, óre nu ne lipsește încrederea în D-ḑeŭ, că nu cunóștem calea dragosteĭ în care merge sufletele credincióse și generóse?

VERSURILE 8, 9.

Bine este a nădăjdui spre Domnul, de cât a nădăjdui spre Domn. Bine este a nădăjdui spre Domnul, de cât a nădăjdui spre boerĭ.

Ceĭ LXX și Vulgata păzește aicĭ modul de exprimare al Ebreilor: *bine este* în loc de *maĭ bine este.* Cred că este în text o finețĭ care nu se simțește în versiunĭ. El ḑice propriŭ: maĭ bun lucru este a alerga la D-ḑeŭ, de cât a nădăjdui în om; și la al 2-lea *în principĭ*: A alerga la cineva este a căuta un azil; a nădăjdui în cineva, este a se sprijini pe protecția sa. Dar profetul ḑice că este maĭ bine a *căuta* numaĭ ajutorul Domnuluĭ, de cât a se sprijini pe om saŭ chiar pe principĭ. Va să ḑică, că numaĭ dorința de a avea de protector pe D-ḑeŭ valorézĭ maĭ mult de cât tóte motivele, ce s'ar aduce pentru a se sprijini pe ómenĭ saŭ boerĭ.

MEDITAȚIUNI

Sf. Chrisostom adună multe texte din scriptură, care afirmă aceea ce ḑice Profetul de confiența în D-ḑeŭ; pe

urmă el presupune că 'i se face acéstă obiecțiune. Am sperat în Domnul și n'am fost protejat, și m'am amăgit în speranțele mele! O omule, rĕspunde curênd, nu te scula asupra cuvêntuluĭ luĭ D-ḑeŭ, care este așa de formal și așa de des repetat; speranța ta s'a amăgit, pentru că a fost slabă, pentru că aĭ perdut curagiul, pentru că n'aĭ așteptat momentul Domnuluĭ, pentru că aĭ avut o credință șovăitóre. Veḑĭ Niniveteniĭ, veḑĭ pre Iona; n'aŭ fost eĭ ajutațĭ în pericolul urgent ce'ĭ amenința? Căcĭ când lipsește tóte mijlócele omenești, trebue a avea maĭ multă nădejde; când totul se pare desperat, D-ḑeŭ vine în ajutorul nostru.

Este multă credință în acéstă instrucțiune, dar ea are încă trebuință de a fi explicată. Maĭ întâiŭ este un etern adevĕr, că maĭ bine este a nădăjdui în D-ḑeŭ de cât în ómenĭ; saŭ maĭ bine, că trebue a se nădăjui numaĭ în D-ḑeŭ și nicĭ-de-cum în ómenĭ. Dar care vor fi obiectele încredereĭ nóstre în D-ḑeŭ? Crede-vom noĭ că în bólă el ne va da sănătate; că în perderea avereĭ nóstre, stăreĭ nóstre, reputațiuneĭ, el ne va restabili pe deplin în posesiunea ce am avut? Intr'un cuvênt, așteptăm noĭ minunĭ de la a-tot-puternicia sa pentru a obținea aceea-ce dorim?

Ar fi a deschide pórta ilusiuneĭ, a ispiti pre D-ḑeŭ și a ne face nedemnĭ de protecțiunea sa. Primul obiect al încredereĭ nóstre, trebue să fie mântuirea, învingerea patimilor nóstre, ertarea pĕcatelor.

Al doilea obiect, trebue să fie mângâerea și pacea inimeĭ în nevoile nóstre temporale. D-ḑeŭ nu va face minunĭ pentru a ne da sănătate, avere, stima lumiĭ; dar ne va face să gustăm folósele infirmitățiĭ, sărăcieĭ, umilințelor. Va face ca să fim maĭ mulțumiți în privațiunile averilor acesteĭ vieți, de cât dacă le-am poseda. Iată ceea-ce ómeniĭ și principiĭ chiar nu pot să ne dea. Iis. Chr. ḑicea apostolilor sĕĭ: Veți avea necazurĭ în lume; dar aveți nădejde, eŭ am biruit lumea. El le maĭ ḑice: Voiŭ îndepărta de la voĭ necazurile, dar: Vĕ voiŭ face superiorĭ tuturor persecuțiunilor ce vĕ va putea face lumea, căcĭ este un inimic pe carele l'am învins.

VERSURILE 10, 11, 12.

Tóte neamurile m'aŭ înconjurat și întru numele Domnuluĭ 'ĭ-am frânt pre eĭ. Inconjurând, m'aŭ înconjurat și întru numele Domnuluĭ 'ĭ-am înfrânt pre eĭ. Inconjuratu-m'aŭ ca albinele fagurul, și s'aŭ aprins ca focul în spinĭ, și întru numele Domnuluĭ 'ĭ-am biruit pre eĭ.

Ebreul ḍice în aceste treĭ versurĭ, *îĭ voiŭ isbăvi* în loc de *'ĭ-am frânt pre eĭ;* dar Fer. Ieronim traduce ca versiunile nóstre, *ultus sum eas.* Cuvêntul *in* este de prisos în Vulgata precum și *quia* care este un ebraism. Trebue decĭ ca verbul אמילם să însemne iarășĭ a *birui*; în fond a distruge inimiciĭ, este a'ĭ înfrânge; cât pentru viitor se știe că în ebreŭ este aceeașĭ însemnare cu preteritul.

Este maĭ multă dificultate în versul al 3-lea unde ebreul ḍice: Ele aŭ fost stinse ca focul în spinĭ; în loc de ele s'aŭ aprins saŭ a ars. Parafrasa haldaică traduce ca versiunile nóstre: Ardent sicut ignis in spinis; și acest sens este preferabil celuĭ al ebreuluĭ; căcĭ dacă aceste naţiunĭ ar fi fost consumate, distruse, ca focul în spinĭ, ar fi fost inutil Profetuluĭ de-a maĭ adăoga că 'ĭ-aŭ înfrânt pre eĭ chemând numele Domnuluĭ, pentru că deja ele ar fi fost distruse, și acéstă nulitate se pare încă maĭ visibilă dacă se presupune viitorul, eŭ îĭ voiŭ distruge. Este decĭ tótă aparența că ceĭ LXX și parafrasa haldaică aŭ luat verbul ebreŭ דעכו în însemnarea activă exarserunt, și nu extinctae sunt; saŭ maĭ bine Septuaginta și parafrasa haldaică aŭ citit דלקו care însémnă *arserunt*; saŭ maĭ bine eĭ aŭ citit בערו exarserunt. Traducĕtorul engles a simţit bine că traducţiunea literală nu putea să convie cu la pasiv *extinctae sunt*; căcĭ după ce a ḍis că aceste naţiunĭ s'aŭ stins ca focul în spinĭ, el nu pune ca în versul precedent: Dar în numele Domnuluĭ îĭ voiŭ distruge; el pune: Căcĭ în numele luĭ D-ḍeŭ îĭ voiŭ distruge. Dar acest *căcĭ* este pus aicĭ pentru a da un sens resonabil versuluĭ.

Ceĭ LXX pun la versul al 3-lea *Inconjuratu-m'aŭ ca albinele fagurul,* ceea-ce nu face un sens rĕŭ: dar acest fagur de miere nu este exprimat în ebreŭ nicĭ în Vulgata. Acéstă versiune ḍice: *ultus sum in eos,* cu tóte că *gentes* este la substantivul femenin și ceĭ LXX αὐτοὺς, cu tóte că ἔθνη este neutru. Aceste versurĭ s'aŭ alipit de ebreŭ unde גוים este la masculin.

Aceste versurĭ convin luĭ Iis. Chr. și Bisericeĭ. Inimiciĭ nenumĕraţi 'ĭ-aŭ înconjurat, dar eĭ aŭ fost distrușĭ. Iis. Chr. și Biserica aŭ rĕmas și vor sta în etern.

MEDITAŢIUNI

Care este credinciosul servitor al luĭ D-ḍeŭ care să nu pótă ḍice că inimiciĭ mântuireĭ 'l încunjură neîncetat, cum

jócă un roiŭ de albine împrejurul unuĭ fagur de miere, saŭ atacă pe acel ce voește a despoia știubeiul lor? Acéstă trupă de adversarĭ, nu este ea ca un foc, care cade pe niște spinĭ uscațĭ și care 'ĭ consumă la moment? Afară de puterile iaduluĭ care se frămîntă neîncetat împrejurul nostru, câte furtunĭ se înalță în inima nóstră proprie! Ah! ḑicea St. Ieronim, dacă nu e nimic maĭ fericit de cât creștinul, pentru că împărăția cerurilor, este promisă, nu este iarășĭ nimic maĭ greŭ, pentru că este în tóte ḑilele în pericol de a perde adevĕrata viéță, care este mântuirea. Dacă nu este nimic maĭ forte, pentru că triumfă de demon, nu este iarășĭ nimic maĭ slab, pentru că se lasă a fi învins prin inclinațiunile sale trupeștĭ.

Dar douĕ lucrurĭ mângâe extrem sufletul credincios; întâiŭ este că ostenelele sale și luptele sale sunt de puțină durată; a doua este că urmările victorieĭ sunt eterne. Trebue ca să fie un pămênt al celor viĭ, ḑicea Fer. Augustin, pentru că acesta este pămêntul morților. Acéstă gândire așa de scurtă 'mĭ demonstra existența prea fericiteĭ nemuririĭ. Viéța este înainte de mórte; viéța există din tótă eternitatea, și mórtea nu se întêmplă de cât în timp. Este o nenorocire, că a intrat mórtea în lume, căcĭ la început nu trebuia să fie de cât viéță.

Dacă ómeniĭ sunt îndreptațĭ, trebue ca să li se redea viéța; acest pămênt pe carele 'l locuim este nu maĭ puțin încă pămêntul celor morțĭ; trebue dar să fie o stare unde să nu fie de cât viéța, trebue să fie un pămênt al celor viĭ, unde mórtea să nu maĭ aibă acces.

VERSURILE 13, 14.

Impins fiind, m'am povêrnit să cad și Domnul m'a sprijinit. Tăria mea și lauda mea este Domnul și mi s'a făcut mie spre mântuire.

Textul ḑice: Impingênd, m'aĭ împins ca să cad; și ebraiștiĭ presupun că Psalmistul adreséză cuvêntul la trupa inimicilor sĕĭ saŭ la capul lor, fără care acéstă a doua persónă ar fi neinteligibilă. St. Ieronim ḑice: Impulsus pellebar. S'ar părea să fie o greșală în text prin adițiunea uneia saŭ a douĕ litere, care formézĕ a doua persónă. Dar orĭ-cum ar fi, sensul este, că acel ce vorbește a fost împins de inimiciĭ sĕĭ, așa că a fost în pericol să cadă.

Domnul 'l-a susținut, 'l-a scăpat; și declară în consecință că Domnul este tăria sa și obiectul laudelor sale.

Versul al doilea este acelaș cu acel din cântarea luĭ Moisi, după trecerea prin marea Roșie.

Fer. Augustin a citit: Tanquam cumulus arenae impulsus sum; neapărat pentru că eraŭ exemplare grecești unde se citea ὡσθείν, în loc de ὠθείς; căcĭ θή în Pausanias și chiar în Aquila, traducĕtorul Bibliei, este luat pentru cumulus arenae; dar acéstă lecțiune, fie în grec fie în latin, este viciósă.

MEDITAȚIUNI

D-ḑeŭ întârdie câte odată ajutorul sĕŭ, el aștéptă ca căderea să fie apropiată pentru ca omul să simțéscă slăbiciunea sa și să nu'și atribue victoria. Când omul se încrede pe puterea sa și când are opiniune bună de virtutea sa saŭ de talentele sale, căderea sa este sigură; ceea ce face, ca acel carĭĭ hotărîtorĭ se expun pericoluluĭ, cad în prăpastie, de și nu se vĕd, saŭ eĭ cred că nu aŭ căḑut. Aceĭ carĭĭ frequentéză societățile periculóse ale lumiĭ, nu pot ḑice, că *D-ḑeŭ este tăria lor*, căcĭ D-ḑeŭ nu le-a făgăduit a'ĭ susținea. Tot asemenea e și cu aceĭ carĭĭ fără necesitate citesc lucrărĭ impióse și licențióse; de aceĭ carĭ fac întreprinderĭ laudabile în óre-care privirĭ dar strĕine de starea lor; de aceĭ carĭĭ nu pun nicĭ o limită curiosităților lor, carĭĭ voesc să știe, să audă, să vadă tot ce se petrece în lume; tăria luĭ D-ḑeŭ de și infinită nu 'ĭ va susținea.

Treĭ părți din ómenĭ sunt Pelagienĭ în purtare; eĭ nu se reazimă de cât pe eĭ și industria lor. Li se recomandă aceea chiar din copilăria lor li se ḑice, că trebue a forma timpurĭŭ întreprinderĭ, că este necesar a mări privirile sale, a intra în societățĭ unde se învață arta de a înainta, a face avere, a câștiga considerațiune. Nu li se vorbește nicĭ de propria lor slăbiciune, nicĭ de protecțiunea luĭ D-ḑeŭ. Ast-fel căderile se înmulțesc la infinit, și lumea, plină de mândrie și îngâmfare, se menține în acea stare de conrupțiune care 'l face infinit, desprețuit, înaintea luĭ D-ḑeŭ, a îngerilor, drepților.

Este un izvor nesecat de reflexiunĭ în aceste cuvinte. *Tăria mea și lauda mea este Domnul*, ar trebui chiar a se traduce după ebreŭ: *Tăria mea și căutarea mea este Domnul saŭ cel Etern.* Omenĭĭ sunt slabĭ și demnĭ de

despreţ; dar D-ḑeŭ este tăria esenţială și merită omagiul tuturor fiinţelor; ómeniĭ abuzéză creḑêndu-se tarĭ și glorificându-se pe sine; dar D-ḑeŭ nu ḑice de cât adevĕrul, când el declară că este D-ḑeŭ tare și că luĭ 'i se datorește tótă onórea, că nu va ceda gloria sa la nimenĭ. Omeniĭ nu sunt nicĭ-o-dată maĭ tarĭ și maĭ stimabilĭ de cât când sunt încredinţaţĭ de nimicnicia lor, și D-ḑeŭ a desfășurat tótă puterea sa și tótă gloria sa, când s'a înjosit făcêndu-se asemenea nouĕ. Iis. Chr. pe cruce era tăria luĭ D-ḑeŭ, el era Domnul glorieĭ. Omenilor, învăţaţi-vĕ dar în ce consistă adevĕrata tărie și adevĕrata glorie.

VERSUL 15.

Glas de bucurie și de mântuire în corturile drepţilor.

De sigur, acest vers este ca o urmare a celuĭ precedent. Acel ce vorbește în psalm fiind izbăvit prin protecţiunea divină, învită aicĭ pre drepţĭ a mărturisi bucuria lor și recunoștinţa lor, saŭ dacă nu voeștĭ invitaţiune, va fi simplu recitarea sentimentelor ce le expune în acest vers și în versurile care urméză.

Fiind-că versul 14 este începutul cântăreĭ luĭ Moisi, cred că acest vers este în formă de parenteză și că versul 16 se légă cu al 14-lea, așa că mulţumirea începe din versul al 14-lea.

Se vede că dacă psalmul are de obiect rĕscumpĕrarea ómenilor și victoriile luĭ Mesia asupra pârâtuluĭ și a morţiĭ, nu este nimic maĭ analog în acest obiect, ca strigările de veselie și mulţumirile drepţilor saŭ maĭ bine ale ómenilor îndreptaţĭ.

Textul ebreŭ este maĭ lung în acest vers, el adaugă cele patru cuvinte d'intâiŭ ale versuluĭ următor. Se pare că acéstă divisiune nu este bună și că aceste patru cuvinte sunt maĭ bune în versul 16.

MEDITAŢIUNI

Dacă este pre pămênt o cântare de veselie, acésta nu póte fi de cât în locuinţa celor drepţĭ. Dar care este acéstă locuinţă, ḑice Sf. Chrisostom? Un pavilion, un cort; nu este un loc unde să se pretindă a fi stabilit pentru totdéuna. Abraam și alţĭ patriarchĭ locuiaŭ în corturĭ pentru că eĭ știaŭ că viéţa acésta nu este de cât o călĕtorie, și că privea totdéuna sfârșitul la care trebuia să ajungă.

Strigătul de veselie, de care vorbește Profetul este un strigăt al mântuireĭ, pentru că drepţiĭ știŭ că intrarea ce-

ruluĭ le-a fost deschisă de Iis. Chr. Acéstă speranță 'ĭ susține prin vijeliile acesteĭ vieți. Martiriĭ în închisoriĭ și pe trunchiurile de tăere, cântaŭ laudele Domnuluĭ. Pavel și Sila petreceaŭ nóptea în lanțuriĭ, lăudând și bine-cuvêntând pre D-ḑeŭ. Lumea nu înțelege acest soiŭ de mister, el privește ca nenorociți pre aceĭ ce sufer pentru Is. Chr.; și din partea lor aceștĭ sfinți se miră că partisaniĭ lumeĭ petrec viéța lor în plăceriĭ, care nu pot să 'ĭ umple de cât de tulburare și de amărăciune.

VERSUL 16.

Drépta Domnuluĭ a făcut putere, drépta Domnuluĭ m'a înălțat, drépta Domnuluĭ a făcut putere.

Aicĭ e cântarea de biruință acelor drepți; eĭ nu atribue triumful lor de cât mâneĭ celuĭ a tot puternic a luĭ D-ḑeŭ și repetă de douĕ orĭ: Mâna Domnuluĭ a desfășurat forța sa. Aicĭ e stilul sentimentuluĭ, ebreul ḑice: Mâna luĭ D-ḑeŭ s'a înălțat saŭ mâna luĭ D-ḑeŭ. înalță (dextera Domini exaltans). A doua însemnare aŭ urmat-o și ceĭ LXX, adăogând pronumele personal *me*. Nu putem ḑice nimic asupra traducțiuneĭ acesteia, de și este iarăși adevĕrat, că *mâna luĭ D-ḑeŭ*, când lucréză minunĭ, se înalță și este glorificată.

MEDITAȚIUNI

Maica Domnuluĭ ḑice iarăși în minunatul sĕŭ imn: *Făcut-a tărie cu brațul sĕŭ* etc. și ea vorbește de tăria rescumpĕrareĭ. Dacă spiritul credinței ar fi în toțĭ creștiniĭ, eĭ ar fi necontenit ca într'un extas la amintirea acesteĭ opere unde tóte atributele divinității se manifestă cu atâta strălucire. Ar fi de ajuns pentru a ceti epistolele Sf. Pavel, ca să se simțéscă, ce lucra asupra unuĭ suflet credincios gândirea luĭ Iis. Chr. și a tot ceea ce el a făcut pentru noĭ. Acest Apostol persecută pre Iis. Chr. și ucenicĭĭ sĕĭ; la care 'ĭ îndemna zelul falș al legiĭ; el fu de-odată luminat, desamăgit și marele caracter al luĭ Iis. Chr. se zugrăvi așa în sufletul sĕŭ, că nu se putu ocupa de nicĭ un alt obiect. El 'ĭ cuprinse tóte trăsurile, desfășură tóte raporturile, și trase tóte consequențele. «Dragostea luĭ Iis. Chr., ḑicea Sf. Chrisostom, fu viéța luĭ Paul; acésta fu pentru el, lumea, cerul, presentul, viitorul, bucuria tuturor bunurilor. Ceea ce nu conducea la

acéstă dragoste 'i se părea de nesuferit. Tóte lucrurile sensibile, el le dispreţuia ca iarba ce se calcă în picióre. Toţi tiranii şi tóte popórele înarmate contra luĭ, nu'l intimidaŭ mai mult de cât insectele, care n'aŭ de cât un moment de existenţă. Mórtea, turmentele, necazurile, el le privea ca nişte jocurĭ de copiĭ, dacă n'ar fi trebuit să le sufere pentru Iis. Chr.; căcĭ atunci, el le căuta şi le primea cu tótă inima. El era maĭ venerabil în lanţurĭ de cât Neron sub corónă; el primea cu maĭ multă grabă numele de cât învingĕtorĭ preţul alergărĭ. Paul nu numaĭ era aprins de dragoste, el era totul dragoste, precum fierul în cuptor nu se maĭ pare a fi fier, ci foc».

VERSURILE 17, 18.

Nu voiŭ muri ci voiŭ fi viŭ şi voiŭ povesti lucrurile Domnuluĭ. Certând m'a certat Domnul şi morţiĭ nu m'a dat.

Toţi credincioşiĭ instruiţi de doctrina Evangelieĭ, pot să'şĭ aplice aceste douĕ versurĭ. Eĭ ştiŭ că lipindu-se de Iis. Chr., mórtea pĕcatuluĭ nu va avea putere asupra lor şi că le este destinată o înviere gloriósă în ḑiua cea maĭ de pe urmă. Nimenea dintre eĭ nu este scutit de suferinţă, nicĭ de a se pocăi pentru greşalele în care cad pe fie-care ḑi. D-ḑeŭ 'ĭ pedepseşte ca părinte pentru ca să le conserve moştenirea cerească. Fer. Augustin citeşte: Emendans emendavit me; este acelaş sens. Unii traduc ebreul: Erudiens erudivit me; acest sens se împacă iarăşi cu cele-l'alte douĕ.

Dacă acest Psalm se mărginea la Iudeiĭ din Babilon, ar fi trebuit să se pue multe excepţiunĭ în acéstă frasă. *Nu voiŭ muri şi voiŭ fi viŭ*; m'a instruit prin pedepse, dar nu m'aŭ dat morţiĭ. Câţĭ dintre eĭ aŭ murit în captivitate! Câţĭ trebuia să móră încă înainte de executarea promisiunilor! naţiunea nu trebue să se stingă dar ca în deşert. Israilteniĭ maĭ jos de douĕ-ḑecĭ de anĭ n'ar fi putut cânta o cântare unde să fi fost: *Nu voiŭ muri*, de şi naţiunea trebue să se perpetue, ast-fel în proporţie, aceştĭ captivĭ din Babilon nu trebuia să cânte cel puţin cu o voce unanimă, *nu voiŭ muri*, pentru că muréŭ în tóte ḑilele. Aceste marginĭ date psalmuluĭ 'ĭ asigură un sens prea mic şi prea puţin esact, a'l lua în rigórea termenilor ; pe când aplicându-l la Biserica luĭ Iis. Chr. totul este mare, totul este adevĕrat, totul este de-o precisiune perfectă.

MEDITAŢIUNI

Iis. Chr. ḑicea Iudeilor: *Adevĕr ḑic vouĕ, dacă cine-va păzeşte cuvêntul meŭ, nu va muri nicĭ-o-dată.* Şi aceĭ

Iudeĭ îĭ răspundeaŭ, că are drac, pentru că promitea discipolilor sĕĭ că nu vor muri nicĭ-o-dată, pe când Abraam și Profeții murise cu toții. Iis. Chr. vorbea de viéța spirituală, care consista în dragostea luĭ D-ḑeŭ și de învierea gloriósă destinată drepților. Dar acești Iudeĭ groși și mărginiți la obiectele sensibile, nu înțelegeaŭ învățătura acésta, saŭ maĭ bine, animositatea lor în contra luĭ Iis. Chr. îĭ făceaŭ incapabilĭ de a o înțelege. Acest cuvênt al Mântuitoruluĭ este interpretarea cu totul naturală a acesteĭ părțĭ a psalmuluĭ. Profetul, care îĭ este autorul, știa că este o viéță mult maĭ prețiósă de cât aceea a corpuluĭ, și că acel care era așteptat ca speranța luĭ Israil, va da acéstă viéță tuturor acelor ce vor crede în el. *Nu voiŭ muri, ci voiŭ fi viŭ*, este o propositie equivalentă cu aceea a luĭ Iis. Chr. Viéța ce eŭ voiŭ da va dura în vecĭ, ea nu va fi urmată de mórte. Dacă suntem ca Iudeiĭ, vom ḑice iérăși că Apostolii, martirii și sfinții sunt morți, că însuși Iis. Chr. a fost supus la mórte, și vom disputa contra textuluĭ Evangelieĭ ca și contra aceluĭ al Profetuluĭ. Dar să înălțăm spiritele nóstre pentru explicarea unuia și a altuia, și vom recunóște adevĕrul, vom iubi viéța acésta, care ne este promisă, și vom păzi cuvêntul luĭ Iis. Chr. pentru a o obținea.

VERSURILE 19, 20.

Deschideți mie porțile dreptății, și intrând într'ênsele,
mĕ voiŭ mărturisi Domnuluĭ. Acésta este pórta Domnuluĭ, drepții
vor intra într'ênsa.

Cea maĭ mare parte din interpreți explică aceste versurĭ de intrarea în templu, unde nu eraŭ admiși de cât Israeliții, numiți *drepți* din causa profesiunii ce făceaŭ de a servi pre D-ḑeŭ cel adevĕrat. Dacă ceea-ce am ḑis până aicĭ este de vr'o greutate, se va vedea maĭ bine intrarea în Biserică, care este *pórta Domnuluĭ* saŭ chiar intrarea în cer unde se laudă în etern cel prea Inalt. Sfinții părinți aŭ adoptat aceste douĕ sensurĭ.

Nu este nimic maĭ natural aicĭ de cât de a vedea Biserica luĭ Iisus Chr. care s'a ḑis pórta prin care trebue a intra, și care a vorbit de pórta strâmtă unde nu intră de cât drepții. Iudeiĭ credincioși și némurile învită pre predicatorii Evangelieĭ a le deschide porțile dreptății; adică a'ĭ conduce în căile mântuiriĭ. Eĭ promit de a cânta laudele Domnuluĭ și de a'ĭ mărturisi recunoștința pentru rĕscumpĕrarea ce le-aŭ dat'o prin Iis. Chr.

Se pare că în aceste versurĭ trebue a privi aceste cuvinte: *Acésta este pórta Domnuluĭ, drepţiĭ vor intra aicĭ*, ca puse în parantese. Ast-fel în versul 20 se légă naturalmente cu ceea-ce precede. Voiŭ lăuda pre Domnul etc.

MEDITAŢIUNI

Profetul vorbeşte aicĭ de maĭ multe porţĭ pentru că se serveşte de numĕrul plural; el adaogă că una din aceste porţĭ este aceea a Domnuluĭ, şi că drepţiĭ vor intra în ea. Recunosc dar douĕ porţĭ, douĕ temple, douĕ case ale luĭ D-ḑeŭ: Biserica şi Cerul. Biserica este cea d'întâiŭ locuinţă a creştinuluĭ, dar în acéstă viéţă drepţiĭ sunt amestecaţĭ cu pĕcătoşiĭ; trebue a aştepta momentul, când să se ḑică numaĭ drepţilor: *Intră întru bucuria Domnuluĭ tĕŭ.* Fericiţĭ, ḑice Apostolul mult iubit, aceĭ carĭ spală hainele lor în sângele meluluĭ, eĭ vor avea drept asupra arboreluĭ vieţeĭ şi vor intra prin porţile cetăţiĭ. Afară de locul acela, câiniĭ, înşelătoriĭ, nerușinaţiĭ, omuciḑiĭ, idolatriĭ, toţĭ aceĭ carĭ iubesc şi carĭ practică falşitatea. Este vorba de a intra prin acéstă pórtă a Domnuluĭ, de a fi admişĭ în acest templu a cărui fundament este pus, ḑice sf. Augustin, pentru că este Iis. Chr. care se construeşte în tóte ḑilele, pentru că pietrile sunt credincioşiĭ, dar care nu va fi dedicat de cât la sfârşitul vécurilor, pentru că trebue a aştepta ca să înviem pentru a nu maĭ muri.

VERSURILE 21, 22.

Mărturisimĕ-voiŭ ţie că m'aĭ auḑit şi te-aĭ făcut mie spre mântuire. Piétra care nu o aŭ socotit ḑiḑitoriĭ, acésta s'a făcut în capul unghiuluĭ.

Nu este un singur cuvênt în aceste versurĭ care să nu fie repetat în Matheiŭ şi însuşĭ Is. Chr. îşĭ aplică acest loc. Se citeşte acelaş lucru în Sf. Marcu, în sf. Luca, în faptele apostolilor, în cea d'întĕiŭ epistolă a sf. Petru; şi chiar aŭ fost preḑisă de Isaia în aceiaşĭ termenĭ, cel puţin de piétra unghiulară pusă în temelie şi pusă de Domnul.

Se găseşte în câţĭ-va comentatorĭ, sisteme pentru a aplica aceste versurĭ la David, Zorobabel la poporul Iudeŭ când s'a întors din captivitate. Uniĭ ḑic că David, alungat de Saul şi de ceĭ marĭ aĭ naţiuniĭ, devenise prin protecţiune divină ca piétra unghiulară a celor douĕ împărăţiĭ a luĭ Iuda şi Israil; ca şi cum pe timpul sĕŭ

Iuda și Israil ar fi fost două națiuni diferite, și ca și cum Saul înaintea lui n'ar fi reunit tóte triburile sub stăpânirea sa. Zorobabel fu unul din capii națiunii la întórcerea din captivitate, dar cum a fost el nesocotit de frații sĕi? Căci ar trebui să se păzéscă analogia cu *architecții* (Isidor) de care vorbește psalmul. Cum devine el singur piétră unghiulară a edificiului pentru că și alții contribuiră la lucrare? Și apoi ce succese așa de admirabile avu acest conducĕtor care se vĕdu întrerupt în întreprinderea sa, de îndată ce puse mâna pe lucru? Este încă și mai nepotrivit ca să se ia toți Iudeii întorși de piétra nesocotită de ziditorĭ, și devenită piétra din capul unghiului, prin înalta protecțiune a Domnului, așa ca să fie o lucrare demnă de admirațiune. Oare haldeii, subjugați de Iudeĭ, puteaŭ să zidéscă singurĭ și fără Iudeĭ casa lui D-dĕu, și să stabiléscă adevĕrata religiune în Iudeia? Când Cyrus și ceĭ-l'alți regĭ aĭ Persieĭ le permiseră de a se reînturna în patria lor, eĭ 'ĭ protejară în loc de a'ĭ *alunga*. In fine nimic nu se împacă în acest sistem cu enunțarea Profetului.

Dar în privirea lui Iis. Chr. nimic maĭ natural și maĭ exact. El a devenit piatra fundamentală și unghiulară a edificiului, compus de Iudeĭ și de neamurĭ. Aceĭ carii *zideaŭ* adică fariseii și Iudeii, inimicii lui Iis. Chr., sub pretext de zel pentru religie, voiră să strice lucrarea acestuĭ trimis a lui D-dĕu; eĭ 'l persecutară și 'l dădură la mórte, tot ast-fel făcură și cu discipolii sĕĭ, dar fundamentul există, edificiul bisericeĭ se ridică, se mări, umplu tot pământul și noĭ o vedem încă. Aicĭ este o lucrare admirabilă a căreĭ autor a putut fi numaĭ D-dĕu. Numaĭ acest sens póte să convie cu versurile psalmistului. Așa când Iis. Chr. le citá fariseilor, nimenĭ n'a îndrăznit să 'ĭ rĕspundă, că ele convineaŭ lui David, Zorobabel saŭ altuĭ cap orĭ eveniment al națiuneĭ, și că nepotrivit 'și aplică acéstă profeție. Insuși maniera cu care vorbește, arată că acești doctorĭ aĭ legii nu înțelegeaŭ acest text de cât de Mesia. Aŭ n'ați cetit în Scripturĭ, dice el, Peatra care n'aŭ socotit-o ziditorii s'aŭ făcut în capul unghiuluĭ? etc. Ca și cum le-ar fi dis: Amintiți-vĕ de ceea ce s'a scris. Peatra respinsă, etc. Apostolii citară acelaș loc cu aceeași încredere, și fiind-că ea conține o imputare prea îmboldi-tóre pentru Iudeĭ, aceștia n'ar fi lipsit a se înscrie ca falș contra citațieĭ, dacă textul ar fi putut fi luat în alt sens. Apostolii chiar nu s'ar fi expus în acest caz la o combatere care 'ĭ-ar fi neliniștit.

La versul 2-lea, ebreul se servește de femenin: A Domino facta est ista; ceea ce nu este de mirare pentru că nu este neutru în acéstă limbă. Ceĭ LXX conservă acest femenin în grec; dar Vulgata evită acest fel de solecism.

MEDITAȚIUNI

Biserica este representată în scripturĭ ca un edificiŭ în care credincioșii sunt petrele puse pe Iis. Chr. care este temelia. Trebue ca aceste pietre să fie viĭ, cum dicea Sf.

Apostol Petru *noilor creștinĭ*, pentru a le arăta că aceste pietre nu intră în construcțiune ca pietre materiale, care sunt puse de zidarĭ fără nicĭ-o mișcare din partea lor. Aceste pietre spirituale aŭ principiul vieței; ele sunt animate de dar, ele primesc liber influența darurilor cerești și ele concură cu merit. Iis. Chr. este peatra fundamentală și unghiulară a acestuĭ edificiŭ și de-asupra luĭ trebue să se pue fie-care peatră după forma și în rangul ce 'l cere inteligența divină, care a regulat întrebuințările și datoriile tuturor acelor ce ea 'ĭ chiamă la împărăția sa. Iis. Chr. ḑicea Iudeilor că era peatra unghiulară; că acel ce va cădea de ea, se va sfărâma și că va zdrobi pre acel asupra căruia va cădea. Douĕ adevĕruri înfricoșate, maĭ ales a doua; căcĭ ea represintă judecata neînlăturată, care se va pronunța contra pĕcătoșilor în momentul morțiĭ. Acel care în timpul vieței sale, cade asupra pietreĭ unghiulare, *se sfărâmă*, în aceĭ sens că perde darul și că încetéză de a fi o peatră vie în Biserică, de și 'ĭ aparține încă prin credință și prin speranță, suposând că nu renunță la aceste daruri supranaturale. Dar pe când încă este pe cale, póte să se scóle, adică să câștige iarăși viéța haruluĭ prin faptele pocăinței. Numaĭ în momentul morțiĭ peatra fundamentală cade asupra pĕcătosuluĭ nepocăit, și 'l zdrobește cu greutatea sa. Este aruncat pentru totdéuna din edificiul bisericeĭ a căreĭ membru era și din Ierusalimul cel sfânt la care era chemat. Acest Ierusalim sfânt de care ne vorbește cu atâta energie sfintele cărți, nu este de cât aceeași Biserică a luĭ Iis. Chr.; dar scăpat de pietrele diforme și inutile, ci tótă construită cu pietre strălucite și prețióse. Nu intră aicĭ nimic pătat, ḑice Sf. Apostol Ión, nimic falș și urîcios în ochiĭ luĭ D-ḑeŭ; nu intră de cât aceĭ ce sunt scrișĭ în cartea vieței, care este cartea Meluluĭ. O! Ierusalime sfinte! strigă Fer. Augustin, o! locuință plină de strălucire și de frumusețĕ! O! patria mea, O! muma mea! plâng către tine în ḑilele călĕtorieĭ mele! Ah! nu voiŭ înceta a suspina pentru tine până ce, tot ce sunt, se va reuni în sînul tĕŭ de mamă, unde sunt premisele spirituluĭ meŭ, și de unde 'mĭ vin cunoștințele sigure ce am de tine.

VERSUL 23.

De la Domnul s'a făcut acésta și este minunată întru ochiĭ noștri.

Cuvêntul ḑiua este masculin în ebreŭ; este decĭ cu putinţă ca בו (in eo) să se rapórte la acest cuvênt și ast-fel e precum aŭ înţeles ceĭ LXX și Vulgata cu Fer. Ieronim și cea maĭ mare parte din interpreţĭ. Unĭĭ rapórtă acest בו la D-ḑeŭ care precede, așa că sensul ar fi, să săltăm de bucurie și să ne veselim în Domnul. Dar noĭ urmăm aicĭ sentimentul cel maĭ ordinar, care este conform cu versiunile nóstre.

Dupĕ ce aŭ anunţat alegerea pietreĭ unghiulare, Profetul, saŭ Biserica, în numele căreia vorbește, se veselește ; și nimic maĭ frumos de cât acest vers: *Acésta este ḑiua care a făcut-o Domnul*, etc. Ca și cum în comparaţia acesteĭ ḑile Domnul n'ar fi făcut pe cele-l'alte, ca și cum n'ar fi destinat de cât ḑiua acésta pentru a manifesta puterea sa, înţelepciunea sa, bunătatea sa. Se înţelege că dacă este vorba de Mesia, acest elogiŭ este datorit ḑileĭ în care el apăru în lume. Nu știŭ dacă ar conveni cu ḑiua inaugurăreĭ luĭ David și cu acea a întórcereĭ Iudeilor în patrie. Este cel puţin sigur că ḑiua luĭ Mesia este într'un sens maĭ adevĕrat și maĭ sublim ḑiua care a făcut-o Domnul.

MEDITAŢIUNI

Iis. Chr. ḑicea Iudeilor: Abraam a dorit să vadă ḑiua mea, el a vĕḑut-o și s'a umplut de bucurie. Nu este tot ḑiua aceea pe care a vĕḑut-o psalmistul cu spiritul pe care o numea ḑiua ce a făcut-o Domnul și pentru care învită pre toţĭ credincioșiĭ a se veseli? Acea ḑi este numită de Apostolĭ ḑiua mântuireĭ, ḑiua rĕscumpărăreĭ. Fără ḑiua aceia în deșert chiar tóte cele-l'alte ḑile și tóte secolele chiar aŭ existat. Ce ḑic? n'ar fi fost de cât ḑile și vécurĭ de mânie, ḑile și vécurĭ de rĕsbunare.

Ne plângem de ḑilele nóstre, ḑicem că sunt rele, că fie-care din ele ne aduce câte o supĕrare nouă, că ne naștem în lacrimĭ, că vieţuim în ostenelĭ, că murim în durerĭ. Tóte aceste plângerĭ vor înceta, dacă vom gândi la ḑiua care a făcut-o Domnul. De când a venit Iis. Chr. nu maĭ este ḑi rea pentru acel ce cunóște pre Iis. Chr., sunt ḑile de ispite, contraḑicerĭ, persecuţiunĭ; sunt ḑile de sărăcie, umilinţă, suferinţĭ, dar Iis. Chr. a venit și ḑiua sa a liniștit vijeliile ḑilelor nóstre, el a îndulcit amărăciunea, el a rĕspândit chiar asupra lor gloria, plăcerile, veselia prin abon-

denţă, căcĭ ast-fel se exprimă Apostolul în mijlocul celor maĭ marĭ necazurĭ. Era în lanţurĭ şi dorea ca Filipenii să împărtăşéscă veselia luĭ. El ştia că aceştĭ nouĭ credincioşĭ eraŭ expuşĭ la necazurĭ continue, şi nu le vorbea de cât de bucurie, de mulţumire, de pace, care întrece orĭ-ce inteligenţă, şi'ĭ felicită că aŭ fost chemaţĭ nu numaĭ a crede în Iis. Chr., dar a suferi pentru el. Să meditărn ḑiua luĭ Iis. Chr., venirea luĭ Iis. Chr., presenţa luĭ Iis. Chr., influenţa luĭ Iis. Chr., în tot ceea ce suntem, şi în tot ceea ce sperăm, din acest moment ḑilele nóstre vor fi ca ḑile de sĕrbătóre şi vom ḑice neîncetat ca şi profetul: Ah! Acésta este ḑiua care a făcut-o Domnul, să ne bucurăm şi să ne veselim întru ea.

VERSUL 24.

Acésta este ḑiua care a făcut-o Domnul, să ne bucurăm şi să ne veselim întru ea; O! Dómne mântueşte, o Dómne sporeşte.

In ebreŭ nu se întinde de cât până la Benedictus şi se traduce: «Iehova, ajută, te rog. Ah! Iehova, trimete rogu-te prosperitate». Ceĭ LXX nu maĭ pun pronumele personal *me.*

Când Is. Chr. intră triumfător în Ierusalim poporul strigă: *Osana Fiul luĭ David, bine-cuvêntat este cel ce vine în numele Domnuluĭ.* Acest *Osana* în ebreŭ este tot una cu *salva obsecro,* de unde trebue a conchide că acest popor dădu destul de exact acest vers al psalmistuluĭ; el n'a omis de cât *bène prosperare* saŭ *prospera,* cum traduce ebreul, şi este evident că avea în gând şi în gură acest vers ca fiind din psalmul nostru, căcĭ nu se găseşte nicĭ într'o parte a vechiuluĭ Testament. S'ar putea crede că acest popor nu împrumută acest vers prin asemĕnare şi cum se ḑice în sensul de acomodare. Dar profetul punêndu-l în psalmul sĕŭ se crede că a prevĕḑut ca ce fel era să fie întrebuinţat, şi sunt încredinţat chiar, că el nu avea alta în vedere de cât sensul acesta: precum am arĕtat că era fórte probabil ca în versurile 21 şi 22 el să gândéscă la Mesia.

Acest vers în urmare, se légă fórte bine cu versul 23; este o aclamaţiune în onórea *pietreĭ celeĭ unghiulare* şi a ḑileĭ care a făcut-o Domnul, adică o strigare de recunoştinţă şi de bucurie pentru venirea luĭ Mesia.

Aceste cuvinte: *O! Dómne sporeşte,* în latină *bene prosperare* rĕspunde unuĭ singur cuvênt în ebreŭ şi chiar în grec, sunt luate de unii ca un imperativ al luĭ *prosperare* deponent, însemnând după eĭ *fie norocit.* Cea maĭ mare parte le iaŭ în sensul activ al luĭ *prosperari* şi înseamnă atunci *fii mie favorabil.* Este greŭ a

spune care din aceste două sensuri să fie preferat, căci cuvêntul ebreŭ și cel latin le cuprinde p'amêndouĕ; totuși, cea mai mare parte preferă însemnarea activă.

MEDITAȚIUNI

Iudeiĭ aplaudară pre Iis. Chr. intrând în Ierusalim și strigară: *Bine-cuvêntat cel ce vine în numele Domnului*, și puține ḑile după aceea cerură mórtea sa, și pe când eraŭ orbiți de a nu cunóște lumina evangelieĭ, ei se încredeaŭ tuturor profeților falși cariĭ voiaŭ să'ĭ amăgéscă. Ceea ce le-aŭ vestit Iis. Chr: Am venit în numele Părinteluĭ meŭ și voĭ nu mĕ primiți; când ar fi venit alțiĭ în numele lor voĭ ĭ-ați fi primit.

Numaĭ douĭ legislatorĭ aŭ venit în numele luĭ D-ḑeŭ: Moisi și Is. Chr. Și unul și altul aŭ făcut minunĭ pentru a dovedi misiunea lor. Alțiĭ aŭ venit ca trimiși de D-ḑeŭ, dar n'aŭ făcut minunĭ, precum fu Mahomet; el nu merită de a fi primit, dar el a fost pentru că avea puterea în mână și promitea desfrânărĭ în paradisul sĕŭ. Nu este dar nimic surprinḑĕtor în succesul ce l'a avut religiunea sa.

Ereticiĭ cariĭ aŭ ḑis că veneaŭ în numele luĭ D-ḑeŭ ca să altereze Evanghelia saŭ pentru ca să combată Biserica, aŭ fost creḑuți de mulți, acésta este o dovadă că ceĭ ce aŭ fost amăgiți, nu știaŭ religiunea lor, căcĭ acești ereticĭ nu dădeaŭ nicĭ o dovadă de misiunea lor. Eĭ nu făceaŭ minunĭ și când le-ar fi făcut, n'ar fi trebuit să fie creḑuți, eĭ veneaŭ prea târḑiŭ: adevĕrul era stabilit și nu încetéză nicĭ-o-dată de a fi ceea ce este. Minunile acestor ómenĭ ar fi fost ca acolo ale luĭ Antichrist, pentru care suntem încredințați a nu crede întru el.

Se vede în tóte ḑilele necredincioși, cariĭ atacă Biserica și Evangelia luĭ Iis. Chr., și eĭ sunt creḑuți de mulți. Aŭ eĭ vre-o autoritate? Vre-o misiune? Fac eĭ minunĭ? Spun eĭ lucrurĭ perfect lămurite? Stabilesc eĭ ceva mai bun de cât Evangelia? Nimic din tóte acestea, eĭ lingușesc patimile, scapă de frica uneĭ judecăți viitóre, nimicesc pre desfrânatul, care móre și care n'aŭ creḑut nimic, ca dreptul care móre și care a purtat greutatea legeĭ evangelice. Acéstă doctrină le place multora pentru că mulți sunt conrupți și aŭ interes de a nu crede nimic.

Sunt mulți creștinĭ, carĭ cred, că Is. Chr. a venit în numele luĭ D-ḍeŭ și carĭi nu practică aceea ce a ḍis: acești ómenĭ sunt inconsecuenți. Eĭ fac, întru cât-va ca Iudeiĭ carĭi strigaŭ: *Osana Fiul luĭ David*, și carĭi după câte-va ḍile 'l rĕstignirĕ. Nu este destul a ḍice: *Bine este cuvêntat cel ce vine întru numele Domnuluĭ*, trebuie a întreba pentru ce *vine*, și ce a venit să învețe. Trebue a încheia cu Evangelia, că va fi *blestemat* dacă se va îndepărta cine-va de la învĕțăturile acestuĭ trimis a luĭ D-ḍeŭ.

VERSUL 25.

Bine este cuvêntat cel ce vine întru numele Domnuluĭ, Binecuvêntat-am pre voĭ din casa Domnuluĭ.

Aicĭ Profetul vorbește tuturor credincioșilor, încă de la versul 14 începe un fel de imn de mulțămire pentru venirea luĭ Mesia; el revine aicĭ la aceĭ ce 'ĭ-aŭ învitat la începutul psalmuluĭ. Le dorește bine-cuvêntările Caseĭ luĭ D-ḍeŭ, adică bunurile promise Bisericeĭ. El 'ĭ înștiințéză că Domnul este de o potrivă cu adevĕratul și unicul D-ḍeŭ, cu cel Etern, și că de la el a primit luminile pentru a'l cunóște.

Uniĭ cred că aicĭ vorbesc preoțiĭ: Noĭ carĭi suntem din casa luĭ D-ḍeŭ, vĕ bine-cuvêntăm, alțiĭ traduc: Noĭ Vĕ bine-cuvêntăm pre voĭ, carĭi sunțeĭ din casa luĭ D-ḍeŭ. Textul și versiunile primesc tóte sensurile acestea; dar 'mĭ pare necesar de a introduce aicĭ pre *preoți*; profetul este de ajuns pentru acésta învitare și cea următóre.

Cred că Sf. Augustin atinge adevĕratul sens al acestuĭ vers, când ḍice: Cel ce a venit în numele Domnuluĭ, el însuși D-ḍeŭ și el ne-aŭ luminat. In ebreŭ este: *D-ḍeŭ tare este cel Etern.* Dar Mesia este numit în Isaia D-ḍeŭ tare, אֵל în ebreŭ. De alt-fel, de dênsul s'a vorbit în versurile precedente și tot de la dênsul a venit ómenilor cele maĭ marĭ luminĭ.

MEDITAȚIUNI

Aicĭ se daŭ bine-cuvêntărĭ, nu pămêntuluĭ, ci caseĭ luĭ D-ḍeŭ; Biserica este depositară și le distribue în numele luĭ Iis. Chr. care l'a stabilit. Dacă cine-va este afară de *casa* acésta nu se póte bucura de bine-cuvêntărĭ.

Ni se ḍice că Domnul este D-ḍeŭ tare: să fim siguri pe promisiunile luĭ și să ne temem de rĕsbunările sale. El este iarăși puternic pentru a pedepsi abuzul de darurile sale precum și magnific pentru a încorona darurile sale.

Ni se spune, că acesta este D-ḑeul care ne-aŭ luminat saŭ care s'a manifestat nouă cum traduc uniĭ și ast-fel gândește Sf. Paul. *Darul Domnuluĭ D-ḑeuluĭ nostru s'a manifestat tuturor ómenilor, ca să ne învețe a ne lepăda de necurățiе și de dorințele deșarte ale véculuĭ și pentru că să viețuim aicĭ jos cu curățiе, cu dreptate și cu pietate în așteptarea mareluĭ D-ḑeŭ și Mântuitoruluĭ Nostru Iis. Chr.* Tótă religiunea și tóte datoriile nóstre sunt coprinse în textul acesta. Este ca o interpretare a Profetuluĭ, pentru că Profetul ne vorbește de luminele răspândite de acel ce este piatra unghiulară și trimisul luĭ D-ḑeŭ.

VERSURILE 26, 27.

D-ḑeŭ este Domnul și s'a arătat nouă. Tocmiți sĕrbătóre întru cele frumóse, până la cornurile altaruluĭ.

Uniĭ ebraiștĭ traduc : legați o sĕrbătóre cu córde până la córnele altaruluĭ ; și fiind-că acésta nu are nicĭ un sens, eĭ 'ĭ-aŭ de *sĕrbătóre* victimile ce le presupun că le lega cu frânghiĭ la cornurile altaruluĭ ; dar acésta este numaĭ o explicare rabină, și nu este mențiune în lege de sĕrbătóre, unde să se lege victimile de córnele altaruluĭ. Ceĭ maĭ bunĭ interpreți întemeiați pe litera Leviticuluĭ și pe a doua carte a luĭ Ezdra, ḑic că profetul face aicĭ alusiune la ceea ce se practica în sĕrbătórea Corturilor, unde se făcea cort cu ramurĭ prin prejurul altaruluĭ holocaustilor. In adevĕr, Cuvêntul עבתים însémnă *in ramis opacis* precum și *in fanibus.* Sf. Ieronim traduce: frequentate solemnitatem in frondosis : Parafrasa Campensie : Colligate sub diem festum ramos, et templum ornate usque ad cornu altaris. Ceĭ LXX și Vulgata aŭ luat bine sensul acestuĭ vers. Find-că nu se póte ḑice alligate diem solemnem, eĭ pun συστήσασθε tocmiți sĕrbătóre; și cuvêntul în condensis exprimă umbra ce o făceaŭ ramurile arborilor.

Acest psalm a putut să fie cântat la sĕrbătórea Corturilor, póte chiar să fi fost compus pentru sĕrbătórea acésta ; dar dacă se apropie acest vers de al 24-lea unde Profetul ḑice *Bine-cuvêntat fie cel ce vine în numele Domnuluĭ*, se va încredința ușor orĭ-cine că aŭ avut în vedere intrarea solemnă a luĭ Iis. Chr., în Ierusalim. Acolo se aduseră ramurĭ de arborĭ și se repetă versul *Bine-cuvêntat cel ce vine în numele Domnuluĭ.* Maĭ că nu este profețiе în vechiul Testament, care să fie pusă maĭ exact în cel nou.

MEDITATIUNI

Acéstă sĕrbătóre, aceste corturĭ umbrite cu frunḑĭ de arborĭ până la cornul altaruluĭ, mĕ învaţă de a mĕ privi în religiune ca celebrând o sĕrbătóre continuă. Nu este vorba de a pune aicĭ pompa, de a o face cât se póte de strĕlucită. Biserica, în óre-care ḑile, nu neglijéză de a atrage privirile fiilor sĕĭ prin mijlocul ceremoniilor sale; maĭ ales la serbătórea Pogorîreĭ Duhuluĭ sfânt, când se împodobeşte bisericele cu verdéţă; saŭ la sĕrbătórea Floriilor; dar creştinul pĕtruns de mărirea misterilor religiuneĭ, le cinsteşte în tóte ḑilele în secretul inimeĭ sale, în tăcerea rugăciuneĭ; el intră aşa ḑicând, în nourul Domnuluĭ, se ascunde la umbra aripilor sale; aicĭ el oferă un sacrificiŭ perpetuŭ de mulţămirĭ; se jertfeşte neîncetat pe altarul dragosteĭ divine. Sufletele favorisate de darul rugăciuneĭ, pricep acéstă solemnitate perpetuă, aceste obscurităţĭ misterióse, acest altar, totdéuna tocmit în inima lor. Orĭ unde veţĭ fi, ḑice St. Chrisostom, rugaţi-vĕ; sunteţĭ templu, purtaţĭ pretutindenĭ altarul vostru.

VERSURILE 28, 29.

Dumneḑeul meŭ eştĭ tu şi mĕ voiŭ mărturisi ţie;
Dumneḑeul meŭ eştĭ tu, şi te voiŭ înălţa; mărturisi-mĕ voiŭ ţie că m'aĭ auḑit şi te-aĭ făcut mie spre mântuire. Mărturisiţi-vĕ Domnuluĭ că este bun, că în véc este mila luĭ.

Primul vers nu diferă de ebreŭ de cât în a doua parte unde ebreul ḑice simplu: D-ḑeul meŭ, te voiŭ înălţa.

Versul al 2-lea este acelaş cu al 20-lea şi nu se găseşte în ebreŭ. El este o podóbă a psalmuluĭ, şi nu este un adaos făcut de ceĭ LXX, este o repetire care se găsea neapĕrat în exemplarele lor.

Versul 3-lea este acelaş cu cel dintâiŭ al Psalmuluĭ întreg. Se crede că aceste versurĭ sunt o rugăciune saŭ o cântare de laudă ce Profetul procură credincioşilor după ce 'ĭ-aŭ învitat a celebra o sĕrbătóre solemnă; ca şi cum le-ar ḑice: Spuneţĭ Domnuluĭ: Tu eştĭ D-ḑeul meŭ etc.

MEDITAŢIUNI

Finele acestuĭ imn este plin de sentiment. O Dómne! Tu eştĭ D-ḑeul meŭ! cine merită ca tine cinstea şi recu-

noștința mea? Tu m'aĭ audit, m'aĭ mântuit de inimicĭĭ, carĭĭ mĕ persecutaŭ; Tu eștĭ însăși bunătatea și mila ta este nemărginită. Ființa și perfecțiunile luĭ D-ḑeŭ sunt obiectul acestor versurĭ. El este Etern, D-ḑeŭ tare, sĭngur demn de închinarea tuturor creaturilor. Mila sa este convinsă în aceste titlurĭ eminente; ceea ce nu împedecă pre Profet de a insista asupra acestuĭ atribut, pentru că el intereséză cu deosebire pre ómenĭ, pre toțĭ pĕcătoșiĭ de origină și pre pĕcatoșĭ maĭ în tóte acțiunile lor.

PSALMUL CXVIII

Titlul e *Aleluia*, care nu se găsește de cât în grec și în latin. Neapărat că ceĭ LXX l'aŭ cetit în exemplarele lor. Psalmul în sine coprinde elogiul legiĭ luĭ D-ḑeŭ, și tóte sentimentele de care trebue să fie animat omul în privirea acesteĭ legĭ sfinte. Numaĭ spiritul luĭ D-ḑeŭ aŭ putut da atâtea privirĭ și să inspire atâta dragoste, către legea Domnuluĭ. Este psalmul cel maĭ lung din tot Psalteriul. El cuprinde o sută șépte-ḑecĭ și șése de versurĭ și nu este unul singur, unde să nu se vorbéscă direct de legea Domnuluĭ; căcĭ termeniĭ deosebițĭ de porunci, precepte, dreptate, judecată, cuvênt, mărturie, adevĕr, hotărîre, ce le întrebuințéză profetul, însémnă legea și deosebitele caractere ce ea póte să aibă: ea comandă, ea ordonă, declară, judecă, promite, amenință, afirmă, lămurește etc., și acestea se întêlnesc în amănunțimea acestuĭ minunat imn. El este divisat în Psalteriul ebreŭ în douĕ-ḑecĭ și douĕ de părți, după regulele alfabetuluĭ, așa că sub fie-care literă sunt opt versurĭ, din care fie-care începe iarăși prin aceeași literă; ceea ce face numĕrul de 176 de versurĭ. Acéstă divisiune a fost imaginată pentru a ușura neapărat memoria acelor, carĭĭ recitară acest psalm lung.

Sfințiĭ Părinți nu s'aŭ îndoit că n'ar fi David autorul acestuĭ psalm. El 'l compuse orĭ pentru a se mângâia în

necaz, orĭ pentru a inspira credincioșilor din tóte timpurile dragostea de legea Domnuluĭ. Unĭĭ interpreți cred că fu compus în timpul captivității Babilonuluĭ, și că Daniel ar fi autorul. Fiind-că este o opiniune care n'are dovadă de cât numaĭ presupunerĭ, nu o adoptăm și urmăm torentul Părinților vechĭ și a celor maĭ celebri interpreți, carĭĭ 'l atribue luĭ David. Nu suntem departe de a crede, cu câți-va moderni, că acest rege sfânt 'l compuse pentru instrucțiunea particulară a fiuluĭ séŭ Salomon. Se véd în adevĕr câte-va instrucțiunĭ relative la timpul junețiĭ sale și apoĭ era prea demn de acest profet pentru a lăsa succesoruluĭ séŭ un monument de zelul séŭ pentru lege.

Sf. Augustin dicea, că acest psalm este cu atât maĭ profund cu cât se pare maĭ lămurit; că sub termeniĭ simpli de lege, de poruncĭ, de precepte, de cuvêntul luĭ D-dĕŭ, etc. sunt cuprinse adevĕrurĭ și instrucțiunĭ, care privesc tótă conduita omuluĭ și tóte drepturile, ce Domnul are asupra luĭ.

Vom urma aicĭ ordinul versurilor, fără a face mențiune de cele două-decĭ și două divisiunĭ ale Ebreuluĭ. Este de ajuns, dacă 'șĭ amintește cineva că din opt în opt versurĭ este câte o literă a alfabetuluĭ la început: Aleph, Beth, Ghimel, etc. și așa maĭ departe.

VERSUL I.

Fericiți ceĭ fără prihană în cale, carĭĭ umblă în legea Domnuluĭ.

Ebreul dice propriu: *Fericiți ceĭ perfecți în calea lor, mergênd în leyea celuĭ etern.* Al doilea membru al versnluĭ explică pe cel dintâiŭ. Nu este de ajuns de a avea o perfecțiune curat omenéscă, de a fi neprihănit în ochiĭ lumiĭ, trebue a merge în legea Domnuluĭ. Unĭĭ interpreți traduc: Fericiți ceĭ ce sunt neprihăniți în conduita lor. *Și* carĭ merg în legea Domnuluĭ; conjuncțiunea *și* nu este nicĭ în text nicĭ în versiunĭ și slăbește sensul Profetuluĭ. Înțelesul acesta nu póte fi alt-fel de cât a fi neprihănit în conduită, este a merge în legea Domnuluĭ.

Prin aceea el condamnă virtuțile curat filosofice; conservă legiĭ Domnuluĭ privilegiul exclusiv, dacă se póte dice ast-fel, de a face pre ómenĭ perfecți și prin urmare fericiți.

MEDITAȚIUNI

Nu este cuvênt în acest vers, care să nu fie pentru noĭ un isvor abundent de instrucțiune.

Este vorba maĭ întâiŭ de *fericire* și acésta e binele ce 'l dorește fie-care; eĭ n'aŭ chiar libertate în privirea acésta, nu pot să împedece dorința de fericire. Acéstă înclinare le este naturală și face parte din esența lor. Dar cea maĭ mare parte se amăgesc în urmărirea fericireĭ lor; eĭ se fixéză la obiecte, care nu 'ĭ pot face fericiți; căutând fericirea, eĭ rătăcesc calea care conduce acolo.

Să învețăm dar de la Profetul unde se află fericirea și care este mijlocul unic de a ajunge la ea; este, de a fi *neprihănit* saŭ *perfect* în *conduita* sa. Termenul de care se servește maĭ însémnă și *ferm, constant;* așa că nu este de ajuns a fi virtuos, câte-o-dată și în intervale, trebue să fie o conduită susținută, e virtute independentă de timpurĭ și evenimente. Acest caracter a lipsit adesea orĭ ómenilor celor maĭ marĭ. Eĭ aŭ făcut din timp în timp acțiunĭ demne de admirarea popórelor; dar în viéța lor, aŭ avut slăbiciunĭ neertate saŭ rătăcirĭ scandalóse; acești ómenĭ n'aŭ fost în calea fericireĭ. Când David se uită pre sine așa de mult, că a devenit adulter și homicid, el părăsi acéstă cale și nu putu să reintre de cât prin o sinceră penitență. Profetul nu voește să dică că pentru a se bucura de fericire, trebue să fie scutit de cele maĭ micĭ greșelĭ; nu este acesta apanagiul omuluĭ în viéța acésta de a nu păcătui nicĭ-o-dată; dar e vorba a se păzi de păcate, care intinéză sufletul, așa că perde dreptatea și încetéză de a fi în alianță cu D-ḑeŭ.

Nu ni se dă aicĭ instrucțiune pentru starea vieței viitóre: ni se vorbește de ómenĭ *în cale.* Este evident că sfinții în cer sunt neprihăniți și perfecți și că se bucură de o fericire neschimbată: Profetul ne arată mijlocul de a ajunge la acea stare fericită; dar chiar în aceea ne consideră ca călětorĭ, ca aspiranți la termen, ca obligați de a ne lupta înainte de a ajunge la sfârșit. Dar, cu tóte că suntem supușĭ la marĭ miserĭ, el nu încetéză de a cere de la noĭ o conduită neprihănită și perfectă; el ne asigură că fără aceea n'am fi nicĭ-o-dată fericiți.

După el saŭ maĭ bine Sf. Spirit care 'l făcea să vorbéscă, fi-

delitatea în a merge în legea Domnuluĭ ne va da acéstă perfecțiune, acéstă integritate de unde depinde fericirea. Acéstă lege este aceea pe care a descoperit-o D-ḍeŭ ómenilor, orĭ prin luminele rațiuneĭ, orĭ prin mijlocul trămișilor sĕĭ. David înțelegea legea promulgată prin Moisi și astă-ḍĭ trebue să înțelegem ceea ce ne-a fost declarată prin Iis. Chr. In una și în alta, totul se încheie în dragostea luĭ D-ḍeŭ, așa noĭ trebue să mergem în acéstă cale a dragosteĭ, dacă voim să fim neprihăniți și fericiți.

Dar cum *fericiți*? Să fim bogați, puternicĭ, onorați, săturați de plăcerĭ? Să nu încercăm nicĭ-o-dată zdruncinările averiĭ, infirmitățile corpuluĭ, nedreptatea ómenilor? La acéstă cestiune este cu neputință a rĕspunde prin alta: Tóte aceste bunurĭ pretinse pot face pre om fericit? Fericirea consistă ea în bogățiĭ, în putere, în stima lumiĭ, în plăcerĭ, în avere, în sănătate, în favórea ómenilor?

Nu trebue de cât puțină experiență pentru a asigura contrariul. Profetul nu vorbește dar de acest fel de bunurĭ; și este evident de alt-fel, că virtutea și fidelitatea la legea luĭ D-ḍeŭ nu le dă. Dar omul bun, omul credincios luĭ D-ḍeŭ se va bucura de partea interióră, el va fi liniștit în tóte întêmplările; nu va voi de cât împlinirea voinței Divine; va bine-cuvênta pre Domnul de tot ceea ce 'i se va putea întêmpla, și va fi fericit atât pre cât se póte pre pământ. Acésta e tréba experienței. Sfinții aŭ fost ceĭ maĭ înțelepți și ceĭ maĭ drepți din toți ómenii, eĭ aŭ fost fericiți în viéța acésta și în eternitate; pe când pĕcătoșiĭ nu s'aŭ bucurat de fericire nicĭ pe pământ nicĭ în viéța viitóre. Eĭ aŭ fost în prada turburăreĭ și a agităreĭ, când aŭ viețuit între ómenĭ și eĭ n'aŭ găsit în momentul morțeĭ lor de cât regretele și desperarea.

VERSUL 2.

Fericiți ceĭ ce cércă mărturiele luĭ, cu tótă inima vor căuta pre dênsul.

S'ar putea traduce ca mulțĭ interpreți: Fericiți ceĭ ce aprofundéză poruncile sale, cariĭ le caută din tótă inima lor. Dar textul și versiunile se pare că autorisă modul cu care traducerea nóstră, și sensul este fórte frumos.

Profetul voește să facă a înțelege, care este fericirea acelor ce

studiază cu îngrijire poruncile Domnuluĭ. Eĭ se aplică din tótă inima a căuta pre D-ḑeŭ; este diferinţă între a studia legea luĭ D-ḑeŭ şi a căuta pre D-ḑeŭ; acéstă căutare este fructul studiuluĭ. Este adevĕrat că fericiţi sunt aceĭ cariĭ studiază legea, dar eĭ trebue să caute şi pre D-ḑeŭ din tótă inima lor. Aceste douĕ lucrurĭ sunt necesare şi cel dintâiŭ n'ar fi de cât o curiositate fără cel de al doilea.

Ebreul ḑice: Fericiţĭ ceĭ ce păzesc poruncile sale; este maĭ acelaş sens; căcĭ aceĭ cariĭ studiază, dacă sunt în adevĕr însufleţiţi de spiritul religiuneĭ, numaĭ pentru a o păzi. Apoĭ, al doilea membru al versuluĭ determină *studiul* la observarea legiĭ, căcĭ profetul cere *ca să caute pre Domnul*; ceea ce nu se póte fără a voi să păzéscă legea sa. Observ, cu tóte acestea, că în psalmul acesta de ordinar Septuaginta traduce verbul ebreŭ דָּרַשׁ prin verburile ἐζερευνω, ἐκζητω care însemnă *scrutor, exquiro*, ceea ce m'ar face să cred că lexiciĭ daŭ prea puţină întindere verbuluĭ דָּרַשׁ, mărginindu-l la însemnarea *a păzi* şi *conserva*. Orĭ cum ar fi, este, mi se pare, maĭ mult şir şi lumină în lecţiunea versiunilor nóstre. Fericiţĭ ceĭ ce aprofundéză legea, eĭ caută pre D-ḑeŭ din tótă inima. Primul pas către legea luĭ D-ḑeŭ este a o studia, a o aprofunda; al doilea este a căuta pre Domnul, autorul legiĭ.

MEDITAŢIUNI

Cunóştem pĕcătoşĭ, ḑicea Fer. Augustin, cariĭ studiază legea luĭ D-ḑeŭ, nu pentru a deveni maĭ bunĭ, dar pentru a se arăta maĭ învĕţaţĭ.

Cunóştem şi pre alţiĭ, cariĭ o studiéză cu planul de a se converti; aceştĭ din urmă nu sunt încă fără prihană, nicĭ prin urmare fericiţĭ, dar eĭ pot deveni, pe când ceĭ d'întâiŭ nu vor fi nicĭ-o-dată, se vor aseména totdéuna fariseilor, de cariĭ ḑicea Iis. Chr. că trebuiaŭ să facă ceea-ce-ḑicea eĭ şi nu ceea-ce făceaŭ.

Ştiinţa legiĭ este decĭ capabilă de a face fericiţĭ numaĭ atuncĭ, când ea conduce a căuta pre Domnul. Prin aceea sunt condamnaţĭ toţĭ savanţiĭ mândri saŭ simplu curioşĭ. Eĭ trec cam întregĭ în studiul religiuneĭ şi inima lor este tot aşa de deşartă de D-ḑeŭ ca şi cum s'ar fi aplicat la un studiŭ adînc. Eĭ se aséménă, ḑicea un om sfânt, cu cuceritoriĭ cariĭ răpesc totul şi nu posedă nimic; eĭ adună ceee-ce este maĭ preţios în momentele religiuneĭ şi risipesc tóte averile lor, pentru că nu le adună pentru a le conserva în comóră unică, care este dragostea de D-ḑeŭ.

Nu este îndemnare maĭ désă şi maĭ de multe orĭ re-

petată în sfintele cărți, ca aceea *de a căuta pre D-deŭ.* Ea se întâlnește orî unde în lucrările profeților; și când St. Paul anunță cuvêntul mântuirei în Ariopag, el nu uită de a dice, că D-deŭ a pus pre toți ómenii pre pământ, și că a determinat aicî marginile locuinței lor, pentru ca să'l caute și să se silêscă a'l găsi; cu tóte că nu este departe de fie-care din noî, pentru că noî avem în el viéța, mișcarea și existența. Iată destinarea nóstră esențială și fundamentul fericirei nóstre, dacă suntem credincioși a corespunde cu planurile luî D-deŭ. Trebue, prin urmare, a'l căuta din tótă inima nóstră, așa că tóte dorințele nóstre să se îndrepteze către el. Avarul știe ce va să dică a căuta avere; desfrânatul, plăcerî; ambițiosul, onorurî; savantul, cunoștințî adesea-orî nefolositóre; omul de lume favórea publiculuî; și maî nimenea nu știe ce va să dică a căuta pre Domnul, cu atât maî puțin a'l căuta din tótă inima lor.

Cu tóte acestea, de când a apărut Iis. Chr. în lume, D-deŭ se manifestă mult maî lămurit de cât sub lege; ne este maî ușor de a'l găsi de cât Israiltenilor; el este nu numaî lângă noî, dar asemenea cu noî. Să ne lipim de Iis. Chr. și vom găsi pre D-deŭ.

VERSUL 3.

Că nu ceî ce lucréză fără-de-legea în căile luî aŭ umblat.

Ebreul este susceptibil de treî versiunî: 1) Aceea ce se vede aicî și care este conformă cu ceî LXX; 2) Acesta; Căcî aceî ce merg în căile sale nu comit fără-de-lege; 3) Acéstă-l-altă ce se vede în englesa, căcî aceștia (ce caută pre Domnul) nu fac fără-de-lege, eî merg în căile sale: și parafrasa Jean Deschamps precum și Duport, în traducerea sa în versurî, adoptéză sensul acesta. In fond tóte sensurile acestea revin la acelaș și Profetul ne învață, că nu este nimic maî opus cu căile luî D-deŭ și prin urmare cu fericirea de cât pĕcatul.

MEDITAȚIUNI

Sf. Apostol Ion dice, că ne amăgim de vom dice că nu este pĕcat întru noî. Cum póte să facă să mergem în căile luî D-deŭ, pentru că după Profetul, acel ce face fără-de-legea nu merge în aceste căl? Fer. Augustin resolvă acéstă

cestiune în două moduri: Saŭ că nedreptatea este păcatul la care consimțim și care ne face să perdem calea saŭ căile luĭ D-ḍeŭ; saŭ este păcatul particular al necredinței, păcat de care Iudeiĭ se făcură culpabilĭ și cărora Iis. Chr. le imputa ḍicênd: că de n'ar fi venit în lume, n'ar fi avut păcat. De sigur acest popor nu era fără păcat înainte de venirea luĭ Iis. Chr. în care trebuia să creaḍă, nu venise. Prin urmare, adaogă sf. Doctor, este sigur, că păcatul este totdéuna în noĭ, chiar în ceĭ maĭ drepți, pentru că nicĭ unul nu este scutit de apucăturile lăcomieĭ ce Apostolul califica cu numele de păcat, și de care se plângea așa de amar. Când noĭ consimțim la aceste mișcărĭ ale înclinăreĭ, săvêrșim nedreptatea, suntem afară din căile luĭ D-ḍeŭ, și nu putem să reintrăm de cât prin penitență. Fer. Augustin înțelegea că consimțirea dată cererilor înclinărĭ era direct contra legiĭ și forma ceea-ce noĭ numim *păcat de mórte.* El convenea apoĭ că eraŭ păcate maĭ puțin condamnabile saŭ păcate ușóre care nu ne deturnaŭ absolut de la căile luĭ D-ḍeŭ, dar pentru care trebuia a ḍice neîncetat: Dómne, iartă-ne greșalele nóstre; precum ḍicem, și, isbăvește-ne de cel rĕŭ, adică distruge în noĭ greutatea înclinărĭ. Tótă învĕțătura acésta este minunată: ea împacă gândirea sf. Apostol Ión cu aceea a Profetuluĭ, și trag de aicĭ multe urmărĭ. Intâiŭ că trebue a merge în căile luĭ D-ḍeŭ cu mare lepădare de sine, pentru că noĭ purtăm totdéuna un inimic, care tinde neîncetat a ne deturna din cale. A doua că nu trebue să ne întristăm peste mĕsură de păcatele nóstre ḍilnice, dar că trebue să ne umilim, pentru că pe deoparte ele nu ne îndepărtéză din cale, și că de alta, ele sunt atâția pașĭ falșĭ ce facem în acéstă cale. A treia că, cea maĭ mare rătăcire din căile luĭ D-ḍeŭ este infidelitatea, necredința, saŭ chiar îndoiala în credință, pentru că acest păcat ne privéză de tóte ajutorurile mântuirĭ. Cum să ajungă la acest termen fericit, dacă nu crede saŭ dacă se îndoește în credința sa? Apoĭ cum să céră în ajutor milostivirea divină pentru a obținea ertarea păcatelor, dacă nu are ideia acesteĭ milostivirĭ, și dacă cine-va blasfemă contra eĭ. A patra, că dacă noĭ suntem așa de nenorociți pentru a eși din căile luĭ D-ḍeŭ, comițênd fără-delegea saŭ păcatul de mórte, noĭ trebue să îmbrățișăm iarăș asprimele penitenței, pentru că este unicul mijloc de a reintra în calea mântuirĭ. A

cincea în fine și cea mai necesară, că căile luĭ D-ḑeŭ consistă în sfântă legea sa, din care cea d'întâiŭ și cea mai mare poruncă este aceea a dragosteĭ sale.

VERSUL 4.

Tu aĭ rênduit poruncile tale, ca să le păzéscă fórte.

Profetul îndréptă aicĭ cuvêntul către D-ḑeŭ, pentru a face cunoscut importanţa poruncilor sale. Tu, Dómne, aĭ pus aceste legĭ, și tu aĭ cerut ca ele să fie observate cu o mare fidelitate. Expresiunea *fórte*, este familiară ebreuluĭ, ea însémnă acelaș lucru cu *Valde*. Sunt interpreţĭ carĭ raportă acest *fórte* la observarea, la percepte, așa că sensul ar fi: Tu aĭ poruncit fórte, viguros, că preceptele tale să fie observate cu rigóre.

Este de ajuns, 'mĭ pare, de a uni acest cuvênt fórte cu observarea preceptelor; se înţelege că D-ḑeŭ dând precepte, vorbește ca stăpân absolut, și că voința sa expresă este ca să fie observată; dar s'ar cuveni de a adăoga că el pretinde, că aceste precepte să fie observate cu exactitate, ș'ar fi putut imagina ca să fie cu legile luĭ D-ḑeŭ ca de óre-care legĭ, ale ómenilor, carĭ nu obligă totdéuna cu rigóre s'aŭ carĭ nu impun cel puţin cu o obligaţiune exterióră, de cât datorií unde voința póte să n'aibă parte. Poruncile luĭ D-ḑeŭ privesc pre om întreg, și mai mult încă facultăţile sale interióre, de cât acţiunile carĭ depind de mișcarea corpuluĭ sĕŭ, de activitatea sensurilor sale. Pentru aceea, Profetul ne ḑice cu o obligaţiune strânsă și unită la legile luĭ D-ḑeŭ, că ele trebue să fiă observate în tótă întinderea lor și cu cea mai mare esactitate. Trebue să observăm, că de la versul acesta până la sfêrșitul psalmuluĭ Profetul vorbește cu D-ḑeŭ.

MEDITAŢIUNI

Obligaţiunea ce impune legile divine derivă din dreptul de suveranitate ce D-ḑeŭ are asupra ómenilor; și acest drept de suveranitate are principiul sĕŭ în puterea, înţelepciunea și bunătatea acesteĭ fiinţe supreme. Când principiĭ pământuluĭ pun legĭ unde se recunóște înțelepciunea și bunătatea lor, supușiĭ, dacă sunt cuminte, se supun de bunăvoie, unor asemenea legĭ. Dar, în tóte legile emanate de la D-ḑeŭ, înţelepciunea și bunătatea consună totdéuna cu puterea. D-ḑeŭ poruncește ca stăpân; dar nu poruncește nimic care să nu tindă la fericirea creaturilor sale și care să nu fie proporţionat cu cunoștința lor, cu facultăţile și

cu puterea lor. Unirea acestor treĭ lucrurĭ: a puterei, înțelepciuneĭ și a bunătățiĭ, face ca voința omuluĭ, dacă ea nu este stăpânită de pasiunĭ, să priméscă de bună-voie ceea-ce s'a ordonat, și să se condamne singură dacă calcă porunca. Să se ia pe rênd tóte preceptele legiĭ divine, și nu se va găsi una singură, care să nu fie mărturisită de rațiune și care să nu descopere un stăpân plin de înțelepciune și bunătate. Să nu fim decĭ surprinșĭ aicĭ de ceea ce ḑice Profetul, că D-ḑeŭ dându-ne preceptele a voit să fie observate punctualmente. Excelența acestor precepte atrage necesar observațiunea exactă, care ne este recomandată în versul acesta.

VERSURILE 5, 6.

O! de s'ar îndrepta căile mele, ca să păzéscă îndreptările tale! Atuncea nu mĕ voiŭ rușina, când voiŭ căuta spre tóte poruncile tale.

S'ar putea traduce versul 6: Nu mĕ voiŭ rușina pentru că voiŭ fi totdéuna cu luare aminte la poruncile tale. Acest sens ar lega fórte bine acest vers cu al 5-lea și nu contrașice nicĭ textul nicĭ versiunile. Dar adoptând traducțiunea ce se vede aicĭ, sunt iarășĭ douĕ adevĕrurĭ marĭ și douĕ instrucțiunĭ importante: întâiŭ conținută în versul 5, este, că noĭ avem trebuință de ajutorul luĭ D-ḑeŭ, pentru a păzi legile sale; a doua, pe care o anunță versul 6-lea, este că mijlocul de a înlătura rușinea (orĭ că ea vine din imputarea conștiinței, orĭ aceea ce este reservată pĕcătosuluĭ în judecata luĭ D-ḑeŭ), este de a fi cu luare aminte la legile divine.

MEDITAȚIUNI

Când Moise recomandă observarea legilor divine, mal ales aceea a dragosteĭ luĭ D-ḑeŭ, el ḑice Israiltenilor, că acéstă poruncă nu era nicĭ mal presus, nicĭ departe de eĭ; că nu era pusă în cer așa ca să pótă ḑice: Cine se va sui în cer ca să 'l cuprindă? nu era dincolo de mărĭ, ca să se pótă ḑice: Cine va trece mările pentru ca să o aducă; dar era lângă eĭ, în gura lor și în inima lor, așa că nu le rĕmânea de cât de-a practica. Acest sfânt legislator pretindea, că omul lăsat de sine și fără ajutorul haruluĭ, póte óre să împlinéscă marele precept al dragosteĭ luĭ D-ḑeŭ? Nu fără îndoială, și sf. Apostol Pavel este asupra acestuĭ punct,

interpretul sĕŭ; căcĭ servindu-se de cuvintele luĭ Moise ce s'aŭ citat, arată că adevĕrata dreptate, care depinde de împlinirea poruncilor, nu este dată de cât prin credinţa în Iis. Chr., adică în acel care este autorul haruluĭ. După acest mare apostol, Moise a avut în vedere pre Iis. Chr. când a vorbit Israiltenilor, când le-aŭ arătat uşurinţa poruncilor; dar acéstă uşurinţa nu putea să fie de cât din abondenţa haruluĭ promis Iudeilor în Mesia şi dat creştinilor prin Mesia.

Nesupunerea la lege, atrage totdéuna ruşinea, fie din partea conştiinţeĭ, care 'ĭ imputéză călcarea, fie din partea judecătoruluĭ suveran al ómenilor, care le va cere sémă într'o ḑi de legea sa. Profetul ḑice că el nu se va ruşina, dacă are totdéuna înaintea ochilor fixate poruncile Domnuluĭ; şi acésta este ca primul principiŭ al moraleĭ. Atenţiunea la lege conduce pre om în acţiunile sale şi în examenul ce 'l face de sine, după ce aŭ lucrat. Când el găseşte că purtarea sa a fost în totul conformă cu legea, atuncĭ este liniştit şi e aşa de sigur, că se îndepărtéză de la el tótă ruşinea; este cu totul din contra când a călcat legea, el se ruşinéză de sine, ar voi să se pótă ascunde, să se îndepărteze de el însuşĭ; acésta e judecata luĭ D-ḑeŭ anticipată, care face fericirea şi nefericirea ómenilor pre pământ.

VERSURILE 7, 8.

Mărturisi-mĕ-voiŭ ţie întru îndreptarea inimeĭ, când mĕ voiŭ învĕţa judecăţile dreptăţiĭ tale. Indreptările tale voiŭ păzi, nu mĕ părăsi până în sfêrşit.

Sunt interpreţĭ, cariĭ traduc versul al 7-lea: Voiŭ lăuda în dreptatea inimeĭ mele, când voiŭ învĕţa judecata dreptăţiĭ tale. Dar ebreul nu obligă a traduce ast-fel, el ḑice: *Mărturisi-mĕ-voiŭ ţie cu inimă dréptă, când mĕ voiŭ învĕţă judecăţile dreptăţiĭ tale.* Acest *indiscendo* póte să însemneze şi cùm dedicerim, precum şi *cùm dedicero,* ambele sensurĭ sunt bune. Profetul a putut să declare că el va lăuda pre Domnul, când va fi bine instruit saŭ pentru că era bine instruit de dreptatea legiĭ sale.

In versul 8, profetul face cunoscut necesitatea daruluĭ, pentru observarea poruncilor, pentru că el cere a nu fi părăsit de Domnul, cel puţin a nu fi părăsit cu totul. Acest loc ne învaţă că D-ḑeŭ póte părăsi pre om, aşa ca să nu aibă puterĭ apropiate şi imediate pentru împlinirea poruncilor; dar ne învaţă în acelaş timp că 'ĭ rĕmâne cel puţin darul rugăciuneĭ, prin mijlocui căreia să pótă obţine acele puterĭ; alt-fel rugăciunea ce o face aicĭ profetul ar fi

inutilă. Acest om drept presupune de sigur că în ocasiune de a împlini preceptele, el ar putea totdéuna să se întórcă către D-ḍeŭ și să imploreze ajutorul sĕŭ.

MEDITAȚIUNI

Cu cât cunóște cine-va maĭ mult legea luĭ D-ḍeŭ, cu atât cultul ce 'ĭ se dă este după dreptatea inimeĭ. Acéstă lege sfântă demonstră, că cultul de care D-ḍeŭ este zelos, trebue să aibă principiul sĕŭ în inimă. Porunca cea d'întâiŭ enunță positiv acest adevĕr, pentru că cere ca să iubéscă pre D-ḍeŭ din tótă inima sa.

Iudeul nu știa în totul legea, pentru că mărginea religiunea sa la practice exterióre și inima lor nu lua parte la cult. Creștinul care nu servește pre D-ḍeŭ în dreptatea inimeĭ sale este iarăș ignorant, ca și Iudeul și este încă maĭ culpabil de cât el pentru că Iis. Chr. a rĕspândit maĭ multă lumină de cât Moisi. Dreptatea inimeĭ a făcut pre sfinți așa de plăcuți luĭ D-ḍeŭ, și sîrguința lor la studiul Evangelieĭ a preparat în eĭ acéstă dreptate a inimeĭ. Este de mirare că ómeniĭ cer atâta dreptate de la veciniĭ lor, de la amiciĭ lor, de la toți aceĭ cu cariĭ trăește și o practică așa de puțin în ceea ce privește religia. Eĭ se condamnă prin sine însuș. De se întêmplă ca să le impute cineva că nu aŭ fost drept în afacerile vieței, eĭ se silesc de a justifica prin tot felul de mijlóce; și dacă sunt convinș prin dovedĭ incontestabile, eĭ încearcă o confusiune care 'ĭ umple de turburare și de amărăciune. Numaĭ în privirea luĭ D-ḍeŭ acest defect de dreptate nu'ĭ supĕră. Eĭ 'l tratéză prin acea cu maĭ mult dispreț de cât pre ceĭ maĭ proștĭ dintre ómenĭ.

La ce trebue să se aștepte când va veni să judece în tótă rigórea dreptățiĭ sale?

Când D-ḍeŭ ne oprește abondența harurilor sale, este pentru a ne deprinde ca să gândim asupra miserieĭ nóstre, și a ne întorna către el care singur póte să ne scótă din acéstă sărăcie spirituală. Rugăciunea nu ne-ar fi recomandată așa de des și așa de expres în sfintele cărțĭ, dacă am avea maĭ puțină trebuință, saŭ dacă darul necesar pentru rugăciune ne-ar fi refusat. Apostolul nu ne-ar ḍice de a ne ruga neîncetat dacă am fi câte odată fără ajutor pentru rugăciune. Omeniĭ nu se perd din lipsă de dar, dar din

lipsa de rugăciune; eĭ știŭ saŭ trebue să știe, că în tóte acțiunile lor, eĭ aŭ trebuință de protecțiunea luĭ D-ḍeŭ; eĭ nu o cer și apoĭ cad într'un mod de plâns.

VERSUL 9.

Intru ce 'și va îndrepta tînĕrul calea sa? Când va păzi cuvintele tale.

Traduc prin viitor, pentru că acesta este sensul textuluĭ ebreŭ și al aceluĭ grec. Presentul ce'l întrebuințéză Vulgata dă numaĭ puțin aceeașĭ ideie, pentru că este un precept general: Cum va regula tînĕrul saŭ reguléză calea sa? Observând cuvêntul saŭ legea luĭ D-ḍeŭ. Textul și versiunile vorbesc de a îndrepta și chiar de a curăți conduita; căcĭ acésta este propriŭ însemnarea verbuluĭ ebreŭ; dar nu este necesar de a presupune o viéță trecută în desfrânărĭ, este de ajuns ca tot tînĕrul să aibă trebuință de remediŭ saŭ preservative contra foculuĭ etățiĭ, forța pasiunilor, lipsa de experiență; observarea legeĭ luĭ D-ḍeŭ va fi izvorul sĕŭ, sprijinul sĕŭ, păzitorul sĕŭ.

Acest vers probabil dă ideia câtor-va interpreți, carĭ cred că David compuse acest psalm pentru instrucțiunea fiuluĭ sĕŭ Solomon. Se vede în adevĕr, că în momentele sale din urmă acest rege sfânt 'ĭ recomandă prea expresiv observarea tuturor legilor divine; pentru ce nu 'ĭ-ar fi lăsat acest psalm, care conține atâtea luminĭ asupra acestuĭ obiect important?

MEDITAȚIUNI

Nimenĭ n'are maĭ multă trebuință de a se exercita în studiul legeĭ luĭ D-ḍeŭ, ca tînĕrul pentru care lumea este așa de primejdiósă. Fiul meŭ, ḍice Autorul sacru al Eclesiastuluĭ, din tinerețe câștigă doctrina (legea) și înțelepciunea te va întovărăși până la ḍilele tale cele maĭ de pre urmă. Nu dóră că în cursul uneĭ vieți îndelungate nu se întêmplă adese-orĭ ca să se piardă din vedere instrucțiunile primite în junețe: dar acéstă fericită sĕmînță nu este cu totul perdută; ea pórtă fructe pentru bĕtrânețe, ea rechiamă la legea luĭ D-ḍeŭ pe aceĭ carĭ s'aŭ rătăcit; cel puțin experiența ne învață, că aceĭ carĭ aŭ primit o educațiune în adevĕr creștină, reintră maĭ des în datorie de cât aceĭ ce aŭ neglijat asupra acestuĭ punct în primiĭ lor anĭ.

Pentru a da maĭ multă întindere acestuĭ vers al Profetuluĭ, Sf. Augustin observă, că tot omul care intră în

amiciție cu D-ḍeŭ, care se convertește sincer, póte fi privit, orĭ în ce etate ar fi, ca tînĕr, pentru că omul cel vechiŭ nu maĭ este și tot interiorul sĕŭ este reînoit. Dar acéstă junețĕ spirituală nu se capĕtă de cât prin observarea legiĭ divine, din care primul articol coprinde dragostea de D-ḍeŭ. Apostoliĭ scriind credincioșilor, 'ĭ chémă pre toțĭ fiĭ, pentru că aŭ fost regeneraț în Iis. Chr. și începeaŭ a duce o viéță cu totul nouă. In Iis. Chr. nu este deosebire de etate, de patrie, de profesiune, nu este vorbă, ḍice Apostolul, de cât de a fi o creatură nouă.

VERSUL IO.

Cu tótă inima mea te-am căutat pre tine, să nu mĕ lepeḍi de la poruncile tale.

Se traduce ebreul: Nu permite să mĕ îndepărtez de la poruncile tale ; și acéstă lecțiune se pare maĭ dulce de cât a versiunilor, căcĭ D-ḍeŭ permite ca pĕcătoșiĭ să părăséscă calea poruncilor, dar nu *alungă* pe nimenĭ din acéstă cale. Totuși în fond sensul textuluĭ și al versiunilor este acelaș ; căcĭ când D-ḍeŭ permite ca omul să părăséscă calea poruncilor sale, unde ar putea să'l reție prin puterea a tot puternică a daruluĭ sĕŭ, este, în adevĕr, acelaș lucru ca și cum l'ar *alunga* din cale. Adaug că verbul ebreŭ nu însémnă numaĭ a *permite de a se rătăci*, dar a face a se rătăci ; ceea ce este acelaș lucru cu a respinge, a lepăda din cale ; acest vers însémnă decĭ precis, că omul are trebuință de dar pentru a stărui în calea poruncilor și că fără el s'ar întêmpla acelaș lucru ca și cum D-ḍeŭ 'ĭ-ar alunga saŭ lepăda din cale.

MEDITAȚIUNI

Profetul ne învață aicĭ douĕ lucruriĭ: întâiŭ că trebue a căuta pre D-ḍeŭ din tótă inima; al doilea, că nu trebue a se rezema pe dispositiunile sale actuale, nicĭ a crede, că se va putea prin propriile sale puteriĭ, a rĕmânea totdéuna credincios legeĭ Domnuluĭ. Se póte într'un moment să caute pre D-ḍeŭ din tótă inima sa, și în momentul următor să'l părăséscă; ceea ce nu s'ar întêmpla, dacă darul divin ar vindeca necontenit inima omenéscă. In căldura rugăciuneĭ, și când simte cine-va urma sa cu totul determinată a căuta pre D-ḍeŭ, trebue a'l ruga, ca să înmulțéscă ajutorul sĕŭ, de a conserva sfintele hotărîriĭ ce s'a luat. Iis. Chr. ḍicea, că neîncetat trebue a ne ruga și a nu ne lăsa nicĭ-o-dată

din acest sfânt exercițiŭ; pentru că obligațiunea de a împlini poruncile este totdéuna urgentă, și ajutorul divin ne este necesar pentru a o împlini. Cum ni se va da acest ajutor dacă nu 'l vom cere? In căile ordinare ale mântuireĭ, rugăciunea este canalul harurilor. D-ḑeŭ póte să ne cheme ca Pavel, când ne revoltăm contra luĭ; dar acest ordin al providințeĭ este rar, și noĭ nu trebue să comptăm pe el; pe când Iis. Chr. ne-a deschis calea mântuireĭ, învățându-ne de a ne ruga și a ne ruga neîncetat. Sfinții aŭ ținut inima lor necontenit unită cu D-ḑeŭ și acésta 'ĭ-aŭ făcut așa de credincioșĭ la legea divină. Faptele vóstre să strige ḑicea Sf. Ambrosie, credința vóstră să strige, iubirea vóstră să strige, sentimentele vóstre să strige, sângele vostru să strige, ca a luĭ Avel. Nu este trebuință de cuvinte, gândul ajunge. Ast-fel este rugăciunea continuă; ea se găsește pretutindenea și în ocupațiunile, chiar în aparență, cele maĭ indiferente.

VERSUL II.

Intru inima mea am ascuns cuvintele tale, ca să nu greșesc ție.

Profetul arată prin acest vers că legea era făcută pentru a conduce înclinările inimeĭ și a feri pre om de pĕcat; dovadă evidentă că Iudeiĭ, cariĭ credeaŭ că împlinesc legea prin ceremoniĭ legale, prin curățeniĭ exterióre, prin jertfa animalelor, fără a se ocupa lăuntric cu dragostea luĭ D-ḑeŭ, nu împlineaŭ legea. Acest psalm este ca o desvoltare a spiritului acesteĭ legĭ sfinte; el suplinește aceea ce n'a ḑis Moisi. Acest legislator s'a mulțumit de a presenta litera poruncilor divine, făcênd tot-odată a se înțelege că D-ḑeŭ cerea omagiul inimeĭ; dar David în acest lung comentar, insistă asupra observațiuneĭ interióre, asupra serviciuluĭ curat spiritual, asupra comóreĭ ascunse în scórța littereĭ.

MEDITAȚIUNI

Implinește cine-va legile curat omenești executând după exterior aceea ce ordonă ómeniĭ, dară nu se împlinește așa legea luĭ D-ḑeŭ. Obiectul acesteĭ legĭ este de a supune luĭ D-ḑeŭ pre omul întreg, inima sa prin urmare, care este partea cea maĭ prețiósă a omuluĭ. Este vorba a nu supĕra pre suveranul legislator, și pentru aceea trebue ca legea să fie în interior; căcĭ D-ḑeŭ pătrunde în locurile cele maĭ

ascunse ale sufletuluĭ nostru. Deosebirea cea mare între sfinţĭ şi filosofĭ, este că aceştia se mulţumesc cu aparenţa virtuţilor, cu o limbă onestă şi moderată, cu o manieră de a lucra conformă cu ordinul public; pe când sfinţiĭ pórtă legea luĭ D-ḑeŭ în inima lor, eĭ se ocupă de frumuseţa sa, de motivele sale, de raporturile sale şi de viéţa acţiunilor lor celor maĭ comune. Meritul lor este ca acel al uneĭ mirese, cu totul lăuntric, şi inima lor este un sanctuar unde totul arde de focul dragosteĭ divine. Eĭ aŭ mare îngrijire de a ascunde acea comóră, ca nu cum-va risipa, vanitatea, aerul lumeĭ, să o expue a fi prada inimicilor mântuireĭ.

VERSUL 12.

Bine eştĭ cuvêntat Dómne, învaţă-mĕ îndreptările tale.

Sensul acestuĭ vers este că, precum D-ḑeŭ merită tóte omagiile nóstre, avem iarăşĭ trebuinţă de luminele sale, pentru a cunóşte bine legea sa, şi pentru a o practica.

MEDITAŢIUNI

Când s'ar putea presupune că ḑeiĭ păgânismuluĭ, saŭ maĭ bine demoniĭ ce se adoraŭ sub diferite nume ale acestor ḑeĭ, ar fi dat legĭ bune adoratorilor lor, aceste legĭ n'ar fi meritat cu tóte acestea ca să se siléscă cine-va a le cunóşte cel puţin în raportul ce ar fi avut cu aceste divinităţĭ. Spre exemplu, dacă primul articol al acestuĭ cod imaginar ar fi fost porunca de a iubi pre aceştĭ ḑeĭ din tótă inima, şi dupĕ tóte forţele spirituluĭ şi a voinţeĭ, acéstă poruncă ar fi trebuit să fie uşuratică saŭ ridiculă; pentru ce? pentru că aceştĭ ḑeĭ nu meritaŭ nicĭ un respect, pentru că în loc de a fi îmbrăcaţĭ cu calităţĭ stimabile, eĭ eraŭ dese orĭ maĭ vicioşĭ de cât ómeniĭ. Dar în legea adevĕratuluĭ D-ḑeŭ, preludiul poruncеĭ d'întâiŭ care prescrie dragostea, este că nu e de cât un singur D-ḑeŭ şi că acest D-ḑeŭ este etern, adică existând prin sine însuşĭ şi autorul totuluĭ. Apoĭ în amĕnunţirea legiĭ se vede că acest stăpân suprem este plin de înţelepciune şi bunătate; că comandă tóte virtuţile şi condamnă tóte viciurile; că răsplăteşte cu profusiune pre aceĭ cari 'l servesc şi că el pedepseşte aspru pre aceĭ cari nu 'i se supun. Aceste noţiunĭ daŭ o

înaltă idee de acest legislator și determină pre om a voi să cunóscă perfect voia sa pentru ca să 'i se supună și să 'i placă. Aicĭ e sentimentul profetuluĭ: Tu meriți, dice el, Dómne, tóte omagiele nóstre, eștĭ demn de a fi binecuvêntat și închinat în tóte vécurile; învață-mĕ decĭ, tóte poruncile tale, pentru ca să nu am nenorocirea de a-ți displăcea.

VERSURILE 13, 14.

Cu buzele mele am vestit tóte judecățile gurei tale. In calea mărturiilor tale m'am desfătat mai mult de cât tótă bogăția.

Aceste judecăți ce le-aŭ pronunțat Profetul nu sunt decretele eterne, care sunt în D-dĕŭ; decrete pe care Apostolul le numește și judecăți, și pe care le dice necuprinse cu mintea. Profetul vorbește de legile emanate din gura luĭ D-dĕŭ și dice, că ocupațiunea sa a fost de a le repeta, a le anunța.

El asigură apoĭ, că calea poruncilor Domnuluĭ l'aŭ umplut de veselie și că preferă observarea acestor sfinte legĭ tuturor bogățiilor pământuluĭ.

MEDITAȚIUNI

Legile luĭ D-dĕŭ sunt judecățĭ, care enunță afară de obligarea ce impun ca legĭ, recompense pentru aceĭ carĭ le observă și pedepse pentru aceĭ ce le calcă. Se vede prin aceea că ceea ce se numește sancțiunea legilor, este ceva fórte perfect în legislațiunea divină. Legile omenești n'aŭ în decomun de cât o parte din acéstă sancțiune; ele anunță totdéuna pedepse contra călcătorilor și fórte rar recompense pentru aceĭ supușĭ și credincioșĭ. D-dĕŭ care este infinit bogat în bunătate și în milă, n'a dat nicĭ-o-dată legĭ ómenilor, fără a uni și recompense la observarea acestor legĭ. Când el impune primuluĭ om legea de a nu mânca din fructul arboreluĭ științeĭ bineluĭ și al rĕuluĭ, el îl făcu să înțelégă că recompensa fidelităților sale ar fi fost, de a fi menținut în starea de nemurire în care 'l crease și care nu 'i se dăduse; mórtea cu care 'l amenința, de nu va împlini preceptul, cuprindea în acelaș timp promisiunea de a nu muri, de va fi credincios. Când s'a dat legea luĭ Moisi, recompensele furĕ propuse înainte de pedepse și

penitența chiar fu oferită călcătorilor eĭ, așa că mărturisirea și căința de rătăcirile lor trebuia să ĭ stabiléscă în posesiunea recompenselor, ca și cum n'ar fi avut pĕcat. Sanctiunea este deopotrivă arătată în Evangelie. Viéța eternă este promisă observăreĭ legiĭ, și însutitul chiar este asigurat încă din viéța acésta acelor carĭ părăsesc totul, pentru a observa mal bine legea. Ast-fel sunt *judecățile* Domnuluĭ. Cum să nu mérgă cine-va cu bucurie în calea acésta unde legislațiunea este așa de perfectă și așa de mângâitóre? Cum să nu o prefere, după exemplul profetuluĭ, comorilor de pe tot pământul?

VERSURILE 15, 16.

Intru poruncile tale mĕ voiŭ deprinde și voiŭ cunóște căile tale. Intru îndreptările tale voiŭ cugeta; nu voiŭ uita cuvintele tale.

Ebreul ḑice la primul vers: Voiŭ medita poruncile tale ; și la al doilea : Mĕ voiŭ recrea în îndreptările tale. Vulgata a putut să traducă prin *exercebor* și prin *meditator*. Cele două verbe ebreești aŭ câte odată acest sens; și al douilea în particular שעה însémnă propriŭ *respexit*, consideravit; ceea ce este acelaș lucru cu a medita. Pentru verbul שיח el însémnă locutus est, discrevit, meditando se exercuit.

Psalmistul ḑice că se va exercita a medita legea luĭ D-ḑeŭ, că va considera cu luare aminte căile Domnuluĭ, că va pune plăcerea sa în poruncile celuĭ Prea Inalt și că nu va uita cuvintele eșite din gura sa.

MEDITAȚIUNI

Moisi ḑicea Istrailtenilor: Cuvintele legiĭ vor fi în inima ta; tu le veĭ povesti fiilor tĕĭ; le veĭ medita în casa ta, în călĕtorie, când te veĭ scula și când te veĭ culca. Apostolul recomandă credincioșilor de a conserva cuvintele vieței, de a face așa ca doctrina luĭ Iis. Chr. să fie în eĭ în tótă plenitatea sa, de a se ținea cu tărie de aceea ce aŭ învĕțat, orĭ prin viŭ graiŭ, orĭ prin scrisorĭ. De alt-fel, rugăciunea așa de des ordonată prin Iis. Chr. și prin discipoliĭ sĕĭ este totdéuna întemeiată pe meditarea legilor divine.Ce exemple ne-aŭ dat asupra acestuĭ punct toțĭ sfințiĭ din ambele Testamente! Și cât suntem noĭ de inimicĭ nouă înșine, când

neglijăm acest sfânt exercițiŭ! Profetul, care era un rege mare, avea, fără îndoială, afacerĭ importante, atât pentru a alunga pre inimicĭ statuluĭ, cât și pentru a menținea ordinea și pacea printre poporul sĕŭ, orĭ pentru a înfrumuseța și întări capitala sa; cu tóte acestea, nu perdea din vedere sfintele porunclĭ ale luĭ D-ḍeŭ; el le medita, el le celebra în cântările sale, el se veselea pătrunḍênd raporturile și trăgênd consequențile. In câte felurĭ ne explică el sentimentele ce 'l inspiraŭ acéstă lege divină? Acest psalm dovedește! Nu se găsesc două versurĭ, care să ḍică absolut acelaș lucru. Este o varietate de afecțiunĭ, care arată că inima psalmistuluĭ era nesfârșită, când era vorba de a mărturisi focul sĕŭ pentru cuvintele eșite din gura luĭ D-ḍeŭ. Aș voi să pot cuprinde tóte nuanțele acestuĭ mare tabloŭ al legiĭ; aș voi să fiŭ însuflețit de frumosul foc, care ardea pe Fer. Augustin, când el dorea să pótă opune mândrieĭ ómenilor tóte sentimentele Profetuluĭ-Rege. Și, când acest sf. doctor a ajuns în cursul comentariuluĭ sĕŭ asupra psalmilor, la acesta, care este cel maĭ lung și cel maĭ plin de afecțiunĭ, inima sa se dilata în punctul de a face treĭ-ḍecĭ și douĕ de discursurĭ asupra aceluiașĭ subiect. Totul este aicĭ moral, potrivit cu trebuințele credincioșilor și manifestă încă maĭ multă frumusețe inimeĭ acestuĭ sf. Părinte decât cunoștințele spiritualuĭ sĕŭ.

VERSUL 17.

Rĕsplătește robuluĭ tĕŭ, viéză-mĕ și voiŭ păzi cuvintele tale.

Verbul *rĕsplătește* nu însémnă aicĭ, resplătește-mĕ, dă-mĭ preţul ce'l merit; el însémnă *fă-mi un dar*, și are dese orĭ acéstă însemnare în scriptură. Ebreul ḍice *vivam* și nu *vivifica me*. Ceĭ LXX ḍic ζήσομαι și anticiĭ Părinţĭ aŭ cetit *vivam*. Vulgata a urmat manuscriptele și ediţiunea de Alda, unde este ζῆσόν με, prin urmare este acelaș sens. Profetul nu spera a vieţui de cât prin protecţiunea divină; acelașĭ dar il cere el aicĭ, căcĭ sensul Ebreuluĭ este: Fă-mĭ acest dar (Dómne) ca să vieţuesc și să păzesc poruncile tale saŭ cuvêntul tĕŭ.

Dar care este acésta viéţă ce o cere profetul? Aceĭ cariĭ rapórtă acest psalm la timpul captivităţiĭ ḍic că sunt Iudeiĭ captivĭ cariĭ suspină după izbăvire, cariĭ trebuea să fie pentru eĭ ca o nouĭ, viéţă. Sfinţiĭ părinţĭ vĕḍ aicĭ viéţa haruluĭ fără care nu se póte păzi în totul legea luĭ D-ḍeŭ. Se pare că tot psalmul acesta fiind în genul moral, socotinţele sfinţilor Părinţĭ sunt cele maĭ potrivite; Nu ur-

méză din acéstă rugăciune că profetul să fi fost atuncĭ lipsit de dar, care este adevĕrata viéță a sufletuluĭ, dar numaĭ că el dorește progresele acesteĭ vieți, adică de a crește în râvnă și în dragoste pentru observarea legeĭ maĭ desăvêrșite.

MEDITAȚIUNI

Când Moise sfătui pentru ultima óră pre Israilteni la observarea legiĭ, el le ḑise: Martur. e cerul și pământul, că v'am propus viéța și mórtea.... alegeți dar viéța.... Iubiți pre Domnul D-ḑeul vostru, supuneți-vĕ voceĭ sale, lipiți-vĕ de el, căcĭ el este viéța vóstră și durata ḑilelor vóstre. Acéstă sfătuire și acéstă promisiune, întru cât privea tótă națiunea, putea să se înțelégă de prosperitățile temporale; așa că dacă ea ar fi fost totdéuna credincióșă, s'ar fi bucurat totdéuna de pământul Hanaan și de bunurile ce el conținea; dar fiind-că acest cuvênt se adresa și la fie-care în particular din acéstă națiune, trebuia să fie înțeles de viéța spirituală a darului în lumea acésta, de fericirea eternă în lumea viitóre. Un israelit credincios legiĭ luĭ D-ḑeŭ nu era asigurat pentru aceea a vieți maĭ mult timp pre pământ, de cât un altul, care călca legea. Dar avea folosul a vieți în harul luĭ D-ḑeŭ, și D-ḑeŭ, în acest sens era viéța sa. Ast-fel, când profetul ḑice că el va vieți, dacă D-ḑeŭ ĭ dă darul sĕŭ el înțelege că sufletul sĕŭ va fi în amiciția luĭ D-deŭ și că atuncĭ va împlini legea prea perfect. El știia că D-ḑeŭ este viéța sufletuluĭ, încă maĭ mult precum sufletul este viéța corpuluĭ. Acéstă doctrină trebuia să fie prea familiară creștinilor, pentru că Iis. Chr. este calea și viéța; dar cum observă Fer. Augustin, cea maĭ mare parte doresc ceea-ce este maĭ bun afară de viéța maĭ bună; eĭ voesc, ca ceea-ce le aparține saŭ ceea-ce câștigă, să fie prea bun și puțin le pasă că viéța lor să fie rea. Nebuni, ḑicea el, ce rĕŭ v'a făcut viéța, pentru a o stima maĭ puțin de cât cele-l'alte bunurĭ ce le posedați? Tot ceea-ce vĕ încunjură este bun și voĭ singurĭ sunteți rĕĭ?

VERSUL 18.

Descoperă ochiĭ meĭ și voiŭ cunóște minunile din legea ta.

Și aicĭ Profetul cere ajutorul haruluĭ; fără el n'ar putea să considere minunele ce le conține legea luĭ D-ḑeŭ.

MEDITAȚIUNI

Adevĕrata religiune se rézimă pe patru Principiĭ, care nu se pot judeca prin sensurĭ; adică că este un D-ḍeŭ și numaĭ un D-ḍeŭ; că D-ḍeŭ nu este nimic din ceea-ce se vede, dar ceva maĭ sublim; că D-ḍeŭ se îngrijește de lucrurile omenești și că judecă prea drept; că D-ḍeŭ este creator a tot ce există afară de el. Dar, aceste patru principiĭ sunt iarășĭ fundamentul tuturor legilor divine și fiind-că sensurile nu ne sunt date de a judeca de D-ḍeŭ, care nu este obiectul lor, nu pot nicĭ să judece de legile sale, și nu aparține de cât rațiuneĭ de a le considera și a le cunóște. Ast-fel când Profetul, cére ca D-ḍeŭ să ridice vĕlul, care acopere ochiĭ sĕĭ și că el sperĕ după aceea să contemple minunile legiĭ divine, el nu vorbește de cât de facultățile sale interióre și nu de ochiĭ sĕĭ corporalĭ; D-ḍeŭ și legea sa nu pot fi atinse prin organe așa de gróse. Rațiunea însăși, cu tóte luminele sale spirituale, are trebuință ca D-ḍeŭ să o întăréscă, să o lumineze, să o scóță din întunerecul, ce pasiunile, prejudiciele, principiele falșe rĕspândesc împrejurul sĕŭ.

Legea divină conține minunĭ marĭ, saŭ maĭ bine totul este minunat în ea, orĭ că se considerĕ originea sa; orĭ că ia aminte cine-va la modul cu care a fost comunicată; orĭ că voește să desfășure consequențele sale; orĭ că se examină influența ce are saŭ trebuie să aibă în buna ordine a societăților; orĭ că se privește termenul unde ea conduce; orĭ că îndură promisiunile și amenințările sale; orĭ că reflectézĕ asupra ignoranțeĭ în care atâția ómenĭ aŭ fost și sunt încă în raport cu ea; orĭ-că se opune înălțimeĭ eĭ la ușurătatea înclinărilor lumiĭ. Oh! cât de important este ca stăpânul suprem al acesteĭ legĭ să ne descopere ochiĭ, adică să rĕspândéscă lumina sa în spiritul nostru, pentru ca să putem cunóște acest corp de legislațiune divină, și să întăréscă voința nóstră pentru ca să fim fidelĭ a ne conforma cu el!

VERSUL 19.

Nemernic sunt eŭ pe pământ, să nu ascundĭ de la mine poruncile tale.

Aceĭ carii raportă acest psalm la captivitatea Babilonuluĭ, cred că sensul acestuĭ vers este: Sunt strĕin în acest pământ al Haldeilor; n'am altă mângâere de cât legea ta, astfel nu o ascunde de la ochiĭ meĭ, inteligenţeĭ mele. Cred că acest sens este fórte silit, şi strĕin de ideia Profetuluĭ. Palestina este numită câte o-dată în scriptură şi pământ, fără alt adaos; dar Haldea saŭ Babilonul, care fu locuinţa Iudeilor captivĭ, nu s'aŭ numit nicĭ-o-dată simplu *pământ* şi fără ca textul să determine acest cuvênt a însemna Haldea saŭ Babilona. Trebue decĭ a lua aicĭ acest cuvênt pentru pământ în general. Profetul ḑice ca Patriarchiĭ, că este ca strĕin în lumea acésta şi de aceea cere, ca D-ḑeŭ să nu'ĭ ascundă legea sa; ca şi cum ar cere ca D-ḑeŭ să'ĭ dea deplină cunoştinţă saŭ ca D-ḑeŭ să nu permită ca vre-o-dată să o peardă din vedere.

MEDITAŢIUNI

Apostolul ḑice că pre pământ noĭ călĕtorim departe de D-ḑeŭ.... şi că pentru aceea ne silim de a'ĭ plăcea, orĭ ca să fim îndepărtaţĭ de el, orĭ ca să fim în presenţa sa. Acésta cuprinde tot cursul vieţeĭ nóstre şi momentul morţiĭ. In cursul vieţeĭ nóstre suntem îndepărtaţĭ de Domnul, în momentul morţiĭ nóstre 'ĭ suntem presenţĭ; dar în aceste douĕ epoce saŭ aceste douĕ stărĭ, noĭ trebue să ne silim a'ĭ plăcea şi nu putem să'ĭ plăcem, de cât prin observarea legeĭ sale. Iată şi gândirea Profetuluĭ; el se priveşte ca călĕtor în raport cu D-ḑeŭ şi viéţa viitóre; el ştie că singurul mijloc de a ajunge la scop care este posesiunea luĭ D-ḑeŭ, este de a plăcea acestuĭ stăpân suprem, şi prin urmare a nu perde din vedere poruncile sale. Dar fiind-că fără ajutorul haruluĭ le-ar perde din vedere, el 'l cere prin versul acesta.

Adevĕratul mijloc de a fi credincios poruncilor divine, este de a se considera ca strĕin pre pământ, căcĭ pe lângă că aceste legĭ sfinte se raportă tóte la D-ḑeŭ de care noĭ nu ne bucurăm în acest corp muritor şi că credinţa ne face să sperăm, noĭ ştim, cum ne ḑice apostolul, că toţĭ trebue să ne arătăm înaintea tribunaluluĭ luĭ Iis. Chr., pentru a primi aceea ce am făcut în corpul nostru, orĭ în

bine, orĭ în rĕŭ. Așa, de-oparte dorința de a poseda pre D-dĕŭ și de alta frica de a fi judecați nedemnĭ de a'l poseda, ne reține în calea poruncilor.

Este de mirare, că cea maĭ veche ideie ce aŭ avut'o ómeniĭ, să fie aceea a călĕtorieĭ lor pre pământ, și acéstă ideie să fie cea maĭ puțin comună în lume. Pentru a arăta vechimea acesteĭ ideĭ, Sf. Pavel se sue până la Abel și se pogóră din secol în secol prin toțĭ patriarchiĭ; el 'ĭ represintă ca neluând titlul de cât călĕtorĭ pre pământ, încredințați, că aveaŭ desperat o patrie și că acéstă patrie era cerul.

Lucrurile nu s'aŭ schimbat de când aŭ venit Iis. Chr. în lume; și chiar departe de a se schimba, ele aŭ devenit maĭ lămurite, maĭ schimbătóre, maĭ sprijinite de exemple. Nimenea nu trebue să fie maĭ convins de cât creștinul, de starea sa de călĕtor. Secolul acesta, ḑicea Sf. Augustin, este pentru creștinul bine instruit un adevĕrat deșert; el merge aicĭ așteptând momentul de a intra în patria sa. Cu tóte acestea, ce ar putea face ómeniĭ maĭ mult pentru a se stabili în lume, dacă n'ar trebui s'o părăséscă nicĭ-o-dată. 'Șĭ imaginéză cine-va că 'șĭ póte da maĭ multă mișcare, să formeze maĭ multe dorințĭ, să concépă maĭ multe proiecte, să caute maĭ multe mijlóce pentru a înainta, a se îmbogăți, a câștiga distincțiuniĭ? Eĭ tratéză patria cerésc ă ca un scop la care nu trebuie să aspire, și lumea ca o locuință fixă de unde nu trebuie să iasă nicĭ-o-dată. De asemenea locuința luĭ D-dĕŭ le este indiferentă; eĭ o uită saŭ o combat; și când li se presintă în momentul morțeĭ, eĭ o urăsc ca pe inimicul lor, se tem de ea ca de acusatorul cel maĭ lămurit și cel maĭ puternic pe lângă suveranul judecător.

VERSUL 20.

Iubit-a sufletul meŭ, ca să dorésc ă de judecățile tale în tótă vremea.

Ebreul ḑice: Sufletul meŭ este zdrobit *de* dorința judecăților tale în tot timpul; și versiunile nóstre daŭ acest sens, cu tóte că într'un chip puțin maĭ energic; căcĭ Profetul represintă dorința saŭ focul care 'l apasă, ca o putere care'l sfărâmă, 'l zdrobește. El nu ḑice că dorește a cunóște saŭ a împlini legile Domnuluĭ. El ḑice că este îndemnat a păzi aceste legĭ; că râvnește a avea dorința

acestor legĭ. In aceea acest rege sfânt mărturisește umilința sa; el nu crede a avea încă dorința de a observa aceste legĭ, dar numaĭ voința vie și arḑétóre de a ajunge la acéstă dorință; și în aceea chiar face cunoscut cum aceste legĭ merită a fi cunoscute, căutate, și cinstite de ómenĭ. Căcĭ nu trebue a se măguli pentru inclinarea ce simte pentru ele; nu e adese-orĭ de cât o inclinațiune trecétóre, o simplă afecțiune de stimă, nu o dorință, o dragoste sinceră și perfectă. Profetul dorește decĭ să încerce în privirea lor tótă perfecțiunea sentimentuluĭ și să facă cunoscut, că dorința sa este prea puternică, pentru că sufletul séŭ este zdrobit, sfărâmat, după expresiunea textuluĭ.

MEDITAȚIUNI

Cel d'intâiŭ precept al legiĭ este acel al dragosteĭ luĭ D-ḑeŭ, și sfințiĭ aŭ avut o idee așa de mare de D-ḑeŭ că n'aŭ crḑut nicĭ-o-dată că'l iubește destul, saŭ maĭ bine, că eĭ aŭ crḑut că nu'l iubesc deajuns. Eĭ aŭ avut, ca Profetul, o ardentă dorință de a crește în acéstă dragoste. Dorința lor era deja dragostea; dar nu vedéŭ marginĭ în frumusețea luĭ D-ḑeŭ și în motivele de a'l iubi; le părea că dorința lor nu este încă dragoste, dar numaĭ ceva care tindea la dragoste, care aspira la dragoste.

Póte să fie exces în alte virtuțĭ; temperanța póte fi indiscretă, puterea îngânfată, dreptatea neîmblânzită, prudența timidă, umilința înjosită, zelul neliniștit saŭ imprudent, credința chiar prea credinciósă. speranța prea îngrijitóre, dar în dragostea luĭ D-ḑeŭ, nicĭ un exces nu este de temut. Adevĕratul chip de a iubi pre D-ḑeŭ, este a'l iubi peste mĕsură. Causa acestuĭ adevĕr este că D-ḑeŭ e infinit și că dovedile ce ne-aŭ dat de dragostea sa, sunt maĭ presus de concepțiunile nóstre; nu trebue de cât viéța luĭ Iis. Chr., pentru a ne convinge. Patriarchiĭ și Profețiĭ n'aveaŭ acéstă dovadă mare sub ochĭ, și cu tóte acestea lor li s'a ḑis, ca și nouĕ, că D-ḑeŭ trebue să fie iubit din tótă inima, din tot sufletul, din tótă capacitatea forțelor. Pentru că D-ḑeŭ li se descoperise ca Creator, ca bine-făcĕtor. ca remunerator, ca autor a tot binele; pentru că eĭ zăreaŭ darul nestimat a luĭ Mesia în credința în care viețueaŭ și îl așteptaŭ pe săvêrșitorul mântuireĭ.

Din acest prim precept al legiĭ derivă tóte cele-l'alte, și aceeașĭ ardóre care transporta pre Profetul gândind la

porunca dragostei, influența asupra tuturor articolelor legii; pentru aceea în acest vers el manifestă dorința, care aprinde pentru tótă legea în general și că el nu exclude din dorința sa nici un timp nici o împrejurare. Adversitatea, prosperitatea, onorurile, persecuțiunile, bogățiile, sărăcia, totul îi este egal, mai ales că observă legea. Acésta era și sentimentul Apostolului, când el provoca tóte puterile ceruluĭ, ale pământuluĭ și ale infernuluĭ. de a'l despărți de dragostea luĭ D-ḍeŭ, care este în Iis. Chr.

VERSUL 21.

Cercetați pre cei mândri; blestemați cei ce se abat de la poruncile tale.

Nimic mai contrariŭ cu observarea preceptelor de cât mândria. Acest vers ḍice că D-ḍeŭ s'a rĕsbunat de ceĭ mândri și că aceĭ cariĭ se întorc din calea poruncilor sunt un obiect de blestem. S'ar putea traduce verbul *increpasti* prin *tu aĭ* amenințat cu asprime

MEDITAȚIUNI

Profetul nu avea lipsă de exemple pentru a justifica ceea ce ḍice el de pedépsa celor mândri și de blestemul care este partea călcătorilor de lege. De la Adam până la David, istoria sacră este plină de trăsurĭ proprie a dovedi acest vers.

Dacă ne mărginim la amenințărĭ, legea mosaică le enunță în termenĭ fórte precișĭ și prea tarĭ. Legea evangelică este încă mai puternică, pentru că declară mult mai positiv pedepsele eterne reservate pĕcătoșilor; ea se servește de acelaș termen, *blestemați*, ce'l întrebuințézá Profetul.

Este o observare a Fer. Augustin, că Profetul nu mărginește blestemul la aceĭ cariĭ de la începutul lumiĭ și până acum s'aŭ îndepărtat de la legea luĭ D-ḍeŭ, dar el înțelege tóte timpurile și pre toțĭ aceĭ ce se scólă contra acesteĭ legĭ. Rĕsbunările luĭ D-ḍeŭ sunt anunțate; ele aŭ efectul lor, îndată ce ceĭ mândri termină cariera lor fără a intra în dreptate. Tot ast-fel este și de recompensele promise celor drepți; aplicarea promisiuneĭ se face la fie-care din eĭ, când încetézá de a fi în numĕrul locuitorilor pământuluĭ. In legea veche D-ḍeŭ pedepsi câte odată nedreptatea părin-

ților în persóna fiilor lor. Dar acestea nu eraŭ de cât pedepse temporale, care eraŭ impuse acestor fiĭ neculpabilĭ și aceea nu atingea starea lor în lumea viitóre. D-ḑeŭ care este stăpân suprem al vieței ómenilor póte, după privirile înțelepciuneĭ sale să le ridice, când va vrea. In legea nouĕ nu se citește amenințărĭ contra posterității părinților culpabilĭ. Totul este aicĭ personal, pentru că recompensele și pedepsele vieței viitóre sunt declarate mult maĭ lămurit de cât în legea veche.

VERSURILE 22, 23, 24.

Ia de la mine ocara și defăimarea, că mărturiile tale am căutat. Pentru că aŭ ședut maĭ marii și asupra mea limbuț-aŭ; iar robul tĕŭ se învață întru îndreptările tale. Că mărturiile tale sunt cugetarea mea; și sfaturile mele îndreptările tale.

Sunt câte-va diferințĭ aparente în ebreŭ la cel dintâiŭ din aceste versurĭ, *custodivi*, în loc de expresivi; al doilea *meditabatur* în loc de *exercebatur*; la al treilea *deliciae meae*, în loc de meditatio mea; și la acelaș, *viri consilii mei* pentru *consilium meum*. Am observat deja că verbul ebreŭ la care rĕspunde *custodivi* este adese-orĭ tradus de ceĭ LXX prin *exqusivi;* că *meditabatur* este în fond acelaș lucru cu *exercibatur*; că delectatio nu este contrar cu meditatio, pentru că acéstă meditare împlinea bucuria Profetuluĭ. In fine, viri consilii mei, este un ebraism, care reintră în consilium meum. Sensul textuluĭ este decĭ conservat în versiunile nóstre; și acest sens este fórte lămurit.

Psalmistul cere maĭ întâiŭ ca D-ḑeŭ să-l isbăvéscă de disprețul ce'l încércă din causa fidelității sale la lege. El represintă apoĭ pre ceĭ rĕĭ ca puternicĭ, carii 'l umplu de calomnie. El asigură în fine, că legea divină este tótă ocupațiunea sa, că face plăcerea sa, și că nu ia consiliŭ de cât din decretele ce ea anunță.

Partisaniĭ sistemuluĭ captivității Babilonice, vĕd în aceste versurĭ pre ebreiĭ persecutați în Haldea, principiĭ acesteĭ țĕrĭ animați contra lor, și acest popor saŭ ceĭ maĭ virtoși dintre ebreĭ ocupați a medita legea luĭ D-ḑeŭ și a se mângâia cu ea. Nu maĭ sunt dovedĭ în istorie pentru a combate, ci pentru a stabili aceste explicațiunĭ. Dar fiind-că tot ceea ce ḑice profetul póte conveni la óre care situațiunĭ unde s'aŭ găsit David, saŭ maĭ bine fiind că acest Profet a putut să voiască a da o instrucțiune pentru tóte împrejurările în care se găsesc ómeniĭ, nu vedem nicĭ o necesitate a îndepărta compunerea psalmuluĭ până la timpul captivității.

MEDITAȚIUNI

Nu este o mare întristare pentru cei drepți, fiind ocărâți și desprețuiți, când aceste dovedi se mărginesc la ei, și nu se resfrâng asupra legii lui D-deu. Ei trebue să nu fie simțitori de cât la aceea ce atinge onórea stăpânului suprem Iis. Chr. și apostolii sĕi aŭ fost priviți ca ocară și lepădați din lume, dar aceste înjosiri a întemeiat regatul lui D-deu.

Contra cuvintelor omenilor nici un remediŭ mai eficace de cât meditațiunea virtuților eterne.

Totul dispare în acest punct de vedere și nu se mai gândește de cât la acel, care va astupa într'o di tóte gurile calomnióse. Meditațiunea legilor divine făcu plăcerile sfinților. Dilele nu le ajungea pentru acest sfânt exercițiŭ: ei întrebuințară o parte din nópte; ei luaŭ consiliŭ de la D-deŭ în comunicațiunile ce le aveaŭ cu el; și după ce aŭ primit luminele sale, ei executaŭ cu putere și cu pace cele mai mari întreprinderi. Omenii sfinți, dicea Sf. Grigorie, se găsesc câte-o-dată obligați a lipsi la oficiile exterióre, dar ei revin îndată la interiorul lor. Ei se înalță până la muntele contemplațiunei și primesc întru cât-va legea din mâna D-lui.

VERSUL 25.

Lipitu-s'aŭ de pământ sufletul meŭ; viéză-mĕ după cuvêntul tĕŭ.

Se póte traduce, *țĕrînă*, pentru că acésta este expresiunea Ebreului. Versiunea nóstră dă acelaș sens. Profetul mărturisește aici starea de umilință unde se găsește pre pământ; este ca o stare de mórte; el cere de a fi *făcut viŭ* prin cuvêntul divin conținut în lege. Sfinții Părinți înțeleg acest vers de greutatea înclinărei, care atrage sufletul către pământ și 'l ține lipit de el. Rugăciunea Profetului are de obiect, după ei, a obține micșorarea acestei greutăți umilitóre, pentru ca sufletul să viețuiască din viéța divină.

MEDITAȚIUNI

Cât timp suntem pre pământ, suferim greutatea inclinărilor nóstre și sunt ca atâtea greutăți, care ne opresc a ne înălța către cer.

Acest corp conruptibil, dicea Înțeleptul, este o greutate, care însărcinéză spiritul, și acéstă locuință face să se încline

spiritul omuluĭ, care ar fi capabil fără aceea să cugete mult. Acéstă stare este un fel de mórte după Apostolul, care striga: Vaĭ mie! Cine mĕ va izbăvi de acest corp al morţiĭ? Şi el rĕspundea că darul luĭ D-ḑeŭ prin Iis. Chr. Domnul nostru. Ast-fel este viéţa ce o cere Profetul. Fără acéstă viéţă miseria omuluĭ este extremă. Ce nu s'a scris pentru a face cunoscut némuluĭ omenesc micşorimea sa, slăbiciunea sa, nimicnicia sa? Ce nu s'a ḑis pentru a'l arăta cât de curênd el se degradéză, lipindu-se de pământ, dând importanţă la miĭ de lucruri, care nu meritĕ de cât dispreţul? Tóte cele-l-alte ştiinţĭ s'aŭ perfecţionat şi aceea a miserieĭ omuluĭ, cea maĭ înaintată póte în teorie, este cea maĭ înapoiată în practică.

Dă-mĭ viéţa: acéstă rugăciune revine dese-orĭ în cursul psalmuluĭ nostru; ceea ce mĕ învaţă două lucruri; întâiŭ, că acest profet avea ideie de viéţă ca de binele cel maĭ preţios; al doilea, că nu făcea caz de cât de viéţa a căreia suflet şi aliment este observarea legeĭ. A vieţui din legea luĭ D-ḑeŭ şi a vieţui din D-ḑeŭ, este acelaş lucru, pentru că legea se reduce tótă la dragoste şi dragostea este viéţa luĭ D-ḑeŭ, pentru că D-ḑeŭ este dragoste după frumosul cuvênt al Sf. Apostol Ion. Orĭ-cine nu este în dragostea luĭ D-ḑeŭ, este deci mort, cu tóte că se pare că locueşte printre ómenĭ. Oh! Câţĭ morţĭ ne înconjóră, striga Sf. Augustin. Orĭ-cine vieţueşte din dragostea luĭ D-ḑeŭ, se găseşte aicĭ jos ca într'un deşert, saŭ că în aceste locurĭ ce se destină la îngroparea cadavrelor. Cea maĭ mare parte din ómenĭ sunt în *ţĕrînă*, după expresiunea Profetuluĭ nostru. Numaĭ amicĭĭ luĭ D-ḑeŭ se bucură de lumină. O! viéţa luĭ D-ḑeŭ, viéţa legeĭ luĭ D-ḑeŭ, viéţa dragosteĭ! cine te va înţelege, cine te va poseda, cine se va sili a te păstra, a te spori, a te uni la fericitul moment, când Iis. Chr., adevĕrata nóstră viéţă, trebue să se arate şi să ne învieze pentru eternitate.

VERSURILE 26, 27.

Căile mele le-am mărturisit şi m'aĭ auḑit; învaţă-mĕ îndreptările tale. Calea îndreptărilor tale fă să o înţeleg; şi mĕ voiŭ depinde întru minunile tale.

S'ar putea traduce la primul vers: eŭ 'ţĭ-am expus starea mea, miseria mea; şi tu m'aĭ auḑit, adică aĭ avut milă de mine. Dar, se

pare că aceste rugăciuni audite însémnă mărturisirea pĕcatelor, și ast-fel înțelege sf. Augustin. Reintrat în harul luĭ D-ḑeŭ, Profetul cere a fi instruit de sfintele sale legĭ; dar fiind-că nu este de ajuns a le cunóște, dacă cine-va nu știe mijlócele de a le observa, el solicită cunoștința acestor mijlóce: ce'ĭ va rĕmânea în urmă, dacă nu a se exercita în meditarea Domnuluĭ? Ceea-ce promite la sfĕrșitul versuluĭ al doilea.

MEDITAȚIUNI

Nu póte fi viéță maĭ sfântă, și în acelaș timp maĭ fericită de cât aceea a cărel tablourĭ se zugrăvește aicĭ.

Omul se pune maĭ întâiŭ în presența luĭ D-ḑeŭ și îl mărturisește greșelele și nevoile sale; primește ertarea sa și intră într'un studiŭ adînc al voințelor Domnuluĭ și al legiĭ sale ceĭ sfinte; el solicită luminĭ nouĭ pentru a înainta în acéstă știință și când se vede luminat de D-ḑeŭ, viéța sa numaĭ este de cât o meditațiune continuă de minunile celuĭ Prea Inalt. El se ocupă de milele Domnuluĭ asupra ómenilor, de minunile ce le-aŭ lucrat mânia sa atot puternică, pentru a'ĭ mântui, de raporturile carĭ sunt stabilite între D-ḑeŭ și creatură, și de promisiunile date celor ce observă legea, de pedepsele reservate pĕcătoșilor, etc.

In alianța nouĕ, sunt maĭ multe minunĭ de contemplat de cât în cea veche. Iis. Chr. este un obiect, care întrece tótă admirațiunea îngerilor și a ómenilor. Acel pe care îl luminéză lumina Divină, și care se pune a considera stările luĭ Iis. Chr. intră într'o spaimă din care nu'l pot scóte tóte distracțiunile lumiĭ. De la origina lumiĭ unde Iis. Chr. a promis némuluĭ omenesc, până în eternitate, unde trebue să facă în etern fericirea sfinților, totul este sublim în acest divin obiect. Nu voesc să aduc aicĭ de cât cincĭ saŭ șése trăsurĭ carĭ descriŭ persóna luĭ Iis. Chr., când vorbea cu ómeniĭ. El era, ḑice un autor scriind asupra cântărilor, plin de dar în cuvintele sale, de milă în inima sa, de putere în operile sale, de simplicitate în maniera sa de a vieți, de înțelepciune în rĕspunsurile sale; de viéță, în instrucțiile sale. Nu este un cuvênt în acest elogiŭ, care să nu fie dovedit prin Evangelie și prin scrierile Apostolilor.

VERSURILE 28, 29.

Dormitat-aŭ sufletul meŭ de trândăvie întăreşte-mĕ întru cuvintele tale. Calea nedreptăţii depărtéz-o de la mine, şi cu legea ta mĕ miluesce.

La primul vers ebreul ḑice: Sufletul meŭ s'aŭ scurs, s'aŭ topit (stilavit), şi sf. Ambrosie citea ast-fel după Origen: de unde mulţi interpreţi aŭ socotit că ceĭ LXX aŭ pus ἔσταζεν şi că din greşéla copiştilor, se citeşte astă-ḑi ἐνύσταζεν. Cu tóte acestea, în traducerea arabă, Ethiopiană, tóte examplarele latine pórtă *dormitavit*; şi acéstă lecţiune, de şi nu conformă cu ebreul, reintră numaĭ puţin în sensul sĕŭ; căcĭ un om pe care îl coprinde trândăvia şi urâtul încércă un fel de dormitare în sufletul sĕŭ.

Nu se vĕd ómenĭ răniţĭ, dormitând după ce ş'aŭ pierdu-sângele.

La al doilea vers în text este propriŭ: depărtéză de la mine calea minciunii, şi dă-mĭ de compătimire legea ta. Dar şi versiunile ḑic în fond acelaş lucru. Fără-de-legea este totdéuna plină de minciună, şi legea dată prin compătimire este o milă făcută în virtutea legiĭ, pentru că în legea sa D-ḑeŭ aŭ promis-o.

Sensul Profetuluĭ nu este obscur, el supune starea de lânceḑire în care cufundă tristeţea; el cere ca Domnul să'l întăréscă prin cuvêntul sĕŭ, ca să înlăture de la el calea pĕcatuluĭ, ca să aibă compătimire de el, întărindu'l în lege.

MEDITAŢIUNI

Este o mare diferenţă în starea unuĭ suflet pe care îl încércă D-ḑeŭ prin înlăturarea darurilor sale sensibile, şi acel al unuĭ suflet, pe care l'aŭ aruncat în rĕcélă puţina sa precugetare saŭ fidelitate. Şi unul şi altul vor putea fi în tristeţă şi plinĭ de supĕrare; dar cea d'întâiŭ, conservă două caractere care trebue să'l încurajeze şi să'l mângâe. 1) Pe când el încércă desgusturĭ în serviciul luĭ D-ḑeŭ, ea resimte încă maĭ mult pentru falsele consolaţiunĭ ale lumiĭ. 2) Cu tóte că roua Ceruluĭ nu cade asupra luĭ, spiritul sĕŭ şi inima sa nu încetéză de a fi înălţate către D-ḑeŭ; el conservă dorinţa de a'ĭ plăcea, şi nu părăsesce sfintele exerciţiĭ, care pot să'l conducă la acest fericit sfêrşit. Sufletul rece din contra se supĕră numaĭ, pentru că lumea nu'ĭ procură destule obiecte, de distracţiune, ea 'l iubesce şi îl serveşte rĕŭ în dorinţele sale; din partea luĭ Dumneḑeŭ nu are ajutor, el pórtă o inimă góllă de el, un spirit

plin de gândirĭ private, o imaginaţiune susceptibilă de tóte impresiunile, ce spectacolul lumiĭ póte să facă asupra sensurilor; n'are nicĭ gust pentru lucrurile divine, nicĭ zel pentru a se perfecţiona. Psalmistul era în dispoziţiunĭ cu totul contrare; el cerea a fi îmbrăcat cu putere, a nu intra în calea minciuniĭ, a se bucura de milele Domnuluĭ, alipindu-se de sfânta sa lege. D-ḑeŭ permitea ca sufletul sĕŭ să fie în prada tristeţiĭ, pentru ca să se deprindă a se deslipi de tot ce încântă sensurile, şi a nu contempla de cât adevĕrurile eterne. Este cu neputinţă a nu vedea în acest admirabil psalm tótă doctrina căilor luĭ D-ḑeŭ, tóte regulele care pot conduce un suflet de viéţă contemplativă. Acéstă ştiinţă este aşa de veche ca şi religiunea, ea consistă numaĭ în a reprima pasiunile şi a iubi pre D-ḑeŭ; douĕ datoriĭ impuse tuturor ómenilor şi carĭ nu pot fi neglijate fără o nesupunere formală la tóte legile divine.

VERSURILE 30, 31, 32.

Calea adevĕruluĭ aŭ ales şi judecăţile tale n'am uitat. Lipitu-m'am de mărturiile tale Dómne, nu mĕ ruşina. Pe calea poruncilor tale am alergat; când aĭ desfătat inima mea.

S'ar putea traduce versul din urmă prin viitor; voiŭ alerga în calea poruncilor tale, când veĭ desfăta inima mea. Parafrasa haldaică ḑice nu maĭ puţin: *pentru că tu aĭ lărgit inima mea.* Tóte acestea sunt indiferente pentru sens, şi gândirea profetuluĭ este că lărgirea inimeĭ prin infusiunea haruluĭ, este aceea ce dă vigóre, activitate, pentru a merge în calea poruncilor.

La primul vers ebreul ḑice: 'Mĭ-am propus, în loc de n'am uitat judecăţile tale. Se vede că de-o-parte şi de alta este acelaş sens; acel ce 'şĭ propune a împlini poruncile luĭ D-ḑeŭ se crede că nu le-aŭ uitat, saŭ maĭ bine acéstă uitare este incompatibilă cu îngrijirea ce o ia sufletul credincios de a'şĭ propune aceste poruncĭ.

Când ḑice Profetul că s'a lipit de legea luĭ D-ḑeŭ, şi când cere a nu fi ruşinat, el înţelege că sufletul sĕŭ este unic ocupat de observarea legilor divine, şi înţelege de D-ḑeŭ darul de a nu fi lipsit de speranţele ce le-aŭ conceput.

MEDITAŢIUNI

Ceea ce ḑice Fer. Augustin că nu este nimic maĭ lămurit de cât acest psalm, şi cu tóte acestea nimic maĭ profund, se verifică maĭ în tóte versurile ce le conţine. Ce póte fi

mai simplu, de exemplu, de cât aceste cuvinte: eŭ am ales calea adevĕruluĭ, și ce fel de instrucțiunĭ ele conțin? Nu se pare că acest Protet s'a găsit între douĕ drumurĭ fără a ști pe care trebue să aleagă. saŭ informat a întrebat pre aceĭ carĭ cunoșteaŭ aceste drumurĭ, și că asupra mărturieĭ lor, el s'a determinat a urma pre acel ce putea să conducă la scop? Iată cum se lucréză înțelepțește într'o afacere așa de importantă ca aceea a religiuneĭ. Este nesimțitor acel ce va ḑice că nu voește să aleagă nicĭ drumul credinței, nicĭ drumul necredinței; ca să se țină în indiferență și să fie liniștit asupra evenimentuluĭ. Dacă n'ar fi dispărut o dată cu ivirea sa, acest raționament putea să se arate de óre-care greutate, pentru că ar rĕmânea pre pĕmênt fără să aibă vre-un interes de parte asupra cultuluĭ divinităților, dar fiind-că trebue a eși din viéța acésta și că póte să fie o alta după acésta, bunul simț ḑice, că trebue a se decide asupra acestuĭ obiect, adică a se informa dacă în adevĕr este. Căcĭ cine-va pierde infinit, dacă este, și nu ia nicĭ o mĕsură pentru a fi fericit în viéța acésta. Fără a intra în resónele ce aŭ determinat pre acest Profet, saŭ care determină pre tot omul înțelept a intra în calea adevĕruluĭ, mĕ mărginesc a încheia din examenul ce el saŭ orĭ-care altul aŭ făcut asupra acestuĭ punct, că s'aŭ purtat prea prudent, și că exemplul sĕŭ condamnă pre toțĭ aceĭ carĭ pretind a se ține neutralitatea în materie de religiune. După ce a recunoscut existența luĭ D-ḑeŭ, acest Profet a făcut încă un pas necesar, care este de a'și propune legĭ puse de acest stăpân suprem, de a nu le uita. de a se ocupa, de a se lipi de ele. Acésta este urmarea lucruluĭ ce a făcut; el a intrat în calea adevĕruluĭ și s'aŭ ferit de a o părăsi, ceea ce ar fi fost negrețit dacă ar fi neglijat a îndeplini poruncile luĭ D-ḑeŭ căruia 'ĭ servește, de la care așteaptă o rĕsplătire.

El a mers cu un pas ferm, a alergat chiar în acéstă cale a adevĕruluĭ, dar cum? și cine 'ĭ-a dat atâta căldură? Pentru că avea o mare idee de termenul la care el aspiră, pentru că el iubea mult pre acel D-ḑeŭ de care spera că'l va găsi la sfârșitul carierei sale. Dar fiind-că el cunóște slăbiciunea și ignoranța sa, simte că acéstă activitate n'ar fi venit din propriile sale puterĭ, și nu se îndoește că D-ḑeul sĕŭ să nu'ĭ fie autorul; că acest D-ḑeŭ, cu tóte că este in-

visibil, să nu fi influențat în sentimentele sale pentru a adăoga zelul și dragostea sa. El mărturisește că inima sa este mai largă de când a intrat în cale, că numai este oprit prin temere, prin supĕrări, prin îndoeli; că nu se aprinde nici de pericole, nici de lungimea, nici de dificultățile acestui drum. Și în acéstă situațiune el mulțumește lui D-ḑeŭ de dispositiunea în care l'a pus. Acesta este sensul versului: Alergat-am în calea poruncilor tale, când ai desfătat inima mea.

VERSUL 33.

Lege pune mie Dómne în calea îndreptărilor tale și o voiŭ căuta pre dênsa totdéuna.

Textul ḑice învață-mĕ Dómne, calea poruncilor tale și eŭ o voiŭ păḑi până la sfĕrșitul sĕŭ exact.

Sunt interpreți carii cred că acest sens este preferabil aceluĭ al versiunilor nóstre, pentru că este mai lămurit. Ne putem îndoi de acéstă aserțiune. Dacă Domnul învață calea poruncilor sale, el face o lege de a intra în acéstă cale; ast-fel este acelaș sens de o parte și de alta și ceĭ LXX aŭ putut să traducă verbul ebreŭ תּוֹרֵנִי, prin νομοθέτησον, pentru că acest verb este rădăcina cuvêntuluĭ תּוֹרָה care însémnă lege. Cât despre cuvêntni עֵקֶב ce se traduce *usque in finem* este tot una cu *semper*. Ceĭ LXX pun διὰ παντὸς care se apropie și mai mult de usque in finem.

MEDITAȚIUNI

Fer. Augustin 'și propune aicĭ o întrebare: adică, cum cere Profetul, că D-ḑeŭ să'ĭ facă o lege din calea poruncilor sale, pe când el însuși *alérgă*, adică, este gata a merge cu căldură în acéstă cale, și apoĭ după Apostolul, legea n'a fost făcută pentru omul drept. Sfântul doctor rĕspunde că David cere aicĭ legea haritățeĭ, și nu legea scrisă în inimă și nu pe table de peatră, ca aceea a luĭ Moisi. El adaogă că în adevĕr acest sfânt profet a alergat deja, saŭ a mers cu căldură în calea acesteĭ legĭ, dar el dorea a înainta mai mult, și recunoștea trebuința ce avea în acéstă privire de prisosința darurilor divine. Chiar în acest rĕspuns este soluțiunea loculuĭ Apostoluluĭ; Sf. Paul înțelege că terórea pedepselor aduse prin legĭ, nu privea pre ceĭ drepți, pentru că fără acéstă teróre, eĭ împlineaŭ legea prin motivul de a plăcea luĭ D-ḑeŭ. Prin urmare este

sigur, că legea în sine, adică voința lui D-deŭ, care 'i este esența, obligă pre drepți ca și pre pĕcătoși. Este iarăși sigur, că legea lui Moisi, de și scrisă pe table de peatră trebuie să fie observată prin motive interióre, dovadă primul precept al legeĭ care comandă dragostea către D-deŭ din tótă inima. Dar nu mai puțin este adevĕrat, că Iudeiĭ rĕĭ cariĭ formaŭ majoritatea națiuneĭ, se mărginĕŭ la observările exterióre și nu păzeaŭ legea de cât din causa pedepselor ce ea conținea.

Profetul are priviri mai curate și mai sublime în tot psalmul sĕŭ. Acesta era un adevĕrat creștin sub lege; de aceea tóte sentimentele sale sunt prețióse Bisericeĭ, care le pune în tóte dilele sub ochiĭ fiilor sĕĭ.

VERSURILE 34, 35.

Înțelepțește-mĕ și voiŭ căuta legea ta; și o voiŭ păzi pre ea cu tótă inima mea. Povățuește-mĕ în cărarea poruncilor tale, că aceea am voit.

Patru lucruri sunt necesare pentru a împlini perfect legea; inteligența pentru a o cuprinde cu mintea, studiul pentru a o aprofunda, buna-voință pentru a o observa; conducerea și protecțiunea lui D-deŭ pentru a nu rătăci din cale; și acestea le cere aici Psalmistul. Versiunile evitéză o repețire inutilă: Ebreul dice: Dă-mi înțelegere și voiŭ observa legea ta, și o voiŭ păzi din tótă inima mea. Iată de două ori *a observa*. Ceĭ LXX și Vulgata pun: *voiŭ căuta și voiŭ păzi.*

MEDITAȚIUNI

David vorbea de legea Mosaică, singura care putea și trebuea să fie cunoscută poporuluĭ lui D-deŭ. Dar, nicĭ o lege nu cerea mai multă înțelegere și studiŭ ca acesta, nu că ea fu propusă în termenĭ obscurĭ și ambițioși, dar pentru că ea ascundea un sens profund sub scórța literel. Dacă cine-va va căuta în legile omenești spiritul saŭ motivul, care le-aŭ făcut a se stabili, era mult mai necesar a cuprinde acéstă parte așa de esențială la legea Mosaică, acéstă rațiune a lui D-deŭ, dacă se póte dice așa, care aplica regulele înțelepciuneĭ eterne la preceptele destinate, la conduita ómenilor. Iudeiĭ perdeaŭ adese-orĭ din vedere

acest spirit al legiĭ lor saŭ maĭ bine îl făceaŭ să dispară prin interpretaţiunĭ arbitrare, cum le imputa Iis. Chr. amintindu-le preceptul onorăreĭ părinţilor. De asemenea D-ḑeŭ ordonându-le a purta poruncile sale în mânile lor şi sub ochiĭ lor, pentru a'ĭ face să înţelégă, că trebuia să le studieze şi să le observe cu îngrijire, eĭ se mulţumiaŭ a scrie aceste poruncĭ pe bucăţĭ de pergament, şi a le pune pe fruntea lor, credênd că împlineşte prin aceea o lege, a căreĭ spirit era vizibil de a prescrie sentimente interióre şi supunerea inimeĭ.

Spiritul legilor morale era uşor de înţeles pentru că ele nu enunţaŭ de cât obligaţiunile legeĭ naturale, săpate de Creatorul în sufletul tuturor ómenilor; şi cele douĕ poruncĭ din urmă care opresc dorinţele necuviincióse, era de ajuns pentru a înştiinţa, că legislatorul nu era ca acelĭ aĭ naţiunilor, cariĭ nu reprimaŭ de cât mâna şi cariĭ n'aveaŭ putere asupra voinţelor.

Spiritul legilor politice se manifesta iarăşĭ prin buna ordine ce ele eraŭ capabile de a menţine, fie în corpul naţiuneĭ, fie în familiĭ. In privirea spiritului legilor ceremoniale se putea judeca, că el consistă a reţinea acest popor în cultul adevĕratuluĭ D-ḑeŭ şi a îndepărta superstiţiunile păgâne. Acest corp de lege era supĕrăcios, pentru că aŭ trebuit să impue un jug acelor spirite uşóre şi indocile a le ocupa prin practicile dese ale religiuneĭ, a le separa, chiar prin exerciţiĭ, de idolatri cariĭ se sileaŭ de a'ĭ atrage la cultul lor. Dar eraŭ în aceste ceremoniĭ multe legĭ a căror observare trăgea meritul sĕŭ din adevĕrurile viitóre, a căror tip eraŭ. Ast-fel fură multe sacrificiĭ şi maĭ cu sémă acel al meluluĭ pascal; nu era dat tuturor iudeilor a pătrunde raporturile acestor observărĭ legale. Profeţiĭ putură să fie instruiţĭ; dar tótă naţiunea trebuia să ştie că aceste acte religióse nu puteaŭ plăcea luĭ D-ḑeŭ, de cât întru cât eraŭ însufleţite de sentimentele credinţeĭ de recunoştinţă şi de dragoste, aşa de legitim datorite suveranuluĭ legislator.

VERSURILE 36, 37.

Plécă inima mea la mărturiile tale şi nu la lăcomie. Intórce ochiĭ meĭ să nu vadă deşertăciune; în calea ta mĕ viéză.

Se vede în primul din aceste versurĭ, că Profetul doreşte darul luĭ D-ḑeŭ care 'l duce a păzi poruncile şi că se teme a fi părăsit

de acest dar în punctul de a cădea în avariție, saŭ maĭ bine în vre-un exces, contrar cu legea luĭ D-ḍeŭ ; căcĭ cuvêntul avaritie în scriptură are multă întindere.

La versul al doilea, este o rugăciune, pentru a obține ajutorul divin contra seducțiuneĭ obiectelor care lovesc sensurile și pentru a fi însuflețiți de viéța luĭ D-ḍeŭ saŭ de viéța dragosteĭ, mergênd în calea preceptelor.

MEDITAȚIUNI

Ce a făcut pĕcatul în noĭ? douĕ lucrurĭ pe care nu le putem plânge în de-ajuns, el a substituit dragostea de noĭ înșine dragosteĭ luĭ D-ḍeŭ și a înclinat inima nóstră către bunurile sensibile. Maĭ înainte de pĕcat omul se iubea pre sine dar în D-ḍeŭ și în raport cu D-ḍeŭ; dragostea luĭ D-ḍeŭ împlinea tótă capacitatea inimeĭ și amorul propriŭ plutea, așa ḍicênd, în acest tot mare. Cel d'intâiŭ n'avea mărginĭ și al doilea era conținut în limitele cugetăreĭ supuse luĭ D-ḍeŭ. De asemenea inclinațiunea inimeĭ era cu totul către voința luĭ D-ḍeŭ; și omul nu lua parte la bunurile sensibile de cât în ordinea luĭ D-ḍeŭ și după legile provedinței sale. Prin pĕcat dragostea de D-ḍeŭ a încetat de a fi în inimă și amorul propriŭ a ocupat tot golul ce l'a lăsat acea dragoste sfântă; și înclinarea către aceea ce era plăcut luĭ D-ḍeŭ, nu s'a maĭ simțit, n'a rĕmas de cât atracția către bunurile sensibile; de aicĭ tótă conrupțiunea și miseria omuluĭ. Pentru a restabili ordinea, trebue ca darul să facă a intra iarăș dragostea de D-ḍeŭ și a înclina sufletul către supunerea, care este datorită luĭ D-ḍeŭ. Dragostea de D-ḍeŭ va deveni obicĭnuită, dacă omul este deplin jnstificat; dar va trebui a se lupta cu amorul propriŭ, care se silește a fi el maĭ mare și a domina inima; va rĕmânea o inclinare continuă către bunurile sensibile; și numaĭ continuitate ajutorurilor supranaturale, va împedica ca acéstă greutate a înclinăreĭ să nu'l biruiască și să'l lipéscă către pământ. Profetul a simțit acéstă stare nenorocită, el cere influența haruluĭ pentru a nu împlini de cât preceptele și pentru a se feri de orĭ-ce afecțiune perversă designată prin avariție. Dar sensurile sunt stăpânite de privirile vanităților lumiĭ. Ah! Dómne, ḍice el, întórnă ochiĭ meĭ de la aceste lucrurĭ deșarte; voiŭ să merg în calea ta; dă'mĭ o ast-fel de vigóre o ast-fel de viéță, ca să nu fiŭ oprit din cale prin tóte

deșertăciunile care mĕ înconjură. Totdéuna *cale*, totdéuna *viéță*, totdéuna *adevĕr*: ca și cum acest sfânt profet ar fi privit neîncetat la Iis. Chr., care pórtă esențialminte aceste treĭ caractere. Ce lecțiune pentru aceĭ cariĭ aŭ primit lumina luĭ Iis. Chr.!

VERSURILE 38, 39.

Pune robuluĭ tĕŭ cuvêntul tĕŭ întru frica ta. Șterge rușinea mea de care 'mĭ pare rĕŭ, că judecățile tale sunt bune.

Sunt interpreți, cariĭ iaŭ la primul vers cuvêntul *elogium* pentru *promisiunea* luĭ D-ḑeŭ; acest sens póte fi admis; dar se pare că temerea de care vorbește profetul, indică maĭ mult legea care conține promisiunile și amenințările.

El cere apoĭ a fi izbăvit, saŭ preservat de rușinea lipită la călcarea legiĭ. Nimic maĭ umilitor de cât nesupunerea la lege; căcĭ ea este plină de bunătate și conține folóse infinite.

MEDITAȚIUNI

Sancțiunea legiĭ divine este încă anunțată în aceste douĕ versurĭ, legea este înfricoșată prin pedepsele de care este amenințată și prin promisiunile sale, ea este plină de blândeță. Acel ce nu o observă trebue să se aștepte la niște pedepse fórte riguróse și a fi lipsit de bunurile cele maĭ prețióse. Din viéța presentă, acéstă sancțiune se face simțită, căcĭ mustrările care urméză crima, turmentă pre pĕcătos și pacea care este fructul supunereĭ, face fericirea dreptuluĭ. Dacă n'ar fi o viéță după acésta, acéstă sancțiune, orĭ cât de reală este ea, ar fi prea imperfectă, s'ar întêmpla chiar pe nesimțite, să nu maĭ facă impresiune asupra inimeĭ omenești. Inmulțind greșelile, pĕcătosul ar înăduși vocea conștiinței sale și continuând de a merge în căile dreptățiĭ, omul bun ar perde curajul. Când Profetul cere a fi întărit în legea luĭ D-ḑeŭ, pentru a conserva totdéuna frica, el face cunoscut că legea trebue să fie rĕsbunată prin pedepse, care nu se mărginesc la viéța presentă; și când el voește să fie preservat de ura ce trage călcarea legiĭ, el arată că recompensele alipite la supunere, nu sunt săvêrșite în viéța acésta. El știa că aicĭ nu toțĭ pĕcătoșiĭ sunt pedepsiți și că nu toțĭ drepțiĭ sunt rĕsplătiți, că cel puțin și unĭ și alțiĭ

nu încércă nicĭ tóte pedepsile, nicĭ tóte recompensele ce le merită. Sunt pedepse și recompense din viéța acésta, cum cunoștința de D-ḑeŭ. Totul este, așa ḑicênd, în germinile sĕŭ, nimic în maturitate. Acel ce este maĭ înaintat în cunoștința de D-ḑeŭ, este și cel maĭ luminat în privirea pedepseĭ ce merită pécatul și pentru aceea că virtutea merită rĕsplătire.

VERSUL 40.

Iată am dorit de poruncile tale, în dreptatea ta mĕ viézĕ.

Convins de blândeța și folósele legeĭ, sfântul rege declară dorința ce are de a le împlini; dar are trebuință ca D-ḑeŭ sĕ'l învieze și știe că acéstă viéță nu póte să fie comunicată de cât prin haritate, care este dreptatea luĭ Dumneḑeŭ; în acest vers se conține obiectul rugăciuneĭ.

MEDITAȚIUNI

Trebue ca acest profet să fie privit ca mort maĭ nainte de a lua resoluțiunea de a fi credincios legilor divine, pentru că el cere, ca D-ḑeŭ să 'ĭ dea viéță, animându-l de dreptatea sa care este haritatea: *căcĭ D-ḑeŭ dragoste este* după Sf. Apostol Ion. Acésta este curata doctrină a Evangelieĭ. Dacă viețuești după trup, ḑicea Sf. Pavel, veĭ muri, dar dacă veĭ omorî cele trupești, prin spirit, veĭ viețui. Dar, a mortifica cele trupeștĭ, prin spirit este a păzi poruncile în tótă perfecțiunea lor și maĭ cu sémă cel d'întâiŭ din tóte, care ordonă dragostea de D-ḑeŭ maĭ presus de tóte, și din tótă inima. Este cu neputință a observa acéstă lege fără a renuța la dragostea creaturilor, fără a muri la tot ceea ce aŭ seducător.

VERSUL 41.

Și să vie preste mine mila ta, Dómne, mântuirea ta dupre cuvêntul tĕŭ.

Profetul cere în acest vers ca mila luĭ D-ḑeŭ să 'l ajute, ca să i se dea darul mântuireĭ după promisiunile ce D-ḑeŭ a făcut în tot timpul. Cred cu mulțĭ Părinți ca David doresc venirea luĭ Mesia, care singur de la începutul lumiĭ aŭ fost autorul și săvêrșitorul mântuireĭ.

MEDITAȚIUNI

Toți aŭ pĕcătuit, ḑice Apostolul, și aŭ trebuință de gloria luĭ D-ḑeŭ., adecă de a nu se glorifica de cât în D-ḑeŭ și prin D-ḑeŭ. Dar, milostivirea divină și darul rĕscumpărăreĭ restabilește pe om în acéstă stare fericită. Înainte de a fi justificat prin meritele luĭ Iis. Chr. are cineva nenorocire de a se stima, de a crede că este capabil de a câștiga óre-care merite, și ast-fel fură Iudeiĭ, împetriți în faptele legeĭ; ast-fel fură filosofiĭ care fabricară sisteme de înțelepciune. La școla luĭ Iis. Chr. învață cine-va a cunóște miseria sa, și a nu voi gloria de cât numaĭ în D-ḑeŭ.

Iacob murind, ḑicea: Voiŭ aștepta mântuirea ta. Dómne. El vedea cu spiritul pre Mesia viitor; și toți patriarchiĭ, toți profeții aŭ avut aceeași privire. David a avut maĭ mult de cât alțiĭ, pentru că în cântările sale vorbește așa de des și în termenĭ așa de energicĭ. Noĭ știm, că acest mântuitor a venit: dar nu încetăm a ḑice ca Apostolul, că așteptăm gloriósa venire a luĭ Iis. Chr., mare D-ḑeŭ și mântuitorul nostru.

VERSUL 42.

Și voiŭ rĕspunde cuvênt celor ce-mĭ impută, că am nădăjduit întru cuvintele tale.

Nu cunosc printre interpreți de cât pre Sf. Augustin care 'și propune întrebarea, dacă cuvêntul *verbum* se raportă la *rĕspondebo* saŭ la *exprobrantibus*; și acest sfânt doctor se pare a crede că este indiferent de a lega acest cuvênt la unul și la altul din aceste cuvinte. In primul sens, Profetul ar voi să ḑică: voiŭ rĕspunde acest cuvênt adversarilor meĭ; speranța mea este în cuvêntul luĭ D-ḑeŭ. După a doua interpretațiune, el va ḑice: voiŭ rĕspunde acelor ce mĕ ocăresc, că mĕ nădăjduesc în lege saŭ în promisiunile luĭ D-ḑeŭ. Aceste explicațiunĭ revin la aceeași. Fr. Augustin vede aicĭ pre Is. Chr. *cuvêntul luĭ D-ḑeŭ*, interpretațiune sublimă dar care nu póte fi privită ca literală.

MEDITAȚIUNI

Toți sfinții aŭ suferit în timpul vieței lor. Iob și Tobie fură expuși la injuriile vecinilor și a amicilor lor. Ieremia predicând nenorocirea Ierusalimuluĭ, era în prada derîderilor

națiuneĭ sale. Sf. Paul, anunțând împărăția luĭ D-deŭ, în presența proconsululuĭ Festus, trecea de un visionar căruia 'ĭ tulburase spiritul studiul legeĭ. Toți martiriĭ eraŭ priviți ca entusiaștĭ saŭ freneticĭ, cariĭ sufereaŭ fără motiv rigórea turmentelor. Cum s'a purtat óre lumea cu solitariĭ, penitenții, ómeniĭ cariĭ aŭ îmbrățișat sărăcia luĭ Iis. Chr.? Toți acești amicĭ aĭ luĭ D-deŭ n'aŭ răspuns adversarilor lor și persecutorilor lor de cât prin cuvintele profetuluĭ nostru: Speranța mea este în promisiunea luĭ D-deŭ. Acesta este cuvêntul ce 'l va conserva în tóte secolele adevěrațiĭ fiĭ aĭ Bisericeĭ și aleșiĭ ceruluĭ.

VERSUL 43.

Și să nu eĭ din gura mea cuvêntul adevěruluĭ până în sfârșit; că întru judecățile tale am nădăjduit.

S'ar putea traduce: nu lua din gura mea cuvêntul adevěruluĭ, care mĕ face să ḑic că eŭ pun tótă încrederea mea în judecățile tale.

Nicĭ-o-dată D-deŭ, nu ia din gura servitorilor sĕĭ cuvêntul adevěruluĭ, cuvântul credinței, mărturisirea sfântuluĭ sĕŭ nume; dar el permite câte-o-dată, ca acest cuvênt să fie uitat; el permite căderĭ pentru a convinge pre om de slăbiciunea sa. Profetul cere de a fi păzit de acéstă nenorocire.

Termenul *supersperavi* este maĭ forte de cât speravi, el indică o speranță prea forte și superióră tuturor. Aceste judecăți sunt saŭ *legea* luĭ D-deŭ, saŭ decretele ce le are saŭ trebue să le aibă asupra acțiunilor omenești.

MEDITAȚIUNI

Este o gândire fórte înțeléptă a Sf. Augustin că acest psalm represintă sentimentele Bisericeĭ întregĭ; sentimente, care nu sunt mărginite la dispositiunile unuĭ particular ca David. După acéstă ideie, ar fi tótă Biserica orĭ aceea care a precedat pe Iis. Chr. orĭ maĭ cu sémă care a stabilit-o cu prețul sângeluĭ sĕŭ, care ar cere de la D-deŭ, de a nu părăsi nicĭ-o-dată cu totul adevěrul, și acéstă nenorocire nu s'a întêmplat nicĭ-o-dată. A fost totdéuna în sinagogă un învĕțământ al adevěruluĭ până în timpul, când Iis. Chr. a format o împărăție a adevěruluĭ, maĭ întinsă, maĭ durabilă și maĭ fecundă în virtuțĭ. Biserica creștină a fost în prada a nenumĕrate tempeste și adevěrul totdéuna s'aŭ conservat încă.

Ceea ce este mai ales admirabil, este că acéstă Biserică s'a menținut în adevĕr într'un chip inflexibilă. Ea a perdut provinciĭ, împărățiĭ, dar dogmele sale aŭ rĕmas inalterabile. Ceea ce depinde de legile sale saŭ de obiceiurile sale particulare, aŭ putut să fie schimbate saŭ modificate, dar ceea ce atinge doctrina credinţeĭ este inalterabilă, și nicĭ-o-dată asupra acestuĭ punct Biserica nu se va pleca după voința puternicilor pĕmêntuluĭ. Toțĭ protestanțiĭ, de exemplu, să propue a se reuni cu Biserica, mijlocind suprimarea sacrificiuluĭ pe care nu 'l recunosc, nicĭ-o-dată Biserica nu va consimți. Iată ce constitue propriaminte intoleranța Bisericeĭ ortodoxe: ea nu va admite nicĭ-o-dată în sînul sĕŭ pre acei carĭ vor voi să altereze doctrina sa; nu va ḑice nicĭ-o-dată că pórta mântuireĭ este deschisă acelor, carĭ nu împlinesc tot ceea ce ea învață. Acésta o distinge de tóte cele-l'alte secte rĕspândite pre pĕmênt, și ceea ce o face venerabilă în ochiĭ orĭ-căruĭ știe să stimeze adevĕrul; că caracterul adevĕruluĭ este de a fi fix și invariabil.

VERSUL 44.

Și voiŭ pădi legea ta pururea în véc și în vécul véculuĭ.

Tóte cuvintele acestea: pururea în véc și în vécul véculuĭ, nu póte să însemneze alt-ceva de cât eternitatea, saŭ cel puțin durata lumiĭ a căror marginĭ ne sunt recunoscute. Și acésta dovedește că profetul nu vorbește numaĭ pentru el, dar pentru tótă Biserica; pentru că numaĭ ea trebue să dureze totdéuna și să păzéscă totdéuna legea Domnuluĭ.

MEDITAȚIUNI

Când suveranĭ pun legĭ, eĭ ḑic că pentru ca să fie pentru totdéuna; și când ele duréză în adevĕr în timp de maĭ multe secole, le numesc fundamentale; dar fiind-că aceste legĭ sunt lucrărĭ omenești, sunt supuse schimbărilor; cel puțin nu pot să aibă maĭ multă durată de cât numaĭ pentru statele pentru care sunt făcute. Ce aŭ devenit legile luĭ Licurg, Solon, a luĭ Numa și a tuturor legislatorilor vechĭ? Ele aŭ perit cu statele care le-aŭ adoptat. Nu aparține de cât legilor divine de a fi inprescriptibile, și acésta pentru două motive: întâiŭ, pentru că sunt fundate pe adevĕrul

esențial, care este însuși D-deŭ; al doilea, pentru că va fi totdéuna o societate capabilă a le observa. Aceea se verifică mai întâiŭ prin raportul cu legea naturală, cuprinsă și desfășurată în decalog. Ea va fi totdéuna regula moravurilor, câte-va schimbări care se întêmplă în societatea némuluĭ omenesc. Legea ceremonială a Iudeilor era divină dar ea nu trebue să subsiste totdéuna; ea nu era de cât preludiul uneĭ legĭ maĭ bune, care este aceea a Evangelieĭ; și acésta din urmă va fi invariabilă, pentru că nu așteptăm pe alt legislator ca Iis. Chr. Acéstă lege n'a adăugat nimic la preceptele morale cuprinse în decalog, numaĭ ea le-a explicat, le-a desfăcut de tradițiunile false ale Iudeilor; ea a declarat precis sancțiunea, promițênd viéța eternă acelor cărora le observa, și amenințând cu pedepse eterne pre călcătoriĭ acestor ceremoniĭ. Acéstă lege adaugă la preceptele morale doctrina dogmelor, sacramentele autorității Bisericeĭ; și aceste articole sunt legĭ așa de durabile ca și creștinismul. Le va observa după tótă întinderea termenilor Profetuluĭ în vécurile vécurilor pe cât vor fi ómenĭ pre pământ și sancțiunea lor în cer și în iad, le va face eterne. Nu le va observa, nu le va călca în eternitate; dar se va bucura de recompensele ce ele promiteaŭ saŭ va încerca pedepsele cu care 'ĭ amenințaŭ. Tot asemenea este și cu preceptele morale. Sancțiunea lor le va represinta pe tóte în eternitate, care este termenul a tótă legislațiunea divină.

VERSURILE 45, 46.

Și am umblat întru lărgime; că poruncile tale am căutat.
Și am grăit întru mărturiile tale înaintea împăraților și nu m'am rușinat.

Cea maĭ mare parte din interpreți urméză aicĭ ebreul, unde tóte verbele acestea: ambulabam, loquebar, confundebar și acele care urméză meditabar, levavi, exercebar sunt la viitor. Ceĭ LXX aŭ pus imperfectul afară de *levavi* pe care 'l pun la preterit. Nu véd pentru ce să mĕ îndepărtez de acești interpreți vechĭ. Este cunoscut că viitorul, la ebreĭ, se traduce adese-orĭ prin present orĭ perfectul orĭ imperfectul. Ceĭ LXX cariĭ puteaŭ maĭ bine ca modernĭ, să înțelégă gândirea profetuluĭ, aŭ creḑut că într'acéstă parte el vorbea ca cum ar fi fost auḑit de D-deŭ, și se găsea într'o poziție unde mergea fără constrîngere, unde el vorbea liber înaintea regilor etc. El aŭ cerut maĭ sus douĕ daruri; întâiŭ de a fi prevenit

de misericordia divină, și prin urmare 'și promitea a închide gura adversarilor sĕĭ; al doilea de a nu fi părăsit de adevĕr, și era sigur că cu aceste ajutoruri va păzi legea inviolabil. După acéstă rugăciune, el se simte învestit de o mare putere și se vede în stare de a merge într'o cale spațiósă și restul care urméză. Totul este fórte natural în acéstă interpretare, care este a Fer. Augustin și a tuturor acelor cariĭ s'aŭ ținut de litera celor LXX. Alt-fel este de stilul poetic a privi ca făcute lucrurile ce se doresc și asupra cărora este sigur.

Numaĭ acelea ar fi deajuns pentru a justifica versiunea celor LXX și a Vulgateĭ.

Acéstă versiune din urmă pórtă în multe exemplare, *loquebar de testimoniis tuis etc.* Adevĕrata lecțiune conformă cu ebreul și cu ceĭ LXX.

Ceea ce dice aicĭ profetul de libertatea sa a anunța voințele luĭ D-dĕŭ în presența regilor, dovedește din ce în ce, că el vorbește pentru toțĭ credincioșiĭ și nu pentru sine. El era rege, și n'avea trebuință să dea sémă de credința sa la alțĭ regĭ. Dar credincioșiĭ din tóte timpurile puteaŭ fi expușĭ la persecuțiunile puternicilor pămêntuluĭ; ceea ce se întêmplă sub sinagogă și încă maĭ des de îndată ce Iis. Chr. a rĕspândit doctrina mântuireĭ. Se știe cu câtă întrepiditate martiriĭ confensară credința înaintea tribunalurilor persecutorilor.

MEDITAȚIUNI

A merge în calea spațiósă după ideia profetuluĭ, nu este a merge în cale largă; este a merge în totul luĭ D-dĕŭ și în nimicnicia sa. Totul luĭ D-dĕŭ este infinitul, și ce cale este maĭ spațiósă de cât infinitul? Când totul luĭ D-dĕŭ, care este dragostea sa, nu domină în suflet, el este necesar în totul sĕŭ, adică în amorul sĕŭ propriŭ; și nimic maĭ strimpt de cât acéstă cale, pentru că ea este infinită la infinit și că dorințele sufletuluĭ tind totdéuna la infinit.

Profetul încercă dilatațiunea inimeĭ sale, pentru că el caută buna plăcere a luĭ D-dĕŭ, manifestată prin poruncile sale, din care cea d'întâiŭ este a dragosteĭ. El nu se temea a vorbi de legea divină chiar în presența celor marĭ aĭ pămêntuluĭ, el făcea gloria fidelităților sale la acéstă lege și respectul omenesc 'i se părea o slăbiciune nedemnă de el. Se temea de D-dĕŭ și acéstă temere 'l făcea întrepid contra inimicilor luĭ D-dĕŭ. Martiriĭ fură animațĭ de acelaș spirit. Temêndu-se nu se temeaŭ, dice Augustin; pentru că temêndu-se de D-dĕŭ eĭ disprețuiaŭ amenințările ómenilor.

VERSURILE 47, 48.

Și am cugetat la poruncile tale care le-am iubit fórte. Și am ridicat mânele mele spre poruncele tale, care le-am iubit, și m'am deprins întru îndreptările tale.

Ebreul ḑice: mĕ voiŭ bucura de poruncile tale pe care le iubesc. Se pare că lecţiunea celor LXX este preferabilă, pentru că evitézĕ un fel de repetiţiune saŭ identitate de sentimente. Acel ce pune tótă plăcerea sa în poruncile luĭ D-ḑeŭ, nu póte să nu le iubéscă, pe când acel ce le meditézĕ, ar putea absolut să nu le iubiască încă, dar numaĭ să fie dispus a le iubi saŭ a examina motivele pentru a le iubi. Profetul ḑice că le meditézĕ pentru că le iubește.

A ridica mânile sale către poruncile luĭ D-ḑeŭ este a executa aceea ce ele ordonă, este a trece de la meditaţiune la acţiune; dar acéstă acţiune iarăși trebue să fie însoţită de meditaţiune. Pentru aceea Profetul adauge, că el se exercită în aceste sfinte poruncĭ. Cuvêntul ebreŭ însémnă a medita, a se exercita, a vorbi.

MEDITAŢIUNI

Trebue a observa că dragostea este totdéuna sufletul meditațiunelor Profetuluĭ asupra legiĭ, fără acest foc de care este cuprinsă inima sa, el nu ar fi avut atâta interes a trata acelaș subiect, a'l considera sub atâtea puncte de vedere. Noĭ ne mirăm de abondența sentimentelor sale asupra acestuĭ obiect unic al preceptelor divine; pentru că noĭ nu suntem admișĭ de D-ḑeŭ ca el; pentru că inima nóstră este împărțită între dragostea lucrurilor sensibile și vre-o dorință ce póte să ne înalță la D-ḑeŭ; ḑic póte, căcĭ nu știŭ dacă acel ce ține încă la obiectele pământeștĭ, maĭ are cea maĭ mică dorință de a se lipi de D-ḑeŭ. Sufletul, ḑice fórte bine Sf. Grigorie, nu póte fi fără dragoste: el iubește orĭ cele cerești, orĭ cele pământeștĭ. Dragostea acestora exclude dragostea acelora: căcĭ aceste două dragoste nu pot să subsiste împreună.

VERSURILE 49, 50.

Pomenește cuvintele tale robuluĭ tĕŭ, de care mi-aĭ dat nădejde. Acésta m'a mângâiat întru smerenia mea, că cuvêntul tĕŭ m'a creat.

Am tradus la versul al doilea: Acéstă speranţă m'a mângâiat etc. cu tóte că cea maĭ mare parte din interpreţĭ raportă pronu-

mele *haec* la tot ceea ce precede ; așa că după ei acest pronume *haec* este pentru *hac* : dar în ebreu este haec consolatio mea. Astfel *haec* nu se rapórtă la *verbum* care este la primul vers și acest text póte fórte bine să se sub-înțelégă *spes*. Intr'un cuvênt, trebue a cruța versiunea latină de un solecism, care nu este necesar.

Sensul profetului este destul de lămurit ; el rógă pre Domnul de a'și aduce aminte de promisiunile sale ; el dice că speranța întemeiată pe aceste promisiuni, a făcut mângâerea sa și că chiar aceste promisiuni conținute în cuvêntul lui D-ḍeŭ, i-aŭ dat viéță. El represintă starea de înjosire saŭ de întristare în care se găsi ; căci cuvêntul ebreu însémnă aceste doue lucruri.

S'a spus deja că acésta expresiune, *adu-ți aminte*, într'o rugăciune ce se adreséză lui D-ḍeŭ, nu presupune, ca D-ḍeŭ să fie capabil de uitare ; este o manieră de vorbire, care face cunoscut că promisiunile n'aŭ avut efect, până în momentul acesta, ca și cum D-ḍeŭ le-ar fi uitat.

MEDITAȚIUNI

Sfintele cărți sunt pline de promisiuni, unele absolute, altele condiționale. Promisiunile absolute sunt acele care nu depind de cât de voința și puterea lui D-ḍeŭ ; ast-fel fu promisiunea de a da un Mesia lumii, ast-fel promisiunea de a înmulți la infinit posteritatea lui Abraam, ast-fel promisiunea de a face să intre Israilteni în pământul Hanaan și de a'i stabili aici după captivitatea Babilonică ; ast-fel fură iarăși în noul testament, promisiunile de a chema némurile la cunoștința adevěratului D-ḍeŭ, de a stabili o Biserică care va exista până la sfêrșitul vécurilor. Aceste promisiuni aŭ avut totdéuna efectul lor, cu tóte pasiunile ómenilor, varietatea evenimentelor și obstacolele infernului.

Promisiunile condiționale aŭ depins pentru succes de fidelitatea acelor cărora ele eraŭ făcute. De exemplu, D-ḍeŭ a promis poporului sĕŭ prosperități constante în pământul Hanaanului, dacă nu se îndepărtéză căile dreptății, dacă nu înceta de a împlini cu zel legea promulgată de Moise. Indocilitatea națiunei l'aŭ făcut adese-orî nedemn de favorurile ce D-ḍeŭ voia să'i acordeze, și ea n'a trebuit să'i impute de cât numai ei disgrațiile ce le încurcă în diverse timpuri. Iis. Chr. a promis ómenilor bunurile neprețuite ale vieței eterne ; cu tóte acestea, cea mai mare parte vor fi privați de ele, pentru că cea mai mare parte se îndepărtéză de sfintele legi ale Evangelieĭ. Din viéța acésta acest Mântuitor

a promis abondența darurilor spirituale, în particular pacea interióră a sfântului Spirit; dar partisanii lumiĭ și a vanităților sale nu pot pretinde la aceste binefaceri care nu sunt de cât pentru sufletele credincióse la lecțiunile lui Iis. Chr.

Profetul ḑice, că promisiunile divine susțin speranțele sale, că ele 'l mângâe, ele 'l daŭ viéță și 'l rógă pre Domnul de a le împlini. Orĭ-care ar fi fost relele de care suferea, dacă Domnul s'ar fi angajat a'l izbăvi, acéstă rugăciune trebuia să aibă efectul sĕŭ, pentru că acel care o făcea era un servitor credincios și deplin supus la voința lui D-ḑeŭ. Iată un model pentru toți creștinii în ceea ce privește bunurile ce eĭ speréză și izbăvirea de relele care 'l întristéză. Dar nu este vorba pentru eĭ de a fi plinĭ de favorurile temporale saŭ de a fi scutiți de necazurile acesteĭ vieți. Nu este aicĭ obiectul promisiunilor lui D-ḑeŭ, nicĭ termenul speranțeĭ creștine. Prea fericită eternitate și mijlócele de a ajunge aicĭ trebue să fixeze dorințele discipolilor lui Iis. Chr., pentru că Iis. Chr., n'a făcut promisiunĭ de cât pentru viéța viitóre și nu s'a angajat de cât a aplana calea care conduce acolo.

VERSUL 51.

Ceĭ mândri aŭ făcut călcare de lege fórte; iar eŭ de la legea ta nu m'am abătut.

In ebreŭ este: Ceĭ mândri m'aŭ insultat saŭ 'și-aŭ bătut joc de mine la exces; saŭ peste mĕsură, saŭ la orĭ-ce ocasie. Sensul versiunilor este iarăși bun, de și maĭ general de cât al textului. Profetul opune aicĭ fidelitatea sa și constanța sa, procedărilor injurióse ale ómenilor superbĭ, și despre țiitorii legiĭ. David suferi în multe ocaziunĭ relele tratărĭ din partea celor mândri saŭ rĕĭ precum Saul, Absalon, Semeĭ, Doeg, Achitofel și alțiĭ. Dar dacă psalmul sĕŭ este o instrucțiune pentru tótă Biserica, el înțelege pre *mândriĭ* tuturor secolelor, și invidia lor perpetuă contra servitorilor credincioși aĭ lui D-ḑeŭ. Aceĭ cariĭ rapórtă psalmul la timpurile captivităților, vĕd pe acești mândri în Babilonenĭ; acest sens póte fi admis, dacă Babilonenii sunt figură a celor mândri, cariĭ în tóte timpurile vor persecuta pe observatoriĭ legiĭ.

MEDITAȚIUNI

Pe lângă sentimentele de din afară, ceĭ mândri, desfrânațiĭ, care se vor declara totdéuna contra credincioșilor

supuși la legea luĭ D-ḑeŭ, sunt inimicĭ secreți, carĭ sunt și maĭ mult de temut pentru că'ĭ pórtă cu sine; sunt pasiunile inimeĭ, erorile spiritului, în fine tótă miseria și tótă conrupțiunea omuluĭ.

Trebue de sigur ca Moisi, David și toți ceĭ-l'alți profeți, carĭĭ aŭ vorbit așa de des de inimiciĭ poporuluĭ luĭ D-ḑeŭ, să fi avut în vedere tot pe acești adversarĭ invisibilĭ, acești contraḑicĕtorĭ domesticĭ, carĭĭ tulbură pacea omuluĭ când voește să se lipéscă de serviciul luĭ D-ḑeŭ. Acest adevĕr este întemeiat însuși pe natura legiĭ divine. Ea comanda Iudeilor ca și creștinilor dragostea de D-ḑeŭ din tótă inima, ea oprea tóte dorințele necuviincióse, ea prescriea circoncisiunea interióră, adecă retractarea afecțiunilor neregulate. Dar inimiciĭ de din afară, fie Iudeĭ, fie Egipteni, fie Babilonenĭ, nu putéŭ să se scóle contra acelor carĭĭ eraŭ credincioșĭ acesteĭ legĭ; eĭ nu puteaŭ să'ĭ derîdă, să'ĭ insulte, cum ḑice acest vers al psalmuluĭ. Fidelitatea drepților în aceste puncte ale legiĭ era cu totul interióră și nu putea fi obiectul persecuțiunilor visibile și exterióre. Profeții vorbind de inimiciĭ legiĭ și de aceĭ carĭĭ o observaŭ, designa decĭ alți inimicĭ iar nu aceĭ din afară, și acești inimicĭ nu puteaŭ fi de cât inclinațiunile vicióse ale inimeĭ omenești, la care se póte adăuga, după principiile religiuneĭ, meșteșugirile iaduluĭ, totdéuna înarmat contra observatorilor legiĭ.

Dacă se ḑice că inimiciĭ de care vorbesc profeții nu insultaŭ de cât pe aceĭ carĭĭ păzéŭ observările legale, voiŭ rĕspunde că acești profeți și David în particular, a căruĭ psalm 'l explicăm, daŭ atâta întindere acestuĭ termen, *inimicĭ*, pre cât daŭ proprielor sale sentimente în privirea legiĭ. Dar fiind-că eĭ o observaŭ în totul, și fără îndoială cu maĭ multă căldură încă preceptele Decalogului de cât observările legale, se crede că eĭ cuprind numirea de inimicĭ aĭ legiĭ chiar pre aceĭ carĭĭ voiaŭ să întórne pre drepți de la observarea preceptelor Decalogului; dar acești inimicĭ, încă odată, nu putéŭ fi de cât pasiunile inimeĭ. Nu se va înțelege nicĭ-o-dată nimic din discursurile profeților asupra legiĭluĭ D-ḑeŭ și asupra inimicilor acesteĭ legĭ, dacă cine-va nu înțelege de o parte preceptele morale maĭ ales aceea a dragosteĭ luĭ D-ḑeŭ, și de alta pĕcatul și inclinațiunile pĕcatuluĭ, care lupta așa de tare cu observarea acestor precepte. Va mărturisi póte că tótă explicațiunea acésta este

adevĕrată dar numaĭ în sensul moral și nu în sensul literal al profeților și al Psalmistuluĭ în particular; dar voiŭ observa, la rêndul meŭ, că dacă litera nu cuprinde acest sens ce se numește moral, ea este prea întinsă asupra legiĭ și chiar falșă, pentru că ea dă a înțelege maĭ multe lucrurĭ de câte ar trebui, designând inimicĭ interiorĭ pe când nu era vorba de cât de inimicĭ din afară, Iudeĭ, Egyptenĭ, Babylonenĭ și alțiĭ.

VERSURILE 52, 53.

Adusu'mĭ-am aminte de judecățile tale cele din véc, Dómne, și m'am mângâiat. Mâhnire m'aŭ surprins despre ceĭ pĕcătoșĭ, cariĭ părăsesc legea ta.

Pentru a se mângâia în întristarea sa, Profetul îșĭ amintește minunile milostivireĭ și ale dreptățiĭ ce D-ḑeŭ a săvârșit în diverse timpurĭ. Istoria sacră ĭĭ represintă favorurile cu care D-ḑeŭ înzestrase pre ceĭ drepțĭ și pedepsele cu care a lovit pre impioșĭ. Ea 'ĭ maĭ punea înaintea ochilor încercările ce le suferise ceĭ maĭ marĭ și ceĭ maĭ sfinți ómenĭ aĭ națiuneĭ. Acest tabloŭ de evenimente trecute susținea speranța sa și influența curajul sĕŭ. Apoĭ aruncând ochiĭ asupra călcătorilor de lege și asupra apostaților acesteĭ legĭ, el era coprins de frică, cum ḑice ebreul, saŭ maĭ bine am căḑut în mâhnire, cum am tradus după grec și latin. Cuvêntul ce'l întrebuințéză textul nu este de cât de treĭ orĭ în tótă scriptura și înseamnă o tempestă, un vârtej. Ceĭ LXX l'a tradus prin ἀθυμία defectio, și acest termen arată mâhnirea cea mare ce a suferit-o Profetul la vederea călcătorilor de lege.

MEDITAȚIUNI

Dacă D-ḑeŭ n'ar fi făcut nicĭ-o-dată minunĭ în favórea celor drepțĭ, s'ar fi putut crede că virtutea n'are să aștepte rĕsplată de la el. Dacă nu ar fi apăsat nicĭ-o-dată brațul sĕŭ asupra pĕcătoșilor, s'ar fi putut crede că nu sunt pedepse pentru crimă. Dacă nu ar fi încercat nicĭ-o-dată pre servitoriĭ sĕĭ prin suferințĭ, s'ar fi putut crede că tótă fericirea amicilor luĭ D-ḑeŭ se mărginește la bunurile acesteĭ vieți. Dar fiind-că Istoria lumiĭ ne învață că drepțiĭ aŭ fost câte-o-dată plinĭ de favorurĭ în viéța acésta și adese-orĭ expușĭ la încercările cele maĭ simțitóre, că pĕcătoșiĭ aŭ fost loviți câte-o-dată cu pedepse înfricoșate, că eĭ totdéuna aŭ

fost amenințați, că vor primi și mai aspre, amintirea acestor evenimente instruește și mângâe pre ómenii credincioși la legea lui D-deŭ. Sf. Apostol Petre dicea primilor credincioși: Iubiților mei, să nu vi se pară strein de a vĕ vedea în focul care se aprinde în contra vóstră pentru a vĕ încerca, ca și cum vi s'ar întêmpla ceva extraordinar. El le amintea prin aceea, în general, tótă viéța ómenilor sfinți carii aŭ suferit pentru dreptate. De altă parte, Sf. Paul, pentru a întări pre ebreĭ în credință, le represintă daruri strălucite cu care încununase pe eroii națiuneĭ. In fine Sf. Apostol Iuda, voind să păzéscă pre credincioși de artificiile amăgitorilor, le supunea înaintea ochilor pedepsele cele mai înfricoșate care aŭ fost partea îngerilor rebelĭ și cetățile infame ale Pentapoleĭ. Dic că tóte exemplele acestea mângâe pre ómenii carii aŭ credință, eĭ recunosc că D-deŭ privighează asupra tuturor apucăturilor drepților și a pĕcătoșilor, că nu lasă nicĭ-o-dată virtutea fără rĕsplată și crima fără pedépsă; și când ispitește pre aĭ sĕĭ, acésta pentru a'ĭ încununa cu mai multă glorie, când el îĭ proteja într'un mod sensibil, este pentru a anima zelul lor și a încuraja fidelitatea lor; când el lovește pre culpabilĭ, este pentru a da pământuluĭ exemple de teróre; când lasă pre ceĭ rĕĭ să se bucure de fructul fără-de-legilor lor, este pentru a'ĭ supune în cea-l'altă viéță la tóte furiile dreptățiĭ sale.

Profetul nostru era mângâiat în tóte privințele prin evenimentele vécurilor ce le-aŭ precedat, și noĭ avem astădĭ încă mai multe folóse de cât el, pentru că exemplele milostivireĭ și ale teróreĭ s'aŭ înmulțit din generațiune în generațiune. Istoria luĭ Iis. Chr., a apostolilor și a tuturor sfinților, ne instruește pentru tóte împrejurările viețeĭ, noĭ n'avem de cât să dicem cu Profetul: Dómne, noĭ ne vom aduce aminte de tot ceea ce aĭ lucrat în tóte vécurile și tóte supĕrările nóstre se împrăștie. Dar să fim ca și el zelatorĭ credincioși aĭ legiĭ luĭ D-deŭ, să nu vedem nicĭ-o-dată cu un ochiŭ indiferent scandalurile publice și particulare, să ne oferim majestățiĭ divine că viețuim pentru a repara ocările făcute sfântuluĭ sĕŭ nume.

VERSUL 54.

Lăudate era de mine îndreptările tale, în locul înstrăinării mele.

Profetul ḑice treĭ lucrurĭ: 1) Că s'a mângâiat căutând legile Domnuluĭ, saŭ gustându-le cu plăcere ca și cum ar fi fost cântărĭ; 2) că el a opus acéstă faptă sfântă cuvintelor scandalóse ale impioșilor; 3) că el a ușurat prin aceea asprimele exiluluĭ sĕŭ pre pământ.

Ebreul ḑice: legile tale 'mĭ-aŭ fost cântărĭ în casa nemerniciei mele. Este acelașĭ sens ca și acel al versiunilor nóstre.

MEDITAȚIUNI

Tóte popórele vechĭ căutaŭ legile țărĭĭ lor pentru a le perpetua memoria și pentru a îmblânḑi prin blândețea sonurilor, ceea ce putea să fie aspru în legĭ. Ebreiĭ putură da exemplul acesteĭ practice pentru că legea lor era cea întâiŭ din tóte, și că cele douĕ cântărĭ ale luĭ Moisi sunt cele douĕ bucățĭ maĭ vechĭ de poezie ce le cunóștem. Sf. Pavel sfătuia iarășĭ pre credincioșĭ a se instrui și a se anima unĭĭ pre alțiĭ prin psalmĭ, prin imnurĭ și prin cântărĭ spirituale, cântând în onórea luĭ D-ḑeŭ din fondul inimilor lor cu un spirit de recunoștință.

Pentru a ușura greutățile, exilul sĕŭ ce profetul se ocupa de lege cu atâta gust ca și cum ar fi fost o reculegere de cântărĭ. Se pare că acest termen de *exil* trebue să fie luat în sensul ce-l înțelegea Iacob când rĕspundea regeluĭ Egiptuluĭ, care 'l întreba de etatea sa că *ḑilele călĕtorieĭ sale aŭ fost scurte și reie.* Apostolul ḑice că acest patriarch și ceĭ-l'alțĭ carĭĭ vorbeaŭ ast-fel, arată prin aceea că așteptaŭ o patrie maĭ bună, și că acéstă patrie este cerul. David însușĭ, înainte de a muri ḑicea Domnuluĭ: Suntem străinĭ înaintea ta, ca toțĭ părinții noștri; ḑilele nóstre sunt ca umbra pre pământ.

Aceĭ carĭĭ esplică psalmul de captivitatea Babilonuluĭ, ḑic că locul exiluluĭ de care vorbește Profetul, este Haldeia; acéstă opinie nu se potrivește cu aceea a celor maĭ mulțĭ din Părinții și ceĭ maĭ bunĭ interpreți. Autorul, care era un profet, și chiar Daniil, n'ar fi dorit el întórcerea din pământul Chanaan? Era prea luminat pentru a se mărgini la acest obiect, el maĭ ales care, cerênd izbăvirea poporuluĭ

sĕŭ, se creḑu auḑit când 'ĭ spuse ângerul Gabriil, că nu are să aștepte de cât șépte-ḑecĭ de sĕptămânĭ, pentru ca nedreptatea să fie distrusă și pĕcatul să ia sfêrșit: expresiunĭ, carĭ însemnaŭ o mare întărire a luĭ Israil prin ministerul luĭ Mesia. Un ast-fel de profet, dacă este autorul psalmuluĭ, a înțeles de sigur alt-ceva prin termeniĭ acestuĭ vers și nu exilul Babilonuluĭ. Mĕ voiŭ ocupa a căuta decretele tale în locul călĕtorieĭ mele saŭ a exiluluĭ meŭ. El avea ideĭ prea marĭ pentru a nu privi după exemplul patriarchilor acéstă locuință pămêntéscă ca un loc de exil, în raport cu patria ceréscă

Dacă este vorba de Babilon în acest psalm, nu póte fi de câ o figură, cum am observat deja de atâtea orĭ și cum voiŭ observa încă, aprofundând sensul versurilor următóre.

VERSURILE 55, 56.

Adusu'mĭ-am aminte nóptea de numele tĕŭ, Dómne, și am păzit legea ta. Acésta s'a făcut mie căcĭ îndreptările tale am căutat.

Acesta ar fi un sens prea bun: Adusu'mĭ-am aminte de numele tĕŭ, Dómne, nóptea și am păzit legea ta: acéstă lege a devenit pentru mine o regulă, pentru că am căutat îndreptările tale saŭ *voința ta*; așa că *acésta s'a făcut mie* se raportă la *lege*, dar toțĭ interpreţiĭ se acordă a recunóște aicĭ un ebraism traducênd, *hoc factum est mihi*, pentru că femeninul în ebreŭ servește de neutru. Se crede decĭ că aceștĭ interpreţĭ aŭ conservat ebraismul și versiunea nóstră 'ĭ-aŭ urmat. Prin urmare totul revine la acelaș sens. Profetul ḑice, că 'șĭ-aŭ adus aminte nóptea de numele luĭ D-ḑeŭ și aŭ păzit legea sa; pe urmă el adaugă că acésta s'aŭ întêmplat, pentru că s'aŭ aplicat la studiul acesteĭ sfinte legĭ. Se pare că ceĭ LXX cariĭ traduc verbul נצרתי prin am cântat, daŭ adevĕratul sens al acestuĭ cuvênt; căcĭ aceĭ cariĭ 'l traduc prin am păzit, nu fac de cât a repeta aceea ce este în versul precedent. Dar sunt convins, că nu sunt versurĭ identice în acest psalm și că sentimentele sunt variate pretutindenea.

MEDITAȚIUNI

Care este folosul de care se glorifică Profetul aicĭ? Că ș'aŭ adus aminte de numele luĭ D-ḑeŭ în tóte ocasiunile și chiar în timpul nopțiĭ, orĭ că se ia acest cuvênt în propria însemnare, orĭ că se înțelege ca în alte părțĭ ale sfin-

telor cărți, de tempestele vieței, de necazurĭ. Un alt folos încă este, că el păzește exact legea Domnuluĭ; și aceste două bunurĭ le datorește daruluĭ ce D-ḍeŭ 'ĭ-aŭ făcut de a se ocupa neîncetat de voința luĭ D-ḍeŭ, de poruncile și îndreptările sale. Se vede că aicĭ este indicat fructul meditațiuniĭ și al rugăciuniĭ. Omul rugăciuniĭ 'șĭ aduce aminte de D-ḍeŭ pretutindenĭ și chiar somnul sĕŭ pórtă imprimat acest suvenir prețios dacă se póte ḍice așa. Dar acest om al rugăciuniĭ este un om fórte recules, fórte cu luare aminte a nu se rĕspândi în afară. Cum să studiem legea luĭ D-ḍeŭ în tóte raporturile sale, dacă cine-va este distras prin amuzările lumiĭ, prin conversațiunĭ inutile, prin tumultul pasiunilor? St. Grigorie ḍicea: Când ne rĕspândim în cuvinte ușóre, ne îndepărtăm atâta de D-ḍeŭ cu cât ne apropiem de lume.

VERSURILE 57, 58.

Partea mea eștĭ Dómne; ḍis'am să păzesc legea ta. Rugatu-m'am feței tale cu tótă inima mea; miluește-mĕ dupre cuvêntul tĕŭ.

S'ar putea traduce ast-fel: Tu eștĭ partea mea, Dómne; eŭ am declarat, că voiŭ păzi legea ta.

La versul 58 *deprecatus sum* rĕspunde la un verb ebreŭ, care însémnă a se ruga cu mare stăruință. Sensul Profetuluĭ este póte sensibil. El ea pre Domnul pentru partea sa, mântuirea sa; el, mărturisește, că va păzi legea sa; cere acest dar cu o mare dorință de a obținea; el se umilește, cere milostivirea Domnuluĭ, făcêndu-l să'șĭ amintéscă de promisiunile sale.

MEDITAȚIUNI

D-ḍeŭ nu este partea ómenilor în acest sens, ca ómeniĭ să pótă intra în partea substanțeĭ divine.

Fu o greșală mare a unor filosofĭ de a învĕța, că sufletul omenesc este o porțiune din divinitate. D-ḍeŭ este partea acelor carĭ 'l iubesc și carĭ păzesc legea sa. Iudeiĭ credeaŭ că unica lor parte era pământul Chanaán și posesiunea tuturor bunurilor ce ea conținea. Acest pământ nu era de cât figura adevĕrateĭ moșteniri a celor drepțĭ, adică a dragosteĭ luĭ D-ḍeŭ în viéța viitóre. Profețiĭ nu dădură de stânca de care se loviră Iudeiĭ mărginiții la dorința bunu-

rilor temporale. David repeta apoĭ că *Domnul este moștenirea sa.* Isaia, Ieremia și toți ceĭ-l-alți scriitorĭ inspirați de St. Spirit, declară acelaș adevĕr; el este baza celor douĕ testamente, și orĭ-cine nu privește pre Domnul ca pe unica sa parte, nu este nicĭ adevĕrat fiŭ al luĭ Abraam, nicĭ credincios discipol al luĭ Iis. Chr. Eștĭ chemat, ḑicea St. Ap. Petru, la moștenirea care nu este supusă nicĭ stricăciuneĭ, nicĭ se sfârșește, nicĭ scade, și acéstă moștenire se păzește pentru voĭ în cer. Acest adevĕr, bine înțeles, ar face fericirea ómenilor chiar pre pĕmênt, 'l-ar face întru cât-va cetățenĭĭ ceruluĭ înainte de sfârșitul carierĭĭ lor: Orĭ-cine, ḑicea St. Ieronim, viețuește în trup, iar nu după trup, are deja titlul de cetățean al ceruluĭ; el póte ḑice că împĕrăția luĭ D-ḑeŭ este în el însușĭ.

VERSURILE 59, 60.

Cugetat-am la căile tale și am întors picióre le mele la mărturiile tale. Gătitu-m'am și nu m'am turburat a păzi poruncile tale.

La versul al doilea Ebreul ḑice: Mĕ silesc și nu întârḑiŭ a păzi poruncile tale. Ceĭ LXX aŭ putut să traducă prin ἠθοιμάτην καὶ οὐκ ἐταράχθην.

Căcĭ cele douĕ verburĭ ebree presintă iarășĭ acelaș sens. De alt-fel acel ce este gata a pleca, se grăbește a pleca, și acel ce nu este turburat în călĕtoria sa nu întârḑie a o continua și a înainta către termen.

Este un progres în ideile profetuluĭ: el cugetă asupra purtării sale trecute, o părăsește, se întórnă către legea Domnuluĭ, el se deslipește de orĭ-ce turburare, și merge cu siguranță în acéstă cale.

MEDITAȚIUNI

Ómenĭĭ trebue să cugete asupra trecutuluĭ, pentru ca să plângă asupra viitoruluĭ, pentru a se păzi; și asupra presentuluĭ pentru a se folosi bine de el. Ce fac cea maĭ mare parte? Eĭ nu se maĭ căesc de pierderea timpuluĭ, care nu maĭ este; fac proecte inutile pentru timpul, care póte nu va maĭ fi; și risipesc timpul present care singur este în dispositiunea lor.

Ómenĭĭ sunt totdéuna gata a se rătăci, și maĭ nicĭ-o-dată a lua calea sigură a mântuireĭ. Când le represintă necesitatea de a lua partea legiĭ Domnuluĭ, eĭ aŭ miĭ de pretexte

de a întârdia; ca și acel care a promis de a erta pĕcătosuluĭ în momentul present, promițênd a doua dĭ a 'l admite la pocăință.

VERSUL 61.

Funiile pĕcătoșilor s'aŭ înfășurat împrejurul meŭ; și legea ta n'am uitat.

Sunt interpreți, carii traduc: adunarea saŭ trupele pĕcătoșilor m'aŭ despuiat etc., dar convin că textul póte să fie tradus și cum se vede în versiunea nóstră, și Sf. Ieronim este conform. Cele douĕ interpretațiunĭ prin urmare formézĕ un sens bun. Ceĭ drepți sunt adesea expușĭ la violența pĕcătoșilor adunați saŭ conjurați contra lor pentru a'ĭ înconjura și despuia.

Psalmistul opune acestor tentațiunĭ statornicia sa la observarea legiĭ, cu tóte că este înfășurat și încurajat de legăturile ce pĕcătoșiĭ aŭ pregătit contra luĭ; el este credincios luĭ D-dĕŭ și nu uită ceea ce 'ĭ datorește.

MEDITAȚIUNI

Lumea va fi totdéuna pentru drepți, un câmp semĕnat de curse, orĭ pentru că privirea lumeĭ și ómenilor eĭ face impresiunĭ periculóse asupra ómenilor celor maĭ virtuoșĭ; orĭ în fine pentru că vederea scandalurilor pătrunde de durere pre aceĭ cariĭ aŭ zelul glorieĭ luĭ D-dĕŭ și al mântuireĭ sufletelor.

Acel care nu uită legea luĭ D-dĕŭ în mijlocul lumeĭ, este comparat de sfinți cu ceĭ treĭ ebreĭ cariĭ nu fură arșĭ în cuptor; eĭ fură feriți de flacăre, pentru că nu le era liber a evita acéstă ispită; de asemenea, aceĭ pe cariĭ necesitatea stăriĭ lor 'ĭ obligă a vorbi cu lumea, sunt apărați de D-dĕŭ pentru a se menține fără prihană și fără imputare, dar sunt obligați a cânta ca acești ebreĭ, cântarea Domnuluĭ, când focul Babilonuluĭ 'ĭ înconjură, adică, a alerga dese-orĭ la rugăciune și a se înarma cu tărie contra respectuluĭ ómenilor, contra cuvintelor licențióse, contra maximilor conrupte. Acest lucru este maĭ greŭ de cât acel al singurătățiĭ. Sf. Ieronim strigă că sgomotul ómenilor era pentru el o muncă și deșertul un loc de plăcere.

VERSURILE 62, 63.

In mieḍul nopţii m'am sculat, să mĕ mărturisesc ţie, spre judecăţile dreptăţii tale. Părtaş sunt eŭ tuturor celor ce se tem de tine şi celor ce păzesc poruncile tale.

La primul vers ebreul ḍice: *Mĕ voiŭ scula.* Dar s'a observat deja că în acéstă limbă viitorul serveşte de preterit, saŭ perfect saŭ imperfect. Parafrasa haldaică traduce iarăşĭ prin *mĕ voiŭ scula.* Este uşor de a vedea, că Psalmistul, înconjurat de cursele ce'ĭ tindeaŭ păcătoşiĭ se dedă la exerciţiul rugăciuneĭ, cu ómenĭ virtuoşĭ.

MEDITAŢIUNI

Toţĭ sfinţiĭ aŭ recomandat exerciţiul rugăciuneĭ în timpul nopţiĭ; eĭ aveaŭ de model pe acest sfânt profet şi pre Iis. Chr. însuşĭ, care petrecea nopţile în rugăciune. Sf. Ambrosie, explicând acest psalm, ḍicea auditorilor sĕĭ: Ce! Voĭ credeţĭ că timpul nopţiĭ trebue să fie lăsat cu totul somnuluĭ? Vĕ amăgiţĭ; atunciĭ trebue să rugaţĭ pre Domnul, trebue să 'ĭ cereţĭ daruriĭ, să vĕ feriţĭ contra pĕcatuluĭ. Când întunerecul vĕ înconjură, când totul este într'o profundă tăcere, trebue să gândeştĭ că Domnul te vede şi te aude.

Nimic maĭ plăcut şi maĭ atingĕtor de cât comerciul cu ómeniĭ virtuoşĭ. Acésta este tréba experienţeĭ, şi nu se prea póte înţelege de aceĭ ce pun plăcerea lor în societăţile tumultóse ale lumeĭ. Acel ce se uneşte cu omul bun, ḍicea St. Grigorie, profită de presenţa sa, de cuvintele sale, de exemplele sale. El se aprinde de dragostea adevĕruluĭ, învaţă a eşi din întunerecul pĕcatuluĭ, doreşte a contempla lumina eternă, trece de la indiferenţă şi de la rĕcélă pentru lucrurile divine, la dragostea care face viŭ. Şi cum descrie Augustin, amiciţia întemeiată pe virtute? Este aceea ce o formezĭ, Dómne, vĕrsând ungerea Sf. Spirit în douĕ inimĭ, care te iubesc. Ast-fel furăamiciĭ Profetuluĭ; eĭ se temeaŭ de Domnul şi păzeaŭ poruncile sale; prin urmare cel d'întâiŭ şi cel maĭ mare din tóte, care este acel al dragosteĭ luĭ D-ḍeŭ fără mĕsură şi fără maginĭ.

VERSUL 64.

De mila ta, Dómne, este plin pământul, îndreptările tale mĕ învață.

Mila póte fi luată aicĭ pentru bunătate, pentru dărnicia luĭ D-ḑeŭ; tot pământul este plin de ea. Tóte fiinţele vestesc, că ele aŭ eșit *fórte bune* din mâinile luĭ D-ḑeŭ. Profetul cere în urmare a fi instruit de legea Domnuluĭ; căcĭ omul nu póte purta caracterul bunătăţiĭ divine de cât prin observarea voinţelor luĭ D-ḑeŭ.

MEDITAŢIUNI

Domnul face să rĕsară sórele sĕŭ peste ceĭ drepţĭ și peste ceĭ pĕcătoșĭ; în privirea acésta nu este deosebire între diversele stărĭ ale ómenilor, toţĭ împărtășesc binefacerile Provedinţeĭ. Ceea-ce face adevĕratul merit, este suprimarea la legile divine, și pentru aceea Profetul cere a fi instruit de aceste legĭ; el nu putea câștiga acéstă știință prin sine însușĭ; căcĭ acéstă știință presupune că cine-va cunóște pre D-ḑeŭ, și că cunóște inima omuluĭ; douĕ obiecte asupra cărora pasiunile rĕspândesc norĭ groșĭ. Póte că nu este așa de greŭ a cunóște pre D-ḑeŭ. pre cât este a cunóște inima omuluĭ. Totul vorbește de D-ḑeŭ și în favórea luĭ D-ḑeŭ. Totul vorbește de inima omuluĭ, dar pentru a amăgi. Maĭ întâiŭ tóte maximele lumiĭ tind la acest scop, apoĭ însușĭ inima omenéscă pare că dorește acésta, dorinţele sale sunt infinite, și omul crede că le satisface formând multe proiecte, saŭ trecĕnd succesiv de la unul la altul. Caută liniștea și trăește în tulburare; voește să fie fericit, și nu încetéză de a semĕna ceea ce nu póte produce de cât scârbă și lacrămĭ. Cum decĭ să cunóștem legile divine, care singure pot face fericirea nóstră? Trebue pentru aceea darurĭ marĭ; acela de a cunóște că numaĭ D-deŭ póte împlini capacitatea inimeĭ omenești, și de a înturna atenţiunile inimeĭ numaĭ către D-ḑeŭ. Tot psalmul Profetuluĭ tinde la aceste douĕ obiecte importante.

VERSURILE 65, 66.

Bunătate aĭ făcut cu robul tĕŭ Dómne, după cuvêntul tĕŭ. Bunătate și învĕțătură, și cunoștință mĕ învață, că poruncile tale am crezut.

Cuvêntul *bunătate* trebue să aibă în ambele versurĭ aceeașĭ însemnare, nu ne putem îndoi că în cel d'întâiŭ nu însémnă favóre, milostivire divină. Profetul cere decĭ de a fi animat de aceleașĭ sentimente în privirea aprópeluĭ. Dacă s'ar lua ca în sf. Augustin, *bunătatea* în loc de *dulcéță*, ar trebui a se ḑice cu acest sf. Părinte, că Profetul cere creșterea ungereĭ saŭ a delatațiuniĭ interióre ce D-ḑeŭ a răspândit în sufletul sĕŭ, sfințindu'l. Docet Deus suavitatem inspirando charitatem, sunt terminiĭ sf. Doctor.

Cuvêntul *disciplina*, răspunde la un cuvênt ebreŭ care însémnă *gust*, și în sensul metaforic *cercetare*. Traducênd prin *înțelepciune*, se dă prea bine forțe termenuluĭ acestuia. Sf. Augustin îl înțelege de răbdarea în necaz: Docet disciplinam donando patientiam. Acéstă interpretațiune se împacă și cu înțelepciunea, căcĭ acéstă virtute este necesară pentru a se folosi bine de necazurĭ.

In fine cuvêntul *știință* designă cunoștința adevĕrurilor ce le conține legea, saŭ care sunt conținute în revelațiune. Fer. Augustin înțelege tot asemenea: docet scientiam illuminando intelligentiam.

Sunt interpreți carĭ traduc după ebreŭ: Invață-mĕ bunul spirit și știință (doce me bonitatem ingenii); dar atuncĭ termenul *bonitas* n'are acelaș sens, ca în primul vers ; cu tóte că în text și versiunĭ este aceiașĭ expresiune. Se vede că trebue a recunóște aicĭ treĭ lucrurĭ: bunătatea către aprópele, înțelepciunea în evenimentele vieței, știința în raport cu legea saŭ cu misterele revelate de D-ḑeŭ.

MEDITAȚIUNI

Profetul cunoștea că omul este născut rĕŭ, imprudent, ignorant ; și pentru aceea cere bunătate, înțelepciune, știință. Bunătatea face ca noĭ să suportăm defectele aprópeleĭ; înțelepciunea, ca noĭ să știm a ne conduce cu răbdare în vijeliile vieței; știința, ca să preferăm cunoștința luĭ D-ḑeŭ tuturor comorilor pământeștĭ. Fer. Augustin observă prea judecios, că aceste treĭ darurĭ sunt efecte ale sfinteĭ îndeletniciriĭ ce D-ḑeŭ revarsă în inima acelor ce'l iubesc. Prin aceea începe convertirea omuluĭ, și prin aceea iarășĭ face progresul în calea mântuiriĭ. Profetul ḑice că el are credința preceptelor divine, și acéstă credință are isvorul sĕŭ încă în darul care atinge și intereséză inima. Necredincioșiĭ

ḑic pentru a se scuza, că nu pot crede; acésta este adevĕrat înt'un sens; căcĭ inima lor este închisă la tóte impresiunile darului, dar aceea este fals în alte sensurĭ; căcĭ dacă s'ar regula viéța lor maĭ întâiŭ, ar suprima tóte cuvintele contrariĭ religiuniĭ, ar renunța la societățile unde ea este ocărâtă, în fine ea cere darul credinței, n'ar maĭ fi mult timp necredincioșĭ.

VERSUL 67.

Maĭ nainte de ce m'aĭ umilit, eŭ am pĕcătuit; dar cuvêntul tĕŭ am păzit.

Textul ḑice: Inainte de a mĕ umili, m'am rătăcit, și acum am observat cuvêntul tĕŭ; este sensul versiunilor nóstre; căcĭ acel ce *pĕcătuește* se *rătăcește*. Aceste cuvinte *și acum* daŭ a înțelege că umilințele sunt causa, că el a observat de atunci legea luĭ D-ḑeŭ. Așa ceĭ LXX aŭ tradus prin διὰ τοῦτο și Vulgata propter ea.

Uniĭ ebraiștĭ traduc, maĭ nainte de a auḑi în loc de a fi umilit etc. pentru-că cuvêntul ebreŭ are douĕ însemnărĭ. Cea maĭ convenabilă, aicĭ este aceea ce o urmézĕ versiunile.

MEDITAȚIUNI

Cea maĭ mare parte din sfințĭ aŭ putut să mărturiséscă ca și Profetul. Inainte de a se umili, eĭ aŭ greșit. Uniĭ aŭ făcut greșelĭ marĭ, și aŭ avut trebuință de umilințĭ marĭ: alțiĭ eraŭ slabĭ în virtute, și D-ḑeŭ 'ĭ-aŭ retras din acéstă stare de lâncezire, făcêndu'ĭ să-'șĭ recunóscă nimicnicia lor, saŭ permițêndu ca să fie părăsițĭ, desprețuițĭ, ocărâțĭ.

Umilința restabilește pe om în starea ce 'ĭ convine. De când a intrat pĕcatul în lume, omul este urât, și este o pretenție nedréptă din partea sa că voește să fie iubit și onorat. Dragostea ce 'i se datorește este cu totul întemeiată pe ordinul luĭ D-ḑeŭ, și se rapórtă la D-ḑeŭ prin sine însușĭ, omul nu o meritĕ. Umilința este un fruct fórte amar; dar nimic nu este maĭ salutar, pentru că vindecă mândria, care este fructul morțiĭ și care pricinuește mórtea. Ḑicênd Iis. Chr. autorul a tótă sfințenia, a bĕut paharul umilințelor celor maĭ înspăimêntătóre, trebuia să se găséscă vre-un singur creștin, care să nu se grăbéscă a'l împărți cu el? Când ceĭ douĭ fiĭ aĭ luĭ Zevedeĭ doriră a fi pușĭ lângă Mântuitorul în împărăția sa, el 'ĭ întreba dacă pot să bea

paharul ce 'i era destinat; și ei rĕspunseră că pot, fără să știe probabil la ce se angajaŭ prin acest rĕspuns. Ei știură când Sf. Spirit 'i-aŭ umplut de lumină și de tărie; și atunci ei se bucurară cu toți ceĭ-l-alți apostolĭ, că s'aŭ găsit demnĭ de a înfrunta batjocurile, de a îndura ocările pentru numele luĭ Iis. Chr. As-fel aŭ fost dispositiunea tuturor sfinților, acéstă doctrină era maĭ puțin desfășurată în vechiul testament; dar profetul ne-aŭ lăsat destule trăsurĭ pentru a ne convinge, că ei nu o știaŭ, și că se conformaŭ cu conduita lor.

VERSUL 68.

Bun eștĭ tu Dómne și cu bunătatea ta învață-mĕ îndreptările tale.

Ebreul se traduce: Tu eștĭ bun, și facĭ bun, saŭ *facĭ bine*, eștĭ bine-făcĕtor. Ceĭ LXX daŭ maĭ acelaș sens; căcĭ ḑicênd: *în bunătatea ta* învață-mĕ îndreptările tale, eĭ daŭ a înțelege că D-ḑeŭ este bine-făcĕtorĭĭ, că comunică ușor bunătatea sa. Fer. Augustin care explică și acest vers de dulcéța și bunătatea ce D-ḑeŭ rĕspândește în suflete, înțelege că profetul voește a fi plin de ungerea haruluĭ, pentru a concepe bine legile divine; acest sens este iarăși fórte bun, și se împacă fórte bine cu litera textuluĭ și a versurilor

MEDITAȚIUNI

Bunătatea fiind o perfecțiune, și D-ḑeŭ fiind infinit perfect, bunătatea trebue să fie infinită în el. El trebue să fie izvorul a tótă bunătatea, precum este izvorul tuturor celor-l'alte perfecțiunĭ. Dacă a dat legĭ ómenilor, este un efect al bunătățiĭ sale precum și al puterei înțelepciuneĭ sale. N'ar fi nicĭ o morală între ómenĭ fără aceste legĭ; prin urmare nicĭ un principiŭ de virtute, nicĭ o siguranță, nicĭ o societate. Dar dacă aceste legĭ ne fac cunoscut bunătatea luĭ D-ḑeŭ, ele ne maĭ învață, că aceeași bunătate ne ajută a le împlini; alt-fel ele ne-ar fi nefolositóre. Profetul știa, că D-ḑeŭ nu ne lasă fără acest ajutor; dar, fiind-că póte fi maĭ mult saŭ maĭ puțin îmbelșugat, intereséză bunătatea luĭ D-ḑeŭ pentru a obține darurĭ speciale, o înțelegere maĭ întinsă a legilor, și o putere maĭ activă pentru a le împlini. Dă aceea ce poruncești, ḑicea Augustin, și poruncește ceea

ce voești. Acésta e și ideia Profetuluĭ, care nu cerea de cât putere și se oferea a întreprinde totul pentru a plăcea luĭ Dumnedeŭ.

VERSURILE 69, 70.

Înmulțitu-s'aŭ asupra mea nedreptatea mândrilor; iar eŭ cu tótă inima voĭ cerca poruncile tale. Închegatu-s'a ca laptele inima lor, iar eŭ la legea ta am cugetat.

Ebreul ḑice: ceĭ mândriĭ aŭ urzit contra mea minciunĕ; și eŭ voĭ păzi din tótă inima mea poruncile tale, inima lor s'a închegat ca grăsimea și plăcerea mea e legea ta. Nu este deosebire positivă de cât în *lapte* în loc de *grăsime*; dar cuvêntul ebreŭ חלב însémnă și unul și altul; numaĭ punctele deosebesc și ceĭ LXX n'aŭ cunoscut punctele, eĭ aŭ putut să pue și pe unul și pe altul. De alt-fel sensul este acelaș. Profetul presintă decĭ aicĭ tabloul celor mândri, eĭ sunt plinĭ de nedreptate, urzesc curse viclene contra dreptuluĭ, se împetresc contra remușcărilor; dar dreptul studiază legea, o observă și se bucură de ea.

MEDITAȚIUNI

Ceĭ mândri nu se mulțumesc cu călcarea legilor divine, eĭ persecută pre aceĭ carĭ sunt credincioșĭ, ceea ce a făcut să se nască tóte vijeliile contra Bisericeĭ și contra sfinților. Ceea ce e maĭ strĕin, este că în inima nóstră proprie, mândria formézĕ un fel de ligă pentru a ne face rĕĭ, saŭ pentru a micșora meritul fidelității nóstre la lege. Unde este vre-o lucrare creștină, vre-un sentiment virtuos, ba chiar fapta umilinței, care să nu fie expusă la tentațiunea mândrieĭ? De îndată ce acest inimic domestic formézĕ atacurile sale, inima nóstră se împetrește contra impresiunilor haruluĭ, el perde acéstă ungere, acéstă influență dulce ce curge de la D-ḑeŭ. El se concentrase în sine și de atuncĭ el ocupă locul ce trebue să fie ocupat de dragostea luĭ D-ḑeŭ. Aicĭ este pĕcatul protopărinteluĭ nostru și prin mândrie ne facem culpabilĭ ca și el. Armele contra acestuĭ inimic periculos sunt observațiunea legiĭ, care ne represintă așa de bine mărirea luĭ D-ḑeŭ și nimicnicia nóstră; căcĭ cuvintele ḑise luĭ Israil: Eŭ sunt cel Etern, D-ḑeul unic, D-ḑeul tĕŭ, ne spun neîncetat a onora numaĭ pre acéstă ființă supremă și a ne considera de nimic în presența sa.

VERSURLE 71, 72.

Bine este mie că am fost umilit, ca să învĕț îndreptările tale. Bună este mie legea gurei tale mai mult de cât mii de aur, și de argint.

Profetul ḑicea că umilinţa 'ĭ-a procurat avantajul de a învĕţa a cunóște legea și maĭ sus el ḑisese, că înainte de a se umili, el pĕcătuise; prin urmare el cunóște legea.

Acéstă consecuenţă este justă; dar alt-ceva este a cunóște legea, așa că acéstă cunoștinţă să fie urmată de călcare, alta este a o cunóște, ca să o împlinéscă. Profetul a fost în primul caz înainte de a se umili, și în al doilea după ce s'a umilit.

El a încheeat de aicĭ că acéstă cunoștinţă a legeĭ 'ĭ-a fost maĭ preţiósă de cât posedarea celor maĭ marĭ averĭ; și prin aceea nearată preţul umilinţeĭ.

MEDITAŢIUNI

Când vorbește cine-va creștinilor de a stima și a iubi umilinţa, eĭ privesc acest cuvênt ca o vorbire mistică, care nu póte conveni de cât solitarilor, ba adesea-orĭ tratéză pre aceștia de visionarĭ și neluminaţĭ, când merg în acéstă cale a dispreţuluĭ de sine și a renunţăreĭ a tot felul de distincţiunĭ.

Cu tóte acestea, iată un profet și un rege care înalţă umilința, care o privește ca școla unde a învĕţat știința tuturor legilor divine. N'ar trebui de cât acest vers al psalmistuluĭ pentru a face cunoscut superioritatea legilor luĭ D-ḑeŭ asupra tuturor legislaţiunilor omenești. Când aŭ călcat legile Atheneĭ, a Lacedemonieĭ, a Romeĭ, saŭ a orĭ-căreĭ naţiunĭ, afară de poporul luĭ D-ḑeŭ, putea fi defăimat, proscris, degradat; dar culpabilul era departe de a aplauda umiliaţiunile sale și de a găsi în ele un motiv, pentru a înălţa legea sa, pentru a'l iubi, pentru a se uni cu ea din ce în ce.

Pentru că instituţiunile ómenilor nu lucréză nimic asupra inimilor omenești, 'ĭ lasă îngâmfarea sa, cupiditatea sa nesaţiabilă, dragostea de glorie; pe când legile divine ne chiamă necontenit la Fiinţa infinit perfectă, ne conving de miseria nóstră, de nedreptatea nóstră, de nerecunoștinţa nóstră, când ne-am îndepărtat din calea, care duce la el. Suntem umiliţĭ de conduita nóstră, pentru că simţim că

adevĕrata mărire consistă a împlini aceea ce D-ḑeŭ ne ordonă, a ne face asemenea cu el prin conformitatea cu voinţele sale totdéuna sfinte şi totdéuna drepte. Iată cum chiar pĕcatul, umilindu-ne, adaogă în noĭ stima şi dragostea de lege. Dar dacă se întêmplă, fără să călcăm legea, ca ómeniĭ să ne despreţuiască, să ne urască, să ne pue în rêndul acelor pe cariĭ 'ĭ cred nedemnĭ de orĭ-ce consideraţie, şi aicĭ este cazul a striga cu Profetul: *Bine-cuvêntat fiĭ Dómne*, de umilinţele ce le-aĭ adus asupra nóstră, le cunóştem folosul; ele ne învaţă, că numaĭ ţie se cuvine gloria, pentru că numaĭ tu aĭ fără amestecare şi fără marginĭ tóte perfecţiunile. Nu te cunóştem de cât prin sfintele tale legĭ, care sunt ca o rază a mărireĭ tale infinite; dar este destul pentru a iubi tóte ocasiunile unde vanitatea nóstră se întunecă în presenţa majestăţeĭ divine, şi câtă forţă câştigă aceste sentimente, dacă ne lipim de legile divine, exemplele D-ḑeŭ-Omuluĭ! Profetul nu avu acest privilegiŭ, câte n'ar fi gândit el la vederea luĭ Iis. Chr. acoperit de ocărĭ! cum s'ar fi folosit el de umilinţa Sa, dacă ar fi parcurs tóte stările acestuĭ Mântuitor, modelul şi stăpânul nostru?

VERSUL 73.

Mânele tale m'aŭ zidit; înţelepţeşte-mĕ şi mĕ voiŭ învĕţa poruncile tale.

Ebreul ḑice: Mânile tale m'aŭ făcut şi m'aŭ întărit; înţelepţeşte-mĕ etc. Uniĭ interpreţĭ vechĭ aŭ raportat primul verb (făcut) la creaţiunea sufletuluĭ şi al doilea (psalmist) la formarea corpuluĭ. Acest sentiment nu este de lepădat, cu tóte că nu este necesar; căcĭ ambele verburĭ aŭ putut să fie întrebuinţate de profetul, pentru a arăta perfecţiunea lucrăreĭ luĭ D-ḑeŭ. M'aĭ făcut şi perfecţionat în starea în care m'aĭ pus. Mânile luĭ D-ḑeŭ de care vorbeşte acest vers nu sunt alt-ceva de cât puterea şi înţelepciunea luĭ D-ḑeŭ. Este un mod de vorbire de care se serveşte scriptura deseorĭ.

Când acest profet cere înţelegere pentru a cunóşte legile divine, el nu înţelege că până aicĭ nu ştia aceste legĭ; însémnă numaĭ că el doreşte a le aprofunda din ce în ce maĭ mult; ceea ce nu putea fi de cât efectul unuĭ dar particular.

MEDITAȚIUNI

D-ḑeŭ ne-aŭ format pentru gloria sa, noĭ nu putem împlini acéstă destinațiune de cât conformându-ne cu legile ce le-aŭ dat; ne este cu neputință a ajunge la acéstă conformitate perfectă fără a fi luminați de lumina sa; nimic nu este maĭ necesar de cât de a o cere.

Acéstă consideratiune: *D-ḑeŭ m'a făcut*, trebuia să facă pe tótă lumea prea cu luare aminte la observarea legilor divine. Ele sunt cunoscute de rațiune și prin descoperire; dar când ele ar fi numaĭ prin judecată, tot omul ar trebui să-și ḑică: Cel ce m'a făcut, 'mĭ-a dat legĭ; este cel puțin ca ceĭ-l'alțĭ legislatorĭ; el voește să se observe, și trebue să rĕsplătéscă pre aceĭ ce sunt credincioșĭ, și să pedepséscă pe aceĭ ce le calcă. Fiind-că în viéța acésta nu rĕsplătește de multe orĭ celor dintâiŭ, nu pedepsește de multe orĭ pe ceĭ de al doilea, trebuie să fie o stare viitóre unde el face acéstă dreptate și pentru unĭĭ și pentru alțiĭ; dar presupun ceea ce nu se póte nega fără a renunța la bunul simț, că numaĭ să fie cu putință s'o facă, fiind-că acest judecătăr este Ființa eternă și infinită, este iarăși cel puțin fórte probabil, ca s'o facă în eternitate, adică să rĕsplătéscă etern pre observatoriĭ legiĭ sale și să pedepséscă etern pre ceĭ ce nu se supun eĭ. Acéstă presupusă, ḑic că ómeniĭ bunĭ trebue să'și conformeze conduita lor cu legea; căcĭ când nu li s'ar întêmpla acéstă fericire posibilă la sfêrșitul vieței lor, eĭ n'ar perde nimic, nimicirea ar fi sórta lor, și în nimicire nu suferă nimenĭ nicĭ un rĕŭ. Ceĭ rĕĭ din contra sunt fórte imprudenți, căcĭ eĭ cad într'o nenorocire infinită; tótă speranța lor este de a găsi nimicirea, și dacă nu vor avea parte de ea, vor fi infinit nenorociți. Ómeniĭ bunĭ nu pun în joc de cât nimicirea uneĭ fericirĭ înfinite, de care trebue să se bucure, dacă succesul rĕspunde cu așteptarea lor; dar ceĭ rĕĭ (numesc ast-fel pre călcătoriĭ de lege) se póte ca prin nimicirea totală a lor să sufere o nenorocire infinită, care va fi partea lor dacă se amăgesc în ideile lor. Ceĭ d'intâiŭ speră un bine infinit, și nu se tem de nicĭ un rĕŭ, ceĭ de al doilea se expun la o nenorocire infinită și nu aștéptă nicĭ un bine. In acéstă ipoteză, restrânsă, chiar la simplu posibil, ceĭ d'intâiŭ sunt fórte liniștiți, și ceĭ de

al doilea de voesc să judece cum se cuvine, trebue să fie fórte turburaţi. Conclusiunea este, că trebue să fi perdut bunul simţ, pentru ca să viéţuiască fără frică de călcarea legilor divine. Pentru a reveni la profetul nostru, el avea pe lângă luminile raţiuneĭ pe acele ale revelaţiuneĭ; trebue să fim surprinşĭ, că el insistă aşa de tare asupra observăreĭ legeĭ, şi rógă pre Domnul cu atâta stăruinţă, de a'ĭ da înţelegerea voilor sale sfinte?

VERSUL 74.

Ceĭ ce se tem de tine mĕ vor vedea, şi se vor veseli; că întru cuvintele tale am nădăjduit.

Acest vers dă a înţelege că priceperea legeĭ cerută prin Profetul în versul precedent, va avea efecte sensibile; că va produce fructe de care vor mărturisi ómeniĭ buniĭ şi că în urmare vor îndoi zelul şi căldura, se vor bucura de progresul adevĕruluĭ şi al glorieĭ luĭ Dumnedeŭ.

MEDITAŢIUNI

Când exemplul ómenilor buniĭ n'ar produce alta de cât bunul efect de a face să se nască reflexiuniĭ asupra stăreĭ viitóre a ómenilor, ar fi un avantaj nepreţuit. Virtutea face pre ómeniĭ totdéuna respectabilĭ, cu tóte că 'ĭ scóte dese orĭ din persecuţiuniĭ. In concursul unuĭ servitor fidel al luĭ D-dĕŭ şi a unuĭ necredincios, va avea totdéuna maĭ multă încredere în cel d'intâiŭ de cât în cel de al doilea! Ar voi să móră maĭ bine ca cel d'intâiŭ de cât ca al doilea, nu se turbură cine-va de starea celuĭ d'intâiŭ după mórte, cum se neliniştéşte de aceea a celuĭ de al doilea. Când întrébă, ce devine cel d'intâiŭ în momentul morţiĭ, impioşiĭ însuşĭ ḑic, că dacă ceea ce a crĕḑut este adevĕrat, acest om este fericit; şi când se face aceeaşĭ întrebare de cel-l'alt, eĭ rĕspund că dacă ceea ce n'a crĕḑut el este adevĕrat, el este nenorocit, şi că dacă totul este falş, el este în nimic; nicĭ o-dată nu se va ḑice că este fericit; nu este nicĭ un sistem de religiune unde să pótă fi; pentru că se presupune, că n'aŭ ţinut nicĭ una.

Tóte acestea presupuse ca prea adevĕrate, precum mărturisesc aceĭ cariĭ nu cred nimic, ḑic că exemplul ómenilor

credincioșĭ luĭ D-ḑeŭ, este capabil de a face marĭ impresiunĭ asupra celor ce cred și asupra celor ce nu cred; asupra celor d'intâiŭ, pentru că acest exemplu 'ĭ confirmă și 'ĭ fortifică în observarea legeĭ, asupra celor de al doilea pentru că dacă voesc a cugeta puțin eĭ trebue să gândéscă că cel puțin acești ómenĭ sunt într'o cale maĭ sigură de cât acea unde merg ómeniĭ fără religiune. Vanitatea, respectul ómenilor, societățile impióse, pot să reție pre acești din urmă în obiceiul ce l'aŭ luat de a vorbi saŭ de a scrie contra legeĭ luĭ D-ḑeŭ; dar aicĭ e vorba de acel ce gândesc saŭ trebue să gândéscă dacă revin câte odată în sine. Este vorba aicĭ maĭ ales de sentimentele lor în momentul morțiĭ. Cred să fi fost, cum s'a scris, impioșĭ ce aŭ murit rîḑênd; dar dacă aș fi fost martor la acest rîs pretins, aș fi observat ușor, că era ultima silință a vanității, și că se gândea maĭ mult a se face însemnat, de cât a mărturisi bucurie. Acești ómenĭ îndrăsneți ar voi să'și jóce rolul lor până la fine, și acéstă nenorocită hotărîre 'ĭ făcea ca să prefacă turburarea interióră a sufletuluĭ lor. Ar fi folositor cum s'a scris fórte just, de a ține sémă de modul cum mor impioșiĭ, s'ar vedea că cea maĭ mare parte dintre eĭ, fără a excepta pre pretinșiĭ rîḑĕtorĭ, ar fi ómenĭ prea puțin asigurați de destinarea lor viitóre, prea puțin mulțumiți de eĭ, și cariĭ ar desminți fără voia lor stoicismul cu care se făleaŭ.

VERSUL 75.

Ounoscut-am, Dómne, că drepte sunt judecățile tale și întru adevĕr m'aĭ smerit.

Uniĭ traduc: și că tu m'aĭ întristat cu dreptate, verbul ebreŭ însémnă a *întrista* și a *umili*. Mărturisirea ce o face aicĭ Profetul arată dreptatea inimeĭ sale; el recunóște în D-ḑeŭ o conduită prea drépță, orĭ că el mâhnește pre pĕcătoșĭ pentru a'ĭ aduce la căile penitenței, orĭ că întristéză pre drepți pentru a înmulți meritele lor și a împodobi cununa lor.

MEDITAȚIUNI

Avem destule doveḑĭ de dreptatea luĭ D-ḑeŭ; el a declarat în deajuns, că va răsplăti pre ceĭ drepți, va pedepsi pre pĕcătoșĭ și că, când va veni să judece lumea, nicĭ unul din aceĭ

carii nu vor fi mântuiți nu va putea imputa lui D-deŭ condemnarea sa. Dar când aceste adevĕruri nu ne-ar fi fost descoperite așa de lămurit, am trebui să dăm omagiŭ supremeĭ dreptăți a lui Dumnedeŭ, și ne-ar fi frică să mĕsurăm acéstă dreptate divină după noțiunile ce avem de a nóstră. Nu este nicĭ o proporțiune între finit și infinit; și apoĭ dreptatea nóstră are de regulă legea, pe când dreptatea lui D-deŭ n'are de regulă de cât înțelepciunea sa. Știm ce ne prescrie legea, dar nu pĕtrundem judecățile înțelepciuneĭ divine; suntem numaĭ siguri că ea este scutită de tótă ignoranța, de tótă erórea, de orĭ-ce capriciŭ și de orĭ-ce pasiune. Ceea-ce dice Profetul că el a cunoscut spiritul judecăților lui D-deŭ, nu este aplicabil de cât la împrejurările în care s'aŭ găsit; el s'a îndepărtat de dreptate, D-deŭ l'a umilit; și el recunoștea raportul acesteĭ umilinți cu propriile sale nedreptăți, simțea că D-deŭ l'aŭ pedepsit cum merita. Când D-deŭ exercitéză dreptatea sa asupra supușilor a càror greșală nu le cunóștem, trebue să mărturisim, că judecățile tale sunt pline de dreptate; dar nu putem dice că cunóștem raportul acestor judecăți cu fără-de-legile ce le pedepsește D-deŭ, pentru că aceste fără-de-legi nu ne sunt cunoscute. Precum și când ne-ar fi greŭ a împăca eternitatea infernuluĭ, orĭ cu pĕcatul care n'a durat de cât un moment, orĭ cu bunătatea infinită a lui D-deŭ, am fi îndrăsneți a nega acéstă eternitate, pentru că nu cunóștem nicĭ întinderea dreptățiĭ divine, nicĭ raportul pedepselor, ce aplică cu pĕcatul care este o ofensă luĭ D-deŭ. Am putea să nu cunóștem tótă dreptatea acesteĭ judecățĭ aspre, și am trebui să mărturisim cu tóte acestea, că acéstă judecată este prea dréptă.

VERSURILE 76, 77.

Facă-se dar mila ta, ca să mĕ mângâe, după cuvêntul tĕŭ, robuluĭ tĕŭ. Să-mĭ vie mie îndurările tale și voiŭ fi viŭ; că legea ta cugetarea mea este.

Nu este altă diferență de text de cât în cuvêntul din urmă al versuluĭ al doilea, unde textul pune: legea ta este plăcerea mea, mĕ veselește.

Am observat deja că ceĭ LXX obicĭnuesc a traduce verbul ebreŭ שׂעה prin *a medita*, pentru că acest verb în sensul sĕŭ propriŭ însémnă *a privi*.

Sensul profetului este fórte frumos în aceste două versuri. El recunoscuse dreptatea umilinţelor la care l'aŭ supus D-ḍeŭ. Acum el implorá misericordia divină, mărturisește că consolaţiunea sa viéţa sa depinde de ea; nu uită a trage luare aminte ce o dă legii și se sprijine pe promisiunile ce le-aŭ primit de la D-ḍeŭ.

MEDITAŢIUNI

Profetul cere a fi *mângâiat* și a vieţui și atribue aceste două bine-faceri milostivirei divine; dovadă vĕdită, că nu vorbește de acéstă viéţă muritóre, unde nu este adevĕrată mângâere, pentru că este supusă la mii de necazuri și frica de a perde pre D-ḍeŭ pentru totdéuna nu este deslipită de ea. Aceĭ ce mărginesc obiectul acestuĭ psalm la captivitatea babilonică, pot eĭ să creaḍă că un profet aștéptă de la milostivirea luĭ D-ḍeŭ numaĭ isbăvirea din acéstă captivitate ca să o priméscă ca o reîntórcere la viéţă, ca să pue în ea tótă mângâerea sa? Eh! aceștĭ Iudeĭ, dacă se presupune izbăviţi, nu purtaŭ eĭ încă greutatea miseriilor omenești nu intraŭ cu toţiĭ unul după altul în pulberea mormêntuluĭ? nu putéŭ eĭ să se témă, că o altă resoluţiune să 'ĭ pue iarăși în féră, trebuea inspiraţiunea Sf. Spirit pentru a face să se nască în inima lor dorinţa de a eși din robie și a se înturna în patria lor? Acest psalm redus la niște priviri așa de restrânse ar merita el ca Biserica să'l mediteze în tóte ḍilele? Ce privește astă-ḍĭ pe societatea credincioșilor că Iudeiĭ simţiră greutatea captivităţiĭ lor în Babilon și ca să dovedéscă sfêrșitul necazurilor lor? Sfinţiĭ Părinţi nu vedéŭ în rugăciunea Profetuluĭ de cât expresiunea credinţeĭ sale. a sentimentelor sale pentru dreptate, pentru unirea cu D-ḍeŭ, pentru bunurile vieţeĭ viitóre. Când cere viéţa, ḍice Augustin, nu înţelege de cât viéţa eternă, căcĭ numaĭ ea merită numele de viéţă pentru că ceea ce o ducem pre pămênt nu este în comparaţie de cât o mórte continuă; de asemenea Iis. Chr. ḍicea simplu: De voeștĭ să ajungĭ la viéţă, păzește poruncile, și aiurea; aceĭ ce vor face bine, vor învia pentru viéţă. El nu vorbește de viéţa eternă, de viéţa fericită, ci numaĭ de viéţă; profetul ḍice asemenea; compătimirea ta să se întindă asupra mea și va vieţui; el nu adaugă nimic, el nu ḍice va vieţui în etern; se mulţumește de a ḍice, *v'a vieţui*, pentru că nu

viețuește în adevĕr de cât atuncĭ când nu maĭ póte să pérdă viéța și este scutit de orĭ-ce miserie. Să comparăm acéstă explicație cu aceea a interpreților, carĭ nu vĕd de cât isbovirea israiltenilor reținuțĭ în Babilon, și să judecăm care din eĭ ne dă ideĭ maĭ marĭ și instrucțiunĭ maĭ solide.

VERSUL 78.

Rușineze-se mândri, că cu nedreptate aŭ nelegiuit asupra mea; iar eŭ mĕ voiŭ deprinde întru poruncile tale.

Unĭĭ traduc ebreul: să se rușineze ceĭ mândri pentru că aŭ voit cu nedreptate a mĕ necinsti; dar verbul ce'l întrebuințéză acest text însémnă și a face nedreptate, a persecuta, a ofensa. St. Ieronim traduce: iniqué controverunt me; Parafrasa haldaică; injusté iniquitatem fecerunt; Pratensis falso offenderunt me; Compensis: sine causa vexaverunt me; autoriĭ principiilor discutate: eĭ se scólă asupra mea fără să fiŭ meritat.

Rușinea de care vorbește profetul aicĭ nu este nicĭ un rĕŭ ce'l dorește celor mândri, este o încercare salutară, care 'ĭ face să revină în sine. Sfinții cer prin zel supĕrărĭ și umiliațiunĭ salutare pentru pĕcătoșĭ, pentru ca eĭ să cugete asupra rătăcireĭ vieței lor. De alt-fel acest vers póte să fie o simplă predicere de ceea ce se va întêmpla; căcĭ în text verbul este la viitor.

Dar care va fi ocupațiunea profetuluĭ când 'l va persecuta saŭ când ceĭ mândri se vor umili? nimic alta de cât meditarea legilor Domnuluĭ.

El numește acéstă *meditare* un exercițiŭ, orĭ pentru că întărește sufletul, cum exercițiile corpuluĭ adaugă puterile sale, orĭ pentru că nu este în viéța acésta de cât o preparare la viéța viitóre, cum se fac exercițiile militare pentru luptă și victorie.

MEDITAȚIUNI

Este de mirare că omul, a cărui ocupațiune unică, în eternitate, trebue să fie a contempla mărirele luĭ D-dĕŭ, să aibă așa de puțin zel în viéța acésta, pentru a medita legea sa, pentru a căuta mijlócele de a'ĭ plăcea, pentru a se uni cu el prin considerațiunile spiritului și prin afecțiunile inimeĭ! este unul din misterele conrupțiuneĭ nóstre. Dacă am fi avut fericirea a conserva inocența nóstră primitivă, am fi putut să ne îndepărtăm din căile dreptățiĭ și să cădem în neomenie; dar înainte de a veni aceea, noĭ am fi cunoscut bine raportul acesteĭ vieți cu viéța viitóre, n'am fi avut nicĭ o greutate a ne ocupa de lucrurile divine, a le privi ca unica

afacere care trebue să fixeze privirile și sentimentele nóstre. Starea omuluĭ ar fi fost un fel de rugăciune continuă pentru că ar fi cunoscut bine pre D-ḑeŭ și marele interes ce avea de a'ĭ plăcea. Revoluțiunea s'a făcut, ignoranța ne-a investit, duritatea inimeĭ a luat locul înclinațiuneĭ blânde și plăcute către suveranul bine. Trebue acum silințĭ marĭ și un dar maĭ mare, pentru a ne interesa de obiectele eternităților. Numaĭ sfințiĭ conforméză purtarea lor cu stare ce o speră în patria cerésca. Eĭ singurĭ știŭ să raționeze just asupra raporturilor călĕtorieĭ acesteĭ vieți cu ținta eĭ care este cerul.

VERSUL 79.

Să nu mĕ întórcă pre mine ceĭ ce se tem de tine și ceĭ ce cunosc mărturiile tale.

Psalmistul are aicĭ în vedere pre aceĭ ce s'aŭ îndepărtat de la lege, cu tóte că nu sunt înrădăcinaţĭ în rĕŭ și că nu maĭ aŭ încă frică de D-ḑeŭ și cunoștința violenţelor sale; el îĭ invită a reintra în cale și a se uni cu el, saŭ maĭ bine el vorbește cu drepţiĭ și dorește societatea lor, pentru a opune cu toţiĭ călcătorilor de lege, celor mândri și a opri cursul scandalurilor. El cere două condițiunĭ saŭ două calităţĭ: frica de D-ḑeŭ și cunoștința legilor sale.

MEDITAȚIUNI

Amiciţiile și legăturile nu sunt solide, mângâitóre și scutite de orĭ-ce pericol, de cât când se forméză cu aceĭ ce se țem de D-ḑeŭ și cariĭ cunosc bine legea sa. Aceste două condițiunĭ sunt necesare; temerea de D-ḑeŭ fără o cunoștință resonabilă de religiune, ar putea să degenereze în nimicire, în îndoială, în eróre chiar, și apoĭ societatea unde va domni ea, nu va avea acel gust pe care Apostolul 'l numește *sarea* cuvêntuluĭ, și pe care 'l credea așa de propriŭ a împăca spiritele. Cunoștința religiuneĭ, fără frica de D-ḑeŭ, ar fi încă maĭ periculósă pentru că ea n'ar exclude în tóte împrejurările, vanitatea, pretenţiunile și că dintr'o societate de credincioșĭ ea ar face îndată o adunare de cuvêntătorĭ, póte chiar sofiștĭ și băiguitorĭ. Frica de D-ḑeŭ sfințește știința și știința luminéză temerea de D-ḑeŭ. Când aceste două calităţĭ se găsesc reunite, se póte ḑice că amiciţiele sunt sfinte și plăcute; urîtul nu pătrunde aicĭ și deo-

sebirea caracterelor nu le tulbură; atunci nu este de temut ca inima să se împărțéscă între D-ḍeŭ și creatură. Se știe tóte drepturile luĭ D-ḍeŭ, pentru că cunóște legea; și nu vede pre amicii sĕĭ de cât în el; pentru că se teme de a'ĭ iubi afară de el.

VERSUL 80.

Fie inima mea fără prihană întru îndreptările tale ca să nu mĕ ruşinez.

S'ar putea traduce: fie inima mea fără prihană în observarea poruncilor tale, adică să le observ fără ipocrisie, fără respect omenesc, fără restrângere, fără părtinire între D-ḍeŭ și lume. Acéstă dispoziţiune a inimeĭ este necesară pentru a evita confusiunea, și acéstă dispoziţiune o cere și Profetul. El știe că fără dar nu o póte avea.

MEDITAŢIUNI

Mi se pare că *ruşinea* de care acest profet voește să fie scutit, nu este disprețul ce l'ar fi putut suferi din partea ómenilor; el cere ca inima să fie *fără prihană*, fără imputare. Ómenii nu vĕd inima, și nu este de o necesitate indispensabilă de a fi neprihănit în inimă, pentru a obține stima lor, saŭ cel puțin a fi scutit de disprețul lor. Numaĭ D-ḍeŭ este martor al afecţiunilor interióre; El știe cele ale inimeĭ; ast-fel când Psalmistul cere curăţenia inimeĭ pentru a fi scutit de orĭ-ce rușine, el are de sigur în vedere a nu fi mărturisit și aprobat de cât de Domnul, care cércă adîncurile sufletuluĭ, și care judecă dacă omul este demn de dragoste saŭ de ură.

Numaĭ observarea legilor divine póte da acéstă curăţenie a inimeĭ; tóte cele-l-alte calităţi naturale saŭ câștigate pot a împăca favórea ómenilor; dar ce este acéstă favóre și tot meritul acesta în ochiĭ luĭ D-ḍeŭ? Puţin 'mĭ pasă, ḍicea Apostolul, de mĕ veĭ judeca tu, saŭ orĭ-care dintre ómenĭ, eŭ nu te maĭ judec pe tine; nu mĕ simt culpabil de nimic, și nu maĭ puţin aceea nu mĕ justifică; dar Domnul este care nu judecă. Insă Domnul judecă după legea sa și pentru aceea a dat-o ómenilor.

VERSURILE 81, 82, 83.

Sfârșit e sufletul meŭ după mântuirea de la tine; întru cuvintele tale am nădăjduit. Stinsu-s'aŭ ochiĭ meĭ pentru cuvêntul tĕŭ, ḑicênd când mĕ veĭ mângâia? Că m'am făcut ca un fóle în brumă, îndreptările tale nu le-am uitat.

Tótă diferența între text și versiunĭ este că la versul al treilea ebreul ḑice: M'am făcut ca un fóle în fum. Ceĭ LXX și Sf. Ieronim traduc *în bruma* care face acelaș efect asupra unuĭ efect ca și fumul, ea îl strânge și'l usucă, este o comparațiune ce o întrebuințéză psalmistul pentru a exprima starea de amărăciune și de secetă la care este redus.

Prin urmare gândirea sa în aceste treĭ versurĭ nu póte fi de cât aceea a unuĭ sfânt pătruns de dragoste pentru D-ḑeŭ. Sufletul sĕŭ degajat de orĭ-ce altă afecțiune se dă la transporturĭ care îl fac să caute pe unicul autor a tótă mângâierea și aceea este exprimată în termeniĭ ceĭ maĭ atingĕtorĭ. Este o slăbire, un fel de micșorare, și în timpul acestor suferințĭ, fidelitatea la lege există, speranța este tare, dar dragostea separată de veselie este neliniștită, nu póte de cât a se plânge și a expune violența martiruluĭ sĕŭ.

Se póte înțelege aceste versurĭ și de apăsarea tentațiunilor asupra sufletuluĭ drept, și de dorința ce mărturisește pentru a fi isbăvit.

Partisaniĭ sistemuluĭ captivităților rapórtă tóte acestea la pedepsele ce le încercară ebreiĭ captivĭ la Babilon. Pentru a justifica acéstă ideie trebue a presupune, că aceștĭ Iudeĭ eraŭ atinșĭ de o adevĕrată dorință de a servi pre D-ḑeŭ în patria lor, și că chiar în exilul lor eĭ eraŭ prea credincioșĭ legiĭ; ceea-ce se întêmplă probabil în persóna multora, și maĭ ales a Profeților; dar atunci totul recade în sensul spiritual ce credem, că este acel al psalmuluĭ, aceștĭ ómenĭ buniĭ gândeaŭ maĭ mult la pĕcatele națiuniĭ de cât la Babilonenĭ, inimiciĭ lor; și maĭ mult a vieței din viéța luĭ D-ḑeŭ în lumea acésta și în cea-l'altă de cât a se bucura de productele țĕreĭ lor.

MEDITAȚIUNI

Numaĭ ómeniĭ în adevĕr spiritualĭ pot să aibă o ideie de starea în care se represintă profetul, de acéstă supĕrare, de acéstă lâncedire ce o încércă în așteptarea consolațiunilor divine. Drogostea este ca elementul și viéța sufletuluĭ nostru; când iubim un obiect, și nu'l posedăm, se pare că nu ne maĭ posedăm, și lâncedim în așteptarea momentuluĭ, care ne va reuni cu acest obiect, este un fel de mórte, dacă acest moment este întârḑiat, și încă maĭ mult dacă

noĭ ştim că îl aşteptăm inutil şi că nu se va mai întêmpla. Când este vorba de obiecte create, şi prin urmare nedemne de a mulţumi perfect inima omenéscă, remediul acesteĭ lânceḑirĭ este de a înturna aiurea dorinţele sale, de a se distrage prin alte interese, care ating sufletul, cel puţin care îl amuzéză. Dar dacă cine-va a făcut progrese marĭ în dragostea luĭ D-ḑeŭ, dacă acéstă afecţiune sfântă împlineşte sufletul în punctul de a nu'ĭ lăsa nicĭ un gust pentru lucrurile pământeştĭ, numaĭ posesiunea luĭ D-ḑeŭ póte să'l liniştéscă şi să'l mângâe, şi fiind-că acéstă posesiune nu este un bine de care se bucură în viéţa acésta, nu este cu putinţă sufletuluĭ rănit de dragostea divină, a fi deplin satisfăcut maĭ înainte de a fi separat de corpul morţiĭ, care îl captivă. In acéstă stare care este o muncă pentru el, ocupaţiunea sa este a se plânge cu dragoste de lungimea exiluluĭ sĕŭ; el expune luĭ D-ḑeŭ supĕrările sale şi suferinţa sa; se serveşte de expresiunĭ aşa de familiare Profetuluĭ nostru. Sufletul meŭ este însetat de tine, Dómne, ca cerbul, care alérgă după isvor, unde să'şĭ pótă potoli setea. Sufletul meŭ arde şi se consumă de dorinţa de a vedea lăcaşurile tale eterne. Sufletul meŭ slab aştéptă de la tine isbăvirea sa, ochiĭ meĭ aŭ slăbit în aşteptarea făgăduinţelor tale. Acéstă vorbire trece de mistică, şi câte-odată de un delir al imaginaţiuniĭ, pentru că sunt puţinĭ creştinĭ adevĕraţĭ, puţine suflete dedate cu totul la dragostea luĭ D-ḑeŭ. Cu tóte acestea, nu este mult mister în acest punct. Dacă sufletul, care nu vieţueşte de cât din dragoste, după principiile filosofieĭ, ar fi deslipit de afecţiunile pământeştĭ, ar trebui ca D-ḑeŭ să fie unicul obiect al dorinţelor şi al transporturilor sale, ar trebui ca să aspire neîncetat a'l poseda, pentru ca să'l iubéscă, şi pentru a nu maĭ fi expus a'l perde. Dacă ebreiĭ captivĭ s'aŭ folosit cu expresiunile Profetuluĭ mărginindu-se la speranţa de a revedea patria lor, tóte sentimentele acestea n'ar fi fost maĭ plăcute luĭ D-ḑeŭ, de cât dorinţele lumeştĭ, care doresc câte-odată lucrurĭ oneste, dar fără raport la mântuirea eternă. Profetul era departe de aceste ideĭ jóse, próste şi aşa de puţin analóge cu legea divină, care făcea plăcerea sa.

VERSURILE 84, 85.

Câte sunt ḑilele robuluĭ tĕŭ. Când veĭ face mie judecată de către ceĭ ce mĕ gonesc? Spusumi-aŭ mie călcătoriĭ de lege limbuţiĭ dar nu sunt ca legea ta Dómne.

Profetul cere a fi isbăvit de persecutoriĭ sĕĭ, de ómeniĭ rĕĭ, (superbĭ după text), carĭ 'ĭ-aŭ spus cuvinte pline de minciună şi cu totul contrarie cu legea luĭ D-ḑeŭ. El se serveşte la primul vers, de un mod de vorbire destul de familiar acelor carĭ aştéptă sfârşitul relelor lor; mult am să maĭ aştept? când va veni óre sfârşitul necazurilor mele? etc. Aicĭ nu este nerăbdarea care face pre Profet să vorbéscă, este dorinţa de a fi ascultat favorabil de D-ḑeŭ, şi de a primi mângâerea promisă observatorilor legiĭ.

La versul al doilea ebraiştiĭ traduc: Eĭ 'mĭ-aŭ săpat grópa, care nu este ca legea ta, saŭ după legea ta. Va conveni cine-va fără greutate că lecţiunea celor LXX şi a Vulgateĭ este aicĭ maĭ lămurită, maĭ naturală şi maĭ instructivă. Apoĭ cuvêntul ebreŭ ce se traduce prin *grópă* însémnă şi *cuvinte*, saŭ chiar *bârfele*, cuvintele deşarte, când le derivă de la verbul שיח; cu tóte că însémnă grópă, când îl deduce de la שיה. Dar este evident că ceĭ LXX aŭ putut să se foloséscă de cuvêntul ce provine din rădăcină שיה. In privirea verbuluĭ ebreŭ ce se traduce prin *eĭ aŭ scăpat*, maĭ însémnă în rădăcina sa *a prepara;* de unde ceĭ LXX vor fi luat ocasiune a pune διηγήσαντο şi Vulgata narraverunt pentru a conserva analogia cu fabulationes.

MEDITAŢIUNI

Póte să fie douĕ obiecte în rugăciunea ce o face Profetul în privirea ḑilelor sale, saŭ: Când mĕ voiŭ izbăvi în viéţa acésta de inimiciĭ carĭ mĕ persecută? saŭ: Când se va fini óre viéţa mea, ca să nu maĭ am inimiciĭ? Cea dintâiŭ din aceste cererĭ se rapórtă la izbăvirea de ispite, a doua priveşte însuşĭ izbăvirea de viéţă, care este plină de ispite; şi una şi alta din aceste cererĭ, însémnă marea dorinţă ce are acest profet a se uni intim cu D-ḑeŭ. Inimiciĭ de carĭ el vorbeşte, nu sunt Babilonenĭĭ saŭ Iudeiĭ rebelĭ; cel puţin aceştĭ persecutorĭ n'ar fi de cât figura inimicilor celor maĭ înfricoşaţĭ, carĭĭ sunt pĕcatul, amorţirile pĕcatuluĭ, demoniĭ, ispititorĭ, lumea cu ilusiunile sale. Toţĭ aceştĭ inimiciĭ ne înconjură şi ne atacă în timpul *ḑilelor nóstre;* eĭ se silesc de a ne face să perdem fructul locuinţeĭ nóstre pre pământ, de a ne amusa prin *fabule*, de

a ne seduce prin maxime pline de falsitate. Câtă profundime, adevĕr și instrucțiune este în acest cuvênt al Profetuluĭ; eĭ ne-aŭ istorisit fabule, și tóte cuvintele lor nu sunt ca legea ta! In adevĕr, câtă deosebire între legea luĭ D-ḑeŭ și tot ceea ce ne ḑic inimiciĭ mântuireĭ! Legea ne înalță maĭ întâiŭ către D-ḑeŭ ca către principiul și termenul fericireĭ nóstre; și inimiciĭ mântuireĭ ne șoptesc necontenit că fericirea nóstră se găsește și se póte găsi în posesiunea obiectelor create. Legea nu variază asupra destinateĭ nóstre; cunoștința de D-ḑeŭ, dragostea de D-ḑeŭ, posesiunea de D-ḑeŭ, iată doctrina ce ne învață; și inimiciĭ mântuireĭ aŭ imaginat de la origina lumiĭ, miĭ de sisteme absurde asupra sfêrșituluĭ omuluĭ, asupra obiectuluĭ cultuluĭ sĕŭ, asupra natureĭ bineluĭ și al rĕuluĭ, asupra mijlócelor de a ajunge la înțelepciune, asupra regulelor de certitudine, asupra moduluĭ de a trata cu ómeniĭ, de a'ĭ guverna, de a'ĭ convinge, de a'ĭ amăgi; de a'ĭ subjuga. Câte falsităților asupra pasiunilor care ne tiranisesc și pe care le-aŭ înălțat punêndu-le de isvóre a tuturor faptelor marĭ și frumóse; asupra plăcerilor ce ne lasă și pe care le-aŭ presentat ca necesare pentru a încânta plăcerile nóstre; asupra științelor omenești, care nu ne lasă de cât ignoranța nóstră, și pe care le-aŭ recomandat ca cea maĭ nobilă ocupațiune a vieței; asupra talentuluĭ de a face avere, care nu este de cât o viclenie perpetuă, și pe care aŭ pus-o în calitate sublimă, singură capabilă de a stabili distincțiunile între ómeniĭ! Apoĭ în lume nu se spun numaĭ fabulele cele maĭ oneste; sunt altele miĭ care precipită pe om în conrupțiune, în uitarea tuturor datoriilor, în desordine scandalóse, în vicleniile cele maĭ urîte, în întreprinderile cele maĭ odióse, sunt potrivite cu diferitele vêrste, cu diferite condițiunĭ, cu diferite împrejurărĭ ale vieţeĭ, cu diferite spirite, cu diferite educațiunĭ. Sunt grosiere și care nu pot fi credute; nebune, care nu încetéză a fi plăcute; învechite, ce le adună pentru a le da meritul de noutățĭ; copilărești, ce se întrebuințéză în afacerĭ importante. Sunt, și acésta este cea maĭ deplorabilă, pentru a șterge suvenirea bunurilor eterne, pentru a distruge credința uneĭ vieţĭ viitóre, pentru a despuia sufletul de numirea sa, pentru a stabili nimicnicia ca termenul cel maĭ de pe urmă la care ajunge tot némul omenesc, pentru a detrona, întru cât-va divinitatea saŭ pentru a'ĭ smulge scep-

trul puterei ce exercitéză asupra tuturor fiinţelor. Să opunem decî, tuturor acestor fabule, versul Profetului nostru şi să ḑicem tuturor acelor ce ni-le spun: Voî ne spuneţî minciunî, pentru că nu recunosc aicî legea luî D-ḑeŭ.

VERSURILE 86, 87.

Ţóte poruncile tale sunt adevĕrul; fără dreptate m'aŭ gonit, ajută-mî. Puţin nu m'aŭ sfîrşit pre mine pre pĕmênt, ĭar eŭ n'am părăsit poruncile tale.

Psalmistul opune aicî adevĕrul luî D-ḑeŭ la fabulele inimicilor sĕî; el spune luî D-ḑeŭ că l'aŭ persecutat pe nedrept, că mai l'aŭ sdrobit în lumea acésta, dar că el a rĕmas credincios legiî.

Trebue a considera acéstă expresiune: Puţin de nu m'aŭ sfîrşit pre pĕmênt, uniî traduc: de nu m'aŭ rĕsturnat la pĕmênt. Nu cred că acesta să fie textul; textul şi versiunile ḑic: în pĕmênt saŭ pre pĕmênt şi nu la pĕmênt. Partisaniî sistemuluî captivităţiî ḑic, în pĕmêntul Babilonuluî; dar am observat deja că nicî-odată Babilonul saŭ Haldea nu s'aŭ numit simplu pĕmênt. Alţiî iaŭ *in terrâ* în loc de ómenî, terrigenae, mortalis, şi traduc puţin de nu m'aŭ sfîrşit ómeniî. Acéstă traducţiune este fără aseménare şi nu póte fi justificată nicî prin text, nicî prin versiunî. Cred că adevĕratul sens este acel ce'l exprimă versiunea nóstră şi care este de o potrivă maî cu a tuturor interpreţilor. Psalmistul voeşte să ḑică că puţin a trebuit ca inimiciî sĕî să'l distrugă în lumea acésta; ceea-ce însémnă că el aştepta o altă viéţă pe acea lume.

MEDITAŢIUNI

Omul spune *fabule*, după psalmist; şi tot ceea ce D-ḑeŭ ḑice saŭ ordonă, este adevĕrul. D-ḑeŭ şi omul sunt decî infinit opuşî; şi acéstă oposiţiune infinită va subsista încă, când omul nu va ḑice nimic fals; căcî tot ar fi capabil de a ḑice, şi D-ḑeŭ nu este capabil de a spune de cât adevĕrul. Legile ce conduc pre ómenî nu sunt adevĕrate, de cât când ele aŭ raport, cu legile luî D-ḑeŭ; dar legile luî D-ḑeŭ sunt adevĕrate, pentru că sunt emanate de la înţelepciunea sa, care este tot adevĕrul. Când ómeniî persecută pe semeniî lor, eî lucréză totdéuna contra veritățiî luî D-ḑeŭ, care voeşte ca toţî ómeniî să se iubéscă şi să se respecte uniî pre alţiî.

Omul persecutat are totdéuna drept a se adresa către D-ḑeŭ, pentru că D-ḑeŭ s'a făgăduit a'l ajuta; nu s'a fă-

găduit a'l scuti de persecuțiune, căcĭ ea póte să intre în planurile luĭ D-ḍeŭ; dar el s'a făgăduit a'ĭ da putere, a nu cădea sub violența persecutorilor sĕĭ; de asemenea și profetul cere numaĭ ajutor iar nu o deplină isbăvire de persecuțiune.

Inimiciĭ noștri ceĭ maĭ marĭ sunt patimile nóstre, pentru că sunt acele care ne îndepărtéză de scopul nostru și nu este îndoială, că profetul n'a avut în vedere pre acești inimicĭ și că el nu imploră protecțiunea divină contra lor. Un profet care rógă pre Domnul, gândește la scop care este mântuirea eternă, fără care rugăciunea sa nu va fi folositóre nicĭ luĭ, nicĭ altora. Dacă Iudeiĭ n'ar fi fost rĕĭ, tóte strigările lor către Domnul ar fi avut de obiect mântuirea, ca cel maĭ de pe urmă scop al rugăciuneĭ. Ast-fel se ruga Moisi în deșert, David în supĕrările sale, Ieremia în persecuțiunĭ, Daniel în Captivitate. Toțĭ sfinții într'un cuvênt din ambele Testamente aŭ îndreptat rugăciunile lor la acest punct esențial fără care tot restul nu este nimic.

Pasiunile sunt întru cât-va inimicĭ maĭ pericoloșĭ de cât pĕcatele: acestea n'aŭ decât un moment teribil în adevĕr, dar părerea de rĕŭ póte sdrobi îndată acéstă legătură funestă; pe când pasiunile subsistă, ele întrețin în suflet o lâncezire, o slăbiciune, o muncă care 'l privéză de comunicațiunile intime cu D-ḍeŭ. Omul nu este în mórtea pĕcatuluĭ, dar este în stare de slăbiciune, care 'l amenință neîncetat cu acéstă mórte. Puțin de nu m'aŭ sfârșit ,de nu m'aŭ nimicit acești inimicĭ cruḍĭ, ḍice profetul, și unicul remediŭ al aceluĭ de care a uzat singur este de a nu părăsi sfintele porunci ale Domnuluĭ; de a avea totdéuna present spiritului porunca dragosteĭ și tăereĭ împrejur a inimeĭ.

VERSUL 88.

Dupre mila ta viéză-mĕ și voiŭ păzi mărturiile gureĭ tale.

Profetul maĭ se sfârșise pentru rĕutatea inimicilor sĕĭ; el avea trebuință ca misericordia divină să repare forțele sale, ca să'ĭ dea în totul viéță pentru ca să pótă stărui în observarea legiĭ. Acesta e obiectul rugăciuneĭ sale în versul acesta.

MEDITAȚIUNI

Puterea divină ne-a dat și ne conservă viéța naturală; milostivirea întreține în noĭ viéța spiritului; și cuvêntul luĭ D-ḑeŭ, legea luĭ D-ḑeŭ, este mijlocul saŭ instrumentul de care se servește D-ḑeŭ pentru a ne comunica acéstă viéță care este o bine-facere a milostivireĭ sale. Iis. Chr. ḑicea că cuvintele sale sunt spirit și viéță, și căpetenia Apostolilor cunoștea acest mare adevĕr ḑicênd: La cine vom merge Dómne? tu aĭ cuvintele vieței eterne. Profetul face să depindă viéța sa de observarea poruncilor D-ḑeeștĭ, ceea-ce se observă în tot psalmul sĕŭ; și pentru ca să se îndoiască că aicĭ nu e vorba de viéța dragosteĭ, el ḑice că cuvêntul luĭ D-ḑeŭ este foc. Sufletele dedate la cercetarea obiectelor nu înțeleg nimic din doctrina acésta; ele ard de un foc profan care le consumă fără a le lumina; care le distruge în loc de a le da viéță; care le turmentă în loc de a face plăcerea lor. Acela, din contră, se bucură de adevĕrata viéță, care strigă: O! dragoste care arḑĭ totdéuna și nu te stingĭ nicĭ odată! O! dragoste! O! D-ḑeul meŭ, priimește-mĕ!

VERSURILE 89, 90, 91.

In veac, Dómne, cuvêntul tĕŭ remâne în cer. In neam și în neam adevĕrul tĕŭ; întemeiat-aĭ pĕmêntul și rĕmâne. Cu rênduiala ta rêmâne ḑiua, că tóte slujesc ție.

La versul al treilea mulțĭ ebraiștĭ pretind că trebue a traduce, aceste lucruri (cerul și pĕmêntul) subsistă astă-ḑĭ după judecățile tale (judicio tuis perseverant hodie) nu vĕd necesitatea acesteĭ versiuni. Cu tóte că *dies* este la singular în ebreŭ, după geniul acesteĭ limbĭ, verbul póte fi la plural, suposând sensul distributiv, care convine ḑilelor pentru că se succed unele după altele. Parafrasa Haldaică traduce ca ceĭ LXX Judicio tuo permanent dies.

Profetul voește să recomande aicĭ constanța în observarea legiĭ, și se servește de treĭ exemple, de cuvêntul luĭ D-ḑeŭ și de adevĕrul sĕŭ, care nu variază; de pĕmênt, care subsistă în starea în care D-ḑeŭ 'l-aŭ creat, de succesiunea ḑilelor și a nopților, care nu este întreruptă. Pentru-că totul se supune luĭ D-ḑeŭ, trebue decĭ ca omul să fie fix în supunerea sa la legea divină; acesta e raționamentul Psalmistuluĭ.

Póte să se întrebe în ce sens trebue a lua primul vers, care ḑice că cuvêntul luĭ D-ḑeŭ rĕmâne etern în cer. Unĭĭ explică că cum ar fi o comparație. Cuvêntul tĕŭ Dómne, rĕmâne etern ca cerul;

Textul și versiunile nu presintă acest sens. Alții înțeleg de îngerĭ: Cuvêntul tĕŭ, Dómne, subsista etern în îngerĭ, carĭ 'l observă cu credință. Ast-fel Fer. Augustin. Acest sens este adevĕrat dar nu literal. Alții traduc: Cuvêntul tĕŭ rĕmâne în veac; cerurile mărturisesc acésta, ast-fel Autorii principielor discutate. Nu este nimic în text nicĭ în versiunĭ care să autorise acéstă parafrasă. Alții vĕd aicĭ cuvêntul luĭ D-ḑeŭ care subsistă etern în cer, saŭ în sînul Părinteluĭ: ast-fel Comentariul luĭ Bellanger. Acest sens iarăși este adevĕrat, dar ar trebui să se dovidéscă, că cuvêntul (verbum) trebue a se lua aicĭ de Cuvêntul etern. In fine cea maĭ mare parte cred că *în coelo* este pus aicĭ prin oposiție cu pămêntul, promisiunile luĭ D-ḑeŭ pare că nu se împlinesc aicĭ jos, dar ele sunt fixe în cer, și D-ḑeŭ le va împlini odată în tótă întinderea.

Din aceste cuvinte ale versuluĭ al doilea: *întemeiat-aĭ pămêntul și rĕmâne*, unii aŭ voit să concludă că Profetul afirmă imobilitatea pămêntuluĭ. Nimic maĭ puțin solid. El vorbește numaĭ de starea fixă și constantă a pămêntuluĭ, orĭ că se mișcă, orĭ că n'are nicĭ o mișcare.

MEDITAȚIUNI

D-ḑeŭ n'a dat ómenilor libertatea pentru a călca legile divine, dar pentru a le observa cu merit. Cerul și pămêntul se supun vocĕĭ sale prin necesitatea existenței lor, și nu pentru a obține rĕsplătire. Ele pot să ne învețe prin regularitatea mișcărilor lor și prin statornicia stărilor lor, de frumusețea ce resultă dintr'o lucrare perfectă conformă cu planurile lucrătoruluĭ. Dar nu reguléză destinurile nóstre și suntem guvernați de principiĭ, care ne apropie și maĭ mult de esența și atributele Autoruluĭ nostru. D-ḑeŭ voește să fie servit prin alegerea liberă a voinței nóstre, și pentru aceea din neam în neam face cunoscut ceea ce cere de la noĭ și ceea ce trebue să așteptăm de la el. A ḑice că el ne-a făcut un dar funest, dându-ne libertatea, pentru că ne expune a călca legile sale, a adăuga la neplăcerea sa, și a deveni victimile rĕsbunărilor sale; este a face injurie înțelepciuneĭ sale și bunătățiĭ sale, este a prefera sistemul absurd al fataliștilor în locul Provedinței, care ne guvernă, este a pierde curajul de la intrarea în carieră, și a nu voi să facă nicĭ o silință pentru a împlini planurile luĭ D-ḑeŭ. Să iubim legea, ca și profetul nostru și tóte sistemele falșe contra libertățiĭ vor dispărea d'inaintea nóstră.

VERSUL 92.

Că de n'ar fi fost legea ta gândirea mea; atunci aș fi pierit întru smerenia mea.

Acéstă umilință este tot una cu necazul, supĕrarea. Ideea Profetuluĭ este lămurită; el dà dreptate legiĭ, care singură a putut să'l mângâe, să'l scótă din întristarea profundă în care se găsea. Fără meditarea acesteĭ sfinte legĭ el póte ar fi pierit; acest *póte* rĕspunde cu ἄν al Greculuĭ. Sf. Ieronim traduce iarăși, forte perissem. Alțĭ ebraiștĭ omit acest *póte*, care totuși nu este inutil, pentru că Profetul nu putea asigura că întristarea sa l'ar fi făcut să móră. Póte să sufere cine-va o durere, ce se crede de mórte, fără să știe dacă ea ĭ causézĕ negreșit mórtea.

MEDITAȚIUNI

Meditarea profetuluĭ era, după forța textuluĭ, o considerațiune bună, mângâiósă și plăcută legiĭ. Prin aceea tóte durerile încetézĕ, tóte necazurile sale pierdură amărăciunea lor. Inainte de meditarea acésta, era în pericol de a pieri prin violența durereĭ sale. S'ar fi găsit óre atunci, în tótă întinderea plăcerilor lumeștĭ, un remediŭ capabil de a'l tămădui, de a revĕrsa bucuria în sufletul sĕŭ? Aceea este cu neputință, cum recunóște singur, dicênd că dacă n'ar fi avut recurs la meditarea legiĭ, probabil ar fi căḑut în abizul tuturor relelor, că ar fi încetat de a fi în numĕrul celor viĭ. Acésta ne învață că sunt pedepse în viéța acésta, care nu pot fi împrăștiate de cât prin o întórcere sinceră către D-ḑeŭ.

S'a agitat acéstă cestiune curiósă: Dacă omul simțește maĭ mult bucuria de cât durerea? și a convenit în general, că durerea face maĭ multă impresiune de cât bucuria; ceea ce este adevĕrat, nesuposând de cât o bucurie causată prin obiectele saŭ causele naturale ce le cunóștem. Dar aceea nu este adevĕrat de veselia, care are principiul sĕŭ în dragostea luĭ D-ḑeŭ, și care se întreține prin meditarea a tot ceea ce duce la acéstă dragoste. Martiriĭ sub sabie și în foc, nu încercaŭ eĭ maĭ multă bucurie, dând viéța lor pentru D-ḑeŭ, că nu simțeaŭ durere de tóte muncile ce le întrebuințaŭ pentru a'ĭ face să 'și lepede religiunea? Fără mângâerea ce le dădea mărturisirea numeluĭ luĭ Chr., eĭ n'aŭ suferit nicĭ-o-dată greutatea muncilor, chiar când li s'ar fi

oferit de preț al constanței lor tóte corónele lumeĭ. Nu știŭ dar de cât singurul caz al uneĭ marĭ dragoste de D-ḑeŭ, unde cine-va să aibă maĭ multă înclinaţiune spre bucurie de cât să se scârbéscă pentru durere. Dar se găsesc puține suflete așa de generóse, așa de curate, așa de deslipite de totul, ca să servéscă de exemplu capabil a resolvi cestiunea acésta.

VERSUL 93.

In véc nu voiŭ uita îndreptările tale, că într'ênsele m'aĭ vieat.

Fiind-că meditarea legiĭ divine aŭ preservat pre Profet de distrugerea sa, era un motiv pentru el de a nu uita nicĭ-o-dată acéstă sfântă lege. Ea 'ĭ dăduse viéţă, cum ar fi putut să o uite? Acésta nu póte fi luat de cât în sensul spiritual. Nicĭ Profetul, nicĭ captiviĭ din Babilon nu datoresc conservarea vieţeĭ lor temporale observăreĭ preceptelor. Când eĭ eraŭ afară din căile dreptăţiĭ, eĭ nu eraŭ loviţi de mórte, eĭ vieţuiaŭ încă, dar eraŭ inimiciĭ luĭ D-ḑeŭ ceea ce nu se împacă cu viéţa spirituală. Reintrând în calea poruncilor, acéstă viéţă li s'a dat iarăș; dar autorul acesteĭ vieţĭ era numaĭ D-ḑeŭ, și pentru aceea Profetul ḑice: Tu 'mĭ-aĭ dat viéţă.

MEDITAŢIUNI

Sunt diferințe marĭ între viéţa spiritului și viéţa corpuluĭ; cea maĭ principală este că nu ajunge la cea d'întâiŭ de cât prin mórte, pe când trecênd prin mórte va distruge pe cea de a doua. Dar care este mórtea, care trebue să servéscă de început vieţeĭ spirituale? Sf. Pavel o explică prin aceste cuvinte: Dacă veţĭ omorî lucrurile trupuluĭ prin spirit, veţĭ vieţui (Rom. 8, 13). Acésta este adevĕrat din tótă eternitatea pentru orĭ-cine voește a merge în calea poruncilor; carĭ nu este nicĭ unul, care să nu fie supus la vre-o înclinare terestră, la vre-o lucrare a trupuluĭ, pentru a conserva expresiunea Apostoluluĭ. Preceptul dragosteĭ luĭ D-ḑeŭ, de exemplu, respinge tótă dragostea de sine, dragostea care tinde totdéuna la pământ, care ne atrage totdéuna către obiectele pământeștĭ.

Ar fi ușor de a arăta contrastul tuturor celor-l'alte poruncĭ cu înclinările nóstre cele rele. Dar spiritul luĭ D-ḑeŭ ne înarmase cu o sabie prin care noĭ distrugem tóte aceste plante rele născute din pĕcat și totdéuna renăscênde pentru

pĕcat. Iudeul a avut în acéstă privinţă aceleaşĭ obligaţiunĭ ca şi noĭ, el a trebuit să vieţuéscă din viéţa spirituală şi scrierile profeţilor sĕĭ ne arată destul de bine că eĭ eraŭ prea instruiţĭ de acéstă doctrină.

VERSUL 94.

Al tĕŭ sunt eŭ, mântueşte-mĕ, că îndreptările tale am căutat.

Psalmistul ştia fórte bine că toţĭ ómenii sunt aĭ luĭ D-ḑeŭ, dar el punea o mare diferinţă între a fi a luĭ D-ḑeŭ prin creaţiune şi conservaţiune, şi a'ĭ aparţinea prin sentimentele inimeĭ, prin împlinirea voinţelor sale; în acéstă clasă din urmă se pune el. Apoĭ maĭ cere cu încredere darul mântuireĭ. Şi nu mĕ îndoesc, că nu e vorba aicĭ de mântuirea eternă; căcĭ un profet priveşte totdéuna scopul, adevĕratul scop al tuturor lucrurilor, scopul ce D-ḑeŭ 'şĭ-aŭ propus creându-le saŭ dându-ne-le.

MEDITAŢIUNI

Este o mare întindere în acest cuvênt: Al tĕŭ sunt Dómne. Omul s'a perdut voind să fie al sĕŭ, şi nu póte eşi din abisul unde s'a cufundat de cât dându-se luĭ D-ḑeŭ. Impioşiĭ aparţin tot luĭ D-ḑeŭ, pentru că al Domnuluĭ este pământul şi plinirea luĭ; dar D-ḑeŭ nu face nicĭ un cas de eĭ; *el urăşte némul acesta*, cum se exprimă Apostolul, pentru că nu intră în privirile sale, pentru că'l desonoréză, în loc de a contribui la gloria sa. El nu priveşte ca un bine care 'ĭ este propriŭ, de cât pre ceĭ ce observă legea sa, de cât pe sufletele atinse de dragostea sa. Care este fiul care să îndrăsnéscă a ḑice Părinteluĭ sĕŭ că este a luĭ şi că în acéstă calitate el imploră protecţiunea sa şi cere binefacerile sale, când s'ar revolta neîncetat contra voinţelor sale? Ar putea să se convingă prin pedepse că avem stăpân; dar aceea este partea sclavilor şi nu acea a fiilor. Să ḑicem luĭ D-ḑeŭ că suntem aĭ luĭ şi să vieţuim ca aparţinêndu-ĭ; să meritĕm prin supunerea nóstră ca să ne recunóscă de moştenitorĭ al împărăţieĭ sale, de împreună părtaşĭ aĭ luĭ Iis. Chr. Ce a ḑis Iis. Chr. în tot cursul vieţeĭ sale muritóre? că el era al Părinteluĭ sĕŭ, că făcea voia părinteluĭ sĕŭ, că căuta gloria părinteluĭ sĕŭ, că nu lucra de cât pentru a face cunoscut şi a iubi pre Părintele sĕŭ.

Profetul nu avu ca noĭ acest mare model înaintea ochilor, și cu tóte acestea ḑice cu maĭ multă sinceritate de cât noĭ: *Al tĕŭ sunt*, Dómne, n'am altă dorință de cât să împlinesc legea ta.

VERSUL 95.

Pre mine m'aŭ așteptat pĕcătoșii să mĕ piardă; mărturiile tale am cunoscut.

Psalmistul voește să ḑică că ceea ce l'a fortificat contra violenței saŭ a reducțiuneĭ impioșilor, este cunoștința perfectă ce o are de legea divină. Unii traduc prin viitor: Voiŭ înțelege poruncile tale; în fond este acelaș lucru. Psalmistul promite a se înarma cu statornicià, meditând legea luĭ D-ḑeŭ, saŭ maĭ bine, ḑice că este deja în stare a respinge atacurile impioșilor, pentru că legea luĭ D-ḑeŭ este continuŭ presentă spiritului sĕŭ. Se pare că al doilea sens este maĭ analog cu cele-l'alte versurĭ ale Psalmuluĭ, pentru că de atâtea orĭ Psalmistul mărturisește că tótă ocupația sa este legea

MEDITAȚIUNI

Apostolul ḑicea creștinilor din Filipe: sunteți în mijlocul uneĭ națiunĭ perverse... păziți cuvêntul vieței ce vi l'am anunțat. Nu este necesar, spre a fi expus la peire, de a frequenta o lume care se silește a ne perde, este destul de a fi numaĭ în lume: când n'ar gândi la noĭ, ar fi totdéuna ispititóre și amăgitóre. Cine dintre noĭ, ḑicea Ambrosie, póte să mérgă cu un pas ferm în mijlocul curselor ce ne tinde vécul? Tóte simțurile nóstre sunt încunjurate de pericol. O privire trage sufletul nostru din reculegere, un son ne distrage, un parfum captivă gândul nostru, o masă cu bucate ne aruncă în exces, un gest aprinde patimile nóstre. Arma nóstră contra atâtor inimicĭ este aceea de care ne vorbește profetul și ne recomandă Apostolul. Este știința legiĭ și cuvêntul vieței. Acel ce meditéză preceptele Domnuluĭ, ḑice Sf. Grigorie, este ca un sanctuar unde reșéde D-ḑeŭ. Dar, fără-de-legea nu pătrunde în sanctuarul luĭ D-ḑeŭ: Tablele legiĭ eraŭ în cortul construit de Moise, ele sunt încă cu maĭ multă dignitate în inima dreptuluĭ; cuvintele luĭ D-ḑeŭ sunt săpate nu pe pétră, dar în tóte facultățile sufletuluĭ; le putem consulta în tóte împrejurările, și D-ḑeŭ nu lipsește de a rèspunde acelor, carĭ 'l întrébă cu încredere.

VERSUL 96.

A tot sfîrșitul am vĕdut sfîrșit, desfătată este porunca ta fórte.

Acest vers este ca o conclusiune a celuĭ precedent. *Am înțeles*, aŭ ḑis Profetul *poruncile tale*: pe urmă adaugă: Ele sunt de o întindere cu mult superióră la tot ceea ce ómenii admiră; am vĕḑut că sunt marginí în tot felul de perfecțiune omenéscă saŭ creată; dar legea ta este prea vastă, pentru că să pot cunóște tóte raporturile. Ast-fel, când ḑice la versul precedent, că el a cunoscut legea Domnuluĭ, el înțelege că aŭ distins-o fórte bine de maximile conrumpte saŭ maĭ bine că aŭ înțeles principiile necesare purtării sale, și în versul present el recunóște că consequențile acesteĭ legĭ sunt ca infinite.

Sunt multe interpretațiunĭ diverse ale versuluĭ acestuia; unii 'l înțeleg de Is. Chr. care este consumațiunea legii și a promisiunilor; alțiĭ de sfîrșitul tuturor lucrurilor și de judecata universală; alțiĭ de martirii care este *culmea* iubirii, alțiĭ de relele extreme la care aŭ fost martor Profetul. Se pare că sentimentul la care ne unim este acel ce se acordă maĭ bine cu a doua parte a versuluĭ; Legea ta este de o întindere vastă.

MEDITAȚIUNI

Acésta este o idee fórte frumósă: Am privit la tot ceea ce era maĭ perfect în acest univers, am examinat fizicul și moralul a tot ce se admiră, și am observat că eraŭ lucrurĭ finite, fie-care din ele n'aveaŭ decât o mĕsură de perfecțiune, apoĭ am considerat legea ta, Dómne, și nu 'ĭ-am vĕḑut decât întinderea, n'am ajuns a 'ĭ cunóște marginile. Profetul înțelege că legea este ca infinită, saŭ pentru că ea este dată ómenilor, saŭ pentru că ea are isvorul sĕŭ în infinitatea luĭ D-ḑeŭ, saŭ pentru că ea prescrie haritatea, care se întinde la tóte și care va subsista chiar în cer, saŭ în fine pentru că ea atrage consequențile care aŭ raport la tóte stările vieței.

Ideea profetuluĭ nu se întinde numaĭ la perfecțiunea limitată a ființelor create, ea cuprinde și duritatea lor. Aceste ființi sunt mărginite în calitățile lor și destinata lor de alt-fel este de a peri. Imperiile s'aŭ întunecat cu legile lor; lucrările de artă aŭ suferit schimbărĭ de timp, științele omenești s'aŭ stins în țĕrile unde aŭ înflorit; ómeniĭ ceĭ maĭ înțelepți și ceĭ maĭ puternicĭ nu maĭ sunt; generațiunile

ómenilor s'aŭ schimbat unele după altele. Numaĭ D-ḑeŭ rĕmâne și legislaţiunea sa întrece orĭ ce catastrofă a lumiĭ; pentru că ea este eternă ca și autorul eĭ și este întemeiată pe înţelepciune, pe când legile omeneștĭ aŭ avut de principiŭ, ambiţiunea, puterea, ignoranţa, prejudiciile, ele n'aŭ putut servi de regulă inimeĭ omeneștĭ.

VERSUL 97.

Cât am iubit legea ta, Dómne, tótă ḑiua gândirea mea este.

Mulţĭ traduc: *am iubit legea ta*; și în text nu este *Dómne*; se vede că diferenţa este fórte mică. Se póte ḑice chiar că ea este nulă faţă de ebreŭ; căcĭ cuvêntul מה póte fi tradus prin *quomodo*. Acest vers se légă fórte bine cu cel precedent. Psalmistul a ḑis că legea Domnuluĭ este de cea maĭ mare întindere; asupra căruia revine la sine; și arată până unde 'l duce dragostea legeĭ. El se ocupă de ea tótă ḑiua, adecă se silește de a egala prin meditaţiile sale întinderea preceptelor Domnuluĭ. Maĭ mult încă, atenţiunea ce o dă legeĭ este întemeĭată pe dragoste și dragostea este cea maĭ mare și cea maĭ puternică silinţă a inimeĭ omeneștĭ.

MEDITAŢIUNI

Cât de mult iubesc legea ta, Dómne! tótă ḑiua cuget la ea. Prin urmare acest om este fericit; și el însușĭ o declară; pentru că în alt loc ḑice, fericit e cel ce meditézĕ legea Domnuluĭ ḑiua și nóptea. El este fericit pentru că tótă viéţa sa este dragoste; este fericit pentru că obiectul dragosteĭ sale nu póte să piară; el este fericit pentru că precât crede în acéstă iubire sfântă, el micșoréză împărăţia cupidităţiĭ în el; el este fericit, pentru că acéstă dragoste îl pune maĭ presus de tóte evenimentele vieţeĭ. Ah! cine va putea mĕsura întinderea acesteĭ fericirĭ! Aș putea ḑice de el că am vĕḑut sfârșitul a tot ceea ce ómenĭĭ numesc glorie, fericire, bogăţie, mărire și n'am atins termenul fericireĭ de care se bucură omul absorbit în dragostea legiĭ divine. Numaĭ semenĭĭ sĕĭ, numaĭ sfinţĭĭ pot să ne spue ceva de acéstă stare fericită. St. Gregorie ḑice: Când inima omenéscă arde de dorinţa de a urma pre D-ḑeul sĕŭ, ea se topește óre cum, în acest cuptor al dragosteĭ. Tot ceea ce 'l-aŭ plăcut maĭ înainte în lume, devine dispreţuit în ochiĭ sĕĭ, și luĭ 'i se pare o greutate de nesuferit. Nu se

interesézĕ decât de cunoștința și dragostea creatorului sĕŭ. Nimic nu 'l mângâe până ce se bucură de presența prea iubitului sĕŭ. Acéstă inimă este neliniștită în urmărirea acestuĭ mare obiect, și când el arde ast-fel de focul sacru al iubireĭ, tótă rugina pĕcatelor sale se consumă; el ese din acest cuptor curat ca aurul, care 'șĭ ia iarășĭ prin foc frumusețea sa cea dintêiŭ.

VERSURILE 98, 99, 100.

Maĭ mult de cât pre vrăjmașiĭ meĭ m'aĭ înțelepțit cu porunca ta, că în veac a mea este. Maĭ mult de cât toțĭ ceĭ ce mĕ învață am înțeles, că mărturiile tale gândirea mea este. Maĭ mult de cât ceĭ bĕtrânĭ am priceput, căcĭ poruncile tale am căutat.

Iată treĭ fructe precióse a medităreĭ și a dragosteĭ legilor divine; maĭ multă prudență de cât în inimiciĭ (mântuireĭ); maĭ multă înțelepciune de cât în bĕtrânĭ, de și sunt maĭ tînĕr de cât eĭ. Partisaniĭ sistemuluĭ captivățiĭ cred că tóte acestea convin fórte bine luĭ Daniel, care avea maĭ multă prudență, pricepere, înțelepciune de cât toțĭ haldeiĭ, inimiciĭ sĕĭ, și de cât toțĭ ebreiĭ, compatrioțiĭ sĕĭ. Dar de ce să nu convie și luĭ David, care de sigur fu maĭ prudent de cât toțĭ inimiciĭ sĕĭ, maĭ instruit de cât toțĭ învĕțătoriĭ, cariĭ aŭ putut să'ĭ dea lecțiunĭ, maĭ înțelept de cât toțĭ bĕtrâniĭ timpuluĭ sĕŭ când se adoptă un sistem trebue a arĕta, că este maĭ simplu, maĭ ușor, maĭ convenabil de cât tóte opiniunile cele-l'alte; nu este destul ca să fie probabil, trebue să fie maĭ mult de cât cele-l'alte sentimente deja priimite și autorisate prin us. Ore se observă acésta în explicațiunea acestor interpreți nouĭ?

MEDITAȚIUNI

Inimiciĭ mântuireĭ nóstre sunt înarmațĭ cu tótă prudența secoluluĭ. Lumea, care este cel dintâiŭ, ne spune lecțiunĭ ce s'ar lua de maxime inviolabile de înțelepciune; ea ne ține de a face de asemenea inima nóstră, de a ne procura amicĭ puternicĭ, de a cere cuvênt pentru o injurie, de a ne stabili într'un grad superior de considerație etc. Amĕnunțirea acesteĭ științe a lumeĭ este maĭ infinită. Dragostea luĭ D-ĕeŭ 'ĭ descopere falșitatea, și ne conduce prin căĭ opuse. Ce nu ține ea sufletuluĭ de prețul suferințelor, umilințelor, sărăcieĭ, singurătățeĭ, reculegereĭ, simplicitățeĭ, meditațiuneĭ, verităților eterne? Iată o învĕțătură de prudență mult maĭ superióră de cât a lumeĭ.

Ceĭ-l-alțĭ doĭ inimicĭ aĭ noștri, cariĭ sunt demonul și patimile, sunt încă maĭ meșterĭ de cât lumea; cel d'întâiŭ caută a ne face ilusiune chiar în practica virtuților și pasiunile nóstre inventéză miĭ de stratageme pentru a ne deturna de la căile mântuireĭ. Când dragostea de D-ḑeŭ este stăpână peste tot interiorul, aceștĭ doĭ inimicĭ sunt ca niște fantome ce s'ar fi preparat pentru a ne inspira frica, saŭ pentru a ne atrage în curse; mergênd în calea lor, și observându-le de aprópe se găsesc ridicule.

Nu este greŭ la școla dragosteĭ luĭ D-ḑeŭ, a ști maĭ mult de cât cea maĭ mare parte din bătrânĭ cariĭ aŭ trecut aniĭ lor fără a iubi pre D-ḑeŭ.

Ceĭ d'întâiŭ n'aŭ fost dese-orĭ de cât cuvêntătorĭ, și ceĭ de al doilea nu sunt de cât orbĭ, cărora nu le dă nicĭ o autoritate etatea lor pentru a arăta calea adevĕruluĭ. Să mergem în dragoste ca Profetul; să ne alipim de lege ca el; și vom ști a iubi adevĕrul, a judeca în adevĕr, a ne lupta pentru adevĕr, a săvêrși lucrarea mântuireĭ nóstre după adevĕr.

VERSURILE 101, 102.

De la tótă calea rea am oprit picĭórele mele, ca să păzesc cuvintele tale. De la judecățile tale nu m'am abătut, că tu aĭ pus lege mie.

St. Ieronim traduce la versul al doilea: pentru că m'aĭ luminat Verbul ebreŭ primește acest sens, care nu contrașice versurile.

Este ușor de a cuprinde ideia Profetuluĭ. El s'a păzit de a intra în căile fără-de-legiĭ; pentru ca să nu renunțe la observarea poruncilor. El nu s'a îndepărtat de judecățile Domnuluĭ; a fost instruit de însuși Domnul.

MEDITAȚIUNI

Pentru a păzi legea Domnuluĭ trebue a se întórce de la tóte căile nedreptățiĭ; căcĭ după Sf. Apost. Iacob, cel ce nu observă un punct din lege, este vinovat de tóte celelalte. Nu că neobservând una din poruncĭ, este demn de pedépsă ca și cum ar călca tótă legea: sensul Profetuluĭ și al Apostoluluĭ este că călcarea unuĭ singur precept face să se piardă dragostea, care este scopul a tótă legea, și că

prin aceea este demn de reprobațiune. Dragostea luĭ D-ḑeŭ este indivisibilă, se conservă observând tótă lege, și o perde neobservând un singur articol din lege. Ce se va ḑice de un fiŭ care n'ar voi să se supună părinteluĭ sĕŭ de cât în óre-care puncte și care 'șĭ-ar reserva libertatea de a'l supĕra pentru cele-l'alte? Ar fi un fiŭ vinovat, pentru că datorește părinteluĭ sĕŭ o supunere deplină, întrégă și absolută.

Nu fără cuvênt Profetul vorbește aicĭ de judecățile luĭ D-ḑeŭ; ele sunt așa ḑicênd supraviețuitoriĭ legiĭ; ele reținpre om în căile dreptățiĭ, pentru că legislatorul, orĭ cât de bine-făcĕtor este, trebue să rĕsbune disprețul voințelor sale. Cea maĭ mare parte din ómenĭ sunt maĭ atinșĭ de temerea pedepselor de cât de speranța rĕsplătirilor. D-ḑeŭ care cunóște inima nóstră, a luat partea sensibilă; el a amenințat pre călcătoriĭ legiĭ sale pentru a'ĭ reținea în supunere. El cere dragostea dar inspiră și temerea. Să vĕ temeț, ḑicea Iis. Chr., de acel ce póte condemna corpul și spiritul la munca foculuĭ. Eĭ Dómne, striga Sf. Augustin, nu eștĭ tu singura ființă înfricoșată? Când, cum, prin ce mijloc și prin protecțiunea căruia póte să scape cineva din puterea ta?

VERSUL 103.

Cât sunt de dulcĭ gâtlejuluĭ meŭ cuvintele tale, maĭ mult de cât mierea sunt gureĭ mele.

Traducțiunea esactă a ebreuluĭ ar fi: cât de dulcĭ aŭ devenit cuvintele tale ceruluĭ gureĭ mele! maĭ mult de cât merea este gureĭ mele! Acest vers se potrivește cu al 11-lea al psalmuluĭ 8, *maĭ dulcĭ de cât mierea și fagurul*, și sensul acestor expresiunĭ este în legea luĭ D-ḑeŭ umple de o bucurie maĭ plăcută pe sufletul, care este să o guste, de cât mierea, care umple de dulcéță gura aceluĭ ce o mănâncă.

Acéstă comparațiune este familiară scriitorilor sacri. Cuvinte bine alcătuite, ḑice Inteleptul, sunt ca un fagur de miere. Spiritul meŭ, ḑice Echlesiastul, este maĭ dulce de cât mierea. Acéstă carte, din Iezechil, fu în gura mea ca merea cea maĭ dulce. Apocalypsul ḑice tot ast-fel de cartea pe care ordona îngerul să o înghiță.

MEDITAȚIUNI

Profetul este departe de a gândi asupra legiĭ luĭ D-ḑeŭ ca ómenĭĭ carĭĭ o găsesc netolerabilă, saŭ ca óre-carĭĭ eretică,

care aŭ privit-o ca imposibilă. Acéstă lege nu este aspră de cât pentru aceĭ carĭ nu cunosc dragostea luĭ D-ḑeŭ saŭ carĭ ar voi să împace acéstă dragoste cu patimile lor. Ea nu este cu neputinţă de cât numaĭ acelor, carĭ se razimă pe puterea lor proprie saŭ carĭ ar crede că D-ḑeŭ refuză ajutorul la o rugăciune umilită şi căldurósă.

N'avem de cât să reflectăm asupra datoriilor nóstre asupra trebuinţelor nóstre, şi chiar asupra înclinaţiunilor inimeĭ nóstre, pentru a simţi că tóte articolele legeĭ sunt fundamentul păceĭ între ómenĭ, mângâerea celor supĕraţĭ în nevoĭ, sprijinul speranţeĭ lor pentru viéţa viitóre. Să 'şĭ închipuiască cineva un Stat unde acéstă legislaţiune sfântă să fie observată punctualminte, nu se vor găsi în el nicĭ hoţiĭ, nicĭ violenţă, nicĭ fraude, nicĭ calomniĭ, nicĭ vicleniĭ, nicĭ pretenţiunĭ ambiţióse, nicĭ rivalităţiĭ, nicĭ geloziĭ, nicĭ ipocrisiĭ, nicĭ necurăţeniĭ, într'un cuvênt nicĭ una din crimele, care provócă legile, care înmulţesc scandalurile, care fac să gémă virtutea, care ocărăsc cerul, şi care precipită 3 din 4 părţĭ din némul omenesc în abis.

VERSUL 104.

Din poruncile tale am cunoscut, pentru acésta am urît tótă calea nedreptăţeĭ.

Ebreul ḑice: *tótă calea minciuneĭ.* Ceĭ LXX şi Vulgata ḑic ceva maĭ general punênd, *nedreptate.* Dar în fond este tot una; căcĭ minciuna se găseşte în orĭ-ce călcare a legeĭ; şi nu se póte ḑice că, în tóte legile sale, D-ḑeŭ, propriŭ vorbind, opreşte numaĭ minciuna, falşitatea; şi că diferenţa călcărilor consistă în aceea, că omul contraḑice adevĕrul în diverse maniere, aceea se verifică uşor parcurând diversele articole ale Decalogului.

MEDITAŢIUNI

Poruncile luĭ D-ḑeŭ impun obligaţiunĭ, dar ele instruesc în acelaş timp şi argumentele pe care sunt întemeiate aceste obligaţiunĭ. Nu se cuprinde cu mintea totdéuna spiritul legilor omeneştĭ. Aŭ fost legĭ bizare a căror legislatorĭ înşişĭ aŭ avut greutate a le explica motivul, saŭ de care ar fi roşit, dacă ar fi întreprins de a explica. Nimic de acestea în legile divine. Se vede de o dată pentru ce dragostea luĭ

D-ḍeŭ și a aprópeluĭ este ordonată; pentru ce omorul, furul, adulteriul, clevetirea sunt oprite; pentru ce dorințele conrupte sunt proscrise. Tot ast-fel este și cu legea evangelică, care în morala sa, nu este de cât explicația și desfășurarea legilor Decalogului. Totul este așa de înțelept și așa de conform cu luminile rațiuneĭ, și că nu se dispută asupra dreptățeĭ de aceea ce prescrie Evangelia, și se condamnă pe sine, când cine-va se depărtéză de ea.

Dar instrucțiunea ce ne dă legea, ne inspiră ea ca și Profetuluĭ o ură bine-făcétóre pentru tóte căile minciuneĭ și ale nedreptățeĭ? Da, ḍice Sf. Augustin, dacă iubim dreptatea, care ne arată legea, și pe care noĭ o aprobăm reflectând asupra legeĭ. Dar dacă pasiunile nóstre nutresc în inima nóstră o altă dragoste, o dragoste neregulată și conruptă, în deșert maĭ vorbește legea, noĭ respingem învețurile sale, stingem lumina sa. Ast-fel, este dragostea care totdéuna decide în acéstă chestiune; acéstă dragoste a luĭ D-ḍeŭ ne aprobă, iar dragostea pământéscă ne condamnă.

VERSUL 105.

Făclie piciórelor mele este legea ta și lumina cărărilor mele.

O lampă póte să fie de ajuns pentru a lumina pașiĭ aceluĭ ce merge, dar o lumină maĭ intimă este necesară pentru a lumina tótă calea în care voește cine-va a merge. A doua parte a versuluĭ nu este deci, cum ḍice cea maĭ mare parte din interpreți, o simplă repetire a celeĭ dintâiŭ. Profetul confirmă aicĭ în stil figurat ceea ce ța ḍis în versul precedent, adică, ;că lega luĭ D-ḍeŭ ne instruește, că ne arată calea ce trebuie s'o urmăm.

MEDITAȚIUNI

Înțeleptul ḍice acelaș lucru ca și Profetul nostru: legea luĭ D-ḍeŭ este o lumină, și învețăturile ce ea ne dă, ne arată calea vieței. Sf. Apostol Petru, compară iarășĭ oracolele profeților cu o flacără, care luminéză în întunerec. Iată ceea ce păzește și asigură pașiĭ drepților. In privirea impioșilor, Înțeleptul ḍice, un adevĕr teribil, că lumina lor este pĕcatul și că acéstă lumină se va stinge pentru că nu aŭ speranța bunurilor viitóre. In adevĕr ce este tótă viéța ómenilor fără religiune, și cariĭ se conduc ca și cum n'ar avea

nicĭ una? Pasiunile ’ĭ luminézĕ în căile fără-de-legiĭ; eĭ ştiŭ tóte mijlócele de a înainta, de a bisui pre rivalĭ, a aduna comorĭ, a varia plăcerile lor; posedă tótă ştiinţa lumiĭ, sunt prudenţĭ în ceea ce întreprind pentru a’şĭ procura plăcerĭ vieţeĭ; dar tótă lumina acésta profană şi înşelătóre se stinge pe patul morţiĭ. Eĭ n’aŭ nicĭ o speranţă în bunurile viitóre; n’aŭ gândit nicĭ-o-dată la eternitate; eĭ intră aicĭ fără să fi lucrat cât de puţin pentru a împărţi sórta drepţilor. Eĭ cad în acel întunerec profund, cu care Iis. Chr. a ameninţat de atâtea orĭ pre inimiciĭ legeĭ sale sfinte.

VERSUL 106.

Juratu-m’am şi am pus ca să păzesc judecăţile tale.

Expresiunea Profetuluĭ equivalézĕ cu acésta. Am hotărît cu jurământ etc. El cunoştea dreptatea şi folósele legeĭ; promite de a nu o părăsi nicĭ-o-dată. Sunt interpreţĭ, carii traduc: M’am jurat şi voiŭ continua a observa decretele dreptăţiĭ tale. Acesta e şi sensul Ebreuluĭ, dar versiunile în fond ḑic aceeaşĭ.

MEDITAŢIUNI

Acest vers ar trebui să servéscă tuturor creştinilor de formulă pentru a reînoi înaintea luĭ D-ḑeŭ făgăduinţele date la botez. Eĭ promiseră atuncĭ de a păzi legile Domnuluĭ; dar nu putură cunóşte preţul acesteĭ legĭ şi tótă întinderea datoriilor ce le impunea. Noĭ suntem cu toţiĭ ca şi Israilteniĭ, după intrarea lor în pământul făgăduit; avem trebuinţă de a auḑi vocea unuĭ Iosua, care să ne amintéscă ceea ce am promis şi ceea ce trebuie să facem pentru a merita protecţiunea Domnuluĭ. Acest cap al Ebreilor ştia că Mesia a strîns deja legătura între D-ḑeŭ şi poporul sĕu. Cu tóte acestea, la sfîrşitul vieţeĭ sale, el întrebă până de treĭ orĭ, dacă voesc să stăruiască în cultul D-ḑeuluĭ părinţilor lor.

Acéstă acţiune fu fórte atingĕtóre. Sf. Conducĕtor se îndoia mult de statornicia Israiltenilor, el le ḑice chiar că judecând prin desele lor abateriĭ, se vedea că fidelitatea lor nu va fi de lungă durată, şi că vor înceta curênd de a servi pre acest stăpân a tot puternic, care ’ĭ umpluse de atâtea bine-faceriĭ. Pentru care tótă adunarea protestă; că nu va fi aşa şi că ea nu va părăsi nicĭ-o-dată alianţa în-

cheiată cu D-ḍeŭ. Iosua 'ĭ lua pre toțĭ de martorĭ aĭ făgăduințelor lor; el le repetă legile Domnuluĭ și termină gloriósa sa carieră după ce aŭ încheiat acest tractat așa de sfânt și solemnel. Biserica creștină n'are lipsă de conducătorĭ, carĭĭ împlinesc către noĭ funcțiunea luĭ Iosua, care ne amintesc promisiunile ce le-am făcut Domnuluĭ. Dar noĭ nu le rĕspundem totdéuna cu atâta siguranță și unanimitatea ce se observă în rĕspunsul ebreilor către Capul lor. Nu este vorba aicĭ a edifica și mângâia biserica și pre păstorĭĭ sĕĭ, de cât de a repeta sincer cuvêntul profetuluĭ nostru: Juratum-am, Dómne, că voiŭ păḍi poruncile tale. Dar ne amintim noĭ de ceea ce a ḍis Iosua poporuluĭ sĕŭ maĭ ales să nu lipsiți a observa cel d'întâiŭ precept al leg eĭ, de a iubi pre Domnul D-ḍeul tĕŭ. Ne silim noĭ să întrecem pre aceĭ ebreĭ, carĭĭ nu învățase a cunóște pre D-ḍeŭ, de cât prin învĕțăturile luĭ Moisi și a luĭ Iosua, în timp ce noĭ avem de cap și stăpân pre însușĭ Fiul luĭ D-ḍeŭ, cuvêntul luĭ D-ḍeŭ întrupat și devenit asemenea cu noĭ. El ne-a dat legea daruluĭ și a dragosteĭ, fi-vom așa de nerecunoscătorĭ pentru a despreți acéstă lege și pre acel care a sigilat-o cu sângele sĕŭ.

VERSUL 107.

Umilitu-m'am până în sfêrșit, Dómne, viézĕ-mĕ după cuvêntul tĕŭ.

Cuvêntul ebreŭ însémnă *umilit, supĕrat,* tóte umilințele întristézĕ și tóte întristările umilesc pentru că de o parte tindem la glorie și de alta fugim de durere; pentru că disprețul și sentimentul rĕuluĭ ne întristézĕ de miseria nóstră. Profetul cere viéță, orĭ a haruluĭ, orĭ a glorieĭ în patria ceréscă; căcĭ pentru izbăvirea din robia Babilonuluĭ, după sistemul unor modernĭ, saŭ este numaĭ o figură, saŭ cred că este prea puțin lucru pentru a fixa dorințele unuĭ profet așa de pĕtruns de dragoste pentru lege și pentru divinul sĕŭ autor.

MEDITAȚIUNI

Umilința cea maĭ mare ce póte să se întêmple omuluĭ este pĕcatul, pentru că'l face să'șĭ pérḍă viéța sufletuluĭ. Sfințiĭ aŭ meditat neîncetat acest adevĕr, și eĭ nu sunt nicĭ într'o parte maĭ eloquenți de cât când deplâng starea unuĭ suflet mort prin pĕcat. Separațiunea de cuvêntul luĭ

D-ḑeŭ este o adevĕrată mórte, ḑice Ambrosie: Corpul móre, ḑice Augustin, când sufletul 'l părăsește și sufletul móre când D-ḑeŭ 'l părăsește; și aiurea, a perde pre D-ḑeŭ este a omorî sufletul. precum și a perde sufletul este mórtea corpuluĭ; dar este acéstă diferință, că mórtea corpuluĭ este necesară și mórtea sufletuluĭ vine de la voința nóstră. Ceea ce este sufletul, pentru corp, ḑice Sf. Petru Chrysologul: Iis. Chr. este pentru suflet; corpul nu viețuește fără suflet și sufletul nu viețuește fără Iis. Chr. Când sufletul se retrage din corp, acesta este îndată în prada conrupțiuneĭ, putredireĭ, vermilor; el se preface în cenușă și nu inspiră de cât oróre. Când Iis. Chr. se retrage din suflet, acesta contractéză conrupțiunea pĕcatuluĭ; este ros de vermile conștiinței, este ca prefăcut în cenușă de vanitate, este urît prin necredința sa; și corpul de și viŭ, devine mormêntul acestuĭ suflet, care nu maĭ are viéță.

Când profetul cere viéță, el o cere ca D-ḑeŭ să vină la el, ca să'l însuflețéscă de spiritul sĕŭ, ca să'l umple de dragostea sa. El înțelegea maĭ bine ca noĭ ce va să ḑică viéța luĭ D-ḑeŭ, viéța în D-ḑeŭ, viéța pentru D-ḑeŭ. Acéstă viéță nu séměnă nimic cu ceea ce ne ocupă pe pământ, ea nu séměnă nicĭ cu viéța care dă mișcare corpuluĭ nostru; este cu totul lăuntrică, și e împodobită de tóte virtuțile, pentru că acéstă viéță este dragostea luĭ D-ḑeŭ, și dragostea produce totul, curățirea afecțiunilor, subtilitatea gândirilor, sfințenia dorințelor, excelența faptelor, fecunditatea virtuților, dignitatea meritelor, sublimitatea rĕsplătirilor.

VERSUL 108.

Cele de bună-voe ale gureĭ mele bine le voește Dómne și judecățile tale mĕ învață.

Aceste *daruri voluntare* se rapórtă la protestațiunea făcută maĭ sus de a păḑi tóte legile Domnuluĭ. Profetul nu înțelege ca acéstă promisiune să fie o faptă bună, o practică de care s'ar fi putut lipsi fără să supere pre Domnul nicĭ legea. Ideea sa este că a luat acest angajament cu o deplină voință și în sinceritatea inimeĭ sale. El cere deci ca D-ḑeŭ să primĕscă sentimentele sale, și'l rógă în acelaș timp de a'l înainta în cunoștința legeĭ, pe care o califică așa de des de *jurămênt*, din causa sancțiuneĭ, adică a recompenselor și pedepselor care sunt neseparate de ea.

MEDITAȚIUNI

Observând legea, nu împlinim de cât datoria nóstră, și suntem încă servitorĭ inutilĭ, cum ne-a ordonat Iis. Chr. de a gândi și a ḑice. Cu tóte acestea, bunătatea luĭ D-ḑeŭ este ast-fel, că voește a ne ținea sémă de serviciile nóstre, maĭ ales ca dragostea să fie principiul. Un sclav care ar îndrăsni a ḑice stăpânuluĭ sĕŭ ca să priméscă munca de care este însărcinat, ar lua póte prea multă libertate, dar un fiŭ póte îndrăsni să vorbéscă ast-fel. Pentru că D-ḑeŭ ne-a ridicat la calitatea de fiĭ aĭ sĕĭ, el nu despreţuește a preveni cu bună-voință mărturisirea fidelităţiĭ și a dragosteĭ nóstre, el chiar ne-a făcut o lege; și pentru aceea de la începutul lumiĭ, a voit ca ḑiua în care a încetat de a produce creaturile, de care e plin universul, să fie consacrată cultuluĭ sĕŭ. Dar tóte momentele vieţeĭ nóstre sunt ale luĭ, și nu este nicĭ unul în care să nu vorbéscă legea sa. Dacă va fi dragostea în inima nóstră, vom vedea *că jugul Domnului este ușor, și poruncile sale nu sunt grele.*

VERSUL 109.

Sufletul meŭ în mânele tale este pururea și legea ta n'am uitat.

Ceĭ LXX și cea maĭ mare parte din sfinţiĭ Părinţi ḑic: *Sufletul meŭ în mânile tale este pururea*, acest sens este prea adevĕrat, căcĭ viéţa nóstră este totdéuna în mâna luĭ D-ḑeŭ, dar ebreul și Vulgata aŭ: *in manibus meis.* St. Ieronim și toţĭ ebraiștiĭ citesc asemenea. Acest sens aste iarăși fórte bun chiar în tóte explicaţiunile ce îșĭ póte da. Căcĭ aceia póte să însemneze saŭ că eŭ sunt totdéuna gata a mĕ arăta la judecata luĭ D-ḑeŭ, saŭ că privighez totdéuna asupra mea pentru a nu face rĕŭ; saŭ că mĕ pusese totdéuna contra inimicilor, carii mĕ înconjură; saŭ că în tóte evenimentele vieţeĭ mĕ silesc de a conserva sufletul meŭ liniștit. Încă odată, tóte aceste interpretaţiunĭ sunt conforme cu litera textuluĭ și a versiuneĭ nóstre, și profetul n'a putut să le fi avut pe tóte presente în spiritul sĕŭ.

MEDITAȚIUNI

Sufletul nostru este comóra ce D-ḑeŭ ne-a încredințat-o. Un avar nu conservă cu maĭ multă grijă aurul și argintul, la care se închină, precum noĭ trebue să conservăm acéstă

parte a nóstră, de care D-ḍeŭ ne va cere sémă la eșirea din viéța acésta.

Nu vĕ temeți de aceĭ ce ucid corpul, ḍicea Iis. Chr., dar temeți-vĕ de acel ce póte condemna sufletul și corpul vostru la munca iaduluĭ. Privighiațĭ că nu știțĭ ḍiua nicĭ ceasul în care sufletul vostru va înceta de a maĭ locui acéstă casă muritóre.

Tótă Evangelia ne repetă neîncetat acelaș adevĕr și cel maĭ înțelept din toțĭ ómeniĭ este acela care ca și Profetul, pórtă totdéuna sufletul sĕŭ în mâinile sale pentru a'l presenta luĭ D-ḍeŭ de îndată ce'l va cere.

Ce n'aŭ scris părințiĭ de scurtatea vieței, de nesiguranța momentuluĭ morțiĭ, de importanța mântuireĭ, de prețul sufletuluĭ nostru, și de nenorocirea perdereĭ? Sf. Gregorie ḍice: Sfinții gândesc neîncetat la scurtarea vieței; eĭ viețuesc ca trebuind să móră în fie-care ḍi; se prepară cu atât maĭ multă grijă de lucrurile eterne, eĭ fac maĭ puțin caz de acele ce trebue să se finéscă. Ceea ce ne aștéptă imens, pentru că este o stare fără marginí și ceea ce ne înconjóră este puțin lucru, pentru că este o scenă care trece.

VERSUL 110.

Pus-aŭ pĕcătoșiĭ cursă mie și de la poruncile tale n'am rătăcit.

Iată pentru ce Profetul purta totdéuna sufletul sĕŭ în mână și nu perdea din vedere legea, pentru că viețuea în mijlocul pĕcătoșilor, inimiciĭ luĭ D-ḍeŭ, ómenilor scandaloșĭ. El avea trebuință de o priveghere mare, pentru a nu fi amăgit, și neîndepărtându-se de la lege evita tóte cursele acestea.

MEDITAȚIUNI

Sf. Augustin ḍicea cu multă finețĭ, că trebue a întrebuința asprimea cu inimiciĭ mântuireĭ. Eĭ ne tind curse, și noĭ avem una pe care trebue să le-o întindem la rêndul nostru; și care este? *Crucea și mórtea Domnuluĭ.* Ea a biruit deja pre cel maĭ neîmblânzit din toțĭ, prințul întunereculuĭ. El a crĕḍut că va învinge pe acest Mântuitor al lumiĭ, îndemnând pre Iudeĭ și pre Neamurĭ ca să'l omóre; dar acéstă mórte a învins mórtea și a prădat iadul.

Tot acest Părinte se folosea maĭ bine de cât filosofiĭ

de aceste cuvinte ale anticității: *a se cumpĕta și a trăi* (contine et sustine).

El consideră că în calea mântuireĭ avem de inimicĭ bunurile și relele lumiĭ aceștia. Nu te bizui pe aceste bunurĭ falșe, nu te scârbi de aceste rele trecĕtóre; ci în abondență și lipsă ascultă pre Domnul; cuvêntul din urmă, nu l'aŭ știut filosofiĭ păgânĭ, și în acest cuvênt tótă filosofia creștină consistă. Profetul l'a prevenit nedespărțindu-se de la legea divină și prin aceea s'aŭ păzit de tóte cursele ce'ĭ tindeaŭ lumea și pĕcatul.

VERSUL 111.

Moștenit-am mărturiile tale în véc, că bucuria inimiĭ mele sunt.

Psalmistul putea să înțelégă, că după exemplul patriarhilor, părinților sĕĭ, el a conservat legea Domnuluĭ, și că totdéuna 'ĭ-a fost credincios, căcĭ se pare că termenul *moștenire*, înseamnă un bine ce se posedă prin calea succesiuneĭ. Dar sensul acestuĭ vers póte iarăși să nu indice de cât voința de a fi în totul și constant supus la aceste divine legĭ. Ele vor fi moștenirea Profetuluĭ, adică tot patrimoniul sĕŭ și tot binele sĕŭ. Când Domnul dice luĭ Aron și posterității sale. Voĭ fi partea ta și moștenirea ta, nu vorbește de un bine transmis de strămoșiĭ lor, dar de o posesiune nouĕ și particulară, căcĭ Domnul voia ca acest trib al luĭ Levi să nu fie lipit de cât de cultul sĕŭ.

MEDITAȚIUNI

Este ușor de a înțelege, că profetul nu dorea alt bine de cât fidelitatea la legile luĭ D-dĕŭ și împlinirea sfintelor sale voințĭ. Inima sa nu încerca alt amor și nu era simțitóre nicĭ la o altă plăcere. Dragostea, dicea Sf. Gregorie, este mașina inimeĭ, și tragerea afecțiunilor pământeștĭ pentru a'l înălța la obiectele cerești; și Sf. Augustin înțelegea acelaș lucru când dicea că greutatea nóstră, este dragostea nóstră: și că noĭ sburăm către D-dĕŭ, când ne aprinde de dorința de a'l cunóște și a'l poseda. Acéstă vorbire este fórte necunoscută, nu numaĭ pĕcătoșilor, dar și sufletelor recĭ; ele găsesc legea divină plină de dificultățĭ, pentru că haritatea nu le aplanéză calea. Nu doresc alt bine, dicea Profetul, de cât sfintele tale poruncĭ, pentru că ele fac tótă bucuria inimeĭ mele. Nu dic pentru că ele sunt pline de

înțelepciune, pentru că poruncești de a le observa, acolo sunt caracterele legiĭ divine: dar când inima este plină de dragoste, el nu raționéză asupra motivelor, urméză atragerea sa și sbóră către obiectul iubit. Profetul nu este atins de cât de legea luĭ D-ḑeŭ, el se dedă cu totul la ea cu cât ea va impune datoriile, cu atâta inima sa ĭ va gusta plăcerile. Acest vers bine meditat explică cum sfinții, până în necazurile cele maĭ marĭ aŭ petrecut ḑile plăcute pre pământ.

VERSUL 112.

Plecat-am inima mea ca să facă îndreptările tale în véc pentru résplătire.

Sf. Ieronim traduce, propter aeternam retributionem, și acéstă versiune se împacă fórte cu ebreul care pune: ad aeternam retributionem. Ceĭ LXX și Vulgata conțin acelaș sens. Dar mulțĭ ebraiștĭ se depărtéză de versiunile nóstre și ale Sf. Ieronim. Eĭ traduc, in aeternum, in finem saŭ ca parafrasa haldaică, *à seculo usque ad finem.* Totuși cea maĭ mare parte din eĭ convin că versiunea celor LXX și a Vulgateĭ póte fi admisă.

Sensul Profetuluĭ este deci că s'aŭ determinat a observa legea, din causa résplătireĭ ce el speră. In versul precedent el se lipea de lege pentru dragoste; aicĭ, pentru speranță: ceea ce ne învață că ne este ordonat a servi pre Domnul pentru aceste douĕ motive, totuși ast-fel că cel al dragosteĭ să ție primul rang. Se dispută dacă și unul și altul pot să exerciteze în acelaș timp acțiunea lor asupra spiritului, așa că acelaș act să fie produs tot-odată prin motivul dragosteĭ curate și prin motivul dragosteĭ interesante. Uniĭ cred că acésta este cu putință și alțiĭ négă; dar acéstă cestiune este destul de inutilă; căcĭ fiind-că dragostea pură nu póte nici-o-dată să fie o stare fixă în viéța acésta, după actul acesteĭ dragoste, saŭ maĭ multe acte, dacă voeștĭ, sufletul va exercita actul produs prin motivul speranțeĭ, și acest act de și maĭ puțin excelent ca cel dintâiŭ, este numaĭ puțin plăcut luĭ D-ḑeŭ, pentru că, în sfintele cărți, recompensele sunt adese-orĭ propuse și promise observatorilor legiĭ. Profetul putea să decidă cestiunea prin ordinea ce păzește în cele douĕ motive care'l lipesc de poruncile luĭ D-ḑeŭ; și sub acest punct de vedere nu găsesc nimic maĭ instructiv de cât aceste douĕ versurĭ ale psalmuluĭ nostru.

MEDITAȚIUNI

Iis. Chr., ḑicea Apostolilor sĕĭ: Bucurați-vĕ, că plata vóstră este multă în cer. Și D-ḑeŭ descoperindu-se luĭ

Abraam ḍice: Nu te teme, eŭ sunt rĕsplătirea ta. Aceste doue texte se explică unul prin altul. Cel dintâiŭ promite drepților o mare rĕsplătire, și cel de al doilea le spune că acéstă rĕsplătire este însuși D-ḍeŭ. Să comparăm acum ceea ce costă observarea legiĭ luĭ D-ḍeŭ, cu prețul care este reservat acesteĭ observărĭ. Dar ce proporțiune, ḍicea Apostolul, între lucrurile vieței aceștia și gloria viitóre care ne este promisă? Ce raport între finit și infinit, între timp și eternitate?

VERSUL 113.

Pre călcătoriĭ de lege am urît, și legea ta am iubit.

Sf. Augustin observă cu multă înțelepciune că Profetul nu ḍice; urît-am pre impioșĭ și am iubit pre ceĭ drepți; dar: am urît pre ceĭ fără-de-lege și am iubit legea ta, pentru a face cunoscut că el nu urăște pre impioșĭ de cât din causa dragosteĭ ce are pentru lege; că nu urăște pre aceștĭ impioșĭ ca ómenĭ, dar ca inimiciĭ legiĭ.

Acest vers al Vulgateĭ, comparat cu textul, procură multe reflexiunĭ. Este maĭ întâiŭ incontestabil că versiunea nóstră dă un sens bun și că este mărturisit chiar de mulțĭ ebraiștĭ; dar cuvêntul ebreŭ la care rĕspunde *iniquos* și care este סעפים este singular, din causa mulțimeĭ sensurilor ce 'i se dă și care sunt tóte bune. Acest cuvênt vine dintr'o rădăcină care însémnă *ramură* tăiată dintr'un arbore.

In acéstă parte a psalmuluĭ se traduce maĭ întâiŭ: prin *gândirĭ* (cogitationes), și sensul ar fi: 1) am urât orĭ-ce gândire afară de dragostea legiĭ tale; 2) prin aceĭ ce aŭ gândirĭ perverse și sensul ar fi: am urît pre toțĭ aceĭ ce gândesc rĕŭ de legea ta care este obiectul dragosteĭ mele; 3) prin legĭ strĕine care sunt ca ramurĭ separate de legea luĭ D-ḍeŭ, și sensul ar fi: am urât orĭ-ce lege strĕină de a ta pe care numaĭ iubesc; 4) prin aceĭ ce aŭ ideĭ ușóre, neconstante și sensul ar fi: am urît pre ceĭ ce n'aŭ statornicie în observarea legiĭ tale, care singură fixéză dorințele mele; 5) în fine Sf. Ieronim ḍice: Tumultuoss odivi, oși sensul acestuĭ sfânt părinte ar fi: Urât-am pre tulburătorĭ, pre ómeniĭ inimicĭ păceĭ și nu m'am lipit de legea ta. Tóte sensurile acestea, încă odată, sunt primite și pot să ne dea o idee de profanațiunea legiĭ sfinte, care ascunde sub litera sa atâtea însemnărĭ instructive.

MEDITAȚIUNI

Justul care a fixat tóte inclinațiunele sale în fidelitatea la legea divină are doue sentimente de scârbă, întâiŭ contra

scandalurilor lumiĭ, al doilea contra a tot ce'l distruge de la meditarea sfintelor învĕţăturĭ ale luĭ D-ḑeŭ. El este atins de compătimire pentru pĕcătos, se rógă pentru el cu tot zelul ce'l inspiră dragostea, dar înlătură societatea lor, el are principiĭ aşa de diferite că nu póte avea nicĭ un interes de tot ceea ce ocupă saŭ amuzéză pre aceştĭ ómenĭ. Ah! Cum se va lega cu partisaniĭ morţiĭ acel ce caută viéţa? ḑice Sf. Gregorie.

Nu este greŭ iarăşĭ de a înţelege că acest credincios observator al legiĭ luĭ D-ḑeŭ se ţine bine contra tuturor distracţiunilor, nu ḑic numaĭ profane şi tumultóse, dar chiar acele care trec de amusărĭ oneste şi permise. Orĭ-cine se ocupă numaĭ cu D-ḑeŭ, este ca separat de toţĭ vecinĭĭ sĕĭ şi chiar de sine, pentru a cunóşte pre D-ḑeŭ, cu atât maĭ bine, că causa luĭ D-ḑeŭ va fi maĭ separată de tóte obiectele create.

Acésta este interpretaţiunea naturală a versuluĭ Profetuluĭ Nostru, suposând că se înţelege după versiunea acésta: Urât-am orĭ-ce gândire strĕină de dragostea legiĭ tale, acéstă lege este causa luĭ D-ḑeŭ, pentru că ea enunţă voinţele sale: şi tótă ideea, care distruge sufletul de acéstă lege, face să se pérdă din vedere causa, interesele, voinţele luĭ Dumneḑeŭ.

VERSUL 114.

Autorul meŭ şi sprijinitorul meŭ eştĭ tu: întru cuvintele tale am nădăjduit.

Ebreul ḑice după literă: Tu eştĭ locul meŭ de retragere şi scutul meŭ: doĭ terminĭ fórte obicinuiţĭ de zelatorul legiĭ, el nu găseşte de cât în D-ḑeŭ scăparea sa contra vuetuluĭ lumiĭ şi apărarea sa contra inimicilor mântuireĭ. Versiunile nóstre daŭ acelaş sens dar într'un chip maĭ puţin energic.

MEDITAŢIUNI

Trebue să promită luĭ D-ḑeŭ că va fi credincios legiĭ, dar trebue în acelaş timp să nu compteze decât pe protecţiunea sa şi pe armele ce le procură servitorilor sĕĭ. Profetul repetă adese-orĭ acéstă lecţiune pentru că cunoştea ignoranţa şi slăbiciunea omuluĭ. El era creştin sub lege; el

simțea necesitatea ajutoruluĭ divin. Filosofiĭ n'aŭ cunoscut acéstă doctrină; eĭ aŭ învĕțat óre-carĭ adevĕruri, dar după frumósa observare a Fer. Augustin, *eraŭ legĭ scrise* în inima celor mândri.

VERSUL 115.

Depărtați-vĕ de la mine ceĭ ce vicleniți și voiŭ cerca poruncile Dumnedeuluĭ meŭ.

Ebreul ḍice și voiŭ observa poruncile D-ḍeuluĭ meŭ. Am observat deja că ceĭ LXX traduc maĭ tot-dé-una verbul נצר prin ἐξερευνῶ, scrutari. Se vede că pe timpul lor acest verb avea și însemnarea acésta. Acesta nu e singurul exemplu, care să dovedéscă că de la aceĭ interpreți s'aŭ restrins în margini maĭ înguste rădăcinele ebraice. Dar orĭ-cum ar fi, cele douĕ sensuri sunt fórte bune, Profetul voește să evite comerciul celor rĕĭ pentru a cunóște bine și a observa poruncile luĭ D-ḍeŭ.

MEDITAȚIUNI

Pentru a împlini tótă legea luĭ D-ḍeŭ, avem trebuință, ḍice sf. Vasilie, de a câștiga treĭ lucrurĭ: puterea asupra patimilor, stăpânirea mișcărilor corpuluĭ nostru, pacea sufletuluĭ și liniștea interioruluĭ nostru. Cine se póte făli că póte să câștige aceste treĭ lucrurĭ în adunarea celor rĕĭ, adecă a pĕcătoșilor, a desfrânaților saŭ chiar a pretinșilor ómenĭ onești aĭ lumeĭ, care mărginesc ideile lor, dorințele lor și cuvintele lor la obiectele pământuluĭ? Ar fi întru cât-va maĭ ușor, ḍic sfinții, de a nu arde într'un cuptor și de a trece mărĭ în not fără a fi înghițit de valurĭ. Castitatea întêmpină miĭ de pericole în plăcerĭ, umilință în bogățiĭ, pietate în treburĭ, veritatea în conversațiunĭ, haritatea în maximile véculuĭ. Dar relația cu pĕcătoșiĭ saŭ partisaniĭ lumiĭ presintă tóte piedicile acestea; adică, contrâḍice tóte articolele legiĭ divine. Să fugim deci de acéstă lume perversă după exemplul profetuluĭ. Singurătatea este elementul servitoruluĭ luĭ D-ḍeŭ. Acest principiŭ este fără excepțiune pentru că legea luĭ D-ḍeŭ nu póte fi meditată și observată decât în reculegere și în tăcerea patimilor.

VERSURILE 116, 117.

Apără-mĕ dupre cuvêntul tĕŭ şi mĕ viază; şi nu mĕ ruşina pre mine în aşteptarea mea. Ajută-mĭ şi mĕ voiŭ mântui; şi voiŭ cugeta întru îndreptările tale pururea.

Traduc *susţine-mĕ* pentru că acesta e sensul ebreuluĭ. Versiunile nóstre ḑic maĭ acelaş lucru, deşi maĭ puţin lămurit. La versul următor ebreul ḑice iarăşĭ: *susţine-mĕ*, cu tóte că verbul nu este acelaş, şi versiunile nóstre *ajută-mĕ*. Tóte aceste moduri de vorbire revin la acelaş. Profetul imploră ajutorul luĭ D-ḑeŭ, or contra inimicilor sĕĭ, or pentru a împlini legea. El vorbeşte totdéuna de viaţă şi de mântuire, căcĭ pentru un suflet credincios viéţa este în mântuire şi mântuirea în viéţă. Aceste douĕ lucruri sunt nedespărţite.

MEDITAŢIUNI

Sunt douĕ vieţĭ, ḑice Augustin, una în credinţă, alta în evidenţă; una în timpul călĕtorieĭ, alta în locuinţa eternităţiĭ; una în lucru, alta în odihnă; una în cale, alta în patrie; una în mulţumire, alta în rĕsplătire şi contemplaţiune; una îndepărtându-se de rĕŭ şi făcênd bine, alta n'are să evite rĕul, n'are decât să posedeze un mare bine; unul luptă contra inimiculuĭ; altul guvernă şi n'are inimicĭ de combătut; una este curagiósă în necazurĭ, alta nu suferă nicĭ un necaz; una repriméză inclinaţiunĭ trupeştĭ, alta se bucură de plăcerile sufletuluĭ: una este ocupată cu grija de a învinge, alta este în siguranţă pentru că are să reporte victoria; una este protejată în sensaţiunĭ, alta scutită de tentaţiunĭ, se veseleşte de vederea protectoruluĭ sĕŭ; una ajută pe ceĭ lipsiţĭ, alta este la locul unde nu e lipsă; una iartă altora pĕcatele pentru ca să 'ĭ se erte şi ale sale, alta nu este expusă nicĭ a suferi ceea ce trebue a erta, nicĭ a face nimic, care să aibă trebuinţă de ertare; una este supĕrată de rele, pentru că bunurile nu 'ĭ inspiră mândrie, alta este plină de un ast-fel de dar, care să sufere nimic, şi că, veselia suveranuluĭ bine, nu póte nicĭ o-dată să 'l mândréscă; una este obligată a deosebi binele şi rĕul, alta nu vede decât binele; una este bună dar plină de miserie, alta este infinit maĭ bună şi totdéuna fericită. Nu este póte nimic în tótă anticitatea, care ne descrie maĭ pe larg şi cu maĭ multă preciziune, starea vieţeĭ presente şi starea

viețeĭ viitóre, și una și alta sunt proprie celor drepțĭ dar cea dintâiŭ în timp, a doua în eternitate. Când profetul cere cu atâta stăruință viéța, el dorește și pe una și pe alta; cea dintâiŭ în amiciție și sub protecțiunea luĭ D-ḑeŭ, a doua în bucurie și în vederea acesteĭ ființe, care este centrul adevărateĭ fericirĭ. El promite pentru aceea de a medita legea, și aștéptă într'acésta săvârșirea mântuireĭ. Dacă vede cine-va numaĭ isbăvirea Babilonuluĭ nu face din psalmul acesta decât un tabloŭ slab și puțin interesant.

VERSURILE 118, 119.

Defăimat-aĭ pre toțĭ ceĭ ce se depărtéză de la îndreptările tale, că nedrept este gândul lor. Călcătorĭ de lege am socotit pre toțĭ păcătoșiĭ pământuluĭ; pentru acésta am iubit mărturiile tale.

La cel d'întâiŭ din aceste versurĭ, ebraiștiĭ traduc: tu aĭ aruncat în picióre; totuși Fer. Ieronim traduce: tu aĭ aruncat: Symmaca, aŭ lepădat; Teodotion, aĭ privit cu dispreț; de unde se póte încheia că ceĭ LXX n'aŭ făcut un contra-sens. La acelaș vers, ebreul ḑice, pentru că minciuna este înșelăciunea lor: Sf. Ieronim traduce: pentru că gândirea lor este plină de minciunĭ; este acelaș sens cu al versiunilor.

La versul al doilea, ebraiștiĭ traduc: Tu aĭ sfărâmat, ca sgura pre toțĭ păcătoșiĭ pământuluĭ; diferența devine de la două cuvinte, maĭ întâiŭ סיגים pe care ebraiștiĭ le deduc de la סוג *sgura*, pe când ceĭ LXX 'l deduc de la סוג *recessit* saŭ maĭ bine eĭ aŭ cetit așa סוגים difluentus a lege, saŭ praevaricantes. A doua diferență vine de la cuvêntul השבת care este la persóna a doua, pe când ceĭ LXX aŭ cetit-o la întâia. Asupra căreia trebuia a observa că acest cuvênt cu un *hé* însémnă la persóna a doua, *cessare fecisti* saŭ *de levisti*; dar din timpul St. Ieronim se citea prin cheth și însemna *reputâsti*. De sigur că ceĭ LXX Aquila, Symmaca și Sf. Ieronim aŭ cetit prin un cheth; de unde încheiŭ că acest cuvênt este schimbat, pentru că ceĭ moderni înheie printr'un hé și că fórte probabil era la persóna întâia în exemplarul celor LXX cu un *chet* și ast-fel lecțiunea *reputavi*, este tot așa de bună ca și a luĭ *reputavisti* și maĭ bună de cât *cessare fecisti*. D. Calmet ḑice că astăḑĭ se citește השבתי cessare feci și Sf. Ieronim aŭ tradus reputavi, aceste două aserțiunĭ nu sunt adevărate. Se citește astăḑĭ în ebreŭ השבת *cessare fecisti* și Sf. Ieronim traduce computâsti.

Trebue dar să ne ținem de lecțiunea versiunilor nóstre, a căror sens este fórte bun, de și este un mare adevĕr pentru acésta; Tu aĭ sfărâmat pre toțĭ pĕcătoșiĭ pământuluĭ; cum se sfărâmă sgura saŭ depositul metalelor.

Sf. Augustin tratéză fórte pre larg cestiunea: cum toțĭ pĕcătoșiĭ pământuluĭ pot fi priviți ca călcătorĭ de lege, în timp ce este un

mare numĕr dintre eĭ care n'aŭ cunoscut legea luĭ Moisi, și că dupĕ St. Pavel nu este călcare unde nu este lege. Sf. doctor rĕspunde fórte bine, că afară de legea luĭ Moisi, este legea naturală, care este de ajuns pentru a face călcătorĭ de lege pre toțĭ pĕcătoșiĭ pămêntuluĭ. De unde trebue a incheea că n'aŭ fost nicĭ-o-dată pĕcat curat filosofic, pentru că tótă violarea legiĭ naturale supĕră pre D-ḑeŭ autorul acesteĭ legĭ și îndeajuns recunoscut, ca autorul acesteĭ legĭ.

MEDITAȚIUNI

Sunt marĭ adevĕrurĭ în aceste versurĭ: D-ḑeŭ despreȚuește, depărtézĕ, respinge pre toțĭ ceĭ ce perd frica de judecățile sale, pentru că vede gândurile lor, care sunt pline de viclenie, de minciunĭ, de meșteșugirĭ. Prin aceea sunt condamnațĭ toțĭ ipocrițiĭ, tóte mărturiile false, toțĭ aceĭ, carĭĭ întreȚin în inima lor ideĭ perverse, orĭ de avariȚie, orĭ de rĕsbunare, orĭ de necurăȚie, orĭ de nereligiune.

Apoĭ Profetul declară că socotește de călcătorĭ de lege, pre aceĭ ce se depărtézĕ de la lege, fie scrisă, fie naturală; și prin aceea judecata se întinde contra idolatrilor chiar carĭĭ n'aŭ cunoscut legea luĭ Moise, saŭ carĭĭ nu cunosc astă-ḑĭ legea luĭ Iis. Chr. De îndată ce lucrézĕ contra luminilor rațiuneĭ și contra imputărilor conștiințeĭ, aŭ călcat legea divină. De dênșiĭ, ḑice Apostolul, că aceĭ ce aŭ pĕcătuit fără cunoștința legiĭ (scrise) vor peri fără acéstă lege, și vor fi condemnațĭ de legea naturală pe care aŭ cunoscut-o.

In fine Profetul în urmarea condemnațiuneĭ tuturor pĕcătoșilor, orĭ-carĭĭ ar fi, mărturisește că este plin de dragoste pentru legile divine. El se teme ast-fel, că va fi învăluit în prescripțiunea tuturor pĕcătoșilor și strânge din ce în ce mal mult legăturile, care îl lipesc de D-ḑeŭ și legea sa.

VERSUL 120.

Pătrunde cu frica ta cărnurile mele, că de judecățile tale m'am temut.

Se traduce ebreul: Carnea mea tremură de frica ta, și mĕ înspăimêntez de judecățile tale. Dar verbul סמר mal însémnă, *clavis confixit* și ceĭ LXX Aquila și alțiĭ l'aŭ luat în acéstă însemnare. Apoĭ fără puncte acest verb póte fi la imperativ. Așa că lecțiunea nóstră nu póte fi condemnată. Profetul cere de la D-ḑeŭ, ca să-l

pătrundă cu frică, așa că cărnurile luĭ să se stingă. El spune pentru ce; că judecățile luĭ D-ḍeŭ sunt prea înfricoșate. Ceĭ LXX aŭ tradus conjuncțiunea *et* a ebreuluĭ prim *enim* saŭ γαρ care este tot una.

MEDITAȚIUNI

Temerea de judecățile luĭ D-ḍeŭ, este totdéuna necesară chiar în dragoste. Oh! ḍicea Sf. Gregorie, cine póte să nu se cutremure, gândindu-se la pĕcatele sale, ce le-aŭ comis, la faptele bune ce le-aŭ omis, la greșalele care 'ĭ scapă neîncetat, la virtuțile care 'ĭ lipsesc, și la comptul ce trebue să 'l dea de tótă purtarea sa? Frica este comparată de profetul cu cuele, ce 'și pun în lucrare tăria lor pĕtrunḍênd. Trebue ca amintirea de judecățile luĭ D-ḍeŭ și de pedepsele eterne să pătrundă sufletul nostru, pentru ca să nu deslipéscă nicĭ o-dată de credința ce datorește legiĭ. S'aŭ scris, că este o temere bună și una rea; că cea dintâiŭ venea de la credință și ducea la speranță, pentru că cel ce crede speră în D-ḍeŭ; dar a doua venea de la îndoială, și ea duce la desperare, pentru că acel ce n'are credință se teme de D-ḍeŭ; că în fine aceĭ ce aŭ frica bună, se tem că vor perde pre D-ḍeŭ, și aceĭ ce aŭ frica rea, se tem de a'l găsi. Acésta s'aŭ gândit cu destulă tărie precum și spirit; se vede că frica bună inspiră și renunță la pĕcat și dorința de a împlini legea; că cea rea din contră lasă pre pĕcătos în pĕcatul sĕŭ și în opunerea sa la lege. Cum nu va împlini cel dintâiŭ, care este povățuit de credință, tot ceea ce 'ĭ prescrie legea: și cum se va determina cel de al doilea, care n'are de cât îndoelĭ, a face ceea ce nu crede? căcĭ a se îndoi este a nu crede, este a presupune, că un lucru ar putea fi și ar putea să nu fie, și pe o simplă presupunere este cu neputință a forma actul speranțeĭ, cu atât maĭ puțin cel al dragosteĭ, fără care nu se observă legea și nu ajunge la mântuire.

VERSURILE 121, 122.

Făcut-am judecată și dreptate; nu mĕ da pre mine, celor ce'mĭ fac strâmbătate. Primește pre robul tĕŭ întru bunătate, ca să nu mĕ clevetéscă ceĭ mândri.

Unii traduc la primul vers: Nu mĕ da la aceĭ ce mĕ apasă; și la al doilea: Ceĭ mândri să nu mĕ oprimeze. Verbul ebreŭ însémnă a calomnia și a oprima. Ast-fel nu e nicĭ o dificultate.

La verbul al doilea, unii traduc : Răspunde pentru servitorul tĕŭ după glasul tĕŭ. Alţii : Indreptéză pre servul tĕŭ către bine. Tóte sensurile acestea sunt bune și conforme cu ebreul. Versiunile nóstre nu le contrădic Acest vers este singurul din tot psalmul care vorbește direct de lege dar face numaĭ puțin o menţiune indirectă, vorbind de binele la care Profetul aspiră.

In aceste douĕ versurĭ sunt douĕ felurĭ de rugăciunĭ ; cea dintâiŭ pentru a obţinea protecţiunea luĭ D-dĕŭ, a doua pentru a fi ferit de calomnie saŭ de apăsarea pĕcătoșilor, carii sunt mândri de care vorbește versul al doilea. Profetul represintă în acelaș timp cu modestie, că nu s'aŭ îndepărtat din căile dreptăţiĭ ; ceea ce se póte înţelege saŭ de observarea legeĭ, saŭ de dreptatea în privirea aprópeluĭ, saŭ a ambelor împreună.

MEDITAŢIUNI

Prinţul întunericuluĭ se numește *Clevetitor* pentru că după St. Ion în Apocalips el acuză pre sfinţĭ. El este numit *Satan* saŭ inimic pentru că nu încetéză a ne da rĕsboiŭ; se numește spirit *mândru*, pentru să mândria l'a aruncat din cer în abys. Când Profetul cere de la Domnul de a nu fi dat calomniatorilor sĕĭ, și de a nu cădea sub tirania celor mândri, este prea adevĕrat, că pune în fruntea tuturor persecutorilor sĕĭ pre cel maĭ periculos din toţĭ, care este demonul. El știa că fără protecţiune divină nu putea să iasă învingĕtor din luptă ; și în acéstă stare ne găsim cu toţiĭ în viéța acésta. Dacă eștĭ singur veĭ fi învins, dicea Augustin. Aĭ de a face cu un inimic prea iscusit în tot felul de atac ; el a început ostilităţile sale, de pe când omul locuește paradisul pămêntesc, el l'a alungat de aicĭ, a introdus mórtea în lume. Ce parte trebue să aĭ contra unui adversar așa de instruit în arta de a învinge. Chiamă în ajutor pe Atotputernicul ; acel ce nu póte fi învins să fie cu tine și în tine; atuncĭ veĭ fi sigur, că veĭ învinge pre acel ce a învins atâtea. Dar pentru ce 'l-aŭ învins ? Pentru că Domnul nu era cu eĭ.

VERSUL 123.

Ochiĭ meĭ s'aŭ stins spre mântuirea ta, și spre cuvêntul dreptăţiĭ tale.

Acest vers are multă analogie cu versurile 81 și 82, totuși nu dice acelaș lucru, pentru că vorbește de dreptate și chiar de dreptatea luĭ D-dĕŭ de care alte versurĭ nu dic nimic. Sfinţiĭ Părinţĭ

privește aceste versuri ca expresiunea dorinței ce avea profetul de a vedea pre Mesia, și dreptatea respândită pre pământ prin meritele sale, lecțiunile sale și exemplele sale. Se póte mărgini sensul la conservarea și adăogarea darului într'un suflet cu totul devotat la observarea legei.

MEDITAȚIUNI

Ochii mei s'aŭ slăbit în așteptarea mântuirei și a promisiunilor tale, Dómne, am sperat în dreptatea ta și ard de dorința de a o vedea guvernând în mine. Profetul vorbește de ochii sufletului, ca în acéstă parte a psalmului 114. Ochii tuturor ómenilor spre tine nădăjduesc, Dómne. Acești ochi interiori sunt mai pătrunzători de cât ai corpului și ei se exercită asupra unor obiecte cu totul alt-fel importante de cât acele, de care ne daŭ spectacol scena lumii. Cel d'întâiŭ ce se presintă sufletului este propria sa miserie; ea să găsește tot odată plină de slăbiciune și de vanitate, de ignoranță și de dorință de a ști, de ambițiune și sărăcie, de necesitatea de a iubi și de înclinarea către obiectele nedemne de dragostea sa. Obosit și desgustat de sine, el se întórnă în fine către autorul tuturor lucrurilor, zărește aicî tot ceea ce face fericirea sa; dar nu póte încă să'l posédă, și acésta aprinde dorințele sale și'i causéză acéstă *slăbire* de care vorbește Profetul așa de des. Sfinții aŭ cunoscut bine aceste transporturi, care causéză tot odată și bucuria sufletului și martirul sĕŭ. D-ḑeŭ nu se manifestă de cât în parte, ḑice St. Gregorie; el se arată în deajuns pentru a aprinde sufletul de o dragoste prea arḑĕtóre, dar se ascunde încă prea mult, pentru a potoli setea acestui suflet aprins de dragoste. Este o muncă mare a renunța la dragostea lumii, este una și mai mare a se lepăda de sine; dar aceea ce pătrunde sufletul până în fund, ceea ce'i dă o lovitură mortală, este dragostea divină; în acéstă stare el striga: *Desfatéză-mĕ, Dómne, că mĕ topesc de dragoste.* Indrăsnesc a ḑice că fără acéstă doctrină sublimă, care a fost aceea a tuturor sfinților, nu este cu putință a cuprinde ideia profetului.

VERSURILE 124, 125.

Fă cu robul tĕŭ depre mila ta și întru îndreptările tale mĕ învață. Robul tĕŭ sunt cŭ, înțelepțește-mĕ; și voiŭ cunóște mărturiile tale.

Psalmistul cere aicĭ de a încerca efectele milostivireĭ divine, și de a fi luminat de D-ḍeŭ, pentru a cunóște bine legea. Motivul ce'l întrebuințéză este calitatea sa de servitor a luĭ D-ḍeŭ.

MEDITAȚIUNI

Când dascălĭ științelor omenești învață pre ucenicĭ lor, tot ceea ce pot face este a le explica lămurit, și de a repeta dese-orĭ aceleași instrucțiunĭ; capacitatea lor nu se întinde până a fortifica inteligența acelor care'ĭ asculta, așa că ceĭ maĭ mărginiți saŭ chiar ceĭ maĭ idioți, pot să înțelégă ceea ce le explică. Dar când D-ḍeŭ instruește, nu este spirit care să nu pótă înțelege aceea ce judecă cuviincios a le descoperi; profeții și apostolĭ dovedesc acésta. Vĕd cu ochiĭ credinței, ḍicea Sf. Gregorie, ceea ce aŭ fost David, Amos, Daniel, Petru, Pavel, Mateĭ și mĕ silesc de a înțelege aceea ce aŭ lucrat Sf. Spirit în eĭ: dar acéstă minune întrece tóte gândurile nóstre. Acest spirit divin se comunică unuĭ păstoraș, și'l face autor Psalmilor; se comunică unuĭ păstor ocupat în câmp cu căutarea asinilor și'l face profet. Se comunică unuĭ tînĕr care nu știe de cât să păḍéscă abstinențile legiĭ, și judecă pe douĭ bĕtrânĭ în Israil: se comunică unuĭ pĕcătos și face din el un predicator al Evangelieĭ; se comunică unuĭ persecutor al creștinilor și face din el dascalul Neamurilor; se comunică unuĭ vameș și face din el un evangelist. Oh! ce dascăl este S-tul Spirit.

VERSUL 126.

Timpul este a face, Dómne, stricat-aŭ legea ta.

Unĭĭ ḍic: Este timp, Dómne, ca să mĕ facĭ să observ legea ta; alțiĭ ca să trimeți pre Mesia a restabili tóte. Tóte aceste versurĭ se împacă cu ebreul care ḍice: *Tempus est faciendi Domino,* ceea-ce recade în versiunĭ, afară de apostrof pe care nu'l pune ebreul. Cred că interpretarea dintâiŭ este maĭ bună. Este timpul pentru mine

de a observa bine legea ta, Dómne; saŭ a venit timpul să servesc cu credinţă pre Domnul, căcĭ cea maĭ mare parte aŭ părăsit legea ta, şi aŭ distrus-o prin scandale.

MEDITAŢIUNI

Acest cuvênt: *Vreme este a face, Dómne*, convine la tóte momentele vieţeĭ nóstre, până la cel maĭ de pe urmă, după care nu maĭ este timp de a se converti, de a câştiga merite, de a lucra la opera mântuireĭ. Apostolul ḑicea: să ne silim de a intra în odihna ce ni s'a promis. Şi înţeleptul ne învaţă a nu amâna din ḑi în ḑi, căcĭ momentul mânieĭ va sosi maĭ curênd de cât credem noĭ.

In tóte întreprinderile ce le formézĕ partisaniĭ lumiĭ ḑic totdéuna că *este timp de făcut;* dar când este vorba de mântuire, ḑic că *nu e timpul*, şi lasă lucrul acesta pentru aniĭ din urmă, saŭ chiar în momentul morţiĭ, care rar este timpul de a face bine, şi care adese-orĭ se întêmplă înainte de a se putea hotărî a face saŭ a cerca cea maĭ mică apucătură pentru a trece în eternitate.

Vreme este a face, strigă tótă religiunea, tóte sfintele cărţĭ, toţĭ înţelepţiĭ ce ne-aŭ precedat, în fine strigă raţiunea, interesul nostru şi lumea chiar; căcĭ este plină de atâtea miseriĭ, că ne învaţă neîncetat de a ne lipi de alt stăpân. Ruinele lumiĭ, ḑicea St. Grigorie, ne predică că nu trebue a o iubi. Dacă casa ta ar ameninţa cu mâna, nu veĭ eşi din ea, orĭ cât de plăcută ţi s'ar fi părut? Lumea se distruge puţin câte puţin, aştept să te zdrobéscă prin căderea sa.

Nu este totdéuna timpul în lume de a face aceea ce doreştĭ; dar este totdéuna timpul a face ceea-ce place luĭ D-ḑeŭ. Pot din momentul acesta să devin prietinul luĭ D-ḑeŭ de voesc, ḑicea unul din curteniĭ despre care povesteşte St. Augustin în confesiunile sale. Iată de sigur cel maĭ frumos şi cel maĭ bun lucru de făcut. Este totdéuna timpul şi ómeniĭ nu fac saŭ fac rĕŭ. Trebue să ne mirăm că Profetul adaugă că eĭ strică legea Domnuluĭ pre cât pot?

VERSURILE 127, 128.

Pentru acésta am iubit poruncile tale mai mult de cât aurul și topazul. Pentru acésta spre tóte poruncile tale m'am îndreptat; tótă calea nedréptă am urît.

Profetul considerând, că inimicii lui D-ḑeŭ distrug legea sa, întru cât este de dênșii, declară că acésta 'l lipește din ce în ce mai mult de acéstă sfântă lege; că el o preferă aurului și pietrelor scumpe; că se conduce numai după regulele acestei legi, și că urăște tótă calea nedreptății, adică tot ceea-ce conduce la călcarea poruncilor divine.

Sf. Ieronim și mulți alți ebraiști recunosc la primul vers topazul, cu tóte că cuvêntul ebreŭ însémnă după alții, aur fórte curat.

La versul al doilea, ebreul ḑice propriŭ: Pentru aceea am privit ca juste tóte, da tóte poruncile, și cuvêntul *tóte* este raportat din emfază. Cu tóte acestea, parafrasa haldaică, Sf. Ieronim și alții încă traduc mai ca și versiunile nóstre. Sf. Ieronim de exemplu ḑice: Propterea in universa praecepta tua direxi; ceea-ce este mai puțin clar de cât dirigebar.

Acest sfânt doctor înțelegea gressus meos saŭ equivalent. Presupun deci că ceĭ LXX și el a citit puțin alt-fel decum pórtă ebreul de astăḑi. Prin urmare, cele doue sensuri sunt bune și nu se contraḑic.

MEDITAȚIUNI

Când scandalele aŭ devenit publice, când ómenii se pare că conspiră contra tuturor legilor divine, drepții trebue să se silésca și mai mult pentru a se ținea de aceste sfinte legi. Profetul dă trei semne neîndoióse prin care se póte distinge adevĕrata dragoste a legii, dacă o preferă tuturor bogățiilor pământului, dacă se hotărăște cine-va a se lăsa să fie condus de ea în tóte împrejurările vieței, dacă urăște cine-va calea care duce la nedreptate.

Aceste trei semne saŭ condițiuni ori caractere, judecă lumea și o condamnă. Lumea nu preferă legea lui D-ḑeŭ, pentru comorile pământului; nu se conduce după litera și spiritul acestei legi, nu se îndepărtéză din căile nedreptății. Ce va deveni ea deci? Va fi blestemată, și este deja prin cuvintele lui Iis. Chr., care nu s'a rugat pentru ea și prin acele ale Ucenicului sĕŭ, care declară, că lumea este cu totul în puterea spiritului rĕutății.

VERSUL 129

Minunate sunt mărturiile tale, pentru acésta le-aŭ cercat pre ele sufletul meŭ.

Textul ebreŭ se traduce și aicĭ, ca în atâtea părți, prin *sufletul meŭ le-a observat*; și traducerile ḑic le-aŭ studiat, le-aŭ *cercat*. Este un adevĕr profund în acest vers. Legile luĭ D-ḑeŭ sunt sublime, omul nu póte ajunge să le cunóscă tótă bunătatea, frumusețea și tóte raporturile. Cu tóte acestea, este o rațiune pentru profet de a le cerceta, de a le aprofunda. Presupune cineva că e îndrăsneț, mândru. Nu, rĕspunde Fer. Augustin, pentru că aceste legĭ, așa de admirabile, pórtă în acelaș timp caracterul luminătățiĭ luĭ D-ḑeŭ care permite și care ordonă chiar ómenilor de a'l studia.

Este adevĕrat, prin urmare, că profetul cuprinde în propositiunea sa tótă legea veche, care era admirabilă, maĭ ales prin figurile ce, conținea despre Mesia și despre legea nouă.

MEDITAȚIUNI

Legea, efectele legiĭ, doveḑile legiĭ, sunt admirabile. Legea este în sine însușĭ cununa înțelepciuneĭ divine; efectele sale influențéză asupra fericireĭ ómenilor, orĭ pentru timp saŭ pentru eternitate. Doveḑile sale sunt deosebite în sufletul nostru, și stabilite pe minunĭ; ele sunt însemnate în natura nóstră, în tradițiunea popórelor și în cărțile divine. Dacă legea mosaică de care vorbește Profetul, este înzestrată cu aceste însușirĭ și dacă aceste însușirĭ o fac minunată, ce trebue să gândim de legea Evangelică, care este perfecțiunea, împlinirea, sfĕrșitul acesteĭ legĭ vechĭ? Iis. Chr. nu ne maĭ vorbește în figurĭ, el ne ascunde maĭ mult misterile sub cuvinte alegorice, și sub ceremoniĭ pline de simboluri; el nu ne maĭ lasă nimic de așteptat pentru învĕțătura nóstră, dar totul de sperat pentru fericirea nóstră.

Iis. Chr. este în fruntea tuturor legilor luĭ D-ḑeŭ. De la origina lumiĭ, când nu maĭ era abea legea naturală, a fost promis ómenilor, pentru că eĭ nu putéŭ privi acéstă lege de cât în virtutea meritelor sale viitóre saŭ maĭ bine deja presente în decretele luĭ D-ḑeŭ. El a fost promis, și maĭ mult figurat în legea scrisă, pentru că fără el acéstă lege nu putea justifica pre ómenĭ. In fine dădu însușĭ legea sa în plinirea timpurilor și trebue să rĕsplătéscă în eternitate pe aceĭ ce vor fi credincioșĭ. Ast-fel avem patru epocĭ ale-

legiĭ, și Iis. Chr. maĭ presus de ele pentru că dragostea fiind sfârșitul legiĭ, și Iis. Chr. dându-ne dragostea numaĭ prin el, legea împlinește planurile luĭ D-ḑeŭ, dobêndind ea însăși tótă perfecțiunea sa.

VERSUL 130.

Arătarea cuvintelor tale luminézĕ și înțelepțește pre pruncĭ.

Textul ebreŭ ḑice *pórta* saŭ deschiderea cuvintelor sale etc. Ceea ce versiunile nóstre înțeleg prin manifestarea saŭ explicarea legiĭ. Fiind-că ea este admirabilă în sine, în efectele sale, în figurile sale, ea are trebuință de a fi explicată, orĭ de Domnul singur, saŭ de aceĭ ce'ĭ însărcinézĕ cu dregătoria acésta. Atunci acéstă lege rĕspândește lumină mare, și ceĭ maĭ simpli devin capabilĭ de a o coprinde.

După textul ebreŭ, sensul ar fi, că cea maĭ mică rostire a legiĭ, lămurește și înțeleptește pre ceĭ maĭ simpli. Acest sens recade în acel al versiunilor; căcĭ *arătarea legiĭ* este explicarea legiĭ. Până să fie explicată, este așa ḑicênd, o carte închisă.

MEDITAȚIUNI

Buna credință servește maĭ mult la înțelegerea legiĭ divine, de cât la tótă știința doctorilor. Când aceștia sunt sfinți și aŭ un dar particular pentru a instrui, dar este totdéuna necesar ca aceĭ ce ascultă să aibă buna voință. Iis. Chr. era însuș sfințenia; și cea maĭ mare parte din Iudeĭ nu profită de învățăturile sale, pentru că avea spiritul plin de prejudiciĭ și inima lor era împietrită. Cine profită astăḑĭ de cuvêntul luĭ D-ḑeŭ? Ceĭ micĭ, ómenĭ de rênd, spiritele blânde, iar nu ómeniĭ a căror împietrire și curiositate este vĕdită. St. Pavel scóse puțin fruct din Areopag pentru că vorbea unor filosofĭ înrădăcinațĭ în ideile lor, și încredințațĭ că n'avea el să'ĭ învețe nimic noŭ. St. Grigorie da regule bune pentru a judeca, dacă cuvêntul luĭ D-ḑeŭ a avut o înrîurire mântuitóre, asupra nóstră. Vedeți, ḑice el, dacă după ce l'aț ascultat, doriți patria ceréscă, dacă v'aț hotărât a înăbuși dorințele trupului, dacă voiți să vĕ lepădați de lume, dacă nu maĭ doriți aceea ce posedă alțiĭ, și dacă sunteți hotărîți a împărtăși sĕracilor din ceea ce posedați. El explică aiurea ce împedică intrarea adevĕrului în sufletul acelora, carĭ înțeleg cuvêntul luĭ D-ḑeŭ. Este îngâmfarea

spiritului. Aceĭ carĭ sunt stăpâniţĭ de acest viciŭ nu se opresc de cât la suprafaţa lucrurilor, şi nu caută a pătrunde fondul. Aceştĭ ómenĭ uşorĭ prind flórea, şi nu gustă fructul cuvêntuluĭ sfânt. Eĭ sunt iscusiţĭ a judeca ideile, dar sunt orbĭ asupra trebuinţeĭ.. ce aŭ de a profita de ele. Iubesc în cuvêntul luĭ D-ḑeŭ ceea ce încântă urechea, şi nu ascultă ceea ce ar putea să umple inima lor de ungere.

VERSUL 131.

Gura mea am deschis şi am tras duh că de poruncile tale am dorit.

Acésta este o metaforă luată din dificultatea de a respira aceĭ ce sufer de guturaĭ saŭ sunt aprinşĭ de sete; eĭ deschid gura, şi se silesc de-a vindeca prin aer rĕul care îĭ apasă. Profetul exprimă prin aceea, dorinţa sa cea vie de-a gusta legea Domnuluĭ.

Este de observat, că cuvêntul ebreŭ ce se întrebuinţézā pentru a manifesta acéstă dorinţă, nu se găseşte, ca aicĭ în tótă Scriptura: de unde se póte presupune, că el a voit să facă a se înţelege o dorinţă extraordinară, şi că aŭ privit legea luĭ D-ḑeŭ ca un aliment, de care nicĭ nu se putea lipsi nicĭ sătura.

MEDITAŢIUNI

Acest profet, ḑice Fer. August a deschis gura pentru a trage suflarea divină, carĭ ĭ înlesni împlinirea legiĭ. El s'a rugat, a căutat, abătut, pentru ca să obţie ceea ce dorea cu căldură. Model pentru toţĭ aceia ce'ĭ obligă legea, adecă, pentru credincioşiĭ din tóte timpurile. Câtă energie în expresiunea profetuluĭ! El nu respiră, dacă Domnul nu'l întăreşte a împlini legea. Aceea este tótă viéţa sa, tótă starea sa în lumea acésta; şi legea cere dragostea maĭ presus de tóte, prin urmare el vieţuesţe din dragoste, el piere dacă dragostea luĭ D-ḑeŭ se retrage de la corpul sĕŭ. Suflarea nu este maĭ désă în corp, de cât faptele dragosteĭ în conduita acestuĭ om sfânt şi în general precum este în toţĭ sfinţiĭ; căcĭ eĭ se aseamĕnă toţĭ prin dragoste şi orĭ-ce deosebire ce póte deserva între eĭ, nu constă de cât în feluritele lucrurĭ care aŭ de principiŭ acéstă dragoste sfântă.

VERSUL 132.

Caută spre mine și mĕ miluește, după judecata celor ce iubesc numele tĕŭ.

Nu trebue a lua aicĭ cuvêntul *judecată* saŭ *lege*, ca fiind ele celor ce iubesc numele Domnuluĭ, dar ca fiind de D-ḑeŭ chiar raport cu aceĭ ce'l *iubesc*. D-ḑeŭ 'șĭ-a făcut, așa ḑicênd o lege pentru a avea compătimire de aceĭ ce iubesc numele sĕŭ.

Acéstă lege ne este manifestată prin promisiunile sale; căcĭ D-ḑeŭ nu póte să nu împlinéscă ceea ce făgăduește. Profetul cere în ajutor milostivirea divină, și pentru a o obține, el amintește făgăduința Domnuluĭ de a avea milă de aceĭ ce iubesc numele sĕŭ, saŭ maĭ bine pre D-ḑeŭ însuș̆ĭ, pentru că D-ḑeŭ este numele sĕŭ, cum am observat de atâtea orĭ.

Parafrasa haldaică traduce: Privește spre mine și aĭ milă de mine, după judecata celor ce iubește numele tĕŭ, ceea ce rĕspunde deplin cuvintelor din textul ebreŭ și grec. Acéstă traducere are și un sens bun. Profetul voia să ḑică, să spere mila după principiile care guvernă printre amicĭĭ luĭ D-ḑeŭ după încredințarea în care se află toț̆ĭ, că D-ḑeŭ face milă acelor ce o cer cu umilință.

MEDITAȚIUNI

De și profetul este plin de dragoste, el cere totuș̆ĭ milostivirea luĭ D-ḑeŭ pentru a ne învăța, că ceĭ maĭ drepț̆ĭ aŭ totdéuna motiv de temere și că nu trebue nicĭ-o-dată să uite de pĕcatele lor. Fer. Augustin ḑicea cu încredere: Te iubesc, Dómne, și cugetul meŭ nu se îndoește de simțirea acesteĭ dragoste. Cu tóte acestea, el nu înceta de a alerga la mila D-ḑeéscă; el se ruga necontenit pentru a o dobândi și pomenea greșalele sale, pentru a iubi pre D-ḑeŭ cu maĭ multă căldură. Dorința ce am de dragostea ta, ḑicea el, mĕ face să'mĭ amintesc de fără-de-legile mele. Pentru ca să gust cu maĭ multă dulceață darul ce 'mĭ-aĭ făcut chemându-mĕ la tine.

VERSURILE 133, 134.

Pașiĭ meĭ îndreptéză'ĭ dupre cuvêntul tĕŭ și să nu mĕ stăpânéscă tótă fără-de-legea. Mântuește-mĕ de defăimarea ómenilor și voiŭ păzi poruncile tale.

La primul vers Profetul cere ca D-ḑeŭ să se îngrijéscă singur, de a îndrepta pașiĭ sĕĭ în calea poruncilor; acesta era singurul

mijloc de a fi scăpat din tirania păcatului. La al doilea cere a nu fi în prada calomniei pentru ca să păzéscă legea cu mai multă neliniște și siguranță. Acéstă rugăciune din urmă arată că profetul slăbea în puterile sale, că se temea ca defăimările să nu'l întórcă din căile dreptății.

In ebreu, la primul vers este: Asigură pașii mei; în al doilea izbăvește-mě de defăimarea ómenilor. Aceste deosebiri sunt neînsemnate pentru sens.

MEDITAȚIUNI

Numai dragostea lui D-ḍeu póte să zdrobéscă în inima omului stăpânirea nedreptății; pre pământ acéstă putere nu este nici-o-dată strivită cu totul, pentru că simțim totdéuna greutatea dorinței de a avea și că patimile nóstre sunt rădăcini rele care odrăslesc totdéuna. Tot ceea ce dragostea lui D-ḍeu lucréză în noi, este de a ținea în frâu pre acești inimici ai noștri, este de a le impune tăcere, a'i domoli când se revoltă.

Pentru ce se teme profetul așa de tare de defăimarea ómenilor? Pentru că vorbește pentru tóte stările drepților, și acei cari nu sunt încă în primul grad al dreptății, ar putea să se zdruncine de aceste cuvinte nedrepte, pentru că cei mai drepți ar fi prea aprinși de aceate calomnii, care ar cădea indirect, cel puțin asupra onórei lui D-ḍeu, pentru că calomniatorii fiind totdéuna soldi demonului care este cel întâiu clevetitor, chiar după însemnarea numelui sĕu. este tot-o-dată în spiritul religiunei de a cere să fie izbăvit de acest fel de ispită.

VERSUL 135.

Fața ta arată-o preste robul tĕu și mě învață îndreptările tale.

Prin acest vers nu se înțelege numai dorința ca D-ḍeu să arunce o privire asupra servitorului sĕu ca în versul 133. Profetul cere ca D-ḍeu *să lumineze tótă fața sa*, adică să o conducă în calea poruncilor așa de lămurit, în cât să nu se mai rătăcéscă, apoi adaogă dorința de a fi învĕțat de însuși Domnul, de tóte urmările și de tóte împrejurările legii.

MEDITAȚIUNI

Oamenii ar fi totdéuna credincioși legii, dacă ar fi cu luare aminte la lumina dumnedeéscă care 'i luminéză. Este lucru de mirare orbirea în care viețuesc ei, în timp ce este scris, că lumina lui D-dĕu se revarsă asupra nóstră și că cuvêntul lui D-dĕu luminéză pre tot omul ce vine în lume. De unde vine decî acéstă orbire? de la impresiunile ce fac asupra nóstră icónele lucrurilor pămênteștî. Din copilărie nu ne învață a privi aceste obiecte ca fantome și a înălța spiritele nóstre către lumina necreată care pătrunde până în întunericul primei etăți, și care se zărește și de mințile cele mai nepricepute. Razele sale sunt curate, dar strălucirea amăgitóre a creaturilor este mai simțită și atrage sufletul. Se formézĕ ast-fel de la început un obiceiŭ de a vedea numai aceea ce lovește simțurile; patimele adaogă la acest întuneric prin stăpânirea lor asupra inimei și lumina Dumnedeéscă care nu se stinge nicî-o-dată, mai nu se recunóște. In puterea vêrstei trebue multă silință pentru a fi înrîuriți de ea, și cei mai deprinși în viéța spirituală aŭ multă greutate de a rĕmânea în acéstă curăție a sufletului care nu mai admite închipuirile simțurilor. Când ajung la acéstă curăție lăuntrică, fruct al singurătății și al rugăciunii, atunci lumina lui D-dĕu îl luminéză în totul, și sufletul în acéstă stare face un progres simțitor în căile interióre. Este cu neputință fără acéstă doctrină care este acea a sfinților, a înțelege ceva din ceea ce Profetul ne spune de fața lui D-dĕu care luminéză și care învață a păzi tótă legea.

VERSUL 136.

Izvóre de ape aŭ curs din ochii mei pentru că n'am păzit legea ta.

Traducênd textul ebreŭ cuvênt după cuvênt s'ar dice: *rîurĭ de ape s'aŭ pogorât din ochii mei*, și Fer. Augustin crede că aceea se póte dice așa: descenderunt montes gressus mei. Cu tóte acestea, expresiunea Vulgatei este mai bună. După cei LXX trebue să se citéscă *fiind-că n'am păzit*, dar ebreul pune a treia persónă plurală și acest vers dovedește în deajuns că acest psalm este al lui David, căci ochii sĕi 'i-aŭ dat ocasiune a călca legea lui D-dĕu

vĕdênd pe Bethabe. Unii sub-înțeleg pre ómenĭ și ḑic: am vĕrsat torente de lacrimĭ, pentru că cea maĭ mare parte din ómenĭ nu păzesc legea ta, saŭ pentru că nu se păzește legea ta. Nu vĕd nicĭ aicĭ necesitatea acesteĭ traducerĭ.

MEDITAȚIUNI

Fer. Augustin oprește curiositatea ochilor sĕĭ, gândind că tóte obiectele create, de și bune în sine, nu sunt aceea ce se numește bunătatea esențială. Aceste lucrurĭ sunt bune, ḑicea el, dar D-ḑeŭ este bunul meŭ.

Orĭ cât progres ar fi făcut cine-va în dragostea luĭ D-ḑeŭ, trebue totdéuna a plânge pĕcatele sale. Cine nu va tremura, cine nu va suspina, ḑicea St. Grigorie, gândind la rĕul ce s'aŭ făcut, saŭ la binele ce s'aŭ omis, la greșalele ce se observă în sine, la drumul care rĕmâne de făcut în calea mântuireĭ?

Viéța trebue să fie o căință precurmată, fără care este cine-va în pericol de a perde dreptatea. Sf. Ion Scărariul vorbea celor drepțĭ, și nu înceta de a le ḑice: «Ca zdrobirea inimeĭ să fie muma ta, soția ta să fie gândirea neîntreruptă la mórte, fiiĭ tĕĭ să fie suspinele inimeĭ. In fine să aĭ ca părinte numaĭ pe acel ce póte și voește să te ușureze de pĕcat.

Profetul vĕrsa rîurĭ de lacrimĭ, pentru că ochiĭ sĕĭ l'aŭ rătăcit; dar este óre vre una din simțurile nóstre care să nu fie deopotrivă vinovat? Să ḑicem toțĭ cu Apostolul: Știŭ că nicĭ un bine nu locuește în mine, adică în trupul meŭ nenorocit! Cine mĕ va izbăvi de acest trup al pĕcatulu?

VERSURILE 137, 138.

Drept eștĭ Dómne și drepte sunt judecățile tale:
Poruncit-aĭ dreptate a fi mărturiile tale și adevĕr fórte.

Ințelesul literal al acestor versurĭ se pare ușor și profund. Profetul nu se repetă, ci adaugă trăsurĭ nouĭ la tabloul măreț al legiĭ. El laudă aicĭ dreptatea legiuitoruluĭ, a legiĭ, înrîurirea legiĭ și efectele eĭ. D-ḑeŭ este legiuitorul și dreptatea în ființă. Legea dată de el coprinde numaĭ datoriĭ drepte; înrîurirea legiĭ este plină de dreptate, pentru că ómeniĭ trebue să se supue luĭ D-ḑeŭ; în fine urmările legiĭ sunt juste prin promisiunile și amenințările ce le conține. Adevĕrul luĭ D-ḑeŭ garantéză dreptatea și certitudinea acestor

urmări. Nu mĕ îndoesc că aprofundând aceste versuri, nu se descoperă și alte raporturi ale dreptății. Acéstă materie este nesfîrșită, și aș voi să vĕd asupra dreptății luĭ D-ḑeŭ un tratat întreg, dacă ar fi în puterea omuluĭ de a'l face, căcĭ dreptatea divină este un mister póte și maĭ necoprins cu mintea de cât acel al puterei sale.

MEDITAȚIUNI

S'aŭ întrebat dacă sunt douĕ *dreptăți*, una pentru D-ḑeŭ, alta pentru ómenĭ? adecă una proprie luĭ D-ḑeŭ, alta proprie ómenilor. Acéstă chestiune ar fi măestrită pentru că de aci ar urma, că tot ceeace ni s'ar părea nedrept la ómenĭ, să fie nedrept și la D-ḑeŭ, și ar pretinde a slăbi prin acésta dogma eternității pedepselor; așa în cât s'ar crede că pe baza acestuĭ principiŭ tóte religiunile sunt indiferente. Cu tóte acestea, pentru a rĕspunde la chestiune, ḑic că în adevĕr se pare că sunt douĕ dreptățĭ: una pentru D-ḑeŭ și alta pentru ómenĭ, adecă că nu este drept, care să fie comun luĭ D-ḑeŭ și ómenilor. Aceștia staŭ în relațiĭ obligatóre reciproc, în care D-ḑeŭ nu póte sta cu eĭ. Nicĭ un om, de exemplu, nu póte atenta la viéța altuia, a'l despoia de avere, a refusa de a'ĭ plăti ceeace i se datorește. Tot omul este obligat a se supune acelor de carĭ depinde, a fi recunoscĕtor serviciilor ce 'i s'a dat, etc. Dar cine póte să spue că aceste datorĭ privesc pre D-ḑeŭ, care este stăpânul absolut al vieței și al averei tuturor ómenilor, care este ființă independentă de orĭ-care altă ființă, care se mulțumește cu sine, și care n'are trebuință de serviciile nimĕnuĭ? Este decĭ necesar un drept a luĭ D-ḑeŭ, prea deosebit de dreptul ómenilor; este o dreptate a luĭ D-ḑeŭ, care nu este a ómenilor. Aceștia aŭ de regulă a dreptățiĭ lor legea divină, orĭ naturală orĭ revelată; și una și alta vin de la D-ḑeŭ, dar nu obligă pre D-ḑeŭ. Dacă D-ḑeŭ n'ar fi creat pre ómenĭ, n'ar fi fost nicĭ lege naturală nicĭ lege revelată; și dacă D-ḑeŭ va nimici némul omenesc, aceste legĭ ar înceta de a fi. D-ḑeŭ din partea sa are iarășĭ o regulă pentru dreptate, dar acéstă regulă este înțelepciunea sa; noĭ știm, că tot ceea-ce va veni de la dreptatea sa va fi prea înțelept: dar noĭ nu măsurăm întinderea acesteĭ înțelepciunĭ, nu'ĭ cunóștem raporturile, și ceea-ce nu s'ar părea conform cu dreptatea nóstră, ar putea fi din partea luĭ D-ḑeŭ un

act de dreptate cea mai exactă și mai necuprinsă cu mintea. Înțelepciunea sa putea să'i fi dictat un act pe care să nu'l putem pătrunde. Așa dar, o dreptate este și pentru D-deŭ și pentru ómenĭ; dar dacă unele lucrărĭ, din iconomia Dumnedeéscă ne par nedrepte, acésta vine de acolo, că noĭ nu putem pĕtrunde planurile luĭ Dumnedeŭ.

Trebue însă să le judecăm, totdéuna după sfințenia și bunătatea sa; de aceea dice Apostolul: O! omule, cine eștĭ tu să întrebĭ pre D-deŭ? O adîncul înlelepciuneĭ și al științeĭ luĭ D-deŭ! Cât sunt de necuprinse judecățile sale, și de nepătrunse căile sale!

Dar, Apostolul nu vorbește așa pentru a tulbura și înfricoșa pre ómenĭ. Sfintele cărțĭ ne declară asupra dreptățiĭ luĭ D-deŭ tot ceee-ce se cuvine a ști pentru a ne ținea în pace și încredere; ele ne spun, că D-deŭ voește mântuirea tuturor ómenilor; că judecă pe fie-care după faptele sale, că dorește convertirea pĕcatuluĭ, și nu mórtea sa; că darurile haruluĭ sĕŭ sunt maĭ marĭ de cât pĕcatele nóstre etc.

Aceste adevĕrurĭ și altele care ne-aŭ fost revelate, nu ne desfășură tóte misterele dreptățiĭ divine; dar ele sunt de ajuns pentru a sprijini speranța nóstră; ele nu ne ridică temerea de judecățile luĭ D-deŭ; acéstă temere este prea salutară, pentru că nicĭ o revelațiune nu trebue saŭ nu póte să slăbéscă; dar ne învață a ne rezema pe milostivirea luĭ D-deŭ, a profita de darurile dragosteĭ sale, a crede că nu ne lipsește nimic din partea sa, pentru lucrul ce ni s'aŭ încredințat, care este grija de sufletul nostru și lucrarea cea mare a mântuireĭ.

VERSUL 139.

Topitu-m'aŭ râvnirea ta pentru mine, că vrăjmașiĭ meĭ aŭ uitat cuvintele tale.

Cea maĭ mare parte din ceĭ vechĭ citeaŭ: Zelul tĕŭ, care dă în fond acelaș sens; căcĭ zelul de care este dreptul însuflețit póte fi numit zelul luĭ D-deŭ, pentru că D-deŭ 'ĭ este obiectul; ast-fel dicea Apostolul: sunt însuflețit pentru voĭ de zelul luĭ D-deŭ; sufletul sĕŭ era aprins de zel din causa interesuluĭ luĭ D-deŭ și a glorieĭ sale. Profetul vorbește maĭ departe de inimiciĭ carĭ aŭ uitat legea luĭ D-deŭ; aceștia nu eraŭ Babilonenii. pentru că eĭ nu cunoșteaŭ acéstă lege; el dice că eraŭ inimiciĭ sĕĭ, prin urmare ómenĭ, carii atacaŭ persóna sa. Nu eraŭ decĭ Iudeiĭ captivĭ la Babilon; nu se

dovedește nicĭ într'o parte a istorieĭ, că acești Iudeĭ ar fi persecutat pre Daniel saŭ orĭ-care altul din compatrioții lor captivĭ ca și eĭ. Este bine dis ca Daniel și companionii sĕĭ nu mânca carne ca Babilonienii; dar nu se vede ca să fi suferit în privința acésta vre-o persecuțiune din partea fraților lor. Rĕmâne decĭ ca acești inimicĭ să fie Iudeiĭ din Ierusalim; ceea ce convin fórte cu timpul luĭ David și cu necazurile de care face mențiune istoria sa.

MEDITAȚIUNI

Se vede aicĭ un zel curat și bine regulat. Psalmistul nu vorbește de interesele sale, dar de interesele luĭ D-ḑeŭ; el nu ḑice că s'aŭ sculat cu putere contra inimicilor sĕĭ; dar că s'aŭ sfĕrșit de scârbă pentru că eĭ uitaŭ legea divină. Dacă ar fi putut împedeca acéstă desordine, el s'ar fi înarmat cu tot ceea ce religiunea, judecata și autoritatea ĭ-ar fi procurat pentru a rĕsbuna onórea luĭ D-ḑeŭ; dar neapĕrat că scandalul devenise prea public și că l'ar fi adăogat, opunêndu-se cu puterea. El suferă decĭ acéstă încercare și se mulțumește de a plânge în presența luĭ D-ḑeŭ. Cea maĭ mare parte din scandalele véculuĭ, sunt iarăș de natură a resista la zelul cel maĭ ardent, dar este totdéuna posibil omuluĭ drept, de a revĕrsa sufletul sĕŭ înaintea luĭ D-ḑeŭ, de a se pocăi, în fine de a șterge prin acestea ocara făcută majestățiĭ divine. Este o muncă sfântă, ḑice Augustin, de a fi atins de viciile aprópeluĭ, și a se depărta; de a le plânge și a se păzi; de a se deda la durere și nu la contagiunea exemplului.

VERSUL 140.

Lămurit este cuvêntul tĕŭ fórte și robul tĕŭ l'aŭ iubit pre el.

Înțelesul textuluĭ este, că cuvêntul luĭ D-ḑeŭ este curat ca aurul, lămurit la foc; ceea ce nu contraḑice versiunile; căcĭ aurul când ese din topitóre este curat ca focul. Psalmistul voește să ḑică că nu este nimic maĭ adevĕrat, maĭ curat, maĭ eficace de cât cuvêntul luĭ D-ḑeŭ și aceste calităț̆i inspiră nemărginită dragoste pentru ele.

MEDITAȚIUNI

Vaĭ de orĭ-cine ispitește cuvêntul luĭ D-ḑeŭ; el va vedea într'o ḑi cum este, cum ḑice profetul Ieremia, asemenea

unuĭ foc sfâșietor și unuĭ ciocan ce sdrobește. Cuvêntul luĭ D-ḍeŭ bine-vestit ómenilor. este icóna cuvêntuluĭ etern, principiul a tot adevĕrul. Acest cuvênt a fost inspirat scriitoriler sacri de Sf. Spirit, care este însăș dragostea și care s'a comunicat ómenilor sub chipul foculuĭ. Iis. Chr. va rĕsbuna cuvêntul sĕŭ și Sfântul Spirit va sfêrși prin foc pre inimiciĭ divinelor sale inspirațiunĭ.

Fericit este orĭ-cine primește în inima sa cuvêntul cel sfânt. Este plin de viéță și putere, ḍice Apostolul, pătrunde maĭ adînc de cât o sabie cu douĕ ascuțiturĭ; merge pânĕ ce desparte sufletul șĭ spiritul, încheeturile și mĕduva; descoperă gândurile și sfaturile inimeĭ. Tóte aceste lucrărĭ convin și foculuĭ, care este elementul cel maĭ activ și maĭ eficace din câte cunóștem. Sfinții ḍic că cuvêntul luĭ D-ḍeŭ rănește și arde, este decĭ sabie și pară de foc. Și tótă scriptura este plină de aceste expresiunĭ metaforice, pentru a ne face să înțelegem ceva din activitatea acestuĭ cuvênt sfânt. Trebue să ne mirăm óre de dragostea ce inspiră sfântuluĭ Profet? Să 'l ascultăm, să 'l primim întru adîncul sufletuluĭ nostru, și vom înțelege îndată adevĕrul ascuns sub aceste figurĭ.

VERSUL 141.

Tînĕr sunt eŭ și defăimat, dar îndreptările tale nu le-am uitat.

Acest vers se póte înțelege de David, care era cel maĭ tînĕr și cel maĭ puțin considerat în familia sa când fu ales ca să se sue pe tron. Sfinții părinți 'l înțeleg de neamurĭ, cariĭ prin raport cu Iudeiĭ eraŭ ceĭ maĭ tinerĭ și maĭ puțin stimați printre ceĭ ce intrară în alianța luĭ D-ḍeŭ; dar cariĭ prin atențiunea ce o dădură predicăreĭ Evangelieĭ, meritară preferință asupra luĭ Israil îndărătnic și împietrit. Aceĭ cariĭ vĕd în acest psalm captivitatea Babilonică, explică acest vers de Daniil, care era tînĕr și puțin considerat de ceĭ-l-alțĭ Iudeĭ, dar care fu maĭ credincios de cât eĭ la legea luĭ D-ḍeŭ. Dacă acest psalm este o instrucție dată luĭ Solomon, David a putut să'ĭ spue ceea ce gândea de el, adică: că el era un tînĕr puțin stimat din causa puțineĭ sale experiențe, dar că ocupația sa trebuia să fie sfintele porunci ale luĭ D-ḍeŭ. In fine fiind-că acest psalm este cu totul moral, tot credinciosul care se ocupă cu el trebue să gândéscă de sine că n'are nicĭ cunoștință, nicĭ putere, nicĭ experiență, nicĭ considerație și că n'are alt ajutor de cât supunerea la legea luĭ D-ḍeŭ.

MEDITAȚIUNI

Acest vers nu convine póte mai bine la nimeni de cât bětrênilor, carii aŭ rătăcit mult timp în căile lumei și carii la sfêrșitul ḑilelor lor voesc să reintre în calea luĭ D-ḑeŭ. Ei pot să nu fi uitat cu totul legea divină și însuși amintirea acestei legi este un dar care servește a le inspira dorințele de convertire; dar atunci simțesc, că în raport cu acéstă lege și cu tótă știința mărturiei, ei sunt tineri și carii aŭ trebuință de a reveni la primele elemente ale religiunei. Acéstă vedere 'i umilește, ei sunt obligați a se mărturisi ignoranți, cu tóte cunoștințele ce le-ar fi putut câștiga în lume. Totul li se pare noŭ în lege, mai ales în primul articol, care prescrie dragostea luĭ D-ḑeŭ. Ei! ei mai n'aŭ ideea acestei obligațiuni așa de esențiale și datoriile ce le impune. In Evangelie nu este un cuvênt care să nu li se pară o noutate. In dogma vieței viitóre totul li se pare contrariĕtor cu ceea ce aŭ gândit până atunci. In persóna luĭ Is. Chr. ei desfășură raporturile, care nu le-aŭ venit nici-o-dată în minte. In fine, ei se privesc ca transportați într'o regiune necunoscută; întrébă pre toți povățuitorii și le ḑic, ca și Profetul, că ei sunt tineri cu mintea și că trebue să aibă compătimire de ignoranța lor. Fericită dispositiune, ea este principiul înțelepciunei. Fericit e tînĕrul, ḑicea Sf. Ambrosie, care viețuește bine și fericit e bětrânul carele a viețuit bine! Aș putea adăoga: fericit e bětrânul, carele după ce a viețuit rĕŭ, se face tînĕr pentru a începe a viețui bine.

VERSUL 142.

Dreptatea ta este dreptate în veac și legea ta adevĕrul.

Acest vers este resultatul celuĭ precedent. Acel ce s'a ocupat necontenit cu legile divine, mărturisește din tótă curățiia inimei sale, că aceste legi sunt pline de dreptate și de adevĕr, și că caracterul care le distinge de tóte legile omenești, este că ele trebue să dureze în etern.

MEDITAȚIUNI

Totul în religiune este pentru eternitate; și ómenii nu gândesc de cât la timp, nu pentru a'l întrebuința bine, dar

pentru a'l risipi. Cea mai mare parte din ómenĭ nu cred în eternitate; când li se vorbește de ea eĭ 'șĭ închipuesc saŭ că este o fabulă, saŭ că dacă este un adevĕr, nu va fi pentru eĭ. Singurul lucru de care nu se îndoesc, este că mor; dar, dicea Sf. Petru Chrisologul: De sigur, gândirea de mórte 'ĭ face necredincioșĭ, căcĭ ea le dice: Pentru ce vĕ neliniștițĭ de ceea ce va veni după mórte? Aceste lucrurĭ sunt viitóre, pentru ce le sacrificațĭ presentul? Cine a venit din acea regiune necunoscută, pentru ca să ne spue noutățĭ? Profitațĭ de timpul ce vĕ rĕmâne; bețĭ și mâncațĭ, că mâine vețĭ muri. Acest cuvênt impios nu este numaĭ în gura desfrânaților, dar în inima și purtarea lor. Cu tóte acestea, iată un profet care le dice că legea luĭ D-deŭ este însușĭ adevĕrul; și că împlinirea judecăților sale, trebue să se facă în eternitate. Nimenĭ n'a revenit din viéța cea-l'altă; dar Iis. Chr. a venit din locuința eternă; el ne-a spus ceea ce este, el a reintrat pentru a decide într'o dĭ, dacă vom fi demnĭ de a merge după el. Dacă D-deŭ este etern, rĕsplătirile sale și pedepsele sale sunt tot ast-fel: dacă legea sa este însușĭ adevĕrul, viitorul de care vorbește acéstă lege este sigur. Diferența timpurilor nu schimbă nicĭ de cum adevĕrul și întârdierea evenimentelor nu împiedică sosirea lor.

VERSUL 143.

Necazurĭ și nevoĭ m'aŭ aflat, dar poruncile tale sunt cugetarea mea.

Textul ebreŭ dice: *deliciile mele*; am observat deja, că ceĭ LXX aŭ obiceiŭ de a traduce prin *cugetare* și că în fond este acelaș lucru. Este multă tărie în acéstă expresiune: *necaz și strîmtorare m'aŭ cuprins.* In viéța acésta, necazurile și suferințele sunt, așa dicênd, totdéuna în calea ómenilor. Ele observă întru cât-va, momentul de a turbura liniștea. Remediul este de a medita legea luĭ D-deŭ și a se veseli de ea.

MEDITAȚIUNI

Dacă cine-va s'ar făli că are talentul de a scăpa de tóte tribunalele, ar fi în drept de a dice de el aceea ce Sf. Apostol Ion dicea de aceĭ ce pretindeaŭ a fi scutițĭ de orĭ-ce pĕcat: că se amăgesc eĭ singurĭ și că adevĕrul nu este întru eĭ. Necazurile ne găsesc pretutindenea, ele nasc chiar din abon-

denţă şi plăceri; ele ne lovesc din copilărie şi ne urmăresc până la bătrâneţe saŭ maĭ bine până la mórte. D-ḑeŭ care cunóşte maĭ bine ca noĭ miseria nóstră ne-a dat o singură armă de apărare contra acestuĭ inimic, de a cugeta la legea sa. Sf. Pavel nu cunoştea altul şi se folosea de el aşa de bine că se lăuda în suferinţele sale. Pentru că legea divină ne face să privim în nevoile nóstre voinţa luĭ D-ḑeŭ şi rĕsplătirile luĭ D-ḑeŭ; orĭ-cine nu crede nicĭ în D-ḑeŭ nicĭ în viéţa viitóre, suferă fără mângâere. Necazurile ’l găsesc, orĭ câte mĕsurĭ ar lua ca să le înlăture; şi nu găsesc nimic, care să le îmblânzéscă. Lumea este plină de atâtea necazurĭ, că s’ar părea că legea luĭ D-ḑéŭ trebue să fie ocupaţiunea a cea maĭ mare parte dintre ómenĭ, pentru că este singurul mijloc de a uşura nevoile; dar ómenĭĭ nu înţeleg adevĕratele interese, eĭ nu sunt cu luare aminte de cât a îmulţi necazurile şi a respinge orĭ-ce uşurare.

VERSUL 144.

Dreptate sunt mărturiile tale în véc, înţelepţeşte-mĕ şi voiŭ fi viŭ.

Nu este de ajuns a voi să mediteze cineva legea, trebue să aibă înţelepciune, şi acésta o cere aicĭ Profetul; fără care n’ar putea spera viéţa, adevĕrata viéţă, care este aceea a daruluĭ în lumea acésta şi a glorieĭ în eternitate. El repetă că legea luĭ D-ḑeŭ este însăşĭ dreptatea şi că va dura în etern. Ceea ce ’l îndémnă a se ruga cu căldură şi statornicie.

MEDITAŢIUNI

Când strămoşul némuluĭ omenesc călcă porunca ce D-ḑeŭ ’ĭ-a dat-o, el predise treĭ lucrurĭ ce le însémnă Profetul: maĭ întâiŭ, că acest precept era drept; al doilea, că era etern în urmările sale; al treilea, că viéţa era lipsită de observarea acesteĭ legĭ. Ceea ce se întêmplă cu fie-care pĕcătos: Patima ’ĭ ia înţelegerea legeĭ; lucréză ca şi cum ar fi nedrept saŭ călĕtor saŭ indiferent pentru viéţa sufletuluĭ.

Dreptul din contra vede totdéuna în legea divină, dreptatea, eternitatea şi viéţa; dreptatea luĭ D-ḑeŭ, cere eternitatea legiĭ, care este rênduită şi viéţa, care este rĕsplata observăriĭ legiĭ. Legea evangelică posedă încă maĭ perfect

de cât legea veche, calităţile de care vorbeşte Profetul; ea este lucrarea dreptului prin excelenţă; ea deschide pórta eternităţii prea fericite; şi dă viéţă haruluĭ. Asemenea Iis. Chr. ḑice că el este calea, adevĕrul şi viéţa: calea care conduce la eternitate, adevĕrul care nu póte amăgi nicĭ a fi amăgit, viéţa care a nimicit mórtea.

VERSURLE 145, 146.

Strigat-am cu tótă inima mea: auḑi-mĕ Dómne, îndreptările tale voiŭ căuta. Strigat'am ţie, mântueşte-mĕ, şi voiŭ păzi mărturiile tale.

Ebreul ḑice iarăşĭ la primul vers: *Indreptările tale voiŭ păzi*, şi traducĕtorul ḑice: *voiŭ cânta*; pare *că voiŭ cânta* este preferabil, pantru că altmintrelea acelaş cuvênt ar reveni în aceste douĕ versurĭ; şi în adevĕr interpreţiĭ pun *voiŭ păzi* in amêndouĕ, cu tóte că sunt douĕ cuvinte diferite în text.

La versul al doilea ebreul pune, et custodiam şi nu *ut custodiam* ca în latină. Aceste diferenţĭ sunt neînsemnate pentru sens. Este evident că aceste douĕ versurĭ exprimă dorinţa vie ce are Profetul de a observa legea.

MEDITAŢIUNI

Fer. Augustin observă fórte bine că strigarea inimiĭ însémnă marea atenţiune a celuĭ ce se rógă, şi intenţiunea vie şi eficace ce are de a fi auḑit. Cred că mulţĭ aŭ câteodată, că prea puţinĭ o aŭ des şi nu ştiŭ dacă cine-va o are totdéuna. Maĭ ales atenţiunea ne lipseşte. Spiritul rĕutăţiĭ, ḑice sf. Grigore, înlănţueşte gândurile nóstre, pentru ca să se pótă face stăpân pe interiorul nostru şi să'l ţie sub jugul tiranieĭ.

Când profetul cere mântuirea pentru ca să păzéscă poruncile, el înţelege protecţiunea divină contra inimicilor mântuireĭ; căcĭ aceştĭ inimicĭ fac tóte silinţele lor pentru a deturna pre credincioşĭ de la supunerea legiĭ. Apostolul imputând Galatenilor pentru infidelitatea lor către Evangelie, întrébă cine 'ĭ-aŭ amăgit? In adevĕr printr'un fel de amăgire părăsim legea pentru ca să ne dăm pĕcatuluĭ. Tóte argumentele posibile vorbesc în favórea legiĭ, şi noĭ pare, că nu le cunóştem saŭ o respingem când este vorba a satisface patimile nóstre. Numaĭ mâna Domnuluĭ póte să rumpă

acéstă amăgire, și să ne isbăvéscă de aceste curse. Acolo cere Profetul *mântuire*, și după exemplul sĕŭ tot sufletul credincios.

VERSURILE 147, 148.

Apucat-am mai înainte și am strigat; întru cuvintele tale am nădăjduit. Mânecat-aŭ ochii mei des de diminéță, ca să cugete la cuvintele tale.

Cuvêntul *mânecat'am* însémnă aicĭ, *la timp*, și rĕspunde cu ebreul *in crepusculo*. La versul al doilea ebreul ḑice: *Apucat'aŭ mai înainte ochiĭ mei vegherĭ*, ceea-ce revine la acelaș sens, căcĭ a apuca maĭ nainte de ceĭ-l'alțĭ ómenĭ să părăséscă somnul, ca să-și vaḑă de treburile lor.

Psalmistul voește să ḑică, că el a făcut tot posibilul pentru a medita legea Domnuluĭ, pentru a'ĭ adresa rugăciunile sale. El observă că nădeȝdea sa în D-ḑeŭ 'ĭ-aŭ inspirat acéstă privighere.

MEDITAȚIUNI

Se vede în multe părțĭ ale psalmilor, că practica Profetuluĭ era de a se ruga în timpul nopțiĭ, de a preveni prin acéstă faptă sfântă ivirea auroreĭ: și acésta fu practicată și de toțĭ sfințiĭ. Nu crede să fi fost unul singur, care să nu fi întrerupt somnul sĕŭ pentru a jertfi luĭ D-ḑeŭ începuturile ḑileĭ sale. Operele sfinților părinți sunt pline de sfătuirĭ în acéstă privire. Nu este destul, ḑice sf. Ambrosie, de a se ruga ḑiua, trebue a se scula nóptea pentru acest sfânt exercițiŭ. Iis. Chr. însușĭ ne-a dat exemplu, pentru că el trecea nopțile în rugăciune. Sf. Augustin povestește că mama sa sf. Monica, fiind la Milan, se ducea cea d'întâiŭ la adunarea care se făcea nóptea în Biserică cu sf. Episcop Ambrosie. Este ușor de a simți folósele acesteĭ practice. Pe lângă sacrificiul ce se face luĭ D-ḑeŭ de liniștea sa, spiritul este maĭ gata la reculegere în tăcerea nopțiĭ de cât în vuetul ḑileĭ; patimile sunt maĭ liniștite, inima maĭ căldurósă. Numaĭ D-ḑeŭ este cu sufletul, lumea ca cum ar lipsi. Nu este maĭ înălțat în dignitate ḑicea sf. Chrisostom, ca sf. Rege, care ḑicea: In mijlocul nopțiĭ m'am sculat ca să povestesc dreptatea legilor tale.

VERSURILE 149, 150.

Glasul meŭ audi-l Dómne, după mila ta, după judecata ta mĕ viézĕ. Apropiatu-s'aŭ ceĭ ce mĕ goneaŭ cu nelegiuire şi de la legea ta s'aŭ depărtat.

Unesc aceste două versurĭ, pentru că al doilea este ca o dovadă saŭ motiv al celuĭ d'întâiŭ. Profetul imploră milostivirea divină şi dreptatea sa; el cere viéţă, pentru ca persecutoriĭ sĕĭ să nu gândéscă la nedreptate şi să se îndepărteze cu totul de legea luĭ Dumneḑeŭ.

Uniĭ traduc pre ceĭ LXX: urmăritu-m'aŭ cu nedreptate; dar versiunea latină este conformă cu ebreul, cu versiunea sf. Ieronim şi cea maĭ mare parte din ebraiştĭ.

MEDITATIUNI

D-ḑeŭ se milostivéşte totdéuna, când ascultă rugăciunile nóstre, şi când ne dă viéţa haruluĭ. Cu tóte acestea, Profetul atribue şi acéstă înviere spirituală dreptăţiĭ divine, pentru că D-ḑeŭ a promis de a o da adevĕraţilor penitenţĭ. Cine nu are trebuinţă de acéstă milostivire şi de acéstă viéţă, pentru a resista inimicilor mântuiriĭ. Eĭ aŭ ca două termene presinte ochilor, acel al nedreptăţiĭ către care tind şi acel al legiĭ divine de care se depărtéză totdéuna. Calea care duce la cel d'întâiŭ este spaţiósă; cea maĭ mare parte din ómenĭ intră aicĭ cu grămada; calea care conduce la lege este strâmtă, prea puţinĭ aŭ curajul a se angaja. Dar la sfârşitul călĕtorieĭ d'întâiŭ este mórtea, şi la extremitatea celeĭ de al doilea este viéţa. Cea d'întâiŭ dă draculuĭ şi a doua duce pre omul drept în sânul luĭ Iis. Chr.

Póte să maĭ cumpĕnéscă cine-va aceste două căĭ?

VERSURILE 151, 152.

Aprópe eştĭ tu, Dómne, şi tóte căile tale sunt adevĕrul. Din început am cunoscut din mărturiile tale, că în véc le-aĭ întemeiat pre ele.

Primul vers póte să aibă patru sensurĭ; saŭ: Tu eştĭ aprópe de aceştĭ persecutorĭ, pentru a'ĭ pedepsi; saŭ, eştĭ aprópe de mine spre a mĕ ajuta; saŭ, legea ta este lângă noĭ şi nu este necesar a o căuta departe; saŭ, în fine: Fiĭ lângă mine, Dómne; dar acest sens din urmă care se póte împăca cu textul ebreŭ nu se împacă.

și cu versiunea latină, care nu are *ades* ci numaĭ *es*. Tot în acest vers în loc de căile tale textul ḑice: poruncile tale; este tot acelaș sens.

Profetul spune aicĭ persecutorilor și persecuțiunilor, caracterele legiĭ, care este totdéauna lângă noĭ, plină de adevĕr și eternă. Ceea ce ḑice că a cunoscut legea de la început, se raportă la educațiunea sa comparată cu învĕțătura celor bĕtrânĭ; căcĭ legea este așa de veche ca și lumea, și toțĭ patriarhiĭ aŭ cunoscut-o în partea sa principală, care privește moravurile.

MEDITAȚIUNI

Aprópe eștĭ tu, Dómne, acest cuvênt a ocupat pre toțĭ sfinții și el cuprinde exercițiul credinței nóstre, mângâerea vieței nóstre; este basa rugăciuneĭ, marele motiv al temereĭ de Dumneḑeŭ, îmboldirea dragosteĭ. Fer. Augustin niclo-dată nu 'l perdea din vedere: eraĭ în lăuntrul meŭ și eŭ eram afară; te căutam, și mĕ dedam cu totul desfigurat prin păcat, la obiectele pe care tu le-aĭ îmbrăcat cu frumusețe; tu eraĭ cu mine, și eŭ nu eram cu tine. Pe urmă apreciând drept presența Ființei divine, care este pretutindenea, și care nu este cuprinsă în spațiŭ, el striga: Noĭ ne îndepărtăm de tine și cu tóte acestea nu este loc între tine și între mine; și noĭ ne apropiăm de tine, și nu este loc. Cuvinte sublime și care nu se pot medita în destul!

Tóte căile luĭ D-ḑeŭ sunt însușĭ adevĕrul; D-ḑeŭ este adevĕrat în tóte: în ființa sa, în legile sale, în promisiunile sale, în amenințările sale, în judecățile sale, în Scripturile sale, în inspirațiunile sale. Dacă omul n'ar fi pĕcătuit, ar avea maĭ multe mijlóce pentru a cunóște adevĕrul; ceea ce nu are de la căderea sa. Rațiunea sa și sensele sale care sunt două principiĭ, nu l'ar fi amăgit cum îl amăgesc astă-zĭ; căcĭ sensurile ne seduc ne încetat prin aparenți falșe și judecata ne determină prin mărime falșe și prin conclusiunĭ falșe. Cu tóte acestea, noĭ iubim încă adevĕrul, dar nu'l căutăm în D-ḑeŭ, care este izvorul.

D-ḑeŭ a stabilit drepturile sale; acest cuvênt 'mĭ explică origina legilor naturale; ele sunt ale luĭ D-ḑeŭ dar nu sunt necesare ca D-ḑeŭ; căcĭ daca D-ḑeŭ nu s'ar fi determinat fórte liber a crea pre om. aceste legĭ n'ar fi fost stabilite. Este adevĕrat că creațiunea omuluĭ odată presupusă, aceste legĭ aŭ fost o consequență necesară a acesteĭ

creațiuni, pentru că aceste legi aŭ o proporțiune naturală și manifestă cu constituția omuluĭ.

și tot pentru acelaș cuvênt, D-ḍeŭ nu póte dispensa de aceste legi, de și póte, în virtutea stăpânireĭ sale suverane, să schimbe obiectul saŭ materia unora, precum când ordonă Istrailtenilor de a duce cu eĭ vasele de aur și argint ale Egiptenilor. D-ḍeŭ era stăpân suprem peste aceste bunurĭ și putea să le dea cuĭ voește; dar legea care oprește de a lua averea altuia, era în ființă și este.

In fine legile luĭ D-ḍeŭ sunt eterne nu că trebue să stea in eternitate; acea a dragosteĭ luĭ D-ḍeŭ este singura, care va avea loc în prea fericita eternitate, și în acea patrie nu va fi ast-fel în cât să o pótă împlini și să o calce. Dar tóte legile acestea sunt eterne, pentru că făgăduințele nedespărțite de observarea acestor legi vor fi împlinite în eternitate.

VERSURILE 153, 154.

Veḍĭ umilința mea și mĕ scóte; că legea ta n'am uitat. Judecă judecata mea, și mĕ mântuește, pentru cuvêntul tĕŭ viéză-mĕ.

Ebreul ḍice atât *supărare* cât și *umilință* sensul Profetuluĭ este lămurit; el se simte încunjurat de inimicĭ, cere ca Domnul să'l izbăvéscă din causa promisiunilor sale; și el maĭ spune iarăși, că n'aŭ uitat legea Domnuluĭ; nu că îndrăznea a se crede nepătat, dar greșelele sale nu 'l-aŭ făcut să pérdă amintirea acelor ce datorea luĭ D-ḍeŭ. Ast-fel el a satisfăcut legea mărturisind slăbăcinea sa.

Dacă acest profet n'avea în vedere de cât de a fi izbăvit din captivitatea Babilonuluĭ, îndrăsnesc a ḍice, că repeta prea des acéstă rugăciune. El vorbea de izbăvirea sa, ca de unicul lucru ce 'l dorea, ca de viéța unică ce avea de sperat. Eh! când ar fi obținut aceea ce dorea, n'ar fi fost el ca și ceĭ-l-alțĭ ómenĭ, supus la tóte nevoile omenești? Acéstă viéță pe care o cerca, nu era óre, cum ḍice adese-orĭ, ca flórea, care se veștejește într'o ḍi, și ca umbra care se perde după câte-va momente? Spiritul Profetuluĭ ar fi fost în el așa de mărginit, ca și rĕŭ, dacă nu 'ĭ s'ar fi inspirat aceste sentimente; dar dedându-se la obiecte spirituale și cerênd a fi izbăvit de inimicii mântuireĭ, tot cuvêntul sĕŭ este mare, nobil, util la tótă Biserica, care în adevĕr de atâtea secole se înveselește cu acest frumos cântec în tóte ḍilele.

MEDITAȚIUNI

Profetul ḍice, că n'aŭ uitat legea luĭ D-ḍeŭ, dar ḍice fórte bine St. Gregorie, acel ce gândește la acéstă lege

trebue totdéuna să fixeze ochiĭ inimeĭ sale către finit, adică, să mediteze necontenit la momentul când va trece din lumea acésta în eternitate.

In adevĕr, legea luĭ D-ḑeŭ este pentru acest scop, este termenul obligaţiunilor ce le impune ea; nicĭ o diferenţă între starea sinagogeĭ şi acea a Bisericeĭ, între datoriile Iudeilor şi ale Creştinilor.

Profetul represintă umilinţa sa, supĕrarea sa, şi are o ideie aşa de mare de bunătatea luĭ D-ḑeŭ că se mulţumeşte de a ḑice: Veḑĭ, Dómne, cât de umilit şi întristat este servitorul tĕŭ. Surorile luĭ Lazar ḑiseră luĭ Iis. Chr.: Dómne! Acel pre carele iubeştĭ este bolnav. Este un mare sentiment de credinţă în aceste scurte cuvinte; şi nu este nicĭ un timp din viéţa nóstră în care să nu le putem repeta în presenţa luĭ D-ḑeŭ, căcĭ nu este nicĭ unul în care să nu fim nenorociţĭ şi slabĭ:

Profetul cere ca să 'l *apere* contra inimicilor mântuireĭ cariĭ sunt şi aĭ luĭ D-ḑeŭ. Toţĭ ceĭ-l-alţĭ adversarĭ, cariĭ ne moleşesc în viéţa acésta, sunt maĭ mult amicĭ de cât inimicĭ, pentru că ne ajută a înainta cu lucrul mântuireĭ nóstre. Acésta este învĕţătura luĭ Iis. Chr., a apostolilor şi a tuturor sfinţilor. Beţĭ mult din paharul necazurilor, ḑicea Sf. Ambrosie, căcĭ este necesar ca să intrăm în împărăţia luĭ D-ḑeŭ prin calea suferinţelor. Beţĭ aşa, că simţirea necazuluĭ să pătrundă în tot interiorul sufletuluĭ vostru. Beţĭ durerea unuĭ om supĕrat cu dispoşiţiunile unuĭ om pacient.

VERSUL 155.

Departe este de pĕcătoşi mântuirea, că îndreptările tale n'am căutat.

Uniĭ traduc în stil de rugăciune. Să fie departe de la pĕcătoşĭ mântuirea. Nu aprob acéstă versiune, care nu este nicĭ în litera ebreuluĭ nicĭ în cea a celor LXX. Profetul se mulţumeşte de a expune ceea ce este, şi nu doreşte nicĭ un rĕŭ pĕcătoşilor, cu atât maĭ puţin perderea mântuireĭ precum şi pedepsele temporale. Prin urmare, causa care îndepărtéză pre pĕcătoşĭ de la mântuire este evidentă; pentru că eĭ n'aŭ nicĭ o grijă de legea Domnuluĭ.

Cred că s'ar putea dovedi prin acest vers, că nu este vorba în acest psalm de captivitatea Babilonică. Durata sa a fost preḑisă de Isaia, de Iezechil, de Ieremia şi chiar de Daniel. Toţĭ Iudeiĭ, atât dreptĭ cât şi pĕcătoşĭ, trebuia să împlinéscă acéstă preḑicere,

și toți la finele celor șépte-decĭ de anĭ de robie trebuia să capete învoirea de a se înturna în patria lor. Ceĭ drepți nu puteaŭ prin urmare, prin rugăciunile, lor să obție isbăvirea înainte de ceĭ șépte-decĭ de anĭ și ceĭ pĕcătoșĭ nu puteaŭ fi respinșĭ la acest termen. Cum ar fi putut Profetul să dică aicĭ că mântuirea saŭ isbăvirea este departe de pĕcătoșĭ, adică că eĭ nu vor participa? Autorĭĭ principiilor discutate carĭĭ sunt, maĭ mult de cât alțiĭ, partisanĭĭ captivității traduc: Nicĭ o speranță de scăpare pentru impioșĭ; cum? Óre trebuia să móră cu toțiĭ la Babilon? Óre numaĭ drepțiĭ, numaĭ ómenĭĭ credincioșĭ legiĭ se întórseră la Ierusalim? Acésta nu este nicĭ de cum posibil; se vede chiar sub Nehemiea și sub Ehdra, că un mare numĕr din aceștĭ captivĭ aŭ călcat legea, aliându-se cu neamurile, se vede că cea maĭ mare parte aŭ și uitat legea, și acésta nu este de mirare, dacă este adevĕrat, că cele ḑece triburĭ ale împărăției luĭ Israil avură parte la isbăvirea acordată de Cyrus, de Darius și de Artaxerses.

MEDITAȚIUNI

Iis. Chr. ḑice: De voeștĭ să aĭ viéță, păzește poruncile. *Viéța* este *mântuirea*, prin urmare aceĭ ce n'aŭ nicĭ o grijă a păzi poruncile, nu pot să ajungă la mântuire, prin urmare mântuirea este departe de eĭ. Dar, alt-fel sunt pĕcătoșiĭ după Profetul și după tóte Scripturile. Ceĭ maĭ îndepărtațĭ de mântuire sunt aceĭ ce caută poruncile, nu pentru a le păzi, dar pentru a le censura, pentru a le reduce la probleme.

Pietatea, ḑice Augustin, le cercetéză credința și vanitatea disputând. Ast-fel e vécul nostru; se vorbește mult de religiune, dar pentru a'ĭ ataca principiile, se pune printre spiritele primuluĭ ordin, când a găsit vre-o subtilitate contra legeĭ și contra misterelor. Claritatea religiuniĭ le lasă pentru a adăuga obscurităție. Intrébă rațiunea a aceleĭ ce nu póte fi explicat, și se face că nu înțelege, când e vorba a admite aceea ce are tóte caracterele adevĕruluĭ. Cât timp va domina deșărtăciunea între ómenĭ, vor fi totdéuna raționamente de felul acesta și întru cât pasiunile vor ținea în jug inima omenéscă acești raționaliștĭ vor avea și discipolĭ. Calea mântuireĭ este o cale de umilință, blândeță și bună credință; calităților rarĭ, pentru că omul este mândru, și caută ilusiunĭ pentru a se amăgi singur.

VERSUL 156.

Indurările tale multe sunt Dómne, dupre judecata ta mĕ viézĕ.

Ebreul ḑice propriŭ, *îndurările tale.* Intrebuinţézĕ un cuvènt, care designă *iubirea părintéscă.* Profetul recunóște acest atribut în D-ḑeŭ, și cere încă viéţă, conform cu făgăduinţele. Cu cât acest om se apropie de sfêrșitul psalmuluĭ sĕŭ, cu atâta cere *viéţă*, pentru că acesta era fructul cel maĭ precios, ce l'aŭ putut spera din lunga sa rugăciune. El imploră pentru a obţine marĭ îndurărĭ de la Domnul, pentru că de la pĕcat omul este în mórte, și nu póte căpĕta viéţă de cât de la îndurările nesfêrșite ale luĭ D-ḑeŭ.

MEDITAŢIUNI

Toţĭ ómenĭĭ doresc viéţă, prea puţinĭ adevĕrata viéţă, care este a haruluĭ, prea puţinĭ cunosc pre Iis. Chr. care este autorul vieţeĭ. Sfinţiĭ Părinţĭ mi se par admirabilĭ în grija ce aveaŭ de a vorbi neîncetat de viéţa auditorilor lor. Fer. Augustin era neobosit asupra acestuĭ obiect, el repeta necontenit că dragostea luĭ D-ḑeŭ este viéţa sufletuluĭ nostru, că dorinţa de adevĕrata viéţă care nu este de cât în D-ḑeŭ; trebue să ne facă să despreţuim acéstă viéţă muritóre; că iadul este o locuinţă grozavă pentru că aicĭ e mort pentru adevĕrata viéţă; și că vieţuește perpetuŭ pentru mórte; viéţa acésta pămêntéscă în comparaţie cu viéţa eternă, este o mórte, etc.

Acest subiect este infinit în lucrările acestuĭ sfânt doctor, pentru că el cunóște bine Evangelia care este cartea vieţeĭ, și chemarea creștinuluĭ care este a muri la tóte pentru a vieţui etern. Profeţiĭ n'aŭ înţeles ca noĭ cuvêntul vieţeĭ ce 'l-a predicat Apostoliĭ; dar eĭ știaŭ, ca și noĭ, că dreptul vieţuește din credinţă, și că pentru a vieţui, trebue să caute pre Domnul, că este un pământ al celor viĭ, că patriarchiĭ părăsind pământul aŭ trecut la o viéţă maĭ bună, pentru că D-ḑeŭ, mult timp după mórtea lor, avea plăcere a se numi D-ḑeul acestor ómenĭ sfinţi. Totul vorbește de viéţă în ambele Testamente, pentru că și unul și altul învaţă dreptatea. Numaĭ lumea vorbește de mórte, pentru că lumea este locuinţa pĕcătoșilor.

VERSURILE 157, 158.

Mulți sunt cei ce mĕ asupresc, și mĕ necăjesc, dar de la mărturiile tale nu m'am abătut. Vĕdut-am pre cei neînțelegĕtorĭ și mĕ topém, că cuvintele tale nu le-aŭ păzit.

Unii ebraiști traduc așa versul al doilea: Am vĕdut ómenĭ carii lucréză cu violență și 'mĭ-aŭ venit desgust, saŭ turburare, etc. Se vede că diferența este fórte mică, saŭ maĭ bine nulă pentru sens.

Nu fără cuvênt cerea profetul viéța haruluĭ; era încunjurat de inimicĭ, de ómenĭ viclenĭ, de persecutorĭ, de călcătorĭ de lege. La primul vers, trebuie a înțelege inimicii mântuireĭ; și al doilea, emisariĭ lor, discipolii saŭ partizanii lor. Inimicii mântuireĭ persecută și pĕcătoșii daŭ scandale, care umplu pre drepți de amărăciune.

MEDITAȚIUNI

Augustin aplicând primul vers la starea Bisericeĭ secolilor primarĭ ḑice: Vedem împlinirea predicerilor acestuĭ Profet; tot pământul este vĕpsit de sângele martirilor, cerul este împodobit cu cununile martirilor, bisericile sunt înfrumusețate cu memoriile martirilor, ḑilele sunt strălucite prin sĕrbătorile martirilor, vindecările se înmulțesc prin mijlocirea martirilor. Pentru ce atâtea minunĭ, dacă nu pentru că a fost un om persecutat, calomniat, și nu maĭ puțin credincios voințelor Domnuluĭ? Noĭ recunóștem aceste lucrurĭ și mulțumim Domnuluĭ D-ḑeuluĭ nostru. Acéstă explicațiune este în genul mistic, dar ea are avantajul a edifica și a mărturisi în acelaș timp vechea tradițiune a Bisericeĭ pentru cultul sfinților, pentru încrederea credincioșilor în intervenirea lor și asupra ajutoruluĭ extraordinar, ce se capĕtă prin mijlocirea lor. Când se compară acest text al unuĭ om așa de mare, cum era Fer. Augustin, care scriea aceea ce vedea, cu declamațiunile ereticilor acestor din urmă timpurĭ contra onóreĭ ce biserica dă sfinților, este de mirare cum acești ómenĭ noĭ aŭ putut să atragă atâtea popóre în partea lor.

VERSUL 159.

Vedĭ că poruncile tale am iubit, Dómne, în mila ta mĕ viéză.

Profetul opune sentimentele sale călcătorilor de lege. El a iubit legea; a suferit durere vĕḑênd că o calcă. Cere de la Domnul a

voi să considere starea inimeĭ sale și să'ĭ dea viéță printr'un efect al acesteĭ milostiviri înfinite care ține compt ómenilor de silințele ce fac pentru a rěmânea credincioșiĭ legeĭ.

MEDITAȚIUNI

Acéstă cerere așa de désă a vieței, aparține stiluluĭ scriitorilor sacri, cariĭ considerau pre D-ḑeŭ ca autorul vieței, pentru că este prin esență D-ḑeŭ viŭ. Viŭ este D-ḑeŭ, ḑicea el neîncetat, D-ḑeŭ viŭ în presența căruia sunt: și D-ḑeŭ însuși repeta adesea: Eŭ sunt Domnul, viețuesc: și Biserica în oficiile sale vorbește totdéuna *de D-ḑeŭ viŭ*; ea termină tóte rugăciunile sale prin aceste cuvinte; cel ce viețuește și împărățește în tóte secolele, și Iis. Chr. se numește pretutindenea Fiul luĭ D-ḑeŭ cel viŭ. Câtă mărire și energie este în acest titlu, tot așa de etern ca și D-ḑeŭ, pentru că exprimă eternitatea unică, perfectă și absolută a acesteĭ ființĭ supreme! Să cerem viéță numaĭ de la acela ce viețuește etern. Orĭ-care altă putere este supusă morței, totul piere: numaĭ D-ḑeŭ a fost, este și va fi.

VERSUL 160.

Începĕtura cuvintelor tale este adevĕrul; și în véc tóte judecățile dreptățiĭ tale.

Profetul voește să ḑică în avest vers, că izvorul prediceriloř divine este în adevĕrul luĭ D-ḑeŭ; că ast-fel aceste prediceri sunt fără greșélă, și că judecățile ce trebue să exerciteze dreptatea sa, nu pot încerca nicĭ o revoluțiune, nicĭ excepțiune, nicĭ variațiune.

Acest vers este ca o dovadă al celuĭ precedent. Profetul a cerut viéța și el insista aicĭ asupra promisiunilor ce D-ḑeŭ aŭ făcut sufletelor credincióse. Dar maĭ mult în acest vers sunt principiĭ generale asupra adevĕruluĭ luĭ D-ḑeŭ, asupra infailibilităților cuvêntuluĭ sĕŭ, asupra certitudineĭ judecăților sale.

MEDITAȚIUNI

Sfintele cărți sunt pline de profețiĭ saŭ anunciurĭ ale evenimentelor viitóre; totul s'a împlinit, afară de douĕ fapte care privesc starea tuturor ómenilor în general, și a fie-căruia dintre eĭ în particular. Aceste douĕ fapte sunt judecata luĭ D-ḑeŭ la sfêrșitul lumeĭ și destinată fie-căruĭ

om după mórte. Nu pot să știŭ când va fi judecata cea mai de pe urmă; și iarăși nu știŭ care va fi destinata ómenilor îndată ce părăsesc viéța acésta. Dar sunt sigur, că ambele fapte se vor întêmpla; că tot némul omenesc va fi judecat, și că fie-care om va primi după mórte resplătirea meritelor sale, saŭ pedépsa pĕcatelor sale. Din tóte adevĕrurile conținute în scripturi, nu este nicĭ unul mai lămurit anunțate ca aceste douĕ; dar, fiind-că tóte predicerile cele-l'alte aŭ avut efectul lor; pot eŭ să mĕ îndoesc, că acestea nu se vor împlini? Printre cele-l'alte adevĕruri sunt multe care 'mĭ sunt ca strĕine, tóte acele, de exemplu, care aŭ avut de obiect starea Iudeilor, ruina imperielor, și miĭ de alte evenimente generale și particulare, care nu influințézĕ astădĭ nicĭ asupra situațiuneĭ mele presente, nicĭ asupra situațiuneĭ mele viitóre. Dar îndoita judecată ce D-dĕŭ trebue s'o exerciteze, mĕ atinge direct; mi se cuvine a ști ceea ce trebue să fiŭ în eternitate și de și nu pot câștiga asupra acestuĭ punct o certitudine absolută, pot să mĕ întreb dacă viéța este conformă cu speranța mea în prea fericita eternitate. Adevĕrul luĭ D-dĕŭ mĕ asigură că în acéstă mare chestiune se va decide în momentul morțiĭ, adică într'un timp fórte scurt, și póte astădĭ; pot eŭ să sper că decisiunea 'mĭ va fi favorabilă? Nu va lipsi nimic din partea luĭ D-dĕŭ; pot eŭ să dic că nu va lipsi nimic din partea mea? Subiect de meditațiune necesar și înfricoșat. Izvorule al adevĕruluĭ, O D-dĕul meŭ, dă-mĭ să intru în acéstă importantă discuțiune, de a căruia consequenți s'aŭ cutremurat sfinții. Vaĭ de acela, dice Augustin, care aștéptă ca focul etern să întrebe interiorul sĕŭ, conștiința sa, gândirile sale.

VERSUL 161.

Maĭ marii m'aŭ gonit în zadar, dar de cuvintele tale s'a înfricoșat inima mea.

Aceste principiĭ cariĭ persecutaŭ pre profetul eraŭ s'aŭ Saul saŭ Absalon, saŭ Semeĭ saŭ maĭ bine încă inimiciĭ mântuireĭ, cariĭ sunt numite de Apostol puterile întunericuluĭ. Sfinții Părinți le explică de principiĭ păgânĭ, cariĭ persecutară pre martirĭ. Acest sens este adevĕrat, dar nu literal, căcĭ nu se admite douĕ sensurĭ literale în Psalm.

Partisanii sistemului captivității, vĕd aicĭ pre regii și pre puternicii Babilonului; dar ar putea fi și capii Philistenilor, Egiptenilor, Syrienilor și a acelor popóre care molesiră pre Iudei în diferite timpuri. Din dată ce Istoria nu procură nimic asupra obiectului vre-unui Psalm, și nu'l repórtă la mântuirea externă, se póte face óre-care presupuneri pentru a explica, dar acestea învață puțin și nu ating de loc.

MEDITAȚIUNI

Profetul se susținea prin frica Domnului contra tuturor persecuțiunilor ce 'i se făceaŭ. Ce pot să facă unuĭ drept tóte puterile pământului înarmate pentru a'l distruge. Impĕratul Valens amenința pre Sf. Vasile cu confiscarea averilor sale, cu exilul, cu muncile, cu mórtea dacă nu va consimți la impietatea ariană; și Sf. Episcop rĕspundea: Tóte acestea nu mĕ mișcă; tótă averea mea consistă în aceste puține haine cu care mĕ vedĭ îmbrăcat și în câte-va cărți. Tot pământul este al Domnului care l'a creat; sunt strein orĭ în ce parte mĕ voĭ găsi, cum aș putea să mĕ tem de esil? Pentru muncĭ ele vor slăbi de la prima lovitură, pentru că nu maĭ am de cât o suflare de viéță, și când va veni mórtea, o va privi ca o bine-facere, ca legătură care mĕ va uni etern cu D-ḑeul meŭ, pentru care trăesc aicĭ jos, și la care îndreptez tóte faptele mele.

Sf. Grigorie Nazianzul a raportat acéstă parte frumósă și însuși dădea o instrucțiune generală care este tot una cu a Profetului. Să nu ne temem de cât de un lucru: a ne teme de cineva maĭ mult de cât D-ḑeŭ.

VERSURILE 162, 163.

Bucuramĕ-voiŭ eŭ de cuvintele tale, ca cel ce află dobânzĭ multe. Nedreptatea am urât și m'am scârbit; iar legea ta am iubi.

Era vorba de temere în versul precedent; Profetul arată aicĭ că nu este nicĭ unicul nicĭ principalul motiv, care'l lipește de lege. El ḑice că face tótă bucuria sa, că este afectat ca un învingător, care adună bogate trofeurĭ; că urăște și se scârbește de nedreptate și că în fine tótă dragostea sa se îndréptă către sfintele porunci ale luĭ D-ḑeŭ.

Ebreul pune propriŭ : *Mĕ bucur* la primul vers și *minciuna* în loc de *nedreptate* la al doilea ; aceste diferențe nu sunt nimic și le observ ca fórțe esacte.

MEDITAȚIUNI

Cu drept cuvênt observa Fer. Augustin asupra acestor versurĭ, că nu este de temut ca dragostea să peară când frica e curată. Profetul reunea aceste douĕ sentimente în privirea legiĭ și a autoruluĭ sĕŭ ; prin urmare el ura tot ceea ce duce la fără-de-lege. Vivacitatea credințeĭ sale se manifesta prin compătimirea ce face de dispositiunile sale cu acele ale unuĭ învingĕtor, care vine din luptă încărcat de prădĭ. Bucuria acestuĭ cuceritor este complectă; el se măreste că a învins, și că s'a îmbogățit prin victoria sa. Incă odată, numaĭ spiritul credințeĭ póte să inspire acest fel de comparațiunĭ, căcĭ observarea legiĭ nu procură omuluĭ nicĭ distincțiunĭ, nicĭ bogățiĭ timporale. Ba chiar este precum repeta acest Profet dese orĭ în cântările sale, izvorul bineluĭ persecuțiunilor, care despóe pre dreptul de onórea sa, de averea sa în lumea acésta. Dar comóra sa este în cer și știe că toțĭ aceĭ de pre pămênt n'aŭ de cât o pompă amăgitóre, trecĕtóre și nedemnă de a fixa aecțiunile unuĭ credincios observator al legiĭ.

VERSUL 164.

De șapte orĭ în ḑi te-am lăudat, pentru judecățile dreptățiĭ tale.

Cea maĭ mare parte din interpreți iaŭ acéstă expresiune, de *șapte orĭ*, în loc de *maĭ multe orĭ*, pentru că No. *de șapte* însémnă adese-orĭ în scriptură un numĕr indefinit; cum dreptul cade de șapte orĭ în ḑi, nu cred că acest argument este demonstrativ. Când nu s'a putut determina numĕrul acțiunilor repetate de maĭ multe orĭ, s'a întrebuințat numĕrul de șapte pentru un numĕr infinit; dar acțiunĭ tot așa de deosebite ca și rugăciunile, aŭ putut și aŭ trebuit să se determine printr'un numĕr fix ; și Profetul, ḑicênd că el a lăudat pre Domnul de șapte orĭ în ḑi, se crede că a repetat aceste laude până de șapte orĭ de la rĕsăritul sórelui până la apus. Se face alte comparațiunĭ: 1) aceea a argintuluĭ purificat de șapte orĭ, dar fiind-că tótă natura argintuluĭ n'are trebuință de a fi purificat de o potrivă, aŭ drept de a lua numĕrul de șapte pentru un numĕr infinit ; 2) aceea a femeeĭ sterile care a devenit fecondă prin pro-

tecțiunea divină în punctul de a avea șapte feciorĭ. Dar în acéstă parte nu era vorba de a determina numĕrul fiilor, era de ajuns că se vor naște maĭ mulțĭ; de aceea și Vulgata pune *plurimos* în loc de *septem*. Cred că trebue a se lua aicĭ termenul de *șapte orĭ* pentru un numĕr fix, ca și cum când s'a ḑis că Iacob îngenuchiă de șapte orĭ înaintea luĭ Esav; că se stropea óre-care victime de șapte orĭ; că Naaman se spăla de șapte orĭ în Iordan. Acestea sunt acțiunĭ individuale și care servește de împrejurărĭ povestireĭ. Tot asemenea este și în locul acesta; el ne arată că Profetul se ruga în adevĕr de șapte orĭ în ḑi, și ast-fel a înțeles Biserica din primele timpurĭ, pentru că ea a determinat pentru fie-care ḑi, cele șapte laude, fără a numĕra pre cea de nópte, care este oficiul mezo-nopțeĭ; căcĭ profetul pre lângă aceste ore de rugăciune, a ḑis că se ruga în timpul nopțiĭ, în meḑul nopțiĭ te-am lăudat.

MEDITAȚIUNI

Este scris, că dreptul cade de șépte orĭ în ḑi și iată un drept, care laudă pre D-ḑeŭ de șépte orĭ în ḑi. Acest drept se silea decĭ a repara căderile sale prin sîrguința sa la rugăciune. El voia, întru cât-va, să rĕsplătéscă prin laude jignirile ce le făcuse glorieĭ Domnuluĭ.

Acest drept laudă pre Domnul pentru dreptatea judecăților sale. Este departe de a exercita critica sa asupra cuvintelor divine, care amenință pre păcătoșĭ cu pedepse eterne. Nuĭ vine în gând de a face presupunerĭ asupra ordinuluĭ provedinței ce D-ḑeŭ păzește către ómenĭ. El adóră dreptatea supremă în tóte, el știe că ea este infinită, că ea se acordă în sînul luĭ D-ḑeŭ cu nespusa bunătate și dacă recunóște că ea este nepătrunsă în consiliile sale asupra fiilor omenești, cu atât maĭ mult se îndréptă la speranță, pentru că totul este îndreptat prin o înțelepciune, care dispune de destinurile nóstre cu atâta blândețe pre cât și putere. Ceea ce acest Sf. Profet face a se înțelege în versul următor, care singur ar putea să procure materia unuĭ lung discurs.

VERSUL 165.

Pace este multă celor ce iubesc legea ta și nu este lor smintélă.

Profetul 'nălțând dreptatea Domnuluĭ conclude de aicĭ, că dragostea de lege, care este expresiunea saŭ efectul acesteĭ dreptățĭ,

rĕspândește o pace statornică în sufletul celor drepți, și tóte lucrurile lor sunt scutite de tulburare, de eróre, de slăbiciune; căci cuvêntul *smintélă* însémnă tóte aceste lucruri în text și în versiuni.

MEDITAȚIUNI

Orĭ cât de marĭ ar fi némurile ce lovesc pe ómenĭ în viéța acésta, orĭ cât de numerośĭ ar fi vrăjmașiĭ cu care trebue să lupte necontenit, orĭ cât de grele ar fi piedecile, ce tind a'l opri din calea dreptățiĭ și a adevĕruluĭ, dacă omul se călăuzește de legea Domnuluĭ, dacă nu se abate de la îndreptările luĭ D-ḑeŭ, ci le păzește, le urméză cu sfințenie și le iubește cu căldură și credință, atuncĭ liniștea sufletuluĭ este partea sa, pacea cugetuluĭ este dobênda sa, și acéstă liniște, acéstă pace 'l umple de putere nespusă în luptele vieţeĭ, și-l face biruitor asupra tuturor vrăjmașilor vĕḑuțĭ și nevĕḑuțĭ. Acéstă pace este pentru el maĭ scumpă de cât orĭ-ce bunurĭ vremelnice, este o arvună a fericireĭ veciĭnice din împărăția luĭ D-ḑeŭ; este semnul omuluĭ drept pe acest pământ. Acésta este pacea pe care mântuitorul o dă urmașilor sĕĭ cum lumea nu o póte da. Acésta este *pacea care covârșește tótă mintea,* cum ḑice Apostolul, pentru că ea nu vine de cât prin ajutorul și harul luĭ D-ḑeŭ care ne întărește a păzi și a iubi legea sa. Acéstă pace o dorește Biserica la tótă lumea și pentru ea se rógă în fie-care ḑi. Este pacea pe care o recomandă păstoriĭ bisericeĭ în totdéuna păstoriților sĕĭ, urându-le *pace tuturor* și iubire între-o-laltă.

Fer. Augustin întrébă asupra acestuĭ vers, dacă trebue a se înțelege, că legea nu este un subiect de smintélă pentru aceĭ ce o iubesc, saŭ dacă aceĭ ce o iubesc nu sunt expușĭ la nicĭ o smintélă și rĕspunde că aceste douĕ sensurĭ sunt adevĕrate. Și maĭ întâiŭ, ḑice el, acel ce iubește legea luĭ D-ḑeŭ respectă în ea aceea ce nu înțelege, saŭ ceea ce i se pare contrar cu ideile sale; el voește maĭ bine a nu se încrede înțelepciuneĭ sale saŭ a crede că sunt mistere ascunse sub literă, de cât a se face judecător cuvêntuluĭ luĭ D-ḑeŭ; prin urmare ea nu este nicĭ-o-dată pentru el un subiect de smintélă. Apoĭ când se întêmplă ca aceĭ carii sunt într'o stare consacrată sfințenieĭ să se îndepărteze de regulele datorieĭ, acel ce iubește legea luĭ D-ḑeŭ nu este

clătit pentru aceea în credința sa; el nu părăsește căile dreptății, pentru că vede rătăcirea acelora carii eraŭ prepuși a-i arăta. Ast-fel dragostea ce o conservă pentru lege îl ferește de orĭ-ce smintélă.

Acéstă explicațiune este excelentă și póte servi de regulă pentru tóte timpurile. Cea d'întâiŭ observațiune închide gura tuturor censorilor îndrăsneți aĭ legiĭ și a doua asigură pre credincioșĭ contra tuturor exemplelor rele. Și una și alta inspiră un mare respect și dragoste pentru lege.

VERSURILE 166, 167, 168.

Așteptat-am mântuirea ta, Dómne, și poruncile tale am iubit. Păzit-aŭ sufletul meŭ mărturiile tale și le-a iubit fórte. Păzit-am poruncile tale, și mărturiile tale, că tóte căile mele înaintea ta sunt Dómne.

Nu vĕd diferență aicĭ între text și versiunĭ, de cât în primul vers, unde versiunile ḑic: *poruncile tale am iubit* și textul: *poruncile tale am făcut.* Un comentator modern ḑice că ceĭ LXX ar avea ca și ebreul *făcut.* Nu este așa. Diferența prin urmare este mică, căcĭ acel ce iubește legea, împlinește preceptele; și acel ce împlinește aceste precepte, iubește legea.

In primul vers, profetul ḑice că el a așteptat mântuire de la Domnul, și că pentru aceĭa a iubit poruncile sale. El știa că acéstă dragoste era o condițiune esențială pentru a obținea mântuirea. Nu mĕ îndoesc, prin urmare, că nu este vorba de mântuirea eternă; orĭ-ce alt obiect n'ar fi demn de niște voturĭ așa de ardente, așa de repetate, așa de multiplicate ca acele ale Profetuluĭ.

El asigura în versul al doilea, că sufletul sĕŭ a observat decretele Domnuluĭ, că nu s'aŭ mărginit la actele exterióre, și că inima sa a dirijat tóte acțiunile sale.

In fine el adaogă o nouă rațiune a fidelității sale la lege; pentru că totdéuna s'a considerat ca mergênd în presența luĭ D-ḑeŭ.

MEDITAȚIUNI

Când cine-va este stabilit în pace, aștéptă cu încredere momentul mântuireĭ. Ceea ce apostolul ḑicea luĭ Tit. discipolul sĕŭ; (Domnul) mântuitorul nostru ne-aŭ învĕțat a vieți în secolul acesta, cu pietate, cu dreptate, cu sobrietate și așteptând venirea luĭ Iis. Chr. Acéstă pace și acéstă așteptare sunt fructele dragosteĭ luĭ D-ḑeŭ și a fidelității la lege. Nicĭ-o-dată ómeniĭ nu vor ajunge aicĭ alt-fel. Eĭ caută

toți pacea, dar pe calea turburăreĭ. Eĭ țîne totdéuna la liniște, dar pe calea agitațiuneĭ. Ceea ce face ca eĭ să nu găséscă nicĭ-o-dată ceea ce doresc și ca eĭ să móră tot așa de rĕŭ, precum aŭ viețuit.

Unul din marele mijlóce pentru a ajunge la dragostea, care face esența legiĭ, este de a merge în statornicie în presența luĭ D-ḑeŭ, pentru aceea Moisi recomandă așa de mult Istrailitenilor de a medita ne-încetat legea Domnuluĭ, de a o explica fiilor lor, de a se ocupa cu ea în casele lor, în călĕtorie, culcându-se și sculându-se. Cea maĭmare parte din Iudeĭ luară instrucțiunile acestea într'un sens înjosit, eĭ se mulțumiră a o scrie pe porțĭ și a purta pe fruntea lor cuvintele legiĭ, iar adevĕrațiĭ fiĭ aĭ legeĭ eraŭ ca sfinții bisericeĭ creștine, prea cu luare aminte a înturna inima lor și afecțiunile lor la D-ḑeul părinților lor; eĭ știaŭ, că s'aŭ fost ḑis luĭ Abraam: Mergĭ înaintea mea, și veĭ fi desăvêrșit. Aicĭ este începutul a tótă viéța spirituală, calea unică care conduce la pace în viéța acésta și la fericire nealterabilă în eternitate.

VERSURILE 169, 170.

Să se apropie rugăciunea mea înaintea ta Dómne, dupĕ cuvêntul tĕŭ mĕ mântuește. Rĕspunde-vor buzele mele laudă, când mĕ veĭ învĕța îndreptările tale.

La finele psalmuluĭ sĕŭ Profetul reîndoește căldura, și face nouĭ silințĭ pentru a căpĕta aceea ce dorește; adică, inteligența legiĭ și izbovirea de inimiciĭ mântuireĭ. Incă odată, sensul nu póte fi mărginit la inimiciĭ temporalĭ, fie Iudeĭ, fie Babilonenĭ. Rugăciunea profetuluĭ este prea înfocată, prea înaltă, prea sprijinită de motive supranaturale legiĭ, pentru a nu avea de cât acest singur obiect. Pentru ce Profetul cerea așa de des și așa de cu stăruințe înțelegerea, dacă avea în vedere numaĭ necazurile viețeĭ acesteia? Trebue să aibă luminĭ superióre pentru a simți că cineva este în prada calomnieĭ saŭ că încércă rigorile captivitățiĭ? Dar aceste luminĭ sunt necesare pentru a cunóște pericolele în care ne expun inimiciĭ mântuireĭ.

La cel d'întâiŭ din aceste versurĭ se citește în text: *Strigarea mea să se apropie de presența ta.* Acéstă strigare a fost tradusă în grecește prin δέησις și în latinește prin *deprecatio*, doĭ termenĭ maĭ puțin energicĭ, dar nu contrarĭ sensuluĭ.

Este ușor de a vedea, că sunt două rugăciunĭ în aceste două

versurĭ: una pentru a obținea înțelepciune, alta pentru a fi izbăvit de persecuțiune; și în ambele, Profetul intereséză cuvêntul și făgăduințele luĭ D-ḑeŭ.

MEDITAȚIUNI

Pentru ce inteligența este așa de necesară în calea mântuireĭ? Sf. Chrisostom o explică, ḑicênd că adevĕrul este unic, și că erórea este plină de varietățĭ, că ea are diferite fețe și că guvernă în confusiune. Este dar fórte expus cine-va a se amăgi căutând adevĕrul; pe când pentru a da în eróre, n'are trebuință nicĭ de lumină nicĭ de povĕțuitor. Pentru a merge în calea mântuireĭ, trebue să vadă adevĕrul și să 'l urmeze; și pentru a se pierde, este de ajuns a se lăsa să fie tras de exemplul unuĭ numĕr mare. Ómenĭĭ sunt orbĭ, carĭĭ se rătăcesc de la primul pas; căile sunt diferite, dar tóte ajung la acelaș termen, care este reprobarea. Iudeiĭ aveaŭ legea și Profețiĭ, noĭ avem pre Is. Chr. și pre apostolĭ. Iată dascăliĭ adevĕruluĭ. Iudeiĭ fură seduș prin comerciul cu națiunile idolatre și noĭ suntem prin relația cu lumea. Iată profesoriĭ eróreĭ. Să repetăm dese-orĭ rugăciunea Profetuluĭ, să cerem spiritul înțelegereĭ pentru a descoperi adevĕrul, adică, pentru a înțelege Evangelia, și pentru a ne îndepărta de eróre, adică, pentru a ne despărți de lume, a fugi de ea și a o urî.

VERSURILE 171, 172.

Rĕspunde-vor buzele mele laudă, când mĕ veĭ învĕța îndreptările tale. Spune-va limba mea cuvintele tale, că tóte poruncile tale sunt dreptate.

S'ar putea traduce primul vers după ebreŭ, buzele mele vor vesti cu abondență laudele tale. Dar sensul este de-o-potrivă bun după versiunile nóstre și cea maĭ mare parte din ebraiștĭ 'l urmézĕ. Profetul nu voește să ḑică, că va cânta laudele Domnuluĭ, dacă Domnul 'l învață poruncile sale, așa că acéstă învĕțătură să fie ca o condițiune, care o pune aicĭ pentru a cânta aceste laude; el înțelege că gura sa va fi eloquentă a celebra pre Domnul când va fi fost instruită de Domnul însuș de tótă întinderea legiĭ. El axplică apoĭ pentru ce tóte discursurile sale se învêrtesc asupra cuvêntuluĭ luĭ D-ḑeŭ și asupra legiĭ; pentru că tóte articolele ce ea conține sunt însuș dreptatea.

MEDITAȚIUNI

Profetul nu ḑice, când D-ḑeŭ 'l va instrui cu legea sa, el 'l anunța la tótă lumea, dar că buzele sale se vor deschide pentru a cânta laudele luĭ D-ḑeŭ. Ministerul cuvêntuluĭ nu este încredințat tuturor; dar toțĭ sunt obligațĭ a mări pre Domnul în secretul inimeĭ lor, și a aștepta ordinele sale pentru a le face cunoscute ómenilor. Sf. Grigorie Nazianzul ḑicea: Acela este în adevĕr înțelept, care vorbește puțin de virtute, și care o practică cu statornicie, care 'șĭ dă autoritate prin faptele sale și care 'șĭ atrage încrederea prin o viéță neimputată. Este o mare diferință între acel ce vorbește de lucrurĭ spirituale, ca deplin convins de religiune, și acel ce vorbește de obiceiŭ, saŭ pentru a trage stima ómenilor. Cel d'întâiŭ simte, aceea ce ḑice, cum observă Sf. Grigorie, și cel de al douilea nu este de cât o aramă sunătóre, cum observă apostolul. Voiŭ vorbi de tine, Dómne, cum ḑice Profetul, pentru că legea ta este dreptatea chiar; pentru că eŭ voiŭ reținea adevĕrul captiv; dacă nu voiŭ vesti adevĕrul, și frumusețea acesteĭ legĭ, pentru că dragostea ta mĕ apasă și nu pot preface sentimentele ce 'mĭ inspiră. Este de cuvênt ca și de purtare; este greŭ, ḑicea Fer. Augustin, ca acel care crede din tótă inima sa să viețuiască rĕŭ; și este greŭ, ca acel ce crede din tótă inima sa, să nu vorbéscă bine de D-ḑeŭ. Dar a crede din tótă inima sa nu este un lucru comun; și dacă judecăm prin cuvêntul Apostoluluĭ, care ḑice că *dreptul viețuește din credință*, noĭ vom recunóște, că a crede din tótă inima sa nu este un lucru rar. Fie-care să se examineze asupra acestuĭ punct așa de important, se va găsi maĭ fără credință adevĕr înfricoșat, și care va condamna o mare parte din ómenĭ, creștinĭ chiar, la judecata luĭ D-ḑeŭ.

VERSUL 173.

Fie mâna ta să mĕ mântuiască, că poruncile tale am ales.

Textul ebreŭ ḑice: *Mâinile tale să mĕ ajute.*

Acest sens este cuprins în versiunĭ, căcĭ acel care cere a fi mântuit saŭ izbăvit de inimiciĭ sĕĭ, cere de sigur, ca să 'l ajute contra violenței lor.

Profetul în acest vers manifestă sinceritatea inimeĭ sale și focul voinţeĭ sale. El a luat pre Domnul în partea sa, a preferat legea sa tuturor folóselor ce lumea putea să'ĭ dea. El mărturisește în acelaș timp, că numaĭ D-ḍeŭ póte fi autorul mântuireĭ sale, el invócă puterea sa designată prin mână. El se servește de acelaș cuvênt, care este întrebuinţat în Facere pentru creaţiunea luminiĭ; *fie lumina, fie mâna ta* etc. Textul ebreŭ în aceste doue părţi ḍice: *fie lumina, fie mâna ta* etc., și acéstă expresiune este maĭ energică.

MEDITAŢIUNI

Este un mare avantagiŭ a fi născut în religiunea adevĕrată, dar aceea nu dispensă aceĭ ce sunt născuţi în ea de a adera aicĭ liber și prin alegere; cum ḍicea Profetul, că el a ales legea luĭ D-ḍeŭ, cu tóte că fu pogorît din némul sfânt al patriarchilor. S'aŭ tratat acéstă cestiune, cum omul care începe a se cunóște, póte face analisa credinţeĭ sale, adică a se convinge prin raţionament, că este în adevĕrata religiune, așa că supunerea sa la credinţă să fie resonabilă, cum ḍice Sf. Pavel némurilor convertite? Acéstă cestiune rĕŭ propusă a fost câte-o-dată rĕŭ tratată; căcĭ se pare că tot atâţia călcătorĭ precât și apĕrătorĭ, făceaŭ prea multă abstracţie de credinţă. Acest dar este nu numaĭ real, dar el influinţéză ast-fel în operaţiunile sufletuluĭ că acel care este născut în adevĕrata religiune și care are acest dar al credinţeĭ, va putea să'și desfășure luĭ însuș doveḍile veritățiĭ ce le-aŭ învĕţat. Acéstă desfășurare se va face, este adevĕrat, în diferite moḍurĭ, după diversele grade de inteligenţă saŭ de cultură ce credinciosul va poseda; dar precât cercetările sale se înmulţesc va vedea crescênd în el lumina; ea se va face maĭ mare în omul studios de cât în simplul muncitor, acesta va fi cu tóte acestea tot așa de tare în credinţă ca și cel învĕţat. Dar ḍic că acest progres de cunoștinţĭ nu se face și nu se póte face de cât în adevĕrata religiune și în virtutea daruluĭ credinţeĭ. Idolatria, de exemplu, se va pune ea a examina motivele credinţeĭ sale? El le va găsi slabe din ce în ce maĭ mult; se va întêmpla un termen unde nu vor fi de cât absurdităţĭ. Ereticul va voi el să facă acelaș lucru asupra cultuluĭ ce 'l profeséză? El va merge cu un pas sigur până la un órecare punct; dar când va ajunge la articolul separaţiuneĭ sale de biserica veche, și la acel al obligaţiuneĭ ce 'și-aŭ

impus de a nu se decide de cât prin examenul Scripturilor, se va vedea încunjurat de îndoelĭ, și dacă este de bună credință va mărturisi, că nicĭ el nicĭ nimenĭ din secta sa nu este capabil a se scula. Numaĭ creștinul ortodox va fi ferm în credința sa, în virtutea daruluĭ credinței, care nu este de cât în adevĕrata biserică, și a căreĭ proprietate este a fortifica în spirit și în inimă motivele credibilității. Aceste motive, fără darul rugăciuneĭ, nu vor avea de cât o putere filosofică, dacă se póte ḑice așa; ele vor putea zgudui spiritul și nu vor supune inima. Tot omul credincios, care va cugeta asupra sa și asupra religiuneĭ, va putea să ḑică ca și Profetul nostru, că a ales'o, că o preferă tuturor celor-l'alte; și liniștea sa va fi nu numaĭ resonabilă, dar meritorie înaintea luĭ D-ḑeŭ.

VERSUL 174.

Dorit-am de mântuirea ta Dómne, și legea ta cugetarea mea este

Ebreul ḑice și aicĭ ca în atâtea părțĭ: Legea ta este plăcerea mea, 'mĭ-am dat sémă de acéstă diferință care nu alteréză sensul versiunilor. Profetul unește aceste douĕ lucrurĭ așa de strâns legate în religiune: *dorința mântuireĭ* și *meditarea legiĭ*. Este cu neputință a le despărți. Acel care ar merita legea fără să doréscă mântuirea, n'ar fi de cât un spirit curios și un observator critic; acel care ar dori mântuirea fără să voiască a se ocupa cu legea, ar voi scopul fără mijlóce.

MEDITAȚIUNI

Dorința mântuireĭ este tot așa de necesară ca și dorința fericireĭ. Omul dorind fericirea, dovedește în acelaș timp mântuirea; dar când el n'are credință saŭ când ea este întunecată în el de patimĭ, acéstă dorință de mântuire este confusă, și omul însușĭ nu o distinge; el dorește distinct fericirea și alérgă după obiecte care nu 'ĭ-o daŭ nicĭ-o-dată și care 'l întórce din calea mântuireĭ. Pentru a dori mântuirea direct și în totul, trebue a cunóște legea Domnuluĭ și a o medita. Unĭĭ o cunosc, dar prea puțin o meditéză ceea ce face că prea puținĭ se mântuesc.

Meditațiunea legeĭ făcea plăcerile Profetuluĭ, pentru că el vedea în ea mijlócele de a ajunge la mântuire. Acest

om se iubea pre sine, dar cu o dragoste sfântă, legitimă și ordonată de D-ḍeŭ pentru că acéstă dragoste presupunea și conținea chiar dragostea luĭ D-ḍeŭ. Meditând legea, el simțea fórte bine, că pentru a o împlini, 'l costa sacrifiiĭ, că ar fi obligat a se lupta cu mulțĭ inimicĭ, dar acéstă muncă nu slăbea ardórea sa pentru lege, și nu schimba plăcerile ce le gusta meditând-o. Pentru ce? pentru că speranța mântuireĭ era totdéuna presentă spiritului sĕŭ. El avea în suflet aceea ce sfinților nicĭ-o-dată n'aŭ perdut din vedere. Munca trece și momentul repausuluĭ vine. Falselе plăcerĭ ale lumiĭ trec și adevĕratul bine ce 'l-aŭ dorit sufletul credincios sosește. Se privea ca strĕin pre pământ și reintra în patria sa; și încă ce patrie! Aceea unde sunt adunate tóte bunătățile, aceea de care se bucuraŭ îngerii, aceea unde nicĭ un cetățén nu móre; aceea unde are pre D-ḍeŭ de amic și unde nu maĭ e expus la persecuțiunile nicĭ unuĭ inimic.

VERSUL 175.

Viŭ va fi sufletul meŭ și te va lăuda; și judecățile tale vor ajuta mie.

S'ar putea traduce după ebreŭ: Să vieţuiască sufletul meŭ și va cânta laudele tale. Profetul vorbește saŭ de viéța în glorie saŭ de viéța în dar; cea d'întâiŭ de care se bucură aceĭ ce aŭ ajuns la mântuire, a doua care animéză și susține pre drepții în calea mântuireĭ. Dacă este vorba de cea d'întâiŭ, *legea va fi sprijinul sĕŭ* pentru că pe observarea legiĭ se vor întemeia meritele sale și prin urmare fericirea eternă. Dacă este vorba de a doua, *legea va fi sprijinul sĕŭ* pentru că ea 'l va proteja contra tuturor inimicilor mântuireĭ. Dacă ar fi vorba numaĭ de liberarea din robia Babilonieĭ, propositiunea ar fi puțin demnă de un profet, care trebuia să știe fórte bine, că este necesar a fi izbăvit dîn captivitate pentru a lăuda pre D-ḍeŭ și pentru a cere sprijinul legiĭ sale. Va ḍice cine-va că Ierusalimul și nu Chaldea era locul unde Iudeiĭ trebuiaŭ să laude pre D-ḍeŭ? Va fi ușor de a rĕspunde, că în adevĕr în Ierusalim se făcea cultul public luĭ D-ḍeŭ, dar că cultul interior și maĭ ales împlinirea legiĭ, era independent de loc și de împrejurărĭ că profeții și drepții națiuneĭ aŭ fost credincioși în Chaldea ca și în Ierusalim. Tobie, Daniel, Mardocheŭ, Ezdra și alții, dovedesc acésta.

MEDITAȚIUNI

Sufletul care are viéță în sine, nu póte să se ocupe de cât cu gloria luĭ D-ḍeŭ; orĭ-ce altă ocupație i-se pare

nedemnă de el. Apostolul ḍicea credincioșilor sĕĭ de a face totul în numele luĭ Iis. Chr. El vorbea ómenilor prin carĭ darul luĭ Iis. Chr. 'l-aŭ făcut vĭĭ. Acelaș Apostol ḍicea că nu maĭ vieţuește el însușĭ, ci Iis. Chr. vieţuia în el; și ce era viéța sa, dacă nu un devotament credincios la gloria luĭ Iis. Chr.? Dar după frumósa gândire a Sf. Ambrosie, sufletul nu trăește de cât când este hrănit și stăpânit; precum corpul nu vieţuește când nu priimește alimente și nu se supune la tóte impresiunile ce voința omuluĭ póte să'ĭ dea. Dar ceea ce nutrește și guvernă sufletul, este legea luĭ D-ḍeŭ și prin urmare tot ea 'l face propriŭ a glorifica pre Domnul. Dar în legea luĭ D-ḍeŭ, dragostea ordonă totul, decide totul; tot asemenea dragostea nutrește sufletul, 'l aplică la tot ce intereséză gloria luĭ D-ḍeŭ. Să nu perdem din vedere acest șir de gândirĭ și să atribuim tótă viéța și tótă activitatea sufletuluĭ nostru dragosteĭ: Să ne temem când suntem recĭ în serviciul luĭ D-ḍeŭ, căcĭ acéstă sfântă dragoste este un foc, care lucréză necontenit; și când nu simțim acțiunea sa și ne cutremurăm de starea nóstră, suntem în mórte saŭ maĭ bine lângă mormênt. *Noĭ purtăm póte încă numele de viĭ,* ca acel căruia 'ĭ impută apostolul mult iubit, *și noĭ suntem morțĭ.*

VERSUL 176

Rătăcit-am ca o óie perdută; caulă pre robul tĕŭ, că poruncile tale nu le-am uitat.

Profetul termină psalmul sĕŭ prin mărturisirea miserieĭ sale și a rătăcirilor sale.

El începuse recunoscênd fericirea acelor, carĭĭ merg în căile luĭ D-ḍeŭ, și finește deplângênd nenorocirea acelora, carĭĭ se întorc din calea acésta. El vorbește maĭ puțin pentru propria sa persónă de cât pentru învĕțătura tuturor ómenilor, carĭĭ cu toțiĭ s'aŭ rătăcit, uniĭ maĭ mult, alțiĭ maĭ puțin, și carĭĭ se aséménă cu oile, care scapă de sub privigherea păstoruluĭ.

El cere ca Domnul să cânte singur aceste oĭ, în care se pare că anunță funcțiunea și lucrurile luĭ Mesia, care trebuea să se compare într'o ḍi cu păstorul neliniștit de starea uneia din oile sale, când vede că numaĭ este în turmă. Dar cum se compară acest Profet cu óia rătăcită, pentru că el a asigurat că n'a uitat poruncile Domnuluĭ? Pentru că nicĭ-o-dată n'a părăsit în totul legea; pentru că el a cinstit-o chiar când slăbăciunea sa saŭ ignoranța sa 'l rătăcea; saŭ maĭ bine chiar, legea împlinită după ordinele luĭ Moise

nu era de ajuns pentru a'l face să intre în staulul Domnului, și avea trebuință de vocea luĭ Mesia, singurul păstor, trimis Iudeilor și némurilor, pentru a nu forma de cât o singură și mică turmă; saŭ maĭ bine încă, pentru că cu tótă fidelitatea sa de lege, el se privea totdéuna în lumea acésta ca o óie rătăcită pentru că lumea acésta este plină de cărărĭ lăturașe și că chiar până la momentul de a intra în patria cerésca, care este staulul etern a luĭ D-ḑeŭ, este cine-va expus totdéuna a perde calea mântuireĭ.

Era o dată o lecțiune defectuósă în unele exemplare grecești; se citea ζῆρον, vivifica, în loc de ζήτησον *caută*; lecțiunea din urmă este cea maĭ adevĕrată și maĭ conformă cu textul ebreŭ, traducera celor LXX și Vulgata.

MEDITAȚIUNI

Orĭ în ce stare veĭ fi, ḑicea Fer. Augustin, privește-te totdéuna cu neplăcere, mergĭ necontenit, nu te opri, nu te întórce înapoĭ. Pentru că calea mântuireĭ este plină de pericole, și acel ce crede că merge cu un pas ferm, cade de multe orĭ maĭ rĕŭ.

Iată un profet care n'a uitat legea luĭ D-ḑeŭ, și care cere, cu tóte acestea, ca D-ḑeŭ să 'l caute ca pe o óie rătăcită. Cine póte dar să rĕspundă de propria sa dreptate? Nu 'mĭ imputez nimic, ḑice Apostolul, dar nu sunt justificat prin aceea; Domnul mĕ judecă. Și acest om așa de sfânt, așa de ajutat de harul luĭ D-ḑeŭ, așa de înălțat maĭ presus de ceĭ-l'alțĭ muritorĭ prin revelațiunile de care 'l împărtășa D-ḑeŭ, se temea să nu fie condamnat după ce a instruit atâtea popóre și format atâtea Bisericĭ. Și în mijlocul succeselor sale celor maĭ marĭ, el 'și aducea aminte de rătăcirile sale. Am persecutat, ḑicea el, Biserica luĭ D-ḑeŭ și nu merit numele de Apostol. Ast-fel umilința este păzitórea dreptățiĭ și ocrotirea legiĭ, a credinței la lege. Omul umilit ḑice totdéuna: Caută, D-ḑeul meŭ, pre robul tĕŭ, că necontenit se rătăcește.

PSALMUL CXIX

Acest psalm și cele patru-spre-ḑece următóre aŭ pentru titlu *Cuvêntarea treptelor*; se póte traduce după ebreŭ: Cântarea înălțărilor, suișurilor; este tot acelaș sens. Dar ce

însémnă acest epigraf? Sunt póte mai multe de ḑece opiniuni diferite în privirea acestui subiect. Cele mai principale sunt în numĕr de trei: Cea d'întâiŭ ḑice că aceste cântări se cântaŭ la trei sĕrbători mari ale anului, Pasha, Pentecosta și Corturile, pentru că atunci din tóte părțile pământului sfânt, mergea saŭ, după stilul Scripturei, *se suiaŭ la Ierusalim*. Al doilea este că leviții cântaŭ acești psalmi pe treptele templului ce se pretinde că ar fi fost în numĕr de cinci-spre-ḑece, pentru că Iosif, ḑice că era cinci-spre-ḑece trepte de la tinda destinată femeilor, până la pórta cea mare a templului. Al treilea ḑice că aceste cântări fură cântate la finele captivității Babilonice, când Iudeii speraŭ a se reîntórce. Și resonul acestui sentiment este: 1) Că întórcerea din captivitate este caracterisată în multe părți prin termenul de *suire* saŭ *înălțare*. 2) Că textul acestor psalmi se explică fórte bine aplicându-l la acest eveniment Acéstă opiniune din urmă este cea mai aprobată de interpreți.

Alții sunt de părere că acești psalmi se cântă de peregrini când călĕtoreaŭ la Ierusalim pentru cele trei sĕrbători.

Cât despre autorul acestor psalmi, unii ḑic că este David, și că Iudeii din Babilon 'i-aŭ ales printre psalmii sântului rege, și cei mai apropiați cu situațiunea lor. Unii chiar cred că David luminat de o lumină profetică, 'i-aŭ compus în vederea captivității și a isbăvirii Iudeilor. Alții pun timpul compunerei lor la timpul finirei captivității, și nu arată autorii, dar ei susțin că aceștia eraŭ ómeni inspirați. Este atâta raport între acești psalmi și starea Iudeilor în timpul captivității lor, că mai nu este cu putință de a nu vedea acest eveniment și urmările sale. Dar s'aŭ putut fórte bine saŭ ca David să le fi profetisat saŭ ca să fi compus acești psalmi în împrejurări ce se aseměnaŭ fórte mult cu starea Iudeilor captivi la Babilon.

Sfinții părinți aŭ luat acești psalmi în sensul moral și

aŭ vĕdut învĕţăturĭ excelente pentru a înălţa sufletele la virtute şi a le înainta în căile mântuireĭ. Eĭ nu s'aŭ îndoit chiar că acesta e sensul propriŭ şi literal al acestor psalmĭ. Ceea-ce nu împedică pre câţi-va dintre eĭ, maĭ cu sémă sf. Chrisostom, de a le aplica şi la Iudeiĭ captivităţiĭ. La socotinţa acestuĭ sf. doctor, ne fixăm pentru explicarea acestor psalmĭ: ceea-ce presupune că se găsesc douĕ sensurĭ literale, unul aplicabil la Iudeiĭ din Babilon şi altul la credincioşiĭ din tóte timpurile.

Nu trebue să uităm că acest cântec treptat saŭ cântarea treptelor, nu este acelaş lucru cu *psalmul treptat.* Cuvêntul *cântare* înseamnă că aceste bucăţĭ de poezie se executaŭ numaĭ cu vocea şi pe instrumente.

Inainte de a intra în explicarea acestor cântărĭ, nu pot să mĕ opresc de a nu aduna unele din cugetările Sf. Augustin asupra acestuĭ titlu: *Cântarea treptelor*; sunt tóte în sensul moral şi spiritual, dar ele sunt şi maĭ analóge cu natura acesteĭ lucrărĭ. Este vorba, ḑice el, *de a sui,* a ne *înălţa.* Ştim de unde plecăm: din acéstă vale a plângerilor, dar nu cunóştem de-o-potrivă şi termenul la care aspirăm, căcĭ după Apostolul, ochiul nu l'a vĕḑut, urechia n'a auḑit şi inima omuluĭ n'a înţeles aceea ce D-ḑeŭ pregăteşte pentru aceĭ ce'l iubesc.

Noĭ n'am putea să ne *suim* la acéstă înălţime dacă nu ne-ar fi făcut cale Iis. Chr., dacă el n'ar fi unit cele douĕ extremităţĭ, căcĭ aŭ fost în valea plângerĭ în cursul vieţeĭ sale muritóre, a fost umilit, bătut, scuipit, crucificat; dar nu era maĭ puţin cuvêntul luĭ D-ḑeŭ şi l'a înălţimea acestuĭ munte trebue să îndreptăm paşiĭ noştri. Exemplele sale trebue să ne servéscă de grade pentru a ajunge la divinitatea sa.

Orĭ-cine nu va începe maĭ întâiŭ a se umili cu Iis. Chr. nu se va înălţa nicĭ-o-dată la înălţimea luĭ Iis. Chr. Ceĭ douĭ discipolĭ carĭĭ voiaŭ să şadă pe lângă Iis. Chr. întru împărăţia sa, nu ştiaŭ calea care conduce acolo, de

aceea Iis. Chr. îĭ întreba dacă pot bea paharul ce 'i-s'a preparat, și'ĭ chemă la umilințele sale, de a le face parte de gloria sa. Acel ce voește să se *înalțe*, trebue mai întâiŭ să despreţuéscă tóte lucrurile pământeștĭ, și să nu facă nicĭ un caz de fericirea secoluluĭ, să nu pue speranța sa în folósele temporale, să nu se supere de necazurĭ și să nu gândéscă de cât la D-ḍeŭ urmând luĭ Iis. Chr.

Sf. Chrisostom învață tot ast-fel în capul primuluĭ *imn al treptelor*. De voițĭ să suițĭ aceste trepte, lepădațĭ mândria și plăcerile pământeștĭ, luațĭ un fel de viéță muritóre și aspră, nu vĕ amestecațĭ cu afacerĭ lumeștĭ. Iată primul grad. Vedeți înălțimea ceruluĭ, știțĭ că timpul este scurt, că momentul morțiĭ este nesigur, nu întârziațĭ, nu amânațĭ convertirea vóstră.

VERSURILE 1, 2.

Către Domnul când m'am necăjit am strigat și m'a audit. Dómne izbăvește sufletul meŭ de buzele nedrepte și de limba vicléně.

Se presupune că sunt Iudeiĭ în prada cuvintelor rĕutăcióse ale Babilonenilor, implorâ aicĭ protecțiunea Domnuluĭ contra acestor limbĭ rele. David s'a găsit în acelaș pericol; ast-fel, psalmul a putut să fie compus de acest profet și aplicat apoĭ la situațiunea Iudeilor și captivității.

Ebreul ḍice: izbăvește sufletul meŭ de buza minciuneĭ; este acelaș sens. Nu este vorba aicĭ de cuvinte injurióse saŭ calomnióse, dar de cuvinte pline de vicleșug și potrivite anume pentru a seduce pre ceĭ simpli și a induce în eróre pre ómeniĭ bunĭ. Ispita cea maĭ periculósă, ḍice St. Chrisostom, pentru că viclénul varsă otrava sa, prefăcênd vorba unuĭ amic.

MEDITAȚIUNI

Care este acea limbă vicléně, întrébă Augustin? Aceea care se prefăce a da un sfat bun, și are meșteșugirea rĕutăciósă a vĕtăma. Nu îndrăznește a se scula contra Evangelieĭ, se pare chiar că o cinstește, o înalță; dar când găsește ómenĭ cu bună-voință, cariĭ 'șĭ propun a'l urma după literă, le face greutățĭ, îĭ întrébă dacă se pot merge

pe cale așa de lunecósă, și dacă se citéză exemplele sfinților. Aceea este rar, rĕspund limbele viclene; cu greŭ veți putea duce acelaș fel de viéță; acești ómeni extraordinari aŭ reușit, dar nu vĕ sumeți că veți avea acelaș succes. Amici mincinoși, rĕspunde Fer. doctor, mai bine declarați rĕboiŭ pe față Evangheliei și Sfinților. Atunci următorii evangheliei și ai sfinților ar respinge cuvintele vóstre și v'ar privi ca pe niște profani, ca inimici ai lui D-dĕu și ai lui Iis. Chr., pe când părêndu-se că laudă viéța creștină, târâți pre cei ce vĕ ascultă în calea perdĕrei. Cât de important este, încheie același Sf. părinte de a striga în mijlocul acestor amici falși: *Dómne izbăvește sufletul meŭ de buzele nedrepte și de limba vicléană.*

Tabloul ce ni'l zugrăvesce Fer. Augustin este critica secoluluĭ în care viețuim. Pe timpul sĕŭ se cinstea Evangelia; autoritatea luĭ Iis. Chr. și a sfinților Apostoli era onorată pretutindenea; și n'avea să se témă de limbe viclene, care să clevetéscă creștinismul, pentru a vĕrsa otrava rĕutățiĭ lor. Astădi este mai îndrăsnéță lumea, atacă pe față religiunea pentru a o stinge dintre creștini; inventéză dificultăți, nu asupra sublimității și excelenței creștinismuluĭ! dar asupra acelor ce se află în sine însuși, asupra principiilor sale, asupra dovedilor sale, asupra stabilireĭ sale, asupra misterilor sale, asupra sfintelor cărți care ne învață. Ore pe timpul Fer. Augustin ómeniĭ, mult mai aprópe de cât noi de origina acesteĭ religiuni, nu putea să se asigure tot așa de bine ca și noi, dacă ea este adevĕrată saŭ falșă? Ore lumea de atunci n'avea atâta interes ca și noi, a exmina, dacă cultul acest sublim în dogmele sale și modest în morala sa, era stabilit pe fundamente solide? Insuși Fer. Augustin era el un netrebnic? nu combătuse el mult timp doctrina creștinilor și a ortodoxilor? pasiunile sale nu eraŭ ele destul de tarĭ pentru ca să'l ție în necredință dacă n'ar fi fost încredințat că Is. Chr. și Evanghelia sa eraŭ adevĕruri necontestate? *Autoritatea luĭ Iis. Chr. dicea el, este așa de mare că păgâniĭ chiar nu îndrăsnesc a'l ataca*, și se póte dice de secolul nostru că autoritatea luĭ Iis. Chr. este așa de mică printre ómeni, că prea puțini creștini îndrăsnesc a'l apăra. Iată noianul în care ne-aŭ aruncat relele moravuri, cărțile rele, filosofia rea, conversațiunile rele, exemplele rele. Ah! Dómne, noi trebue să

ḍicem astăzĭ, izbăvește-ne nu numaĭ de limba vicléně, dar de limba necredinciósă, hulitóre, diavolésc̆ă, care a viclenit contra ta și contra Christosuluĭ tĕŭ.

VERSURILE 3, 4.

Ce se va da ţie și ce se va adăoga ţie spre limba vicléně? Săgeţile celuĭ puternic sunt ascuţite cu cărbuni pusniceștĭ.

In textul ebreŭ se citește: *Ce'ţĭ va da, ce'ţĭ va adauga limba vicléně? Săgeţile ascuţite ale puterniculuĭ cu cărbuni de ienupere.* Fer. Ieronim a tradus numaĭ puţin primul vers cum este în Vulgata, pentru că cele două verburĭ pot fi luate în forma pasivă se va da, *ce se va opune.* Formula *dare et opponere* este familiară ebreilor pentru a face un jurământ și o rugăciune. Acésta să'mĭ facă D-ḍeŭ și să'mĭ sporéscă etc. Sensul este aicĭ acelaș orĭ că se întrebuinţéză activul, ca în ebreŭ, orĭ că se pune la pasiv, ca în versiunile nóstre; căcĭ a ḍice: Ce'ţĭ va ḍice și ce'ţĭ va adauga pentru limba vicléně? Este tot una cu ce ḍice. Ce'ţĭ va da, ce'ţĭ va adauga (D-ḍeŭ) O! limbă vicléně? și tótă frasa acésta însemnéză *ce veĭ câștiga tu?*

Versul următor este ca un rĕspuns la acéstă întrebare. Rĕsplătirea ta va fi de a fi pătruns de o mână puternică, cu săgeţĭ ascuţite și aprinse ca niște cărbuni arḍĕtorĭ. Ebreul ḍice cărbuni de enupere, pentru a însemna focul violent a acestor cărbuni; căcĭ focul de enupere este fórte arḍĕtor. Ceĭ LXX aŭ pus lucrul figurat, în loc de figură. Cred că cuvêntul *pusniceștĭ* este tot una, cu cărbunii singurătăţiĭ, ceea ce se apropie maĭ mult de *enipere* care este un arboraș comun în locurile deșerte.

Ceĭ LXX pun Ἐρημικοῖς, *solitariis,* Se amintește de *cărbuni* orĭ pentru a însemna activitatea acestor săgeţĭ, orĭ pentru că ceĭ vechĭ slobozéŭ adese-orĭ săgeţĭ aprinse. Aceste două versurĭ enunţă decĭ o amenințare saŭ o profeţie contra limbilor viclene.

Alţĭ interpreţĭ traduc: Ce se póte adăuga la o limbă plină de vicleșug? ea este ca niște săgeţĭ ascuţite, slobozite de un om tare, și însoţite de cărbuni aprinșĭ. Alţiĭ voesc, ca profetul să se apostrofeze pre sine. Ce rĕŭ ţi se póte întêmpla din partea acestor limbĭ viclene? Ele vor fi în prada săgeţilor slobozite de o mână puternică și aprinsă ca niște cărbuni. Alţiĭ pun apostrofuł în gura luĭ D-ḍeŭ ca vorbind poporuluĭ sĕŭ, și ḍicênd: Ce poţĭ tu să opuĭ acestor gurĭ rele? Dar aștéptă momentul rĕsbunărĭĭ mele; atuncĭ voiŭ slobozi săgeţĭ ascuţite și aprinse contra acestor vicleni. Fer. Augustin înţelege prin săgeţĭ cuvêntul însufleţit de dragoste și prin cărbuni aprinșĭ, autoritatea exemplului. El voește să învețe pre poporul sĕŭ ca singurul remediŭ ce trebue să'l întrebuinţeze contra acestor limbĭ rele, de care vorbește profetul; este caritatea și

exemplul bun, asupra cărora cel dator spune ceva prea edificator. Dar se pare că sensul cel mai natural și mai conform cu textul ce se póte da acestor versuri, este acel al versiunei nóstre.

MEDITAȚIUNI

Ce câștigă intriganții prin tóte cuvintele lor înșelătóre? Este greu ca ómenii să nu cunóscă mult timp vicleniile lor, și când ei sunt descoperiți, nimic mai urît de cât rolul ce 'l jócă în lume. Este o dreptate naturală care nu se stinge nici-o-dată în societăți; intriganții sunt adese-ori desfrânați, stricați, inimici chiar ai lui D-ḍeu și ai religiunei; dar se jenéză de dreptate, cel puțin în public și recunoscuți ast-fel sunt urmăriți. Dar acéstă judecată a lumei nu este de cât ca o scânteie din aceea ce provedința izbândește curênd saŭ mai târḍiu contra acestor suflete viclene, cari întorn tot meșteșugul lor a surprinde și a amăgi pre semenii lor. Din șapte lucruri, care după Înțeleptul sunt urîte lui D-ḍeu, sunt patru pe séma celui viclén: limba vicléna, inima care urzește uneltiri urîte, mărturia mincinósă, și acel ce séména discordia între frați.

Să nu ne mirăm de săgețile ascuțite și de aceste focuri arḍétóre. pre care Domnul trebue să le slobóde contra acelor vicleni. D-ḍeu este adevĕrul în ființă și acel ce împrumută masca adevĕrului, pentru a acredita minciuna, lovește întru cât-va ființa lui D-ḍeu; el trebue să se aștepte dar la tóte rĕzbunările sale. Vai de inima vicléna, ḍice Sf. Spirit, vai buzelor nedrepte și pĕcătosului care merge pe două drumuri!

VERSUL 5, 6, 7.

Vai mie că memoria mea s'a îndelungat, sălăsluitum-am cu sălașele lui Chidar. Mult a nemernicit sufletul meu. Cu cei ce uraŭ pacea eram făcĕtor de pace. Când grăiam lor, se lupta cu mine în zadar.

Ebraiștii traduc: Hei! am fost esilat în țara lui Mesech, și unii înțeleg Asia în general, alții Etruria, alții Armenia, alții Sciția. Cei LXX n'aŭ vĕḍut de cât un esil prelungit; căci cuvêntul ebreu: משך însemnă a *prelungi*, a *trăgăna*, și Sf. Ieronim traduce așa: Heu mihi, quia peregrinatio mea prolongata est!

Cred că trebue a se ține de acest sens. Cât pentru țara lui

Cedar este Arabia petrósă ce o stăpânea Nabuchodonosor și unde a trimis neapărat o parte din captiviĭ sĕĭ. Ebreul ḑice: *Am locuit cu corturile luĭ Cedar* pentru că aceste popóre locuiaŭ sub corturĭ.

Textul ebreŭ în divisiunea sa unește finitul primuluĭ nostru vers cu începutul celuĭ de al doilea și ḑice: Sufletul meŭ a rĕmas mult timp cu aceĭ ce sunt inimicĭ aĭ păciĭ; apoĭ, eram făcĕtor de pace, și când vorbém de pace eĭ nu se gândéŭ de cât la rĕsboiŭ, cuvênt după cuvênt: Eŭ iubitor de pace, și când vorbém, eĭ la rĕsboiŭ. Versiunile nóstre se împacă cu tot cuvêntul acesta; nu este vorba de cât de a presupune sfêrșitul primuluĭ vers, unit cu începutul celuĭ de al doilea; și cât despre aceste porniri de rĕsboiŭ, ele sunt exprimate prin cuvintele: *eĭ mĕ atacaŭ fără dreptate*; și fără dreptate se înțelege în de ajuns, pentru că acel ce vorbește era iubitor de pace.

Aceste versurĭ convin decĭ Iudeilor din Babilon; dar ele aŭ putut să convie și luĭ David, care a fost așa de mult timp fugar, și care orĭ-cât de iubitor de pace era, a suferit necazurĭ nenumĕrate din partea inimicilor păciĭ, precum Saul, Doeg, Absalon, Achitophel, Semei, Achis și alțiĭ.

In fond aceste versurĭ și chiar tot psalmul ne-ar fi puțin folositóre, dacă noĭ n'am considera aceste plângerĭ ale luĭ David saŭ ale Iudeilor din captivitate ca o figură a stăreĭ de tulburare, de strâmtorare și de miserie în care suntem pre pământ, ceea ce aŭ vĕḑut și explicat sfinții Părinți.

MEDITAȚIUNI

Sf. Chrisostom ḑicea poporuluĭ sĕŭ: Dacă Iudeiĭ aŭ dorit cu atâta căldură de a revedea Ierusalimul, care trebue să fie sentimentele nóstre în privirea patrieĭ creștine? Dacă eĭ s'aŭ plâns că locuesc cu barbariĭ, care este starea dreptților, cariĭ se găsesc chiar pre pământ cu ómeniĭ fără dreptate, fără moravurĭ, fără religiune? Dacă acești Ebreĭ aŭ simțit tótă greutatea uneĭ captivități de șapte-ḑecĭ de anĭ, credem că viéța nóstră de și adese-orĭ maĭ scurtă de cât acéstă captivitate, este totdéuna maĭ lungă în așteptarea în care suntem a Ierusalimuluĭ Sfânt și Etern ce ni s'a promis. Dacă acești ómenĭ din legea veche, eraŭ pacificĭ printre națiunile sĕlbatice, inimicĭ aĭ păciĭ cu ómenĭ pacificĭ.

Óre am uitat noĭ că Iis. Chr. ne-a trimis ca mieĭ în mijlocul lupilor și ne-a poruncit a fi proștĭ ca porumbeiĭ?

Acest psalm aplicat la patimile nóstre, cuprinde o învĕțătură însemnată. Acel care a suferit tirania, póte ḑice cu Profetul: Ah! Dómne, în tulburarea ce întărîtă în mine

patimile mele, strig către tine: *audĭ umila mea rugăciune.* Isbăvește-mĕ de acești inimicĭ casnicĭ, carii 'mĭ spun minciunĭ, carii 'mĭ vorbesc pentru a mĕ tîrî în căile rătăcireĭ. Heĭ! Ce aș putea să aștept de la ușurința cu care cred sfaturile primejdióse ale patimilor? După ce le-am urmat, mĕ vedeam sfâșiat de mustrărĭ maĭ pĕtrunzĕtóre de cât săgețile cele maĭ ascuțite; mĕ simțeam aprins de un foc, care mistuește tóte facultățile sufletuluĭ meŭ; și apoĭ o D-deul meŭ! ce aș putea să aștept de la tine, dacă nu o judecată înfricoșată și tóte lovirile dreptățiĭ tale cea îngrozitóre.

Ah! de mult viețuesc departe de tine, Dómne, locuesc cu acești inimicĭ crudĭ aĭ mântuireĭ mele. In deșert aș voi să mĕ împac cu eĭ; ar fi a da un noŭ rĕsboiŭ. Singurul lucru ce 'mĭ rĕmâne, este a mĕ lupta; dar nu pot, Dómne, să mĕ mândresc cu nicĭ o izbândă în acéstă luptă de nu 'mĭ veĭ da ajutor puternic. Rĕsboiul contra patimilor mele să fie decĭ prima tréptă, care mĕ înalță către tine; Iis. Chr. fie povĕțuitorul meŭ, sfânta cruce pe care o cinstesc astădĭ, să fie stégul meŭ, și sângele sĕŭ prețios, să vindece rănile mele, dacă slăbiciunea mea, nepriceperea mea, îndrăsnéla mea, mĕ expun încă la săgețile inimicilor meĭ.

PSALMUL CXX

Până la Psalmul 133 inclusiv, nu este necesar de a explica titlul, pentru că este tot *Cântarea treptelor* de care am vorbit în psalm 119. Totuși, fiind-că în treĭ din acești psalmĭ sunt adăugirĭ, se va vorbi cu tóte că ele nu sunt însemnate. Litera psalmuluĭ presintă în cele douĕ versurĭ d'intâiŭ, starea unuĭ om în strâmtorare, și în cele l'alte șase profetul îl mângâe în speranță de a dobêndi protecțiunea Domnuluĭ. Acest psalm a putut să convie luĭ David persecutat și prin imitațiune Iudeilor în captivitate. Sf. Chrisostom îl aplică încă la acest popor și găsește o visterie de învĕțăturĭ pentru credincioșĭ.

VERSURILE 1, 2.

Rădicat-am ochiĭ meĭ la munțĭ, de unde va veni ajutorul meŭ. Ajutorul meŭ de la Domnul cel ce a făcut cerul și pământul.

Ierusalimul era pe un munte, saŭ maĭ bine între munțĭ; Iudeiĭ captivĭ la Babilon se înturnaŭ către acest oraș, pentru a se ruga cum se vede în Daniel. Aceștĭ ómenĭ nenorociți se mângâiaŭ ne apărat câtva timp, că le va veni ajutor din acea țară, obiectul dorințelor lor; dar eĭ reintrară în interiorul lor, și vĕdură că nu trebue să nădăjduiască de cât în D-ḑeŭ. Se maĭ póte înțelege prin munțĭ tótă puterea omenéscă, cărea ar fi putut sĕĭ ocrotéscă. Eĭ ḑic în Ieremia: Ne întórcem către tine, Dómne, care eștĭ Dumneḑeul nostru. Tóte dealurile eraŭ amăgitóre și mulțimea munților putea să ne amăgéscă. Mântuirea luĭ Israil nu este adevĕrată de cât în Domnul. Acéstă explicațiune a celor douĕ versurĭ dintâiŭ este fórte naturală. Alțiĭ ḑic: Am ridicat ochiĭ meĭ la munțĭ de unde 'mĭ va veni ajutorul; dar acest ajutor nu mi se va da de cât de Domnul, care a făcut cerul și pământul. Acest sens este iarăși prea plăcut și primește cea maĭ mare parte din interpreți. Uniĭ traduc: m'am pus ca pe o înălțime de munte, am privit în tóte părțile, să vĕd de'mĭ vine ajutorul; dar am recunoscut, că totul trebue să aștept de la Domnul. Acéstă versiune care dă un înțeles bun, nu se împacă cu tóte acestea așa de exact ca cele-l-alte cu textul.

Sunt carii traduc ebreul prin viitor: Ridica-voiŭ ochiĭ meĭ. Acest text este susceptibil și de trecut și Fer. Ieronim 'l traduce ca și ceĭ LXX.

MEDITAȚIUNI

Un om saŭ maĭ mulțĭ exilați din patria lor, vorbesc aceste versurĭ. Eĭ doresc a se înturna în țară; cu tóte acestea pun în rugăciunea lor un cuvênt care ar trebui să 'ĭ mângâe mult, și dacă eĭ 'ĭ-aŭ pătruns tótă întinderea, locuința în patria lor ar fi putut să li se pară indiferentă. Acest cuvênt este că D-ḑeŭ a făcut cerul și pământul. Prin urmare pretutindenea este stăpânirea sa, orĭ unde, este sub ochiĭ și sub protecțiunea sa. Este una din bólele spiritului omenesc de a uni fericirea cu climatul cutare saŭ cutare, se devotéză cine-va patrieĭ, când este stabilit; dar în acéstă patrie se devotéză și luĭ D-ḑeŭ maĭ mult; și când D-ḑeŭ lipsește pre cine-va de acéstă patrie, el are folosul de a fi numaĭ al luĭ și de a nu gândi de cât la patria eternă, de unde nu va putea nicĭ-o-dată fi exilat.

Dorința acestei patrii trebue să ne atingă și să o céră suspinele nóstre. Se întêmplă câte odată, ḑicea fer. Augustin, că se găsește mai bine într'un pământ strein, decât în patria sa proprie; că întêlnește aicĭ mai mulți amicĭ și ómenĭ onești; că este mai puțin expus la supĕrărĭ; că se bucură de o liniște mai mare. Dar aceste bunurĭ n'aŭ loc în exilul în care ne aflăm, în raport cu puterea cerésca. Acésta nu oferă decât bunurĭ amicilor și drepților; în comparațiune cu ea totul este aicĭ jos, nevoe, muncă, înșelăciune și rĕutate. După ea și pentru ea trebue să suspinăm noĭ. D-ḑeŭ a făcut, este adevĕrat, cerul ce 'l vedem și pământul pe care locuim, dar el a făcut mai mult cerul cerurilor de care ne bucurăm și unde el rĕspândește tóte darurile bogăției sale. Să suferim cu răbdare exilul nostru și ridicăm ochiĭ noștri către locuința, care trebue să ne reunéscă cu D-ḑeŭ, părintele nostru și cu Iisus Chr. rĕscumpĕrătorul nostru, cu sfinții, amicii și frații noștri.

VERSURILE 3, 4.

Să nu daĭ întru clătire piciorul tĕŭ, nicĭ să dormiteze cel ce te păzește. Iată nu va dormita, nicĭ va adormi cel ce păzește pre Israil.

Profetul se crede că vorbește aicĭ aceluia saŭ acelora, cariĭ aŭ vorbit în cele două versurĭ dintêiŭ saŭ mai bine aceiași persónă e încurajată în acest cuvênt, care este parte în dorinți și parte în afirmațiunĭ și în promisiunĭ. *Să te susțină* (Domnul) *să nu lase să cadĭ saŭ să rătăcești în cale*; pe urmă simțindu-se plin de încredere: *nu* ḑice el, *Domnul care te păzește nu va dormita*, el schimbă apoĭ acelaș rĕspuns: *Nu, acel ce păzește pre Israil nu va dormita*, cu atât mai puțin nu va adormi. Tóte acestea precum se vede sunt în stil metaforic, pentru a ḑice, că Domnul păzește pre poporul sĕŭ, că priveghia asupra luĭ, și că nu'l va lăsa fără ocrotire.

Ebreul pune primul vers la viitor. Cu tóte acestea Fer. Ieronim traduce iarăși prin non det commotionem etc. Ceĭ treĭ interpreți grecĭ, Aquila, Theodotion și Symmaca iarăși aŭ vĕḑut optativul; dar nu știŭ pentru ce aŭ pus a doua persónă. *Să nu daĭ întru clătire* etc. Ceĭ LXX, ediția Vaticanuluĭ, fac asemenea; dar acele din manuscriptele de Complot pun a treia persónă, μὴ δώῃ Fer. Augustin și Sf. Chrisostom aŭ urmat cetirea persóneĭ a doua, care nu se împacă cu textul ebreŭ, cu tóte că dă iarăși un sens bun.

Aceste cuvinte *nu va dormita, nu va adormi*, urmézā întru cât-va mersul somnuluĭ. Incepe mai întêiŭ a dormita, apoĭ se cufundă

într'un somn profund. Pentru a zugrăvi protecțiunea divină, ar fi fost 'mi pare, mai natural de a pune somnul înaintea adormitărei și a ḍice: Domnul nu va *adormi* și departe de a dormi el nu va dormita nicĭ-o-dată. Traducțiunea germană, fără a fi autorisată, urmézā acest ordin și se îndepărtézā prin urmare de text. Cred că Fer. Augustin dă o explicare bună de rêndul în care a pus profetul aceste două cuvinte. El a venit să compare saŭ să opue pre Domnul ómenilor; aceștia *dormitézā* óre cum în timpul vieței lor, orĭ din causa slăbiciuneĭ lor naturale, orĭ pentru că se intereséză puțin de ceea ce atinge pre semeniĭ lor. Eĭ adorm în momentul morții și Scriptura singură numește mórtea *somn*. Dar Profetul asigură, că Domnul, care păzește pre Israil, nu este supus nicĭ *dormitărei*, adică a deveni slab și neputincios, nicĭ *adormirei*, adică a muri ca ómeniĭ.

MEDITAȚIUNI

Orĭ cine ar voi să aibă în lumea acésta sprijinitorĭ, carĭ să nu fie supușĭ nicĭ a ne uita, nicĭ a ne lipsi, carĭ să fie totdéuna cu luare aminte la interesele nóstre, și mórtea să nu ni-ĭ pótă lua. Aceea este cu neputință, de aceea ne amăgim necontenit în speranțele nóstre. Profetul dă poporuluĭ sĕŭ un protector totdéuna cu luare aminte, și totdéuna în ființă; este însușĭ D-ḍeŭ, părintele tuturor ómenilor, și ființă nemuritóre, el păzește pre Israil, și adevĕratul Israil, carele este omul plin de credință, știe bine în ce consistă acéstă protecțiune a luĭ D-ḍeŭ, ea se întinde la tóte trebuințele nóstre; el se îngrijește adesea orĭ prin mijlóce, carĭ ne sunt une-orĭ necunoscute, dar care sunt fórte reale și eficace. El privighéză maĭ cu sémă a ne feri de căderĭ, în calea mântuireĭ, și noĭ simțim acest dar, cu atât maĭ bine cu cât avem maĭ multă cunoștință de slăbiciunea nóstră și de ticăloșia nóstră. După întruparea cuvêntuluĭ, cea maĭ mare minune ce D-ḍeŭ lucréză între ómenĭ, este sfințirea lor. Un sfânt este un om pe care D-ḍeŭ 'l păzește cu îngrijirile ce ne este cu neputință a le cunóște cu deamăruntul și ale apreția după dreptate. Cu cât acest sfânt este ascuns, cu atâta trebue să încheiem că ochiul luĭ D-ḍeŭ este asupra luĭ, pentru că acest ochiŭ etern îl cruță de pericole nedespărțite de slavă. *D-ḍeŭ păzește atunci pre Israil*, adică, după etimologia cuvêntuluĭ, *Omul îmbrăcat cu puterea luĭ D-ḍeŭ*, și este îmbrăcat cu acéstă putere numaĭ

pentru că D-ḑeŭ este cu el; și D-ḑeŭ este cu el, pentru că se ascunde de lume, pentru că este mort lumiĭ și îngropat cu Iis. Chr.

VERSURILE 5, 6.

Domnul te va păzi, Domnul este acoperământ ţie, peste mâna ta cea dréptă. Ḑiua sórele nu te va arde nicĭ luna nóptea.

La primul vers ebreul ḑice: Domnul este umbra ta peste mâna ta dréptă, ca să ḑică că D-ḑeŭ acopere umbra sa partea principală a corpuluĭ; versiunile nóstre exprimă acelaș sens.

La al doilea, acest text pune: *Sórele nu te va bate*, în loc de *nu te va arde*, și acelaș verb servește și la lună, care însémnă maĭ cu sémă rĕcéla de cât căldură, pentru că este destinată a lumina în timpul nopţiĭ. Se atribue prin urmare termenul *arde* friguluĭ ca și călduriĭ. Dovadă acest loc din facere; *Ars am fost ḑiua și nóptea de sóre și de ger.*

Sensul Profetuluĭ este deci că D-ḑeŭ păzește pre poporul sĕŭ în tot timpul, să 'l acopere cu protecţiunea sa, că el va depărta de la dênsul căldurile excesive ale ḑileĭ și frigul nopţiĭ. Póte că face alusiune la stâlpul care păzea pe Israilteni în deșert, 'ĭ apăra de arșiţa sóreluĭ în timpul ḑileĭ și 'ĭ lumina, póte că 'ĭ și încălzea nóptea. Aicĭ e o metaforă destinată a arăta întinderea protecţiuneĭ divine. Sf. Chrisostom înclină numaĭ puţin a crede, că Iudeiĭ la întórcerea lor din Babilon, fură protejaţĭ de D-ḑeŭ, într'un mod strălucit, așa că a fost evenimente, care aŭ întrecut ordinea comună a naturiĭ. Ar fi sigur, că eĭ fură în adevĕr scutiţĭ de fóme, sete și arșiţa sóreluĭ, dacă locul ce se citéză din profetul Isaia, privește după literă acéstă întórcere: dar acest loc se maĭ află și în apocalipsis și se pare că privește starea dreptilor în cer. Fer. Ieronim înţelege aceste *arderĭ ale sóreluĭ* de fericire și aceste influenţĭ ale lumiĭ de nenorocire. D-ḑeŭ protejă pre aĭ sĕĭ contra pericolelor ce li se întêmplă stăreĭ lor, fie bună fie rea.

MEDITAŢIUNI

Aceĭ ce se devotéză la serviciul luĭ D-ḑeŭ aŭ a se lupta cu douĕ felurĭ de inimicĭ, aprinderile patimelor lor și trândăvia rĕceleĭ lor. Este greŭ a spune care este maĭ periculósă. Patimile pot să atragă în pericole marĭ, și rĕcéla póte să opréscă progresul celor maĭ marĭ virtuţi. Se păzește îndecomun de aprinderea patimilor, și nu este lovit de urmările rĕceleĭ. Ómeniĭ carĭĭ aŭ patimĭ marĭ, câștigă biruinţi însemnate, când sunt destul de credincioșĭ darului pentru a se lupta

eĭ însuși. Ceĭ netrebnicĭ cred că este de ajuns a face órecare silinți; aduc totdéuna pricinuirĭ pentru a se opri, pentru a se cruța, pentru a întêrdia. S'aŭ vĕdut mulțĭ pĕcătoși fórte înrĕutățiți devenind modele de sfințenie; dar prea puține suflete recĭ devin călduróse. Dragostea de D-ḑeŭ adese-orĭ înrîurește puternic asupra inimilor primitóre de întipărirĭ viĭ; le încălzește, le cuprinde, le transportă și asemenea ómenĭ devin sub conducerea sa penitenți strălucițĭ, și câte-o-dată Apostolĭ. Inimile recĭ și lâncede, fac adese-orĭ nefolositóre atingerile acesteĭ dragoste sfinte; și este o minune a harului când acest foc sacru se sălășluește întru ele. Trebue a le preface întru cât-va saŭ chiar a le distruge pentru a le da în schimb acéstă inimă nouă ce D-ḑeŭ a promis prin Profetul sĕŭ. 'Țĭ voiŭ da, ḑice el, o inimă nouă, voiŭ pune în tine un spirit noŭ, 'ți voiŭ lua inima ta de piatră, voiŭ pune în locul eĭ una de carne, și voiŭ așeḑa (fixa) spiritul meŭ în lăuntrul tĕŭ.

VERSUL 7.

Domnul te va păzi pre tine de tot rĕul, păzi-va sufletul tĕŭ Domnul.

Este o gradațiune în versurile acestuĭ psalm. Profetul ḑice că D-ḑeŭ păzește pre poporul sĕŭ pentru ca să nu cadă; 'l păzește pentru ca să'l feréscă de cursele inimicilor sĕĭ; 'l păzește ca să nu fie expus nicĭ la căldura ḑileĭ nicĭ la frigul nopțiĭ; 'l păzește pentru ca să fie ferit de tot rĕul și chiar de tot pĕcatul, pentru că el păzește sufletul sĕŭ. ceea ce e obiectul versuluĭ al 7-lea; că 'l păzește în tot cursul vieței sale; în fine că'l păzește pentru totdéuna orĭ pentru timp, orĭ pentru eternitate, ceea ce anunță versul al 8-lea și cel din urmă.

Puțin importă că versiunile latine pun *custodit* saŭ *custodiat* și că textul ebreŭ se exprimă la viitor; căcĭ tóte timpurile acele se găsesc în expresiunea ebraică și apoĭ un Profet ḑice totdéuna adevĕrul. Fer. Ieronim le întrebuințézĕ indeferent tus trele ca și versiunile.

Ebreul nu pune numele luĭ D-ḑeŭ la al doilea membru al acestuĭ vers; el ḑice numaĭ, Domnul păzește saŭ va păzi sufletul tĕŭ.

MEDITAȚIUNI

A găsi un sprijinitor pre pământ care să ne păzéscă de un singur rĕŭ, cum de fóme, de defăimare, de ură, de

batjocură, de silă, este ceva mult. Când se găsesc bine-făcĕtorĭ de soiul acesta, ne fălim cu o recunoștință fără margini și mărturisim acésta prin tóte mijlócele care sunt în puterea nóstră. Dar, 1) acești bine-făcĕtorĭ nu pot fi de cât uneltele providenței, și eĭ datorim a'ĭ mulțumi maĭ întâiŭ și maĭ presus de tóte; 2) Dacă acești bine-făcĕtorĭ nu pot să ne feréscă de rĕul care ne amenință, eĭ aŭ încă maĭ puțină putere a ne mângâia și a scăpa sufletul nostru de durerea care 'l róde. Dar Provedința divină nu se mărginește a ne apăra de un singur rĕŭ; ea se întinde la totul și când îngădue rele, ne ferește, de suntem în adevĕr credincioșĭ, de turburarea și de amărăciunea, ce ar urma lor. Maĭ mult încă, *păzește sufletul nostru*, 'l oprește pe marginea prăpastieĭ, 'l împiedică de a cîrti, 'ĭ dă putere nu numaĭ a suporta aceste rele, dar chiar a le iubi și a le pune înaintea bunătăților pământeștĭ. Pe martirĭ 'i-a ocrotit D-dĕŭ maĭ mult; eĭ aŭ pierdut viéța mărturisind credința, dar sufletul a rĕmas în sînul luĭ D-dĕŭ, și prigonitorĭĭ n'aŭ putut să'l forțeze în acel loc de scăpare. Sunteți păziți, dicea sf. Apostol Petru, prin puterea luĭ D-dĕŭ și pentru credința vóstră, pentru mântuirea care vi se va arăta în timpul din urmă. Iată în ce consistă protecțiunea luĭ D-dĕŭ asupra nóstră. Este vorba de mântuirea eternă, de moștenirea care nu este supusă nicĭ stricăciuneĭ, nicĭ se sfârșește, nicĭ se micșoréză, care se păzește pentru noĭ în cer.

VERSUL 8.

Domnul va păzi intrarea ta și eșirea ta, de acum și până în veac.

Ca și cum Profetul ar dice: Să te păzéscă D-dĕŭ în tótă viéța ta și în tóte faptele tale. Scriptura întrebuințéză dese-orĭ acéstă expresiune pentru a însemna tot ce omul face saŭ trebue să facă. Ebreul pune, în acest vers, eșirea înainte de intrare și nu știŭ pentru ce versiunile latină și grécă schimbă acéstă ordine. Textul arată obiectul psalmuluĭ, este eșirea din Babilon, și intrarea saŭ întórcerea în Iudea. Profetul dorește saŭ predice, că D-dĕŭ va apăra pre poporul sĕŭ orĭ eșind din captivitate, orĭ reintrând în patria sa, orĭ pentru timpul present, orĭ pentru timpul viitor. Sf. Chrisostom observă fórte bine că D-dĕŭ nu este ca protectorĭĭ ce se îngrijaște cine-va a-'șĭ procura în lume. Aceștia nu proteja totdéuna; cărările lor se schimbă totdéuna, din amicĭ zeloșĭ devin

inimicĭ cruḍĭ. Apoĭ se întêmplă în starea lor, în afacerile lor, atâtea prefaceri, că cu cea maĭ mare bunăvoinţă, se pune în neputinţă de a proteja. In D-ḍeŭ nicĭ o schimbare, nicĭ un capriţiŭ, nicĭ o refacere de putere saŭ de voinţă. Rĕmâne credincios, ḍice Apostolul, acelor cariĭ nu părăsesc închinarea sa şi dragostea sa.

MEDITAŢIUNI

Când omul se pocăeşte în adevĕr, ceea ce nu póte face de cât cu ajutorul haruluĭ, D-ḍeŭ păzeşte inima pentru a'l scóte din pĕcat şi pentru a'l face să intre în dreptate. Şi'l păzeşte încă maĭ cu deosebire când a venit timpul să iasă din acéstă viéţă, ca să intre în liniştea eternă. Dacă ómeniĭ ar avea credinţă, n'ar gândi de cât la aceste doue hotare, *eşirea* şi *intrarea*; a eşi din pĕcat şi a intra în dreptate, a eşi din servitutea lumiĭ şi a intra în libertatea fiilor luĭ D-ḍeŭ; a eşi din iubirea de sine şi a intra într'o împărtăşire strânsă cu D-ḍeŭ.

Acéstă credinţă le-ar arăta iarăşĭ, însemnătatea acestor cuvinte *a intra* în sine şi a eşi din turburarea desfătărilor deşarte, a intra în cunoştinţa ticăloşieĭ şi a eşi din îndeletnicirĭ cariĭ împedica de la acéstă cunoştinţă, a intra în mormênt prin cugetare adese la mórte şi a eşi cu ideea acesteĭ locuinţĭ pământeştĭ pentru a se înfăţişa înaintea judecăţeĭ luĭ Iis. Chr.

Scriptura se serveşte aşa des de aceste expresiunĭ *a intra* şi *a eşi* pentru a însemna tot cursul vieţeĭ nóstre, ca să ne facă în fine să ne amintim că nu este nimic statornic şi trainic în curgerea ḍilelor nóstre; ca noĭ să *intrăm* şi să *eşim*; ca să păşim neîncetat către ţintă; şi că copilul care intră în lume, se grăbeşte deja de a eşi. Aceste moḍurĭ de a vorbi n'aŭ loc în viéţa viitóre. Ea este numită *odihnă*, locuinţa statornică, cetate stătătóre, orĭ neînserată, izvor nesecat. Ast-fel este împărăţia *Aceluĭ ce Este*, care vieţueşte şi cârmueşte în vécul véculuĭ.

PSALMUL CXXI

In textul ebreŭ este *cântarea treptelor pentru David saŭ a luĭ David.* Numele acestuĭ rege profet nu este nicĭ în ceĭ LXX nicĭ în Vulgata. Totuşĭ acéstă cântare ar putea fi a luĭ David amintind saŭ gloria Ierusalimuluĭ sub David însuşĭ şi sub Solomon, saŭ restaurarea acesteĭ cetăţĭ, după întórcerea din captivitate; căcĭ cea maĭ mare parte din interpreţĭ maĭ véd aicĭ izbăvirea Iudeilor, şi Sf. Chisostom este de acéstă ideie, care corespunde cu litera. Dar trebuie a mărturisi că psalmul redus la acest eveniment ar presinta numaĭ o materie neînsemnată şi puţin instructivă; că litera chiar luată în întinderea termenilor, indică ceva maĭ sublim. Şi sfinţiĭ părinţĭ cu toţiĭ aŭ aplicat acest psalm la Ierusalimul ceresc şi la dorinţele ce trebuie să inspire orĭ-căruĭ credincios în timpul exiluluĭ sĕŭ pre pământ.

Fer. Augustin începe explicarea acestuĭ psalm prin cugetărĭ minunate asupra dragosteĭ divine. Tótă dragostea lucrătóre, ḑice el, nu póte fi într'o inimă fără a o trage, fără a o conduce; dar se cuvine a şti ce fel de dragoste este acésta. Dacă este aceea ce se lipeşte de lucrurile pământeştĭ, nu se póte înălţa către cer, este înlănţuită de pământ şi inima se târaşte pe el; dar dacă este dragostea divină, întinde aripile sale şi 'şĭ ia sborul către ţinta sa, care este D-ḑeŭ. Cu tóte acestea, fiind-că nu póte încă posedа acest unic şi suveran bine, plânge pre pământ, suspină după Ierusalimul ceresc şi acest sentiment îl expune Psalmistul în acest psalm aşa de demn de titlul sĕŭ, pentru că arată treptele prin care trebuie să ne suim.

VERSUL I.

Veselitu-m'am de ceĭ ce mi-aŭ ḑis mie: în casa Domnuluĭ vom merge.

Ebreul ḑice: Bucuratu-m'am în aceĭ, saŭ cu aceĭ, saŭ cu ocasiunea acelor carĭĭ ne-aŭ ḑis: Vom merge saŭ mergem în casa

Domnuluĭ. Traducerile exprimă acelaș sens, și este chiar maĭ analog ca vorbirea naturală de a ḑice : mi s'a spus de cât *eĭ mi-aŭ ḑis* când nu se spune încă cine sunt aceĭ ce ne-aŭ ḑis.

Se vede în acest vers veselia captivilor din Babilon la știrea întórcereĭ lor în țară, unde puteaŭ să vadă iarăși *casa luĭ D-ḑeŭ* și iată ce face nevoia, observă fórte bine Sf. Chrisostom. Inainte de captivitatea lor, acești Iudeĭ pângăreaŭ saŭ despreţuiaŭ templul luĭ D-luĭ. Lipsa lor cea lungă, unită cu jugul robieĭ, reînsufleți în eĭ sentimentele de dragoste pentru acéstă sfântă casă.

David a putut să cânte acest psalm, și să se bucure de fericirea de a pune Chivotul Domnuluĭ pe muntele Sionuluĭ. El a putut să se veseléscă când profetul Nathan ĭ anunţa că fiul séŭ va zidi un templu Domnuluĭ. Cu tóte acestea, litera psalmuluĭ rĕspunde maĭ bine cu întórcerea Iudeilor din Babilon, când profeţiĭ Daniel, Aggeŭ și Zaharia le vestiră sfĕrșitul acesteĭ lungĭ captivităţĭ.

MEDITAŢIUNI

Acéstă bucurie a Iudeilor din Babilon nu este de cât o slabă închipuire despre aceea ce trebuia să umple pre creștinĭ la buna-vestire, ce li s'aŭ adus prin Iis. Chr. și Apostoliĭ, de chemarea lor în Ierusalimul ceresc. Noĭ vom merge în casa luĭ D-ḑeŭ, trebuie să ḑică eĭ în tóte ḑilele vieţeĭ lor. Nu maĭ este un templu pământesc, un loc expus la furiile rĕsboiuluĭ saŭ la pustiirile timpuluĭ; este casa eternă a celuĭ prea Inalt, locuința statornică a îngerilor și a sfinților. Și cine sunt aceĭ însărcinaţĭ de D-ḑeŭ să nu dea acéstă făgăduință? Este Iis. Chr. care a grăit că *se duce să ne gătéscă loc, și că voia să fim cu el.* E Pavel trimisul luĭ Iis. Chr, care a ḑis că *pentru puțină strâmtóre* pre pământ, o neměsurată slavă ni se păstréză în cer. Este Petru, căpetenia Apostolilor care ne vorbește de moștenirea nestricăciósă, neschimbată și netrecĕtóre ce trebuie să așteptăm după ḑilele nemerniciel nóstre. Este întâiul martir Ștefan, care a vĕḑut cerul deschis și care 'și-a dat sufletul séŭ luĭ Iis. Chr. pentru că a fost primit de El. Este Apostolul cel iubit, care a vĕḑut cete nenumĕrate de sfinţĭ împrejurul tronuluĭ meluluĭ. Este acest nour de mărturiĭ pre care 'ĭ cinstește Biserica și cariĭ mărturisesc toţĭ despre acéstă patrie sfântă, unde tóte lacrimile nóstre trebuie să se șteargă: iată obiectul speranţeĭ și a bucurieĭ nóstre. Iudeiĭ întorcêndu-se în Ierusalim, nu eraŭ la sfĕrșit; eĭ eraŭ încă în valea lacrimilor; eĭ trebuiaŭ să se créḑă

exilaţĭ pentru că nu posedaŭ de cât închipuirea şi trebuiaŭ să aştepte încă momentul când se vor găsi reuniţĭ în sînul luĭ Abraam, părintele şi modelul lor.

VERSUL 2.

Stând eraŭ piciórele nóstre, în curţile tale Ierusalime.

In textul ebreŭ este: *în porţile tale, o Ierusalime!* este tot una cu: *în curţile tale* saŭ cu locul ce'ţĭ serveşte de intrare. Maĭ toţĭ interpreţiĭ traduc: *paşiĭ noştri eraŭ stabilĭ*, cum se vede în traducerile cele vechĭ; dar cea maĭ mare parte explică aceste cuvinte prin amintirea ce aveaŭ Iudeiĭ de locuinţa lor maĭ dinainte în cetatea sfântă, ceea ce nu ni se pare a da un înţeles potrivit. Oare să fi aşteptat aceştĭ captivĭ vestea întórcereĭ lor pentru ca să'şĭ amintéscă de fericirea ce avéŭ odinióră de a locui în Ierusalim? Oare acéstă amintire nu'ĭ ocupa de şépte-ḑecĭ de anĭ? Ore nu acésta 'ĭ făcea să privéscă cu neplăcere exilul lor? Uniĭ traduc prin viitor: *Paşiĭ noştri vor sta în curţile tale, o Ierusalime!* şi acest sens este fórte bun, pentru că descrie fórte bine veselia ce aveaŭ Iudeiĭ de a revedea patria lor. Dar ebreul indică cu deosebire imperfectul, din causa participiuluĭ *stantes* ce preceda. De alt-fel traducênd: *La vestea acésta, ni se părea că paşiĭ noştri s'aŭ oprit în curţile tale, Ierusalime*! se conservă tot înţelesul viitoruluĭ, tótă exactitatea litereĭ şi sentimentul pare a fi maĭ viŭ.

Adaug că aceĭ carĭĭ interpretă acest vers de amintirea Iudeilor, întâmpină douĕ greutăţĭ: întâia, că acest vers s'ar lega prea puţin şi fórte rĕŭ cu versul următor; care priveşte evident viitorul; a doua că, voind a aplica acest psalm la Ierusalimul ceresc, acéstă amintire nu póte avea loc, pentru că nu este credincios pre pământ care să'şĭ pótă aminti că s'aŭ bucurat vre-o dată de acéstă patrie fericită. Interpreţiĭ ḑic că înainte de pĕcatul luĭ Adam ne credeam la pórta aceleĭ locuinţĭ fericite, şi că acéstă amintire ocupă pre credincioşiĭ răpiţĭ de bucurie, că aŭ recăpĕtat acéstă fericire prin bine-facerea Rĕscumpĕrăreĭ. Acest comentar este de sigur prea puţin natural şi prea forţat, pentru că niciĭ unul din noĭ n'are o amintire personală de starea activităţiĭ primuluĭ nostru părinte. Fer. Augustin care nu înţelege psalmul de cât de Ierusalimul ceresc, nu vede iarăşĭ de cât viitorul în acest vers şi nu gândeşte la acéstă pretinsă amintire de starea inocenţeĭ.

MEDITATIUNI

Este prea adevĕrat că de la vestea rĕscumpĕrăreĭ nóstre adică, de la promulgarea Evangelieĭ, adevăraţiĭ creştinĭ se privesc ca stând deja în curţile Ierusalimuluĭ ceresc. Petre-

cerea nóstră este în cer, dice Apostolul; suntem împreună cetățenĭ cu sfinții și casniciĭ luĭ D-ḍeŭ. Nu trebuie să maĭ gustăm lucrurile pământuluĭ, ci numaĭ acele carĭ sunt maĭ presus de noĭ.

Fer. Augustin nu înțelegea cum se póte mărgini acest psalm la Ierusalimul pământesc. Óre póte fi vre un folos așa de mare, dice el, de a se așeza într'o cetate care nu póte să trăiască totdéuna, și care a fost sortită de a se sfărâma din temelie? Ce óre! Sf. Spirit să fi inspirat inimeĭ aprinse a Profetuluĭ numaĭ dorințĭ concentrate în acest Ierusalim care a ucis pre profeții cum 'l impută Iis. Chr.? Este mult adevĕr în acéstă observație. Ierusalimul era cel maĭ culpabil din tóte cetățile înainte de captivitate; el nu fu póte maĭ puțin în primiĭ anĭ aĭ restabilireĭ sale; dar câte secte se ridicară în sînul sĕŭ până în timpul luĭ Iis. Chr! câte crime necinstiră sacerdoțiul sub regiĭ Syrieĭ! câți apostolĭ părăsiră legea? In fine națiunea umplu mĕsura nedreptăților sale prin deicidul comis în persóna luĭ Iis. Chr. și prin furiile ce le desfășură contra Apostolilor și a primilor credincioșĭ. Un profet plin de spiritul luĭ D-ḍeŭ n'a putut să nu cunóscă aceste rătăciriĭ. Așa înălțând Ierusalimul, n'aŭ avut în vedere de cât Ierusalimul ceresc, saŭ n'a privit Ierusalimul pământesc de cât ca o umbră a aceluia ce s'a promis drepților și unde nu maĭ are loc fără-de-legea.

VERSUL 3.

Ierusalimul cel ce se zidește ca o cetate, a căruia împărtășirea luĭ este dimpreună.

Ebreul zice: Ierusalimul care este zidit ca o cetate legată împreună cu sine însăși; ceea-ce însémnă că tóte părțile sale făceaŭ un tot, saŭ ceea-ce este tot una, că acesta ar fi un oraș bine întocmit, unde tótă lumea ar găsi locul sĕŭ, și din care toți cetățeniĭ nu formaŭ de cât un popor. Acésta o exprimă și traducerile. Sf. Ieronim se servește iarăși de aceste expresiuni: Cujus participatio ejus; dar acest *ejus* este un ebraism și un pleonasm.

Aceĭ cariĭ explică acest psalm despre cucerirea munteluĭ Sion de către David, alungând pre Iebuseiĭ ce locuia în el, aŭ óre-care preferință asupra interpreților cariĭ nu vĕd decât restabilirea acesteĭ cetățĭ după captivitate. Căcĭ aceștia nu par a da o idee simplă despre acest oraș și de frumusețea sa, dicênd că va fi ca un oraș a căruĭ părțĭ vor fi tóte legate împreună; tóte cetățile sunt regulate ast-fel, altmintrelea n'ar fi cetățĭ, ci câmpiĭ depărtate saŭ lo-

curĭ de desbinare. Dar Ierusalimul, înainte de a cuceri David muntele Sionuluĭ, era locuit de un popor care avea atâtea interese diferite de ale ebreilor, și acest rege sfânt stabili ordinea, unirea și pacea. Tot ce se póte ḑice în favórea părereĭ care explică acest psalm la întórcerea din captivitate, este că, după ce se întórseră din familiile tuturor triburilor și tóte ajunseră la restabilirea Ierusalimuluĭ, acéstă cetate a trebuit a se arăta atunci ca un centru de unire pentru tótă națiunea.

MEDITAȚIUNI

Nu este nimic maĭ simplu de cât ideia Profetuluĭ, dacă ne fixăm la Ierusalimul ceresc. El se zidește în cursul vécurilor ca o cetate, și totul tinde la pace, la unirea și la fericirea de obște. Caritatea este legătura și Evangelia singura lege pe care o urmase. Petrele acesteĭ cetățĭ se taie și se lustruește pre pământ; ele nu se pun de cât în cer, care este locuința la care țintește toțĭ credincioșiĭ sĕĭ cetățenĭ. Când aŭ ajuns la acest hotar, toțĭ se bucură de fericirea prin privirea aceluiașĭ obiect, care este Ființa eternă; el se împărtășește tuturor și fie-căruia, așa că acel care este maĭ puțin înălțat în glorie, nu râvnesc acelor carĭ ocupă primele locurĭ, și acești d'întâiŭ în cinste nu desprețuesc pre aceĭ de sub dênșiĭ. Sunt *multe lăcașurĭ* în acéstă împărăție, dar nicĭ unul care să nu reverse plăcerĭ acelor carĭ sunt primiți.

Acéstă participare din acelaș bine de care vorbește Profetul, uimește pre Fer. Augustin. El consideră acest bine în nemutabilitatea sa și în eternitatea sa; nu póte fi de cât esența chiar a aceluĭ care este totdéuna aceea ce este, și pentru aceea Profetul vorbește dar de o cetate, unde trebue să se oprescă pașiĭ pentru totdéuna. Acéstă participare din acelaș bine, care este ființa luĭ D-ḑeŭ, întrece orĭ ce putere a spirituluĭ nostru, dar înalță în acelaș timp ideile nóstre și aprinde dorințele nóstre. Acel care primește partea unuĭ bine creat, se desgustă îndată, pentru că acest bine, orĭ cum ar fi, are defectele sale și pentru că póte peri la fie ce moment. Acel ce este admis a se bucura de ființa luĭ D-ḑeŭ, nu vede de cât perfecțiunile și nu se teme că acest bine 'ĭ va lipsi. Numaĭ sunt schimbărĭ, pentru că numaĭ este timp, pentru că este împărația eternităților. O! eternitate; cine te va pricepe, strigă Fer. Augustin, cine va face

inima omenéscă ca să privéscă cum reguléză eternitatea trecutul și viitorul, pe când ea însăși nu este nicĭ trecut nicĭ viitor?

VERSUL 4.

Că acolo s'aŭ suit seminţiele, seminţiele Domnuluĭ, mărturia luĭ Israil, ca să se mărturiséscă numeluĭ Domnuluĭ.

Se pare că în acest vers, *mărturia luĭ Israil* este luată pentru legea dată Israiltenilor și că se subînţelege *juxta* saŭ *secundum*; căcĭ, după lege, toţĭ Israilteniĭ trebuiaŭ să se ducă în fie-care an la cortul sfânt, pentru ca să serbeze cele treĭ sĕrbătorĭ ale Paștelor, Cincĭ-ḑecimeĭ și a Corturilor, la care se pare că face alusiune acest vers. Se vorbește aicĭ, ca și cum întórcerea din robie era făcută și tótă ordinea cultuluĭ divin fu pe deplin restabilită. S'ar maĭ putea aplica acest vers la dorinţa ce avea David de a zidi un templu în Ierusalim, ca să facă din acéstă cetate centrul religiuneĭ. Dar sensul spiritual este și maĭ conform cu litera, pentru că în cer trebue să se ducă tóte seminţiele luĭ Israil ca să bine-cuvinteze etern pre Domnul.

Acéstă repetire a cuvêntuluĭ *seminţiĭ* însémnă maĭ multe seminţiĭ, după stilul limbeĭ sfinte. Cu tóte acestea, fiind-că acest cuvênt nu este numaĭ repetat, dar că cuvêntul *Domini* este unit, se pare că acéstă repeţire arată maĭ cu sémă caracterul decât numĕrul seminţielor. După literă, ele eraŭ ale Domnuluĭ; putem alege din aceste douĕ explicaţiĭ.

MEDITAŢIUNI

Iată că ne suim în Ierusalim, ḑicea Iisus Chr. și fiul omuluĭ se va da Fariseilor și Cărturarilor, carĭ îl vor condemna la mórte. Acest Ierusalim era blestemat, și a plâns pentru dênsul; acest Ierusalim nu maĭ era figura Ierusalimuluĭ ceresc, ci figura lumiĭ conrupte, care va persecuta totdéuna pre Iis. Chr. și pre aceĭ ce voesc să fie discipoliĭ sĕĭ. Triburile Domnuluĭ care aspiră la adevĕratul Ierusalim nu se sue către acest Ierusalim deicid; el se depărtéză pentru a observa legea și a lăuda pre Domnul. Când Apostoliĭ vorbesc de Ierusalimul la care trebue să ne suim, eĭ îl numesc *noŭ*, Ierusalimul cel sfânt, Ierusalimul, care este maĭ presus de noĭ și ḑic, că cel vechiŭ îĭ este acum sclav; ceea-ce vedem în rămășiţele rĕspândite al naţiuniĭ judaice.

Este de mirare că Ierusalimul pământesc a fost figura,

orĭ a bisericeĭ, orĭ a Ierusalimuluĭ ceresc pe cât timp s'a păstrat sceptrul, adică pe cât timp s'a guvernat de legile sale, adică, cât timp a așteptat pre Mesia. Dar luându-se sceptrul, și revenind Mesia, a perdut acest caracter figurativ, pentru că nu maĭ trebuia figurĭ, de óre-ce se arătase adevĕrul și se plinise tóte timpurile predise. Atuncĭ și acest Ierusalim pămêntesc, care ar fi trebuit, perdênd caracterul sĕŭ figurativ, să facă un singur corp cu biserica luĭ Iis. Chr. s'a împotrivit a recunóște pre Mesia al sĕŭ; l'aŭ despreţuit și dat morţiĭ și de atuncĭ n'a putut fi de cât figura împărăţieĭ Sataneĭ; și cea din urmă încunjurare acesteĭ cetăţĭ nenorocite fu în adevĕr o închipuire a rușineĭ desordineĭ și desperăreĭ condamnaţilor.

VERSUL 5.

Că acolo aŭ ședut scaunele la judecată, scaunele asupra caseĭ luĭ David.

Este un alt elogiŭ Ierusalimuluĭ. Tribunalele supreme ale dreptăţeĭ eraŭ aicĭ stabilite și tronul regilor a fost pus pe fundamentele caseĭ luĭ David, pentru că promisiunile uneĭ împărăţiĭ eterne aŭ fost făcute acestuĭ principe, nu pentru a se împlini în persóna sa, dar pentru a fi împlinite negreșit în persóna luĭ Mesia, pogorît din némul sĕŭ. Acest vers convine ceva și cu dorinţele Iudeilor din captivitate; eĭ vĕd deja cu spiritul tot ordinul vechiŭ al guvernămêntuluĭ lor restabilit și se mândresc că monarchia lor va fi stabilită ast-fel; ceea ce se întêmplă în acest sens, că în seminţia Iuda a fost până la Mesia o autoritate executivă a legilor. David putea să vorbéscă ast-fel considerând starea Domnieĭ sale și a luĭ Solomon. Dar tóte figurile acestea dispar întru cât-va în faţa Ierusalimuluĭ ceresc, unde Apostoliĭ și Sfinţiĭ trebue, după cuvêntul luĭ Iis. Chr., să judece triburile luĭ Israil, unde Iis. Chr. singur, adevĕratul fiŭ a luĭ D-ḑeŭ și al luĭ David trebue să guverneze în etern.

MEDITAŢIUNI

In Ierusalimul ceresc este tronul dreptăţiĭ suverane, infailibile și nemutabile. Orĭ care altă dreptate este amestecată cu nedreptate, pentru că ignoranţa, patima, neglijenţa, neputerea, pot să aibă totdéuna óre-care parte. Nicĭ una din aceste viciĭ saŭ din aceste defecte nu se apropie de tronul luĭ D-ḑeŭ; și acésta o înţelege omul în fine în momentul, când este presentat la acest tribunal înaintea căruia Sf. Ión ḑice, că

cerul și pământul fug, pentru ca să arate că nu rămâne nimenĭ nicĭ în cer nicĭ pe pământ de la care să pótă cere ajutor, nimenĭ care să pótă îmblânḑi dreptatea judecătorului suprem saŭ să cumpénéscă autoritatea sa. Ḑic că în fine omul înțelege ce va se ḑică dreptatea luĭ D-ḑeŭ, cât este de dréptă, lămurită, neîmblânḑită și ce putere are, orĭ pentru a justifica pre aceĭ ce lumea 'ĭ-a condamnat pe nedreptul, orĭ pentru a rușina pre aceĭ ce s'aŭ crеḑut drepțĭ pentru că lumea 'ĭ-aŭ lingușit. Cât timp viețuim pre pământ, amorul nostru propriŭ ne amăgește, ne face o iluzie continuă; ne procură judecățĭ totdéuna falșe față cu noĭ înșine și prea adese orĭ în raport cu alțiĭ. In momentul morțiĭ, amorul propriŭ se stinge, nu iubirea de fericire, nu ideea de adevĕr, nu dorința de a vedea aceea ce este perfect și de a ne bucura; dar amorul orb care se mărginește la noĭ, care ne face să punem centrul binelui și al glorieĭ în noĭ. Era pentru noĭ ca cerul și pământul, tot restul ne era indiferent; dar acéstă fantomă dispare, și omul singur, devenit raționabil, luminat, incapabil de amăgire, rĕmâne; și nedreptățile pe care amorul propriŭ face să le comită iarăși rĕmân, și acésta e materia judecățeĭ ce trebue să o asculte și a pedepseĭ ce trebue să o sufere. O! traiŭ al suveranuluĭ judecător! O! tribunal etern! Pavel s'a temut de tine de și ardea de dragoste pentru Iis. Chr. Care trebue să fie óre sentimentele nóstre și cum aș putea să mĕ ocup de alte ideĭ deosebite de momentul și starea în care mĕ voiŭ arăta înaintea ta?

VERSUL 6.

Intrebați dar cele ce sunt spre pacea Ierusalimuluĭ și îndestulare celor ce te iubesc pre tine.

Sunt douĕ părți în versul acesta. Profetul invită maĭ întâiŭ pre aceĭ cărora le vorbește, de a cere pacea Ierusalimuluĭ, saŭ aceea ce póte conserva pacea în acest oraș. Ebreul ḑice simplu: *Cereți pace Ierusalimului.* Apoĭ încep rugăciunile acestuĭ popor; să fie îndestulați, ḑic eĭ, aceĭ ce te iubesc, o Ierusalime! Ebreul ḑice: Aceĭ ce te iubesc să fie în prosperitate. Se vede că este acelaș sens, prosperitate nu este fără îmbelșugare și averea face prosperitatea, saŭ este un semn fără greș. In acest vers se pare că *și* este de prisos; nu este în text.

Aceste rugăciunĭ convin evenimentuluĭ întórcereĭ din robie; ludeiĭ aveaŭ interes ca pacea să domnéscă de acum în Ierusalim

și îndestularea să facă fericiți pre locuitorii sĕi. Aceste cereri sunt numai pentru cetățenii buni, pentru aceĭ carii iubesc patria și carii o servesc.

Fiind-că ebreul dice *Cereți pace Ierusalimului* putem crede, că învită pre credincioșĭ a cere pentru pământ pacea care domnește în Ierusalimul ceresc și versiunile nu se îndepărtéză de acéstă idee; căcĭ putem cere pentru pământ aceea ce face pace Ierusalimuluĭ ceresc. Când se fac aceste cereri începe maĭ întâiŭ a dori îmbelșugarea bunurilor haruluĭ pentru aceĭ carii iubesc acest Ierusalim sfânt. Dacă acest sens este spiritual, este și maĭ demn de Profetul și maĭ folositor acelor, carii cântă imnul sĕŭ.

MEDITAȚIUNI

Cetățenii rĕĭ tulburară Ierusalimul pământesc, creștinii rĕĭ tulburară Biserica, care era figurată de acest Ierusalim; dar nicĭ unii nicĭ alții nu tulburară Ierusalimul ceresc, pentru că în el se găsește liniștea făgăduită de Iis. Chr., și pentru care apostolul sĕŭ ne îndémnă a suspina neîncetat. Tóte bunurile se găsesc reunite, dar nu sunt reservate de cât acelor ce 'l iubesc. Numaĭ acéstă dragoste 'ĭ deschide intrarea. Dacă un rege ar dice că nu voește să sufere în statele sale de cât pre aceĭ ce iubesc patria, ceĭ maĭ rĕĭ cetățeni ar dice fără îndoială, că aŭ acéstă dragoste, că sunt plini de zel pentru țara lor și pentru acel care 'l stăpânește. Dar pentru a avea parte de bunurile Ierusalimuluĭ celuĭ sfânt, nu este de ajuns a lua aparențele dragosteĭ, de a dice că iubește, în timp ce inima este plină de ură saŭ indiferență. D-deŭ cércă adîncurile sufletuluĭ. el duce lumina în aceste profundimĭ, unde tótă iscusința ómenilor nu póte pretinde. Mulți vor dice în diua Domnuluĭ, că aŭ profetisat în numele sĕŭ, că aŭ lucrat minunĭ marĭ, dar Iis. Chr. le va rĕspunde că nu 'ĭ-aŭ cunoscut nicĭ-o-dată pentru că eĭ n'aŭ făcut nicĭ-o-dată voința Părinteluĭ sĕŭ; dar acéstă voință este conținută în marele precept al dragosteĭ. Dragostea este scopul legeĭ; fără dragoste nu suntem nimic și însăși credința și nădejdea nu maĭ aŭ loc în locuința sfinților; dar *dragostea* rĕmâne și prin ea sfinții stăpânesc cu Iis. Chr.

VERSUL 7.

Fie pace întru puterea ta și îndestulare întru zidurile turnuluĭ tĕŭ.

Se póte traduce: Pacea să fie în meterezele, care fac tăria ta, pentru că cuvêntul ebreŭ însémnă *întărire* și *tărie.* Ceea ce versiunile nóstre numesc *turnurĭ*, ebreul numește palat; dar este acelaș lucru; căcĭ palaturile vechĭ eraŭ întărite cu *turnurĭ* Sf. Ieronim traduce: *In casele* vóstre.

Sensul nu este obscur. Dorește ca pacea și îndestularea să domnéscă în tot interiorul Ierusalimuluĭ. Profetul nu insistă cu atâta zel pentru acéstă pace așa de necesară orĭ-căreĭ cetățĭ și la orĭ-ce stat de cât pentru că prevedea, că într'o ḑi Ierusalimul nu va cunóște în ce consistă adevĕrata pace. Ceea ce Iis. Chr. 'ĭ imputa puține ḑile înainte de mórtea sa: Oh! dacă cel puțin în ḑiua aceea ar fi putut cunóște cele ce eraŭ pentru pacea ta! dar ele nu sunt acum înaintea ochilor tĕĭ.

MEDITAȚIUNI

Puterea Ierusalimuluĭ ceresc consistă în dragoste. In timp ce acéstă cetate sfântă se construește pre pământ, Profetul cere pentru el pacea și abondența, și una și alta sunt fructe ale dragosteĭ și nu despărțite de dragoste. Nu este nimic așa de tare, și așa de îndestulat, și în acelaș timp așa de slab ca dragostea de D-ḑeŭ. Este tare ca mórtea, ḑice autorul sacru al cântărilor; este abondentă în tot felul de știință și de sentimente, ḑice Sf. Pavel; are de autor pre D-ḑeul păceĭ, ḑice tot acel apostol. Acéstă dragoste sfântă se află în *turnurile Ierusalimuluĭ*, adică în suflete înălțate mai presus de obiectele pământeștĭ. Ea nu se înjosește cu partisaniĭ lumiĭ; știe că dragostea lor este slabă, săracă, neliniștită, că înjosește sufletul, că 'l despóie, că 'l tulbură. Cum să se construiască zidurile Ierusalimuluĭ cu un ast-fel de architect, și cum să le apere cu un ast-fel de luptător? Nu pot să 'ți daŭ o ideie mai mare de dragostea divină, ḑicea Sf. Chrisostom, de cât de a te face să observĭ că este singura virtute, care să ne fie comună cu D-ḑeŭ. Tóte cele-l-alte se exercitéză asupra omuluĭ și pentru perfecțiunea omuluĭ.

Prin cumpĕtare se înlătură lăcomiile sale, prin tresvie se izbăvește de revoltele trupuluĭ; prin dărnicie, pune frâŭ sgârcenieĭ; prin blândeță liniștește mânia. Dar dragostea ne

ne face asemenea cu D-ḍeŭ; de aceea Iis. Chr. ḍice: Rugaţi-vĕ pentru aceĭ ce vĕ prigonesc, pentru ca să fiţĭ desevêrşiţĭ ca şi Părintele vostru cel ceresc.

VERSURILE 8, 9.

Pentru fraţiĭ meĭ şi pentru vecinii meĭ, am grăit adecă pace de tine. Pentru casa Domnuluĭ Dumneḍeuluĭ nostru am căutat cele bune ţie.

Cele douĕ verburĭ sunt la viitor în ebreŭ: Voiŭ vorbi de pace pentru tine. Dar se pare că urmarea psalmuluĭ obligă a traduce prin present saŭ prin trecut, orĭ perfect orĭ imperfect. Profetul a făcut deja rugăciuni pentru Ierusalim; el putea încă să promită de a face înainte, dar este fórte natural că el explică aicĭ motivele acelea ce a cerut şi a dorit pentru el. In text este chiar un cuvênt care determină acest sens; acest cuvênt este *acum*. Profetul ḍice că de acum el vorbeşte de pace, şi doreşte bunurĭ Ierusalimuluĭ. Aceĭ carĭ traduc: acum se vorbeşte, se ṗare că uită că este la finele psalmuluĭ sĕŭ, şi că aŭ executat deja aceea ce aceştĭ interpreţĭ anunţa ca un lucru viitor. Apoĭ se ştie că la ebreĭ viitorul se schimba dese orĭ, viitorul în trecut şi trecutul în viitor. Ceĭ LXX aŭ simţit bine în acéstă parte că preteritul atingea adevĕratul sens al Profetuluĭ.

MEDITAŢIUNI

Se vede în aceste douĕ versurĭ cele douĕ caractere ale dragosteĭ. Profetul doreşte pacea Ierusalimuluĭ nu pentru el însuşĭ, dar pentru fraţiĭ sĕĭ şi pentru ceĭ de aprópe aĭ sĕĭ, saŭ pentru amiciĭ sĕĭ, doreşte Ierusalimuluĭ tóte bunurile, iarăşĭ nu pentru el, dar pentru cinstea caseĭ luĭ D-ḍeŭ. Ast-fel D-ḍeŭ şi Profetul sunt cele două motive a creaturilor sale. Dacă sentimentele sale ar fi fost mărginite la folóse temporale, ’l-ar fi fost de ajuns a cere de la Domnul ca poporul sĕŭ să intre în posesiunea acestuĭ pămênt, din care curgea lapte şi miere; dar, eşind din captivitate, era deja o bine-facere ce ’l era câştigată şi nu era vorba de cât de a mărturisi recunoştinţă către D-ḍeul luĭ Israil. El cere pace pentru fraţiĭ sĕĭ, cere ca casa luĭ D-ḍeŭ să fie de acum înfloritóre. Pacea nu consistă numaĭ a nu avea inimiciĭ de afară; şi gloria caseĭ luĭ D-ḍeŭ nu consistă a fi mărĕţă în construcţia şi ornamentele sale. Domnul care cerea de la Iudeĭ ca şi de la Creştinĭ devotamentul inimeĭ

și cultul spirituluĭ, cerea iarășĭ ca interiorul servitorilor sĕĭ să fie în pace prin tăerea afecțiunilor vicióse, și ca sfânta casa sa să nu fie frequentată de cât de ómenĭ, a căror viéță să fie curată, cum repetă acelaș Profet de atâtea orĭ în alte cântărĭ ale sale.

El a avut în vedere adevĕratele virtuțĭ în aceste cererĭ înfocate ce le îndréptéză către D-ḑeŭ pentru Ierusalim. In particular, este darul de a cunóște momentul păcĭĭ sale, să priméscă vre-o dată templul luĭ D-ḑeŭ; și unul și altul din aceste bunurĭ eraŭ lipite de venirea luĭ Mesia. El trebuia să deschidă Ierusalimul ceresc închipuit de acel din Iudeia. Profetul face aceste voturĭ în tótă sinceritatea inimeĭ sale; și fu auḑit în parte, căcĭ n'a fost orbită tótă națiunea asupra caracterelor luĭ Is. Chr., și asupra minunilor vieței sale. Inceputurile Bisericeĭ Creștine fură Iudeiĭ credincioșĭ Evangelieĭ, și mântuirea némuluĭ omenesc fu vestită de ómenĭ eșiți din Sion, căcĭ însușĭ autorul acesteĭ mântuirĭ a pregătit tuturor națiunilor pământuluĭ. Dacă ceĭ-l'alțĭ Iudeĭ fură rebelĭ, profetul găsi frați și amicĭ în tóte părțile lumeĭ; și templul din Ierusalim, pierind puținĭ anĭ după Is. Chr., fu înlocuit prin Biserica eternă, ce 'șĭ-a construit-o însușĭ D-ḑeŭ printre Iudeĭ și némurĭ. Oh! Câtă mărire este în psalmul acesta, scutit de figurile Sinagogeĭ! Acest sfânt Profet a trebuit să fie mângâiat înălțându-se de la Ierusalimul pământesc la Biserica luĭ Iis. Chr. și dincolo la Ierusalimul ceresc, care era ținta dorințelor sale.

PSALMUL CXXII

Acest Psalm este o rugăciune ce o îndréptă la D-ḑeŭ ómenĭĭ supĕrațĭ, persecutațĭ, calomniațĭ saŭ disprețuițĭ. Sf. Chrisostom, și cea maĭ mare parte din alțĭ interpreți 'l raportă iarășĭ la Iudeiĭ ce gemeaŭ sub jugul Babilonenilor. David a putut să'l compue în timpul necazurilor sale; orĭ-ce credincios ce sufere póte să și 'l aplice. Sf. Augustin nu exceptéză din acéstă aplicație pe nicĭ un creștin, pentru că nu este nicĭ unul care să nu sufere în așteptarea uneĭ patriĭ maĭ bune.

VERSUL I.

Către tine am rădicat ochiĭ meĭ, cela ce locueștĭ în cer.

Iată bunul efect al supĕrăreĭ, ḑice Sf. Chrisostom. Ea face ca să se întórne privirile către cer pentru a obținea o protecțiune ce nu se găsește pre pământ. Profetul nu numește pe D-ḑeŭ, el 'l caracterizĕ prin locuința sa care este cerul; nu cerul pe care 'l vedem, ḑice Sf. Augustin, nu chiar cerul unde sunt îngerii și sfinții; dar cerul care este în D-ḑeŭ însuși, cerul, care este propriŭ esenței luĭ D-ḑeŭ. Nimic nu împedică cu tóte acestea ca să se înțelégă și locuința în care D-ḑeŭ se comunică îngerilor și sfinților, maĭ ales să se recunóscă că înainte de a exista îngerii și sfinții, D-ḑeŭ locuia în cerul propriŭ ḑis, care este propria sa ființă.

MEDITAȚIUNI

Idolatriĭ n'aŭ putut să întórcă privirile lor către acel ce locuește în ceruriĭ; eĭ nu'l cunoșteа, și departe de a'l cunósțe, eĭ 'și-aŭ fabricat D-ḑeĭ cariĭ n'aveaŭ chiar calități bune de ómenĭ. Pĕcătoșiĭ împietriți nu ridică nicĭ-o-dată ochiĭ lor către acel ce locuește în cer; eĭ nu gândesc de cât la pământ, și privesc cu dispreț pre aceĭ cariĭ se înalță maĭ presus de obiectele pământeștĭ. Sufletele recĭ nu ridică de cât fórte rar ochiĭ lor către acel ce locuește în cer: ele iubesc puțin, se tem întru cât-va de a alerga la el, saŭ chiar de a gândi. Creștiniĭ, cariĭ voesc să alieze îngrijirea mântuireĭ lor cu dragostea lumeĭ, ridică numaĭ pe jumĕtate ochiĭ lor către acel ce locuește în cer. Lumea atrage o parte din privirile lor; eĭ nu reservă luĭ D-ḑeŭ de cât restul atențiuneĭ lor și încredereĭ lor. Pĕcătoșiĭ penitenți fac ca vameșul umilit; eĭ nu îndrăsnesc a ridica ochiĭ lor către acel ce locuește în cer; dar acest D-ḑeŭ al milostivireĭ privește asupra lor și 'ĭ mângâe, el 'ĭ însuflețește, le dă libertatea de a se înălța către dênsul.

Tótă știința mântuireĭ constă în a ști să ridice ochiĭ către acel ce locuește în cer. Se exercitéză prin aceea cele treĭ maĭ virtuți ale religiuneĭ: credința, nădejdea și dragostea.

Creștiniĭ aŭ maĭ mult drept de cât Iudeiĭ, pentru a ridica ochiĭ lor, către acel ce locuește în cer. Fiul luĭ D-ḑeŭ s'a pogorît din cer ca să ne învețe, a ne înălța către părintele sĕŭ; nicĭ un profet nu s'a suit în cer, ca să aducă învĕțătura mântuireĭ. Cuvêntul luĭ D-ḑeŭ, care este totdéuna în

cer, s'a pogorît ca să ne învețe, ceea ce dicea Dumnedeescul învĕțător către Nicodim: *Nimenea nu s'a suit în cer, numaĭ acel ce s'a pogorît din cer, adică, fiul omuluĭ care este în ceruri.* Cuvênt sublim, care a rușinat și va rușina pre inimiciĭ divinităților luĭ Iis. Chr. Pentru a scăpa de acest loc, uniĭ 'și-aŭ închipuit că Iis. Chr. a fost răpit în cer înainte de predicare și că n'a început-o de cât după ce s'a pogorît; sistem care n'are nicĭ o dovadă și care de alt-fel este ridicol, căcĭ Sf. Paul, după răpirea sa, ar fi putut să dică iarăși că s'a suit în cer și că s'a pogorît. Dar maĭ mult, Iis., Chr. adăogând în acest text că Fiul omuluĭ este în cer, cum ar putea să maĭ fie după ce s'aŭ pogorît, dacă ar fi numaĭ un simplu om? Alțiĭ simțind nepotrivirea acestor explicațiunĭ, aŭ dis că a fi *suit în cer*, este a avea cunoștință de secretele luĭ D-deŭ, și că *a fi pogorît*, este a fi trimis de D-deŭ pentru a învĕța pre ómenĭ, în fine *a fi încă în cer* este a avea o mare unire cu D-deŭ. Acéstă interpretațiune este tot așa de absurdă ca și cea d'întâiŭ. 1) Nu se va găsi nicĭ într'o parte în Scriptură, că de *a sui în cer*, vorbind de un om, să fie luat pentru *a cunóște lucrurĭ cerești*; nicĭ că de *a se pogorî* din cer să fie tot una cu a avea o misiune de la D-deŭ, pentru a învĕța pre ómenĭ, nicĭ că *deja a fi în cer* însémnă în unire de sentimente cu D-deŭ. Este bine dis, că convorbirea nóstră este în cer, dar nu *că suntem în cer*; 2) Dacă a se sui în cer ar fi acelașĭ lucru cu a cunóște lucrurile luĭ D-deŭ, pentru ce să adauge Iis. Chr. că *el este în cer*, chiar în momentul când vorbește luĭ Nicodim? Ar fi un adaos de prisos; căcĭ acel ce cunóște secretele luĭ D-deŭ, în punctul de a putea dice că *s'a suit în cer*, este negreșit într'o mare unire de sentimente, cu D-deŭ; maĭ ales dacă acest om s'ar da în tótă viĕța sa ca trimis al luĭ D-deŭ, și care nu face nimic de cât în numele luĭ D-deŭ; 3) După acéstă explicațiune sociniană, cuvêntul cer ar fi luat în aceeaș frază în treĭ sensurĭ diferite; adică: 1) pentru cunoștința secretelor luĭ D-deŭ; 2) pentru îndatorirea de a învĕța pre ómenĭ; 3) pentru unirea cu D-deŭ. Ce póte fi maĭ contrariŭ cu caracterul oricăreĭ limbĭ? Să recunóștem decĭ că dacă Iis. Chr. era în cer când vorbea luĭ Nicodim, este pentru că locuia în cer, ca D-deŭ și Cuvêntul luĭ D-deŭ; pentru că era în sînul

Părinteluĭ sĕŭ, cum ḑice aiurea Sf. Ion. Să ridicăm ochiĭ noștri către el, după cuvêntul Profetuluĭ nostru, căcĭ el este *Acel ce locuește în ceruri.*

VERSURILE 2, 3.

Iată precum sunt ochiĭ slugilor în mâinile stăpânilor sĕĭ, precum sunt ochiĭ slujniceĭ în mânele stăpâneĭ sale ; așa ochiĭ noștri către Domnul Dumneḑeul nostru, până ce se va milostivi spre noĭ.

Profetul întrebuinţézĕ aicĭ exemplele celeĭ maĭ marĭ dependinţĭ; servitoriĭ observă tóte gesturile stăpânilor lor, o servitóre este cu luare aminte la cea maĭ mică mișcare a stăpâneĭ sale; așa suntem noĭ în presența luĭ D-ḑeŭ : Așteptăm momentul protecţiuneĭ sale. Evreul și grecul ḑic : Precum ochiĭ servitorilor sunt faţă cu mâna stăpânilor lor, etc. Este o expresiune maĭ clară dar sensul nu lipsesce versiuneĭ nóstre. Se pare apoĭ că atenţiunea acestor servitorĭ și acesteĭ servitóre este considerată de Profet într'o ordine de bine-facerĭ saŭ cel puţin de substanţe ce eĭ speră de la stăpâniĭ lor. Almintrelea compătimirea n'ar fi justă, pentru că aceĭ carĭ vorbesc în psalm, aștéptă de la D-ḑeŭ ajutor și compătimire.

Se póte traduce, *așteptând ca să aibă compătimire de noĭ* și nu *până ce se va milostivi spre noĭ*, pentru că Profetul nu este de creḑut ca să'și mărginéscă dependința sa și aceea a poporuluĭ sĕŭ în momentul când D-ḑeŭ nu avea milă de eĭ. El voește să ḑică că totdéuna a îndreptat privirile către Domnul, pentru ca Domnul să aibă compătimire de poporul sĕŭ.

MEDITAȚIUNI

Ceea ce ḑice profetul aicĭ trebue să rușineze o mulțime de ómenĭ. Dacă sunt în serviciŭ eĭ se supun maĭ cu îngrijire stăpânilor de cât luĭ D-ḑeŭ ; dacă aŭ stăpânire, eĭ poruncesc cu putere, cer mult, iartă puțin, și rĕsplătesc încă maĭ puțin; în ce imitézĕ eĭ blândeța, mila, și dărnicia Fiinţeĭ supreme ?

Profetul se privește pre sine și pre poporul sĕŭ ca niște servitorĭ; cu tóte acestea, ḑice Sf. Augustin, în legea nouă suntem înălţaţĭ la calitatea de fiĭ aĭ luĭ D-ḑeŭ și chiar în cea veche, D-ḑeŭ se numește părinte al fiilor luĭ Israil. Dar, rĕspunde Sf. Doctor, aceste douĕ titlurĭ nu sunt incompatibile și St. Paul, care anunța cu atâta tărie adopțiunea divină la tóte popórele, se califica de servitorĭ a luĭ D-ḑeŭ și a luĭ

Iis. Chr. Pentru că noĭ suntem servitorĭ prin creațiune și fiĭ prin dar. Pentru că în viéța acésta suntem iarășĭ supușĭ ca servitorĭ, la pedepsele dreptățiĭ luĭ D-ḑeŭ, dar acéstă dreptate este plină de milă și D-ḑeŭ 'șĭ amintește totdéuna că este Părintele nostru.

Profetul nu cere de cât compătimirea Domnuluĭ; el nu specifică bine-facerile ce le aștéptă, nu fixéză termenul milostivireĭ divine, se lasă cu totul la voința sa cum se supun servitoriĭ blânzĭ în totul stăpânilor lor. El învață prin aceea pre tóte vécurile cel maĭ mare mijloc de mântuire, care este conformitatea cu buna plăcere a luĭ D-ḑeŭ; el le deschide calea păciĭ. Este óre greŭ a avea ochiĭ fixațĭ asupra luĭ D-ḑeŭ stăpânul și bine-făcĕtorul nosru, de a vedea mâna sa pretutindenĭ, de a vieți și a muri în dependința sa?

VERSURILE 4, 5.

Miluește-ne pre noĭ, Dómne, miluește-ne pre noĭ; că prea mult ne-am umplut de hulă. Prea mult s'a umplut sufletul nostru. Ocară celor ce sunt întru îndestulare și defăimare celor mândri.

In ebreŭ la aceste douĕ versurĭ este: *suntem sătuĭ de rușine.* Ebraiștiĭ construesc finele versuluĭ întâiŭ cu începutul și ḑic: sufletul nostru s'a săturat de ocară din partea celor bogațĭ, și de disprețul din partea celor mândri. Ceĭ LXX aŭ făcut douĕ frase, și acesta revine la aceeașĭ, dar evreul este maĭ clar.

In text cuvêntul הַשַּׁאֲנַנִּים are o însemnare singulară în partea acésta; însémnă în el însușĭ ómenĭ liniștițĭ; și fiind-că se presupune că bogațiĭ petrec viéța lor în liniște, li se aplică acest cuvênt. Toți interpreții începênd de la ceĭ LXX se unesc asupra acestuĭ punct

Aceste versurĭ pot să convie Iudeilor huliți și desprețuiți de Babilonienĭ în timpul captivității lor.

Ele se potrivesc în general tuturor drepților, cariĭ încércă atâtea ocărĭ și derideri din partea pretinșilor fericiți aĭ lumeĭ aceștia și a mândrilor.

MEDITAȚIUNI

Drepțiĭ pot să arate luĭ D-ḑeŭ umilințele și D-ḑeŭ 'ĭ mângâe, nu totdéuna izbăvindu-ĭ de acéstă supĕrare așa de simțitóre amoruluĭ propriŭ, dar amintindu-le scurtarea vieței aceștia, maĭ ales propunêndu-le exemplul luĭ Iis. Chr. Acest noŭ model lipsea drepților din legea veche; dar în cea nouĕ

Iis. Chr. rĕspunde la tóte; el a lucrat minunea făcênd pre aĭ sĕĭ ca să iubéscă sărăcia, umilirea și suferințele. Nu este adevĕrat că profetul nostru care 'l-aŭ vĕḑut în tóte stările vieței sale muritóre să nu fi simțit gustul de acéstă știință sublimă a luĭ Iis. Chr. sărac, umilit, suferind. Ast-fel, dacă se pare a fi trist când inimiciĭ sĕĭ 'l întórnă în derîdere, este că e atins de onórea luĭ D-ḑeŭ, care se găsește compromisă în persecuțiunile sale, saŭ că vorbește de rușinea ce trebue sĕ producă pĕcatul într'un suflet, ce se căește saŭ că menajéză sensibilitatea poporuluĭ sĕŭ încă prea slab pentru a gusta fructele amare ale crucĭĭ luĭ Iis. Chr., saŭ în fine că voește să ne dea ocazie de a înțelege superioritatea legiĭ nouă asupra celeĭ vechĭ.

PSALMUL CXXIII

In titlu ebreŭ adaugă numele luĭ David, ceea ce este de óre-care greutate pentru a se crede că acest psalm este al rege-profetuluĭ. Cea maĭ mare parte din interprețĭ explică de întórcerea Iudeilor din captivitate; dar dacă 'ĭ este autorul David póte a se înțelege și de pericolele ce le-aŭ întêmpinat și de care Domnul 'l-aŭ scăpat. Câți-va din sfinții Părinți 'l aplică la luptele martirilor, și acest sens spiritual este fórte bun; nu este maĭ puțin dacă se raportă psalmul la izbăvirea din ispite, de persecuțiunile ce le aṭiță inimiciĭ mântuireĭ.

VERSURILE 1, 2, 3.

De n'ar fi că Domnul era întru noĭ, ḑică adecă Israil. De n'ar fi că Domnul era întru noĭ, când s'aŭ ridicat ómeniĭ asupra nóstră. Iată de viĭ ne-ar fi înghițit pre noĭ când s'a iuțit mânia luĭ preste noĭ.

Ebreul ḑice la primul vers: Dacă Domnul care era saŭ pentru că era în noĭ, să spue aceea maĭ cu seamă Israil etc. Se înțelege necesar a aminti ceva în acéstă construcțiune, și acésta face pre ebraiștĭ exacți să traducă: Dacă n'ar fi fost Domnul, care era întru noĭ. Cea maĭ mare parte ḑic simplu: Dacă Domnul n'ar fi fost în noĭ. Ceĭ LXX aŭ voit să ție sémă de forma ebraică și aŭ pus:

Εἰ μὴ ὅτι Κύριος ἦν ἐν ἡμῖν, și Vulgata: Nisi quia Dominus erat in nobis etc. De unde este evident, de a suplini ceva și a ḑice: Dacă Domnul nu ne-ar fi protejat, pentru că era în noĭ; saŭ maĭ bine trebue a omite cu totul *că*, după exemplul Sf. Ieronim și a unuĭ mare numĕr din interpreţi.

Acest *ḑică acum Israil* este un fel de parentesă care însémnă sentimentul saŭ entusiasmul Profetuluĭ, el nu'șĭ dă timpul de a termina frasa și învită pre Israil înainte de a se explica pe deplin.

La versul al doilea și al treilea, forte și forsitan rĕspund luĭ ἄρα ἄν al greculuĭ celor LXX și aceștia aŭ tradus אז al ebreuluĭ. În adevĕr ebraiștiĭ de astăzĭ ḑic, că acest adverb nu însémnă de cât *atunci*; dar ceĭ LXX și Sf. Ieronim știa maĭ bine, care este însemnarea sa, care nu se știe astăzĭ și traduc prin forté, forsitan (póte). Se obiectézĕ că acest *póte* slăbește saŭ dă îndoială necesităţiĭ ajutoruluĭ luĭ D-ḑeŭ; căcĭ dacă se póte ḑice: fără ajutorul luĭ D-ḑeŭ, póte că ómeniĭ ne-ar fi înghiţit de viĭ, am putea crede decĭ că, póte, fără acest ajutor eĭ nu ne-ar fi înghiţit; dar acéstă dificultate este neînsemnată; căcĭ sunt grade de rĕutate între ómenĭ. Profetul recunóște, că fără ajutorul luĭ D-ḑeŭ ómeniĭ 'ĭ-ar fi făcut totdéuna mult rĕŭ; dar nu știe cu siguranţă dacă ar fi ajuns la cea maĭ de pe urmă eternitate, eĭ cred numaĭ că fără ajutorul luĭ D-ḑeŭ eĭ l'ar fi înghiţit de viŭ, tot ast-fel este și cu apa de care se vorbește în versul următor. Dar acésta nu slăbește de sigur necesitatea ajutoruluĭ Divin. Dacă acești ómenĭ n'ar fi fost așa de violenţĭ precum arată evenimentul, n'ar fi fost necesar, ca D-ḑeŭ să păzéscă pre poporul sĕŭ de un rĕŭ care n'ar fi existat; dar acéstă violenţă supusă, nu era cu putinţă acestuĭ popor de a evita, fără ajutorul divin, ruina sa totală. Ceea ce este destul de surprinḑĕtor, este că comentatoriĭ, cariĭ resping acești *póte* saŭ cariĭ 'ĭ iaŭ în sensul de afirmaţiune, fac acésta întemeiaţi de exemplele scriptureĭ, din care cea maĭ mare parte sunt contra lor; între altele și acesta din Facere, unde Iacob ḑice luĭ Laban: Nisi Deus patris. Dacă Dumneḑeul părinteluĭ meŭ Avraam și temerea luĭ Isaac n'ar fi fost mie în ajutor, mei Abraham et timor Isaac ad fuisset mihi, *póte* acum gol m'ar fi lăsat. Ore Iacob știa sigur, că Laban 'l va lăsa cu totul desbrăcat? *Póte* de sigur că este fórte bine pus aicĭ și rĕspunde cuvêntuluĭ ebreŭ כי care însémnă câte odată *póte*.

Sensul acestor treĭ versurĭ este destul de lămurit; aceĭ în numele cărora vorbește profetul, recunosc că fără ajutorul luĭ D-ḑeŭ, probabil ar fi perit; atât de violentă era furia inimicilor lor. Eĭ se servesc de figurĭ, cum *de a fi sfâșiaţĭ de viĭ*, de *a fi înecaţĭ în apă*. Aceste violenţĭ se aplică Babilonenilor și uniĭ acelor, cariĭ aŭ muncit pre Iudeĭ în timpul lucrărilor de restabilire a orașuluĭ lor. Fer. Augustin vede furiile tiranilor contra martirilor; alţiĭ cariĭ voesc să se ţie maĭ mult de literă, cred că David arată pre persecutoriĭ, cariĭ l'aŭ necăjit, maĭ înainte de a aduna sub stăpânirea sa cele douĕ-spre-ḑece seminţiĭ. Tóte opiniunile acestea pot fi adevĕrate, pentru că un profet vede maĭ multe lucrurĭ, pe care noĭ nu le putem ghici saŭ explica.

MEDITAȚIUNI

Putem să asigurăm pentru tóte timpurile, că dacă D-ḍeŭ nu este cu noĭ, pentru noĭ, în noĭ, inimiciĭ mântuireĭ ne vor omorî; violența lor și slăbiciunea nóstră sunt dovadă. Ceea ce trebue să însuflețéscă încrederea nóstră, este că *D-ḍeŭ este cu noĭ* într'un mod maĭ minunat precum aŭ fost cu drepțiĭ chiar aĭ națiuneĭ sfinte. Emanuel saŭ D-ḍeŭ cu noĭ aŭ venit și printr'ênsul suntem întăriți contra tuturor atacurilor domenuluĭ, lumiĭ și a nóstră chiar.

Nu fără cuvênt ḍice Profetul: Dacă Domnul n'ar fi fost cu noĭ saŭ *în noĭ* etc. El vedea cu spiritul acel moment precios în care cuvêntul luĭ D-ḍeŭ se va îmbrăca cu natura nóstră și va triumfa de toțiĭ inimiciĭ noștri. Suntem taĭ și invincibiliĭ cu el, dar cum observă fórte spiritualminte Fer. Augustin, pentru a nu fi *înghițiți de viĭ*, să fim morți, cum ne prescrie Apostolul, explicându-ne caracterile creștinuluĭ. Tiraniĭ, adaugă fericitul dascăl, sfâșia pre martiriĭ; dar aceștia eraŭ muritoriĭ și persecuțiunea nu le-aŭ procurat de cât posesiunea fericireĭ eterne, care este adevĕrata viéță. Aceĭ cariĭ aŭ renunțat la credință *aŭ fost înghițiți de viĭ*; eĭ n'aveaŭ în eĭ mórtea spirituală, mórtea patimilor, care este ființa creștinuluĭ. Aceĭ cariĭ se lasă a fi învinșĭ astăzĭ de lume și patimele lor, sunt iarășĭ ómenĭ viĭ; și eĭ priimesc cupa morțiĭ, nu pentru a vieți cu Iis. Chr., dar pentru a fi victime Iaduluĭ.

Pentru a nu fi *înghițit de viŭ*, pentru a nu fi cufundat în apele pĕcatuluĭ, este de ajuns ca Domnul să fie cu noĭ și în noĭ, cum se exprimă versiunea nóstră. Dar acéstă presență, acéstă asistență, nu este necesară și acel care se va bizui în puterile sale, va cădea în abis; el nu va înlătura nicĭ furia inimicilor sĕĭ, nicĭ desastrele naufragiuluĭ. Unica știință a mântuireĭ este de a se crede incapabil de orĭ-ce bine dacă este părăsit cineva în propriile sale puterĭ, și a se crede capabil de cele maĭ marĭ lucrurĭ dacă are pre D-ḍeŭ pentru sine. Aceste adevĕrurĭ sunt simple în speculațiune și fórte sublime în practică. Le mântuește în presența ómenilor și chiar în comunicațiunile ce le are cu D-ḍeŭ; dar în amĕnunțirea faptelor este cu totul pelagian, se întórce de la D-ḍeŭ pentru a se contempla pre sine și aștéptă să cadă ca să recunóscă pe deplin slăbiciunea sa.

VERSURILE 4, 5.

Iată apa ne-ar fi înecat pre noi, pîrâŭ a trecut sufletul nostru. Iată a trecut sufletul nostru apa cea fără de stare.

Ast-fel se traduce ebreul: Un torent a trecut peste sufletul nostru, atunci apele furióse s'a umflat, ar fi trecut peste sufletul nostru. Și sensul este: că fără protecțiune divină, apele repeḑi, ar fi învĕluit sufletul nostru, și aceste ape umflându-se, l'ar fi înecat. Acest sens nu este prea lămurit, și în al doilea membru al fraseĭ, trebue ca apele, carĭ sunt la plural, să se construiască cu עבר care este la singular. Așa uniĭ repetă cuvêntul torent și ḑic: atunci acest torent ar fi trecut peste sufletul nostru cu apele umflate.

Ceĭ LXX și Vulgata sunt mult maĭ clarĭ. Noĭ am trecut un torent repede; póte că dacă D-ḑeŭ n'ar fi fost cu noĭ, am fi trecut ape de nesuferit, adică de care nu ne-am fi putut scăpa, ape fără fund, care nu le poțĭ sta, cum ḑice grecul.

Nu vĕd necesitatea de a traduce în prima frasă un torent, ar fi trecut peste sufletul nostru; ebreul pune simplu: *Un torent a trecut peste sufletul nostru*, ast-fel traduce și parafrasa haldaică.

Cât despre sens, cred că nu este deosebire între un torent a trecut preste noĭ atunci. (Dacă D-ḑeŭ ne-ar fi ajutat), apele furióse saŭ umflate ar fi trecut preste noĭ, și: Am trecut un torent, și (dacă D-ḑeŭ nu ne-ar fi ajutat) am fi trecut ape furióse, (care ne-ar fi înghițit). Nu ḑic nimic de *póte*, despre care am vorbit maĭ sus. Se vede dar că în ebreŭ ca și în versiunile nóstre, verbul *a trece* trebue să aibă douĕ însemnărĭ; după cea d'întâiŭ, el însémnă un loc de trecere unde nu se perde și după a doua, o *trecere* unde piere.

Fer. Augustin a cetit acest vers într'un chip ce merită a fi observat: Torrentem pertransiit anima nostra; fortassé pertransiit anima nostra aquam sine substantia; și fiind-că nu putea să împace ușor acest *fortassé* cu *pertransiit*, ḑice că acest cuvênt equivaléză cu *putas* și că trebue a presupune o întrebare. Creḑĭ c'am fi putut scăpa de apele carĭ n'aŭ pămênt fix? El crede că lucrul părâ-du-se de necreḑut, face maĭ bine cunoscută protecțiunea divină. El nu exclude pe *póte* din versurile precedente și'l explică în acesta. Avantagiul acesteĭ lecțiunĭ este, că pertransiit este luat de douĕ părți în acelaș sens. Cu tóte acestea nu mĕ îndoesc, că ea n'ar fi defectuósă, pentru că nu se acordă nicĭ cu ebreul nicĭ cu ceĭ LXX, dar nu observ nicĭ un contra-sens formal.

Profetul voește să ḑică că relele de care a fost coprins el și poporul sĕŭ, eraŭ fórte marĭ, dar dacă D-ḑeŭ nu 'ĭ-ar fi ajutat puternic, altele maĭ marĭ încă 'ĭ ar fi sdrobit cu totul. Aceste *ape* de care vorbește sunt o figură fórte comună în Scriptură pentru a exprima calamitățile.

MEDITAȚIUNI

Acest vers este fórte potrivit a mângâea pre aceĭ cariĭ încércă cele maĭ marĭ nenorociriĭ în cursul vieței lor. Eĭ pot ḑice în orĭ-ce timp: Am trecut torente și mâna luĭ D-ḑeŭ ne-a ferit de înecare, fiind-că relele aŭ un progres fără marginĭ dacă acéstă mână a celuĭ Prea Inalt n'ar fi fost cu noĭ, póte că ar fi venit o ast-fel de inundare, că am fi fost cu totul înecaţĭ. Suntem noĭ maĭ perfecţĭ de cât Iob? nenorocirile sale ajunseră în punctul de a'l despoea de tóte și de a'l lovi în tóte părțile corpuluĭ séŭ. Dacă Domnul n'ar fi fost cu el, era un an perdut pentru timp și pentru eternitate; relele sale l'ar fi omorît, puterile sale ar fi slăbit, el ar fi finit cariera sa în tulburare și în desperare; dar sub mâna luĭ D-ḑeŭ, el rămase ferm în credința sa, el știu să rĕspundă sofismelor preţuiţilor séĭ amicĭ, fu rĕsplătit din viéța acésta cu statornicia sa nealterabilă. Mare lecție pentru nenorocirile tuturor secolelor; dar Iis. Chr. rĕspunde încă infinit maĭ bine la tóte necazurile nóstre, el ne mângâe mult maĭ perfect în tóte scârbele nóstre. Omuḽ cel maĭ nenorocit pre pământ, nu încércă a suta parte din ceea ce a suferit Iis. Chr.; și acest om n'are cel maĭ mic titlu pentru a fi comparat în dignitate, în merite, în perfecțiunĭ cu Iis. Chr. Să ḑicem în tóte necazurile nóstre aceea ce Sf. Ieronim scria către Pammaca: Tóte acestea sunt aspre; dar unde sunt legăturile, palmele, scuipirile, ocările, crucea și mórtea?

VERSUL 6.

Bine este cuvêntat Domnul, carele nu ne-aŭ dat pre noĭ spre vênare dinţilor lor.

Versiunea nóstră rĕspunde exact cu ebreul care vorbește de *pradă* și nu numaĭ de *vênare*. Grecul ḑice iarăși εἰς θήραν. Dar în fond este acelaș sens. Acest popor care arată sentimentele sale prin gura Profetuluĭ, recunósțe că numaĭ D-ḑeŭ este autorul isbăvireĭ sale, saŭ maĭ bine că numaĭ el l'a ferit din cursele inimicilor séĭ.

MEDITAȚIUNI

Orĭ-ce vênător, ḑice Sf. Augustin, pune curse și ceea ce face pericolul din aceste curse, sunt spiniĭ, care le acoperă.

Dar ce spinĭ ne presintă inimiciĭ mântuireĭ nóstre? Știm cu toțiĭ, și nu ne lăsăm a fi surprinșĭ. Este *dulcéța vieței*, ceea ce cuprinde plăcerile, onorurile, bogățiile. Alergăm după aceste bunătățĭ falșe și cădem în pĕcat, care este cursa întinsă de demonul. Dacă ne-am amăgi numaĭ o-dată, nenorocirea nóstră ar putea să fie săvârșită pentru totdéuna, și experiența chiar ar fi un mijloc de scăpare pentru viitor; dar acéstă amăgire totdéuna întinsă, ne îndémnă neîncetat, și ne face să ne înșelăm necontenit. Dulcéța vieței ne încântă până în momentul, când trebue a o părăsi, atunci amăgirea dispare; dar nu maĭ este timp de a rumpe legăturile și cădem în prăpastie, încărcațĭ cu lanțurile Iaduluĭ. Vaĭ de noĭ că nu cunóștem sclavia nóstră de cât pentru a intra în alta care nu va avea sfârșit!

Aceĭ pe cariĭ darul Dumnedeesc ĭ-aŭ retras saŭ ĭ-aŭ ferit de amăgire, strigă cu un sentiment plin de recunoștință: Bine-cuvêntat să fie Domnul în vecĭ de îngrijirile sale părintești! Era în adevĕr cu noĭ, pentru că am scăpat de amărăciunea maĭ generală. Dragostea sa ne-aŭ mântuit comunicându-se nouĕ; el ne-a presentat, nu un nutriment amăgitor, dar frumusețea sa, bunătățile sale, ungerea sa; ne-a făcut să cunóștem bunurile falșe ale lumiĭ, ne-aŭ atras prin sentimentul adevĕruluĭ, prin gustul științeĭ luĭ D-dĕŭ, prin puterea exemplelor luĭ Iisus Christos, el a reprimat amarul nostru propriŭ, și s'a substituit acestuĭ amar neregulat, orb, statornic și tiranic, care nu face de cât sclavĭ. El a cerut sacrificiĭ; dar cât de dulce este a jertfi totul, pentru un stăpân așa de vrednic de a porunci.

VERSUL 7.

Sufletul nostru ca o pasĕre s'a izbăvit din cursa vênătorilor, cursa s'a sfărîmat, și noĭ ne-am izbăvit.

Ebreul dice în general: Sufletul nostru, ca o pasĕre, s'aŭ izbăvit etc. Figura de care se servește aicĭ profetul este încă maĭ energică de cât cele precedente. Ea descrie nu un pericol înlăturat, dar izbăvirea absolută dintr'o nenorocire singură și înlăturată.

Pasĕrea prinsă în curse este ca și în mâinele păsĕraruluĭ; dacă rumpe cursa, scapă de mórte. Aplicațiunea este ușor de făcut. Dacă este vorba de inimicĭ temporalĭ, Profetul represintă pericolul în care era poporul sĕŭ de a fi victima furieĭ lor. El gemea deja sub

greutatea captivităţii, nu mai era de aşteptat, de cât mórtea saŭ tratările, póte mai crude şi de cât mórtea. Dacă Profetul a avut în vedere inimicii mântuireĭ şi însuşĭ starea pĕcatuluĭ în care redusese pre om, era o cursă care nu putea fi ruptă de cât prin milostivirea divină. Dacă e vorba de o ispită violentă, care să nu fi înăduşit încă voinţa, dar care o îndémnă a călca legea, darul care 'l opreşte pe ripa prăpastieĭ, rumpe cursa, şi slobóde acest suflet. Acéstă figură este deci fórte luminósă, prea instructivă şi cu totul proprie a face să se nască sentimentele celeĭ mai fragede recunoştinţĭ.

MEDITAŢIUNI

Ceea ce ḑice aicĭ Profetul se aplică încă naturalmente la izbăvirea drepţilor, când D-ḑeŭ 'ĭ scóte din viéţa acésta. Este o cursă continuă pe care o tinde starea nóstră pre pământ, unde avem a prevedea cursele demonuluĭ, ale lumiĭ, ale patimilor. Dacă darul divin nu ne luminéză asupra ocasiunilor pĕcatuluĭ, dacă nu ne întăreşte contra tempestelor pĕcatuluĭ, dacă nu ne înverṭoşéză contra exemplelor rele, dacă nu ne conduce la rugăciune, la sfintele taine, la cetirea sfintelor cărţĭ, dacă nu revarsă în inimile nóstre dragostea de bunurile eterne, devenim sclavĭ pĕcatuluĭ. Cine póte să cunóscă cu deamĕruntul mulţimea curselor care ne înconjóră? Trebue să sburăm, ḑice Sf. Ambrosie, ca puterea, care nu voeşte să cadă în cursele păsĕraruluĭ; dar trebue a avea aripĭ, şi cum le vom avea, dacă nu ne le dă acel ce locueşte în ceruri?

VERSUL 8.

Ajutorul nostru este întru numele Domnuluĭ, celuĭ ce a făcut cerul şi pământul.

Sensul acestuĭ vers este că tótă puterea nóstră, tótă speranţa nóstră, este în D-ḑeŭ, autorul tuturor lucrurilor. Era ordinar acestuĭ Profet şi tuturor celor-l'alţĭ de a da luĭ D-ḑeŭ titlul de creator al ceruluĭ şi al pământuluĭ; prin aceea eĭ aminteaŭ neîncetat ebreilor diferenţa esenţială, care este între adevĕratul D-ḑeŭ şi falşele divinităţĭ ale neamurilor.

Acestea n'aŭ creat cerul şi pământul. Ele eraŭ chiar mai nouĭ de cât ómeniĭ, cariĭ le-aŭ imaginat pentru a şi-le face obiecte de cult. Adevĕratul D-ḑeŭ întrece orĭ-ce timp; el a produs totul prin puterea sa.

Nu este dar de temut că cu protecţiunea sa póte să fie pradă inimicilor mântuireĭ, cariĭ sunt şi inimiciĭ numeluĭ sĕŭ.

MEDITAȚIUNI

Înțeleptul ḍice că numele Domnuluĭ este un turn ne clătit (ce nu se póte lua); că dreptul scapă acolo, și că este înălțat. Acest drept nu putea să vadă de pre pământ obiectele, care puteaŭ să'l vatăme; dar retrăgêndu-se în sînul luĭ D-ḍeŭ, el descopere de aicĭ, ca dintr'o citadelă înaltă, tóte cursele ce voia lumea să'ĭ tindă. Pĕcătosul din contră, este totdéuna târâtor și dă în tóte pedicele ce 'i se presintă; el nu le descopere, nu le presupune, iubește chiar a se lăsa să fie surprins. Trebue să ne mirăm, că se cufundă înainte de a intra în limanul prea fericiteĭ eternităț ?

PSALMUL CXXIV

Acest psalm este o sfătuire proprie încredereĭ în D-ḍeŭ. Se presupune că el ar fi putut să fie compus cu ocasiunea necazurilor ce le încercară Iudeiĭ după întórcerea lor, din partea luĭ Sanabalat și a Samaritenilor. Este o presupunere. Este de ajuns ca ómeniĭ să aibă totdéuna trebuință de protecțiunea divină, pentru ca un profet să aibă a'ĭ îndemna la încrederea în D-ḍeŭ.

VERSUL I.

Ceĭ ce nădăjduesc întru Domnul, ca muntele Sionuluĭ; nu se va clăti în véc cel ce locuește în Ierusalim.

In textul ebreŭ se citește: Aceĭ ce nădăjduesc în Domnul ca muntele Sionuluĭ. Nu se va clăti, va fi fix în etern. Cuvêntul *Ierusalim* este lăsat pentru versul următor. Asupra căruia sunt douĕ observărĭ: 1) Sensul este maĭ clar în versiunile nóstre, pentru că cuvintele sunt maĭ legate unele cu altele; 2) Sensul este în fond acelaș de o parte și de alta, căcĭ a ḍice, că aceĭ ce se nădăjduesc în domnul, vor fi ca muntele Sionuluĭ, care nu se va clăti și care va fi fix în etern, este a ḍice de o potrivă, că aceștĭ ómenĭ, plinĭ de încredere, nu se vor clăti. Nu este altă diferență de cât aceea ce o anunță versiunile nóstre, adică, că aceștĭ ómenĭ, cariĭ nu se vor clăti, sunt aceĭ cariĭ locuesc în Ierusalim. Dar ebreul dă a înțelege acelaș lucru pentru că în versul următor el vorbește de Ie-

rusalim, ca încunjurat de munți, carii 'l apără și este sub scutul Domnului, care privighează în jurul lui. Versul al doilea dovedește chiar că ceĭ LXX aŭ luat bine sensul textului; căcĭ munții carii încunjuraŭ Ierusalimul, și protecțiunea lui D-ḑeŭ asupra lui, eraŭ maĭ mult în favórea locuitorilor de cât a cetății chiar. Când n'ar fi fost locuitorĭ sub Nabuchodonosor munții sĕĭ nu 'ĭ-ar fi servit de inimic și D-ḑeŭ nu l'ar fi maĭ apărat. Tot ast-fel este și astă-ḑi.

Profetul voește dar să ḑică că aceĭ carĭ locuesc Ierusalimul și carĭ se încred în Domnul vor fi tarĭ ca muntele Sionul și nu se vor clăti nicĭ-o-dată. Acésta cuprinde o profeție, care are două sensurĭ, adecă: 1) Că dacă locuitoriĭ Ierusalimuluĭ pământesc nu perdeaŭ nădejdea în Domnul, eĭ ar fi fost menținuți totdéuna în starea lor și în patria lor; 2) că dacă locuitoriĭ Ierusalimuluĭ spiritual, adecă aĭ Bisericeĭ se nădăjdueaŭ în Domnul, eĭ n'ar fi fost clătiți nicĭ odată, or prin necazurĭ, orĭ prin schisme și eresiĭ, saŭ maĭ bine nu s'ar fi îndepărtat nici-o-dată de la promisiunea de a intra într'o ḑi în Ierusalimul ceresc. Primul sens al profeției n'a avut loc, pentru că Iudeiĭ n'aŭ avut încredere în cuvintele Dumneḑeeștĭ care le promitea pe Mesia și care le însemna caractere, din care nicĭ unul n'a lipsit în persóna lui Iis. Chr. De aceea acéstă națiune a fost lipsită de patrie și n'are nicĭ un azil fix de două-ḑecĭ de veacurĭ. Al doilea sens al aceleeași profeții se împlinește în tóte ḑilele în adevěrații fiĭ aĭ Bisericeĭ.

MEDITAȚIUNI

Nu ne interesăm de Ierusalimul pământesc, de cât pentru că istoria sa și revoluțiunile sale servesc de dovadă religiuneĭ luĭ Iis. Chr., care a eșit de aicĭ și care a prediș ruina sa. Dar Ierusalimul spiritual, care este Biserica și Ierusalimul ceresc, care este locuința sfinților, ocupă gândirile nóstre și fixéză sentimentele nóstre. Este prea adevěrat că Creștiniĭ, carii pun tótă încrederea lor în Domnul, sunt inaccesibilĭ la tóte mișcările, care pot să soséscă în lume. Acest adevěr nu se manifestă nicĭ ochilor lumeștĭ nicĭ sufletelor recĭ și imperfecte. Ceĭ d'întâiŭ aŭ puțină credință și nu știŭ, prin urmare, ce va să ḑică o adevěrată încredere în D-ḑeŭ. Ceĭ de al doilea țin încă fórte mult la sine; și n'aŭ obiceiul a se întórce maĭ des către D-ḑeŭ; eĭ viețuesc cu totul omenește și nu se desfac nicĭ de sensibilitatea lor, nicĭ de micele lor interese. De aceea evenimentele, care pot să'ĭ privéscă pun în joc tóte patimile lor.

Trebue decĭ să nu vorbim aicĭ de cât de Israeliții după Spirit, de cât de adevěrații fiĭ aĭ luĭ Abraam, de acești

ómenĭ plinĭ, de credinţă, nutriţĭ de cuvêntul sfânt şi credincioşĭ exerciţiuluĭ Rugăciuneĭ; ca şi Pavel, care ḑicea: Fraţiĭ meĭ, fiind-că putem să intrăm în cele maĭ sfinte cu siguranţă, prin sângele luĭ Iis. Chr. prin calea cea nouă, care duce la viéţă şi care a deschis-o, trecênd prin perdéua care este corpul sĕŭ, şi fiind-că avem un archiereŭ, care administréză casa luĭ D-ḑeŭ, să ne apropiăm cu inimă curată şi cu crediţă perfectă, după ce s'aŭ curăţit inimile nóstre de aceea ce face o conştiinţă rea, şi corpul nostru s'aŭ spălat cu o apă curată. Un creştin din timpul acesta póte fi încă maĭ tare de cât muntele Sionuluĭ, pentru că timpul póte să clătéscă acest munte şi în fine în ḑiua cea de pe urmă a lumiĭ, se va preface ca şi universul; în timp ce Pavel şi semeniĭ sĕĭ vor străluci de glorie şi vor servi de podóbă pentru eternitate Ierusalimuluĭ ceresc.

VERSUL 2.

Munţiĭ împrejurul luĭ şi Domnul împrejurul poporuluĭ sĕŭ, de acum şi până în veac.

In textul ebreŭ Ierusalimul este în capul versuluĭ şi face astfel construcţiunea: *Ierusalimul, munţi sunt împrejurul luĭ.* Versiunile nóstre înlătură pleonasmul punênd *Ierusalimul* la finele primuluĭ vers. Prin urmare, nicĭ o diferenţă între aceste versiunĭ şi text. Sensul este că, precum Ierusalimul e înconjurat de munţĭ, carĭ îl apără, aşa Domnul priveghéză în jurul poporuluĭ sĕŭ, şi protecţiunea ce o dă va fi pentru totdéuna. Ceea ce trebue să se înţelégă precum am observat, sub condiţiune, că acest popor să se încrédă în totdéuna în Domnul. Este de sigur ideia profetuluĭ.

MEDITAŢIUNI

Este puţin lucru, ḑicea Fer Augustin, a locui o cetate încunjurată de munţĭ; dar este fórte mult a avea pre Domnul împrejurul sĕŭ şi a primi lumina, care pogóră din *munţiĭ eternĭ*, cum se exprimă Profetul aiurea. S'a înălţat munţiĭ chiar în sînul creştinismuluĭ şi trebue a înţelege prin aceea diverşiĭ eresiarchĭ, carĭ l'aŭ turburat; căcĭ să nu vĕ închipuiţĭ, continuă fericitul doctor, că Donat, Fotin, Ariu ar fi fost ómenĭ mediocri; eresiele nu nasc de cât în spiretele maĭ înalte; sunt munţĭ, dar furtunoşĭ şi când vĕ îndémnă a căuta un asil în aceştĭ munţĭ, ḑiceţĭ că puneţĭ încrederea

vóstră în Domnul, și că n'aveți trebuință de a căuta alți munți de cât acela ce el apără. Fer. Agustin arată Biserica și acéstă sfătuire este minunată pentru tóte timpurile.

Protecțiunea ce Domnul dă Bisericeĭ sale se revarsă asupra tuturor fiilor sĕĭ, carii pun în el tótă încrederea lor; căcĭ pentru ómenĭ de nimic carii nu aŭ credință, Biserica se rógă și plânge pentru eĭ, ca să'ĭ aducă în căile dreptățiĭ. Credincioșiĭ plinĭ de dragoste, sunt ca cetatea vĕdută de un profet: *Domnul era în jurul eĭ ca un zid de foc, și se glorifica că locuește împrejurul eĭ.* Inchipuire mărétă de ceea-ce lucréză în suflet dragostea de D-ḑeŭ; îl face neînvins în mijlocul luptelor, și ne răpit de tóte săgețile vrăjmașuluĭ.

VERSUL 3.

Că nu va lăsa Domnul toiagul pĕcătoșilor preste sórta drepților; ca să nu-și lindă drepții întru fără-de-legi mânele lor.

Ebreul ḑice: căcĭ sceptrul pĕcătoșilor nu va sta pe moștenirea saŭ porțiunea drepților, etc. Este acelaș sens, căcĭ acest sceptru al pĕcătoșilor nu se va putea așeḑa pe moștenirea drepților, fără permisiunea luĭ D-ḑeŭ și dacă s'ar întêmpla acésta, se va putea ḑice *că va* lăsa sceptrul în mânile pĕcătoșilor. Profetul va să ḑică că fiind-că D-ḑeŭ apără pre poporul sĕŭ, nu va permite ca impioșiĭ să stăpânéscă pentru totdéuna asupra drepturilor. Aceste cuvinte *a se lăsa* în text, și *lăsa* în versiunĭ, sunt esențiale în acéstă parte. D-ḑeŭ permite pentru un timp, ca impioșiĭ să stăpânéscă asupra drepților, dar acéstă stăpânire este trecĕtóre. Sunt exemple în istoria sfântă și cea a Bisericeĭ. Haldeiĭ nu rĕmaseră în posesiunea Iudeeĭ maĭ mult de șapte-ḑecĭ de anĭ însemnați de Profeți. Persecutoriĭ Bisericeĭ periră cu toțiĭ în timp de treĭ secole. Sunt alte judecăți ascunse pe care Domnul le lucréză după vederile înțelepciuniĭ sale; dar când el ar permite, ca în viéța acésta inimiciĭ numeluĭ sĕŭ să stabilésca o dominațiune durabilă preste drepți, totul încetéză în momentul morțeĭ și Profetul prea probabil a avut în vedere acest scop.

Profetul explică pentru ce stăpânirea celor rĕĭ asupra drepților nu va dura pentru totdéuna; căcĭ dacă impietatea ar fi totdéuna triumfătóre, drepțiĭ ar putea slăbi în dreptate și a se deda iarăș la impietate. Ar fi o tentațiune periculósă pentru drepți când numĕrul impioșilor ar fi așa de mare și așa de puternic, în cât de abea să se pótă distinge virtutea de viciŭ și că de abea să pótă fi permis de a fi virtuos în mijlocul unuĭ popor imens de culpabilĭ.

D-ḍeŭ nu va permite nicĭ-o-dată acest scandal. Virtutea va avea totdéuna preciul sĕŭ și va sili chiar viciul de a o recunóște; dar pentru aceea ea trebue să fie statornică, stăruitóre și fără prihană.

MEDITAȚIUNI

Fără religiunea descoperită, noĭ n'am putea nicĭ explica nicĭ pricepe, cum se întêmplă așa de des, că pĕcătoșiĭ stăpânesc asupra drepților, și chiar fără acéstă religiune, drepțiĭ n'ar avea nimic care să'ĭ mângâe de apărarea în care viețuesc sub stăpânirea pĕcătoșilor. Ar trebui să admitem saŭ o fatalitate órbă, saŭ ḍeĭ fără providență, saŭ să confundăm noțiunile de bine cu noțiunile de rĕŭ; de drept cu nedrept. Dar fiind-că aceste sisteme absurde n'ar aduce nicĭ un folos apăsăreĭ ómenilor bunĭ, nicĭ cu sentimentul ce 'l-ar de sórta lor cea rea, îndată eĭ s'ar desgusta de virtute, ar încerca și mijlócele de a'și procura o stare maĭ liniștită aș dacă ar putea să ajungă prin crimă eĭ s'ar determina a săvêrși. Cine ar putea să'ĭ înfrunteze, când tóte principiile moravurilor și ale cultuluĭ public ar face apologia lor? Dar religiunea descoperită, și maĭ ales cea a luĭ Iis. Chr. rĕspunde la tóte dificultățile și resolvă tóte îndoelile. Ceĭ rĕĭ, orĭ-cum s'ar presupune, stăpânesc adese-orĭ asupra drepților, eĭ le arată greututea puteriĭ lor și a rĕutățiĭ lor. Cu tote acestea, drepțiĭ nu sunt turburați de acéstă desordine aparentă; eĭ știŭ că acest *sceptru* al fără-de-legeĭ nu va fi totdéuna în mâinile persecutorilor lor, și că este un judecător suprem, care va restabili ordinea sfărâmând pre inimiciĭ virtuțiĭ și încununând pre aceĭ, cariĭ vor fi fost credincioșĭ mergênd pe calea dreptățiĭ. Credința uneĭ vieți viitóre explică totul, ea mângâe totul, îndréptă totul.

VERSUL 4.

Fă bine, Dómne, celor bunĭ și celor drepți la inimă.

Este o rugăciune ce o face profetul pentru mângâerea drepților, el cere că D-ḍeŭ să nu 'ĭ lase sub tirania celor rĕĭ saŭ cel puțin să'ĭ susțină prin speranța uneĭ sorți maĭ bune. Acésta póte privi starea drepților în viéța acésta; Profetul póte chiar dori pentru eĭ favoruri temporale, el vorbea pentru un popor care avea promisiunĭ în acéstă privință. Dar este maĭ sigur, că rugăciunea sa se întinde la bunurile spirituale, maĭ ales spre dragostea luĭ D-ḍeŭ,

care este cea d'întâiŭ dintre porunci; căci presupune ómenĭ drepţĭ, *şi carĭ aŭ inima dréptă*, ómenĭ plinĭ de credinţă şi depărtaţĭ de murmure contra providenţeĭ, când permite ca pĕcătoşiĭ să stăpânéscă asupra ómenilor bunĭ.

MEDITAŢIUNI

Douĕ lucrurĭ sunt de însemnat în versul acesta; întâiŭ că Profetul nu cere nimic pentru sine; al doilea că nu specifică bunurile ce le dorește pentru poporul sĕŭ. Eĭ exercitézĕ decĭ douĕ acte de virtute; cel întâiŭ de o caritate compătimitóre, şi tot odată desinteresată; al doilea de o conformitate perfectă cu voința divină. Sfinţiĭ aŭ fost admirabilĭ prin aceste douĕ părţi; eĭ cuprindeaŭ în inima lor lumea întrégă; se interesaŭ de trebuinţele tuturor nenorocíţilor; făceaŭ maĭ mult prin rugăciunile lor de cât *s'ar fi dat corpul lor flacărilor*, cum se exprimă St. Apostol. Dar supunerea lor la voința luĭ D-ḑeŭ 'ĭ făcea liniștiţĭ asupra tuturor evenimentelor. Eĭ nu se miraŭ nicĭ de scandalele lumiĭ, nicĭ de întârḑierea protecţiuneĭ divine. Eĭ aveaŭ inima dréptă, şi acest cuvênt cuprinde tot ce se póte ḑice despre perfecţiunea şi meritul amicilor luĭ D-ḑeŭ.

VERSUL 5.

Iar pre ceĭ ce se abat la îndărătnicie, duce-ĭ va Domnul cu ceĭ ce lucrézĕ fără-de-legea, pace preste Israil.

Nu este dificultate în versul acesta de cât în privirea cuvêntuluĭ *îndărătnicĭ*. Ebreul ḑice *minciunĭ oblice*; grecul ḑice *moḑurĭ strîmbe şi bune de spânzurătóre*. Ceea ce Vulgata a crĕḑut că se póte traduce prin obligaţiunĭ, nu însémnă aicĭ obligaţiunĭ, datoriĭ, dar *noḑurĭ*, cum face cine-va când voește să lege ceva cu o funie. Uniĭ aŭ presupus că în acéstă versiune era la început, *obligationes*, care ar însemna căĭ *oblice*, dar acéstă presupunere nu este necesară, şi cuvêntul *obligationes* ar rĕspunde maĭ puţin de cât obligaţiunĭ la cuvêntul grec στραγγαλία, care este tot una cu *laqueus torsuosus* saŭ *nexus intricatus*, acest termin grec dă ideea uneĭ legăturĭ, ceea ce Vulgata dă a înţelege *obligaţiunĭ*. Dar nebuniĭ în adevĕr fac aceea ce arată termenul acesta. Eĭ se silesc de a *lega* şi a *înlănţui* pre aceĭ ce voesc să 'ĭ amăgéscă.

Profetul va să ḑică că aceĭ ce întrebuinţézĕ viclenia se vor pune de judecata Domnuluĭ în clasa lucrătorilor nedreptăţiĭ, adecă vor suferi aceeaşĭ pedépsă.

Aceste cuvinte ale ebreului, *pace preste Israil*, sunt luate de unii ca fiind în legătură cu ceea ce precedă, și traduc, atunci va fi pace preste Israil. Alții cred că este un fel de vot saŭ aclamațiune în favórea acestuĭ popor: *să fie pace preste Israil*, a doua socotélă este cea maĭ probabilă și maĭ naturală, este a Sf. Chrisostom și Augustin.

MEDITAȚIUNI

Ipocriții, mincinoșiĭ, calomniatoriĭ, toțĭ înșelătoriĭ în general, trebue să n'aibă nicĭ o idee adevĕrată de D-ḑeŭ; eĭ pot până la un punct óre-care, să impue ómenilor; dar cred eĭ că vor amăgi pre acel ce cearcă inimile și cariĭ vĕd fondul conștiințelor? Nu este viciŭ maĭ rĕŭ în tótă Scriptura ca înșelăciunea și ipocrisia. Iis. Chr. care era însăși bunătatea, se servea cu un ton aspru contra fariseilor, pentru că eraŭ plinĭ de viclenie și înșelăciune. Apostoliĭ iarăși s'aŭ sculat contra acelora ce apucaŭ pe căĭ strâmbe, orĭ în cuvênt, orĭ în faptele lor. Sf. Crisostom descrie pe larg tóte apucăturile ce le întrebuințéză înșelătorul, pentru a ascunde întreprinderile sale. El are trebuință, ḑice el, de a întrebuința arta eloquențiĭ, de a preface virtuțĭ, de a studia rĕspunsurile sale; pe când omul adevĕrat vorbește și lucréză cu bunătate. Ele se aséměnă cu acel pre care natura singură 'l înfrumusețéză fără a alerga la podóbe strĕine, pe când înșelătorul se împodobește, ca acel ce voește să îndrepte lipsurile sale naturale; dar tóte acestea nu sunt de cât o mască de care nu'și póte face ilusie mult timp.

Fie pace preste Israil. Iată ce dorește profetul, și Sf. Pavel a repetat-o credincioșilor, adăugând că înțelege pre *Israilul luĭ D-ḑeŭ*, adică moștenitoriĭ credinței Patriarchilor, posteritatea spirituală a luĭ Abraam, Isaac și Iacob, orĭ că se găsea printre Iudeĭ, orĭ că s'a întins la némurĭ. Și Sf. Augustin iarăși dorea *pace* adevĕraților fiĭ aĭ Bisericeĭ. Ereticiĭ, ḑicea el, întrebuințéză acéstă formulă: *pace voue*, dar cuĭ doresc eĭ acéstă *pace*? acelor cariĭ se despart de unitate. Li se rĕspunde: *și cu duhul tĕŭ;* dar la cine se adreséză acest rĕspuns? acelor cariĭ séměnă discordia și cariĭ tulbură pacea lumeĭ. Așa dar eĭ nicĭ nu daŭ, nicĭ nu primesc pace; este prerogativa numaĭ a fiilor bisericeĭ, cariĭ sunt Israilul luĭ D-ḑeŭ, și locuitoriĭ Ierusalimuluĭ sfânt, adică cetatea unde se găsește și se vede pacea.

PSALMUL CXXV

Nu ne putem îndoi, că acest psalm n'ar avea de obiect întórcerea Iudeilor în patria lor după captivitatea Babilonică, dar nu urméză, că David să nu'ĭ fie autorul, pentru că fiind profet a putut să vadă cu spiritul acest eveniment și să'l cânte în acest psalm. Este nu maĭ puțin fórte demn de el ca sub figura acestuĭ popor izbăvit de jugul haldeenilor, să fi voit a zugrăvi izbăvirea a tot némul omenesc, captiv timp de atâtea secole sub tirania pĕcatuluĭ și a morțiĭ. Dar, orĭ cum ar fi, orĭ ce credincios 'șĭ póte aplica sentimentele, care 'ĭ sunt anunțate.

VERSUL I.

Când a întors Domnul robia Sionuluĭ, făcutu-ne-am ca niște mângâiați.

Frasa grécă și frasa latină în începutul versuluĭ acestuia sunt în stilul ebreuluĭ și 'l traduc exact. In ebreŭ este: *am fost ca niște ómenĭ ce visézŭ*; ceea ce dă a înțelege, că aceștĭ robĭ aŭ fost surprinși de acéstă noutate, ca și cum ar fi fost un vis. Este, precum s'a ḑis în faptele apostolilor, că Sf. Petru scăpat de legăturĭ, credea că este un vis. Acest sens este natural. Alțiĭ cu tóte acestea, cu parafrasa haldaică traduc: *Am fost ca niște convalescenți* pentru că verbul ebreŭ are amĕndouĕ însemnările. Al doilea sens este iarăși bun ca și cel d'intâiŭ și al versiunilor nóstre este conform; căcĭ de sigur ómeniĭ carii se scólă de pe bólă sunt *fórte mângâiați*. Totuși este ceva aparență că pe timpul celor LXX verbul ebreŭ avea și însemnarea a *mângâia*; căcĭ nu este probabil, ca să fi substituit pre acesta în locul celor-l'alte douĕ, care se rapórtă fórte bine la subiect. Putem adăuga că cuvêntul grec παρακεκλημένοι însémnă propriŭ *refocilati*, saŭ chiar *revocati ad vitam*; ceea ce este tot una cu *convalescenti*.

Fer Augustin care ține pentru *sicut consolati*, observă că acest *sicut* nu însémnă o comparație, dar o calitate de persónă, precum când se ḑice, *aĭ lucrat ca un înțelept*. Nu va să ḑică că acel către care vorbește ar fi fost înțeles numaĭ în acéstă ocasie, dar numaĭ că purtându-se înțeleptește în cele-l'alte acțiunĭ ale sale, a arătat și în acésta înțelepciunea sa. De asemenea, când profetul ḑice: *Am fost ca niște mângâiați*, este ca și cum s'ar ḑice: *Ne-am bucurat, fiind-că am primit o mare mângâere.*

Se vede decĭ în acest vers sentimentul de bucurie care umplea

pre Iudeĭ la vestea reîntórcereĭ lor în patrie saŭ chiar, când aŭ ajuns cel puțin în parte; căcĭ se vede prin versul 5 că eĭ se rugaŭ încă pentru ca Domnul să grăbéscă a'ĭ reuni pre toți în Ierusalim și împrejur.

MEDITAȚIUNI

David ḑice în psalmul 13: *Cine va da din Sion mântuirea luĭ Israel, când va întórce Domnul robia poporuluĭ sĕŭ, bucura se-va Jacob și se va veseli Israel*; și vorbește în partea acésta de marea mântuire a luĭ Israil, de izbăvirea, care trebue să fie fructul rĕscumpĕrăreĭ lucrată de Mesia. Acea a Babilonuluĭ nu era de cât o figură prea imperfectă și trebue să credem, că aceleași sentimente sunt rĕspândite în psalmul nostru 125. Ele aŭ de obiect libertatea meritată némuluĭ omenesc prin Iis. Chr.; trebue să umple de bucurie pre toțĭ aceĭ ce știŭ, cât de greŭ este jugul pĕcatuluĭ, și cât de urâtă este sclavia sub puterea demonuluĭ. Ceea ce este de mirare, este că puținĭ ómenĭ cunosc acéstă bine-facere orĭ cât de neprețuită este.

Dar dacă adevĕrațiĭ creștinĭ sunt infinit mângâiațĭ de a nu maĭ fi în legăturile pĕcatuluĭ, câtâ trebue să fie bucuria drepților, carĭ trec din viéța acésta în repausul etern? Orĭ ce despărțenie ar fi făcut cu Babilonia lumiĭ aceștia, eĭ eraŭ încă împrejurul eĭ, eraŭ martorĭ împietăților sale, scandalurilor sale, ilusiilor sale. Eĭ nu se izbăvesc de cât când Iis. Chr. 'ĭ chiamă în sfântul Ierusalim, unde sunt reunite tóte bunurile și unde n'aŭ loc relele. Așteptând acest fericit moment, acești drepți pot ḑice totdéuna că eĭ se bucură de o mare mângâere, că credința lor 'ĭ luminéză, că speranța lor 'ĭ susține, că dragostea lor 'ĭ transpórtă către locuința ceréscă unde Iis. Chr., modelul și fratele lor 'ĭ aștéptă. Israelitul întorcêndu-se în patrie era însă nenorocit, dacă nu privea la sînul luĭ Abraam. Puteaŭ să aibă eĭ vre-un folos de a se restabili într'un oraș de unde trebuiaŭ să iasă după puținĭ anĭ saŭ după câte-va ḑile pentru a intra în nóptea mormêntuluĭ? Rădică Ierusalimuluĭ raportul ce avea cu fericirea eternă, ar fi o cetate ca altele și maĭ puțin plăcută ca altele, maĭ ales după atâtea rĕsbóie ce 'l pustiise. Nu, profetul n'a putut să mărginéscă sentimentele sale și

cântările sale la un obiect așa de mediocru în sine. El 'l considera în figura sa și de aicĭ se rădica la centrul fericireĭ, care este în Ierusalimul ceresc.

VERSUL 2.

Atunci s'a umplut de bucurie gura nóstră și limba nóstră de veselie; atunci vor grăi între némurĭ, mărit-aŭ Domnul a face cu dênșiĭ.

Se pare óre-care deslipire într'acest vers; în partea întâiŭ vorbește la preterit, și în a doua la viitor, cu tóte că se pare a avea acelaș obiect, apoĭ mulțĭ ebraiștĭ pun tot psalmul la viitor și aceĭ carĭĭ 'l iaŭ la trecut, întrebuințézĭ iarășĭ acest timp pentru versul: *Atunci s'aŭ grăit între némurĭ* etc. Ebreul primește ambele sensurĭ, și este contrar cu al versiunilor. Israilteniĭ întorcêndu-se în patria lor aŭ putut să ḑică; *Atunci ne-am umplut de bucurie*, și se adaogă cu ocasiunea acestuĭ eveniment, *se va ḑice printre némurĭ* etc. Se pare că sensul acesta este cel maĭ adevĕrat: căcĭ în primul moment al acesteĭ întórceriĭ, națiunile n'aŭ putut încă să știe în deajuns amĕnunțimile pentru a recunóște că Domnul *aŭ manifestat gloria sa în privirea poporuluĭ sĕŭ.*

Textul ebreŭ ḑice: *Atunci gura nóstră a fost plină de rîs*: este tot una cu *bucurie.*

Sf. Chrisostom face douĕ observațiunĭ asupra acestor versurĭ: întâiŭ că ebreiĭ, în acéstă întórcere nu semĕnară părinților lor, carĭĭ aŭ cărtit eșind din Egipt; al doilea că vuetul ce aŭ causat printre națiunĭ captivitatea acestuĭ popor, care era arătat un efect al rĕsbunărilor divine, trebuia să facă maĭ strălucită printre ele evenimentul întórcereĭ, care nu maĭ putea fi de cât evenimentul milostivireĭ luĭ D-ḑeŭ. Ast-fel unind aceste douĕ fapte trebuia să resulte de aicĭ un sentiment de administrațiune asupra mărireĭ luĭ D-ḑeŭ.

MEDITAȚIUNI

Cea maĭ mare parte dintre profețĭ aŭ descris în termenĭ mărețĭ veselia poporuluĭ ebreŭ izbăvit de captivitate. Isaia ḑice că tótă țara va fi înflorită; că însușĭ Domnul se va arăta întru gloria sa, că ochiĭ orbilor se vor deschide, și urechile surḑilor se vor restabili în funcțiunile lor; că schiopiĭ vor sări ca cerbiĭ, și muțiĭ vor avea puterea de a vorbi, că pămêntul, maĭ 'nainte sec și steril, va fi udat de izvóre; că nu se vor maĭ vedea animale sălbatice; că aceĭ ce se vor rĕscumpĕra de Domnul, se vor reînturna în Sion,

cântând cântărĭ; că veselia lor va fi eternă și că pentru totdéuna eĭ vor fi scutiți de suspine și durerĭ. Este evident că tóte aceste lucrurĭ frumóse n'aŭ fost împlinite în Israilul cel vechiŭ și că era o predicere a minunilor ce trebuia să le lucreze Mesia. El a umplut de bucurie pre aceĭ ce aŭ îmbrățișat doctrina sa, și lor le-aŭ promis o stare unde gemetele și durerea nu vor avea loc. Nu vorbesc de vindecările ce aŭ dovedit misiunea sa. Tótă istoria Evangelieĭ este plină de acestea. Cine, afară de dênsul, a rĕscumpĕrat pre ómenĭ din sclavie? Cine altul afară de el a manifestat gloria luĭ D-dĕŭ într'un chip așa de strălucit? Care altul, ca dênsul, a făcut fertile riîn opele mântuireĭ climele cele maĭ barbare? Care altul a umplut cu numele sĕŭ tóte părțile pământuluĭ. Când aŭ prezis profețiĭ întórcerea Iudeilor în termenĭ așa de mărețĭ, eĭ voiaŭ să înalțe spiritul acestuĭ popor și să'l fixeze la timpurile viitóre ale luĭ Mesia. Acest popor trebuia să observe, că avantajele temporale de care se bucură după întórcerea sa în Babilon, nu rĕspundea moduluĭ expresiunilor luĭ Isaia și ale altor profețĭ; că aceste bine-facerĭ nu puteaŭ fi de cât umbra uneĭ izbăvirĭ mult maĭ importante și maĭ celebre. Dacă acești Iudeĭ n'aŭ avut aceste sentimente, eĭ începură de atunci a merita imputările ce le făcură în urmă Iis. Chr., *că aveaŭ ochĭ, și nu vedeaŭ, urechĭ și nu audeaŭ, un spirit și nu înțelegeaŭ nimic.*

VERSUL 3.

Mărit-aŭ Domnul a face cu noĭ; fost-am veselindu-ne.

Este aprobarea ce dă acest popor cuvintelor și sentimentelor naținnilor. El recunóște lucrurile marĭ ce Domnul a făcut în favórea sa și declară, că este motivul veselieĭ sale.

MEDITAȚIUNI

Iudeiĭ avură în tóte timpurile dovedĭ vĕdite de protecțiunea luĭ D-dĕŭ asupra lor; eĭ avură maĭ mult ca totdéuna când s'a arătat Mesia în lume; dar atunci dice: Fer. Augustin, *eĭ 'ĭ-aŭ făcut singurĭ rĕŭ;* și némurile intrară în sentimentele ce le anunță aicĭ Profetul. Căcĭ când Paul și

Barnaba le anunțară cuvêntul vieței, istoricul sacru ḑice, că eĭ aŭ fost plinĭ de bucurie, și că Evangelia fu primită în tótă țara cu veselie. Ce făcură atunci Iudeiĭ? eĭ persecutară pre trimișiĭ luĭ Iis. Chr., 'ĭ alungară cu neomenie, abuzând ast-fel de darurile mântuireĭ ce li se oferise și lăsându-se lipsiți de făgăduințele făcute patriarchilor.

Nu se întêmplă orĭ când ca un păcătos restabilit în dreptate să guste, în aceste prime momente, punctele împăcăreĭ sale; ca sufletul sĕŭ să admire schimbarea ce s'a făcut într'ênsul, ca plăcerile păceĭ interióre să le pară preferabile orĭ căreĭ bucuriĭ mincinóse a lumiĭ? Ce va fi dacă reintră în căile nedreptățiĭ, dacă uită milostivirea D-ḑeuluĭ sĕŭ, dacă se supune încă la jugul demonuluĭ! Recăderea sa în pĕcat 'l va împietri ca pe acești Iudeĭ rebelĭ, cariĭ nu eraŭ maĭ cu luare-aminte de cât a închide ochiĭ la luminile adevĕruluĭ. Acéstă națiune este imaginea urîciósă a tuturor nerecunoscĕtorilor cariĭ s'aŭ prea îmulțit în creștinism. Ingratitudinea este viciul principal al pĕcătoșilor, eĭ aŭ primit totul de la Iis. Chr. și eĭ 'l persecuta. Acéstă ideie bine aprofundată trebue să rĕsune în inima nóstră; dar din nenorocire, *cea maĭ mare parte din ómenĭ nu o aŭ.*

VERSUL 4.

Intórce Dómne robia nóstră ca pâraele în austru.

Acest vers presupune, că maĭ rĕmâneaŭ Iudeĭ captivĭ la Babilon, și în adevĕr, se vede în Istoria Sfântă, că o parte reveni cu Esdra și alta cu Neemia. Ceĭ d'întâiŭ isbăviți aŭ încetat decĭ a se ruga aicĭ pentru frații lor. Aceĭ cariĭ explică tot psalmul de isbăvirea generală ca viitóre, n'aŭ trebuință de a împărți privirile Profetuluĭ saŭ acelora în numele cărora vorbește. Dar se pare că primele versurĭ arată întórcerea din robie deja începută.

Cât despre comparațiunea ce se vede în versul acesta, unĭĭ ḑic: Fă să înceteze captivitatea, precum niște torente înghiețate încep a curge, când suflă vêntul de miază-ḑi; alțiĭ: Fă să înceteze captivitatea și întórcerea fraților noștri ne va fi iarăși plăcută precum sunt apele unuĭ torent în țĕrile arse de la miază-ḑi. Unĭĭ cred că torentul de miază-ḑi este Nilul, și fiind-că inundația acestuĭ fluviŭ fertilisézĕ Egiptul, Iudeiĭ cer ca întórcerea fraților lor să facă prosperitatea Iudeieĭ. Nicĭ una din aceste explicațiunĭ nu este de respins, și tóte recad maĭ în acelaș sens care este, că întórcerea ar fi o favóre comparabilă cu apele salutare, care udă un pământ secetos.

MEDITAȚIUNI

Sf. Augustin crede că Profetul face alusiunĭ la apele care curg în abondență, când vêntul de mează-dĭ a topit ghéța ce'ĭ oprea cursul, și el trage din aceste comparațiunĭ două marĭ verităților morale: Intâiŭ, că prin pĕcat inimele nóstre contractéză o înghețare, o neactivitate, o rĕcélă, care captivă și 'l împedică a înainta în calea mântuireĭ; a doua, că este focul Sf. Spirit și căldura dragosteĭ divine, care le dă libertate a curge în căile dreptățiĭ. Să alergăm dar, adaogă el, către cer, patria nóstră, ca niște torente pe care suflarea vêntuluĭ de mează-dĭ ne scutește de sloiurile, care ne coprindeaŭ. Să nu întârdiem prin amuzările vieței aceștia. Nu este ea destul de nenorocită pentru a ne inspira desgust? Și pentru ce intrăm noĭ în ea plângênd? Pentru ce știm să vĕrsăm lacrimĭ, când nu știm încă ce este bucuria și plăcerea? pentru că trebuia ca ast-fel de viéță să se anunțe prin ast-fel de preludiŭ, pentru ca să ne deprindem a o privi ca terminul destinatelor nóstre. Totul este prețios în acéstă sfătuire. Starea pĕcatuluĭ este zugrăvită în natură, este o ghéță o sufletuluĭ. Acțiunea sfântuluĭ Spirit este caracterisată într'un mod viŭ; este un foc, care pĕtrunde și care însufletește facultățile nóstre slăbite. Calea nóstră către cer este deschisă cum trebue să fie; este o cursă pe care nu trebue să o opréscă tóte încântările lumiĭ.

VERSURILE 5, 6.

Ceĭ ce sémĕnă cu lacrămĭ, cu bucurie vor secera. Mergênd mergea, și plângea, aruncând semințele lor; și venind, vor veni, cu bucurie, luându-și mănunchile lor.

Aceste treĭ versurĭ sunt în stilul alegoric. Cel d'întâiŭ este un fel de proverb: *Sémĕnă cu lacrimĭ* pentru că nu prevede rodul grâuluĭ ce l'a semĕnat; dar *culege cu bucurie* pentru că se bucură de fructul ostenelilor sale. Cele-l'alte se aplică maĭ particular la starea Iudeilor. Eĭ mersese în Babilon, plângênd, ca niște lucrătorĭ, carĭi se îngreuiază a semĕna, fără să știe, care va fi produsul; dar se bucură ca seceretorĭi încărcați de o recoltă bogată.

Ebreul, în aceste două versurĭ din urmă, reduse la unul în acest text, pune totul la singular. Mergênd, mergea și plângea etc. Venind, va veni cu bucurie, etc. Trebue să presupunem decĭ sensul

distributiv, și să credem că aceea s'aŭ ḑis de fie-care din aceĭ de care voește să vorbéscă Profetul.

In text este cuvêntul משך pe care unii îl explică o sĕmînță prețiósă; alțiĭ de *urma* seminții ce se rĕspândește prin brasde; aceste douĕ traducțiunĭ sunt bune, pentru că rĕspund la însemnarea cuvêntuluĭ ebreŭ.

Este necesar prin urmare ca să se înțelégă prin seminţele ce le aruncaŭ Iudeiĭ, mergênd la Babilonia, lacrimile cu care udaŭ drumul lor. Dacă eĭ speraŭ ceva, precum lucrătorul speră o recoltă din grâul sĕŭ, nu putea fi decât gândindu-se la milostivirea luĭ Dumneḑeŭ, care vedea de căința lor. Eĭ aveaŭ în adevĕr promisiunĭ în raport cu libertatea lor, și D-ḑeŭ nu 'ĭ-aŭ condamnat a purta jugul haldeilor de cât pentru a'ĭ aduce la curăţenia cultuluĭ sĕŭ.

MEDITAȚIUNI

Pe pământ *cu toțiĭ semĕnăm cu lacrimĭ;* nu este nimenĭ care să nu convie, dar sunt mulțĭ carĭ să pótă spera, că vor *culege* cu *bucurie?* Unĭĭ n'aŭ nicĭ credința uneĭ vieți viitóre, și 'ĭ-am putea întreba, ce aștéptă eĭ din suferințele lor. Alțiĭ admit un viitor de fericire, și'ĭ putem întreba cum să dispun la acéstă recoltă, și dacă se folosesc de lacrimĭ ca să li se dea. Numaĭ sufletele pătrunse de dragostea luĭ D-ḑeŭ, înțeleg bine acest fel de cultură; eĭ sémănă cu lacrimĭ, dar aceste lacrimĭ 'l umple de bucurie, nu aștéptă momentul recolteĭ ca să vadă cât de dulce este a cultiva câmpul Domnuluĭ. Este adevĕrat, că în timpul secerișuluĭ, veselia lor va fi perfectă, pentru că vor câștiga averĭ, care nu li se vor putea răpi; dar până în timpul acela, eĭ sunt ca Apostolul, inundați de plăcerĭ în mijlocul celor maĭ marĭ necazurĭ.

PSALMUL CXXVI

Se citește în titlu *Cântarea treptelor luĭ Solomon* saŭ pentru Solomon, ceea ce ar da a înțelege, saŭ că Solomon este autorul, saŭ că David l'ar fi compus pentru el. Acest titlu nu este de cât în ebreŭ și Vulgata; Nu este în Septuaginta. Aceĭ carĭ 'l admit, și carĭ rapórtă numaĭ puțin psalmul la timpurile restabilireĭ Ierusalimuluĭ după captivi-

tate, cred că sub numele de Solomon trebue a înțelege Zorobabel, și unii ḑic că Solomon l'a compus pentru el. Cea mai mare parte din interpreți resping acest titlu de Solomon, pentru a avea tótă libertatea a aplica acest psalm la restabilirea Ierusalimului și a templului. Este adevĕrat că cea mai mare parte din versuri convin cu acest eveniment; dar convin și cu evenimentele domniei lui Solomon, și cu întreprinderile acestui principe, care petrecu o parte din viéța sa a rădica edificii, ori pentru gloria celuĭ Prea Inalt, ori pentru a înfrumuseța și întări Ierusalimul. Că Iudeii întorcêndu-se din Babilon aŭ cântat acest psalm, saŭ mai bine că capii le-aŭ amintit, este o opinie prea adevĕrată și care împacă tóte socotințele.

Acest psalm totdéuna a trecut de greŭ; cu tóte acestea este mai puțin de cât aŭ crediut mulți din interpreți. Câte-va versuri se par a se raporta la timpurile luĭ Mesia, și acésta dă un preț noŭ acestei cântări, care cu tótă scurtimea sa dă instrucțiuni admirabile.

VERSUL I.

De n'ar zidi Domnul casa, în deșert s'ar osteni cei ce zidesc; de n'ar păzi Domnul cetatea, în deșert ar priveghia cel ce o păzește.

Textul este în totul conform cu versiunile nóstre, el pune numai participe, *zidind* și *păzind*. Se înțelege că David a putut să ḑică luĭ Solomon: Fiul meŭ, veĭ zidi un templu Domnului, și veĭ întări Ierusalimul, puneți nădejdea în D-ḑeŭ; căci dacă nu te protege el, tóte ostenelele și tótă privigherea sunt zadarnice. Se mai póte înțelege, că Solomon a putut să vorbéscă astfel architecților ce-i întrebuința la lucrul sĕŭ. In fine, Zorobabel, Ezdra, Nehemia și alți capi ai restabilirei Ierusalimului după captivitate, aŭ putut să repetéscă singuri acéstă înștiințare. Protecțiunea Domnului este necesară pretutindenea, dar, adaugă St. Chrisostom, ea nu autorisă neacțiunea și lenevirea. Trebue a lucra cu statornicie, dar să nu așteptăm succes fără ajutorul luĭ D-ḑeŭ.

MEDITAȚIUNI

Cu toții avem de construit o casă, și o cetate de păzit. Iis. Christos, ḍice St. Paul, este ca un fiŭ în propria sa casă, și acéstă casă suntem noĭ. Voĭ sunteți casa spirituală, ḍice Sf. Petru, voĭ serviți la construire ca niște petre viĭ, și pentru aceea s'a scris că piatra unghiulară s'a pus în Sion. Acéstă piatră unghiulară este Iis. Christos. Cum vom înălța noĭ edificiul fără el, cum vom face noĭ casa sa, dacă am voi să o construim fără de el? Când cine-va dorește a lucra ceva la mântuirea sa, ḍice, că fără Iis. Christos nu va avea nicĭ un succes și că aștéptă totul de la milostivirea sa; dar în amĕnunțimea faptelor sale pare că nu are încredere în el. Se bizuește în sine, se vede îndată, că lăsat de sine întârḍie și strică lucrul.

Tot asemenea este și cu cetatea, a căreĭ pază ni s'a încredințat; profeții compară fórte des inima nóstră cu Ierusalimul. Este înconjurată de inimicĭ puternicĭ, și ceĭ maĭ înfricoșați sunt înlăuntrul eĭ; dacă nu este învestit cu armele mântuireĭ, cum li se va opune? Și cine va da aceste arme dacă nu acel ce este D-ḍeŭ tare și neînvins? Luați armătura luĭ D-ḍeŭ, ḍice Apostolul, ca să puteți sta împotrivă în ḍiua cea rea. Descrie apoĭ tot felul de arme, și nu este nicĭ una, care să fie în puterea nóstră a o procura prin propriele nóstre puteri; așa termină instrucțiunea sa, îndemnându-ne a ne ruga continuŭ cu căldură, și lăuntric. El voește ca să priveghem, dar să așteptăm totul de la D-ḍeŭ. *Intăriți-vĕ*, ḍice el, *în Domnul și în virtutea sa a tot puternică.*

Aceste versurĭ conține o instrucțiune particulară pentru aceĭ ce sunt însărcinați cu administrarea, fie civilă, fie bisericéscă. Orĭ-care ar fi priveghierea sa, dacă D-ḍeŭ nu se îngrijește de turmă în deșert se ostenesc eĭ a o păstra. Nicĭ cel ce sémĕnă, nicĭ cel ce udă, ḍicea Apostolul, nu este autorul recolteĭ, o datorim luĭ D-ḍeŭ, care singur póte să'ĭ dea creștere. Noĭ vĕ împărțim pânea cuvêntuluĭ, ḍicea Sf. Augustin, dar nu suntem stăpânĭ a atinge inima vóstră; nu știm ce se petrece în ea și numaĭ acel ce o a creat póte să o facă simțitóre învățăturilor nóstre.

Cu un cuvênt, Profetul pune aicĭ un principiŭ care se

întinde la tóte. Dacă D-ḑeŭ nu ne protejă în tóte întreprinderile nóstre, în zadar ostenim și în ḑiua arătării generale, ne vom găsi cu mâinele góle. Aicĭ este marele merit al conduitei sfinților. Eĭ se privesc în totul ca niște servitorĭ inutilĭ, și nu consideră de cât pre D-ḑeŭ în tot ce eĭ proiectéză și în tot ce eĭ execută: fiind-că sunt prea uniți cu D-ḑeŭ, acéstă întórcere către el le devine obicĭnuită, și umilința profundă de care sunt pătrunșĭ, 'ĭ împedică a se glorifica de succese. Oh! câtă înțelepciune și profundime în acest cuvênt al Apostoluluĭ! Cer părinteluĭ Domnuluĭ nostru Iis. Christos, ca să bine-voiască, după bogăția daruluĭ sĕŭ și prin virtutea sfântuluĭ sĕŭ Spirit să vĕ întăréscă în om interior și să stabiléscă în inimile vóstre prin credință, presența luĭ Iis. Christos, pentru ca sĕ puteți înțelege cât de mare este bogăția iubireĭ sale pentru noĭ. In adevĕr, că numaĭ prin aceea se vede într'o atârnare continuă de mâna luĭ D-ḑeŭ, și se simte însă într'un chip așa de mângâetor pre cât ferm și eficace, că se póte totul *în acel ce ne întărește* și nu putem nimic dacă retrage protecțiunea sa.

VERSURILE 2, 3.

In deșert este vouĕ a mânca. Sculați-vĕ după ce ați șezut, ceĭ ce mâncați pânea durereĭ. Când va da iubiților sĕĭ somn. Iată moștenirea Domnuluĭ, fiĭ plata roduluĭ pântecelui.

Aceste douĕ versurĭ s'aŭ părut grele la mulțĭ interpreți; ele sunt însă maĭ puțin ca multe altele răspândite în psalmĭ. După versiunea nóstră, conform cu ceĭ LXX, Profetul îndémnă pre ceĭ ce lucréză cu neliniște, a se liniști și a nu se consuma în scârbe nefolositóre; le spune apoĭ, că când Domnul, carele'ĭ iubește, va fi reparat puterile lor prin dulcéța somnuluĭ, eĭ vor vedea o posteritate numerósă, care va fi moștenirea luĭ D-ḑeŭ. Acéstă sfătuire póte conveni Israeliților ocupați cu restabilirea Ierusalimuluĭ. Eĭ se vedeaŭ opriți în lucrul lor, și se temeaŭ ca nu cumva eĭ și urmașiĭ lor să nu fie zdrobiți de furia inimicilor, cariĭ 'ĭ încunjuraŭ. Profetul 'ĭ mângâe, și le anunță că Domnul se va îngriji a îmulți pre poporul sĕŭ: tóte acestea mi se par ceva simplu.

Dar s'aŭ încurcat în ebreŭ și maĭ mult încă în diversele versiunĭ ale ebraiștilor vechĭ și modernĭ. Eŭ mĕ țin numaĭ de ebreŭ care ḑice:

In zadar vĕ sculați diminéța, și privighiați până târḑiŭ, mâncând pânea durereĭ. De sigur Domnul va da somn iubituluĭ sĕŭ și atunci fiĭ sunt moștenire Domnuluĭ și fructul pântesĕluĭ va fi răsplătire. Este cu neputință a nu vedea în acest text

sensul versiunilor nóstre. Profetul îndémnă pre aĭ sĕĭ a se liniști, el le promite protecțiunea Domnuluĭ și o posteritate numerósă. Ceĭ LXX aŭ tradus aceste cuvinte קום מאחרי שבת, *sculați-vĕ, după ce v'ațĭ odihnit*, saŭ în latină, *surge post sedere*, saŭ *post sessionem:* dar, aceste treĭ cuvinte, fără puncte, pot fi traduse altfel: și pentru a construi maĭ exact eĭ aŭ pus ἐγείρεσθε, surgite; lăsând pe ebreŭ a construi, cum face dese-orĭ, singularul cu pluralul.

Cât despre *iubitul* de care vorbește ebreul, Parafrasa haldaică și St. Ieronim traduc la plural și ceĭ LXX, vĕdĕnd că e vorba de popor, nu s'aŭ îndoit că e indiferent de a pune pluralul saŭ singularul.

Dacă psalmul este făcut pentru Biserica creștină, ca și pentru ebreĭ, sensul acestor versurĭ va fi sublim și admirabil. Profetul va îndemna pre credincioșĭ a nu se turbura în ostenelĭ nefolositóre, saŭ în neliniște durerósă ; el le va ḑice că, când 'ĭ va chema la el, trimeţĕndu-le somnul, care este mórtea, atuncĭ vor vedea moștenirea Domnuluĭ, numerósa societate a sfinților, cariĭ sunt gloria luĭ Iis. Christos și rĕsplata ostenelilor acestuĭ *fruct al pântecelui fecióreĭ.*

După acéstă explicație, *fructûs* ar fi la genetiv, cum 'l-a pus ceĭ LXX. Dacă se citește *dilecto,* după ebreŭ, acest *iubit* va fi Iis. Christos, care, prin mórtea sa a fost pus în posesiunea uneĭ posterităţĭ numeróse : rĕsplată a sacrificiuluĭ sĕŭ și a dragosteĭ sale. Fără acest raport la Iis. Chr. și la Biserica sa, acest psalm ḑice puțin lucru. El îndémnă pre Iudeĭ a modera lucrul lor, și le promite o posteritate numerósă. Dar, nu știŭ dacă după întórcerea din Babilon, Iudea a fost tot așa de populată precum a fost înainte de captivitate, cel puțin precât era pre timpul luĭ David și Solomon.

MEDITAȚIUNI

Cu toțiĭ în viéța acésta mâncăm pânea durereĭ, și ne consumăm încă de muncă și tulburare pentru a o mânca. Iată douĕ rele de-odată, și Profetul le vindecă în noĭ îndemnându-ne a ne gândi la starea care trebue să urmeze somnul nostru, adică, după mórte. Acéstă stare este învierea viitóre. *Sculați-vĕ,* ḑice el, *după ce v'ațĭ odihnit*; atuncĭ veţĭ vedea câtă este bine-facerea Domnuluĭ; veţĭ deveni moștenirea sa, veţĭ fi fiĭ sĕĭ și veţĭ vedea cât de bine este că v'ațĭ lipit de acel ce s'a făcut asemenea vouĕ, născându-se dintr'o fecióră, fiică a luĭ Adam, care nu știa de bărbat.

Pentru a suferi cu răbdare tóte necazurile vieţeĭ aceștia, este de ajuns a privi la viéța viitóre și la Iis. Christos, moștenitorul eĭ. Ce câștigă impioșiĭ negând acéstă viéță

viitóre? Scapă eĭ de necesitatea de a suferi? Sistemul lor de nereligiositate micșoréză óre suma relelor? Este tréba experienței, că omul drept, adevěratul credincios se bucură, în mijlocul celor maĭ marĭ necazurĭ, de o pace pe care nu o gustă impioșiĭ, în mijlocul pretinselor plăcerĭ ce se silesc a și le procura. Iată deja balanța înclinată în favórea religiunei. Vine momentul de a ne desparte din viéța acésta; omul drept nu se teme, și dorește chiar, pentru că are speranța unei fericirĭ fără amestecare și fără sfârșit; impiosul, din contra, nu știe câtușĭ de puțin ce va deveni, și orĭ câtă constanță preface, nu póte scăpa de frica de a intra într'o eternitate de nenorocirĭ. Când credinciosul n'ar găsi nimic încetând de a vieți, de sigur nu ar perde nimic, și va câștiga totdéuna două lucrurĭ: întâiŭ că a viețuit în pace, și al doilea, că a murit fără frică. Impiosul din contra, va vieți și va muri în tulburare.

Care este sórta joculuĭ, dacă se póte ḑice ast-fel, într'o materie așa de gravă? De o parte este câștig și nimic de perdut; de alta nu este câștig, și maĭ mult încă frica de a perde totul.

Ceea ce abuséză necredinciosul, este că el crede, că se nenorocește cineva servind pre Domnul; este o greșală din cele maĭ demonstrate de experiență. Și ceea ce este maĭ singular în acéstă materie, este că ceĭ maĭ fericiți dintre ómenĭ sunt aceĭ ce fac maĭ multe sacrificiĭ luĭ D-ḑeŭ; din contra, ceĭ maĭ nenorociți sunt aceĭ ce se dedaŭ maĭ mult la pasiunĭ. Să viețuim decĭ, cum ḑice Profetul, în speranța de a ne *scula* în ḑiuă, adică de a învia pentru o viéță maĭ bună, și de a vedea societatea numerósă a căreĭ cap este Iis. Chr. modelul, sprijinul și mângâerea.

VERSUL 4.

Ca niște săgeți în mâna celuĭ tare, așa fiiĭ celor scuturați.

Nu cunosc printre interpreți, carii aŭ tradus după ebreŭ, de cât pe autorii principiilor discutate, a căror versiune se acordă cu a celor LXX și a Vulgateĭ. In care acești autorĭ manifestă știința lor, pentru că ebreul este conform cu ceĭ LXX, și curajul lor, pentru că se pare că este un fel de complot între comentatorĭ, pentru a ceti *juvenum* în loc de *excussorum*. Nu neg că cuvêntul ebreŭ însémnă și *juvenes* saŭ *juventus*; dară cea d'intâiŭ și radicala în-

semnare este *excussi*; și nu se transportă chiar la acea de *juvenes* de cât prin un fel de analogie, pentru că tinerii sunt ca niște fructe de curênd căḑute saŭ scuturate din arborĭ. Sensul este fórte frumos. Profetul promiţênd o posteritate numerósă poporuluĭ sĕŭ, care pe atuncĭ era expus la necazurile multor inimicĭ, el ḑice, că acești fiĭ vor rĕsbuna pe părinţiĭ lor și vor fi ca niște săgeţĭ în mânele unuĭ om robust; adică vor da lovituri grozave persecutorilor lor. Este ceva nepotrivit a ḑice: *fiiĭ temerilor vor fi ca niște săgeţĭ în mânile unuĭ om robust.* Se înţelege că copiiĭ născuţĭ din părinţĭ tinerĭ trebue să fie viguroși și capabilĭ de a rĕsbuna pre părinţiĭ lor, dar fiiĭ acelor ce s'aŭ persecutat trebue să rĕscumpere prin zel și prin curaj starea de asuprire în care aŭ fost părinţiĭ lor, și în care s'aŭ născut singurĭ: ceea ce profetul va să dea a înţelege. Intr'un cuvênt acest sens se pare superior celuĭ-l'alt, și nu este necesar a se îndepărta aicĭ de ceĭ LXX.

MEDITAŢIUNI

Cine sunt fiĭ ómenilor persecutaţĭ, dacă nu, discipoliĭ apostolilor și tótă generaţiunea credincioșilor perpetuată din secol în secol până la noĭ? Ceĭ d'întâiŭ din acești fiĭ aŭ dat lovituri grozave Idolatrieĭ, Iudaismuluĭ, desfrâuluĭ, filosofieĭ falșe a păgânilor. In tóte secolele aŭ fost ómenĭ Apostolicĭ, cariĭ aŭ scos o mulţime de suflete din Infern. Și astăḑĭ încă exemplul adevĕraţilor credincioșĭ înfruntă pre desfrânaţĭ și nelegiuiţĭ, acestea sunt ca niște săgeţĭ în mâna unuĭ om robust; nu se opune acestor atacurĭ, și strigă că braţul celuĭ A-tot-puternic lucréză aceste minunĭ. Ar trebui să se cunóscă tóte darurile mântuireĭ ce le obţin sfinţiĭ și tóte victoriile ce raportă asupra lumiĭ și asupra infernuluĭ. Aceste mistere sunt ascunse în sînul luĭ D-ḑeŭ, și nu se vor descoperi cu deamĕruntul de cât în ḑiua cea de pe urmă; tot la acel moment a tótă veritatea, sfinţiĭ se vor arăta înfricoșaţĭ celor condamnaţĭ, eĭ vor ședea pre scaune; și vor judeca pământul cu Iis. Chr.

VERSUL 5.

Fericit este, carele își va plini pofta sa dintr'ênșii; nu se vor ruși̯na, când vor grăi vrăjmașilor lor în porţĭ.

Ebreul pune partea din urmă a versuluĭ acestuia la plural: *nu se vor ruși̯na* etc. unind fără îndoială pre fiŭ cu părintele. Singularul este așa de evident maĭ lămurit, că parafrasa haldaică 'l substitue aicĭ la plural.

Este o mare greutate în prima parte a versuluĭ, unde ebreul

ḍice: *Ferice de acel ce a umplut torba sa* fără îndoială *de săgeți*, și acéstă lecțiune se pare fórte naturală. Cuvêntul ebreŭ este אשפתו ce traduce prin *pharetra* cu tóte că rădăcina nu este așa fixă. Dacă ceĭ LXX aŭ cetit אשפתו care însémnă *dorința luĭ*, se înțelege că traducerea lor este prea bună, și lucrul este fórte posibil după afinitatea acestor cuvinte. Póte că eĭ aŭ voit să substitue lucrul figurat figureĭ. *Torba* este acéstă figură. Acel ce trage săgețile sale dorește ca torba să'ĭ fie totdéuna plină; un părinte dorește ca casa sa să fie plină de copiĭ, precum o torbă este plină de săgețĭ. In fine dacă acest argument nu satisface, pentru ce n'ar fi luat acești interpreți cuvêntul ebreŭ, care însémnă în rădăcina sa proprie *astrologie*, în loc de presupunere, și prin urmare de *dorință; căcĭ* nu presupune cine-va un bine de cât pentru că'l *dorește*. Nu trebue a uita, că parafrasa haldaică traduce: Beatus vir qui implevit scholas suas ex ipsis, dovadă destul de sigură că cuvêntul ebreŭ nu este incontestabil strîns a însemna o torbă, și de aici incheiŭ că nu putem convinge de contrasens pre ceĭ LXX.

Profetul vorbește aicĭ de *pórtă*, pentru că la ebreŭ judecățile se făceaŭ în porțile cetățiĭ. Va să ḍică că acel ce va avea pentru el pre fiiĭ sfinților persecutați nu se va teme, că va fi învins la judecată de inimiciĭ sĕĭ.

MEDITAȚIUNI

Fericit cel ce va avea de apĕrător pre fiĭ ómenilor persecutați. Cel d'întâiŭ din ómeniĭ persecutați este Iis. Chr.; după el sunt apostoliĭ și toțĭ sfinții sunt fiiĭ lor. Dacă sunt sprijinit de acéstă protecțiune, când va trebui a se arăta la judecata luĭ D-ḍeŭ, de ce inimicĭ m'aș putea teme? Dar nu trebue să mĕ mândresc de acest sprijin, eŭ n'am nicĭ o trăsură de asemĕnare cu acești ómenĭ pre cariĭ lumea i-aŭ calomniat, batjocorât, omorît. Paul ḍicea celor d'întâiŭ credincioșĭ: *fiți următori mie, cum și eŭ luĭ Christos.* Un om în legăturĭ, în pericol de mórte continuă, vorbea ast-fel, și propunea încă cel maĭ mare model în persóna luĭ Iis. Chr. Vĕd acest model pre cruce; îl vĕd lipsit, micșorat, în sărăcia cea maĭ extremă. Fi-va el apĕrătorul meŭ în ḍiua cea maĭ de pre urmă, dacă vieṭuesc în sensualitate, în mândrie, în abondență? Nu cum-va 'l voiŭ avea de acusător și inimic? Acésta trebue să fie meditația mea, în tóte ḍilele vieṭeĭ mele! Crucea luĭ Iis. Chr. mi se va ḍice, va fi acea săgétă în mâna celuĭ *a-tot-puternic*, de care vorbește profetul; ea mĕ va răni pentru a mĕ vindeca, ea 'mĭ va lua viéța iubireĭ de sine pentru a mĕ face să vieṭuesc din dragostea luĭ Iisus Christos.

PSALMUL CXXVII

Fer. Augustin se silea mult a dovedi, că trebue a lua psalmul acesta în sens spiritual, dacă voește cineva să nu fie încercat de a presupune, că nu spune adevĕrul. Profetul se pare că promite bunurĭ temporale acelor ce se tem de D-ḑeŭ și carĭ merg în căile luĭ. Aceste bunurĭ sunt avantagiul de a se bucura de fructul acestor ostenelĭ, de a vedea în casa sa o soție fecundă, și împrejurul mesiĭ sale un mare numĕr de fiĭ, de a fi martor posterităţiĭ Ierusalimuluĭ, etc. Dar, ḑice acest Sf. doctor, este sigur maĭ întâiŭ că aceste bunurĭ nu pot face pre om complect fericit; apoĭ că nu sunt de ajuns pentru a rĕsplăti pre acel ce în adevĕr se teme de D-ḑeŭ, în fine că un numĕr fórte mare de drepţĭ, chiar în legea veche, aŭ fost privaţĭ de aceste bine-cuvêntărĭ. Acest psalm nu maĭ puţin este cuvêntul luĭ D-ḑeŭ, și tot ceea ce el conține trebue să fie însemnat de cea maĭ esactă veritate. Este decĭ necesar, că scórța literei ascunde un sens maĭ sublim și că sub figura bunurilor temporale, D-ḑeŭ promite prin gura Profetuluĭ sĕŭ bine-cuvêntărĭ spirituale la toţĭ aceĭ ce se tem de Domnul. Acest raționament este fără replică. Cu tóte acéstea, litera luată în ea însăși trebue să coprindă adevĕrurĭ și Profetul este de creḑut că promite în adevĕr bunurĭ temporale acelor ce se tem de D-ḑeŭ. Fără îndoială că le dă speranța unor bunurĭ maĭ însemnate, orĭ în viéța acésta, orĭ maĭ ales în prea fericita patrie; dar el 'ĭ mângâe iarăși punêndu-le sub ochĭ bine-cuvêntările sensibile, ce D-ḑeŭ nu refusă adevĕraţilor sĕĭ adoratorĭ. Trebue dar să înțelegem că profetul vorbește națiuneĭ întregĭ, pentru că ea avea promisiunĭ temporale, așa că dacă cel maĭ mare numĕr de Iudeĭ ar fi conservat temerea de D-ḑeŭ, posteritatea Statuluĭ ar fi fost constantă și neîntreruptă. Câți-va particularĭ credincioși vor fi maĭ suferit necazurĭ și D-ḑeŭ 'l-ar fi despăgubit prin abondența bunurilor spirituale, ceea

ce se întêmplă luĭ Tobie, Daniel, Ieremia și la o mulțime de alțĭ sfinți aĭ legeĭ vechĭ; credința lor 'ĭ susține și speranța bunurilor viitóre 'ĭ mângâe. Dar suposând grosul națiuneĭ supuse și credincióse la legea luĭ D-ḍeŭ, Statul ar fi fost înflorit, și în acest punct de vedere trebue a lua primul sens al psalmuluĭ nostru. Acest sens este iarășĭ aplicabil, cu tóte că într'un chip maĭ puțin positiv și maĭ puțin direct, cu starea creștinilor. Eĭ n'aŭ promisiunĭ temporale, dar dacă s'ar presupune toțĭ saŭ maĭ toțĭ credincioșiĭ observatorĭ aĭ Evangelieĭ, nu se va observa óre printre eĭ trăsurile uneĭ provedințĭ particulare a luĭ D-ḍeŭ, în ceea ce privește trebuințele viețeĭ? Biserica cere ceea ce este necesar spre subsistența fiilor sĕĭ, și Iisus Christos însuș face un articol de rugăciune, ce ni s'aŭ ordonat al adresa către D-ḍeŭ, Părintele sĕŭ, și Apostolul nu ne învață óre că D-ḍeŭ va înmulți veniturile acelor ce vor da cu abondență milosteniĭ în sînul sĕracilor? Adevĕr pre carele 'l confirmă experiența în tóte ḍilele. Trebue decĭ a considera acest psalm în privirea temporală și în cea spirituală, așa că al doilea sens să fie acel ce Profetul a avut maĭ ales în vedere, pentru că privește fără excepțiune pre toțĭ ómeniĭ, și pre tóte timpurile.

VERSUL 1.

Fericiți cei ce se tem de Domnul, cariĭ umblă în căile luĭ.

Ebreul ḍice: *fericit tot cel ce se teme de Domnul* etc. Acest singular se împacă maĭ bine de cât pluralul cu versurile următóre, care sunt tóte la singular, și unde profetul vorbește chiar la a doua persónă, ca și cum n'ar fi avut în vedere de cât un singur om. Dar pluralul versiunilor nóstre dă absolut acelaș sens, pentru că propositiunea textuluĭ este universală.

Frica de care vorbește aicĭ Profetul, nu póte fi de cât aceea ce se unește cu dragostea luĭ D-ḍeŭ, și care are principiul sĕŭ în acéstă dragoste, pentru că nu se găsește de cât în aceĭ ce merg în căile Domnuluĭ, adică, cariĭ păzesc legea sa, din care cea dintâiŭ poruncă este acea a dragosteĭ.

Acest vers nu dă promisiunĭ saŭ bine-cuvêntărĭ particulare; dar propune cel maĭ mare din tóte bunurile: adică, fericirea și

fără îndoială adevĕrata fericire, fericirea solidă, prin urmare fericirea, care nu se găsește de cât în viéța cea-l-altă și în posesiunea luĭ D-ḍeŭ. Bunurile ce le promit versurile următóre nu sunt de cât bunurĭ de al doilea ordin, bunurĭ despre care este cu putință a face sacrifiiciŭ. Și iată din primul vers, principalul sens al psalmuluĭ esplicat, și obiectul sĕŭ principal împlinit.

MEDITAȚIUNI

Fer. Augustin dă aicĭ asupra temereĭ o învĕțătură pe care nu o pot omite. El o distinge în treĭ părțĭ: întâiŭ, ḍice el, este cu totul omenéscă, ea se găsește în aceĭ ce se tem de a face rĕŭ, pentru ca să nu li se întêmple vre-o supĕrare în lumea acésta; acéstă temere nu este *temerea curată* de care vorbește Profetul în psalmul acesta și în mulțĭ alțiĭ. Al doilea are principiul sĕŭ în amenințările iaduluĭ și focurile eterne; aceĭ ce aŭ acéstă temere se abțin de pĕcat pentru a scăpa de acele muncĭ; eĭ se tem de D-ḍeŭ dar nu iubesc încă dreptatea; temerea lor nu este *temerea curată*, nu este aceea de care ne vorbește Profetul; ea este cu tóte acestea bună, folositóre și abținêndu-se de pĕcat, aceĭ carĭ sunt pătrunșĭ de ea, pot să se obicĭnuéscă a iubi dreptatea. În fine a treia specie de temere, care este *temerea curată*, consistă în aceea că se teme maĭ mult a perde pre Domnul de cât tóte cele-l-alte bunurĭ, orĭ de ce natură ar fi, și Sf. doctor face la acest subiect o suposiție, care explică fórte bine ideia sa. Dacă D-ḍeŭ vĕ promitea tóte folósele temporale, sănătatea, puterea, averea, plăcerile și maĭ mult scutirea de mórte, adăogând: *De acum nu mĕ veț̦ĭ maĭ vedea;* care ar fi sentimentele vóstre? Reclamaț̦ĭ voĭ contra acesteĭ condițiunĭ, vĕrsaț̦ĭ voĭ lacrimĭ la singura propositiune ce vi s'aŭ făcut? Asigur că voĭ aveț̦ĭ temerea adevĕrată de D-ḍeŭ, *temerea curată*, care naște din dragostea sa; și acéstă temere ne-o recomandă și Profetul.

VERSUL 2.

Ostenelele rodurilor tale veĭ mânca, fericit eștĭ și bine va fi ț̦ie.

S'ar putea traduce: *Veț̦ĭ fi fericiț̦ĭ pentru că veț̦ĭ mânca* etc. Ceĭ LXX pun: τοὺς πόνους τῶν καρπῶν σου φαγεσται, fără ὅτι. Unĭĭ interpreț̦ĭ latinĭ aŭ tradus: labores fructuum în loc de labores manuum,

fără să observe că καρπὸς în grecește însemnă și vola, pumnul mâineĭ.

Sensul versuluĭ acestuea este că omul, care se teme de Domnul și care merge în căile luĭ, va avea ceea ce este necesar subsistenţiĭ luĭ, aplicându-se de alt-fel la lucru. Domnul nu protejă lenea și neacţiunea. Apostolul ḑicea că : *acel ce nu voește să munciască, trebue să nu mănânce*, pentru a da a înţelege, că munca este necesară. Profetul ḑice, că este fericit acel ce mănâncă fructul din ostenelele mânilor sale ; el nu ḑice căutând aceea ce contribue a întreţinea lucrul, a măguli patimile, a nutri necumpĕtarea. Aceste lucruri nu fac fericire nicĭ vieţiĭ animale nicĭ vieţeĭ spirituale. In mediocritate și frugalitate se bucură cine-va de bunurile corpuluĭ și ale sufletuluĭ. Rar se întêmplă că aceea ce servește pre Domnul, și carii lucrézĕ, să cadă în miserie, și nu se întêmplă nicĭ odată ca în nevoia lor să fie lipsiţi de mângâere.

MEDITAŢIUNI

Nu fără cuvênt Profetul pune douĕ timpurĭ în versul acesta, presentul și viitorul. Presentul privește viéţa acésta, și viitorul anunţă fericirea eternităţiĭ. Fericirea vieţeĭ aceștia nu va esclude nicĭ-o-dată în totul *pânea durerii* pe care trebue să o mănânce fie-care om ; dar în eternitate, nu maĭ este ostenélă, nu maĭ este durere, nu maĭ sunt gemete. Punctul de vedere al acesteĭ fericirĭ face deja cea maĭ mare parte din bine-cuvêntările ce D-ḑeŭ promite în viéţa presentă celor ce se tem de dênsul. Eĭ pot să verse lacrămĭ, dar amărăciunea lor este temperată prin speranţa sigură de a poseda într'o ḑi o patrie maĭ bună. Eĭ aŭ recurs la rugăciune, eĭ gem de lungimea exiluluĭ lor ; și aceste lacrimĭ, ḑice Sf. Augustin, sunt maĭ dulcĭ de cât strigările de bucurie de care rĕsună teatrele. Tóte acestea se dovedesc prin experienţă ; nenorocirea ómenilor este că cea maĭ mare parte din eĭ nu voesc să între în acéstă cale așa de cunoscută sfinţilor și așa de evident descoperită de Iis. Chr. și de apostoliĭ sĕĭ.

VERSUL 3.

Femeia ta ca o vie rodită în laturile caseĭ tale. Fiiĭ tĕĭ ca niște odrasle de maslin împrejurul meseĭ tale.

Feconditatea uneĭ soţiĭ și mulţimea fiiilor, sunt totdĕuna represintate în sfintele cărţi ca efecte ale bine-cuvêntăreĭ luĭ D-ḑeŭ. Toţĭ termeniĭ, carii intră în aceste versurĭ arată o familie care domnește

temerea de D-ḍeŭ. Este o singură soţie castă, credinciósă şi închisă în interiorul caseĭ sale ; sunt fiĭ crescuţi sub ochiĭ unuĭ părinte, careĭ adună în jurul sĕŭ, şi care veghiază asupra conduiteĭ lor. Aceştĭ copiĭ sunt comparaţi cu *mlădiţele de maslin*, pentru că educaţia cea bună ce o primeşte, ĭ pune în stare de a produce fructe pline de dulcéţă, fructele păceĭ a căreĭ simbol este maslinul.

MEDITATIUNI

D-ḍeŭ nu dă totdéuna ómenilor buní o familie numerósă. Abraam nu avu de cât un fiŭ din Sara şi mult timp aştepta el pre acest fiŭ din făgăduinţă. D-ḍeŭ nu dă totdéuna părinţilor celor maĭ sfinţĭ, fiĭ cariĭ să le semene. Samuel, şi însuşĭ David, vĕḍură în casa lor subiecte prea nedemne de aĭ succeda. In fine legea nouă a deschis o cale şi maĭ perfectă, care este cea a virginităţiĭ; dar în starea acésta, este bine de aşĭ aplica instrucţiunea ce o descrie aicĭ Profetul. Sf. Ión Scărariul dădea chiar pusnicilor o familie prea numerósă. «Să aveţĭ de părinte pre acel ce póte şi care voeşte să vĕ uşureze de sarcina pĕcatelor vóstre ; de mumă, zdrobirea inimiĭ, a căreĭ proprietate este a spăla petele sufletuluĭ vostru; de frate, pe orĭ-cine ĭ va da ajutor a merge către cer; de soţie, gândirea continuă de mórte ; de fiĭ, suspinurile inimeĭ; de sclav, corpul vostru; de amicĭ, pre sfinţiĭ îngerĭ cariĭ vĕ vor primi când veţĭ eşi din viéţa acésta. Ast-fel este familia acelor ce caută pre Domnul». Sufletul nostru să fie retras în sine, credincios luĭ D-ḍeŭ, cu luare aminte aĭ plăcea, acesta va fi soţia care va face fericirea ḍilelor nóstre ; ea va fi fecundă în fapte bune; va împlini tot interiorul nostru de gândurĭ sfinte, care vor fi ca fiiĭ noştri; ea le va împedica de a se rĕspândi în afară, de a se lăsa a fi infectate de contagiunea lumiĭ. Aceste gândirĭ vor fi însoţite de pace şi ungere, pentru că ele se vor naşte din dragostea luĭ D-ḍeŭ.

VERSUL 4.

Iată aşa se va bine-cuvênta omul cel ce se teme de Domnul.

Profetul se pare că voeşte a preveni îndoelile ce se puteaŭ forma asupra certitudineĭ bine-cuvêntărilor luĭ D-ḍeŭ. Da, reia el, aşa se va bine-cuvênta acel ce se teme de Domnul. Dacă avem óre-care supĕrare, ea trebue să vie de la noĭ. Ne temem óre de D-ḍeŭ cu

sinceritate, și acéstă temere este ea în noí fructul dragosteĭ divine? Să fim liniștiți asupra promisiunilor, ele vor avea efectul lor. Nu mĕ îndoesc ca să nu fie acesta sensul acestuĭ vers, care pecetluește versurile precedente.

MEDITAȚIUNI

Dacă n'ar fi un sens spiritual în versul acesta, am fi putut arăta Profetuluĭ, prin multe exemple, că ómeniĭ plinĭ de temerea luĭ D-ḍeŭ aŭ fost în sărăcie, soțiele lor aŭ fost sterile, și n'aŭ lăsat moștenitorĭ numeluĭ și virtuților lor. Iosua, de exemplu, Elie, Ieremia, n'avură copiĭ; dar acești sfinți adunară cu abondență bine-cuvêntările spirituale; eĭ furĕ marĭ în ochiĭ luĭ D-ḍeŭ, și numele lor vor fi respectate în tóte secolele. Tot ast-fel este cu toți sfinții, carĭ în legea nouă aŭ consacrat luĭ D-ḍeŭ tóte bunurile lor, persóna lor, libertatea lor; tótă posteritatea lor consistă în faptele lor cele bune; uniĭ aŭ dat Bisericeĭ o mulțime de fiĭ spirituali, alțiĭ aŭ atras asupra popórelor și asupra familiilor daruri nenumĕrate; toți prin mărimea esemplelor lor aŭ reclamat contra scandalurilor; eĭ aŭ eșit din acest pămênt de exil încărcați de merite și fac astăḍi gloria Bisericeĭ triumfătóre. Iată binecuvêntările ce D-ḍeŭ revarsă asupra acelor ce se tem de el.

VERSUL 5.

Bine-cuvênta-te-va Domnul din Sion și veĭ vedea bunătățile Ierusalimuluĭ în tóte ḍilele vieței tale.

Acest vers este explicarea celuĭ precedent. Că bine-cuvêntarea trebue să iasă din Sion. Se vĕd impioșĭ înconjurați cu familiĭ numeróse, cum se vĕd și animale prea fecunde. D-ḍeŭ este autorul acestor bunurĭ. Dar nu este bine-cuvêntare emanată din Sion. D-ḍeŭ influințézĕ în acéstă fecunditate, ca autor al natureĭ, și în aceĭ ce se tem de el, lucrézĕ ca autor al daruluĭ. Tot ast-fel este și cu rugăciunile ce le formézĕ Profetul în raport cu bunurile Ierusalimuluĭ. El dorește ca credincioșiĭ servitorĭ aĭ luĭ D-ḍeŭ să'ĭ vaḍă în tóte ḍilele vieței lor. Să fi fost óre vre-un folos mare pentru acești omeni plinĭ de frica luĭ D-ḍeŭ, de a vedea Ierusalimul liniștit și înflorind câți-va anĭ, póte că în câte-va ḍile? Pĕcătoșiĭ putea să se bucure de aceeași fericire și să ia póte maĭ multă parte de cât drepțiĭ. De sigur Profetul are priviri maĭ înalte. Acest Ierusalim este acel ce nu piere, și tóte aceste *ḍile ale vieței* sunt prea fericita eternitate. Acest sens nu póte fi curat mistic; de îndată ce Pro-

fetul presupune ómenĭ, carii aŭ témere supra-naturală de D-ḑeŭ, și carii merg în căile sale care sunt cele ale dragosteĭ, trebue să le dorésc̆ă bunurĭ de aceeașĭ ordine, și sunt cele ale haruluĭ în viéța acésta și ale glorieĭ în cea-l'altă.

MEDITAȚIUNI

Sf. Paul ḑicea admirabil Corintenilor. Dacă noĭ n'avem speranță în Iis. Chr., de cât pentru viéța acésta numaĭ, suntem ceĭ maĭ nenorociț̆ĭ din toț̆ ómenii. Și Profetul trebuia să gândésc̆ă tot ast-fel în raport *cu speranța în D-ḑeŭ*, (aceĭ carii o aveaŭ) și de sigur acesta era unul din caracterele esențiale ale servitorilor luĭ D-ḑeŭ, n'ar fi putut de cât să plângă starea lor, dacă tóte promisiunile s'ar fi mărginit la bunurile vieț̆eĭ acesteia. Eĭ priveaŭ, ḑice Apostolul, Sionul ceresc, Ierusalimul etern, și acolo nădăjduiaŭ a viețui; ḑilele lor pre pământ eraŭ o mórte continuă; eĭ doreaŭ a fi desrobiț̆ĭ pentru a poseda acéstă patrie nemutabilă în durata sa, în bunurile sale și în gloria sa.

Dorința cea maĭ atingĕtóre ce se póte face amicilor luĭ D-ḑeŭ, este că eĭ véd îndată pre sfântul Sion. Nu știm ceea-ce este, ḑicea sf. Augustin, dar știm, că este, și că suntem destinați a'l poseda. El a susținut pre martirĭ în luptele lor, și pentru el ne luptăm neîncetat. O! cetate strălucită, adaogă el, iubesc frumusețea ta, doresc să locuesc acolo, pentru că acolo trebue să mĕ bucur de gloria Dumneḑeuluĭ meŭ, creatoruluĭ meŭ, și de legea ta! Suspin după tine, și cer de la acel ce te-aŭ făcut ca să mĕ posede și în tine, pentru că m'a făcut ca și pe tine.

VERSUL 6.

Și veĭ vedea pre fiiĭ fiilor sĕĭ pace preste Israil.

S'ar putea traduce după ceĭ LXX: *Pace fie peste Israil.* Și ebreul primește acest sens; dar Vulgata pune acusativul și nu contraḑice textul în aceea. Se știe de alt-fel că o populațiune numerósă și neîntreruptă face puterea statelor și menține pacea pentru că o impune inimicilor.

MEDITAȚIUNI

Drepț̆ĭ sunt totdéuna în stare de a căpĕta o posteritate numerósă. Faptele lor cele bune produc însutit. Paharul de-

apă, obolul dat în numele luĭ Iis. Chr., sunt semințe, care fructifică pentru viéța eternă. Se căutăm pacea, dar în Israilul luĭ D-ḑeŭ, în societatea sfinților. Iis. Chr. a dat acéstă pace și lumea nu va cunóște.

PSALMUL CXXVIII.

Acest psalm presintă starea orĭ-căruia începe a respira după marĭ persecuțiunĭ. David a putut să'l compue când se vĕḑu isbăvit de inimicĭĭ sĕĭ neîmblânḑiți. Iudeiĕĭ întorcêndu-se din Babilon aŭ putut să'l cânte, când începură a zidi cetatea și templul lor, cu tóte necazurile ce le aduceaŭ Samaritenĭĭ. Biserica putu să'l apropieze în tóte timpurile, pentru că nu 'ĭ-aŭ lipsit nicĭ-o-dată adversarĭ și a triumfat de toți. In fine, tot credinciosul póte să și'l aplice după ce a încercat furtunele, ispitele. Maĭ ales în momentul morțiĭ un drept își póte adopta sentimentele conținute aicĭ. El a suferit mult, dar nu'ĭ maĭ rĕmâne de cât să bine-cuvinteze pre D-ḑeŭ de protecțiunea ce 'ĭ-aŭ dat'o, și a reculege fructul victorielor ce darul l'aŭ făcut să raporteze. Acest psalm convine maĭ bine luĭ Iis. Chr. de cât orĭ-cuĭ, pentru că Iisus Chr. a încercat maĭ multe necazurĭ și contradicțiunĭ de cât orĭ-care, și pentru că el a triumfat de toți inimicĭĭ doctrineĭ și aĭ glorieĭ sale.

VERSURILE 1, 2.

De multe orĭ s'aŭ luptat cu mine din tinerețile mele, ḑică acum Israil. De multe orĭ s'a luptat cu mine din tinerețele mele și nu m'aŭ biruit.

Ebreul ḑice literal: Eĭ m'aŭ supĕrat adesea-orĭ, m'aŭ strimtorat, necăjit; cu tóte acestea eĭ n'aŭ putut nimic contra mea, adică n'aŭ întrecut eĭ, n'aŭ fost eĭ ceĭ maĭ tarĭ. Cuvêntul *etenim*, care este în Vulgata și care rĕspunde luĭ καὶ γὰρ al Septuaginteĭ, are un sens fórte bun, luându'l chiar în însemnarea sa. *Eĭ m'aŭ atacat adese pentru că nu mĕ biruiaŭ*: saŭ maĭ bine, cum explică Sf. Augustin

pentru că nu puteaŭ să mĕ tragă în comploturile lor, pentru că nu puteaŭ să mĕ angajeze a gândi și a face ca eĭ.

Este visibil că aceste versurĭ convin luĭ David, Ebreilor din captivitate, Bisericeĭ, luĭ Iis. Chr. și la tot omul just, pentru că nu este nicĭ unul care să nu fie persecutat de inimiciĭ mântuireĭ. Aceste cuvinte *ḑică acum Israil*, arată că persecuția a încetat, și pentru aceea psalmul n'ar putea fi aplicabil drepților de cât pentru momentul morțiĭ, și Bisericeĭ la sfîrșitul vécurilor. Căcĭ drepțiĭ sunt expușĭ la strîmtorărĭ în tótă viéța lor, și Biserica nu va înceta a fi persecutată de cât când Iis. Chr. va despărți grâul de neghină: ceea-ce nu póte fi de cât la finele lumiĭ.

MEDITAȚIUNI

Propriŭ vorbind, omul n'are de cât un inimic, care este înclinarea sa spre rĕŭ, saŭ poșta sa, pentru că numaĭ acésta 'l întórce de la D-ḑeŭ. Demonul și lumea tind la acelaș scop, dar fără înclinarea nóstră spre rĕŭ, nicĭ unul nicĭ altul nu ne-ar birui. Cel puțin ar fi fórte ușor a se apăra de loviturile lor. Aceștĭ doĭ adversarĭ aŭ agenți în tóte facultățile sufletuluĭ nostru; în memoria nóstră, pentru a'ĭ aduce aminte ceea-ce duce la pĕcat; în spiritul nostru, pentru a'l induce în eróre; în voința nóstră, pentru a'l înturna către bunurile sensibile, și pentru a'l deturna de la singurul bine adevĕrat, care este D-ḑeŭ și dragostea sa. Din tinerețe, din copilărie chiar, poșta ne atacă, și suntem învinșĭ cu atât maĭ ușor, cu cât avem maĭ puțină experiență și maĭ multă slăbiciune. Atacurile se înmulțesc cu etatea, dar obiectele variază, și ast-fel este învins prin avariție în extrema sa bĕtrânețe, după ce fusese în tinerețe prin lux și deșertăciune. Unde este omul, care să pótă ḑice, că neînfrânarea nu 'l-a subjugat? Dacă cineva, ḑice Sf. Ión, se laudă că este fără pĕcat, se amăgește, și adevĕrul nu este întru el; dar dacă maĭ recunóștem pĕcatele nóstre, D-ḑeŭ este credincios, el ne va erta, și ne va curĕți de tótă întinăciunea. Victoria nóstră asupra inimicilor mântuireĭ stă decĭ a ne mărturisi vinovațĭ, și a cere în ajutor milostenia luĭ D-ḑeŭ. Să unim cu lăcrămile nóstre, ḑicea Sf. Grigorie, jertfa ce se aduce pe altar; ea servește numaĭ spre împăcarea nóstră, pentru că acel care, înviat din morțĭ, nu maĭ móre, nu încetéză, în acest mister, de a se oferi încă pentru noĭ. Cât de instructiv și mângâios este acest loc. Cum dovedește el

într'un mod fórte evident presența reală a luĭ Iis. Chr. în sfintele taine, sacrificiul corpuluĭ și al sângeluĭ sĕŭ, și identitatea acestuĭ sacrificiŭ cu acel de pe cruce!

VERSUL 3.

Preste spatele mele aŭ lucrat pĕcătoșii, îndelungat-aŭ fără de legea lor.

Mulți interpreți aŭ crĕdut că acest vers ast-fel precum 'l avem în versiunile nóstre, ar fi fórte diferit de ebreŭ, care dice: Plugariĭ aŭ arat pe spatele mele, și aŭ prelungit brazdele lor. Trebue a conveni maĭ întâiŭ că în acest text, precum și în versiuniĭ, Profetul se folosește de termeniĭ metaforiciĭ, a căror sens este, că inimiciĭ de care vorbește 'l-aŭ persecutat cu cruḑime și mult timp. Că metafora vorbește de lucrărĭ de arătură, saŭ lucrărĭ de ferărie, este tot acelaș sens, cu acéstă diferență că în versiuniĭ, metafora este maĭ puțin susținută, pentru că se vorbește de *pĕcătoși*, și fără-de-lege, în timp ce textul spune de *plugarĭ* și de *brazde*.

Dar examinând de aprópe cuvintele textuluĭ, găsim maĭ întâiŭ că, după mărturisirea lexicilor, chiar ceĭ maĭ ebraiștĭ, verbul חרש, ce se traduce prin *arare*, însémnă și *fabricare*; și în Geneză acest cuvênt este întrebuințat pentru a însemna lucrările de ferărie. Nu este de ḑis nimic celor LXX asupra cuvêntuluĭ lor ἐτέκτανον, fabricaverunt, să observă apoĭ că în loc de חרשים, aratores, eĭ vor fi citit חרשעים pecatores. Cine póte asigura, că exemplarele lor nu purtaŭ cuvêntul din urmă, care diferă așa de puțin de cel dintâiŭ. În fine se observă că cuvêntul למענותם ce se traduce prin *suleos suos*, nu diferă de cât de transpunerea uneĭ litere למעונתם care însémnă, imquitatem suam. Este chiar greșală în cel dintâiŭ din aceste cuvinte, pentru că în loc de *vau*, Rabiniĭ spun că trebue să se pue *iod*. Acest *vau* a putut decĭ să fie fórte bine transpus după *ain*, și neapărat că așa era și la ceĭ LXX.

Ceea ce este sigur în versul acesta, este că textul și versiunile daŭ acelaș sens. Profetul dă a înțelege că acel de care vorbește a fost în prada celor maĭ crude și celor maĭ lungĭ persecuțiuni. Nu neg că metafora textuluĭ nu este urmată maĭ bine de cât în versiuniĭ; dar traducĕtoriĭ nu sunt obligați a substitui în totul saŭ în parte sensul propriŭ, sensuluĭ figurat; și acésta se observă aicĭ în traducțiunile lor.

Mulți părinți pivesc prima parte a acestuĭ vers ca o profeție de bătăile luĭ Iis. Chr. și 'ĭ convine orĭ în text, orĭ în versiuniĭ. Persecutoriĭ sĕĭ *loviră peste spatele* sale, ca niște făurariĭ; eĭ ărară acest corp venerabil, precum ară plugarul pământul cultivându-l. Expresiunile profetuluĭ se împacă cu acele ale luĭ Isaia, care avea în vedere pre Iis. Chr., când ḑicea: Am dat corpul meŭ spre bătăĭ și fălcile mele spre ocară.

MEDITAŢIUNI

Tot ceea-ce s'aŭ întêmplat luĭ Iis. Chr. trebue să se petrécă în corpul și spiritul credincioșilor. Acéstă proposiție s'aŭ verificat în cele două legĭ. Sfinţiĭ din vechiul testament aŭ suferit persecuţiunĭ, pentru că aparţinéŭ luĭ Iis. Chr. cu tóte că nu venise încă pre pământ; și sfinţiĭ celuĭ noŭ aŭ suferit încă și maĭ mult, pentru că avéŭ sub ochĭ pre Iis. Chr. suferind. Trebue ca Biserica să fie *bătută* și *arată*, ca să mĕ serversc de termeniĭ profetuluĭ. Trebue ca ceĭ rĕĭ să *prelungéscă* asupra eĭ *fără-de-legea lor*; să tragă *brazdele* minciuneĭ, ale calomnieĭ, dispreţuluĭ, fraudeĭ, rĕutăţeĭ... Cum să devenim sânţĭ ca *Abel*, ḑicea Sf. Grigorie, dacă nu este un Cain, care să cerce răbdarea nóstră? Cum vom păzi legea, care are de scop haritatea, dacă nu preparăm inima nóstră pentru suferinţĭ! Dacă haritatea este pacientă, ḑicea Sf. Ambrosie, suferiţĭ decĭ pre acel ce vĕ bate; dacă nu caută interesele sale, nu te opune aceluĭ ce te desbracă; dacă n'are mânie, nu trebue să urăscĭ pre inimicul tĕŭ.

VERSUL 4.

Domnul cel drept a tăiat grumajiĭ pĕcătoșilor.

Sunt douĕ versurĭ în ebreŭ, în grec și Vulgata nóstră chiar le anunţă prin douĕ cifre. Sensul este tot acelaș. Ebreul ḑice: Domnul a sfărâmat legăturile pĕcătoșilor. Cuvêntul ebreŭ ענות, este tradus prin κλαιοὺς în ediţia a cincea și în Teodotion, dar acest cuvênt grec înseamnă *lanţurĭ*, orĭ că se servesc de ornament, orĭ că le întrebuinţéză pentru a reţinea pe sclavĭ saŭ culpabilĭ. Ceĭ LXX și Vulgata pun aicĭ *gât* în loc de lanţ de gât, și înţeleg *gâtlejul* saŭ lanţurile impioșilor. Nu cred să se pótă acusa de un contrasens.

Ceea ce urméză póte fi luat la viitor; *cĭ se vor rușina*, etc. și mulţĭ interpreţĭ traduc așa. Apoĭ Profetul póte dori acestor impioșĭ mândri o confusiune salutară și care'ĭ face să se căéscă. Dar în fine, fiind-că versul acesta ḑice că Domnul a zdrobit capul pĕcătoșilor, este vorba de o judecată, ast-fel drepţiĭ nu pot de cât să se conforme cu acéstă judecată, pentru că vine de la D-ḑeŭ și aŭ drept și chiar obligaţiune de a voi ca inimiciĭ luĭ D-ḑeŭ să fie rușinaţĭ dacă nu se căesc. Sfinţiĭ se bucură în cer pentru dreptatea ce se lucréză în iad.

MEDITAȚIUNI

Cine sunt pĕcătoșiĭ, inimiciĭ Sionuluĭ? Sub lege eraŭ persecutoriĭ poporuluĭ luĭ D-ḑeŭ, Egipteniĭ, Babilonieniĭ, Samarieniĭ, Sirieniĭ și maĭ ales apostaȚiĭ, Iudeiĭ, carĭ se dădură la idolatrie. In legea nouă sunt păgânĭ, ereticiĭ, necredincioșiĭ, creștiniĭ scandaloșiĭ, toȚi aceĭ într'un cuvênt, carĭ disprețuesc saŭ carĭ ocăresc pre Iis. Chr. și Biserica sa. Sf. Paul ne spune care este Sionul cel adevĕrat de care trebue să fim lipiȚi din tótă inima: Ast-fel, ḑice el către ebreĭ: v'aȚi apropiat de muntele Sionuluĭ, de cetatea D-ḑeuluĭ celuĭ viŭ, de Ierusalimul ceresc și de multe milióne de îngerĭ; de adunarea celor întâĭ născuȚi aĭ voștri, a căror nume este scris în cer; de judecător, care este D-ḑeul tuturor; de spiritele tuturor acestĭ drepȚi, carĭ aŭ ajuns la sfêrșit; de Iisus, mijlocitorul legeĭ nouĕ și de sângele sĕŭ vĕrsat, care vorbește maĭ bine de cât acel al luĭ Abel. Acest Sion sfânt este Biserica, care luptă pre pĕmênt, așteptând ca ea să guverneze în cer. Tóte trăsurile ce le zugrăvește Sf. Paul sunt destul de mărețe și consolatóre. Se vede aicĭ tot ceea ce sprijină speranȚa creștinuluĭ. D-ḑeul cel viŭ, rĕscumpĕrătorul tuturor ómenilor, sângele vĕrsat pentru mântuirea lor, societatea spiritelor cerești, unirea cu toȚĭ drepȚiĭ, carĭ aŭ ajuns deja la termen, în fine judecătorul tuturor; și acest tras din urmă ar trebui să inspire o fricĕ salutară tuturor acelor ce *urĕsc* acest Sion sfânt.

Lor le convine rugăciunea saŭ preḑicerea profetuluĭ, eĭ vor fi într'o ḑi *rușinaȚi*; și Apostolul intră în aceeașĭ gândire, arătând în aceeașĭ parte credincioșilor de a nu fi surḑĭ la vocea, care 'ĭ chema. *Căcĭ D-ḑeul nostru, adaugă el, este foc mistuitor.*

VERSURILE 5, 6, 7.

Să se rușineze și să se întórcă înapoĭ, toȚi ceĭ ce urĕsc Sionul. Facă-se ca iarba pe casă care maĭ 'nainte de zmulgere s'a uscat. De care nu 'și-a umplut mâna sa cel ce seceră și sînul celuĭ ce adună mănunchele.

Iarăși o preḑicere și rugăciune. Profetul compară pre inimicii Sionuluĭ cu iarba rea care crește pe acoperĕmêntul caselor; arșița sórelui o usucă înainte de a crește. Nu este de sperat nimic de la

acéstă iarbă, ea nu póte umplea mâna secerătoruluĭ, nicĭ sînul, adică braţul aceluĭ ce face mănunchele. Cuvêntul ebreŭ חֵצֶן înseamnă propriŭ acea parte a corpuluĭ care este între braţe. Sînul dă fórte bine acéstă însemnare.

La Iudeĭ acoperămêntul caselor era în formă plană şi putea să créscă erburĭ rele, cum pir, iarba câneluĭ, holera (spinĭ) şi altele care cresc pe acoperămintele caselor şi pe ziduri. La a patra carte a Impĕraţilor se găseşte acéstă comparaţie când profetul Isaia spune luĭ Ezechias, ceea ce Domnul a hotărât contra luĭ Senacherib şi armateĭ sale. Vor fi, ḑice, ca iarba pre casă care se usucă înainte de cócere.

MEDITAŢIUNI

Este fórte ordinar scriitorilor sacri de a compara prosperitatea celor rĕĭ cu iarba, care se usucă, cu flórea ce se veştejeşte curênd. Tótă gloria lumiĭ comparată cu bunurile vieţiĭ viitóre, numaĭ are consistenţă nicĭ durată; este lucirea de un moment şi istoria secolelor o dovedeşte. Ea ne vorbeşte de imperiĭ şi de cuceriri; ce aŭ devenit? Eĭ aŭ fost înlocuiţĭ prin alţiĭ, carĭ aŭ trecut şi carĭ vor trece iarăşĭ; şi totul se va termina în acea ḑi unică, pentru care s'aŭ făcut tóte ce-l'alte ḑile: ḑi în care tótă mărirea, afară de cea a luĭ D-ḑeŭ şi a aleşilor sĕĭ, va fi nimicită, ḑi unde, după Evangelie, secerişul se va face cu cea maĭ mare exactitate şi neghina va fi aruncată în foc. Nu vĕ miraţĭ, ḑicea Fer. Augustin, că vedeţĭ pre pĕcătoşĭ înălţându-se ca iarba ce creşte pe case; eĭ nu vor găsi de cât plante uscate şi le vor arunca din grânarul Părinteluĭ de familie; va fi prada flacărilor eterne.

Acel ce meditéză psalmul Profetuluĭ trebue să nu gândéscă de cât la ḑiua acea din urmă şi să nu se mire de ḑilele ce trece în viéţă. Aceste ḑile sunt preţióse pentru că prepară pe cea din urmă, dar aŭ numaĭ acéstă calitate care în fond nu este de cât un raport; în sine ele nu sunt nimic, nu le putem prinde, fixa, ele fug când gândim la ele, şi gândirea însaşĭ fuge cu ele. Mila luĭ D-ḑeŭ e mare de a voi a se mulţumi de acest raport ce punem între ḑile aşa de fragile şi cea de pe urmă care este începutul eternităţiĭ.

VERSUL 8.

Și n'aŭ ḑis ceĭ ce treceaŭ, bine-cuvêntarea Domnuluĭ preste voĭ, bine-cuvêntat-am pre voĭ întru numele Domnuluĭ.

Fer. Augustin asigură că pe timpul sĕŭ era un obiceiŭ, ca aceĭ ce treceaŭ de-alungul câmpuluĭ și carĭ vedeaŭ cultivatorĭ ocupaţĭ cu lucrul le ḑicea: *Bine-cuvêntarea Domnuluĭ să fie cu voĭ.* Acest obiceiŭ, ḑice el, era încă maĭ stabilit la Iudeĭ, și se vede în adevĕr în cartea luĭ Ruth că Booz venind la câmp când secera, ḑise secerătorilor: *Domnul fie cu voĭ.* Profetul voește să ḑică aicĭ, continuând metafora sa, că, precum nu se dorește bine-cuvêntarea Domnuluĭ pentru iarba uscată, așa n'a invocat pre Domnul asupra impioșilor, asupra inimicilor din Sion, și le-aŭ lăsat să créscă fără a aștepta nicĭ un fruct de la eĭ. Acéstă idee se va lămuri în meditaţiunile următóre.

MEDITAŢIUNI

Ni s'a poruncit în legea luĭ Iis. Chr. de a dori bine-cuvêntarea Domnuluĭ pentru aceĭ ce se persecută, de a ne ruga pentru impioșĭ. Apostoliĭ ne-aŭ repetat lecţiunea și ne-aŭ dat exemplu. Acéstă lege așa de sfântă nu este contrară cu aceea ce ḑice aicĭ Profetul. In cântarea sa el întrebuinţa o metaforă, și pentru a susţinea acéstă figură, trebuea să ḑică că nimenĭ nu bine-cuvênta un câmp steril. Pentru aplicarea acesteĭ metafore la impioșĭ, nu este necesar ca să nu se intereseze de mântuirea lor, și să nu se róge pentru eĭ; este de ajuns ca aceștĭ ómenĭ, inimicĭ luĭ D-ḑeŭ, să nu fie capabilĭ de a profita de bine-cuvêntările ce li se póte da, că Domnul nu va primi rugăciunile ce se fac pentru eĭ, că în fine, acest act de iubire să fie cu totul în profitul aceluĭ ce 'l face, fără a fi de folos aceluĭ pentru care se face, căcĭ pe cât timp aceștĭ pĕcătoșĭ rĕmân înrĕdăcinaţĭ în pĕcat, eĭ nu culeg fructele rugăciunilor ce se adresézĕ luĭ D-ḑeŭ pentru mântuirea lor; pentru dênșiĭ este ca și cum nu s'ar bine-cuvênta întru numele Domnuluĭ. Profeţiĭ și Apostoliĭ aŭ trecut, ḑice Augustin, eĭ n'aŭ bine-cuvêntat pre ceĭ mândriĭ; adică, eĭ aŭ declarat că aceĭ carĭ vor rĕmânea în mândria lor, nu se vor împărtăși de bine-cuvêntările luĭ D-ḑeŭ în timp ce abondenţa acestor bine-cuvêntărĭ era promisă adevĕraţilor credincioșĭ .Ast-fel *a nu*

chema numele Domnului pentru impioşi, este o propoşiţie ce se verifică prin împetrirea păcătoşilor, şi nu prin conduita dreptţilor şi a Bisericeĭ. Bine-cuvêntând pre impioşi se ştie că sunt în stare blestemată de D-ḑeŭ, dar nu încetéză cineva a cere darul de a se întórce. Nu desperéză de mântuirea lor, pe cât timp sunt pre cale, şi se împlineşte în privirea lor marele precept al dragosteĭ; ast-fel face Biserica, ea plânge pentru fiiĭ sĕĭ rĕsvrătitoriĭ şi suspină cu atât maĭ mult cu cât ştie că persistând în rătăcirile lor, nu vor avea parte nicĭ-o-dată la bine-cuvêntările ceruluĭ, darurile ce li s'ar da 'l-ar împetri, pentru că voinţa lor e hotărâtă a le respinge saŭ a abuza de ele.

PSALMUL CXXIX

Acest psalm este o rugăciune ce un om atins şi penitent face către D-ḑeŭ. De aceea Biserica pune acest psalm în numĕrul celor penitenţĭ, şi 'l recitéză pentru sufletele care expiază păcatele lor. Uniĭ 'l aplică încă la Iudeiĭ captivĭ. Alţiĭ cred că fu compus de David, când recunoscu îndoitul sĕŭ păcat. Tóte socotinţele acestea se pot împăca cu textul şi versiunile. Dacă se caută exact tóte cuvintele care 'l compun, se va vedea că recitarea acestuĭ psalm cere maĭ mult încă afecţiunile inimeĭ precum şi atenţiunea spiritului.

VERSURILE 1, 2.

Dintru adîncurĭ am strigat către tine, Dómne, Dómne auḑi glasul meŭ. Fie urechile tale luând aminte spre glasul rugăciuneĭ mele.

Textul ebreŭ nu pune în primul sĕŭ vers de cât aceste cuvinte : *Dintru adîncurĭ am strigat către tine, Dómne!* Restul este în versul al doilea. Se explică aceste *adîncurĭ* saŭ de *relele captivităţeĭ* saŭ de *exilul acesteĭ vieţĭ*, saŭ de *ticăloşia păcatuluĭ*. Profetul atribue aicĭ luĭ D-ḑeŭ, cum este aşa de ordinar în sfintele cărţĭ, simţirĭ şi atenţiune, de şi acéstă fiinţă nemărginită este totdéuna lângă noĭ, cunóşte tóte afecţiunile nóstre şi nimic nu póte scăpa de pătrunderea sa. Dumneḑeeştile Scripturĭ sunt făcute pentru ómenĭ, ele

aŭ trebuit să întrebuinţeze vorbirea ceà maĭ apropiată moduluĭ nostru de gândire şi trebuinţelor nóstre.

S'ar putea traduce : *Strig către tine, Dómne*, căcĭ este vorba aicĭ de o rugăciune actuală şi presentă. Cu tóte acestea, fiind-că strigătul voceĭ presupune strigătul inimeĭ, este adevĕrat, când cine-va se rógă cu gura, că s'a rugat, pentru că inima s'a întors deja către D-ḑeŭ. De alt-fel, Profetul póte repeti în rugăciunea sa actuală, cele ce le-aŭ adresat Domnuluĭ, pentru a fi isbăvit de relele ce le încerca încă.

MEDITAŢIUNI

Când începem a ne ruga, trebue să ne încredinţăm că D-ḑeŭ este lângă noĭ, şi că nu este necesar ca afecţiunile şi cuvintele nóstre să trécă vre un spaţiŭ pentru a ajunge până la el. Acest adevĕr este destul de simplu, bine cunoscut, şi totuşĭ în practică ne lipseşte. Dacă ne-am considera în timpul rugăciuneĭ ca absorbiţĭ în immensitatea luĭ D-ḑeŭ, ca pĕtrunşĭ de D-ḑeŭ, ne-am ruga óre cu aşa de puţină credinţă, aşa de puţină atenţiune, aşa de puţin respect şi aşa de puţină căldură ?

Noĭ îndreptăm rugăciunile nóstre către D-ḑeŭ, dintru adîncurĭ saŭ din fundul inimeĭ, adică din acest pămênt de exil, din acéstă vale a plângerĭ, din acest loc întunecos, unde lumina divină luminéză aşa de puţin spiritele, pentru că cea maĭ mare parte din ómenĭ sunt stăpâniţĭ de patimĭ. Noĭ putem ḑice cu toţiĭ, ca Profetul înghiţit în pântecele chituluĭ: adêncul m'a înconjurat, un gâtlej s'a format împrejurul meŭ, întăriturile pămêntuluĭ mĕ ţin captiv. Cu tóte acestea, adaugă el, 'mĭ-am adus aminte de Domnul, pentru ca rugăciunea mea să ajungă până la sanctuarul sĕŭ. Ea ajunge pentru că era însufleţită de credinţă şi pentru că Domnul era în inima acestuĭ Profet.

Un alt adînc, maĭ mare încă de cât pămêntul şi infernul, este pĕcatul. Omul, supus morţiĭ, părăseşte prin necesitatea stăriĭ sale, acest pămênt de exil; el n'are trebuinţă de o protecţiune particulară a Provedinţeĭ, pentru ca să iasă din captivitatea sa; dar pĕcatul este un gâtlej de unde numaĭ darul póte să scótă pre cineva; lăsat pe forţele sale propriĭ, ar rĕmânea cufundat pentru eternitate. Aşa dar, dintru aceste *adîncurĭ*, aşa de înspăimêntătóre, pĕcătosul trebue să strige către Domnul, trebue să cheme spre ajutor mila sa. Dacă

am cunóște tótă ticăloșia nóstră, am repeta neîncetat aceste versurĭ la vederea atâtor adîncurĭ ce ne înconjură; adîncul ignoranțiĭ, adîncul poftelĭ, adîncul slăbiciuneĭ, adîncul rĕceleĭ și nestatornicieĭ, adîncul patimilor pentru bunurile deșarte ale lumiĭ. Ah! Dómne, cât de bine a știut Profetul tĕŭ trebuințele nóstre, dicênd că *a strigat către tine dintru adîncurĭ!* El cunoștea o mulțime, tóte maĭ întunecóse de cât centrul pământuluĭ și maĭ vijelióse de cât gâtlejurile măriĭ. Bine-voește dar a asculta strigările nóstre. *Dacă n'am striga către tine*, dicea Augustin, am rĕmânea totdéuna înghițițĭ în acest adînc al fără-de-legeĭ, și strigările nóstre nu ne-ar scóte nicĭ-o-dată dacă nu ne-aĭ izbăvi prin mila ta infinită.

VERSUL 3.

De te veĭ uita la fără-de-legĭ, Dómne, Dómne, cine va suferi? Că la tine este milostivirea.

Ebreul se servește de un termen fórte energic: Dacă privestĭ, Dómne, fără-de-legile, adică dacă le conservi în memoria ta, dacă le înregistrezĭ în cartea eternă a vieței tale. Profetul nu dice: *De veĭ ținea sémă de fără-de-legile mele*, și cred că este o greșală a traduce ast-fel; el vorbește de fără-de-legĭ în general, și cuvêntul sĕŭ este pentru tótă lumea. *Cine va putea sta?* adică cine va resista foculuĭ mâncĭeĭ tale, cine va putea scăpa de pedepsele dreptățiĭ tale? Ebreul întrebuințéză aicĭ un termen fórte propriŭ: *Cine va sta?* este o expresiune familiară scriitorilor sacri. Eĭ dic de aceĭ ce se găsesc culpabilĭ, că nu se țin la judecată, *cad* în presența judecătoruluĭ lor. Îĭ voĭ sdrobi, dice Domnul, prin gura Profetuluĭ nostru, eĭ nu se vor putea susține, vor cădea la piciórele mele

MEDITATIUNI

Dacă am cunóște numĕrul și mărimea pĕcatelor nóstre, dacă le-am compara cu majestatea divină și cu drepturile dreptățiĭ sale, am putea simți adevĕrul acelor ce le dice aicĭ Profetul: Dómne, de veĭ căuta la fără-de-legĭ, cine va putea sta înaintea ta? De când a venit Iis. Chr. în lume, avem, este prea adevĕrat, maĭ multă speranță de a îmblânzi pre judecătorul nostru; dar mărirea acesteĭ rescumpĕrărĭ ne inspiră și maĭ multă fricĕ. Care e creștinul, care să nu strige la piciórele Crucĭĭ, Dómne, iată cea maĭ mare silință

a milostivirei tale, dacă abuzez, care va fi sórta mea? Tóte ranele acesteĭ victime marĭ nu vor cere ele dreptate contra mea? Eĭ! tóte pĕcatele vieţiĭ mele nu sunt ele atâtea atentate contra Fiuluĭ tĕŭ unic, jertfit pentru mine?

Apostolul tĕŭ ḑicea: cel ce calcă legea luĭ Moisi, este dat la mórte fără milă, după mărturia a două saŭ treĭ persóne; cum credĭ că nu merită cele maĭ marĭ muncĭ, acel ce va călca în picióre pre Fiul luĭ D-ḑeŭ, care va fi tratat ca un lucru necurat sângele legeĭ, prin care aŭ fost sfinţit şi care va fi ocărît spiritul haruluĭ sĕŭ?

VERSURILE 4, 5.

Pentru numele tĕŭ te-am răbdat Dómne, aşteptat-aŭ sufletul meŭ spre cuvêntul tĕŭ, nădăjduit-aŭ sufletul meŭ spre Domnul. Din straja dimineţeĭ până în nópte, din straja dimineţeĭ să nădăjduéscă Israil spre Domnul.

A trebuit să unim aceste versurĭ, pentru a face o comparaţiune exactă cu ebreul. Acest text presintă iarăşĭ aceste versurĭ dar cu divisiunile diferite de a versiunilor nóstre, şi ceea ce pare a face óre-care diferinţă în sens; dar aceste diferinţĭ sunt aparente. Apoĭ aceste divisiunĭ sunt făcute de Iudeĭ, n'avea loc pe timpul celor LXX.

Ebreul ḑice, după interpretarea acelor ce urmézĕ: *Dar în tine este ertare, ca să fiĭ temut*, aşteptat-am pre Domnul; sufletul meŭ a aşteptat şi eŭ am sperat în cuvêntul sĕŭ. Sufletul meŭ a aşteptat pre Domnul, maĭ mult de cât strejile (aştéptă) dimineaţa. Israil speră în Domnul, pentru că în Domnul este milă şi rĕscumpĕrare cu prisosinţă.

Se vede 1) că aceste versurĭ sunt construite alt-fel ca versiunile nóstre; 2) că dacă se presupun divizate ca în versiunile nóstre sensul va fi acelaş de o parte şi de alta, şi prea puţin diferit; 3) că pentru a da un sens urmat ebreuluĭ, trebue a suplini maĭ multe lucrurĭ ca în versiunile nóstre.

In versul întâiŭ aceste cuvinte: *pentru legea ta*, rĕspund la למען תורא ce se traduce astă-ḑĭ *pentru ca să fiŭ temut saŭ cinstit.* Ceĭ LXX aŭ tradus: *pentru numele tĕŭ.* Aquila *pentru frica ta*; Symaca şi Teodoţion, *pentru legea ta*; parafrasa haldaică, *pentru ca să fiŭ vĕḑut*; sf. Ieronim *de şi este înfricoşat*; şi toţĭ aceştĭ interpreţĭ aŭ pretins că traduc ebreul; ceea ce arată că eĭ nu l'aŭ citit cum se citeşte astă-ḑĭ. Symaca şi Theodotion, care urmézĕ Vulgata aŭ cetit תורה în loc de תורא şi atunci aŭ pus în loc de lege *frică*. Maĭ toţĭ părinţiĭ vechĭ adoptézĕ acéstă lecţiune, care face un sens fórte bun.

In versul acesta şi în al doilea, nu cred că se găseşte o mare

direrenţă între, *te aştept Dómne*, cum ḑic versiunile şi *am aşteptat pre Domnul*, cum ḑice ebreul; nicĭ între *sufletul meŭ a sperat*, care este în versiunĭ şi *eŭ am sperat*, care este în ebreŭ.

Maĭ departe, traducerile ḑic: *din stréja dimineţiĭ până în nópte;* şi ebreul care este aicĭ fórte obscur, este tradus de unĭĭ: *De la strejile dimineţiĭ până la strejile dimineţiĭ*, suplinind *până la* care nu este în text; de alţiĭ *maĭ mult decât strejile dimineţiĭ, strejile de diminéţă*, ceea ce nu face nicĭ un sens. Pentru aceea se formézĕ ast-fel frasa. Maĭ mult decât aştéptă sentinelele dimineţeĭ pre strejile alteĭ dimineţĭ, unde se suplineşte verbul a aştepta. Dar dacă se înţelege că strejile puse diminéţa aştéptă până la altă diminéţă, pentru ca să fie schimbate, se va găsi sensul versiunilor nóstre; căcĭ aceste strejĭ sunt din zorĭ de ḑiuă până la finele nopţeĭ următóre, şi Profetul va ḑice: Că Israil să fie statornic, să spere în Domnul precum speră strejile că le va schimba când se îngână ḑiua cu nóptea. Este destul de indiferent prin urmare, ca să fie Israil, saŭ sufletul Profetuluĭ, saŭ al celuĭ ce'l face să vorbéscă, care să aibă acéstă speranţă în Domnul. Înţeleg acéstă speranţă comparată cu aşteptarea sentineleĭ. Versiunile o atribue luĭ Israil şi textul sufletuluĭ celuĭ ce vorbeşte; dar fiind-că acest text adaogă apoĭ că Israil speră în Domnul, aceea împacă ebreul cu versiunile.

Este uşor de a vedea că aceste versurĭ conţin tóte motivele încredereĭ celeĭ maĭ viĭ: Domnul este plin de milă; el a promis de a erta, el nu calcă în picióre speranţa acelor, cariĭ 'l aştéptă cu statornicie, se însărcinézĕ chiar de a rĕscumpăra pre aceĭ ce speră întru el.

MEDITAŢIUNI

Nu este nimic maĭ expresiv de cât acest cuvênt al Profetuluĭ: *Ertarea este în Domnul*, căcĭ trebue a se ţine exact de literă pentru a simţi frumuseţea acesteĭ ideĭ. In Domnul sunt tóte perfecţiunile ca în isvorul lor, şi de aceea sunt infinite. Dreptul şi voinţa de a erta sunt iarăşĭ perfecţiunĭ divine; nu aparţine de cât Fiinţeĭ supreme de a erta pre pĕcătoşĭ, orĭ cât de enorme ar fi crimele lor. Puterea sa nu este limitată prin nicĭ o lege, şi gloria sa nu este alterată prin nicĭ o bine-facere, lucrată în privirea subiectelor celor maĭ nedemne. Apoĭ are în gradul cel maĭ eminent dorinţa de a erta. Acéstă voinţă derivă din bunătatea sa, care este infinită şi greşéla ómenilor este că eĭ nu profită de ertarea ce li s'a oferit totdéuna, orĭ în ce abis de fără-de-legĭ s'ar găsi. Nu este de mirare ca ertarea să fie totdéuna în Domnul şi ca să ne fie dată aşa de rar? Óre noĭ nu

ştim miseriile nóstre? Óre *noĭ neglijăm darul mântuireĭ?* Cum se temea Apostolul scriind către Ebreĭ?

A aştepta pre Domnul, este a se simţi totdéuna gata a'l primi; este a nu pierde nicĭ-o-dată speranţa de a ne împĕca cu el; este a supune tuturor planurile ce Provedinţa are asupra nóstră; este a ne folosi de tóte darurile mântuireĭ, ce ne presintă; este a vieţui într'o deslipire continuă şi absolută de tot ceea ce nu tinde numaĭ la el: este a priveghea asupra tuturor mişcărilor inimeĭ nóstre, pentru ca să nu se furişeze nicĭ o afecţiune, nicĭ o dorinţă care să'ĭ pótă displăcea, este maĭ ales a se reduce la acéstă preţiósă unitate, care face să se raporte totul la D-ḑeŭ. Vedem cum aştéptă curtezaniĭ pre stăpânul lor, cu câtă statornicie întêmpină eĭ supĕrările, interḑicerile, îndelungările nedespărţite de dorinţa ce aŭ de a face curte; eĭ n'aŭ adese-orĭ nicĭ un cuvênt de a crede ca să fie plăcuţĭ; maĭ adese-orĭ încă eĭ n'aŭ nimic de obţinut care să merite atâta asiduitate; eĭ persistă numaĭ puţin în obiceiul ce l'aŭ luat de a sacrifica timpul lor şi înclinaţiunile lor unor obiceiurĭ stabilite pentru ambiţiune şi susţinute prin exemplul semenilor lor. O! ómenĭ puţin credincioşĭ! avem cuvêntul şi promisiunile luĭ D-ḑeŭ; ştim ceea ce ne dă, ceea ce voeşte să ne dea, şi nu ne silim a le obţinea.

Trebue a aştepta pre Domnul de diminéţă până în nópte; adică în cursul vieţeĭ până în momentul morţiĭ. Iis. Chr. nu ne spune el, că suntem ca nişte servitorĭ, cariĭ aştéptă pre Domnul lor şi cariĭ nu ştiŭ când are să vie? Nu condamnă el pre feciórele, care nu putură îngriji de candelele lor, şi care pentru aceea n'aŭ fost cunoscute de mire? Tótă evangelia nu este plină de acest adevĕr teribil, că nu ştim momentul şi ora, şi că ast-fel trebue să priveghiăm totdéuna? Profetul ḑice că Israil trebue să spereze necontenit în Domnul. Dar cum să sperăm în acel la care nu gândim nicĭ-o-dată, saŭ pre care 'l ocărîm fără mustrare de cuget? Trebue să sperăm cum speréză strejarul că va fi schimbat de altul; dacă nu 'şĭ împlineşte funcţiunea sa cu vigilenţă, ea n'are să aştepte de cât imputărĭ şi pedepse.

Dar care e motivul speranţeĭ luĭ Israil, care arată aicĭ pre fie-care credincios, pre tot sufletul care aştéptă pre Domnul? Este că Domnul este plin de milă, şi că voeşte să rĕscumpere pre pĕcătoşĭ, că acéstă rĕscumpĕrare trebue

să fie bogată și abondentă. Acel care consideră crimele, care acoper fața lumeĭ, și care știe numaĭ puțin, că toțĭ autoriĭ crimelor sale aŭ fost rescumpĕrațĭ, înțelege ușor, că ea este infinită și îndestulătóre pentru miĭ de lumĭ, și pentru crime îmulțite până la infinit. *Ḍic la infinit*, pentru că aceste crime, orĭ-cât de îmulțite ar fi, vor fi totdéuna sfârșite. Nu este de cât un infinit real, care este D-ḍeŭ și meritele D-ḍeŭ-Omuluĭ. Infinitul în numĕr nu există de cât în gând, și nu știŭ ce este, pe când D-ḍeŭ și rĕscumpĕrarea sunt infinite, ce există afară din mine; cu tóte că nu le pot înțelege, știŭ numaĭ că și unul și altul întrec infinit tóte crimele lumeĭ, și aicĭ e fundamentul speranțeĭ mele.

VERSUL 6.

Că la Domnul este mila și multă mântuire la el. Și el va izbăvi pre Israil de tóte fără-de-legile luĭ.

Profetul explică în ce și cum rĕscumpărarea, va fi abondentă: că Domnul o va sĕvârși *singur* și că se va întinde la tóte fără-de-legile lul Israil. Și acésta se aplică ca tóte versurile precedente, la izbăvirea Iudeilor captivĭ la Haldeenĭ, dar este un semn mult maĭ sublim și se dovedește în acest cuvênt *El*. D-ḍeŭ izbăvi pre Ezechias de armata luĭ Senacherib prin mijlocul îngerilor sĕĭ: pe când Profetul promite aicĭ o izbăvire cu care D-ḍeŭ se va însărcina în persónă, și numaĭ aceea a cărui autor este Iis. Chr. póte să împlinéscă acest sens în tótă întinderea sa.

MEDITAȚIUNI

Ingerul Domnuluĭ, ḍice Sfântuluĭ Iosif: Veĭ da numele Iisus, căcĭ acésta va mântui pre poporul sĕŭ de pĕcatele sale. Ast-fel este rescumpĕrarea anunțată de profetul. Insuși D-ḍeŭ o lucréză pentru că Iisus este D-ḍeŭ. Iudeiĭ din Babilon fură izbăviți de pedepsele pĕcatelor lor, dar nu de pĕcatele lor, pentru că nu fură convertiți sincer, și mulțĭ dintre eĭ nicĭ nu eraŭ; și când ar fi fost cu toțiĭ, nu scutirea de captivitatea și întórcerea în patria lor 'ĭ-ar fi justificat. Dreptatea interióră depinde de alte principiĭ și nu de o schimbare în starea exterióră și cu maniera de a fi în lume. Dar rĕscumpĕrarea sĕvârșită de Iis. Chr. a meritat dreptatea ómenilor și le-aŭ dat mijlocul de a o câștiga. Toțĭ ómeniĭ se folosesc de acest mijloc, eĭ vor fi cu toțiĭ izbăviți de pĕcatele lor,

vor fi cu toţiĭ drepţi, orĭ în ce stare saŭ condiţiune vieţuesc. Iis. Chr., ḑice Sf. Ión, s'a făcut preţ de rescumpĕrare nu numaĭ pentru pĕcatele nóstre, dar pentru pĕcatele lumiĭ întregĭ.

Când Biserica recitéză acest psalm pentru liniştea sufletelor, ea vorbeşte în numele lor şi al sĕŭ; ea exprimă sentimentele lor şiĭ mângâe, că vor vedea sfîrşitul necazurilor lor. Acestea sunt sufletele drepţilor, carĭ aŭ speranţe, carĭ aştéptă pre Domnul, carĭ sufer cu o întrégă resignaţiune la voinţa divină.

Pentru ca sĕ'l recităm cu folos, să ne gândim că ne aflăm în acele adîncurĭ ale lumiĭ în care suferim; să ne zdrobim inima şi să avem aceleaşĭ sentimente de care eraŭ pĕtrunse sufletele sfinţilor. Să presintăm luĭ D-ḑeŭ mila şi preţul sângeluĭ Fiuluĭ sĕŭ; să vieţuim maĭ ales cum ar îndemna aceste suflete drepte dacă ar fi încă în lume. Fără îndoială ele ne-ar îndemna la o dragoste tînĕră şi sublimă pentru Iis. Chr.; în memoria lor şi în numele lor am practica ceea ce ne-ar ḑice. Acéstă influinţă ce ele ar avea în faptele nóstre ar fi fórte plăcută luĭ Iis. Chr. de a îndulci necazurile nóstre şi a grăbi momentul fericireĭ lor.

PSALMUL CXXX

In ebreŭ şi în Vulgata numele luĭ David este în titlu; el nu este la ceĭ LXX. Nu mĕ îndoesc că acest psalm ar fi a luĭ David şi că nu vorbeşte de propria sa persónă. I-se impută că e mândrie în curtea luĭ Saul şi chiar în propria sa familie; căcĭ Eliab, fratele sĕŭ maĭ mare, vĕḑênd că se presintă pentru a se lupta cu Goliath, ḑise: *Ce cauţĭ şi tu aicĭ?* Pentru ce aĭ lăsat turma ta? Cunosc mândria ta şi rĕutatea inimeĭ tale. Este dar fórte natural ca să fi compus acest psalm pentru a se desvinovăţi. El vorbeşte aicĭ de umilinţă şi mult timp după aceea Apostolul laudă cu deamĕruntul ostenelile şi faptele bune ale sale. Sunt împrejurărĭ în care sfinţiĭ trebue să'şĭ dea singurĭ o mărturie; şi în fine, fiind-că scrierile în care Profetul şi Apostolul vorbesc ast-fel în favórea lor, sunt inspirate, nimenĭ nu

póte contesta. Câți-va interpreți mai aplică acest psalm la captivii din Babilon; dar fiind-că nu convine mai nici odată poporului de a înălța umilința și modestia sa, pentru că starea sa 'l îndepărtéză de tot ceea ce inspiră vanitate, a trebuit să'și închipuiască că cei mai distinși dintre Iudeii acestei captivități, vorbea în psalmul acesta. Acesta este un sistem, care se pare că nu are alt temeiu de cât dorința de a raporta cea mai mare parte din psalmi, și în particular toți psalmii treptelor la acest eveniment al captivității.

Acest psalm fórte scurt conține nu mai puțin un mare fond de instrucțiune asupra umilinței, el ne învață, dice St. Augustin, a aduce sacrificiu care place Domnului, căci este scris, că Domnul nu se intereséză de olocauste, dar că priimește inima înfrântă și umilită.

VERSUL I.

Dómne nu s'a înălțat inima mea, nici s'au înălțat ochii mei; nici am umblat întru cele mari, nici întru cele mai minunate de cât mine.

Vulgata împărțește în două versuri ceea ce în ebreu face unul. Sensul este tot acelaș, și traducțiunea este cu totul literală, fie în textul grec, fie în cel latin. Profetul arată tóte caracterele mândriei; înălțarea inimei, cruḍimea ochilor, sumeția în întreprinderi, îndrăznéla în speranță. David execută lucruri mari, dar prin ordinul lui D-ḍeu el nu compta pe sine, ci se umilea pre sine în rangul cel mai înalt; istoria vieței sale și psalmii séi dovedesc acésta.

MEDITAȚIUNI

Mândria are totdéuna începutul séu în inimă, cruḍimea privirei, de ordinar este o vestire aici; dar câte odată mândrul știe să ia o continență modestă, și câte odată iarăși omul cel mai umilit are nenorocirea de a se arăta aspru, pentru a se umili de un defect ce natura 'l-a pus în el, și la care nu ia parte inima. Privirele nu sunt deci totdéuna interpreții siguri și infailibili ai interioruluĭ. Dar acel ce se laudă că întreprinde lucruri, care se lingușește de succese extraordinare, care crede că execută numai lucruri însem-

nate, care se bizuește că va reuși singur în tóte proectele sale, acest om este sigur plin de mândrie și încredere în sine. Când David, presintându-se la lupta cu Goliat, ar fi vorbit numaĭ de luptele sale cu leiĭ și cu ursiĭ, fără a recunóște protecțiunea luĭ D-ḑeŭ, care 'l-ar fi izbăvit de furia acestor animale, ar fi fost cuvintele unuĭ om, care se admiră pe sine, și care nu vedea nimic maĭ presus de forțele sale. Dar el începu a ḑice luĭ Saul: Domnul care m'a apărat contra ursilor și a leilor, mĕ va ajuta și în contra acesteĭ filistean. Și când fu în fața acestuĭ gróznic luptător, el 'ĭ ḑice: Tu viĭ la mine cu sabia, lancea și scutul, dar eŭ viŭ în numele D-ḑeuluĭ oștirilor, D-ḑeuluĭ batalióneloru luĭ Israil pe care le-aĭ insultat. Domnul te va da în mâinile mele, te voĭ bate, 'ți voiŭ zdrobi capul, și cadavrele Filistenilor vor servi de mâncare paserilor ceruluĭ și bestiilor câmpuluĭ, pentru ca tot pământul să știe, că este un D-ḑeŭ în Israil. Iată cuvintele unuĭ om încredințat de propria sa slăbiciune, dar plin de încredere în brațul celuĭ Prea Inalt. In aceleași sentimente Sf. Pavel ḑicea că era capabil de tóte în acel ce 'l întărea. Acest apostol recunoștea că el avea trebuință de umilință pentru a nu se umfla de mândrie din causa sublimelor mistere ce D-ḑeŭ 'ĭ revelase. Câtă mărire este în umilința sfinților și câtă înjosire în sumeția mândrilor! Aceștia se uită perpetuŭ, și aceea aŭ totdéuna ochiĭ deschiși asupra nimicnicieĭ lor; dar conșiința ce aŭ eĭ în D-ḑeŭ le face tóte cu putință.

S'aŭ scris că puținiĭ ómeni *vorbesc de umilințĭ cu umilință*. Acéstă propositiune este adevĕrată, pentru că vorbind de umilințĭ voește de ordinar a'și face onóre pe lângă ómeni. David vorbește luĭ D-ḑeŭ: Dómne, inima mea nu s'a înălțat de mândrie etc. D-ḑeŭ cearcă adîncurile sufletuluĭ. Dacă acest profet n'ar fi avut priviriĭ drepte și sentimente sincere, vorbind de umilința sa, n'ar fi îndrăsnit a lua pre Domnul de mărturie la ceea ce se petrecea în sine. Dacă vorbim de umilință, dacă noĭ înălțăm frumusețea sa și excelența sa, să fie în presența luĭ D-ḑeŭ; să'ĭ mulțumim că ne-a făcut cunoscut o virtute așa de esențială. Să recunóștem că noĭ înșine nu suntem capabilĭ de cât de a ne rătăci în căile mândrieĭ.

VERSUL 2.

De nu m'am smerit cu gândul ci am înălțat sufletul meŭ, precum este cel înțĕrcat spre maica lui, așa veĭ rĕsplăti spre sufletul meŭ.

Sensul acestuĭ vers nu este greŭ în versiunile nóstre: Profetul face un fel de rugăciune pentru sine însuși; el se condamnă a fi lipsit de blândețile privireĭ lucrurilor divine, saŭ multe favoruri ale dărnicieĭ celuĭ Prea Inalt, dacă s'a lăsat a fi tras de mândrie, și întrebuințézĕ comparația unuĭ copil, care este înțărcat înainte de timp; el simte acéstă lipsă, plânge în brațele mumeĭ sale; bucatele cele nouă nu'l împacă ca laptele de care s'a nutrit până atuncĭ.

Dar se traduce ast-fel ebreul: Dacă n'am compus sufletul meŭ; dacă nu l'am pus în starea unuĭ copil de curênd înțărcat și cu totul dependent de muma sa, sufletul meŭ să fie asemenea înțărcat și domolit. Dic că se traduce așa acest text, dar nu generalminte și indecomun; căcĭ Symaca, de exemplu, care a făcut și versiunea sa de pe ebreŭ, dice: Dacă n'am înjosit și comparat sufletul meŭ cu un copil mic de curênd înțărcat și pus în sînul mumeĭ sale, asemenea sórtă să aibă și sufletul meŭ.

Cele douĕ diferințĭ principale ce se observă în ebreŭ și versiunile nóstre, consistă: 1 în acest cuvênt ורוממתי ce se traduce, *silere feci*, în timp ce ceĭ LXX pun ὕψωσα exaltavi. Dar este fórte adevĕrat, că acești interpreți aŭ cetit ורוממתי, care însémnă exaltavi; tótă deosebirea este în *resch* în loc de *daleth*, două litere fórte asemenea. A doua diferență, care nu constă de cât în modul de a traduce, și nu atâta în literă, vine de la cuvêntul גמל repetat de douĕ orĭ. Ebraiștiĭ voesc, să însemneze în ambele părți, *sicut ablactatus*; ceĭ LXX l'aŭ luat în partea a doua de *retributio*. și în adevĕr că are însemnarea acésta ca și cea-l-altă de *ablactatus*. Simaca care știa Ebreul, 'ĭ-o dă, și face ast-fel un sens fórte bun; ea este chiar conținut în Ebreŭ, cum se póte cunóște prin versiunea ce o dăm aicĭ care este literală. Cât despre cuvêntul textuluĭ שויתי, se traduce prin *posui*, *composui*, *aequavi* și în fond este acelaș lucru ca și *humiliter sensi*, căcĭ umilința *abate* și egaléză gândirile, ea 'ĭ pune la nivelul de om, care nu este el însuși de cât înjosire. Tot ceea ce încheiŭ din acéstă discuțiune, este că versiunile nóstre lămuresc textul și că sunt maĭ lămurite de cât ale ebraiștilor modernĭ.

MEDITAȚIUNI

Profetul recunóște că dacă s'a dat mândrieĭ, dacă n'a cumpĕtat sufletul sĕŭ în sentimente de umilințe ceĭ convin, merită să fie lipsit de bunătatea împărtășirilor ce sufletele umilite aŭ cu D-ḑeŭ. El se servește de o imagină fórte sen-

sibilă; copilul ce se înțarcă înainte de timpul ordinar, este neliniștit, trist, nerăbdător; se pare că caută mângâere la sînul mumeĭ sale, și ea 'l respinge. Dacă ar avea maĭ multă cunoștință, ar înțelege că este folosul sĕŭ, că caută a'l prepara pentru o nutriținne maĭ solidă. Dar privațiunea la care se condamnă Profetul nu séměnă de cât până la óre-care punct cu starea acestuĭ copil ce voește să'l înțarce. D-ḍeŭ lipsește pre ceĭ mândri de laptele haruluĭ sĕŭ, de dulcéța dragosteĭ sale și nu înlocuește bunătățile sale prin altele. In timp ce omul se înalță, se dă la stima de sine, se perde în vaporul ideilor sale, D-ḍeŭ nu i se comunică; nu maĭ revarsă asupra luĭ ungerea cuvêntuluĭ divin; atingerile secrete ce 'i le face, nu'l maĭ impresionéză, saŭ sunt niște trăsurĭ trecĕtóre, care nu mal lasă nicĭ o urmă. Trebuia ca acest profet să fie fórte sigur de sentimentele umilințiĭ de care era pĕtruns sufletul sĕŭ, pentru a pronunța o sentință așa de aspră, contra luĭ însușĭ, presupunênd ca să se fi mândrit. Nu este póte instrucțiune maĭ atingĕtóre asupra umilințeĭ; ea ne învață că acéstă virtute este canalul prin care curg darurile divine; că acésta ne ridică la contemplațiune, acésta ne pune în sînul luĭ D-ḍeŭ, și ne umple de dulcéța nedeslipită de serviciul sĕŭ.

VERSUL 3.

Nădăjduiască Israil pre Domnul de acum și până în veac.

Profetul nu scria numaĭ pentru el; el arăta luĭ D-ḍeŭ sentimentele umilințeĭ sale, dar pretindea că învață prin aceea pre poporul sĕŭ de ceea-ce întemeiază adevĕrata încredere în D-ḍeŭ a omuluĭ; nimic nu este în puterea sa, nicĭ cunoștințele sale, nicĭ bogățiile sale, talentele sale, cu un cuvênt, nimic din tot ceea ce are omul, ci este numaĭ protecțiunea și favórea luĭ D-ḍeŭ. Să nu se nădăjduiască dar Israil în sine, ci numaĭ în D-ḍeŭ, și acéstă speranță să aibă de scop binefacerile luĭ D-ḍeŭ pentru timp, și recompensa cerésca pentru eternitate.

MEDITAȚIUNI

Se ḍice destul ómenilor de a nu perde curajul; este una din primele lecțiunĭ ce un părinte repeta fiilor sĕĭ și

crede că le asigură prin aceea un ajutor pentru tot timpul vieţeĭ; dar se întêmplă rar, ca să se dea de temeiŭ curajuluĭ încrederea în D-ḍeŭ. Se pare că D-ḍeŭ n'ar fi nimic în guvernarea generală a universuluĭ şi în conduita particulară a acelor ce'l locuesc. Numaĭ sfinţiĭ se reazemă pre D-ḍeŭ, de asemenea numaĭ sfinţiĭ sunt însufleţiţĭ de un curaj adevĕrat. Toţĭ ceĭ-l'alţĭ ómenĭ sunt laşĭ saŭ îndrăsneţĭ.

Israil trebue să spere în D-ḍeŭ, *acum şi pururea*, adecă în fie-care moment al vieţeĭ sale, şi până în momentul morţeĭ. Dincolo de acest termen, speranţa nu maĭ are loc, pentru că atuncĭ începe a se bucura de ceea-ce a sperat; nu nădăjdueşte maĭ mult aceea ce posedă, precum nu maĭ crede aceea ce vede. Nu maĭ rĕmâne de cât dragostea, care după Apostolul, *nu se stinge nicĭ-o-dată*.

PSALMUL CXXXI

Sunt multe opiniunĭ diferite asupra autoruluĭ şi obiectuluĭ acestuĭ Psalm. Unĭĭ 'l atribuesc luĭ David, şi cred că fu compus, când acest principe se hotărî de a zidi templul Domnuluĭ. Alţiĭ 'l raportă la Solomon, şi 'l fixéză epoca sfinţireĭ templuluĭ, care fu pe timpul sĕŭ.

Unĭĭ vĕd şi aicĭ timpurile captivităţiĭ Babilonice şi ḍic că acest Psalm expune dorinţele captivilor pentru a revedea patria lor şi reedificarea templuluĭ. Sunt interpreţĭ, carĭĭ amână compoşiţia la sfinţirea templuluĭ al doilea. In fine, mulţĭ dintre sfinţiĭ părinţĭ 'l explică întreg de Iis. Chr. şi de stabilirea Bisericeĭ creştine.

Dacă se consideră că Solomon, după ce a sfinţit templul sĕŭ, ḍise, în cuvintele sale de mulţumire, douĕ versurĭ care se găsesc aicĭ împărţite în treĭ, se va convinge uşor pre cât 'mĭ pare, că Solomon este autorul psalmuluĭ întreg, şi 'l compuse cu ocasia acesteĭ solemnităţĭ. S'ar putea ḍice cu tóte acestea că David 'l-a compus când voi să zidéscă singur casa Domnuluĭ, şi că Solomon repetă treĭ versurĭ după construcţiunea acesteĭ sfinte case.

Cred că aceste două opiniuni se pot primi cu mai multă siguranță și chiar cu aprobarea celui mai mare număr de interpreți. Cele-l'alte socotinți aŭ aerul de sistemă și trebue a face violințe literei pentru a le justifica.

Acéstă critică nu cade asupra interpretațiuneĭ ce dă sfinții Părinți, carii aplică psalmul luĭ Iis Christos. El convine acestuĭ mântuitor al lumiĭ, adevěratul fiŭ al luĭ David, dar în sensul sublim se va numi, dacă voiți, al doilea sens literal. Este un alt sens aplicabil la timpurile luĭ David saŭ ale luĭ Solomon.

VERSUL I.

Adu-ți aminte, Dómne, de David și de tóte blândețele luĭ.

Termenul ebreŭ însémnă *blândețe, modestie, umilință, întristare, sărăcie.* Póte că în ideia profetuluĭ eraŭ tóte raporturile acestea. David era blând, umilit, modest și se găsea în prada persecuțiunilor, suferințelor, sěrăcieĭ ; el a putut să încépă prin aceea rugăciunea sa, și fiul sěŭ Solomon iarăși a început să încépă acest Psalm, dacă'ĭ este autor, prin acest elogiŭ pentru părintele sěŭ. Când David se hotărî de a zidi un templu Domnuluĭ, el ḑise : Și ce! Eŭ locuesc un palat construit de cedru, și Chivotul Domnuluĭ este încă sub un cort ! Iată sentimentul uneĭ umilințe religióse. Și când Profetul Natan 'ĭ-aŭ declarat că construcția templuluĭ luĭ D-ḑeŭ era păstrată luĭ Solomon fiul sěŭ, și că acest principe va vedea sceptrul întărit pentru totdéuna în casa sa. David, umilindu-se iarăși înaintea Domnuluĭ, protestă că era nedemn de atâtea bine-faceri. Ar fi ușor de a aduna tot ast-fel dovedile ce le dădu Profetul, în diversele împrejurări ale vieței sale, de o răbdare neschimbăciósă de o blândețe, care se întindea până la ceĭ mai cruḑi inimicĭ aĭ sěĭ, de o modestie, care'l făcea să respingă tot felul de fală și mândrie. El făcu greșelĭ marĭ ; dar le recunoscu cu blândețe, și merita prin dreptatea inimeĭ sale, a fi numit *om după inima luĭ D-ḑeŭ*,

MEDITAȚIUNI

David era plin de blândețe, și cu protecțiunea luĭ D-ḑeŭ el domoli pre toți inimicii sěĭ, el fu figura luĭ Is. Chr., care a supus totdéuna prin blândețe cuvêntuluĭ sěŭ și a haruluĭ sěŭ. Nicĭ-o-dată credincioșiĭ carii sunt corpul sěŭ mistic, nu vor triumfa altmintrelea de inimicii mântuireĭ. Blândețea mo-

ravurilor, modestia cuvintelor lor, umilința sentimentelor, răbdarea în necazurĭ, ĭĭ vor face neînvinșĭ. Iis. Chr. nu le-a ḑis: Invețațĭ de la mine a face minunĭ, a învia morțiĭ, a tămădui bolnavĭĭ; el le-a ḑis: *Invețațĭ de la mine blândețea și umilința.*

Nu este o blândeță adevĕrată fără umilință. Ómenĭĭ lumeĭ se par blânḑĭ, pentru că sunt politicĭ, circumspecțĭ, lingușitorĭ, răbdătorĭ pentru interesele lor, cu luare aminte a nu călca legile stabilite în societățile ce le frequentéză. Dar fiind-că acéstă blândeță cu totul omenéscă nu este întemeiată pe umilință, eĭ sunt simțitorĭ pe punctul de onóre, delicațĭ asupra unuĭ cuvênt, pentru o procedare care nu intră în vederile lor, rĕutăcioșĭ dacă nu le împlinește dorința, imperioșĭ în privirea acelor, carĭĭ sunt în dependința lor, invidioșĭ de succesele egalilor lor, nerăbdătorĭ în supĕrările lor, nestatornicĭ în amiciție, nesățioșĭ de laude și falșĭ în aceea ce se pare a da altora.

Blândețea întemeiată pe umilință, face pre om răbdător în relele naturale, în necazurile care și le-aŭ atras prin greșala sa, în persecuțiile ce le încércă; el sufere defectele semenilor sĕĭ; nu le vede pentru că este ocupat cu ale sale; nu este nicĭ critic, nicĭ decisiv, nicĭ întreg în sentimentele sale. Este onest fără îngâmfare, îndatoritor fără lingușire, delicat fără neplăcere, drept și sincer către tótă lumea. Acest om este răbdător în tóte împrejurările vieței. El nu aștéptă nimic de la ómenĭ, pentru că este încredințat, că nu'ĭ datorește nimic, și aștéptă totul de la D-ḑeŭ, pentru că de sine însușĭ nu póte de cât să rătăcéscă din calea mântuireĭ.

Fericiți sunt ceĭ blânḑĭ, ḑicea Iis. Chr. în minunata sa cuvêntare de pe munte, *pentru că aceia vor moșteni pământul.* Acest cuvênt ḑice tot ce e necesar pentru a se simți folósele blândeței. Omul blând va poseda interiorul sĕŭ, care este propriŭ pământul ce D-ḑeŭ l'a dat spre cultivare; el va viețui în pace cu superiorĭĭ sĕĭ, egalĭĭ și inferiorĭĭ sĕĭ, orĭ cât de imperfecțĭ ar fi saŭ orĭ cât de greĭ ar fi, va ajunge chiar a poseda amiciția lor, căcĭ blândețea creștină este o virtute, care silește chiar pre viciŭ a o aplauda. In fine, va avea de moștenire *pământul celor viĭ* care este locuința liniștei neschimbate și eterne.

VERSUL 2.

Că s'a jurat Domnului, și făgăduit Dumnedeului lui Iacov.

Traduc, *cum*, care rĕspunde cuvêntuluĭ ebreŭ, greculuĭ și latinuluĭ *sicut*: aduțĭ aminte cum s'a legat prin jurĕmânt și făgăduințĕ. Obiectul acestuĭ jurĕmênt și a acesteĭ făgăduințe este explicat în versurile următóre. In loc de D-ḑeul luĭ Iacob, ebreul ḑice: *puternic*, tarele luĭ Iacob. Ieronim traduce D-ḑeul luĭ Iacob.

Istoria nu ne spune în ce timp David făcu acest jurĕmênt și acéstă făgăduințĕ, dar se vede că după ce aŭ transportat chivotul din casa luĭ Obededon pe muntele Sionuluĭ; căcĭ atuncĭ comunică profetuluĭ Natan planul ce'l avea pentru a construi un templu Domnuluĭ.

MEDITAȚIUNI

Fie David saŭ Solomon ce vorbește în psalmul acesta, urméză că și unul și altul eraŭ încredințațĭ că aŭ trebuință de ajutorul Domnuluĭ pentru a împlini făgăduințele ce le-aŭ făcut. Acéstă expresiune: *adu-ți aminte, Dómne, de jurĕmêntul și făgăduința luĭ David*, o dovedește. Este îndrĕsneț a face luĭ D-ḑeŭ făgăduințĭ fără a cere ajutorul haruluĭ sĕŭ, și nu este maĭ puțin când se laudă că este credincios în protecțiunea sa. D-ḑeŭ oferă darul sĕŭ Creștinilor, pentru a împlini făgăduințele date la Botez, dar prea puținĭ dintre eĭ gândesc a profita, pentru că prea puținĭ 'șĭ maĭ amintesc de aceste făgăduințĭ. Nicĭ-o-dată nu uită cine-va că este născut nobil, bogat, puternic, dar uită fără greutate că este creștin. Se spune neîncetat copiilor de prerogativele rangului lor; li se spune chiar de a nu se îndepărta de exemplele de valóre ce le-aŭ dat ómeniĭ marĭ, al căror sânge curge în vinele lor; dar li se pune fórte rar sub ochĭ mărimea chemăriĭ lor la creștinism, și insistă puțin asupra obligațiuneĭ de a imita pre Iis. Chr. și pre Sfinții. Se lasă întru cât-va ómenilor de rênd îngrijirea de a împlini ceea ce aŭ fost făgăduit în momentul renașterei spirituale.

Făgăduința ce o făcuse profetul era sfântă; dar făgăduințele botezuluĭ nostru sunt de un ordin mult maĭ superior. Noĭ vom vedea, că David se făgăduia Domnuluĭ a'ĭ zidi un templu. Eĭ! ḑice Augustin, *noĭ am făgăduit a fi singurĭ templul luĭ D-ḑeŭ*. Câtă întindere și câtă magnificență în acéstă promisiune!

VERSURILE 3, 4, 5.

De voiŭ intra în lăcașurile caseĭ mele, de mĕ voiŭ sui pre patul așternutuluĭ meŭ. De voiŭ da somn ochilor meĭ și genelor mele dormitare. Și odihnă tâmplelor mele, până ce voiŭ afla locul Domnuluĭ, lăcașul Dumnedeuluĭ luĭ Iacov.

Versiunile nóstre sunt fórte conforme cu ebreul, fără numaĭ în punctul, care este adaos în Vulgata, *et requem temporibus meis*; ea este în ceĭ LXX și în parte în Teodotion, carii neapărat aŭ cetit-o în exemplarele lor. Nu trebue a dice, cu óre-carii interpreți, că ceĭ LXX aŭ adăugat aceste cuvinte prin inspirațiunea Sf. Duch, căcĭ acești traducĕtorĭ aĭ sfintelor cărți n'aŭ fost. Orĭ-care ar fi causa saŭ origina acestuĭ adaos nu despodobește psalmul ci desfășură ideea Profetuluĭ. Se știe că în somn ochiĭ se închid, genele se plécă, că capul saŭ *tâmplele se odihnesc.* Expresiunea *dacă* care este în text și în versiunĭ, este formula jurămêntuluĭ la ebreĭ, și însémnă aicĭ negațiunea. Ideea Profetuluĭ nu este că se va abținea a intra în casa sa, de a se culca, de a dormi, dar numaĭ că se va gândi necontenit la construirea caseĭ Domnuluĭ și va fi neliniștit până ce o va face.

In versul 5 D-dĕŭ iarăși este numit (în text) *Puternicul luĭ Iacob*, pentru a rĕspunde la expresiunea versuluĭ al doilea.

De sigur că ebreul se exprimă la versul al 3-lea ca la al patrulea, ast-fel particula אִם trebue să aibă acelaș sens în ambele părți. Este iarăși fórte sigur că toți interpreții aŭ vĕdut formula jurămêntuluĭ în ambele versurĭ.

MEDITAȚIUNI

Nu mĕ voiŭ liniști, dice Profetul, până ce nu voiŭ găsi un loc potrivit pentru locuința Domnuluĭ. Iată un om care se uită pre sine, pentru a mări gloria luĭ D-dĕŭ, și acest exemplu ne rușinézĕ tóte sufletele slabe, recĭ, interesate, stăpânite de iubirea de sine. Cine dintre ele consimte a sacrifica plăcerile sale, desmerdările sale secrete, deșertăciunile sale, îngâmfările sale, pretențiunile sale, pentru o viĕță călduróșă, pentru îngrijire, pentru rugăciune, cu un cuvênt, pentru tot ce póte a'l apropia de D-dĕŭ? Pentru a prepara o locuință Domnuluĭ, trebue ca interiorul să fie degajat de propriul interes; nicĭ-o-dată nu va fi templul luĭ D-dĕŭ pe cât timp lumea și puterile vor ocupa locul. Nu e de sperat nicĭ o societate între omul vechiŭ și omul noŭ, între lume și Iis. Chr. Nu mĕ voiŭ liniști de nu va lăcui în lăuntrul

meŭ; ast-fel ḍic ceĭ ce voesc să ducă o viéță nouă. Aruncați aluatul cel vechiŭ, ḍicea Apostolul, pentru ca să fiți frământătură nouă. Fiți morți, ca să trăiți cu Iis. Chr. Sf. Augustin, atins de generositatea și căldura Profetului, ḍicea: Iis. Chr. voește să rămâe în noĭ, să 'ĭ pregătim un loc; și în ce consistă acel loc? A'l iubi și a nu ne iubi. Dacă ne iubim, 'ĭ închidem ușa inimeĭ, dacă 'l iubim, 'ĭ deschidem casa în care voește să locuiască; și dacă intră în noĭ, nu vom peri iubindu-ne; ne vom găsi cu Iis. Chr. care ne iubește. Tótă învețătura mântuireĭ este în învețătura acésta. Totul se reduce la a combate iubirea de sine care este inimicul nostru de totdéuna.

VERSUL 6.

Iată-o am auḍit pre ea în Efrata, aflatu-o-am pre ea în câmpiĭ dumbrăviĭ.

Interpreții s'aŭ înturnat în diferite moduri pentru a explica acest vers. Fără a raporta tóte ideile lor, cred că Profetul voește să ḍică: Părinții noștri mĭ-aŭ ḍis, că locuința Domnuluĭ a fost mult timp în Șilo, în tribul luĭ Efrem, și că apoĭ aŭ transportat-o în Cariathiarim (a căreĭ nume însemnéză cetate de lemn saŭ cetate în pădure); acolo am aflat-o, când am voit să ridic chivotul legeĭ. Cortul și Chivotul Domnuluĭ a fost în Șilo timp de 328 anĭ, până pe timpul când Filistenii luară chivotul, sub preotul Elia când l-aŭ așezat în Gabao saŭ Cariathiarim, și rămase acolo timp de 70 anĭ; și de acolo David a dus-o în casa luĭ Obededon, lângă Ierusalim, și după un timp de treĭ lunĭ pe muntele Sionuluĭ, cortul rămânênd pentru totdéuna la Șilo.

Unii explică *Efrato* de cetate *Betleem* care avea iarăși acest nume; dar este maĭ adevĕrat, că este vorba aicĭ de Silo, care era tribul luĭ Efrem, unde fu Chivotul maĭ mult de treĭ secole. Pentru a justifica explicațiunea de Betleem, se traduce: «Am auḍit ḍicându-se când eram la Betleem, că chivotul Domnuluĭ era la Cariathiarim, unde l'am găsit în adevĕr». Dar se pare că în text și în versiunĭ este o opoziție între ceĭ doĭ membriĭ aĭ fraseĭ; Noĭ am auḍit de ea, că ar fi în Efrato și că o am găsit în câmpiĭ dumbrăviĭ. Cu un cuvênt, nicĭ textul nicĭ versiunile nu daŭ ceea ce presintă acéstă traducere, unde se presupune că Efratha este Betleem.

Se obiectéză contra traducțiuneĭ nóstre, care este în acelaș timp a cea maĭ mare parte de interpreți. 1) că Șilo nu póte fi numit *Efrata*; obiecțiune ușóră, pentru că Șilo era în tribul luĭ Efrem, și aceĭ din tribul acesta eraŭ numiți Efrateenĭ, în cartea judecătorilor, în aceea a luĭ Ruth, în prima și a treia carte a Împăraților; 2) că David nu putu să ḍică că a găsit chivotul Domnuluĭ

la Cariathiarim, pentru că știa bine că era acolo, și știa așa de bine, că o trecu de acolo la Ierusalim; obiecțiune iarăși fórte slabă, pentru că cuvêntul ebreŭ însémnă, a găsi, a lua, a câștiga. Apoĭ fiind-că chivotul legeĭ a fost dus la Cariathiarim înainte de a fi pe lume David, el o găsi acolo, adică se înștiință că era în locul acela.

Maĭ este o obiecțiune asupra luĭ Cariatiarim, nu că acéstă cetate nu se numea *cetatea pădurilor*; dar s'a ḑis în prima carte a regilor, că chivotul, întorcêndu-se de la Filisteni, fu dus la Gabaa la Abinadab. Rĕspund că acea parte de Gabaa trebuia să fie un loc în Cariatiarim saŭ un loc fórte aprópe de cetate, pentru că este sigur, că locuitoriĭ din Cariatiarim depuseră chivotul la Abinadab. Ceĭ LXX traduc acéstă parte a cărțiĭ regilor ἐν τῷ βουνῷ, pe o colină pentru că Gabaa însémnă loc înalt. Așa trebue a înțelege că locuitoriĭ din Cariatiarim puseră chivotul în locul cel maĭ înalt al cetățiĭ.

Ieronim și alțiĭ traduc: Ecce audivimus illum in Ephrata invenimus illum in regione saltus; trebuia ca acest *illum* să se raporte la D-ḑeul luĭ Iacob care precede, și care descoperea voia sa pe chivotul Testamentuluĭ. Ebreul și ceĭ LXX pun femeninul, și înțeleg saŭ chivotul legeĭ, saŭ în general aceea saŭ *aceste lucruri*, pentru că acéstă limbă n'are neutru.

MEDITAȚIUNI

Acest vers care se pare că nu dă materie în deajuns pentru reflexiunĭ morale, amintește de douĕ cuvinte fórte prețióse în religiune. Chivotul Domnuluĭ fu maĭ întâiŭ în Ephrata, adică la Șilo, în tribul luĭ Efrem. Dar acest cuvênt Șillo este aceaș sub care Iacob designă pre Mesia viitor. Acest cuvênt Efratha este iarăși primul nume ce purta cetatea Betleem: ea 'l conservă chiar până în timpurile din urmă pentru că profetul Michea 'l numește Betleem Ephrata. Dar acest Betleem este locul nașterel luĭ Șilo saŭ Mesia preḑis de Iacob. Chivotul Domnuluĭ era figură a luĭ Iis. Chr. ca om în care locuește divinitatea trupește, cum se exprimă Apostolul. Acéstă sfântă omenire este decĭ templul cel maĭ august ce D-ḑeŭ a putut să alégă pentru a manifesta gloria sa, și pentru a revărsa bine-facerile sale asupra némuluĭ omenesc. Chivotul legeĭ a dispărut; n'aŭ fost în templul al doilea, pentru că Iis. Chr., venind în acest templu, a făcut să înceteze figurile. De aceea gloria templuluĭ al doilea a întrecut tótă splendórea templuluĭ luĭ Solomon.

David caută un loc pentru a construi casa luĭ D-ḑeŭ:

am găsit în persóna luĭ Iis. Chr. nu numaĭ templul luĭ D-ḑeŭ, dar însuș D-ḑeŭ locuind între ómenĭ. Dar pentru a ne bucura în totul de presența sa trebuie să ne retragem în singurătate. Noĭ 'l găsim, cum se exprimă profetul nostru în *câmpiile dumbrăviĭ*; nu că este necesar a lăsa cetățile, și a ne ascunde, ca solitarĭ, în niște bordee întunecóse de lemn. D-ḑeul nostru trebuie să fie în inima nóstră, și acéstă inimă în totul separată de lume, va deveni templul luĭ D-ḑeŭ. Iis. Chr. se va selășlui acolo, el va da învețăturĭ maĭ dese de cât acele ce le făcea D-ḑeŭ pre împĕcător.

Am treĭ lucrurĭ în versul acesta: Șilo, Betleem, deșert, adică, Iis. Chr., eslea sa și singurătatea inimeĭ; treĭ obiecte care ar trebui să ne ocupe neîncetat. Pot ḑice ca Profetul, că am auḑit vorbindu-se de aceste treĭ lucrurĭ; dar pot ḑice că le-am găsit? Sfinții ne-aŭ vorbit, dar silitu-m'am ca eĭ de a le poseda?

VERSUL 7.

Intra-vom în locașurile luĭ, închina-ne-vom la locul unde aŭ stat picĭórele luĭ.

Acest vers póte fi al luĭ David saŭ al luĭ Solomon. Dacă este a luĭ David, acest princepe s'a hotărît, a construi un templu Domnuluĭ, privește lucrul ca făcut, și ḑice: Haĭ, vom intra în casa Domnuluĭ, ne vom închina înaintea așternutuluĭ picĭórelor luĭ. Solomon a putut să ḑică tot ast-fel după construcția templuluĭ: Părintele meŭ a căutat un loc ca să construiască un templu luĭ D-ḑeŭ. Rugăciunile sale s'aŭ împlinit, acest templu există, noĭ ne adunăm în el și ne vom prosterne înaintea sfântuluĭ Chivot, pe care bine-voiește a sta când spune voia sa. Ebreul ḑice: *așternutul picĭórelor sale.*

In ceĭ LXX ediția este: Să intrăm în cort, etc. manuscriptul alexandrin ḑice ca și Vulgata, *vom intra*, amêndouĕ lecțiunile sunt bune și daŭ acelaș sens.

MEDITAȚIUNI

Intrăm în casele nóstre, ḑice Augustin, ca să locuim și intrăm în casa luĭ D-ḑeŭ pentru că el locuește în noĭ. Nu suntem nenorociți dacă suntem privați de casa nóstră ordinară, căcĭ putem să câștigăm alta; dar dacă D-ḑeŭ nu

locuește întru noĭ, sórta nóstră este nefericită. Totul se reduce și aicĭ la unitate. Nu este de cât un D-ḑeŭ, care voește să locuiască în noĭ; nu este de cât o Biserică, a căreĭ membriĭ trebuie să fim, ca D-ḑeŭ să locuiască în noĭ: în fine în fie-care din noĭ este un suflet unde D-ḑeŭ voiește să locuiască. Maĭ consider că nu maĭ este de cât un chivot al legeĭ înaintea căruia trebuie să ne închinăm; este corpul Domnuluĭ nostru Iis. Chr, ce ședе în mijlocul nostru, adică Sf. Euharistie.

Voĭ sunteți temple luĭ D-ḑeŭ, ḑicea Sf. Chrisostom după Sf. Apostol Pavel; rugați-vĕ dar pretutindenĭ, căcĭ un templu este făcut pentru rugăciune.

In noĭ este o mulțime de necredință care maĭ nu se póte înțelege. Noĭ credem că pentru a ne ruga, trebuie a ne duce în locurĭ consacrate cultuluĭ Domnuluĭ. Este o datorie pentru noĭ a le cerceta, de a edifica pre credincioșĭ, de a uni închinăciunile nóstre cu ale preoților altaruluĭ; dar cea maĭ mare parte din ḑilele nóstre se petrec afară de aceste sfinte exerciții, și nu ni s'a ordonat de a părăsi niciodată treptele Altaruluĭ. Cu tóte acestea trebue a ne ruga totdéuna, cum ḑicea Iis. Chr. și acésta, este posibil, pentru că D-ḑeŭ este totdéuna în noĭ, pentru că ne înțelege totdéuna. Rugăciunea continuă nu diferă de exercițiul prezenței luĭ D-ḑeŭ.

A face totul în spirit de închinăciune înaintea luĭ D-ḑeŭ, este a ne ruga neîncetat. Pavel, ḑice Sf. Grigorie, era necontenit sanctuarul luĭ D-ḑeŭ, pentru că în călătoriile sale, în predicațiunile sale, în suferințele sale, el locuia totdéuna în Domnul, și D-ḑeŭ întru el. Era un nour, care ducea îmbelșugarea pretutindenea, dar care rĕmânea totdéuna fecond și nesfârșit, pentrucă D-ḑeŭ așeḑase acolo locuința sa.

VERSURILE 8, 9, 10.

Scólă-te Dómne întru odihna ta, tu și sicriul sfinției tale. Preoții tĕĭ se vor îmbrăca cu dreptate și cuvioșiĭ tĕĭ se vor bucura. Pentru David sluga ta, să nu întorcĭ fața unsuluĭ tĕŭ.

Aceste treĭ versurĭ sunt reduse la douĕ în a doua carte a Paralipomenilor, și se observă câte-va diferințĭ; căcĭ într'o parte se citește: Acum scólă-te, Dómne D-ḑeule: (intră) întru odihna ta, tu

și sicriul puteriĭ tale. Preoțiĭ tĕĭ să fie îmbrăcaţĭ cu mântuirea, Dómne D-ḍeule, și sfinţiĭ tĕĭ să se bucure de posesiunea bunurilor. Dómne D-ḍeule, nu întórce fața de la Christosul tĕŭ; aduţĭ aminte de milele ce le-aĭ lucrat către robul tĕŭ David. Diferenţele acestor două texturĭ nu sunt așa de marĭ, ca să se pótă crede, că Solomon n'a avut în vedere psalmul nostru; dar ele ar putea face să se presupună, că Solomon nu este autorul acestuĭ imn frumos. Cu tóte acestea, precum David, autorul psalmuluĭ 17, l'a repetat cu diferinţe în a doua carte a împăraţilor, și Solomon ar fi putut să compue maĭ întâiŭ psalmul 131, și să repeteze treĭ versurĭ cu diferenţă, când a terminat templul; saŭ maĭ bine, a putut, după consacrarea acestuĭ edificiŭ, să compue psalmul schimbând ceva în versurile 8, 9 și 10.

Orĭ cum ar fi, aceste treĭ versurĭ din psalmul nostru nu diferă de text, în ceĭ LXX și în Vulgata, de cât prin Sanctificationis, în loc de fortitudinis, care este în ebreŭ. Acéstă diferenţă este mică; căcĭ puterea chivotuluĭ legeĭ nu proceda de cât din presența luĭ D-ḍeŭ, carele este sfânt prin excelenţă. De aceea Bethsaniţiĭ vĕḍênd pedépsa îndrăsneţilor, cariĭ aŭ îndrăsnit a privi chivotul de aprópe strigară: *Cine va putea sta înaintea acestuĭ D-ḍeŭ al sfinţenieĭ?*

Cred că cel dintâiŭ din aceste versurĭ combate în totul ideea acelor ce pretind, că psalmul a fost compus la finele captivităţiĭ, saŭ pentru consacrarea templuluĭ al doilea; căcĭ Profetul vorbește de chivotul Testamentuluĭ, dar acest chivot fiind perdut pe timpul captivităţiĭ, nu este posibil a gândi ca să se fi făcut menţiune, când nu maĭ era, saŭ când nu se știa în ce loc este.

La versul al doilea unii înţeleg de leviţĭ acéstă expresiune: *Sfinţiĭ tĕĭ să se bucure.* Pentru acéstă opinie nu este de cât autoritatea parafraseĭ haldaice, care vorbește adese-orĭ de la sine, și fără a fi întemeiată pe argumente bune. Este maĭ natural a lua pre aceștĭ *sfinţĭ* pentru toţĭ adevĕraţiĭ credincioșĭ, pentru Israeliţiĭ religioșĭ observatorĭ aĭ legeĭ.

Aceste cuvinte din versul al 3-lea: Nu întórce fața ta de la Christosul tĕŭ, conţine acéstă rugăciune: Să nu întorcĭ fața ta de la unsul tĕŭ. Căcĭ dacă D-ḍeŭ întórce fața sa de la noĭ, este cu neputinţă ca noĭ să nu o înturnăm de la dênsul. Acest Christos de care vorbește versul, este însuși Solomon, care a fost sfinţit rege. Dar într'un sens maĭ sublim este adevĕratul Christos, Mesia. Profetul cere de la D-ḍeŭ să nu lipséscă pre Israil de milele luĭ Iis. Chr. El prevedea, ḍice Augustin, că cea mai mare parte din Iudeĭ nu vor recunóște pre acest mântuitor al lumiĭ; el cere ca toţĭ să nu fie lăsaţĭ în patimile lor reprobate, că privirele luĭ Mesia să mântuiască rĕmășiţa luĭ Israil.

MEDITAŢIUNI

Nu este rugăciune maĭ potrivită pentru momentul când credincioșiĭ se împărtășesc cu corpul și sîngele luĭ Is. Chr.

ca acésta: Scólă-te, Dómne, intră în locul odihneĭ tale, tu și sicriul sfânt al Testamentuluĭ tĕŭ. Iis. Chr. ședênd de-a drépta Părinteluĭ sĕŭ, se scólă întru cât-va de pe tronul sĕŭ, ca să vie să locuiască în noĭ. El privește inima nóstră ca locul odihneĭ sale; dar ce fel de casă 'mĭ pregătițĭ? dice el prin gura Profetuluĭ. Și care este locul unde trebue să așed locuința mea? Totul este lucrul meŭ, totul atîrnă de mine, voiŭ înturna privirile mele numaĭ asupra aceluĭ umilit, care are înfrângerea lăuntrică și care se teme de judecățile mele. Dacă D-dĕŭ cerea aceste dispositiunĭ de la aceĭ ce trebuia să se apropie de sanctuarul legiĭ, ce trebue să gândim, când ne pregătim să primim sfintele taine ale luĭ Is. Chr. Când acest sfânt chivot al legeĭ nouĕ, se sălășluește în noĭ? Ah! dicea Sf. Chrisostom, când Is. Chr. este pe altar ca o óie spre junghiere, când preotul stă și se rógă pentru tótă Biserica, când credincioșiĭ carĭ sunt de față la acest sacrificiŭ, se împărtășește cu sângele precios, nu crede atuncĭ că eștĭ pre pământ, crede că eștĭ în adunarea îngerilor, izbăvește sufletul tĕŭ de orĭ-ce gândire streĭnă, privește cu un ochiŭ curat tot ce se petrece în cer. Dar numaĭ omul umilit, omul adevĕrat penitent, omul pătruns de frica Domnuluĭ, duce privirile sale curate la sfântul sfinților.

Și acéstă instrucțiune convine încă maĭ particular miniștrilor altaruluĭ. Profetul dice: Să fie îmbrăcațĭ cu dreptatea, adică cu tóte virtuțile, căcĭ cuvêntul de dreptate le coprinde pre tóte, el coprinde sfințenia inimeĭ și modestia exterióră. Trebue ca un preot, dicea Sf. Chrisostom, să fie curat ca și cum ar locui printre puterile cerești. Matérie infinită de meditațiunĭ pentru aceĭ ce sunt învestițĭ cu acest înfricoșat mister. Pentru a conserva acéstă curățenie, eĭ trebue să fie ast-fel precum îĭ voia Sf. Ambrosie: exilațĭ din lume, inimicĭ corpuluĭ lor, cu luare aminte la lupta patimilor lor, eĭ trebue să fie simpli în cuvintele lor și bogațĭ în virtuțĭ; în timp ce filosofiĭ sunt frumoșĭ, vorbitorĭ, dar fără credință și fără dragostea adevĕruluĭ.

O! Dómne! trebue să dică un preot când ține sfânta jertfă în mânile sale, saŭ când o primește în inima sa, vedĭ pre Christosul tĕŭ care se unește cu mine, el are privirile sale fixate și asupra mea; îl vedĭ totdéuna cu bunătate pentru că este Fiul tĕŭ mult iubit: dar pot să mĕ mândresc

că sunt plăcut ochilor sĕĭ și la aĭ tĕĭ? Fiind-că mĕ nutrește cu propriul sĕŭ corp, uitâte numaĭ la el în ministerul tĕŭ; nu întórce privirea ta de către mine, căcĭ va fi întru cât v'ațĭ întórce privirile de la Fiul tĕŭ unic, pentru că el se unește intim cu mine. Ah! D-ḑeul bunătățiĭ, privește asupra mea cu milostivire pentru acest Mesia promis luĭ David și numit chiar cu numele luĭ David de profețiĭ tĕĭ. El a voit să ia pentru mine forma de servitor; mie 'mĭ convine acest titlu, dă'mĭ putere să împlinesc tóte datoriile.

VERSUL II.

Juratu-s'aŭ Domnul luĭ David cu adeverință și nu se va lepĕda de dênsa; din rodul pânteceluĭ tĕŭ voiŭ pune pe scaunul tĕŭ.

Aicĭ Solomon expune promisiunile ce D-ḑeŭ făcuse părinteluĭ sĕŭ; ele sunt exprimate în capitolul 8 al cărțiĭ a doua a Regilor, indicate în psalmul 138 și amitite în al doilea capitol al faptelor Apostolilor. Acest vers coprinde prima parte a acestor promisiunĭ, și ele sunt în termenĭ absoluțĭ, urmarea este condițională. D-ḑeŭ a ăcut luĭ David un jurămênt necontestat și irevocabil, și acest jurămênt consistă a'ĭ promite, că din rodul sĕŭ va fi pre tron. Acéstă promisiune privea pe Solomon, cum se vede în partea citată a cărțiĭ a doua a Regilor, dar ea privea și pre Iisus Christos cum dovedește citațiunea din faptele Apostolilor; ast-fel sunt douĕ sensurĭ literale în acest loc: Solomon fu pus pe tronul luĭ David; promisiunea era absolută, nimic n'a putut să oprescă efectul. Iis. Chr. iarășĭ a șeḑut pe tronul luĭ David, după cuvêntul îngeruluĭ Gabriel către sfânta fecióră; dar acéstă împărăție a fiuluĭ se întinde peste tótă casa luĭ Iacob, adică peste toțĭ credincioșiĭ, atât Iudeĭ cât și némurĭ, și nu trebue să se sfârșéscă nicĭ-o-dată; acéstă promisiune este deopotrivă absolută și nimic nu'ĭ va împedica execuțiunea.

Acest vers ḑice: *Voiŭ pune pe tronul tĕŭ* saŭ în locul tĕŭ, *din rodul pânteceluĭ tĕŭ;* ceea-ce arată lămurit că acéstă ramură a luĭ David se va naște dintr'o femeie, care va fi în acelaș timp fecióră. Nu este aicĭ vorba de cât de o mumă și nu de un părinte, precum observă Fer. Augustin.

Ebreul ḑice: D-ḑeŭ a jurat luĭ David adevĕrul, și nu se va întórce, și versiunile nóstre raportéză pronumele la David și nu la adevĕr.

MEDITAȚIUNI

Figurile conținute în sfintele cărțĭ sunt totdéuna făcute pentru adevĕr, ca niște tablourĭ făcute de pe niște obiecte

reale ce voește a le represinta. Mesia trebue să fie fiul luĭ David, dar în curs de miĭ de anĭ; trebuia dar, pentru siguranța jurămêntuluĭ și a promisiuneĭ luĭ D-ḍeŭ, ca David să aibă un fiŭ, care să'l succedeze imediat, așa ca să se pótă ḍice, că D-ḍeŭ a stabilit, după cuvêntul sĕŭ, dignitatea regală în casa luĭ David. Dar era în acest cuvênt al luĭ D-ḍeŭ, precum se vede exprimat maĭ pe larg în a doua carte a Impăraților, caractere particulare, care nu puteaŭ fi împlinite după literă de Solomon, de exemplu, că D-ḍeŭ va fi părintele sĕŭ, și că Solomon va fi fiul sĕŭ, că casa și tronul luĭ David va fi închis pentru totdéuna etc. Aceste caractere nu convenea în rigórea termenilor de cât luĭ Mesia, cu tóte că convine într'un chip imperfect luĭ Solomon și tronuluĭ luĭ David, părintele sĕŭ, și iată diferențele între aceea ce se numește *figură* și între *adevĕr*.

Aicĭ decĭ este jurămêntul solemn al luĭ D-ḍeŭ, jurămênt fix, absolut și irevocabil; ar fi de a da luĭ David un fiŭ care l'ar succeda, și un alt fiŭ eșit dintr'o fecióră, a căruĭ împĕrăție va fi eternă. Tronul luĭ Solomon a perit în Iuda; dar Mesia ocupă în tot universul un tron nemutabil, Solomon a zidit Domnuluĭ un templu material; dar Mesia a înălțat un edificiŭ permanent, care este Biserica rĕscumpĕrată cu prețul sângeluĭ sĕŭ. Solomon a fost un rege măreț și bine-făcĕtor; dar ce comparație póte fi între acest monarh mărginit la o stare temporală, și regele regilor, a căror bine-faceri sunt pentru eternitate.

VERSURILE 12, 13.

De vor păzi fiiĭ tĕĭ așeḍământul de lege al meŭ și mărturiile mele acestea care voiŭ învĕța pre eĭ; și fiiĭ lor până în veac vor ședea pre scaunul tĕŭ. Că a ales Domnul Sionul, osebitu-l'aŭ pre el spre lăcaș luĭ.

Iată acum o promisiune condițională. Dacă fiiĭ tĕĭ, ḍice Domnu către David, și dacă fiiĭ fiilor tĕĭ sunt totdéuna credincioșĭ alianțeĭ mele și preceptelor mele, eĭ vor împărăți pre tronul tĕŭ. După acéstă traducțiune, se unește aceste cuvinte, *până în veac* la observarea legilor divine, de și se póte uni cu *vor cădea*; căcĭ tótă posteritatea luĭ David ar fi privit cu credință legea luĭ D-ḍeŭ, ea n'ar fi încetat nicĭ-o-dată, cel puțin până la Mesia, de a domni peste Israil. Acéstă condițiune însemnată de Domnul, este un fel de profeție de cele ce se vor întêmpla în curs de câte-va secole,

când înceta împărăţia în casa luĭ David. D-ḑeŭ ştia că lucrurile vor fi aşa; dar el vorbeşte sub condiţiune, pentru a arăta deoparte voinţa ce avea de a păstra tronul în casa luĭ David, şi de alta, libertatea ce o lasă urmaşilor acestuĭ principe, aşa că depindea de eĭ de a păstra puterea regală, observând cu credinţă legea Domnuluĭ. Schimbarea, care se făcu în curs de câte-va secole în acéstă monarchie, nu însémnă, că D-ḑeŭ 'şĭ-ar fi schimbat voinţa către casa luĭ David. D-ḑeŭ este nemutabil în consiliile sale, numaĭ evenimentele se schimbă; şi D-ḑeŭ, a căruĭ putere presupune aceste evenimente, vorbeşte ca şi cum D-ḑeŭ ar schimba planurile sale, când se întêmplă aceste evenimente. Ast-fel se explică părţile scripturiĭ, unde se ḑice că D-ḑeŭ *se căeşte* de ceea-ce a făcut: el este incapabil de căinţă, dar lucrurile schimbând faţa şi devenind cu totul alt-fel precum le-aŭ regulat şi ordonat, s'ar părea, judecând după modul de gândire al ómenilor, că şi D-ḑeŭ schimbă privirile şi sentimentele.

MEDITATIUNI

Promisiunile condiţionale ale luĭ D-ḑeŭ, aŭ avantajul de a susţinea speranţa, de a menţine temerea şi de a întări dragostea. Dacă D-ḑeŭ nu ne-ar fi promis nimic pentru viéţa viitóre, noĭ am fi, ḑice Apostolul, *ómeniĭ ceĭ maĭ nenorociţĭ*, pentru că viéţa presentă nu este capabilă de a ne face fericiţĭ. Dacă D-ḑeŭ ne-ar fi promis absolut şi fără condiţiuni bunurile vieţeĭ viitóre, am crede că aceste bunurĭ n'ar putea nicĭ-o-dată să ne lipséscă, orĭ care ar fi conduita nóstră, şi chiar când nu ne-am sili de loc pentru a împlini voinţa luĭ D-ḑeŭ. In fine, dacă condiţiile însemnate pentru a obţinea prea fericita nemurire, n'ar conţinea împlinirea legeĭ divine, care se reduce tot la dragostea luĭ D-ḑeŭ, am fi putut să ne închipuim că ar fi în deajuns de a împlini câte-va datoriĭ exterióre, fără a observa marele precept al dragosteĭ. Cea maĭ mare parte din descendenţiĭ luĭ David vieţuiră ca şi cum D-ḑeŭ le-ar fi făgăduit protecţia sa. fără a cere de la eĭ nicĭ o datorie; şi cea maĭ mare parte din ómenĭ vieţuesc astăḑĭ ca şi cum mântuirea le-ar fi asigurată, fără ca eĭ să contribue din partea lor. Este adevĕrat că necredincioşiĭ descendinţĭ din David nicĭ nu creḑură în amintirile ce D-ḑeŭ făcuse de a nu conserva tronul în casa luĭ David, dacă posteritatea sa ar părăsi calea poruncilor; cea maĭ mare parte din aceştĭ principĭ căḑură în idolatrie şi uitară cu totul cultul luĭ D-ḑeŭ. A judeca de ómenĭ prin

conduita lor s'ar crede iarăşĭ că eĭ nu cred nicĭ în promisiunile nicĭ în ameninţările luĭ Iis. Chr., pentru că cea mai mare parte dintre eĭ nu se ocupă a observa Evangelia. Ce se întêmplă celor de pe urmă regĭ din Iuda? Eĭ fură detronaţĭ, despoiaţĭ, duşĭ captivĭ cu poporul lor. Şi ce se va întêmpla creştinilor călcătorĭ de lege? Eĭ vor termina calea lor în pĕcat şi vor fi etern prada infernuluĭ.

VERSUL 14.

Acésta este odihna mea în vécul véculuĭ; aicea voiŭ locui, eŭ 'l-am ales pre el.

Trebue a observa în aceste versurĭ: 1) că în versul 15 cuvêntul se schimbă îndată şi profetul face să vorbéscă D-ḑeŭ însuşĭ. Aceste schimbărĭ de persóne nu sunt rare în psalmĭ; aicĭ este cu atât maĭ natural, cu cât D-ḑeŭ însuşĭ vorbeşte în versurile precedente şi în versurile următóre, aşa că versul 14 póte fi privit ca pus în paranteză; 2) că ebreul pune de douĕ orĭ termenul a *iubi*, a *dori*, în loc de a *alege*. Domnul a ales Sionul, el l'a dorit pentru locuinţa sa..... Eŭ voiŭ locui acolo pentru că l'am iubit. Ceĭ LXX se servesc iarăşĭ de douĕ cuvinte deosebite, din care unul însémnă a alege şi altul a prefera. Vulgata, care ḑice a alege în câte trele părţile este maĭ puţin bine, dar nu face un contra-sens; a alege ceva este a'l iubi, a prefera altor obiecte.

D-ḑeŭ a ales muntele Sionul pentru locul liniştеĭ sale, adică pentru partea unde voia ca templul sĕŭ să fie zidit şi unde să stea chivotul legeĭ; dar acest Sion temporal şi vĭsibil era icóna Bisericeĭ creştine, şi acésta este icóna Sionuluĭ ceresc, unde stă D-ḑeŭ în etern. Fiind-că eraŭ douĕ promisiunĭ, una absolută atingĕtóre de Mesia care trebuia să fie din némul luĭ David; alta condiţională, atingĕtóre de conservarea dignităţeĭ regale în posteritatea luĭ David; eraŭ şi douĕ predicerĭ ale luĭ D-ḑeŭ; dacă pot ḑice aşa în privirea Sionuluĭ, pre carele apostolul 'l numeşte *Cetatea D-ḑeuluĭ celuĭ viŭ* şi acésta este Biserica luĭ Iis. Chr., cea-l'altă era condiţională şi avea de obiect Ierusalimul şi cetatea luĭ David. Acésta a devenit necredinciósă şi a perit; cea-l'altă va rĕmânea până la finele vécurilor, pentru că ea va avea totdéuna în sînul sĕŭ pre adevĕraţiĭ închinătorĭ aĭ luĭ D-ḑeŭ. In ea a pus D-ḑeŭ locuinţa, până să o aşeḑe în împărăţia glorieĭ sale.

MEDITATIUNI

Asupra acestor versurĭ, Fer. Augustin 'şĭ dă o părere sănătósă. D-ḑeŭ, ḑice el, nu este ţinut a căuta liniştea, pentru că nicĭ-o-dată nu este supus la tulburare şi nelinişte. Când

ḑice deci că se va odihni în Sion, înțelege că Sionul se va liniști întru el. D-ḑeŭ se represintă îngrijind neîncetat de fericirea făpturilor sale; el știe că vor fi într'o stare liniștită numaĭ când 'șĭ vor fi pus tótă plăcerea întru el, și el le iubește așa că se pare a căuta liniște în ele. Aicĭ e misterul plăcerilor ce D-ḑeŭ are de sufletele care se liniștesc în el. D-ḑeŭ se odihnește iarășĭ în ele, pentru că ținta lucrărilor sale asupra nóstră este ca să'l iubim și că acéstă dragoste să potoléscă tóte tulburările nóstre. Când D-ḑeŭ se odihnea pe chivotul testamentuluĭ, Israeliții n'aveaŭ de cât a se rezema pe protecțiunea sa; și când D-ḑeŭ se odihnește într'un suflet pětruns de dragostea sa, el n'are de cât să se bucure de divina sa arătare și să pue tótă încrederea întru el. Tóte furtunele vieței aceștia nu pot tulbura acéstă liniște sfântă. De veĭ suferi ocărĭ pentru numele luĭ Iis. Chr., ḑicea apostolul Petru, veĭ fi fericit, pentru că tótă cinstea, gloria, virtutea divină și spiritul luĭ D-ḑeŭ însușĭ se revarsă asupra nóstră.

VERSUL 15.

Vênatul luĭ bine-cuvêntând, voiŭ bine-cuvênta, pre săracii luĭ voiŭ sătura de pâine.

In Scriptură este ceva obicĭnuit a uni cu vĕduvele pre săracĭ și orfanĭ. Acest vers unde D-ḑeŭ făgăduește ajutorul sĕŭ vĕduvelor și săracilor, este decĭ fórte firesc. Dar se citește în textul ebreŭ și chĭar în cel grec, douĕ cuvinte care însemnéză *vênător*, textul grec are τὴν θήραν; traducĕtorul Vulgateĭ se pare că a cetit τὴν χήραν care însemnéză *vĕduvă*, ast-fel este și în traducerea Syriacă, Arabă, Ethiopă și a tuturor Părinților vechĭ. Cuvêntul ebreŭ este צידה care se traduce prin *venatio*, vênătóre; dar dacă ceĭ LXX, saŭ maĭ bine aŭtoriĭ Vulgateĭ, aŭ făcut ca acest cuvênt să vie de la צדה care însémnă *insidiari* și *desolare vastare*, se înțelege că eĭ aŭ putut traduce prin *viduam* saŭ *desolatam*; căcĭ Apostolul se servește de al doilea cuvênt pentru a designa *vêduvele* qué verà vidua est, et desolata, și cuvêntul grec χηροῦσθαι însémnă *disolari*. Autoriĭ principiilor discutate ḑic *pĕcatul sĕŭ*, pentru ca să facă alusiune la Evangelia predicată de pĕcătoși.

MEDITAȚIUNI

D-ḑeŭ făgăduește aicĭ bine-cuvêntărĭ vremelnice Ierusalimuluĭ pămêntesc, presupunênd că acesta îĭ fu credincios;

D-ḑeŭ făgăduește Bisericeĭ, care este Ierusalimul spiritual, darurile mântuireĭ. Vĕduvile sale vor fi bine-cuvêntate și sĕraciĭ sĕĭ săturațĭ.

Tótă Biserica, ḑice Augustin, este *vĕduvă* pentru că în lumea acésta aștéptă momentul de a se uni cu Iis. Chr., divinul sĕŭ mire; toțĭ credincioșiĭ adevĕrațĭ sunt *săracĭ*, pentru că sunt umiliți cu inima, și nu pun speranța lor în bogățiĭ. Orĭ-cine viețuește din credință, se privește aicĭ jos ca într'o stare de deșertăciune, pentru că nu posedă de cât în speranțe și nu în vedere singurul bine, după carele suspină, și anume privirea luĭ Iis. Chr.; el se privește și ca *săracă* pentru că se află într'o sărăcie totală de bunurile spirituale. Iis. Chr. varsă bine-facerile sale asupra acestor ómenĭ aĭ credinței; eĭ sunt bine-cuvêntațĭ în faptele lor, eĭ sunt nutriți de adevĕrata pâine, care este sfântul cuvênt și trupul luĭ Iis. Chr. Vĕduva care este în plăcerĭ, ḑice Apostolul, este mórtă, cu tóte că se pare că viețuește; tot ast-fel este și cu creștinul a căreĭ inimă este lipită de lume; el n'are parte de viéța luĭ Iis. Chr. nicĭ prin urmare de bine-cuvêntările sale. Bogatul mândru, ḑice Sf. Ap. Iacob, trebue să plângă pentru ticăloșia sa, căcĭ el adună comorĭ pe care rugina le strică și în ḑiua de pe urmă nu va avea parte de cât de mânia atot puterniculuĭ judecător.

VERSUL 16.

Preoțiĭ luĭ voiŭ îmbrăca cu mântuire, și cuvioșiĭ luĭ cu bucurie se vor bucura.

Este o făgăduință dată luĭ David și Ierusalimuluĭ. D-ḑeŭ făgăduește a îmbrăca cu sfințenie pre servitoriĭ altaruluĭ, și de a umple cu o sfântă veselie pre toțĭ Istraeliții credincioșĭ. Mântuirea cu cariĭ preoțiĭ trebuiaŭ să fie îmbrăcațĭ este póte darul de a învăța pre popóre calea mântuireĭ. Ebreul ḑice: și sfințiĭ sĕĭ vor cânta cu bucurie, unde vor serba lauda Domnuluĭ cu veselie. Tóte acestea aŭ acelaș înțeles. Acest vers se putea aplica numaĭ în figura preoților și credincioșilor de sub lege. Ceĭ dintâiŭ eraŭ îmbrăcațĭ cu o sfințenie legală, așteptând adevĕrata mântuire a luĭ Istrail, pre Mesia, să reverse și să trimită pre Sfântul Spirit în inima preoților, Bisericeĭ creștine. Bucuria Iudeilor credincioșĭ era interióră, dar nu se putea asemĕna cu bucuria, ce Iisus Christos aŭ revĕrsat în sufletele care aŭ primit Evangelia.

MEDITATIUNI

Preoții legeĭ nouĭ trebue să fie îmbrăcați cu sfințenia, pentru eĭ și cu puterea de a lucra mântuirea pentru alții. Acéstă a doua calitate le lipsește maĭ puțin, ca cea d'întâiŭ, pentru că Biserica 'ĭ póte consfinți la serviciul sĕŭ, nu însă să'ĭ facă și sfinți; numaĭ Iis. Chr. are puterea de a face acéstă minune, și de aceea Biserica nu încetéză a'ĭ cere acésta.

Era un timp, ḑicea un om sfânt, când era maĭ multă veneraţiune pentru un preot de cât este astă-ḑĭ pentru Mitropoliți și Patriarchĭ; acest timp va reveni când preoții simpli vor fi sfinți ca aceĭ din Biserica primitivă, și în tóte vécurile, chiar în acele, în care sunt maĭ multe scandaluri, se vĕd în exemple.

Fer. Ieronim ḑicea că fie-care profesiune avea capiĭ sĕĭ și modelele sale, că militariĭ se silesc a imita pre cuceritoriĭ faimoșĭ în istorie; că filosofiĭ merg pe urmele dascălilor de școlă; că oratoriĭ se formézĕ la baroŭ. Pentru ce, adaogă el, servitoriĭ bisericeĭ n'ar urma exemplele apostolilor și ale bărbaților apostolicĭ?

Un părinte al Bisericeĭ, făcênd critică câtor-va ómenĭ bisericeștĭ din timpul sĕŭ, ḑicea: Nu știŭ în ce clasă să'ĭ pun! In grijile lumeștĭ eĭ se pórtă ca laiciĭ; în ținuta din afară, ca ostașiĭ; dar eĭ nu lucrézĕ ca laiciĭ și nu merg la rĕsboiŭ ca ostașiĭ, sunt de tóte clasele și nu sunt nicĭ din una. Dacă fie-care trebue să învieze într'o ḑi în trépta sa, care va fi trépta acestora? Mĕ tem fórte mult că vieţuind fără de rênduială în lumea acésta, să nu fie daţĭ în acel loc, unde domnește o nerînduială eternă».

VERSUL 17.

Acolo voiŭ rĕsări cornul luĭ David, gătit-am luminător unsuluĭ meŭ.

Acolo voiŭ rĕsări cornul luĭ David; aceste cuvinte s'ar putea aplica fórte bine luĭ Solomon, care fu întru cât va *tăria tronuluĭ luĭ David*, pentru că nicĭ-o-dată poporul n'a fost maĭ înflorit și maĭ puternic ca sub Solomon; și s'aŭ obiectat rĕŭ că Solomon domnind atunci, adică când fu compus psalmul, și cuvintele fiind la viitor, nu póte fi vorba de el; căcĭ Solomon, ce se presupune autor al

psalmuluĭ, aduce aicĭ făgăduinţele făcute părinteluĭ sĕŭ, într'un timp când el (Solomon) nu era póte, născut.

Dar trebue a admite că aceste cuvinte se aplică mult maĭ deplin la Mesia, pentru că el fu, în sensul cel maĭ strâns, *puterea caseĭ luĭ David*; şi Zaharia, părintele Sf. Ion Botezătorul, aminti în căutarea sa maĭ cuvênt după cuvênt acest vers al Profetuluĭ: El a înălţat printre noĭ tăria mântuireĭ în casa luĭ David, servitorul sĕŭ.

Gătit-am luminător unsuluĭ meŭ; aceea ar putea să se înţelégă şi numaĭ de Solomon, care lumină fórte mult scaunul luĭ David numit aicĭ Unsul Domnuluĭ. Dar acest sens este şterp şi chiar puţin firesc; căcĭ 1) termenul a pregăti, arată ceva anterior uneĭ întărîtărĭ şi Solomon nu domni de cât după David; 2) A pregăti luminător luĭ Christ. însémnă a face *cunoscut pre Christos*; ceea ce nu se póte ḑice de Solomon în raport cu David; 3) în fine dacă Solomon fu în óre-care privirĭ *luminătorul* caseĭ luĭ David, acéstă lumină se întunecă în urma sa, că nu meritá nicĭ să se maĭ recunóscă în acest vers al profetuluĭ. Dar nu este nimic maĭ firesc de cât de a aplica acéstă profesie Sfântuluĭ Mergĕtor înaintea luĭ Mesia; el fu după cuvêntul luĭ Iis. Chr. chiar, *făclia care ardea şi lumina*: el pregăti calea luĭ Mesia care era adevĕratul Christos a luĭ D-ḑeŭ. Parafrasa Chaldaică ḑice chiar aşa: am rênduit un luminător luĭ Mesia al meŭ; şi rabinii ceĭ maĭ vechĭ înţelegeaŭ de Mesia tot versul acesta.

Ebreul ḑice: *Illic germinare faciam;* etc.; Vulgata ar fi putut să pue iarăşĭ *illic* şi nu *illuc*; dar fiind-că cuvêntul ebreŭ שָׁם şi cuvêntul grec ἐκεῖ, se ea iarăşĭ câte odată pentru *illuc*, acest cuvênt din urmă nu se îndepărtéză de sens, el dă chiar a înţelege că Mesia trebue să vie de aiurea, adică, din cer pentru a întări şi a lumina casa luĭ David.

Acest semn de mişcare aratat prin *illuc*, este fórte bine în acéstă parte.

MEDITAŢIUNI

Când Zaharia, luminat de Sf. Spirit, ḑice: *El a înălţat pentru noĭ şi între noĭ corn de mântuire*, era revelaţiunea a douĕ adevĕruri fórte importante; cel d'întâiŭ că mântuirea ómenilor va fi lucrul cel maĭ de căpetenie a puterĭ divine; al doilea, că ómenĭ nu vor profita de acéstă mântuire, fără să fie îmbrăcaţĭ cu putere şi fără să facă acéstă lucrare mare cu cea maĭ tare hotărîre. Misterul rĕscumpĕrareĭ ómenilor aŭ manifestat puterea luĭ D-ḑeŭ; şi misterul sfinţireĭ ómenilor manifestéză în tóte ḑilele înaintea Bisericeĭ întregĭ puterea haruluĭ luĭ D-ḑeŭ, şi statornicia ómenilor carĭ se lasă a fi povăţuiţĭ de acest har. Noĭ nu vedem de cât în gâcitură şi în umbră acéstă putere îndoită,

în ḍiua descoperireĭ ceĭ de obște vom fi coprinșĭ de uimire când vom descoperi raporturile acesteĭ economiĭ divine.

Este de mirare ca D-ḍeŭ *să fi înălțat pentru noĭ aceste semne de putere* dacă îndrăsnesc a vorbi ast-fel, iar noĭ să ne silim așa de puțin pentru a le cunóște. Pentru că noĭ nu cunóștem nicĭ însemnătatea mântuireĭ, nicĭ mulțimea inimicilor carĭ ne înconjóră, nicĭ slăbiciunea nóstră și maĭ ales nu cunóștem pre Iis. Chr.; acéstă sĕmînță sfântă a caseĭ luĭ David nu este nicĭ în spiritul nostru, nicĭ în inima nóstră. Profeții și Ión Botezătorul ni le-aŭ vestit; toțĭ sfinții, de când a apărut în lume, ni l'aŭ arătat; și noĭ viețuim ca necredincioșiĭ, carii n'aŭ auḍit nicĭ-o-dată vorbindu-se de el. Să așteptăm óre momentul când acéstă lumină mare ne va orbi, în loc de a ne lumina. Și ne va arunca în desperare, în loc de a fi mângâerea nóstră? Puterea luĭ Iis. Chr. desprețuită în momentul acesta este o putere care sfărâmă și care zdrobește în lumea viitóre.

VERSUL 18.

Pre vrăjmașiĭ luĭ voiŭ îmbrăca cu rușine, și preste dênsul va înflori sfințenia mea.

Textul ebreŭ se traduce: Diadema sa va înflori asupra luĭ. Se ia pentru diademă cuvêntul נֵזֶר care însémnă propriŭ *separațiunea* unuĭ lucru *consacrat*; ceea ce face ca cuvêntul sfințire să arate fórte bine ideea Profetuluĭ. Simaca ḍice iarăși ἁγιασμὸν care este tot una cu ἁγίασμα a celor LXX. In privirea pronumeluĭ care este la întâia persóna în Vulgata, *sanctificatio mea* și la a treia în ebreŭ, *ejus*, diferența vine de la *jod*, pre carele ceĭ LXX l'aŭ cetit în loc de *vaŭ*, două litere fórte asemenea, și în fond sensul este același; căcĭ diadema saŭ sanctificatia de care vorbește versul acesta, este a luĭ D-ḍeŭ, cu tóte că trebue să se arate așeḍată pre capul luĭ Christos.

Profetul aŭ putut să ḍică, că inimiciĭ luĭ Solomon vor fi rușinațĭ și că diadema sa saŭ sfințenia sa va înflori pe capul sĕŭ; dar acéstă profeție se aplica mult maĭ bine la Mesia a cărui inimicĭ cu toțiĭ vor fi rușinațĭ, care este sfântul prin excelență și regele tuturor vécurilor.

MEDITAȚIUNI

In Iis. Chr. strălucește sfințenia luĭ D-ḍeŭ pentru că nimenĭ nu pretinde a intra fără el în căile sfințenieĭ și

nimenĭ nu desperédă de a ajunge la sfinţenie dacă pune încrederea în Iis. Chr. Cel d'întâiŭ pas pre care ni'l arată darul în calea sfinţenieĭ este de a ne pătrunde de ticăloşia nóstră, şi de a înălţa sufletul nostru către mărirea luĭ Iis. Chr. Acéstă mărire este cu totul diferită de ceea ce ómeniĭ ordinarĭ şi ceĭ învĕţaţĭ admiră. Omul ordinar este cu totul plecat spre pământ; omul învĕţat este dedat la filosofia sa, la cercetările sale, la lucrările sale literare; discipolul luĭ Iis. Christos este dedat cu totul la viéţă, la mórte, la învĕţătura luĭ Iis. Chr. Aceste treĭ stărĭ de ómenĭ nu se aséménă întru nimic; cel d'ântâiŭ caută a satisface patimile sale, al douilea a aduna cunoştinţĭ, al treilea a nu fi nimic în ochiĭ lumiĭ, şi a nu şti de cât pre Iis. Chr. Aceştĭ ómenĭ nu se împacă nicĭ-o-dată; omul iubitor de plăceri dispreţueşte lucrurile celuĭ învĕţat; acesta osândeşte înjosirea desfrânatuluĭ; şi unul şi altul nu ştiŭ în ce consistă viéţa credinciosuluĭ următor a luĭ Iis. Chr. şi acest din urmă deplânge starea şi iubirea celor-l'alţĭ douĭ, dar nu se întărîtă contra lor, el îĭ iubeşte, ar voi să-ĭ câştige pentru Iis. Chr. Este cu totul deosebită purtarea creştinuluĭ adevĕrat de aceea a desfrânaţilor şi a învĕţaţilor precum şi ideile acestora sunt deosebite unele de altele. Omul învĕţat este câte odată desfrânat, desfrânatul este câte odată învĕţat; dar sfinţiĭ nu sunt nicĭ-o-dată desfrânaţĭ, şi când sunt învĕţaţĭ, nu ştiŭ, eĭ cred că nu ştiŭ nimic, şi nu studiază direct de cât pre Iis. Chr. Dacă pentru a face cunoscut pre Iis. Christos aŭ trebuinţă de a fi învĕţaţĭ, eĭ nu se pórtă cu ştiinţă ca învĕţaţiĭ de profesiune; nu se servesc de ştiinţă de cât ca de o unéltă care de îndată ce 'ĭ pusă în mişcare stă să se odihnéscă până când lucrul este finit. Nicĭ-o-dată un învĕţat de profesiune nu va fi adevĕrat discipol al luĭ Iis. Chr. pentru că adevĕratul discipol al luĭ Iis. Chr. n'are altă profesiune, de cât a iubi pre Iis. Chr., a vieţui pentru Iis. Chr. Dragostea luĭ Iis. Chr. nu esclude nicĭ una din stările ce se vĕd în dar esclude din inimă orĭ-ce profesiune afară de aceea de a fi a luĭ Iis. Chr. Fericit este acela care nu îngădue în societate, inima sa de cât acéstă dorinţă: *Voiŭ să urmez pre Iis. Chr.* şi care póte să rĕspundă orĭ-cuĭ îl va întreba ce este el: *Sunt al luĭ Iis. Christos!*

PSALMUL CXXXII

Textul ebreŭ și Vulgata pun numele luĭ David în titlu ca manuscriptul Alexandrin; dar ceĭ LXX cod. Vatican 'l omit. Nu mĕ îndoesc că David n'ar fi autorul acestuĭ psalm. Se pare că 'l compuse când tóte triburile se reuniră sub dominațiunea sa, și 'ĭ ḑiseră: *Suntem gura ta și carnea ta,* pentru aĭ mărturisi că ele eraŭ să viețuéscă în strînsă unire cu el. Unĭĭ cred că David vorbește aicĭ de a treia sfințire a sa, făcută la Ierusalim. Mulțĭ interpreți cred că fu compus cu ocasia întórcereĭ din captivitate, când rĕmășița din Iuda și Israil, se învoiră a face un singur popor și a curma schisma, care 'ĭ desbinase așa de mult; alțiĭ vĕd aicĭ pre servitoriĭ cortuluĭ, preoțĭ și leviți, cariĭ mărturisesc acelaș zel pentru a împlini slujbele lor. După aceste douĕ socotințe din urmă, David n'ar fi autorul psalmuluĭ și nu se va ținea compt de titlu, care totușĭ este în textul ebreŭ și în Vulgată. Dar orĭ-cum ar fi, profetul voește a recomanda iubirea frățéscă și de a arăta în puține cuvinte bunurile.

VERSUL 1.

Iată acum, ce este bun saŭ ce este frumos fără numaĭ a locui fraților împreună.

Ceĭ LXX întorc în formă de întrebare: Ce este maĭ bun saŭ ce póte fi maĭ frumos fără numaĭ a locui fraților împreună? In ebreŭ este un cuvênt mic care dă precum cred, forțe versuluĭ: Cât de bine și de plăcut este a locui fraților împreună! Acest mod de vorbire arată cea maĭ mare unire, cu atât maĭ bine, că cuvêntul ebreŭ יחד însémnă *unitate,* așa că acești frați locuind împreună, vor fi chiar legați ca și cum n'ar fi de cât una și aceeași persónă.

MEDITATIUNI

Acest vers este așa de plăcut, ḑicea Fer. Augustin, că chiar aceĭ cariĭ nu citesc psalmiĭ, îl știŭ. Eĭ se îndémnă la credința curată și la unire, strigând: *Ce bine și plăcut este*

de a fi uniţĭ ca fraţiĭ! Acesta este întru cât-va strigătul omenireĭ, dar încă maĭ mult al religiuneĭ.

Şi apostoliĭ numiaŭ cu numele de *fraţĭ* pre toţĭ credincioşiĭ din templu lor, şi acéstă numire s'aude încă printre predicatoriĭ Evangelieĭ. Dar ceĭ d'întâiŭ credincioşĭ vieţuiaŭ în adevĕr ca fraţiĭ. *Eĭ nu eraŭ de cât o inimă şi un suflet.* Eĭ nu făceaŭ nicĭ o deosebire între Iudeŭ şi între Păgân, între Grec şi Roman, între bogaţĭ şi săracĭ; toţĭ eraŭ din aceaşĭ familie pentru că eraŭ cu toţiĭ din Iis. Christos.

Profetul ḑice că unirea frăţéscă este de folos şi *plăcută*. Sunt lucruri *de folos* dar contrariĭ cu plăcerea, şi sunt lucruri *plăcute*, dar vătămătóre în sine saŭ în efectele lor. Unirea frăţéscă face binele şi plăcerea societăţiĭ. Ómeniĭ lumeĭ se întrunesc, eĭ se grăbesc a imita acéstă unire, legându-se uniĭ cu alţiĭ, dar uşor se póte vedea că aceste legăturĭ nu fac din eĭ o societate frăţéscă. Iubirea de sine, interesul, deşertăciunea, plăcerile nelegiuite, necuviincióse, sgomotóse, sunt nodul acesteĭ legăturĭ. Nu *fraţiĭ* locuesc împreună ; ci ómeniĭ pasionaţĭ saŭ supĕrăcioşĭ, cariĭ se iubesc cât-va timp, dar se desgustéză îndată ce sfîrşesc prin a se despreţui şi a se urî.

Acest psalm începe prin un fel de mirare: Iată, ḑice el. De ordinar nu ne servim de acéstă expresiune de cât când întîmpinăm saŭ descoperim un lucru noŭ saŭ neobicĭnuit. In adevĕr, fu o noutate ca tributele luĭ Israil să se găséscă reunite sub aceeaşĭ stăpânire saŭ în aceleaşĭ cugete. Dar fu mult maĭ minunat a vedea la predicarea Evangelieĭ diferetele popóre ţinḑând împreună la acelaş scop, reunindu-se în aceeaşĭ credinţă şi neformând cu toţiĭ împreună de cât una şi aceeaş biserică. Când căldura cea d'întâiŭ începu a se rĕci, D-ḑeŭ inspiră unuĭ mic numĕr de ómeniĭ aleşĭ ideea de a reînoi acéstă priveliste frumósă, stabilind societăţĭ a căror baze şi întărire fu unirea frăţéscă. Ceea s'a perpetuat în tagmele monahismuluĭ. Aceĭ cariĭ 'l compun trebue să aibă totdéuna în minte primul vers al psalmuluĭ, eĭ cinsteaŭ starea lor; eĭ simţeaŭ folósele şi bunătatea. Dacă perd din vedere acéstă unire frăţéscă, obştea lor va fi aşa de rea ca şi a lumiĭ, va avea numaĭ nenorocirea de a nu maĭ fi îngăduită.

Nicĭ-o-dată nu se va păstra unirea frăţéscă dacă n'are de fundament caritatea creştină, care este scopul eĭ şi mo-

tivul eĭ. *Porunca ce vĕ daŭ*, dice divinul nostru învĕţător, *este de a vĕ iubi uniĭ pre alţiĭ, precum eŭ v'am iubit.* Nu era cu putinţă a da ómenilor un model maĭ perfect. Iis. Chr. ne-a iubit până a jertfi pentru noĭ gloria sa, repausul sĕŭ, viéţa sa chiar. Ce jertfe vom face noĭ acelor, pre cariĭ datorim a'ĭ privi ca pre fraţiĭ noştriĭ? Noĭ cerem de la eĭ şi ni se pare că în acéstă privinţă sunt totdéuna datorniciĭ voştri; dar să ne 'ntórcem noĭ înşine şi vom vedea că este o însoţire în care nu putem pune nimic, şi de care noĭ pretindem fără niciun drept, a trage tot profitul.

VERSUL 2.

Ca mirul pe cap, cel ce se pogóră pe barbă, pe barba luĭ Aaron. Carele se pogóră pre marginea îmbrăcămînteĭ luĭ. Ca roua Ermonuluĭ ce se pogóră pe munţiĭ Sionuluĭ.

Aiciĭ sunt douĕ comparaţiĭ, ce le întrebuinţézĕ Profetul pentru a rĕspândi un miros bun, îmbelşugarea şi bogăţia unireĭ frăţeştiĭ. El o compară maĭ întâiŭ cu mirul sfânt care fu revĕrsat pe capul luĭ Aaron, când Moisi îl sfinţi mare preot.

Acéstă ceremonie este descrisă pe larg în cartea Eşireĭ. Pentru a arăta îmbelşugarea acesteĭ ungeriĭ, Psalmistul dice, că ea se revarsă de pe capul luĭ Aaron pe barba sa, şi de aiciĭ pe marginea vestmintelor sale. Profetul trece la o altă comparaţiune, care este acea a roueĭ care se rĕspândeşte dintr'un munte pe altul; el alege muntele Hermon şi muntele Sion. Se dice după un pasaj din Deuteronom (4, 48) că la piciórele Hermonuluĭ era un deluţ numit Sion, שיאן prin un *schin* şi nu ציון prin un *tsade*. Acest munte mic era lângă Ierusalim, şi criticiĭ dic că pre acesta n'a putut să cadă roua Hermonuluĭ, căciĭ este o depărtare prea mare între unul şi altul. Psalmul nostru scrie însă ציון; se crede că acésta este greşală. Pentru a cruţa textul de acéstă greşală, uniĭ traduc: Ca roua ce cade pe Hermon şi ca roua ce cade pe muntele Sion; dar atunciĭ s'ar strica textul care dice curat: *Ca roua Hermonuluĭ ce se pogóră pre munţiĭ Sionuluĭ.*

Cred că fără a schimba nimic în text şi în traduceriĭ putem să ţinem séma de ideea Profetuluĭ. 1) Era un munte Hermon în tribul luĭ Isahar, maĭ puţin depărtat de Ierusalim ca Hermonul vecin cu Libanul; putem crede că psalmul vorbeşte de muntele acesta şi de înriurirea sa peste muntele Sionuluĭ. 2) Când s'ar presupune Hermonul vecin cu Libanul, şi îndepărtat maĭ mult de cincĭdeciĭ de leghe de Ierusalim, textul Profetuluĭ ar fi încă explicabil, dacă luăm séma că obiectul sĕŭ principal este de a arăta împărtăşirea bunurilor şi plăcerilor, care se fac în societatea frăţéscă. Comparaţiunea miruluĭ vĕrsat pre capul luĭ Aaron, şi curgênd pe

marginea vestmintelor sale, este o imagine a acesteĭ împărtășirĭ, a acesteĭ *vĕrsărĭ*, dacă îndrăsnesc a vorbi ast-fel, de folósele și îndestulările ce vin din unirea strînsă între ómenĭ. Comparațiunea cu roua, care se lasă pe o țară mare și o îmbogățește, dă iarăși acelaș tablóŭ; cu atât maĭ mult că, în țĕrile din Orient, roua este prea îmbelșugată, și înlocuește ploile, care sunt fórte rarĭ. N'ar fi de mirare ca roua să se lase într'o întindere de cincĭ-decĭ de leghe, de la Liban până la Ierusalim; și chiar așa trebue să fie; căcĭ Hermonul, vecin cu Libanul, este maĭ înalt de cât muntele Sionul. Psalmistul a putut să dică că roua care ar fi început a roura Hermonul s'a întins până la muntele Sionuluĭ, și s'ar fi putut pogorî dintr'un loc maĭ înalt la altul maĭ jos. Imaginea era mare și servea fórte bine a arăta idea acestuĭ Profet.

Sunt douĕ observărĭ de făcut asupra textuluĭ ebreŭ în primul vers. 1) El adaugă un epitet la mir; el dice: *precum mirul cel maĭ bun*; traducerile 'l admit și nu știŭ pentru ce, ele presupun neapărat că, fiind aicĭ vorba de marele preot Aaron se înțelege că mirul ce a servit spre sfințirea sa era cel maĭ bun. 2) Acest mod de vorbire: Cel ce se pogóră pe barbă, barba luĭ Aron, însémnă în limba sfântă, tótă *barba* saŭ cele douĕ părțĭ ale *barbeĭ*; aceste repetițiunĭ arată adăugire, totalitate, emfase.

MEDITAȚIUNI

Comparațiunile de care se servește aicĭ Profetul fac a se înțelege tóte bunurile unireĭ frățeștĭ.

Ungerea făcută cu mirurĭ se credea că contribue la sănătate, la putere; ea rĕspândea un miros plăcut; și dacă era întrebuințată la consfințirea servitorilor religiuneĭ, ea 'ĭ făcea respectabilĭ pentru popor, și le arăta însușĭ lor datoriile tagmeĭ lor. Unirea frățéscă între servitorĭ luĭ D-dĕŭ îĭ mângâe și 'ĭ întărește, ea rĕspândește bunul miros al luĭ Iis. Chr.. inspiră respect chiar desfrânaților. In primiĭ secolĭ se recunoșteaŭ creștinĭ după unirea intimă care era între dênșiĭ: *Vedĭ cum se iubesc!* dĭceaŭ păgânĭ. Aceștĭ călduroșĭ discipolĭ aĭ luĭ Iis. Christos găseaŭ, în sărăcia lor, în necazurile lor, în prigonirile ce li se făceaŭ, frațĭ carĭ 'ĭ ajutaŭ, carĭ îĭ încurajaŭ, carĭ le ștergeaŭ lacrimile.

Apostolĭ le repetase că eĭ eraŭ membrĭ aĭ aceluiaș corp, că eĭ pătimeaŭ împreună cu toțiĭ la suferințele fiecăruia din eĭ. Roua care se lasă în țĕrĭ dogorite de arșița sórelui, face pămêntul a nu maĭ fi sterp, aduce rodire, rĕcorește pre locuitorĭ, dă hrană pentru feluritele animale ale câmpieĭ: icónă slabă dar firéscă, spre a arăta efectele fră-

ţeştĭ. Patimile nóstre sunt focurĭ, ce ar face pârjol în tótă societatea creştină, fără marele precept al charităţiĭ. Lăsaţĭ de capul nostru, suntem secĭ, cârtitorĭ, aspri către alţiĭ: dar legătura charităţiĭ, din unirea cu Iis. Chr. îmblânḑeşte inima nóstră, o face milósă, ertătóre; ne învaţă a fi mulţumiţĭ de tóte, de şi avem a suferi tóte. Acéstă rouă plăcută a charităţiĭ deschide în sufletul nostru un izvor nesecat de binefacere; ea îmulţeşte ajutorul nostru pentru aprópele, ne 'nlesneşte miĭ de mijlóce pentru a'l uşura. Ceea-ce Apostolul ḑicea către Corintenĭ, *că D-ḑeŭ va îmulţi ceea-ce aĭ semĕnat, şi va adăoga fructele dreptăţiĭ lor*, se adeverĕşte în totdéuna cu creştiniĭ charitabilĭ. Pe când bogaţiĭ vĕḑ surpându-se clădirea averiĭ lor, ajutatoriĭ săracilor se ţin cu tótă asprimea timpurilor şi rĕutatea întêmplărilor.

VERSUL 3.

Că acolo a poruncit Domnul bine-cuvêntarea şi viéţa până în véc.

Profetul spune aicĭ folósele blândeţeĭ nedespărţite de unirea frăţéscă; pentru că D-ḑeŭ revarsă asupra eĭ bine-cuvêntările sale; *el porunceşte* după tăria înţelesuluĭ literal, *bine-cuvêntăreĭ*, şi adaugă viéţa care nu se maĭ sfîrşeşte. Nu cred ca să se pótă vedea aicĭ o altă viéţă afară de *viéţa* eternă; căcĭ D-ḑeŭ nu s'a făgăduit nicĭ-o-dată a prelungi ḑilele acelor ce vieţuesc în unirea frăţéscă. Ionatan şi David eraŭ douĕ suflete strîns unite şi cel dintâiŭ muri tînĕr. Sunt sute de asemenea exemple. De alt-fel acest soiŭ de bine-cuvêntare este puţin lucru pentru ómeniĭ care sunt uniţĭ prin legăturile charităţiĭ divine. S'aŭ presupus că în textul ebreŭ trebuia să fie *hodié* în loc de *vitam*: acéstă părere este uşóră şi nu o sprijineşte nicĭ o traducere veche.

MEDITAŢIUNI

Iis. Chr. cerea de la Părintele sĕŭ ca credincioşiĭ să fie uniţĭ între eĭ, precum era El şi Părintele sĕŭ una. Iată exemplul cel maĭ perfect ce Fiul luĭ D-ḑeŭ putu să dea ómenilor.

Dacă eĭ urméză acestuĭ model mare, câte bine-cuvêntărĭ n'aŭ a spera, şi care altă viéţă, afară de viéţa eternă, póte fi de interes pentru eĭ? Dar unde se găseşte acéstă unire aşa de minunată? Şi nu se pare că Iis. Chr. a vorbit pen-

tru alte ființi, iar nu pentru locuitorii pământului în care viețuim. Să nu mai începem aicĭ o critică care n'ar părea la loc în meditarea unuĭ psalm, unde totul respiră bunătate. Să privim pre sfinți și să recunóștem că rugăciunea luĭ Iis. Chr. n'a rĕmas fără efect.

PSALMUL CXXXIII

Acesta e cel de pe urmă psalm al treptelor; Profetul îndémnă aicĭ pre servitoriĭ luĭ D-ḑeŭ a căuta laudele Domnuluĭ. Se crede că aceștĭ servitorĭ aĭ luĭ D-ḑeŭ sunt maĭ ales preoții și leviții pentru că se vorbește de templu unde locuiaŭ.

Toți credincioșiĭ nouluĭ Testament pot să aplice acéstă sfătuire, pentru că după Sf. Apostol Petru, eĭ sunt cu toții ném ales, preoție împărătéscă, seminție sfîntă, popor câștigat prin cucerire, pentru ca să facă cunoscut desăvêrșirea aceluĭ care 'ĭ-aŭ chemat din întuneric la minunata sa lumină.

VERSUL 1.

Iată acum, bine-cuvêntați pre Domnul tóte slugile Domnuluĭ. Cariĭ stați în casa Domnuluĭ, în curțile caseĭ Dumneḑeuluĭ nostru.

Aceste douĕ versurĭ nu sunt de cât unul în textul ebreŭ, și acest text nu coprinde cuvintele *în curțile D-ḑeuluĭ nostru.* Se crede că aŭ fost luate din psalmul următor unde se citesc la versul al doilea. Acéstă părere era deja cunoscută pe timpul Sf. Ilarie, și el pomenește: ceea ce ar dovedi că acest Părinte a vĕḑut textul ebreŭ și că ar fi consultat tot ebraiștĭ. Tot atât temeiŭ este a crede, că aceste cuvinte vor fi fost luate de copiștiĭ ebreĭ, din psalmul 133 și puse în 134. Dar orĭ-cum ar fi, dacă este o adăogire a celor LXX, nu putem ḑice că ea strică maĭ mult textul ca în psalmul următor. Eraŭ douĕ curțĭ, una pentru preoțĭ și alta pentru popor. Ceĭ LXX aŭ crеḑut că pot îndemna și pre laicĭ tot așa de bine ca și pre preoțĭ a cânta laudele luĭ D-ḑeŭ.

MEDITAȚIUNI

Nu fără drept, învață Sf. Augustin, Profetul ḍice aicĭ: Lăudaţĭ pre Domnul saŭ bine-cuvêntaţĭ pre Domnul acum. Fără îndoială, că în patria cerésc̆ă, acésta este unica lucrare a sfinţilor, și departe ca acéstă sfântă îndeletnicire să li se pară grea, el îĭ umple de veselie în eternitate; dar a'șĭ face cu credinţă și statornicie acéstă datorie printre desfătările, necazurile, tempestele vieţeĭ aceștia, este dovada despre bunătatea creștinuluĭ; acésta îl atrage mila ceruluĭ și e cu vrednicie ca un profet să ia din acéstă bunătate prilej pentru îndemnările sale.

Cariĭ staţĭ în casa Domnuluĭ; aceste cuvinte învaţă pre fie-care credincios a stărui în sfânta îndeletnicire a laudelor luĭ D-ḍeŭ. Ingeriĭ resvrătiţĭ n'aŭ știut să se menție în cer, eĭ aŭ încetat a bine-cuvênta pre făcĕtorul lor și a darurilor alese cu care eraŭ învestiţĭ. Eĭ aŭ căḍut din locuința glorieĭ în adîncul tuturor relelor. Câţĭ credincioșĭ aŭ început cu căldură și aŭ sfârșit prin osîndire. Nu se caută între creștinĭ, ḍice Ieronim, ce aŭ fost începênd, dar ceea ce aŭ fost sfêrșind curgerea vieţeĭ lor.

VERSUL 2.

In nopţĭ ridicaţĭ mâinele vóstre la cele sfinte și bine-cuvêntaţĭ pre Domnul.

Textul ebreŭ unește aceste două cuvinte, *în nopţĭ* cu ceea ce precede, și adreséză cuvêntul preoţilor saŭ leviţilor, cariĭ petreceaŭ nóptea în templu, orĭ pentru a privighia și a păzi, orĭ pentru că n'aveaŭ alte locuințe, și eraŭ privilegiaţĭ a locui totdéuna în casa Domnuluĭ. Nu resping acéstă divisiune ce se observă aicĭ în text; o cred cu tóte acestea destul de puţin folositóre, căcĭ de îndată ce s'aŭ ḍis că aceștĭ servitorĭ aĭ templuluĭ vor rĕmânea în templu, se înțelege că eĭ vor trece noptea; dar este o învĕţătură mult maĭ sfântă și maĭ importantă, a'ĭ îndemna să'șĭ ridice mâinele către Domnul, nu numaĭ ḍiua dar și nóptea; și acésta arată traducerile. Prin urmare, cele douĕ înțelesurĭ se împacă, dacă se ia de normă parafrasa haldaică; căcĭ ea presupune că aceștĭ preoţĭ saŭ leviţĭ lăudaŭ pre D-ḍeŭ nóptea: Cariĭ staŭ pentru paza caseĭ sanctuaruluĭ Domnuluĭ și lăudaţĭ nóptea: ast-fel se citește în ea.

MEDITAȚIUNI

Profetul vorbește adese de rugăciunea făcută nópteа, și toți sfinții aŭ recomandat acéstă faptă; ceea ce a îndemnat pre ceĭ maĭ mulțĭ din începetoriĭ vieței monahale a prescrie slujbe de nópte. Sunt miĭ de cuvinte în favórea acesteĭ practice sfinte. Omul este mult maĭ cu luare aminte când tótă firea tace; cântările de laudă sunt maĭ plăcute luĭ D-ḍeŭ, când omul jertfește o parte din liniștea sa spre a privi la desăvêrșita sa bunătate și a lăuda (bine-cuvêntările) bine-facerile sale. Omul de pre pământ imitéză prin acésta întru cât-va pre locuitoriĭ cerești, cariĭ, după apostolul mult iubit, servesc pre D-ḍeŭ ḍiua și nóptea în templul sĕŭ. Acéstă faptă așa de meritóre, este ca o plângere contra obiceiurilor rele ale lumiĭ care jertfește timpul nopțeĭ în joc și în înbuibare. In fine, se urméză pre cât este posibil în creștinism, zelul acestor sehastri vechĭ cariĭ în singurătățile lor nu încetaŭ de a cânta psalmĭ.

Nóptea, în limba Scripturei, este și timpul necazuluĭ, suferințelor, umilințelor, sărăcieĭ, bólelor, cu un cuvênt tot ce se împotrivește sensurilor și întristéză amorul propriŭ, și atunci sfinții aŭ bine-cuvêntat pre D-ḍeŭ cu maĭ multă căldură. Nu trebue maĭ multă silință a cânta laudele sale, când ne duce pe Tabor; eroismul virtuții stă a'ĭ înălța laudă, a'ĭ mulțumi, când ne duce la Patimă. Iob, bine-cuvêntând pre D-ḍeŭ pe gunoiul sĕŭ, era mult maĭ mare de cât când aducea sacrificiĭ pentru bine-facerile ce le primise de la Pronie. Ce minune, ḍice Augustin, îngerul întunericuluĭ este învingĕtor în Paradis și învins pe gunoiŭ!

VERSUL 3.

Domnul te va bine-cuvênta din Sion, cel ce a făcut cerul și pământul.

Saŭ că Profetul face rugăciunea acésta pentru servitoriĭ templuluĭ saŭ servitoriĭ templuluĭ o fac pentru popor. Cuvêntarea este la singular pentru că acel ce vorbește consideră pre aceĭ către cariĭ vorbește ca formând un corp a căruĭ membre iaŭ parte cu toțiĭ la cultul luĭ D-ḍeŭ.

MEDITAȚIUNI

Frații fac un număr, ḑice Augustin, pentru că sunt mulți dar nu sunt de cât unul, pentru că dragostea îi unește.

Acel ce bine-cuvintéză, este făcătorul ceruluĭ și al pământuluĭ. Cine se póte lipsi de puterea saŭ de bunătatea sa?

El bine-cuvintéză din Sion; marele bine-cuvêntărĭ ale sale sunt în Biserică, și scopul acestor bine-cuvêntărĭ este dobêndirea locuinței cerești, a căreĭ figură fu Sionul.

PSALMUL CXXXIV.

In textul ebreŭ, în cel grec și latin, titlul este *Aliluia* și psalmul în sine rĕspunde cu acest titlu; căcĭ nu coprinde de cât o chemare de a lăuda măririle luĭ D-ḑeŭ. Autorul, timpul și ocasiunea acestuĭ cântec frumos, sunt nesigure. Ar fi prea demn de David de a'l fi compus, când a transportat Chivotul legeĭ și a regulat îndeletnicirile servitorilor altaruluĭ. Se va vedea, din amĕrunțimea în care vom intra, că tot credinciosul are aicĭ un model minunat de rugăciune, de mulțumire, de cinstire către ființa supremă.

VERSURILE 1, 2.

Lăudați numele Domnuluĭ, lăudați slugĭ pre Domnul.
Ceĭ ce stați în casa Domnuluĭ, în curțile caseĭ Dumneḑeuluĭ nostru.

Textul ebreŭ, singur are la primul vers: *Lăudați servitoriĭ Domnuluĭ*, în loc de: Lăudați servitorĭ pre Domnul. Cu tóte acestea, ceĭ LXX ca și Vulgata și Ieronim traduc: Lăudați, servĭ, pre Domnul nu Laudate, servi domini; dar se vede că este acelaș înțeles deoparte și de alta.

In privirea versuluĭ al doilea, este acelaș ca și al doilea al psalmuluĭ precedent, în ceĭ LXX ca și în Vulgata. Se pare că acest vers privește maĭ cu deosebire pre preoții și leviții carii aveaŭ locuința lor împrejurul caseĭ Domnuluĭ. Dar nu trebue a respinge prea mult acest temeiŭ; căcĭ într'un înțeles prea adevĕrat, toți credincioșii locuesc în casa Domnuluĭ; și nu sunt nicĭ-o-dată strĕinĭ; ea este locul de scăpare obștesc al tuturor servitorilor luĭ D-ḑeŭ.

MEDITAȚIUNI

Se pare că ómeniĭ n'ar trebui să aibă trebuințe de sfătuire pentru a lăuda pre D-ḍeŭ, a'l înălța, a'ĭ mulțumi; totul opune mărirea sa și bine-facerile sale. De alt-fel, aducênd luĭ D-ḍeŭ acest tribut de laude, noĭ lucrăm pentru noĭ înșine. Fericirea și gloria luĭ D-ḍeŭ nu depind de cântările nóstre. Când universul nu exista, D-ḍeŭ se bucura în sine de tot ceea-ce îĭ atrage astă-ḍĭ laudele îngerilor și a ómenilor. Gloria cea infinită nu se póte adăoga prin laudele ce 'i se fac, dar fiind-că este deopotrivă și bunătate infinită, nu lasă fără răsplătire pre aceĭ cariĭ recunosc și cariĭ înalță ființa sa cea desăvêrșită.

Sfântul Spirit, autorul dumneḍeeștilor scripturĭ, cunoștea deplin slăbiciunea nóstră, ușurința nóstră, pornirea nóstră către nerecunoștință, pentru că ne îndémnă așa de des a lăuda numele și înaltele însușirĭ desăvêrșite ale luĭ D-ḍeŭ. El ne-aŭ lăsat în psalmĭ modele și forme de laude, de mulțumirĭ, de cinstirĭ, de închinăciunĭ, cu un cuvênt de tóte sentimentele ce póte avea făptura, pătrunsă de bine-facerile făcătoruluĭ sĕŭ: Ce întrebuințare facem noĭ? Nu suntem de ordinar ca o literă mórtă, ce nu rĕsună în inima nóstră saŭ ca tonurile ce es din instrumente de musică, și nu pot singure gândi, judeca, iubi?

Dacă noĭ am fi însufletițĭ de credința viă, ne-am păzi în viéța acésta ca locuitorĭ de care vorbește Profetul, că locuește în *curțile* caseĭ luĭ D-ḍeŭ. Noĭ nu suntem încă în templul etern unde D-ḍeŭ are locuința sa; dar suntem în Biserica sa care este intrare la dênsul, dar în acéstă Biserică avem pre sfântul sfinților, pentru că Iisus Chr. rĕșede aicĭ prin spiritul sĕŭ, prin darurile sale și prin ființa de față a corpuluĭ sĕŭ vrednic de închinare. După cuvêntul Profetuluĭ: *noĭ stăm în acéstă intrare* a caseĭ luĭ D-ḍeŭ; și cine ne-aŭ ridicat, cine ne-aŭ tras din adîncul pĕcatuluĭ și al morțiĭ, dacă nu Iis. Chr. autorul și desăvêrșitorul credinței nóstre? Să bine-cuvêntăm dar numele sĕŭ; să ne lăudăm că suntem servitorĭ sĕĭ; să aruncăm neîncetat privirile nóstre la sfânta sa locuință; să ne smulgem de la pământ, care este locuința patimilor, casa care se dărîmă pe fie-care ḍi, cortul trecĕtor pe care trebue să'l părăsim îndată.

VERSURILE 3, 4.

Lăudați pre Domnul, că este bun Domnul. Cântați numele luĭ că este bun.

În textul ebreŭ cuvêntul נָעִים însémnă *blând*, frumos, iubit, plăcut, potrivit, cuviincios; de aceea, după acest text, s'ar putea traduce; pentru că este frumos, că este plăcut, că este convenabil, că este bine a lăuda pre Domnul. Traducerile alătură acest adjectiv la *nume* care conține iarăși tóte perfecțiunile acestea.

Ideia Profetuluĭ este fórte lămurită; el invită a lăuda pre Domnul, pentru că este bun, și a cânta numele sĕŭ, pentru că este bun, pentru că este plin de bunătate. Dar cine póte pătrunde înțelesul profund ce ascund aceste cuvinte? Cine póte cunóște bunătatea nespusă a luĭ Dumnedeŭ? Cine póte gusta tótă dulcéța numeluĭ sĕŭ.

MEDITAȚIUNI

Tot ce a creat D-dĕŭ este bun și fórte bun, precum dice însușĭ D-dĕŭ la început și chiar privirea fireĭ este de ajuns pentru a ne convinge; căcĭ relele fizice ce le încercăm sunt urmărĭ ale pĕcatuluĭ pe care nu l'a făcut D-dĕŭ; și aceste rele fisice sunt adevĕrate bunurĭ dacă știm a ne folosi. Lipsurile ce credem a observa la făpturile din jurul nostru, precum sĕlbătăcia animalelor, veninul omorîtor al unor plante, nepotrivirea timpurilor anuluĭ, într'un cuvênt tot ce ne stânjinește și ne supĕră în acest univers, trebue să atribuim pĕcatuluĭ, saŭ maĭ bine aceste lipsurĭ părute sunt acoperite prin folóse; noĭ cunóștem pre unele și descoperim pe fie-care dĭ pre altele nouĭ, și acele care ne vor fi totdĕuna ascunse nu sunt maĭ puțin reale, și D-dĕŭ se servește de ele pentru binele nostru, chiar când noĭ credem că nu se observă de cât rĕŭ.

Dar aceste lucrurĭ ale luĭ D-dĕŭ, prea bune în sine, nu pot să ne dea de cât o ușóră ideie despre bunătatea luĭ D-dĕŭ. Ast-fel este cu bunătatea făpturilor ca și cu ființa și existența lor; și una și alta, pe lângă ființa și existența luĭ D-dĕŭ, nu sunt nimic. Finitul n'are nicĭ o proporțiune cu infinitul: tóte gradele de bunătate care lipsesc la bunătatea făpturilor, sunt atâtea negațiunĭ de bunătate și aceste grade sunt nesfîrșite, D-dĕŭ este bunătatea, precum și ființa și existența, în izvorul sĕŭ, fără negațiunĭ saŭ mărginirĭ.

Este însuşĭ bunătatea, tótă bunătatea. *Numaĭ unul D-ḑeŭ este bun*, ḑicea Iis. Chr. şi acest cuvênt este cu desăvêrşire adevĕrat; căcĭ numaĭ D-ḑeŭ are bunătatea absolută. D-ḑeŭ este bunătatea, precum este adevĕrul, viéţa, fiinţa, cum putem noĭ să înălţăm acéstă bunătate pre cât meritĕ, şi cum ne îndémnă Sf. Spirit prin gura Profetuluĭ, a lăuda ceea ce este maĭ mult, maĭ presus de puterile şi înţelegerea nóstră? Observ şi aicĭ o urmă a bunătăţiĭ luĭ D-ḑeŭ. El se mulţumeşte cu silinţele ce putem da de a mări şi lăuda acéstă bunătate; el le ia séma ca şi cum aceste laude ar adăoga ceva la mărirea sa.

Tot ast-fel este şi cu dulcéţa numeluĭ sĕŭ. Ingerĭĭ o gustă maĭ bine de cât noĭ, şi acésta face fericirea lor; dar nu vine asupra lor de cât un izvor din acéstă bunătate nespusă. D-ḑeŭ are izvorul, adâncimea şi nu o póte împărtăşi în totul făpturilor sale. Ele sunt prea mărginite pentru a cuprinde acest noian de plăcerĭ. Acésta cu atât maĭ mult trebuie să mĕ facă a'l lăuda şi a'l cânta; slabă mărturie de acéstă plăcere, de acéstă iubire, de acéstă frumuseţe infinită, ce fiinţa infinită conţine în divina sa fiinţă. Nenorocirea mea şi a altora este de a nu avea maĭ nicĭ o pricepere despre acéstă bunătate care a făcut fericirea Sfinţilor chiar în viéţa acésta. Pĕcatul, patimile, trupul, uşurinţa, puţina credinţă, sunt causa. Gust din bunurile trecĕtóre, le găsesc îndată fără gust, şi alerg la altele care nu mĕ vor îndestula maĭ bine. Viéţa mea este fără dulcéţă, pentru că nu privesc la frumuseţea neziditĕ. O! D-ḑeule! închide inima mea pentru aceste gusturĭ, înşelătóre şi deşteptă în mine gustul sfântuluĭ tĕŭ nume.

VERSURILE 5, 6.

Că pre Iacov a ales lui-şĭ Domnul, pre Israil spre moştenirea lui-şĭ.

Profetul dă aicĭ o dovadă deosĕbită despre bunătatea luĭ D-ḑeŭ şi despre dulcéţa ce-o gustă cine-va în serviciul sĕŭ; pentru că el a ales pre Iacob, a luat pre Israil de popor al sĕŭ. Ebreul ḑice: de avere a sa proprie (in peculium sibi); uniĭ traduc *in gemmam sibi*; el 'şĭ-a păstrat pre Israil ca un odor preţios. Numaĭ rabiniĭ urmézĕ acéstă tâlcuire, care prin urmare ajunge la acelaş înţeles.

Providinţa divină s'a întins totdéuna la tóte némurile pământuluĭ; dar este evident în tótă istoria sfântă, că poporul luĭ Israil

a fost onorat cu deosebire de D-ḍeŭ. In adevĕr, ceĭ d'intâiŭ patriarchĭ: Abraam, Isac și Iacob, aŭ știut să prețuiască acéstă favóre; eĭ respunseră prin credința și prin bunătatea viețiĭ lor cu alegerea ce a făcut-o D-ḍeŭ de a fi părinți aĭ poporuluĭ sfânt: dar urmașiĭ lor fură cea maĭ mare parte prea nemulțumitorĭ și împetriți. Cu tóte acestea, D-ḍeŭ nu încetă a proteja până ce se făcură vinovați de cea maĭ mare nelegiuire, disprețuind pre Iis. Chr. și dându-ĭ morțeĭ. Némurile le-aŭ luat locul în acéstă deosebită iubire din partea luĭ D-ḍeŭ; eĭ aŭ primit legea divină, și Biserica creștină a înlocuit Synagoga. Deci astădĭ, Creștinilor se cuvine a înălța bunătatea luĭ D-ḍeŭ, și a vedea cât este de dulce a adora și a binecuvênta sfântul sĕŭ nume.

MEDITAȚIUNI

Nimic nu arată maĭ bine pustiirile pĕcatuluĭ strămoșesc și ticăloșia omuluĭ, ca starea némuluĭ omenesc înainte de venirea luĭ Iis. Chr. D-ḍeŭ care este părintele, proniitorul și bine-făcĕtorul tuturor creaturilor sale, a lăsat în tóte némurile și printre tóte popórele, luminile legeĭ naturale cu óre-care urme de revelațiuni făcute celor d'intâiŭ ómenĭ; nu era nimenea care să nu pótă ajunge la cunoștința adevĕratuluĭ D-ḍeŭ, dar tot trupul a stricat căile sale, simțurile aŭ întrecut judecata, idolatria a cuprins tóte părțile pământuluĭ. D-ḍeŭ povățuia încă pre ómenĭ, dar eĭ nu recunoșteaŭ puterea și blândețea acestuĭ povățuitor. Augustin ḍicea, că acéstă ființă prea înaltă ține stăpânirea sa asupra némurilor prin servirea îngerilor, și acéstă socotință, este fundată pe maĭ multe texturĭ din scriptură. Dar în acéstă rătăcire obștéscă, stăpânul a-tot-puternic al universuluĭ se îngriji singur de fericirea luĭ Israil în deosebĭ. El îl învĕța prin revelațiunĭ particulare, îĭ trimetea profețĭ, îĭ arăta voințele sale prin profețiĭ și prin minunĭ. Uniĭ se folosiră de acéstă cârmuire bine-făcĕtóre; dar cea maĭ mare parte o nesocotiră și nu fură maĭ bunĭ ca idolatrĭ. Ast-fel fu starea genuluĭ omenesc în timp de peste patru miĭ de anĭ. Acest punct de vedere este póte tot ce póte fi maĭ înspăimêntător în tótă religiunea. Este un mister nepătruns cum se împacă bunătatea nemărginită a luĭ D-ḍeŭ cu pérderea eternă a atâtor milióne de ómenĭ. Apoĭ cine ne va spune, pentru ce ceĭ maĭ luminați dintre eĭ, prea încredințați în fundul inimeĭ lor de deșărtăciunea și de nebunia tuturor culturilor

idolatrice n'aŭ îndreptat popórele din rătăcirile lor? Dar culmea mirăreĭ este că Israil, acéstă naţiune aşa de privilegiată, aşa de des înştiinţată, aşa de lămurit învĕţată, aşa de arătat pedepsită pentru rătăcirile sale scandalóse, a rĕmas în atâta împetrire de inimă, că bine-facerile făcĕtoruluĭ sĕŭ n'aŭ putut-o învinge? Ce este óre omul, Dómne! aş putea striga cu profetul, că 'l pomeneştĭ pre el şi cum o rădăcină aşa de uscată în începutul sĕŭ a atras încă privirile milostivireĭ tale? Noĭ cariĭ cugetăm cu frică, asupra acestor profunde adevĕrurĭ, cum nu vom ajunge să vedem marea nóstră ticăloşie? Cum póte să ne maĭ stăpânéscă mândria?

VERISURILE 7, 8.

Că eŭ am cunoscut, că este mare Domnul. Şi Domnul nostru preste toţĭ Dumneḑeiĭ.

Este o nouă dovadă ce o dă Profetul, de obligaţiunea ce aŭ ómeniĭ de a înălţa pre Domnul. Am cunoscut, ḑice el, prin propria mea cercare că tótă mărirea este în D-ḑeŭ, la care ne 'nchinăm şi că este cu totul maĭ presus de orĭ-ce zeĭ aĭ némurilor. Fer. Augustin presupune cu drept, că acest Profet a avut cunoştinţĭ saŭ revelaţiunĭ particulare asupra mărireĭ luĭ D-ḑeŭ. In versurile următóre el nu spune în adevĕr de cât ceea ce cuprindea cărţile luĭ Moise despre zidirea diferiteler părţĭ ale acestuĭ univers; dar sunt diferite trepte de cunoştinţă în privirea acestor lucrărĭ a tótă puterea divină. Dacă de exemplu, un înger ne-ar vorbi, cuvêntul sĕŭ ar fi mult maĭ eminent de cât tóte ale nóstre, chiar când el ne-ar spune istoria Facereĭ. *Ştiŭ maĭ bine ca voĭ*, ar putea să ne ḑică el, *că Domnul este mare.*

Scriptura numeşte pre ómenĭ în vrednicieĭ, pre îngerĭ, pre idoliĭ némurilor: *ḑeĭ*. In tóte înţelesurile acestea, D-ḑeul nostru, ḑice Profetul, este maĭ presus de toţĭ D-ḑeiĭ. Fiind-că ḑeiĭ némurilor nu sunt nimic, se pare maĭ întâiŭ că acéstă comparaţie n'ar face cinste adevĕratuluĭ D-ḑeŭ; dar Profetul, ḑice Sf. Chrisostom, vorbeşte după ideile ómenilor. Maĭ tot pământul era supus la cultul ḑeilor mincinoşĭ, trebuia să arate că orĭ-ce idee ar fi fost printre atâtea popóre despre ḑeiĭ la care se închinaŭ. D-ḑeul luĭ Israil era cu neasemĕnare maĭ presus de eĭ, şi în şirul psalmuluĭ sĕŭ, Profetul nu uită a înjosi aceştĭ pretinşĭ ḑeĭ, şi a'ĭ reduce la nimic.

MEDITAŢIUNI

Sfinţiĭ din viéţa acésta, iaŭ parte întru cât-va la cunoştinţa ce locuitoriĭ cereştĭ aŭ despre D-ḑeŭ. Fiind-că eĭ sunt

fórte înălțați în rugăciune, D-ḍeŭ le comunică luminĭ înalte asupra mărireĭ sale și asupra divinelor sale perfecțiunĭ. *Eŭ am cunoscut,* ḍice Profetul nostru, *că D-ḍeŭ este mare.* Acéstă cunoștință nu 'ĭ-a venit prin priveliștea Universuluĭ, prin învĕțătura la dascăliĭ sĕĭ, prin ascultarea altor profeți; el a primit-o chiar de la D-ḍeŭ și acéstă știință este adînc întipărită în el; el gustă mărirea luĭ D-ḍeŭ. Când toțĭ ómeniĭ ar fi în neștiință de D-ḍeŭ el n'ar fi maĭ puțin pătruns de ceea ce el știe, pentru că luĭ s'a arătat D-ḍeŭ.

Acéstă cunoștință de mărirea luĭ D-ḍeŭ are lucrurĭ minunate în sufletul aceluĭ ce o posedă. Ea 'l înalță maĭ întâiŭ maĭ presus de tóte lucrurile create, așa că le privește, după exemplul apostolului, cu un dispreț mare, nu în raportul ce aŭ cu D-ḍeŭ care le-a creat, dar în influența ce aceste lucrurĭ aŭ asupra inimeĭ nóstre pentru a o amăgi și pentru a o despărți de D-ḍeŭ. Acest suflet plin de mărirea luĭ D-ḍeŭ se umple de o putere fórte mare saŭ pentru a combate patimile sale, saŭ pentru a împlini tóte datoriile ce D-ḍeŭ îĭ prescrie saŭ pentru a suferi tóte necazurile viețeĭ acesteia. De îndată ce tóte lucrurile acestea sunt în ordinea voinței luĭ D-ḍeŭ, nu este nicĭ o piedică pe care acest suflet, pătruns de mărirea luĭ D-ḍeŭ, să nu o înfrîngă. *Mare-ĭ D-ḍeŭ,* ḍice el neîncetat, El este singur mare, este isvorul a tótă mărirea, și 'mĭ cere cutare saŭ cutare jertfă. Maĭ încape vorbă când a vorbit un stăpân așa de înalt? Dar ce dragoste se póte asemĕna cu aceea ce se aprinde și crede într'o inimă ce bate numaĭ pentru mărirea luĭ D-ḍeŭ? Ómeniĭ se țin de ceea ce este mare saŭ maĭ bine de ceea ce li se pare așa; acésta este o rĕmășiță a stăreĭ ce'ĭ alese din început; eĭ căḍură din ea fiind atrași de ceea ce lovește sensurile și neridicându-se la începutul a tótă mărirea care este numaĭ D-ḍeŭ. Dar sufletul care a cunoscut ca și profetul, că D-ḍeŭ este mare și singur mare, cuprinde acest mare adevĕr și se dă la el cu avênturĭ de dragostea cea maĭ vie, cea maĭ plăcută și maĭ curată.

VERSURILE 9, 10.

Tóte câte a vrut Domnul a făcut; în cer și pre pământ. In mărĭ și întru tóte adîncurile.

Profetul arată efectele puterĕĭ luĭ D-ḍeŭ și prin aceea el dă laudă mărireĭ sale. Domnul, ḍice el, a făcut tot ce a voit; el n'a

atîrnat de nimenea, el n'a întîmpinat nicî o împotrivire, nu dóră că trebuința l'a dus a crea tóte ființele vĕdute și nevĕdute; el le-a făcut, când, cum și pentru că a voit. Nu este nimic în cer, pre pământ, în mare și în adîncurile cele mai nepătrunse care să nu fie lucrul sĕŭ. In acéstă numĕrare cuprindĕtóre a tóte, profetul înțelege tot ce voim, precum cerul, pământul, marea și tot ceea ce noi nu vedem, precum cele mai nestrĕbătute adîncuri, fie ale pământuluĭ și ale mării saŭ chiar ale ceruluĭ și ale iaduluĭ.

MEDITAȚIUNI

D-ḑeŭ a făcut tot ce a voit și pentru că a voit; este nefolositor a mai cerceta causele lucrăreĭ sale în însușirile eĭ, adică în treptele de perfecțiune ce'ĭ înfățișa aceste lucrărĭ, pe când ele nu eraŭ încă de cât în puterea sa. Este prea sigur că în aceea ce a creat el a vĕḑut raporturĭ îndestulătóre cu mĕsura glorieĭ din afară ce și-a pus înainte creând universul. Dar a ḑice, că acest univers, ast-fel precum exista, aŭ fost cel mai bun și cel mai perfect ce D-ḑeŭ a putut crea, și că D-ḑeŭ a vĕḑut în acest univers cele mai tarĭ îndemnurĭ pentru a se hotărî a'l crea, este o socotință rătăcită ce nu se împacă cu libertatea cea desăvĕrșită a luĭ D-ḑeŭ. Acéstă ființă n'a creat din causa obiectelor a căror ființă o vedea în sine; el a creat că a voit: motivele acțiuneĭ sale eraŭ în sine însuși și el ar fi putut fórte liber să alégă altă lume printre lumile posibile care'l cunoșteaŭ, și care 'ĭ-aŭ fost presente din tótă eternitatea. Iarăși nu este bine a ḑice că D-ḑeŭ creând a pretins să'și dea cea mai mare glorie posibilă și că ast-fel el a ales lumea cea mai perfectă între lumile posibile. Cea mai mare glorie posibilă este numai în D-ḑeŭ, și nu póte exista în afară, pentru că numai D-ḑeŭ fiind infinit, numai în el póte să se găséscă cea mai mare glorie posibilă, care este o glorie infinită. El a ales lumea acésta ca prea potrivită pentru a împlini planul ce'l avea de a'și da mĕsura de glorie din afară, ce voia să céră de la creaturile sale.

O altă lume ar fi putut fi potrivită pentru acelaș scop; și dacă n'ar fi fost, D-ḑeŭ iarăși ar fi putut să aibă alt plan de glorie, dacă nu'ĭ cutezător a ḑice așa. Totul a fost după expresiunea Profetuluĭ în voința ființeĭ infinit libere, infinit absolută și infinit independentă. Noi judecăm iarăși orbește asupra mărireĭ de glorie ce D-ḑeŭ a voit să'și dea,

creând universul; noĭ o numim *mare* și maĭ puțin *mare*, perfectă și maĭ puțin *perfectă*. Nu este *mărime* și *perfecțiune* adevĕrată propriŭ ḑisă, de cât în D-ḑeŭ. Tot ceea ce el voește și tot ceea ce el face, este mare și perfect în felul sĕŭ. Tot ceea ce ar puteа face și ce ar face, dacă ar voi, ar fi încă mare și perfect în felul sĕŭ; dar tóte acestea n'ar fi nicĭ absolut mare nicĭ absolut perfect, pentru că numaĭ D-ḑeŭ, o repetăm, posedă mărirea și perfecțiunea absolută. Tóte mĕsurile de mărire și de perfecțiune ce le stabilim în lucrurile luĭ D-ḑeŭ, fie existente fie posibile, nu vin de cât din modul nostru de a gândi, ce'ĭ mărginit ca și spiritul nostru.

VERSURILE II, 12.

Ridicând norĭ de la marginea pămêntuluĭ. Fulgerile spre plóie le-a făcut.

Am tradus: *el ridică nourĭ* etc. pentru că așa se exprima textul ebreŭ. Aceste *marginĭ ale pămêntuluĭ*, de care vorbește Profetul, sunt mările care se pare că mărginesc uscatul; saŭ maĭ bine, acéstă zicere nu însémnă de cât pămêntul chiar, care prin raport cu cerul este ca o margine saŭ partea cea maĭ de jos a universuluĭ. Pentru a exprima *fulgerul* și *strălucirile*, ebreul nu se servește de cât de cuvêntul ברקים. Ceĭ LXX și Vulgata traduc numaĭ *fulgerile*; dar aceste versiunĭ înțeleg și *fulgerul* și *tunetul*. Profetul ḑice că D-ḑeŭ *face tunetul pentru plóie*, pentru că tunetul este tot déuna însoțit și urmat de plóie. Cea maĭ mare parte din interpreți cred, cu tóte acestea, că *in pluviam* este în loc de *in pluviâ*, și în adevĕr este minunat că tunetul să formézĕ în nourĭ, care sunt reservóre de apă. Maĭ este o minune în formarea nourilor; căcĭ părțile de apă eșite din mare se micșoréză și se subțiéză ast-fel, că devin maĭ ușóre de cât aerul, și se înalță în atmosferă, unde îngroșându-se cad în plóie. Profetul Eremia vorbește de aceste fenomene în aceiașĭ termenĭ ca și profetul și se pare că l-aŭ copiat

MEDITAȚIUNI

Aceste fenomene nu sunt minunĭ propriŭ ḑise pentru că nu numește minunĭ de cât numaĭ faptele care întrec legile naturelĭ; dar sunt dovedĭ de a-tot-puternicia Creatoruluĭ. El a pus, de la început, legĭ în virtutea cărora se întêmplă aceste fenomene; noĭ le explicăm după legile fisicelĭ, dar cel dintâiŭ autor al acestor fenomene este însușĭ D-ḑeŭ. Toțĭ ómenĭ mărturisesc dar prea puținĭ se înalță

cu gândul până la acéstă causă din început. Scriptura ar trebui să ne învețe și să ne rușineze; ea ne vorbește de aceste lucruri mari numai pentru a ne aduce aminte de D-ḍeŭ, care este autorul lor. Ḍicem că sórele, ridică vapori, și formézĕ nouriĭ, că tunetul zgudue nouriĭ și'ĭ desface în plóie. Sfintele scripturi, ḍic că D-ḍeŭ lucrézĕ acestea; ele nu ne daŭ lecțiuni de fisică, dar de bine-facerile ce le primim de la D-ḍeŭ, de obligațiunea ce avem de a'l recunóște pretutidenea, de atîrnarea în care ne aflăm față cu provedința sa. Nimic n'ar trebui să ne fie mai familiar de cât îndeletnicirea de a ne înfățișa pe D-ḍeŭ, pentru că suntem totdéuna încărcați de darurile sale, totdéuna marturi ai minunilor ce le lucrézĕ în cer și pre pământ. O, Dómne! cât de puțină credință este printre ómeni! Iată ce, în momentul acesta, nerecunoștința lor, 'mi dă libertatea de a ḍice la piciórele tronului mărireĭ tale eterne.

VERSURILE 13, 14, 15.

Cel ce scóte vênturile din visteriele sale. Carele a bătut cele întâiŭ născute ale Egiptului de la om până la dobitoc.

In textul ebreŭ, prima parte a versuluĭ se ține de versul precedent, și se vede că aci e adevĕratul sĕŭ loc și în ceĭ LXX și în Vulgata țifra versuluĭ 8 este pusă înainte de: *Carele a bătut* etc. Am spus de mai multe orĭ că aceste deosebirĭ în împărțirea versurilor, n'aŭ fost adesea introduse de cât pentru ușurarea cântărețuluĭ, de aceea și în traducerea Română sunt 40 de versurĭ în loc de 21 ce se observă la ceĭ LXX și la Vulgata. Vênturile sunt represintate ca eșind din visteriile luĭ D-ḍeŭ, pentru că origina lor este fórte ascunsă. Vênturile nasc din îngroșarea aeruluĭ, dar acéstă îngroșare se face așa de felurit, după diversele climate și diversele grade de căldură și frig, că este fórte greŭ a spune causele fisice ale vênturilor.

Profetul trece de la minunile naturei la minunile propriŭ ḍise: și începe prin ranele Egiptuluĭ, din care nu numește de cât pre cea din urmă, adică mórtea celor întâiŭ născuți, precum se istorisește în cap. 12 al Exoduluĭ.

MEDITATIUNI

Scriptura unește dese orĭ minunile de îngrozire cu minunile de bine-facere; pentru că ómeniĭ simt de frică și sunt cam nerecunoscĕtorĭ. Este ceva umilitor ca D-ḍeŭ,

pentru a ţinea pre om în dragostea sa, să fi întrebuinţat ameninţărĭ, să ne fi pus sub ochĭ exemple capabile a ne înspăimênta. Ore dragostea nu este cel d'intâiŭ şi cel maĭ mare din sentimentele nóstre? Da, fără îndoială, dragostea are asupra nóstră puterea cea maĭ mare; dar acéstă dragoste fără spirit de credinţă se 'ndrepta la lucrurĭ ce sunt nedemne de apropierea nóstră. Trebue ca D-ḑeŭ să tune ca să ne chème la el. Dacă ne 'mpotrivim la aceste ameninţărĭ, ce se întêmplă în fine; ḑicea Fer. Augustin? Ne ia pre ceĭ d'intâiŭ născuţĭ aĭ noştri, adică fără să perdem credinţa. Ceea ce se întêmplă în vécul acesta maĭ mult ca în totdéuna, pentru că mândria a înmulţit Faraonĭĭ, pentru că întocmaĭ ca acest rege necredincios şi împietrit, închide ochĭĭ la adevĕrurile cele maĭ simţite. Heĭ! adaugă Augustin, ceĭ întâiŭ născuţĭ pier maĭ întâiŭ între ómenĭ şi apoĭ între animale, adică credinţa se stinge maĭ întâiŭ în ceĭ învăţaţĭ, molipsirea se întinde apoĭ până în stările de rênd şi printre ceĭ ne'nvĕţaţĭ. Sf. Doctor vorbea de schisme şi de heresiĭ pentru că acestea loveaŭ Biserica pe timpul sĕŭ. Noĭ trebue să vorbim astăḑĭ de nelegiurĭ, de hule, de necredinţă formală, nereligiune totală, chiar de ateism, pentru că acum aceştĭ monştri sfâşie Biserica. Când D-ḑeŭ bătu pre ceĭ întâiŭ născuţĭ aĭ Egyptuluĭ, nicĭ o casă, ḑice Scriptura, nu era unde să nu fi fost un mort; n'am ajuns óre acel timp în care nu se găseşte o casă, o familie care să nu coprindă un necredincios? Ah! *vom muri*, strigaŭ Egiptenĭĭ în urma acesteĭ catastrofe. Dómne! de nu veĭ protege sfânta ta religiune, noĭ o vom perde în aceste ţĕrĭ altă dată, aşa de supuse cultuluĭ tĕŭ. Veĭ duce lumina Evangelieĭ tale în hotarele barbare. Va trebui după exemplul ebreilor, a căuta deşărturile pentru a da laude sfântuluĭ tĕŭ nume.

VERSURILE 16, 17.

Trimis-aŭ semne şi minunĭ în mijlocul tĕŭ Egipte.
Intru Faraon şi întru tóte slugile luĭ.

In stil poetic, Profetul apostroféză Egiptul şi aminteşte în general minunile ce a lucrat mâna luĭ D-ḑeŭ pentru a îmblânzi îndărătnicia sa. In text şi în traduceri se observă un cuvênt fórte expresiv: *D-ḑeŭ trimise semnele sale şi minunile sale*, etc. pentru

a se înțelege că un singur act al voinței divine, este de ajuns pentru a porni tótă natura contra impioșilor.

În mijlocul Egiptului, la vederea întregului popor, D-ḑeŭ desfășură puterea brațuluĭ sĕŭ. Dacă Moisi ar fi fost un amăgitor, n'ar fi istorisit fapte de care putea să judece tótă lumea. Mahomed ḑice că a făcut lucrurĭ minunate, că a vorbit cu luna, că a călĕtorit în aer o distanță fórte mare într'un timp fórte scurt; dar cine a vĕḑut aceste pretinse minunĭ? Faptele revelațiuneĭ, atât în legea veche cât și în cea nouă, aŭ fost publice, și le putea judeca orĭ cine, căcĭ eraŭ vĕḑute de toți. Acesta e cel d'intâiŭ semn, ce trebue să'l aibă o minune adevĕrată.

MEDITAȚIUNI

Când n'ar fi de cât o minune, pentru a sprijini revelațiunea, și când acéstă minune s'ar fi întêmplat cu milióne de anĭ înaintea nóstră, revelațiunea ar fi adevĕrată și noĭ am trebui să o credem; căcĭ o minune este mărturia luĭ D-ḑeŭ, și acéstă mărturie este totdéuna adevĕrată; și nu încetéză de a fi, orĭ-care ar fi numĕrul secolelor care s'a petrecut de la ea până la noĭ. Dar religiunea mosaică și religiunea creștină sunt sprijinite pe o mulțime de minunĭ unele maĭ strălucite de cât altele. Trebue decĭ a crede că aceste religiunĭ sunt adevĕrate și că vor fi totdéuna. Aceĭ ce nu cred în minunile Evangelieĭ, n'ar crede nicĭ în acelea ce s'ar face astăḑĭ; spiritul lor plin de iscodirĭ și inima lor stăpânită de patimĭ ar născoci pricinuirĭ, pentru a nu crede minunile cele maĭ vĕdite.

Este încă un mare pas de făcut de la convingerea minunilor Evangelieĭ cu credința sinceră și eficace a religiuneĭ. Toți creștinĭĭ carĭĭ nu se îndoesc asupra religiuneĭ, ḑic că religiunea este adevĕrată, dar prea puținĭ ḑic, acéstă religiune este pentru mine, și ceea ce cred trebue să aibă înrîurire în tot ce fac. Credința rêmâne într'o stare de filosofare și inima fără interesare. Acest interes ce se simte fórte bine în afacerile lumeĭ, lipsește la credința a cea maĭ mare parte din credincioșĭ; acest interes al credinței face pre ómenĭĭ credinței și aceștĭ ómenĭ aĭ credinței sunt fórte rarĭ; nu știŭ de se găsește unul într'o mie. Caracterul lor principal este de a face și de a ḑice totul în presența luĭ D-ḑeŭ. Indreptarea minței lor către D-ḑeŭ este ceva ce nu pot bine explica. Eĭ se pare că fac și ḑic ca și alțiĭ, dar

în lăuntrul lor este un fel de templu unde se presintă majestatea divină. Ea nu'ĭ împedică de a părăsi serviciile lor, dar 'i sfinţeşte pre toţi. Eĭ 'şĭ ḑic neîncetat: *Tóte acestea sunt adevĕrate* şi ce? Evangelia, Iis. Chr., D-ḑeŭ şi nespusele sale perfecţiunĭ, viéţa viitóre cu făgăduinţele şi ameninţările sale, mórtea cu urmările sale eterne. Tótă religia într'un cuvênt, le este presentă ca în un tabloŭ şi eĭ o aplică la tot ce trebue să facă şi să ḑică după feluritele împrejurărĭ şi după deosebitele întêmplărĭ ale vieţeĭ.

VERSURILE 18, 19, 20, 21.

Carele a bătut némurĭ multe. Şi a ucis împăraţĭ tarĭ. Fre Sion, împăratul Amoreilor şi pre Og, împăratul Vasanuluĭ.

Aceste fapte sunt istorisite în cartea Numerilor şi a luĭ Iosua. Profetul aduce aminte poporuluĭ sĕŭ că tóte biruinţele acestea aŭ fost lucrarea luĭ D-ḑeŭ şi nu efectul puterei luptătorilor. La citirea cărţiĭ luĭ Iosua, se observă pretutindenĭ minunĭ precum căderea zidurilor Ierihonuluĭ, oprirea sóreluĭ etc.

MEDITAŢIUNI

Minunile de îngrozire sunt dovedĭ tot aşa de puternice ca şi minunile de bine-facere, pentru că şi unele şi altele ne arată puterea luĭ D-ḑeŭ. Acestea sunt efectele bunătăţiĭ sale, iar cele d'întâiŭ fac să strălucéscă dreptatea sa. Acestea ne umplu de frică, cele de al doilea ne umplu de încredere. Oamenĭĭ sunt maĭ simţitorĭ la pedepse de cât la bine-facerĭ; iată una din neorînduelile inimeĭ omeneştĭ. Acéstă neorênduélă isvorăşte din amorul propriŭ; crede că tóte bunurile îĭ sunt datorite, şi că relele sunt un fel de nedreptate ce 'ĭ se face. D-ḑeŭ, cel ce cunóşte maĭ bine ca noĭ simţirile nóstre, înblânḑeşte pedepsele prin bine-facerĭ şi ne face a ne teme de oprirea bine-facerilor prin ameninţarea pedepselor. Ast-fel a făcut cu poporul sĕŭ, tot aşa face şi cu creştinĭĭ cu acéstă deosebire, că Iis. Christos a făcut mult maĭ multe minunĭ de bine-facere de cât de îngrozire. El s'a mulţumit de a preḑice pedepsele, şi a rĕspândit bine-facerile în tot cursul vieţeĭ sale publice.

Precum intrarea poporuluĭ luĭ D-ḑeŭ în pământul făgăduinţeĭ, era o figură a intrăreĭ aleşilor în locuinţa glorieĭ, ast-fel

luptele și biruințele acestuĭ popor, închipuiaŭ starea de luptă ce purtaŭ în viéța acésta cu inimiciĭ mântuireĭ nóstre. Popórele și regiĭ din Chanaan nu eraŭ așa de înfricoșațĭ pentru Israil, cum sunt: demonul, lumea și trupul, pentru credincioșiĭ servitorĭ aĭ luĭ D-ḑeŭ. Dacă Israilteniĭ nu putură birui pre Chananeĭ fără ajutorul luĭ D-ḑeŭ; crede-vom noĭ că vom putea birui fără darul luĭ Iis. Christos asupra puterilor Iaduluĭ, asupra scandalelor lumeĭ și asupra fantasmelor amoruluĭ nostru propriŭ?

VERSURILE 22, 23, 24.

Și tóte împărățiele luĭ Canaan. Și a dat pământul lor moștenire, moștenire luĭ Israil poporuluĭ sĕŭ.

Dând pământul luĭ Canaan poporuluĭ sĕŭ, D-ḑeŭ făcu un act de a-tot-puternicie, de dreptate și înțelepciune; de a-tot-puternicie era stăpânul cel maĭ înalt al acesteĭ țĕrĭ peste toțĭ ceĭ-l'alțĭ; de dreptate, pentru că Cananeiĭ s'aŭ făcut nevredniciĭ prin fără-de-legile lor, de a stăpâni un pământ care a fost cel întâiŭ loc al fiilor luĭ Noe; de înțelepciune; pentru că așeḑând poporul sfânt într'o țară așa de mărginită, îl învață a'șĭ înfrîna dorințele sale, și a nu face ca ceĭ d'întâiŭ cuceritorĭ cariĭ predaŭ totul, și cariĭ nu punéŭ marginĭ ambițiuneĭ lor.

MEDITAȚIUNI

Necredincioșiĭ de astăḑĭ vorbesc cu mult dispreț de pământul ce D-ḑeŭ dădu poporuluĭ sĕŭ; eĭ îl înfățișéză nu numaĭ ca prea mărginit în întinderea sa, dar și ca lipsit de tóte folósele pentru care se pune preț pe stăpânirea uneĭ țĕrĭ, ca vrednică de laudă, îndemânatică și în stare de a face fericirea locuitorilor sĕĭ. Eĭ judecă după starea în care se găsește în ḑilele nóstre acéstă țară, care e lipsită de ocrotirea luĭ D-ḑeŭ, și lăsată unor stăpânĭ, carĭ știŭ numaĭ a pustii, în loc de a cultiva și de a îmbunătăți stăpânirea lor. Tóte isvórele necredincioșilor noștri sunt pline de nedreptate, de necunoștință și descopere ura ce'ĭ însuflețesc contra istorieĭ sfinte și contra monumentelor revelațiuniĭ. Dar sunt, de alt-fel, orbĭ, cariĭ nu voesc să vaḑă că scopul Provedințeĭ asupra tuturor ómenilor în general și asupra poporuluĭ ales în particular, n'a fost niciodată de a'ĭ face puternicĭ, bogațĭ, cuceritorĭ, de a favoriza ambițiunea lor,

de a hrăni mândria lor, făgăduind a subjuga pre semenii lor, și de a stăpâni ca tirani peste frații lor. Dacă Chananeii n'ar fi fost popóre nelegiuite, D-ḍeŭ 'i-ar fi lăsat să se bucure de stăpânirea lor, și ar fi luat altă măsură pentru așeḍarea poporului sĕŭ. Dacă ar fi voit să dea acestuĭ popor în stăpânire tótă Asia saŭ lumea întrégă, cine se putea împotrivi puteriĭ sale? Dar, încă odată, D-ḍeŭ, nu pune gloria sa în a fi onorat de ómenĭ, cariĭ întind stăpânirea lor de la o margine a pământuluĭ până la alta, dar de ómenĭ credincioșĭ supușĭ voințeĭ sale, recunoscĕtorĭ pentru bine-facerile sale, și rîvnitorĭ de a ținea cultul sĕŭ maĭ presus de orĭ-ce folóse vremelnice; Israil fu destul de fericit în pământul ce D-ḍeŭ îĭ dădu pentru a recunóște mâna binefăcĕtóre a aceluĭ de la care ținea acéstă moștenire, și nu fu așa de puternic pentru a se mândri de gloria sa. El abuză încă prea mult de fericirea sa, cu tóte că nu stăpânea de cât pământul luĭ Chanaan. In câtă neměsurare n'ar fi căḍut, dacă ar fi fost așa de bogat ca regiĭ babilonuluĭ, saŭ ca Perșiĭ carĭ luară Babilonul?

VERSURILE 25, 26, 27, 28.

Dómne, numele tĕŭ este în véc, și pomenirea ta în neam și în neam. Că va judeca Domnul pre poporul sĕŭ și spre slugile sale se va umili.

Aceste două versurĭ sunt ca o încheere a tot ce profetul a ḍis până aicĭ, pentru a înălța puterea luĭ D ḍeŭ și bine-facerile cu care a înzestrat pre poporul sĕŭ.

Versul al doilea este ca și al 36-lea din cântarea luĭ Moisi.

Aceste versurĭ pot servi la început la ceea-ce profetul are să ḍică de bunătatea și înălțimea D-ḍeuluĭ luĭ Israil asupra zeilor némurilor. *Dómne, numele tĕŭ este în véc și pomenirea puteriĭ tale va trece la tóte némurile,* apoĭ vine versul repetat din cântarea luĭ Moisi: Domnul va judeca pre poporul sĕŭ și va avea milă de servitoriĭ sĕĭ. Uniĭ traduc: El va rĕsbuna pre servitoriĭ sĕĭ, alțiĭ: se va căi în favórea servitorilor sĕĭ, adică că nu va maĭ întrebuința asprime către eĭ. Tóte înțelesurile acestea sunt una.

MEDITAȚIUNI

Numele Domnuluĭ este etern chiar când n'ar primi nicĭ un cult de la făpturile sale. Inainte de creațiunea acestuĭ

univers, D-ḍeŭ era *cel ce este* și n'avea trebuință de creațiune pentru a se bucura de tótă gloria sa. Dacă infinitul putea să existe în numere, tóte numerile finite n'ar fi nimic în raport cu el și când le-aĭ adăoga la acest infinit n'ar adăoga nimic. Gloria luĭ D-ḍeŭ în sine este infinită; tóte laudele ce făpturile pot să'ĭ dea, n'adaugă nimic la acéstă glorie a ființei sale. El cere, cu tóte acestea, laude, căcĭ nu póte face nimic de cât pentru gloria sa, și cercetându-le face fericirea făpturilor sale.

Numele luĭ D-ḍeŭ este etern; totul trece afară de acest sfânt nume. Imperiile și stăpânitoriĭ se uită, dar pomenirea numeluĭ luĭ D-ḍeŭ rămâne. Din tóte făpturile acelea ce se îndeletnicesc maĭ statornic cu acest sfânt nume, sunt îngeriĭ și fericiții, și aceĭ dintre ómenĭ carĭ se dedaŭ puțin la acéstă îndeletnicire. Numele luĭ D-ḍeŭ îĭ chémă neîncetat în lăuntrul lor și face să piară din ochiĭ lor tóte lucrurile create.

Pomenirea însușirilor și a bine-facerilor luĭ D-ḍeŭ rămâne din ném în ném. Ea trece, ḍice Augustin, din némul care este înoit prin botez la némul care va învia întru mărire. In aceste douĕ stărĭ, D-ḍeŭ nu uită pre servitoriĭ sĕĭ, cum ar putea servitoriĭ sĕĭ să'l uite pre el? Tótă viéța spirituală este a nu pierde din vedere numele luĭ D-ḍeŭ și tótă nenorocirea ómenilor este a avea numaĭ nepăsare pentru acest sfânt nume.

D-ḍeŭ va judeca pre poporul sĕŭ pentru a arăta milele sale asupra luĭ, și va judeca lumea pentru a deslănțui asupra eĭ rĕsplătirile sale. *A mea este rĕsplătirea*, ḍice prin gura luĭ Moisi, imediat înaintea versuluĭ ce Profetul nostru împrumută din cântarea acestuĭ sfânt legiuitor. A mea este rĕsplătirea, eŭ o voiŭ face la timpul sĕŭ, și aceste ḍile de perdere nu sunt departe. Nu este profeție care se adeverește maĭ bine după literă ca acésta. In tóte stările de judecată D-ḍeŭ împărțește rĕsplătirile sale asupra nelegiuiților, pentru că în tóte stările de judecată trec miĭ în eternitate la care n'aŭ gândit saŭ aŭ negat-o ca și cum ar fi o fabulă. *O! ḍile de perdere*, cât de aprópe sunteți de noĭ, și cât de gróznice sunteți! Voĭ ați făcut să se cutremure sfinții în mijlocul pustiilor, și nu aduceți nicĭ o îngrozire asupra pĕcătoșilor! Voĭ vĕ aruncați cu eĭ în adînc

și nu vĕd acéstă catastrofă nenorocită de cât când nu mai sunt ḑile pentru a'ĭ apuca înainte saŭ a o îndrepta.

VERSURILE 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35.

Idolii némurilor argint și aur, lucrurĭ de mânĭ omenești. Gură aŭ și nu vor grăi. Ochĭ aŭ și nu vor vedea. Urechĭ aŭ și nu vor auḑi că nu este duh în gura lor. Asemenea lor să fie ceĭ ce fac pre aceștia. Și toțĭ ceĭ ce se nădăjduesc într'ênșiĭ.

Aceste versurĭ sunt repetate din psalmul 113 afară de sfîrșitul versuluĭ al treilea, căcĭ aceste cuvinte: *că nu e duh în gura lor*, nu sunt în psalmul 113. Aicĭ textul ebreŭ, ceĭ LXX, cod. Vatican și Vulgata sunt asemenĭ. Manuscriptul Alexandriu, al celor LXX, adaogă ceea ce este în psalmul 113; nărĭ aŭ și nu vor mirosi, mâinĭ aŭ, etc., și la fine este: că nu este duh în eĭ și sfinții părinții citesc ast-fel afară de cele din urmă cuvinte: Neque enim est ipsis spiritus.

Profetul înalță aicĭ mărirea luĭ D-ḑeŭ mai presus de ḑeiĭ mincinoșĭ, cinstiți de némurĭ. Acéstă adeverire se potrivește cu modul de gândire al acestor popóre, eĭ făceaŭ mare cas de idoliĭ lor și profetul arată că sunt fără putere și fără simțire, pe când D-ḑeul luĭ Israil a arătat mărirea sa în cer și pre pământ. Apoĭ se póte alătura aceea ce am observat la psalmul 113.

MEDITAȚIUNI

Este puțină deosebire între închinătoriĭ idolilor némurilor și aceĭ ce nădăjduesc în averile lumiĭ aceștia. Idoliĭ eraŭ înfățișațĭ cu tóte organele trupeștĭ, dar fiind-că suflarea vieței nu era în ele, tóte aceste organe le eraŭ nefolositóre. Ómeniĭ dedațĭ la iubirea bunurilor lumiĭ aceștia, aurul, argintul, țarinĭ, scule prețióse, cu un cuvênt tot ce se numește avere și bogățiĭ, aŭ un reazim așa de slab cum eraŭ și ḑeiĭ păgânismuluĭ. Tóte lucrurile acestea pentru care aŭ dragoste și dorințe, óre le dă pacea sufletuluĭ, îĭ face mai răbdătorĭ în relele vieței, mai blânḑĭ în societate, mai folositorĭ patrieĭ, mai bine-făcătorĭ în privirea semenilor lor, mai liniștițĭ în momentul morțiĭ? Idolatriĭ puteaŭ să însoțéscă câte-va virtuțĭ cu cultul nesimțitor al idolilor, pe când ómeniĭ a căror inimă este cufundată în dragostea bogățiilor, strică de ordinar tóte semințele de virtute ce natura și creșterea aŭ pus în sufletul lor. Ce trăsurĭ de

iubire de ómenĭ observă cine-va în avar? El nu păstrézĕ nicĭ chiar pentru persóna sa. *Este nemulțumitor către D-ḑeŭ*, ḑice un sfânt Părinte, *aspru cu ceĭ-l'alțĭ și crud cu sine însuși.* Ar fi ușor de a arăta în tóte cele-l'alte pasiunĭ cele maĭ multe semne ale idolatrieĭ. Ambițiosul, iubitorul de plăcerĭ, mândrul, daŭ un cult nebun lucrurilor care îĭ robesc. Aceste lucrurĭ sunt nevrednice, înjosite și pier ca umbra; închinătoriĭ lor sunt încă maĭ desprețuițĭ pentru că voesc a sluji la niște stăpânĭ cariĭ n'aŭ nicĭ un drept de a porunci.

Nu este duh de viéță în idolĭ: iată cum judecă Profetul neputința în care se află de a întrebuința organele simțurilor lor.

Tot așa este și cu iubitoriĭ lumiĭ acesteia; eĭ n'aŭ în sine suflarea haruluĭ, nu sunt pătrunșĭ de spiritul luĭ D-ḑeŭ; abuzézĕ de simțurile cu care 'ĭ-aŭ înzestrat Creatorul; n'ar trebui să fie de cât organele înțelegereĭ; dar eĭ robesc acéstă putere; eĭ aŭ fost rînduițĭ pentru a înălța sufletul lor la principiul tuturor bunurilor și tuturor ființelor, dar eĭ îl injosesc în rîndul animalelor. Câtă deosebire între aceștĭ ómenĭ fără activitate pentru bunurile eterne, și sfinții cariĭ lucrézĕ numaĭ prin suflarea spiritului divin a căruĭ organe sunt!

VERSURILE 36, 37, 38, 39, 40.

Casa luĭ Israil bine-cuvêntați pre Domnul. Casa luĭ Levi bine-cuvêntați pre Domnul. Ceĭ ce vĕ temeți de Domnul bine-cuvêntați pre Domnul. Bine este cuvêntat Domnul din Sion, cel ce locuește în Ierusalim.

Profetul sfêrșește psalmul sĕŭ îndemnând tot poporul a bine-cuvênta pre D-ḑeul cel adevĕrat. El chémă maĭ întâiŭ pre tot Istrailul, apoĭ casa luĭ Aron, saŭ preoțiĭ de trépta întâiŭ, după aceia leviții saŭ servitoriĭ de al doilea rang, în urmă toțĭ credincioșiĭ numiți ómenĭ, cariĭ se tem de D-ḑeŭ. S'ar putea traduce versul din urmă: Că Domnul care bine-voește a locui în Ierusalim să fie bine-cuvêntat pe muntele Sionuluĭ, adică că laudele sale să resune deasupra munteluĭ acestuia.

In textul ebreŭ se citește la fine *Alleluia.* Ceĭ LXX aŭ păstrat acest cuvênt pentru a fi ca titlu la psalmul următor.

MEDITAȚIUNI

Acéstă îndemnare a Protetuluĭ privește maĭ mult pre fiiĭ Bisericeĭ luĭ Chr. de cât pre aĭ Sinagogiĭ. Israil cel după trup a fost lepădat, muntele Sionuluĭ este un deșert, preoția luĭ Aron și servirea levitică a încetat, Iis. Chr. a întemeiat un popor noŭ și D-ḍeŭ este bine-cuvêntat în tóte părțile pământuluĭ. Nimenĭ nu bine-cuvintéză pre Domnul fără frică pentru că acéstă aducere de laude presupune, că are ideie de majestatea sa cea prea înaltă, de puterea sa, de dreptatea sa, de făgăduințele și amenințările sale. Acéstă temere de Domnul este o urmare a credinței, care ne-aŭ fost dată despre vița viitóre. Să bine-cuvêntăm pre Domnul în acest pământ de surgunire, pentru a'l bine-cuvênta vecĭnic în prea fericita patrie.

PSALMUL CXXXV

S'a spus în a doua carte a Paralipomenilor că, când Solomon sfinți templul, Leviții cântară cântările luĭ David, unde era: Căcĭ mila Domnuluĭ este în veac și fără marginĭ; și istoricul sacru se pare că dă a înțelege că era un fel de strofă, care se repeta de popor. Nicĭ un psalm altul în tótă psaltirea afară de psalmul 135 nu are acéstă repetire la fie-care vers. Putem crede decĭ că psalmul acesta este a luĭ David, și că l'a compus orĭ pentru sfințirea templuluĭ, care știa că'l va construi fiul sĕŭ, orĭ pentru serviciul ordinar al cortuluĭ chiar înainte de zidirea templuluĭ, orĭ în general pentru a lăuda măririle și bine-facerile Domnuluĭ. Nimic nu ne arată a pune compunerea cânteculuĭ acestuia, maĭ târḍiŭ, adică după întórcerea din captivitate. Acest psalm, prin urmare, sĕmĕnă mult cu psalmiĭ 104, 105, 106, 134, dar are ceva deosebit, că nicĭ un psalm nu stăruește cu atâta tărie și căldură, ca acesta asupra milostivireĭ luĭ D-ḍeŭ. La fie-care stih ce face, inima sa se închină la acéstă în-

susire divină și gura sa repetă, că mila luĭ D-ḍeŭ este vecĭnică și nemărginită; căcĭ cred că aceste douĕ versurĭ se aséměnă unul cu altul. Profetul voește să ḍică, că mila luĭ D-ḍeŭ se revarsă în tóte timpurile și la toțĭ ómenĭĭ, și că ea se arată în tot felul. El nu mărginește milostivirea sa la ertarea celor vinovațĭ, el înțelege prin acest cuvênt bunătatea, dărnicia, bine-facerea luĭ D-ḍeŭ către făpturile sale.

Pentru înțelegerea psalmuluĭ acestuia douĕ lucrurĭ trebuie a lua aminte: întâiŭ, că nu are, propriŭ vorbind, de cât douĕ stihurĭ: unul este în prima parte a fie-căruĭ vers și altul care formézĕ a doua parte a fie-căruĭ din aceste versurĭ; al doilea, că aceste cuvinte: *Mărturisiți-vĕ Domnuluĭ*, se sub-înțeleg pretutindenea unde se citește: *Că în veac* este *mila luĭ*: așa că trebuie a traduce pretutindenĭ: Mulțumiți luĭ D-ḍeŭ saŭ: Lăudați pre D-ḍeŭ, pentru că mila sa este eternă. S'ar maĭ putea traduce: *Cunóșteți* că mila luĭ D-ḍeŭ este în veac. Grecul și latinul se pare că era chiar acéstă traducere; ebreul apasă maĭ mult pe Mulțumiți luĭ D-ḍeŭ; dar în fond lucrul este acelaș.

Voiŭ să ḍic că nu este de cât un stih pentru prima parte a fie-căruĭ vers, pentru că acéstă primă parte se raportă la acelaș subiect, care este D-ḍeŭ; și în textul ebreŭ și în cel grec după cele d'întâiŭ treĭ versurĭ, care sunt ca începerea psalmuluĭ, totul este rostit prin participiĭ; se va lua maĭ bine séma acésta în amĕnunțimea psalmuluĭ.

VERSURLE 1, 2, 3.

Mărturisi-ți-vĕ Domnuluĭ că este bun, că în véc este mila luĭ. Mărturisĭ-ți-vĕ D-ḍeuluĭ dumneḍeilor că în véc este mila luĭ. Mărturisi-ți-vĕ Domnuluĭ domnilor că în véc este mila luĭ.

Aceste treĭ versurĭ nu sunt, drept vorbind, de cât o propositiune, pentru că nu aŭ de cât un subiect, care este D-ḍeŭ, un atribut care este *mila sa eternă*, dar D-ḍeŭ este înfățișat în treĭ chipurĭ, care nu sunt aceleașĭ, și acéstă deosebire simte maĭ bine

în textul ebreŭ de cât în traduceri, căcĭ la primul vers se numeşte *Iehovah* saŭ cel Etern, la al doilea *Elohim* saŭ Creator, la al treilea *Adônaĭ* saŭ *Domnul.*

Unĭĭ interpreţĭ cred că cele treĭ persóne ale Sfinteĭ Treimĭ sunt disignate în aceste treĭ versurĭ dar este greŭ a dovedi acéstă socotinţă. Fiul şi Sfântul Spirit nu sunt maĭ arătate prin denumirile de D-ḑeul D-ḑeilor şi Dómnul domnilor, ca Părintele. Trebue decĭ a crede că Profetul învită numaĭ pre poporul sĕŭ, saŭ pre toţĭ ómeniĭ a lăuda pre D-ḑeŭ, care este maĭ pre sus de tóte puterile şi care domneşte peste tóte fiinţele. El este numit D-ḑeul D-ḑeilor, adică al îngerilor şi ómenilor cu vrednicie; ĭar câţĭ-va interpreţĭ adaugă, *ḑeilor falşĭ şi némurilor*, nu că aceştia ar fi fost ceva de cinste, nicĭ chiar ceva în fiinţă, pentru că *idoliĭ nu sunt nimic*, după cuvêntul Apostolului: dar pentru că tóte popórele eraŭ obicĭnuite aĭ cinsti. D-ḑeŭ este numit *Domnul domnilor* ca în întâia epistolă către Thimoteiŭ şi în Apocalyps *Regele Regilor* şi stăpânul acelor cariĭ domnesc, pentru că tótă puterea vine de la D-ḑeŭ şi toţĭ aceĭ ce sunt puşĭ în diregătoriĭ trebue să'şĭ dea sémă de ceea ce fac.

Profetul chémă pre poporul sĕŭ, saŭ pre toţĭ ómeniĭ a mulţumi luĭ D-ḑeŭ, saŭ a lăuda pre D-ḑeŭ, pentru că *mila* saŭ *bunătatea sa este eternă*, pentru că este totdéuna, pentru că nu încetéză de a erta şi a face bine, pentru că se revarsă în timp şi în eternitate; căcĭ şi resplătirile vieţeĭ viitóre sunt roduri ale bunătăţiĭ şi milostivireĭ luĭ D-ḑeŭ.

MEDITAŢIUNI

Ne invită a lăuda pre cel Etern, pre Creatorul tuturor lucrurilor, pre *Domnul prea înalt* al regilor şi împăraţilor. Cel d'întâiŭ din aceste numirĭ arată însuşĭ fiinţa luĭ D-ḑeŭ care este *Cel Etern*, saŭ acel ce există necesar şi prin sine însuşĭ. Cele-l'alte douĕ arată lucrurile puterĭĭ sale; el a creat totul şi el ţine totul. Profetul ne învaţă prin acésta cum să întrebuinţăm maĭ bine timpul şi puterile nóstre; de a gândi la Fiinţa Eternă, la Creatorul, la Domnul absolut al tuturor lucrurilor, de a'ĭ da laudele nóstre, şi de a înălţa mărirea sa. Din eternitatea şi necesitatea fiinţeĭ luĭ D-ḑeŭ, se înţelege nemărginirea sa, şi acéstă încheiere se face în douĕ felurĭ, căcĭ se ḑice: 1) Eternitatea este un atribut infinit, pentru că este o durată fără început şi fără sfârşit; dar numaĭ o fiinţă infinită póte să aibă un atribut infinit; altmintrelea, atributul ar fi maĭ deplin de cât fiinţa în care ar fi; ceea ce este o contraḑicere vĕdită. Se ḑice 2) Fiinţa eternă există prin sine, n'are cause, nu este măr-

ginită prin nicĭ o putere maĭ înaltă și anume nicĭ prin natura perfecțiunilor ce s'ar presupune esențial mărginite și incapabile de a fi infinite; căcĭ perfecțiunea în sine însușĭ este tótă perfecțiune, precum și înțelepciunea în sine însușĭ este tótă înțelepciune, puterea este a tot-puterea, și așa maĭ departe. Perfecțiunea nu se mărginește prin sine însușĭ în ființa absolută; nu este mărginită nicĭ printr'o causă superióră; este decĭ fără marginí și ființa care o posedă, este infinită. Perfecțiunea în ea însăși se fie tótă perfecțiune și prin urmare infinită, este un cuvênt ce nu se póte nega, căcĭ o perfecțiune mărginită este o perfecțiune amestecată cu imperfecțiune, este o perfecțiune care are maĭ multă neperfecție de cât perfecție, pentru că 'ĭ s'ar putea adăoga la infinit nouĕ grade de perfecțiune, ce nu le are, fiind o perfecțiune finită. Dar, nu se póte ca perfecțiunea în sine însăși să aibă maĭ multă neperfecțiune de cât perfecțiune, precum nu se póte ca ființa în sine însăși să aibă maĭ multă neființă de cât ființă; se înțelege că perfecțiunea limitată de o putere superióră, póte avea maĭ multă neperfecțiune de cât perfecțiune; dar nu se înțelege că perfecțiunea în sine însăși, perfecțiunea absolută și independentă, să pótă avea maĭ multă neperfecțiune de cât perfecțiune, precum nu se póte înțelege că ființa în sine însușĭ, ființa absolută și independentă, ar putea avea maĭ multă neființă de cât ființă. Ceea ce este prin sine însușĭ, ceea ce este absolut și independent, nu este de cât ființă, și ceea ce este perfecțiunea prin sine însușĭ, ceea ce este perfecțiunea absolută și independentă, nu este de cât perfecțiune, prin urmare, nu maĭ sunt marginí, prin urmare, este perfecțiunea infinită.

D-ḑeŭ este Creator și de aicĭ iarăși încheiăm infinitatea acesteĭ ființĭ supreme, căcĭ pentru a crea, trebue o putere infinită. Ce se întêmplă, în adevĕr, în creațiune? Ceea ce nu este, capĕtă ființă; se face o trecere de la nimic la ființe; dar pentru acéstă trecere trebue o putere infinită, căcĭ o putere finită ar fi a uneĭ ființĭ finite. Dar o ființă creată n'ar putea da ființă nicĭ la făpturĭ inferióre eĭ; ea are ființa sa de aiurea, cum o va da la alțiĭ? Ființa este temelia și sufletul tuturor calităților; acel care prin sine însușĭ n'are acéstă temelie, póte face ca altele să aibă? O ființă finită trebue să fie o făptură, ceea ce nu se póte

nega; căcĭ de unde ĭ-ar veni limitele ce se presupun în ea, dacă nu de la o causă maĭ înaltă ce ĭ-ar fi dat ființa? Creatorul tuturor lucrurilor trebue dar să fie fără marginí, atât pentru alegerea ce face de ceea ce voește să creeze cât și prin însuși lucrarea ce o săvêrșește creând; la care trebuie a adăoga că numaĭ o ast-fel de ființă fără marginí și infinită a putut să facă într'o clipélă ființele simple cât și compuse. Noĭ nu pricepem cum se póte face acésta; dovadă că n'a putut să fie de cât lucrarea uneĭ ființĭ infinită în înțelepciune ca și în putere.

D-ḑeŭ este Domn a tóte; este o urmare a însușireĭ de *etern* și de *creator*. El există singur din tótă eternitatea, el a chemat tóte din nimic, a pus ordine pretutindeníĭ; trebuie decĭ ca totul să fie al sĕŭ. Lucrarea este totdéuna a lucrătoruluĭ, și ce lucrător póte fi aseměnat cu D-ḑeŭ-Creator? Tótă lucrarea unuĭ factor creat, subsistă fără ca lucrătorul să maĭ influențeze în existența sa; dar nicĭ o făptură nu subsistă un moment, fără ca D-ḑeŭ să o ție, și acésta este încă o dovadă neînvinsă de infinita putere a luĭ D-ḑeŭ, pentru că lucrarea prin care D-ḑeŭ ține făpturile sale, este o creațiune continuă. Din aceea că făptura există o vreme óre-care, urméză că trebuie să existe și în vreme? Nu, de sigur, pentru că acéstă făptură nu există prin propria sa putere, prin necesitatea ființeĭ sale. Fiind-că ea a avut trebuință de un factor ca să încépă a exista, are trebuință de acelaș factor ca să stăruiască în existența sa; altmintrelea ea 'șĭ-ar da existența singură în vremea de după creare, în care există; ceea ce este incompatibil cu calitatea de făptură. Trebue decĭ ca ființa infinită, care a făcut-o să existe în prima dată, s'o facă să existe și maĭ departe, ceea ce se numește *conservare*.

Aceste cugetărĭ ne duc la îndemnarea Profetuluĭ. El voește să dăm laude celuĭ Etern, D-ḑeuluĭ Creator, Domnuluĭ tuturor lucrurilor.

Nicĭ o îndeletnicire a puterilor nóstre nu póte fi maĭ aleasă, maĭ dréptă, maĭ în stare de a revărsa pacea și blândețea în sufletul nostru; dar acest sfânt Profet adaogă un motiv deosebit la încrederea sa; că *mila*, bunătatea acesteĭ Ființĭ eterne, creator, Domn a tóte, este în veac și fără marginí. Iată interesul nostru amestecat cu gloria luĭ D-ḑeŭ. In D-ḑeŭ este un izvor nesecat de bunătate, de bine-

facere, de milă pentru făpturile sale, este infinit mare, dar este și infinit milostiv. Să nu disperăm nicĭ-o-dată, că nu ne vom împăca cu el, că îĭ vom plăcea, vom atinge inima sa, vom împărtăși bine-facerile sale.

VERSUL 4.

Celuĭ ce face minunĭ marĭ unuĭa, că în véc este mila luĭ.

Acest vers este ca o vestire întrégă a minunilor, care sunt descrise în șirul psalmilor. Profetul recunóște că numaĭ D-ḑeŭ este autorul tot ce a fost și este minunat în lumea acésta.

El înțelege prin aceea douĕ lucrurĭ: minunile propriŭ ḑise și marele lucrărĭ ale creațiuneĭ. Numaĭ D-ḑeŭ a putut să fie autorul și a unora și a altora. Cele dintâiŭ aŭ fost întrecerea legilor natureĭ. și cele de al doilea aŭ dat aceste legĭ; cele dintâiŭ aŭ fost maĭ rarĭ, cele de al doilea lovesc neîncetat ochiĭ noștri. D-ḑeŭ a vorbit prin minunĭ, și vorbește necontenit prin priveliștea acesteĭ lumĭ. Profetul ḑice că numaĭ D-ḑeŭ aŭ făcut aceste minunĭ, pentru că dacă s'aŭ servit câte odată de îngerĭ și ómenĭ pentru a face minunĭ, acești factorĭ inferiorĭ nu eraŭ de cât unelte, și tot ceea ce aŭ făcut, numaĭ prin puterea cu care D-ḑeŭ 'ĭ-aŭ înzestrat, aŭ îndeplinit. Cât despre lucrările creațiuneĭ nicĭ îngeriĭ nicĭ ómeniĭ nu aŭ ajutat, singur D-ḑeŭ este autorul.

MEDITAȚIUNI

Necredincioșiĭ carĭĭ aŭ negat că pot fi minunĭ, fură saŭ atheiĭ, carĭ nu admitéŭ D-ḑeŭ, saŭ ḑeiștiĭ carĭ respingeaŭ tótă provedința, saŭ filosofiĭ rătăciți carĭ abuzaŭ de cunoștințele despre D-ḑeŭ și însușirile sale. Se înțelege ușor că aceste treĭ speciĭ de necredincioșĭ nu ținéŭ sémă de autoritatea sfintelor cărți, carĭ vorbesc așa de lămurit de minunile făcute în legea veche și nouă.

Contra celor d'întâiŭ douĕ felurĭ de necredincioșĭ (ateĭ, ḑeiștĭ), trebue a demonstra existența unuĭ D-ḑeŭ care se îngrijește de lucrurile omenești; adică: trebue a dovedi că este un D-ḑeŭ și o provedință, căcĭ tótă învățătura minunilor dă a 'nțelege aceste douĕ adevĕrurĭ. Contra acelor carĭ négă posibilitatea minunilor, pentru că după eĭ, D-ḑeŭ este nemutabil, și nu póte strica legile ce le-aŭ pus creând lumea, trebue a arăta că minunile să lucréză fără a jigni imutabilitatea luĭ D-ḑeŭ. Acéstă ființă eternă, pentru care trecutul

presentul și viitorul sunt cu totul înaintea ochilor, a rênduit aceste legĭ ale naturel așa, că le-aŭ legat cu schimbările și întrecerile ce alcătuiesc minunile. El a vĕdut că în cutare saŭ cutare împrejurărĭ ar fi spre gloria sa de a vorbi ómenilor prin fapte maĭ înalte saŭ preste legile naturale, care ne sunt cunoscute, că era în planurile sale ca morțiĭ să iasă din mormênturĭ, mările să se retragă pentru a lăsa să trécă miĭ de ómenĭ, și așa cu cele-l'alte minunĭ instorisite în sfintele cărțĭ. Din tótă eternitatea aŭ voit aceste fapte neobișnuite, și de la început aŭ pus legile universuluĭ acestuia după planul schimbărilor și întrecerilor în care avéŭ să se manifeste voințele sale. Legislatoriĭ slabĭ și cu luare aminte pun multe excepțiunĭ la legile lor pentru cazurĭ în care prevĕd că va fi necesar saŭ util de a se abate; pentru ce acel A-tot-Puternic să nu facă a depinde cursul legilor naturale de planurile ce póte să aibă relativ la timpul și împrejurările în care se vor găsi ómeniĭ? Pentru ce să nu fi supus aceste legĭ la excepțiunĭ din care voește a trage gloria sa învĕțând popórele și convingêndu-le de mărirea sa, de bunătatea sa, de dreptatea sa? Aceste excepțiunĭ nu schimbă nicĭ-de-cum planurile luĭ D-ḑeŭ. Un singur act al voințeĭ sale regulézĕ și așéḑă totul; și numaĭ ómeniĭ schimbă ideile și plăcerea, când vĕd legile naturel întrerupte, suspendate, întrecute, când vĕd cu un cuvênt minunĭ.

Autoriĭ, de alt-fel ortodocșĭ, aŭ pretins că minunile ar fi chiar conforme cu legile naturel, și că în cutare saŭ cutare împrejurărĭ un mort, chiar după aceste legĭ ar trebui să iasă din mormênt, că minunea ar sta numaĭ în aceea că noĭ, cariĭ nu pĕtrundem amĕnunțimile acestor legĭ, suntem loviți de acest eveniment, de acéstă înviere, de exemplu, ca și cum s'ar fi întêmplat o schimbare în ordinea naturel. Aceștĭ autorĭ cred că minunile păstrézĕ ast-fel puterea ce aŭ, de a dovedi și vesti voința luĭ D-ḑeŭ, și maĭ am crede că ceea ce susțin eĭ în acéstă privință ar avea bun temeiŭ, totușĭ acésta nu se pare a fi în spiritul sfinteler cărțĭ, carĭ represintă minunile ca adevĕrate suspensiunĭ întêmplate în legile naturel. Și care este óre avantagiul acestuĭ sistem? Óre D-ḑeŭ n'a putut să ordone de la început ca în cutare saŭ cutare împrejurărĭ, sórele să se oprésc̆ă, marea să se deschidă, ca un mort să învieze, ca într'un cuvênt legile ordinare ale naturel să întrerupă cursuĭ lor? Aceea óre slăbesce cât

de puțin dogma despre imutabilitatea ființeĭ divine? Este ceva maĭ simplu ca D-ḍeŭ, după sistemul sus ḍis, să profite de neștiința nóstră, despre legile natureĭ, pentru a ne face să credem că ele sunt călcate, și că prin acéstă călcare care n'ar fi totuși de cât aparentă, el ne vorbesce însuși saŭ că servitoriĭ sĕĭ ne vorbesce în numele sĕŭ? Dar credem că e destul ḍis asupra acesteĭ învĕțăturĭ ce s'a tratat mult maĭ pe larg de autorĭ învĕțațĭ carĭ se pot consulta.

Profetul ne ḍice că D-ḍeŭ singur face marĭ minunĭ. Să ne minunăm decĭ de lucrurile luĭ D-ḍeŭ; nu este unul care să nu fie vrednic a ne face să ne minunăm; ele fac istoria religiuneĭ așa de frumósă și de prețiósă, cetirea sântelor cărțĭ așa de mulțumitóre, privelișteа universuluĭ așa de răpitóre, maĭ ales economia rĕscumpĕrăreĭ, care este lucrarea cea maĭ alésă a luĭ D-ḍeŭ, așa de interesantă. Cugetând la acéstă minune, este drept de a striga că *mila luĭ* D-ḍeŭ *este nemărginită.*

VERSURILE 5, 6.

Celuĭ ce aŭ făcut cerurile cu înțelegere; că în véc este mila luĭ. Celuĭ ce a întărit pământul preste ape, că în véc este mila luĭ.

Aicĭ profetul începe a spune cu deaměruntul unele din minunile puterĭĭ divine. *D-ḍeŭ a făcut ceriurile cu înțelegere*, adică *înțelepciune.* Unĭĭ interpreți vechĭ aŭ crĕḍut că acest loc ar atribui înțelepciune cerurilor, saŭ ar vrea să spună că inteligențele cerești ar fi luat o parte de frunte la mișcarea cerurilor; alțiĭ aŭ înțeles despre cuvêntul luĭ D-ḍeŭ acéstă *înțelepciune*; părerea acésta este maĭ cu judecată de cât cea d'întâiŭ. Dar este maĭ natural de a înțelege acéstă *înțelegere* despre înțelepciunea luĭ D-ḍeŭ. Se pune numaĭ puțin chestiunea pentru ce *ḍice că Cerurile sunt formate cu înțelepciune?* Nu pórtă acelaș caracter tóte lucrurile luĭ D-ḍeŭ? Pământul, marea, animalele, n'aŭ fost create cu *înțelepciune?* Se póte rĕspunde că formarea cerurilor este atribuită în deosebĭ, înțelepciuneĭ luĭ D-ḍeŭ, pentru că acéstă întindere vastă conține maĭ multe lucrurĭ superióre cercetărilor și cunoștințelor nóstre ca tóte celelalte părțĭ ale universuluĭ. Cine póte numĕra stelele, mĕsura distanța și mărimea lor, să spue causa cursuluĭ cometelor, să prețuiască drept natura sóreluĭ, a luneĭ și a altor planete, să explice destinația tuturor acestor corpurĭ cerești? De la începutul lumiĭ ómeniĭ studiase cerul, și acest studiŭ este încă fórte puțin înaintat. Strălucește dar în formarea acesteĭ întinderĭ neměsurate o înțelepciune

deosebită, o înțelepciune pe care nu o póte pătrunde nicĭ un spirit creat.

Profetul ḑice că *D-ḑeŭ a întărit pământul pre ape;* textul ebreŭ ḑice *a întins*, ceea ce dă acelaș înțeles; căcĭ un glob ca pământul, nu póte fi întărit preste ape fără a fi *întins* preste aceste ape, căcĭ globul acesta are o mare întindere. Traduc *peste ape,* pentru că este sigur că uscatul este maĭ înalt de cât fluviile și mările. Apele ocupă partea cea maĭ jósă a globuluĭ, ceea ce le împiedecă de a îneca pământul. Aceĭ carĭ traduc *el a întărit pământul pre ape* le vine cu greŭ a explica cum globul nostru este pus pre ape; eĭ aŭ recurs pentru aceea, saŭ la apele care sunt în centrul pământuluĭ, saŭ la fluidul în care se învârtește pământul și pre care 'l cred arătat sub numele de ape. Ceĭ vechĭ credeaŭ că pământul se purta pre ape, ca un vas care plutește pe mare; este o rătăcire; mările și continentele formézĕ numaĭ un glob unic, care este purtat ca alte planete, într'o materie fórte subțire ce umple atmosfera sóreluĭ.

MEDITAȚIUNI

Omul opune minunilor înțelepciuneĭ și puterĭ luĭ D-ḑeŭ, minunĭ de nesimțire și nemulțumire.

Cu toțiĭ ne bucurăm de lucrurile acestuĭ prea înalt ziditor al ceruluĭ care ne luminează, al pământuluĭ care ne dă totul pentru trebuințele nóstre, și nu arătăm mulțumire pentru aceste bine-faceri, ca și cum le-am avea de la o mână străină, și nu ni le-ar fi dat D-ḑeŭ.

Sfințiĭ se priveaŭ în lumea acésta ca într'un palat mare, ale căruĭ frumusețĭ nu le putea descoperi, și se înălțaŭ de la privirea acesteĭ zidirĭ minunate la acel ce a zidit-o și care a întocmit tóte părțile cu atâta înțelepciune. Toțĭ ómenĭ sunt în acelaș palat; eĭ laudă câte-o-dată zidirea și întocmirea, dar nu gândesc cea maĭ mică parte la înțelepciunea covârșitóre care a produs tóte aceste minunĭ. Unĭĭ chiar ocărăsc pre D-ḑeŭ, atribuind întêmplăreĭ aceste lucrurĭ mărețe; alțiĭ se încércă a găsi defecte; alțiĭ pretind că D-ḑeŭ finind lucrarea sa, a încetat de atuncĭ de a se maĭ interesa, și că nu maĭ privighézĕ asupra a tot ce se petrece în univers; în fine, cel maĭ mare numĕr din pământenĭ nesocotesc saŭ desprețuesc acéstă patrie cerésca ce D-ḑeŭ a pregătit pentru lumea viitóre. Eĭ légă tóte dorințele lor de pământ, fără a voi să gândéscă că dorințele lor sunt maĭ pre sus de tot ce le presintă pământul. Ómenĭ cunosc maĭ

bine lumea fisică de cât precum se cunosc pre sine. Cu tóte acestea, Iis. Christos n'a venit să ne învețe acéstă știință; el ar fi putut să explice tot ce Moisi n'a scris de cât pe scurt și să ne facă cunoscut începuturile mareĭ zidiri a creațiuneĭ; dar știa că ómeniĭ n'aŭ trebuință de acéstă învețătură, și că trebuia maĭ mult să se aplice a cunóște inima lor. Tótă evangelia cuprinde învețăturĭ asupra acestuĭ lucru însemnat, și Evangelia este o carte maĭ necunoscută; este în mânile lumiĭ întregĭ și ceea-ce învață ea este ca o literă mórtă saŭ ca o legislațiune frumósă, fără a fi urmată.

O! D-ḑeule, carele aĭ făcut cerurile cu atâta înțelepciune, deschide mintea nóstră la lumina sfinteĭ tale Evangeliĭ! Cuvêntul tĕŭ divin este lumina care luminéză pre tot omul ce vine în lume; fi-vom totdéuna orbĭ la scóla unuĭ dascăl atât de iscusit a atinge și a convinge?

VERSURILE 7, 8, 9.

Celuĭ ce a făcut luminătorĭ marĭ unuia, că în véc este mila luĭ. Sórele spre stăpânirea ḑileĭ, că în véc este mila luĭ. Luna și stelele spre stăpânirea nopțiĭ, că în véc este mila luĭ.

Din tóte lucrările deosebite ale Creatoruluĭ, Profetul nu numește de cât marele corpurĭ luminătóre, sórele, luna și stelele; acest din urmă nume cuprinde și planetele. In acest text al psalmistuluĭ, este ceva maĭ mult ca în istoria luĭ Moise, la întâiul capitol al Facereĭ.

Acest istoric sacru ḑice că D-ḑeŭ creă două corpurĭ de lumină, unul maĭ mare, ca să stăpânéscă ḑiua, și unul maĭ mic, pentru a stăpâni nóptea și stelele. Așa el nu numĕră stelele printre marele corpurĭ de lumină, cu tóte că nu le exclude positiv; dar psalmistul le cuprinde arătat între marele corpurĭ de lumină, pentru că ḑice în general că D-ḑeŭ făcu corpurĭ marĭ de lumină, adică, sórele, luna și stelele și acest mod de vorbire este fórte drept; sórele și stelele sunt fórte marĭ; luna nu este de cât o planetă destul de mică dar pentru că este maĭ aprópe de pământ ca cele-l'alte, ea ni se pare un corp luminos așa de mare.

MEDITAȚIUNI

Este adevĕrat că Profetul alese dintre tóte lucrurile creatoruluĭ, sórele, luna și stelele, pentru că aceste corpurĭ luminóse eraŭ cinstite maĭ ales ca idolĭ de către popóre. El voește să arate că aceste stele sunt, ca tóte cele-l'alte

corpurĭ rĕspândite în universul acesta, lucrurĭ ale mâneĭ luĭ D-ḑeŭ și că numaĭ luĭ se cuvine lauda spiritelor și a inimelor nóstre.

Scriitorĭĭ sacri nu încetézĕ de a înfățișa tóte stelele care strălucesc pre cer și care împodobesc pământul, ca lucrărĭ ale înțelepciuneĭ și puterеĭ luĭ D-ḑeŭ. Eĭ știaŭ că ómeniĭ robiți de sensurile lor aŭ multă greutate a se înălța la lucrările curat spirituale. Domnul universuluĭ acestuia fiind nevĕḑut, scapă din cugetul lor, și sunt gata a primi maĭ bine sisteme absurde despre origina lumeĭ de cât a se închina la spiritul etern care este autorul; pentru aceea se întorc neîncetat la lucrurile creațiuneĭ, insistă asupra frumuseței ceruluĭ și stelelor pentru a da o idee de mărirea luĭ D-ḑeŭ. Tóte lucrurile sale sunt minunate, strigă autorul Eclesiastuluĭ. Acésta nu este de cât o scântee a puterеĭ sale și totuși este vrednică de cea maĭ adîncă cugetare. Cine se póte opri de a cugeta la gloria sa? In cer și în tăria luĭ sunt treĭ brilante a frumuseței sale. Sórele rĕsărind vestește majestatea sa; acest astru este lucrul cel maĭ măreț al celuĭ Prea Inalt.

Popórele care pierduse urmele adevĕrateĭ închinărĭ de D-ḑeŭ, eraŭ lovite de acéstă strălucire, de acéstă rînduială, de acéstă bogăție a ceruluĭ și a pământuluĭ; dar nu se înălțaŭ la privirea autoruluĭ lor, și acéstă neștiință dăinuește încă maĭ în tóte spiritele. D-ḑeŭ face totul, ține totul, rênduește totul, înrîurește în totul și este necunoscut de aceĭ ce se bucură de bine-facerile sale. Astronomul care privește neîncetat cerul: naturalistul care observă tóte producțiunile pământuluĭ; fisicul care cercetézĕ causele imediate ale fenomenelor; marinarul care strĕbate mările, care cercetézĕ tóte părțile lumeĭ; cultivatorul care adună în fie-care timp al anuluĭ fructele unuĭ pământ nesecat; cu un cuvênt: toțĭ ómeniĭ, carĭĭ se bucură de bunurile Provedinței, ar trebui să se privéscă neîncetat ca învestit cu majestatea divină. Practica sfinteĭ sale presenți ar trebui să le fie cât de cunoscută; ar trebui cu toțiĭ să fie deprinși cu luare aminte și cu rugăciunea ca sehastrul cel maĭ depărtat de lume; dar simțurile sunt înșelătóre, ele întind curse spirituluĭ; și acesta, înconjurat de patimile inimeĭ face, la rêndul sĕŭ părerĭ deșarte sensurilor. De aicĭ resultă un fel de idolatrie care pierde pre ómenĭ, precum și cultul divinităților falșe aŭ pierdut

popórele timp de atâtea secole. Nu ridică altare, nu aduce jertfe ființelor trupești, dar își lipește inima sa de ele, servește la tóte pornirile cele fără de rînduială. Creatorul care singur merită laude, singurul este uitat și necinstit.

Când Profetul nostru adaogă la descrierea lucrurilor Creatoruluĭ că *mila sa este eternă*, el dă a înțelege că tot ce este în universul acesta trebue să fie restrîns la bunătatea sa nemărginită și nesecată; că acésta strălucește în tóte minunile ce le-a făcut. Tot ceea ce făcu la început era fórte bun; și cu tóte că pĕcatul a schimbat fórte mult firea omuluĭ și raporturile luĭ cu cele-l'alte fapturĭ, rĕmân încă pretutindenea urme de bunătatea Creatoruluĭ.

VERSURILE 10, 11 12, 13, 14, 15.

Celuĭ ce a bătut Egiptul cu ceĭ întâiŭ născuțĭ aĭ lor, că în véc este mila luĭ. Si a scos pre Israil din mijlocul lor, că în véc este mila luĭ. Cu mână tare și cu braț înalt, că în véc este mila luĭ. Celuĭ ce a împărțit marea roșie întru despărțiturĭ, că în véc este mila luĭ. Și a a trecut pre Israil prin mijlocul eĭ, că în véc este mila luĭ. Și a scuturat pre Faraon și puterea luĭ în marea roșie, că în véc este mila luĭ.

Aceste șése versurĭ amintesc minunile lucrate în Egipt, și povestite cu deamĕnuntul în cartea Eșireĭ. Nu este deosebire în textul ebreŭ; căcĭ în versul 3, nu póte fi, unde se citește: *cu braț înalt;* unele traduceri aŭ: *cu braț întins; întinderea* brațuluĭ póte și trebue chiar să se înțelégă de *înălțarea*, ceea ce face orĭ-cine voește să bată.

Toți interpreții vorbind de versul 14, resping ideea închipuită a rabinilor, că Marea Roșie fu împărțită în douĕ-spre-ḑece părțĭ pentru a lăsa să trécă cele douĕ-spre-ḑece triburĭ. Profetul, ḑicênd că D-ḑeŭ împărți marea în despărțiturĭ, înțelege că ea fu împărțită în douĕ, așa că eraŭ atîrnate ape de o parte și de alta și Ebreiĭ trecură cu picĭórele ne udate.

Psalmistul găsește în tóte versurile acestea, saŭ maĭ bine în tóte faptele acestea, pricina laudelor celor maĭ drepte și a mulțumirilor celor maĭ legitime ce se datoresc milostivireĭ divine, pentru că D-ḑeŭ nu apasă brațul sĕŭ asupra Egiptuluĭ de cât pentru a scóte din robie pre poporul sĕŭ. El întrebuință asprime cu Faraon și Egiptenii, pentru că aceștia se rĕsculară împotriva porunceĭ supreme, care li s'aŭ spus prin gura luĭ Moisi.

MEDITAȚIUNI

Când profeții voiaŭ să reînsuflețéscă credința Israiliteniloř, le amintea totdéuna minunile lucrate în Egipt și în Marea Roșie în favórea părinților lor. Și când Apostolii, bărbații apostolicĭ și sfinții aŭ voit să reînoiască printre creștinĭ căldura dragosteĭ către D-ḍeŭ, le-aŭ vorbit de minunile vieței luĭ Iis. Chr. și maĭ ales de marea minune a învieriĭ sale. Aceste fapte aŭ fost ca o mărturie statornică a adevĕrului grăit Iudeilor după trecerea măreĭ Roșie, și propoveduit tuturor popórelor dupĕ înălțarea luĭ Iis. Chr. Darul minunilor a fost mult timp în Sinagogă și este încă în Biserică, dar cea maĭ mare parte din aceste minunĭ aŭ fost destinate numaĭ a întări saŭ a cinsti religiunea câte odată chiar aŭ fost făcute numaĭ pentru a rĕsplăti credința unora saŭ pentru a străluci virtuțile lor. Dar minunile a căror organ fu Moisi, și acele ce le-aŭ făcut Iis. Chr., maĭ ales aceea a învieriĭ glorióse, a fost basa a tótă religiunea revelată. Adevĕrații Israeliți, precum David și profeții, nu uitară nicĭ-o-dată ceea-ce saŭ petrecut în Egipt în marea Roșie și în deșert. Adevĕrații creștinĭ aŭ avut totdéuna în minte viéța, mórtea și învierea luĭ Iis. Christos. Deosebirea timpurilor nu schimbă adevĕrul, pentru că adevĕrul are caracterul de eternitate și neschimbare, al căreĭ izvor este D-ḍeŭ. Este o mare slăbiciune în ómenĭ, de a supune credința și viéța lor la prefacerea anilor și a secolelor. De abea terminase servirea lor, ceĭ d'intâiŭ apostolĭ, carii aŭ vestit Evangelia Ebreilor, și aceștĭ credincioșĭ noĭ, pe loc începură a șovăi în credința lor. De aceea Sf. Pavel fu obligat a'ĭ întări, ḍicêndu-le că Is. Christos era pentru tóte timpurile. El era erĭ, este astă-ḍĭ și va fi în toți veciĭ. Acéstă prevestire era de ajuns nu numaĭ pentru a păstra credința în tóte spiritele, dar și pentru a deștepta iarăși în tóte inimile căldura primelor timpurĭ a Chreștinismuluĭ. N'avem trebuință de minunĭ. Iis. Christos care este minunea necurmată a religiuneĭ, subsistă și va subsista în tóte timpurile și în veciĭ. El ne-aŭ ḍis să'l ascultăm, să'l urmăm, să nădăjduim în el. Este destul acésta pentru a ne asigura contra tuturor visurilor spiritului omenesc și contra tuturor tulburărilor acestuĭ univers.

VERSURILE 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22.

Celuĭ ce a trecut poporul sĕŭ în pustie, că în véc este mila luĭ. Celuĭ ce a bătut împăraţi marĭ, că în véc este mila luĭ. Şi a omorît împăraţi tarĭ, că în véc este mila luĭ. Pre Sion Impăratul Amoreilor şi pre Og, împăratul Vasanuluĭ, că în véc este mila luĭ. Si le-aŭ dat pămêntul lor moştenire, că în véc este mila luĭ. Moştenire luĭ Israel slugiĭ sale, că în véc este mila luĭ.

Aceste versurĭ amintesc întêmplările după isbăvirea luĭ Israil. D-ḑeŭ conduse acest popor în deşert, şi se îngriji de viéţa sa. El făcu ca să pórte victoriĭ strălucite asupra regilor din Canaan, dădu ţara acésta poporuluĭ sĕŭ. Aceste fapte sunt povestite pe larg în cărţile luĭ Moise şi în cartea luĭ Iosua. Cele şése versurĭ din urmă sunt repetate maĭ cuvênt după cuvênt în psalmul precedent; repetirea: Martirisiţi-vĕ luĭ, căcĭ mila sa e eternă, împarte în 6 versurĭ, ceea ce nu este de cât treĭ în psalmul 134.

La versul al 3-lea textul ebreŭ ḑice aicĭ: El a omorît *împăraţi marĭ* saŭ *regĭ mândri* şi traducerile ḑic: *regĭ tarĭ*, este acelaşĭ înţeles. Regiĭ tarĭ saŭ puternicĭ, sunt maĭ totdéuna îngâmfaţĭ, saŭ mândri.

MEDITAŢIUNI

Popórele luĭ Chanaan nu eraŭ de cât slabe închipuirĭ a inimicilor mântuireĭ; eĭ eraŭ puternicĭ, mândri, dedaţĭ la tóte neorênduelile ce le povesteşte cartea sacră a înţelepciuneĭ. Era un neam blestemat de la începutul sĕŭ, un popor îndărătnic şi împetrit în fără-de-legĭ. D-ḑeŭ aşteptă mult timp pre aceştĭ nelegiuiţĭ, el îĭ făcu să simţă maĭ întâiŭ mânia sa; el voia să'ĭ aducă la cunoştinţă dréptă şi cultul adevĕrat; dar eĭ rĕmaseră tot îndărătnicĭ, şi rĕsbunările divine s'arătară în fine contra lor. Aceştia eraŭ ómenĭ, şi în acéstă stare, ḑice Spiritul sfânt, D-ḑeŭ îĭ cruţă. Nu este aşa şi cu inimiciĭ mântuireĭ; eĭ aŭ tótă rĕutatea Chananeilor; dar nu sunt *ómenĭ*; D-ḑeŭ nu 'ĭ-aŭ făcut, şi eĭ n'aŭ nicĭ un drept la milele sale; aceştĭ inimicĭ sunt patimile nóstre, şi lumea care le întreţine, şi puterile întunereculuĭ care le lingúşeşte, care le momeşte, care le înteţeşte. Acest *neam blestemat*, nu póte fi stârpit de cât prin braţul celuĭ prea înalt. Pe cât timp ea va sta, nu vom intra în pămêntul făgăduit, care este împărăţia luĭ D-ḑeŭ. Ţara în care domnesc patimile nóstre este propria nóstră inimă; trebue ca

darul divin să alunge pre acești stăpânĭ asupritorĭ, și că puterea lor să fie dată ca moștenire daruluĭ luĭ D-deŭ. Dacă facem ca Israilteniĭ carĭ lăsaŭ să trăéscă o parte din Chananeĭ; dacă pretindem că împăcăm slujirea Domnuluĭ cu pornirile nóstre fără rênduială, vom încerca sórta acestuĭ nepriceput Israil; ne vom lăsa a fi înșelațĭ, a ne subjuga, apăsa, și vom înceta de a fi poporul luĭ D-deŭ; legătura care era între D-deŭ și noĭ se va rumpe. S'aŭ scris cu drept cuvênt că dragostea luĭ D-deŭ ar fi un cuceritor care surpă totul, pentru că voește să domnéscă singură și fără protivnic; dar acéstă domnie face fericirea omuluĭ; sfinții aŭ încercat acésta și încércă încă pe când ceĭ carĭ nu voesc să cugete asupra fireĭ inimiĭ lor, nu vor avea parte de așa plăcută stăpânire.

VERSUR LE 23, 24.

Că întru smerenia nóstră ne-a pomenit pre noĭ Domnul, că în véc este mila luĭ. Și ne-aŭ izbăvit pre noĭ de vrăjmașiĭ noștri. Că în véc este mila luĭ.

Aceste versurĭ se pot înțelege saŭ despre izbăvirea ebreilor captivĭ în Egipt saŭ despre izbăvirea acesteĭ naţiunĭ de feluriţi tiranĭ sub judecătorĭ. Se pot înțelege și despre întórcerea din captivitatea Babilonuluĭ, și într'un înțeles maĭ înalt despre starea tuturor ómenilor rĕscumpăraţi prin Iis. Chr. saŭ despre a préfericiților izboviţi de necazurile vieţeĭ acestea. Repetirea: *Mărturisiți-vĕ Domnuluĭ că în véc este mila luĭ* se potrivește la tóte aceste stărĭ ale Istrailtenilor saŭ drepţilor.

MEDITAȚIUNI

Cântarea nouĕ pe care o cântă sfinții în cer, este acésta: Vrednic eștĭ, Dómne, a deschide cartea vieţeĭ, pentru că aĭ fost dat morțiĭ, și ne-aĭ rĕscumpĕrat cu sîngele tĕŭ, ca să domnim lângă D-deŭ și ca să ne îmbrace cu preoția. Acéstă cântare rĕspunde fórte bine la îndemnarea de a lăuda, a bine-cuvênta pre D-deŭ, a'ĭ mulțumi; îndemnare ce se coprinde în psalmul nostru. Sfinții carĭ domnesc în cer, simțesc maĭ bine de cât noĭ care este prețul rĕscumpĕrăreĭ săvêrșită de Iis. Chr. și care e bogăția milelor Domnuluĭ asupra genuluĭ omenesc. Eĭ nu maĭ încércă umilirile și necazurile de care este plină acéstă viéță muritóre; dar știŭ

să le prețuiască pentru că pe calea lor aŭ ajuns eĭ la fericirea nestricăciósă de care se bucură.

Este frumos a privi pre sfinții în glorie dar este mult maĭ de folos a'ĭ privi în cursul vieței lor. In glorie sunt cuceritorĭ încununați după biruință; și în cursul vieței lor, sunt luptătorĭ carii se luptă cu un curaj neînvins. Cei maĭ slabĭ ómenĭ se minunéză de gloria învingĕtoruluĭ și o răvnesc; dar ar voi să o câștige fără luptă, ceea ce este cu neputință, tot ast-fel nu vom ajunge la cununa care o aŭ sfinții, dacă nu avem nicĭ un zel pentru a face ca eĭ. Dar cum să'ĭ urmăm, vom ḑice noĭ; saŭ în noĭ înșine, saŭ acelor cariĭ ne daŭ acéstă învĕțătură? Eĭ eraŭ sfinți, și ce suntem noĭ față cu dênșiĭ? Iată una din cele maĭ marĭ pedicĭ ce putem pune sfințenieĭ, iată ceea ce face nefolositóre pentru noĭ viéța și pomenirea tuturor sfinților. Noĭ îĭ privim în locuința prea fericită și credem că fură ómenĭ de altă fire de cât noĭ. Sunt sfinți, este adevĕrat; însă mulți încercară în calea sfințenieĭ maĭ marĭ greutăți ca noĭ; mulți avură a combate patimĭ maĭ înfuriate ca ale nóstre, mulți aŭ dus o viéță pre pământ, care nu avu nicĭ o strălucire în afară. *Elie*, ḑice Sf. Apostol Iacob, *era om ca și noĭ.* Lucru minunat. Acest apostol alese unul din ceĭ maĭ celebri dintre sfinții vechiuluĭ testament, și ḑice totușĭ că fu asemenea nouĕ. Ce trebue să credem de atâția sfinți ascunșĭ în lume, trăind în singurătate, saŭ mărginiți la îndeletnicire de rînd? Eĭ nu fură nicĭ profeți, nicĭ apostolĭ, nicĭ martirĭ, nicĭ însărcinați cu grija sufletelor, nicĭ distinșĭ prin darul minunilor; și cu tóte acestea s'aŭ sfințit și strălucesc chiar în întâiul rând în Ierusalimul ceresc. Pentru ce? pentru că eĭ știură obligațiunile christianismuluĭ, pentru că iubiră pre Iis. Chr., pentru că se lepădase de lume și de eĭ înșușĭ, pentru că puseră nădejdea lor în D-ḑeŭ, pentru că se ocupară des cu religiunea, pentru că fură umiliți, răbdătorĭ, plinĭ de dragoste către frații lor și privighiară cu îngrijire asupra interioruluĭ lor. Trebue să ne suim în cer saŭ să trecem peste mărĭ ca să viețuim ast-fel?

VERSUL 25.

Cel ce dă hrană la tot trupul, că în véc este mila luĭ.

Psalmistul nu mărgineşte gândirea ce are de mila şi bunătatea luĭ D-ḑeŭ la Israeliţĭ; el vede că tóte făpturile aŭ parte de bine-facerile Părinteluĭ Ceresc, ceea ce arată în versul acesta: *El dă hrană la tot trupul.* In textul evreŭ se citeşte *el dă pâine* etc. Dar cuvêntul לֶחֶם este adesea luat în scriptură pentru orĭ-ce hrană ce se apucă cu dinţiĭ.

MEDITAŢIUNI

D-ḑeŭ hrăneşte chiar făpturile necuvêntătóre. Ele nu pot să'ĭ mărturiséscă mulţumire, dar omul trebue să îndeplinéscă lipsa lor, şi este o mare nemulţumire către D-ḑeŭ de a nu vedea pretutindenea mâna sa bine-făcătóre, împărţind hrană la tóte vieţuitórele. De şépte miĭ de anĭ, pământul este roditor şi va fi până la sfêrşitul vécurilor; numaĭ divinul sĕŭ ziditor a putut şi póte să'l ţie necontenit în acéstă stare de lucrare nesfêrşită. Experienţa ce facem în tóte ḑilele şi îmbelşugarea bunurilor ce noĭ tragem, ar trebui să fie în de ajuns nu numaĭ pentru a ne face să recunóştem puterea şi bunătatea luĭ D-ḑeŭ, dar şi pentru a ne atrage nesmintit la servirea sa. Dar sunt deja multe secole, de când Sf. Spirit a rostit o profeţie care se adevereşte în tóte ḑilele: toţĭ ómenĭ sunt deşerţĭ, eĭ nu cunosc ştiinţa luĭ D-ḑeŭ, bunurile de care se bucură, eĭ n'aŭ putut să'ĭ facă a cunóşte pre acel ce este izvorul, şi vederea minunilor ce umplu universul acesta n'a putut să'ĭ înalţe la acel care este ziditorul. Eĭ aŭ căḑut în tóte nebuniile idolatrice, în tóte învĕţăturile falşe ale filosofieĭ şi s'aŭ rătăcit căutând adevĕrul pretutindenea unde nu era. Sf. Iustin a rătăcit mult timp ca şi alţiĭ în acest labirint de rătăcire şi nu eşi din el de cât studiind D-ḑeeştile Scripturĭ şi îmbrăţişând învĕţătura luĭ Iis. Chr., care este singura filosofie cu adevĕrurĭ sigure şi cu urmărĭ salutarĭ.

VERSUL 26.

Mărturisiţi-vĕ Dumneḑeuluĭ ceresc, că în véc este mila luĭ.

Numaĭ Vulgata are aicĭ două versurĭ. Nicĭ în textul ebreŭ nicĭ în ceĭ LXX nu se află două; dar versul din urmă se află în traducerea

arabă și în tóte psaltirile vechĭ latine. Când ar fi o adăogare făcută de interpreţĭ, n'am putea ḑice ca să opună textuluĭ, căcĭ acest vers este repetirea versuluĭ al treilea care se găsește în ebreŭ și în tóte traducerile. Cât despre cel dintâiŭ din aceste versurĭ, unĭĭ cred că are acelaș sens ca și al doilea al psalmuluĭ întreg.

Mărturisiţi-vĕ D-ḑeuluĭ D-ḑeilor; ceea ce nu se pare tocmaĭ adevĕrat. Este sigur că D-ḑeŭ care întrece pre toţĭ ḑeiĭ, orĭ în ce înţeles s'ar lua acest cuvênt este și *D-ḑeul ceruluĭ*; dar acéstă espresiune saŭ acéstă denumire de D-ḑeul ceruluĭ, ne învaţă un adevĕr deosebit, adică, că acest D-ḑeŭ mare, maĭ presus de toţĭ ceĭ-l'alţĭ zeĭ, domnește ca stăpân în cer, că acolo în adevĕr arată gloria sa, și că acesta este locul ce ni'l destină, pentru a forma cu el o legătură eternă.

MEDITAŢIUNI

D-ḑeul nostru este D-ḑeul Ceruluĭ. Iis. Chr. ne învaţă a'l numi părintele nostru. Iis. Chr. care este fratele nostru, șéde de-adrépta acestuĭ *D-ḑeŭ al ceruluĭ*, și a mers să ne gătéscă acolo loc; nu este acolo tótă religia nóstră, tótă speranţa nóstră și tótă regula purtărel nóstre? Să mulţumim acestuĭ D-ḑeŭ prea înalt, acestuĭ împărat al ceruluĭ pentru că mila sa este fără marginĭ. Dar să ne folosim, pe cât timp suntem pre pămênt, urmările acesteĭ milostivirĭ și făgăduinţele care ne-aŭ fost făcute. Intr'un înţeles prea adevĕrat, timpul ne este maĭ scump și maĭ de preţ de cât eternitatea, pentru că mila se face în timp și dreptatea este păstrată pentru eternitate.

PSALMUL CXXXVI

Psalmul luĭ David prin Eremia; este titlul ce se citește în ceĭ LXX cod. Vaticanuluĭ și în Vulgata. Textul ebreŭ nu are nicĭ un titlu; iar în manuscriptele care le urmézĕ ediţiunile de Alda și Compluta se citește *psalmul luĭ David pentru Eremia*. Câţĭ-va interpreţĭ vechĭ s'aŭ oprit asupra acestuĭ titlu; maĭ întâiŭ pentru că psalmul nu póte fi tot-odată a luĭ David și al luĭ Eremia, pentru că timpurile sunt fórte diferite; apoĭ, pentru că acest psalm care privește evident starea Iudeilor în timpul captivităţiĭ

Babilonice nu póte avea de autor pre Eremia, pentru că acest profet n'a fost nicĭ-o-dată la Babilon. Aceste socotinți s'ar adeveri, dacă David n'ar fi fost un profet. In acéstă calitate el a putut să prevadă captivitatea și gândirile ce ea ar face să nască în inima Iudeilor; el a putut să vadă cu spiritul, că Eremia va trata acelaș subiect, că va profeți relele poporuluĭ sĕŭ, și că va vesti izbăvirea sa în curs de șépte-ḑecĭ de anĭ. Sunt multe exemple de asemenea profețiĭ. Nu citez de cât unul. Psalmul șépte-ḑecĭ și opt privește evident nenorocirile Ierusalimuluĭ, orĭ sub Nabuchudonosor, orĭ sub Antioch, dar el are de titlu *psalmul luĭ Asaph*, orĭ că Asaph l'a compus, orĭ numaĭ că l'a cântat. Dar acest Asaf era contimporan cu David și Ierusalimul cu multe secole după David fu dat la pustiirile luĭ Nabuchodonsor și Antioch. Nu se dovedește dar că psalmul nostru o sută treĭ-ḑecĭ și șése să nu aibă de autor pre David; dar iarășĭ nu este sigur ca să fie al acestuĭ profet, căcĭ titlul, care nu este în textul ebreŭ, póte să fi fost adăogat de ceĭ LXX saŭ de alțiĭ în timpiĭ următorĭ, chiar acestor interpreți. Acest psalm este cuvêntul luĭ D-ḑeŭ; el vorbește de sigur de starea Iudeilor la Babilon, coprinde plângerile lor și se póte fórte bine, că sub acéstă figură el represintă ispitele ce amenință pe toțĭ drepțiĭ în viéța acésta. Fer. Augustin 'l explică cu totul în sensul moral, și acesta e singurul chip de a ne folosi de el, căcĭ starea Iudeilor în Babilona nu ne intereséză acum.

VERSUL I.

La rîul Babilonuluĭ, acolo am șeḑut și am plâns, când ne-am adus noĭ aminte de Sion.

Iudeiĭ din captivitate vorbesc; eĭ eraŭ împrăștiațĭ în maĭ multe părțĭ ale Babilonieĭ, și pentru a plânge maĭ în liniște asupra nenorocireĭ lor, se strângeaŭ pe lângă rîurile ce udaŭ acea țară: maĭ ales Tigrul și Eufratul. Eĭ plângeaŭ sfânta cetate a Ierusalimuluĭ, de care eraŭ depărtațĭ.

Este multă duioșie în versul acesta; se vĕḑ ómenĭ cu totul

simțitorĭ la perderea patrieĭ lor; eĭ se duceaŭ în deosebĭ pe malurile fluviilor, pentru a se ocupa cu amintirea Ierusalimuluĭ, póte și pentru a se ruga Domnuluĭ, să scurteze timpul exiluluĭ lor. În timpurĭ de persecuțiunĭ, credincioșiĭ aveaŭ obiceiŭ de a se aduna pe lângă rîurĭ pentru a se ruga, și este un exemplu în cartea Faptelor. Se vede că Sf. Pavel și Barnaba, fiind în cetatea Philipi, una din cele maĭ principale ale Macedonieĭ, eșĭ în ḑiua Sâmbeteĭ să se ducă lângă rîŭ, unde avea, ḑice istoria sacră, un loc de rugăciune.

MEDITAȚIUNI

Nu putem imputa ómenilor în drept de a fi simțitorĭ pentru perderea patrieĭ lor, pentru depărtarea de casniciĭ lor și de prietenĭ lor. Exilul în țară străină atrage o mulțime de turburărĭ, din care cea maĭ mare este disprețul pentru exilațĭ. Se presupune că purtarea lor cea rea a dat loc la acea stare nenorocită, stare în care se găsesc: nu are încredere nimenĭ în eĭ; caută a trage folos din neștiința lor despre obiceiurile și de limba locurilor în care caută un loc de adăpost. În fine, este una din cele maĭ marĭ încercărĭ la care ómenĭ bine crescuțĭ pot fi expușĭ.

Dar un creștin, care știe saŭ care trebue să știe religia sa, este neĭertat a nu plânge în așteptarea patrieĭ sale adevĕrate, care este cerul. El este neîncetat lângă rîurile Babilonuluĭ, adică înconjurat de pericole, martur scandalelor, plin de părerĭ deșarte, amenințat de căderĭ, el este contrariat de deprinderile lumeĭ, obligat de a lupta contra puteriĭ exemplului, obosit de vorbe deșarte, sbuciumat de propriele sale dorințĭ. Rîurile Babilonuluĭ nu fură așa de rele precum sunt credințele secoluluĭ, pornirile inimeĭ, măgulirile iubireĭ de sine. Nu este exil așa de nesuferit ca starea unuĭ suflet lăsat pe séma sa, căutând liniștea în risipă, fericirea în tulburare, și mulțumirea inimeĭ în sgomotul grijelor saŭ ale plăcerilor. Dacă creștinul pierde din vedere acest Sion sfânt, care era închipuit de cel al Ebreilor, acest Ierusalim etern care nu este expus la pustiirile cuceritorilor, acéstă cetate a luĭ D-ḑeŭ care are de fundament pre Iis. Chr.; va fi un om nenorocit în tótă viéța sa, maĭ nenorocit încă în momentul morțeĭ sale, și culmea nenorocireĭ sale va fi în eternitate.

Nu era vrednic de un profet a descrie într'o cântare

plină de duioșie, numaĭ dorinți mărginite la restabilirea Ierusalimuluĭ și a cetățenilor sĕĭ. Ceĭ maĭ luminați Iudeĭ scriaŭ că întórcerea lor, deși de dorit din causa relațiunilor ce trebuia să aibă cu cultul luĭ D-ḑeŭ, va fi cu tóte acestea prea neputincios de a satisface tóte dorințele lor. Câți-va anĭ de locuință în Ierusalim nu putea să 'ĭ împedice de a ḑice, ca Iacob, că ḑilele călĕtorieĭ lor pe acest pământ eraŭ scurte și rele. Dar profetul a vĕḑut în Spirit Sionul ceresc, și maĭ deplin convine acest psalm așa de sublim și așa de mișcător! O Sióne sfinte, striga Augustin citându-l, patrie unde totul este stabil, unde nimic nu este mânat de valurile rîurilor Babilonuluĭ. Vaĭ de aceĭ ce se aruncă în aceste valurĭ! Ferice de aceĭ ce staŭ pe malurile acestor rîurĭ, și cariĭ plâng amintindu-și de sfântul Sion.

VERSUL 2.

In sălcii, în mijlocul luĭ am spânzurat organele nóstre.

Iudeiĭ luase cu eĭ organele de musică cu care se serveaŭ la sfintele lor sĕrbătorĭ, dar departe de Ierusalim, eĭ nu le întrebuințaŭ și profetul 'ĭ represintă în stil poetic, părăsind harfele lor, quitarele, lirele lor, și atărnându-le de sălciile ce se aflaŭ pe mărginile rîurilor Babilonuluĭ. El ḑice că eraŭ în mijlocul acestuĭ oraș. Și Babilonia era în adevĕr așa de întinsă, că sălciile puteaŭ să créscă ca în mijlocul cămpiilor; dar fiind-că psalmistul vorbește de maĭ multe rîurĭ, se póte presupune că el înțelege Babilonia și împrejurimele sale, saŭ chiar tótă Babilonia, în cuprinsul căreia captiviĭ eraŭ împrăștiațĭ. Cuvêntul ebreŭ însémnă propriŭ chitare, dar se ia și pentru orĭ-ce instrument de musică.

MEDITAȚIUNI

Când profețiĭ voesc să descrie o durere adîncă obștéscă, eĭ ḑic că nu se maĭ aude sunetul organelor musicești. Vuetul tobelor a încetat, ḑice Isaia, și acordurile melodióse ale chitareĭ nu se maĭ aud. Voiŭ opri cântările vóstre, ḑice Domnul prin gura luĭ Ezechil, și nu se va maĭ auḑi sunetul harfelor. In Apocalips când se judecă nelegiuitul Babilon, îngerul îĭ ḑice: Nu se va maĭ auḑi între zidurile tale glasul musicanților și armonia organelor. Psalmistul vestește decĭ tristeța fără marginĭ de care eraŭ pătrunșĭ Ebreiĭ captivĭ

când îĭ face să spue că eĭ aŭ atîrnat organele lor de musică în arboriĭ cariĭ se aflaŭ pe malurile rîurilor Babilonuluĭ.

Acéstă figură înfățișază starea credincioșilor îndeletniciți fórte mult cu întórcerea lor în Ierusalimul ceresc. Eĭ nu iaŭ parte la plăcerile lumeĭ acesteia; eĭ nu caută adunările unde plăcerile fac a se auḍi cântecele lor. Eĭ păstréză, ḍice Augustin, organele lor de musică; dar acestea sunt divinele Scripturĭ, cântările Bisericeĭ, psalmiĭ profetuluĭ. Eĭ nu amestecă acéstă armonie cu cântările Babilonieĭ. Eĭ urméză învățătura apostoluluĭ, care ḍicea către Colasenĭ: Cuvêntul luĭ D-ḍeŭ să fie în voĭ cu tótă plinirea sa, cu o deplină înțelepciune. Invețați-vĕ și însufleți-vĕ uniĭ pre alțiĭ în psalmĭ, în laude și cântărĭ spirituale, cântând în onórea luĭ D-ḍeŭ din fundul inimilor vóstre, cu duh de mulțumire. Iată veselia adevĕraților creștinĭ dacă pot ḍice așa. Eĭ nu sunt strĕinĭ de zdrobirea inimeĭ, de plângerile ce face să isbucnéscă într'un suflet pătruns de dragoste gândirea la exilul sĕŭ și dorința de a se uni în vecĭ cu D-ḍeŭ în locuința ceréscă. Dar când acești servitorĭ credincioșĭ, aĭ luĭ D-ḍeŭ se găsesc fără voia lor în adunările omenilor lumeștĭ, eĭ fac ca Iudeiĭ în Babilon, atîrnă organele lor de musică: adecă, că pentru ce nu expune cuvêntul sfânt derîderilor lumeștĭ, eĭ rĕmân în tăcere, și es cât se póte maĭ curênd din aceste adunărĭ așa de necuviincióse și periculóse.

VERSUL 3.

Că acolo ne-aŭ întrebat pre noĭ, ceĭ ce ne-aŭ robit pre noĭ cuvinte de cântărĭ. Si ceĭ ce ne-aŭ dus pre noĭ cântare, cântați nouĕ din cântările Sionuluĭ.

In acest din urmă vers se explică fórte felurit cuvêntul ebreŭ: והוללינו. Uniĭ 'l traduc, et tumulatores nostri; alțiĭ *et raportores nostri*; câțĭ-va *et irrisores nostri*; ceĭ LXX aŭ tradus, οἱ ἀπαγάγοντες ἡμᾶς, abductores nostri. Aceste diferințĭ vin din rĕdăcina ebraică care póte să însemneze, tumulare, rapere, irridere și effere.

Apoĭ în textul ebreŭ este: *Laetitiam canite nobis de cantico Sion*; și ceĭ LXX aŭ tradus prin *hymnum* care are acelaș înțeles aici ca și laetitiam. Uniĭ unesc acest *hymn* cu ceea ce precede: *Aceĭ ce ne-aŭ cerut un hymn de veselie*; dar este maĭ bine a raporta la ceea ce urméză: Cântați-ne un hymn din cântările Sionuluĭ.

Înțelesul este fórte lămurit: Babilonenii cereaŭ cântărĭ de ve-

selie Iudeilor, cariĭ eraŭ prea atinși de relele lor pentru a se supune învingĕtorilor. Versurile următóre conțin rĕspunsul și neînvoirea lor.

MEDITAȚIUNI

Aceștĭ Babilonenĭ cariĭ cereaŭ ca Iudeiĭ să le repețéscă cântările Sionuluĭ, eraŭ necredincioșĭ carĭ căutaŭ să întórcă în ridicol practicele sfântuluĭ lor cult.

Dacă ar fi cinstit religiunea Ebreilor n'ar fi dărâmat templul din Ierusalim, și Baltasar n'ar fi pângărit într'un ospĕț vasele afierosite la serviciul templuluĭ. Acest popor idolatru avea următorĭ și pe timpul fer. Augustin; eĭ cereaŭ de la dênsul doveḑĭ despre creștinism, pentru a-șĭ bate joc. Explică-ne, ḑiceaŭ eĭ, ce bine a adus lumiĭ Christos; arată-ne cum, de când a apărut pre pământ, timpurile aŭ devenit maĭ bune, ómenĭ maĭ fericiți, popórele maĭ înfloritóre? Și când li se rĕspunde că n'a venit pentru a da ómenilor fericirĭ temporale, nu pentru aceea a fost trimis eĭ pre pământ, ci pentru a insufla disprețul de avere, pentru a face pre ómenĭ maĭ umiliți, maĭ răbdătorĭ, maĭ înfrânați, maĭ curați; pentru a deslipi inimile de dragostea lucrurilor lumeștĭ, și pentru a le înălța la dorința bunurilor alteĭ vieți, aceștĭ inimicĭ aĭ religiuneĭ luĭ Iis. Chr. înturnaŭ tóte rĕspunsurile acestea în derîdere, pentru că eraŭ, adaugă fer. Augustin, ómeniĭ Babilonieĭ, cu toțiĭ dedați la patimĭ și incapabilĭ de a gusta adevĕrurile eterne. Pentru aceea, sfĕrșea sf. Părinte, este maĭ potrivit a nu intra în dispute cu eĭ și a'ĭ îndemna numaĭ să cugete asupra înclinărilor rele, fără care tótă desvoltarea învĕțătureĭ luĭ Is. Chr. va fi nu numaĭ fără efect, dar materie de nouĭ blesteme.

Se dovedește astă-ḑĭ acelaș lucru din partea necredincioșilor. Eĭ vorbesc și scriŭ neîncetat de religiune, nu pentru a o cunóște, dar pentru a o despreți și pentru a face ridiculĭ pre aceĭ carĭ o apără. Dacă ar căuta adevĕrul buneĭ credințe, eĭ ar începe a schimba viĕța lor, dacă este neregulată, s'ar lepăda de mândrie, care de sigur îĭ sapă. Eĭ nu pot să nu înțeléagă că desfrânările și mândria sunt douĕ viciĭ fórte urîcióse, orĭ care ar fi ideea ce o aŭ eĭ de religiune. Dar pe cât timp sunt în mâna a doĭ tiranĭ aĭ inimiĭ saŭ numaĭ a unuia din doĭ, doveḑile cele maĭ tarĭ de re-

ligia luĭ Is. Chr. saŭ chiar de religia naturală, nu vor face nicĭ o impresie asupra lor, și va fi o muncă perdută a maĭ vorbi cu dênșiĭ. Ceea ce s'aŭ scris de mult că inima crede, și inima îĭ împedică a crede, este un adevĕr principal ce se dovedește neîncetat înaintea ochilor noștri.

VERSUL 4.

Cum vom cânta cântarea Domnuluĭ în pământ strĕin.

Acest vers conține rĕspunsul Iudeilor. Eĭ nu ḑic că Babilonenii sunt nedemnĭ de a auḑi cântările Domnuluĭ; un ast-fel de rĕspuns ar fi jignit pre acești învingĕtorĭ trufași și aprigĭ. Captivii se scuză cu modestie pentru durerea care 'ĭ împedică de a repeta într'un pământ strĕin, cântărĭ care eraŭ afierosite cultuluĭ D-ḑeuluĭ luĭ Israel.

MEDITAȚIUNI

In acest rĕspuns al Iudeilor, este un exemplu de urmările cele bune, ce necazul are asupra inimeĭ omenești. Inainte de captivitatea lor, acești ebreĭ nu se mulțumeaŭ de a nesocoti cultul Domnuluĭ, eĭ aduceaŭ tămâia lor; ceea ce Ezechil istorisește de pângăriciunile lor ar fi de necredut, ḑacă n'ar fi un profet care să vorbéscă; și din timpul luĭ Moisi eĭ serbară prin cântece nelegiuite înălțarea viteluluĭ de aur. Captivitatea îĭ făcu maĭ cu luare aminte la adevĕratele învĕțăturĭ ale religiuneĭ. Eĭ înțeleseră că necazurile lor eraŭ pedepse pentru călcările de lege vechĭ și nouĭ, și eĭ se ținură într'o ast-fel de reservă față de idolatriĭ deveniți stăpânii lor, că nu primiră a cânta în fața lor însuși cântările Domnuluĭ, de a repeta mărturiile de închinare ce le-aŭ dat adevĕratuluĭ D-ḑeŭ în templul sĕŭ.

Ómeniĭ nu vor cunóște nicĭ-o-ḑată inima lor pe cât timp nu cunoscu prețul suferințelor. Cea d'întâiŭ învĕțătură necesară omuluĭ este aceea, care'ĭ descopere mândria sa; dar, acéstă învĕțătură, cine póte s'o învețe cu maĭ multă tărie și folos ca încercarea umilințelor, ca simțirea a tot ce atinge, a tot ce lovește în iubirea de sine? Se teme de exil, subjugare, sărăcie, dispreț maĭ ales și respingere, dovadă evidentă că voește a se bucura de tot ceea ce lingușește natura conruptă. In cruce este o știință ascunsă, maĭ presus de care nu vĕd nimic de cât posesiunea împărăției

luĭ D-ḑeŭ. Acéstă ştiinţă a venit Iis. Chr. ca să înveţe pre ómenĭ, pentru aĭ conduce la împărăţia Părinteluĭ sĕŭ. *Necazurile sunt maĭ preţióse de cât aurul* dar fiind-că aurul nu se găseşte de cât în sinul pământuluĭ şi că trebue osteneli marĭ şi poveţe puternice pentru a'l scóte, pentru a'l curăţi şi pentru a'l pune în lucru, tot ast-fel nu póte şti dulcéţa cruceĭ de cât lucrând mult pentru sine şi acéstă muncă este un dar al haruluĭ luĭ Iis. Chr.

VERSURILE 5, 6.

De te voĭ uita, Ierusalime, uitată să fie drépta mea. Să se lipéscă limba mea de grumazul meŭ, de nu'mĭ voĭ aduce aminte de tine ; de nu voiŭ pune înainte Ierusalimul, ca întru începutul veseliceĭ mele.

Profetul represintă cugetele Iudeilor în privirea Ierusalimuluĭ ; eĭ pun înainte cu tărie credinţa lor, în amintirea eĭ, a o prefera tuturor lucrurilor celor maĭ plăcute şi cele maĭ de preţ. Ebreul ḑice: *De nu voiŭ pune Ierusalimul în capul bucurieĭ mele.* Este maĭ multă putere în textul acesta, dar înţelesul este păstrat în traduceriĭ.

MEDITAŢIUNI

Iudeiĭ captivĭ la Babilona fac jurăminte contra lor înşiĭ, de vor uita cetatea Ierusalimuluĭ. Acest sentiment era laudabil şi chiar potrivit religiuneĭ, pentru că Ierusalimul era centrul cultuluĭ adevĕrat ; dar dacă aceştĭ Ebreĭ ar mărgini aicĭ tóte dorinţele lor, eĭ n'ar fi fiiĭ luĭ Abraam de cât dupĕ timp, şi n'ar fi anulaţĭ de adevĕratul spirit al legiĭ lor. Ierusalimul pământesc nu era de cât figura patrieĭ cereştĭ, promise creştinilor adevĕraţĭ, şi Iudeiĭ eraŭ destinaţĭ, ca şi noĭ, a se bucura de acéstă fericire, cu tóte că momentul veselieĭ a trebuit să fie întârḑiat până la învierea luĭ Iis. Christos. Dar orĭ-care ar fi fost dispoziţiunile acestor captivĭ, ce trebue noĭ să credem de creştinĭĭ carĭĭ n'aŭ zel pentru amintirea Ierusalimuluĭ ceresc ca şi cum n'ar exista? Sfinţiĭ aŭ avut neîncetat în spiritul lor şi în inima lor aceste versurĭ frumóse ale Profetuluĭ. Ah ! Ierusalime Sfinte ! casa păciĭ, locuinţa prea fericiţilor, de te voiŭ uita vreodată, să'mĭ sece puterea şi să nu maĭ pot vorbi pre pământ. Da, ve-

selia mea va fi a gândi la tine, a te dori, a lucra ca să intru într'o ḑi în sanctuarul tĕŭ. Tóte bunurile cele-l'alte le jertfesc folosuluĭ de a te poseda. Iată ideile ce le-aŭ avut Sfinţiĭ din tóte secolele, ele aŭ făcut fericirea lor pre pământ, mângâerea lor în necazurile vieţiĭ, siguranţa lor în momentul morţiĭ.

VERSURILE 7, 8.

Aduţi aminte Dómne, de fiiĭ luĭ Edom, în ḑiua Ierusalimuluĭ, cariĭ ḑiceaŭ: Stricaţi'l, stricaţi'l până la temeliile luĭ.

Se vede în profetul Abdia că când Babilonenii invadară Iudea, Idumeniĭ le dădură ajutor şiĭ aţiţară a surpa Ierusalimul. Aicĭ Psalmistul vorbind în numele Iudeilor din captivitate, rógă pre Domnul de a'şĭ aminti de aceste violenţe şi a face ca Idumeiĭ să se căéscă de ura lor contra Israilitenilor, fraţiĭ lor, pentru că cu toţiĭ se pogoraŭ din Abraam. Sf. Chrisostom face întrebarea dacă aceste versurĭ arată gândirile proprii ale Profetuluĭ, saŭ dacă profetul represintă numaĭ pre ale Iudeilor; şi se vorbeşte pentru partea a doua, încredinţat că David, pre care 'l privea ca autor al acestuĭ psalm, n'ar fi dorit pedépsa Idumeilor; pe când Iudeiĭ cariĭ nu eraŭ aşa de cunoscĕtorĭ despre adevĕratele principiĭ ale caritĕţiĭ, putea fi presupuşĭ ca rĕsbunătorĭ contra acestuĭ popor inimic şi persecutor. Acéstă explicaţiune este primită de uniĭ interpreţĭ nu numaĭ din causa autorităţiĭ Sf. Chrisostom, dar şi pentru că în Scriptură sunt multe exemple care arată că autoriĭ sacri aŭ vorbit după patimile saŭ prejudiciile ómenilor, fără a aproba ceea ce era rĕŭ în cuvintele acestea. Aşa, amiciĭ luĭ Iob ḑic multe neadevĕruri pre care autorul inspirat al acesteĭ cărţĭ nu le dă de oracole ale Sf. Spirit. Este adevĕr în explicarea acésta, dar nu'l cred aplicabil la subiectul present. Psalmistul nu face nicĭ o istorie, nicĭ o dramă, unde maĭ multe persóne să vorbiască fie-care după ideia sa adevĕrată saŭ falşă; este un psalm destinat ca şi cele-l-alte spre instrucţiunea credincioşilor şi pentru serviciile publice ale religieĭ. Profetul este de crezut că manifestă propriile sale sentimente, saŭ că reproduce pre ale ebreilor fără a le blama.

Eŭ sunt încredinţat că Profetul cere singur pedépsa Idumeilor; eĭ eraŭ maĭ culpabilĭ către D-ḑeŭ de cât către Iudeĭ; eĭ aŭ dorit ca cetatea sfântă, prin urmare şi templul, să fie surpate din temelie; numaĭ pentru ca cultul luĭ D-ḑeŭ cel adevĕrat să fie în totul oprit, ca idolatria să se stabiléscă în Iudeia, ca în tóte cele-l-alte părţi ale pământuluĭ. Era decĭ prea demn de zelul unuĭ Profet, de a dori ca causa luĭ D-ḑeŭ să fie rĕsbunată şi că aceştĭ inimicĭ aĭ luĭ Israil să pórte greutatea nelegiuireĭ lor. Trebue a observa că în rugăciunea Profetuluĭ contra Idumeilor nicĭ o pedépsă deosebită nu este numită şi că totul este lăsat la dreptatea divină. Aduţi

aminte Dómne, de fiiĭ luĭ Edom și de rĕutatea lor contra Ierusalimuluĭ. Dacă Domnul, în loc de a stîrpi acest popor, vrea să'l bată numaĭ pentru a'l aduce la dreptate, Profetul nu manifestă nicĭ o voință contrară, ceea ce dovedește că zelul sĕŭ era curat, și că inima sa nu era tulburată nicĭ de mânie nicĭ de rĕsbunare. Rĕsbunările nu se prea lasă așa ușor pre séma luĭ D-dĕŭ.

MEDITAȚIUNI

Aceștĭ Idumeĭ, uniți cu Babilonenĭ contra Ierusalimuluĭ, represintă douĕ feluri de inimicĭ, carĭ uneltesc împreună cu iubirea de sine contra mântuiriĭ ómenilor. Aceștĭ inimicĭ sunt închipuirea și deșărtăciunea. Închipuirea ne deștéptă nălucirĭ asupra timpuluĭ present, și deșertăciunea ne face să voim a fi ceva în viitor. Noĭ nu lucrăm în timpul present de cât pentru a fi cinstiți de ómenĭ într'un timp care póte nu va veni nicĭ-o-dată. Când mintea și religiunea ne rechiamă să gândim la eternitate și la ticăloșia nóstră, îndată închipuirea și deșertăciunea strigă ca și Idumeĭ: Stârpiți aceste gândirĭ, smulgețile din inimă; învĕțați pre om a se bucura de present și a'și face un nume pentru viitor. Iubirea de sine, care este inimicul principal, Babilonul totdéuna înarmat pentru a ne perde, ascultă aceste sfaturĭ primejdióse, și ațință în inima nóstră focul tuturor patimilor. Acéstă iubire de sine ar fi maĭ slabă dacă închipuirea subjugată de amintirea eternității, ar înceta de a ne zugrăvi folósele slabe ale presentuluĭ, și dacă deșertăciunea înfrânată de cunoștința de noĭ înșine și a altor ómenĭ, ar lăsa inima și sufletul la considerațiunea slăbită de nimicnicia pretinseĭ gloriĭ omenești, a respectuluĭ public, a laudelor contimpuranilor și a posterității.

Mântuirea nóstră este amenințată de atacurile lumiĭ și ale infernuluĭ, dar aceștĭ inimicĭ sunt ca streinĭ în raport cu noĭ; Idumeiĭ eșise din aceeașĭ tulpină cu Iudeiĭ. Închipuirea nóstră și deșertăciunea sunt născute cu noĭ. Acel care ar vieți în totul depărtat de lume, ar fi încă în prada nălucirilor închipuireĭ sale, și ar avea a se lupta cu îndemnările deșertăciuniĭ. Acel care ar supune corpul sĕŭ la servitute pentru ca îngerul luĭ Satan să nu'l prigonéscă prin boldul corpuluĭ, n'ar fi scutit de vedeniile închipuireĭ saŭ de atingerile deșertăciuniĭ. Să gândim neîncetat la eternitate, și închipuirea va fi mută pentru bunurile false ale tim-

puluĭ. Să gândim și la ticăloșia nóstră, și vom roși de isvodirile de rîs ale deșertăciuniĭ nóstre. Dar să ne aducem aminte a ḑice ca Profetul: Ție se cuvine, Dómne, a pedepsi acești cruḑĭ inimicĭ, de la tine așteptăm pedépsa ce eĭ merită; suntem prea slabĭ pentru a'ĭ învinge. Darul tĕŭ a tot puternic să încépă și să termine desfacerea.

VERSURILE 9, 10.

Fata Babilonuluĭ ticălósă; fericit este cel ce va rĕsplăti ţie rĕsplătirea ta, care aĭ rĕsplătit nouă. Fericit este carele va apuca și va lovi pruncii tĕĭ de piatră.

Acéstă fiică a *Babilonuluĭ* este însuși *Babilona*, saŭ Babilonenii, ast-fel numit după stilul scripturei care numește maĭ sus pre Idumeĭ, *fiĭ luĭ Edom*, și în psalmul 44, pre Tyrienĭ, fica *Tyruluĭ*. In textul ebreŭ este: filia Babylonis vastatria saŭ vastata saŭ vastanda; treĭ cuvinte care se potrivesc pentru Babilona, saŭ că se consideră ca *pustiind* Iudeia saŭ deja pustiită, saŭ amenințată de profeţĭ cu o pustiire apropiată.

Urmarea acestor versurĭ este în tocmaĭ cu profeţiile luĭ Isaia, are descrise cu maĭ mult de douĕ sute de anĭ înainte de sosirea Persilor și a Medilor, nenorocirile Babilonieĭ. Printre pustiirile, morţile, silniciile de tot felul, acest Profet ḑice că fiĭ vor fi zdrobiţĭ sub ochiĭ părinţilor lor; și aceste vrăjmășiĭ înspăimêntătóre eraŭ destul de obicinuite în timpurile vechĭ. Așa amenința Samaria cu aceeași catastrofă. *Fiiĭ tĕĭ vor fi zdrobiţĭ de petre.* Profetul preḑicea aceste cruḑimĭ fără a le autoriza nicĭ a le scuza, și D-ḑeŭ care voia să pedepséscă aceste popóre nelegiuite, permitea aceste ororĭ, fără a le porunci nicĭ încuviința. Cu tóte acestea, ḑice cineva, iată că Profetul pare că se bucură de aceste furiĭ săvêrșite contra Babilonuluĭ; el pare că dorește fericirea acelor carĭ vor zdrobi pre fiiĭ Babilonuluĭ de piatră, la care eŭ rĕspund că nu este așa ideia profetuluĭ nostru. El opune numaĭ nenorocireĭ Babilonuluĭ, fericirea Perșilor și a Meḑilor, cuceritoriĭ lor. Fata Babilonuluĭ, ḑice el, tu veĭ fi o-dată nefericită, și va veni un învingĕtor fericit care 'ţĭ va face rĕul ce tu ni l'aĭ făcut; acest învingĕtor, în curgerea fericireĭ sale de tot felul, va zdrobi fiiĭ tĕĭ de piatră. Ceea ce a înţeles bine parafrasa Campensis, ea traduce: Fortunatus veniet victor qui et te apprehendet, et infantes ab uberibus tuis dependentis allidet in lapides. Nu este dar în aceste versurĭ de cât o profeţie, și nu o rugăciune ce ar conţinea dorința de a vedea Babilona în prada celor maĭ crude ostilităţĭ ale învingĕtorilor sĕĭ. Fórte puţinĭ interpreţĭ aŭ înţeles ideia Profetuluĭ. Autoriĭ principiilor discutate încarcă prea mult versiunea lor ḑicênd: Prea fericit este acela ce 'ţĭ va da relele ce meriţĭ, pentru preţul acelora ce ni 'l-aĭ făcut! fericit este acela ce va apuca pre fiiĭ tĕĭ de la ţîţe și'ĭ va zdrobi de piatră!

MEDITAȚIUNI

Babilona nóstră este iubirea de sine. Babilona a pustiit Ierusalimul, și iubirea de sine duce pustiirea în sufletul nostru. Cuceritorul norocit de care vorbește Profetul, fu acel care sdrobi de pétră pre fiiĭ Babilonuluĭ, pentru ca să nu rĕmâe nicĭ o ramură din rădăcina blestemată, care a dat foc templuluĭ luĭ D-ḍeŭ: și dragostea luĭ D-ḍeŭ trebue să fie cuceritorul care să distrugă în noĭ tóte fructele rele ale amoruluĭ nostru propriŭ. Inclinațiunile nóstre rele trebue să se sdrobéscă de pétră, și acéstă pétră este Iis. Chr., învĕțăturile sale și exemplele sale vor fi arme maĭ puternice contra tiranuluĭ sufletuluĭ nostru, de cât fură ale Meḍilor și Persilor contra Babilonenilor. Fericit va fi momentul acela, când va cuceri dragostea luĭ D-ḍeŭ! Pentru a grăbi acel moment, rugăciunea și exercițiul presenței luĭ D-ḍeŭ sunt două pregătirĭ esențiale.

PSALMUL CXXXVII

El are de titlu în textul ebreŭ și în versiunea nóstră *a luĭ David.* Cea maĭ pare parte din exemplarele grecești adaogă *Ageŭ și Zaharia;* dar celĭ vechĭ n'aŭ cunoscut acest adaos, care trebue să fie fórte posterior chiar celor LXX. Se póte prin urmare să'l neglijăm, și să atribuim psalmul luĭ David, cu tóte că nu se póte spune la ce timp al vieței sale se rapórtă. Este de ajuns a observa că este un psalm de mulțumire pentru bine-facerĭ însemnate și particulare, póte că venirea luĭ Mesia o vedea Profetul cu spiritul așa de des. Unĭ voesc ca acesta să fie o mărturisire de recunoștință a Iudeilor isbăviți din captivitatea Babilonică, sistem la care se póte adăoga versurile Profetuluĭ; dar dacă am primi acésta, nu este óre a face din psalm un fel de enigmă a cărei sens depinde de iscusința interpreților? Noĭ nu credem că trebue a adopta acest mod de interpretare a cuvêntuluĭ luĭ D-ḍeŭ.

Prin urmare aicĭ nu vedem de cât un cântec de mulțumire, pre care fie-care credincios îl póte aplica la trebuințele și sentimentele sale.

VERSUL I.

Mărturisi-mĕ-voiŭ ție, Dómne, cu tótă inima mea și înaintea îngerilor voiŭ cânta ție; că aĭ auḑit tóte graiurile gurei mele.

Sunt două singularităţĭ în versul acesta: 1) a doua parte compusă din cele din urmă cuvinte, nu este în textul ebreŭ; 2) ea este în grec, dar după cele dintâiŭ cincĭ cuvinte ale versuluĭ al doilea. Se vede că ceĭ LXX aŭ cetit acest adaos în exemplarele lor; căcĭ era natural ca Profetul să spue pentru ce mulţămea Domnuluĭ. Dar orĭ-cum ar fi, acest adaos nu desfiguréză nicĭ într'un chip psalmul; este ca o prescurtare și sumarul tuturor bine-facerilor de care Profetul mărturisește recunoștința sa în tótă cântarea acésta. Cât despre nepotrivirea așeḑăriĭ cuvintelor, acestora comparând Vulgata cu ceĭ LXX, va fi pe séma copiștilor saŭ aĭ textuluĭ grec saŭ a celuĭ latin.

Profetul mulţămește decĭ Domnuluĭ, că a ascultat rugăciunea sa. Din tótă inima mărturisește recunoștința sa; și tot ast-fel se exprimă în multe alte părţĭ ale psalmilor sĕĭ, maĭ cu sémă la primul vers al psalmuluĭ 110.

MEDITAȚIUNI

Unul din lucrurile cele maĭ însemnate în tótă adunarea psalmilor, și póte unul din cele maĭ puțin observate, este jertfa ce o face Profetul, a *inimeĭ sale*, de *tótă inima sa*. Acésta e jertfa, care arde neîncetat pe altarul Domnuluĭ, ḑice Augustin. Dragostea mistuește acéstă jertfă; profetul nu reține nimic pentru sine, el consacră totul luĭ D-ḑeŭ. Acéstă observațiune, care se pare fórte comună, stabilește cu tóte acestea o diferență însemnată între rugăciunea profetuluĭ și cea a celor maĭ mare parte dintre creștinĭ. Aceștia se rógă orĭ prin formele trase din psalmĭ, orĭ repetind diversele rugăciunĭ ale Bisericeĭ, orĭ chiar meditând adevĕrurile eterne; dar unde este inima lor? O va găsi cine-va cuprinsă de dragoste ca a Profetuluĭ? Noĭ ḑicem după el: Dómne, te laud, îțĭ mulțumesc din tótă inima mea. Dar óre inima se unește cu gura? Inima ne este la trebile nóstre, la interese, la patimile nóstre? Dacă în momentul

când vorbim ca și Profetul, Domnul ne-ar cere sacrificiul avereĭ nóstre, fericireĭ, a vieţeĭ, vom fi óre gata a'l face?

Tu aĭ audit graiurile guriĭ mele, adaogă Profetul. El înţelege de sigur, *gura inimeĭ*, cum observă fórte bine fer. Augustin, căcĭ dacă ar fi articulat numaĭ nișteĭ sonurĭ, și sentimentele inimeĭ n'ar fi făcut principalul merit al rugăciuneĭ sale, cum ar fi fost audit? Și cum ar fi asigurat el singur că îĭ mulţumesc din tótă inima luĭ D-ḑeŭ? Óre mărturisea o recunoștinţă așa de perfectă pentru bunurĭ, care le-ar fi cerut cu slăbiciune, și chiar fără intenţie de a obţinea, pentru că inima nu însufleţea rugăciunea sa?

Să ne învĕţăm decĭ de aci a ne ruga cu dragoste și prin dragoste; așa vorbește inima. Noĭ știm s'o întrebuinţăm destul de bine când interesele nóstre temporale ne face să căutăm protecţiunea celor marĭ aĭ lumiĭ, óre numaĭ pentru Domnul D-ḑeul ceruluĭ și al pămêntuluĭ, Creatorul nostru Domnul și părintele nostru, inima sa să fie redusă la o tăcere morocănósă?

VERSUL 2.

Inchina-mĕ-voiŭ la biserica ta cea sfântă și mĕ voiŭ mărturisi numeluĭ tĕŭ, întru mila ta și adevĕrul tĕŭ; că aĭ mărit preste tot numele cel sfânt al tĕŭ.

Ebreul nu face de cât un vers din tot ce se citește aicĭ de la *Inchinamĕ-voiŭ* până la fine și pune cuvintele de la primul; *înaintea îngerilor voiŭ cânta ţie.* Acésta nu formézĕ nicĭ dificultate particulară; dar la fine ḑice: *Pentru că aĭ făcut să strălucéscă maĭ presus de tóte, numele tĕŭ, cuvêntul tĕŭ.* Fiind-că traducerea latină este făcută de pe ceĭ LXX, ea traduce exact după aceștĭ interpreţĭ; dar în loc de τὸ ἅγιόν σου, putea să aibă la început în exemplarul lor τὸ λόγόν σου, care ar rĕspunde cu *cuvêntul* de care vorbește ebreul. Totuși, trebue să mărturisim, că sensul este maĭ lămurit în versiunile nóstre, fără *verbum tuum.* Aceĭ ce urmézĕ ebreul ḑic: Aĭ făcut să strălucéscă maĭ presus de tóte, numele tĕŭ, cuvêntul tĕŭ; ceea ce nu presintă spirituluĭ o ideie curată; saŭ maĭ bine; aĭ făcut să strălucéscă maĭ presus de tóte, numele și cuvêntul tĕŭ; dar se vede că eĭ adaugă conjuncţia *et* care nu este în text. Fer. Ieronim traduce: Magnificasti super omne nomen eloquium tuum, dar el suprimă pronumele *tuum* care este unit în ebreŭ cu *nomen.* Traducţiunea germană ea încă maĭ multă libertate; ea ḑice: *Aĭ făcut să strălucéscă numele tĕŭ maĭ presus de tóte, prin cuvêntul tĕŭ.* Acéstă propositiune *prin* nu este nicĭ exprimată nicĭ subîn-

ţelésă în ebreŭ. Traducţiunea engleză urméză exact textul şi conservă obscuritatea sa.

Nu maĭ citez pre autoriĭ *principiilor disculate* pentru că eĭ parafraséză aicĭ ebreul într'un mod, care nu le face onóre. Din contra, sensul versiunilor nóstre este fórte lămurit, şi'l urméză toţi sfinţiĭ părinţi. Profetul ḑice, că el cinsteşte pre Domnul în templul sĕŭ; că se va mărturisi sfântuluĭ nume al sĕŭ, pentru mila sa şi fidelitatea promisiunilor sale, şi pentru că a făcut să strălucéscă gloria sfântuluĭ sĕŭ nume maĭ presus de tóte.

Interpreţiĭ nu se unesc asupra sensuluĭ luĭ *Elochim*, pre carele ceĭ LXX 'l-aŭ tradus prin ἀγγέλων. Uniĭ traduc prin *deorum*, alţiĭ *pedicum* saŭ *principum*. Cred că ar fi a contraḑice pre ceĭ LXX, pentru că cuvêntul *Elochim* este luat de multe orĭ în scripturĕ pentru *îngerĭ*, maĭ cu sémă în psalmul 8, şi că este mult maĭ demn de profetul a celebra mărirea luĭ D-ḑeŭ în *presenţa îngerilor* de cât în presenţa ḑeilor falşĭ saŭ acelor marĭ aĭ pământuluĭ. Era o credinţă în deobşte cunoscută la Iudeĭ, că îngeriĭ privegheaŭ pe templu, şi că eĭ presintaŭ la tronul luĭ D-ḑeŭ rugăciunile credincioşilor; dovada despre acésta este în cartea luĭ Tobie şi în Apocalips.

MEDITAŢIUNI

Ingeriĭ daŭ luĭ D-ḑeŭ un omagiŭ prea perfect; eĭ sunt spirite scutite de materie şi care contemplă neîncetat perfecţiunile divine; nimic nu'ĭ distrage din acest exerciţiŭ sfânt. Când Profetul ḑice, că va înălţa mărirea luĭ D-ḑeŭ în presenţa îngerilor, el înţelege că rugăciunea sa va imita închinăciunile acestor inteligenţĭ cereştĭ; că nu se va amesteca nimic uman; că se va înălţa maĭ presus de tóte obiectele pământeştĭ. Acéstă presenţă a sfinţilor îngerĭ este ceva prea respectabil, şi chiar prea înfricoşat, pentru că Apostolul, învĕţând pre discipolul sĕŭ Timotheŭ, îl ḑicea: *te conjur înaintea luĭ D-ḑeŭ, a luĭ Iis. Chr. şi a sfinţilor Îngerĭ, ceĭ prea fericiţĭ* etc., însuşĭ Iis. Chr. declară, că va recunóşte în presenţa îngerilor luĭ D-ḑeŭ, pre acel ce va mărturisi numele sĕŭ înaintea ómenilor. Rugăciunile nóstre sunt ele demne de a fi mărturisite îngerilor, de a fi presentate prin serviciul lor tronuluĭ luĭ D-ḑeŭ? Credem noĭ când părăsim acest sfânt exerciţiŭ, că angeriĭ Domnuluĭ ne înconjură, şi că iaŭ parte la rugăciunile nóstre? Sf. Chrisostom nu se îndoia că n'ar fi presenţĭ în altar, când se aducea jertfa Meluluĭ nevinovat. El voia ca preotul şi credincioşiĭ să se privéscă ca formând cu îngeriĭ o singură

cétă de închinătorĭ. Aceste ideĭ eraŭ familiare tuturor sfinţilor, pentru că aveaŭ ştiinţa religiuneĭ şi spiritul credinţeĭ. Noĭ suntem nişte fiinţĭ prihănite, ómenĭ pătimaşĭ şi *animale*, cum se exprimă Apostolul; nu pricepem ce va să dică spiritul luĭ D-deŭ. De aceea şi rugăciunile nóstre sunt sonurĭ fără efect; şi în loc de a ne îmbogăţi de darurile ceruluĭ, ele adună pe capetele nóstre o comóră de mânie.

Ce înalţă profetul maĭ cu sémă în D-deŭ? *Mila sa, adevĕrul sĕŭ* şi *sfânt numele sĕŭ*. Cu tóte acestea el nu vĕduse culmea milostivireĭ, care este Iis. Chr.; el nu aŭdise pre acest D-deŭ-Om, care este adevĕrul în fiinţă; el nu învĕţase de la apostolul, că acest rĕscumpĕrător al ómenilor a meritat, prin sacrificiul sĕŭ, un nume, care este maĭ presus de tot numele. El prevedea numaĭ acest mare mister, şi noĭ ştim că s'a arătat în lume, şi l'am vĕdut cu ochiĭ noştri, dicea Sf. Apostol Ioan; l'am atins cu mânile nóstre. Aşteptăm noĭ óre, un alt Mesia, o altă rĕscumpĕrare? Nerecunoscĕtorĭ! tot ast-fel se va dice şi de noĭ, ca de idoliĭ neamurilor, că avem ochĭ fără să vedem, urechĭ fără să aŭdim şi că nu este nicĭ o suflare de viéţă în noĭ.

VERSUL 3.

Orĭ în ce ḑi te voiŭ chema, de grab mĕ aŭḑĭ; înmulţi-mĕ-veĭ în sufletul meŭ cu puterea ta.

Ebraiştiĭ pun tot versul acesta la preterit. Orĭ în ce ḑi te-am chemat, m'aĭ aŭdit, tu aĭ înmulţit tăria sufletuluĭ meŭ saŭ în sufletul meŭ. Ceĭ LXX ḑic la finele versuluĭ acestuia: *Înmulţi-mĕ-veĭ în sufletul meŭ cu puterea ta.*

Tóte sensurile acestea sunt bune; este adevĕrat că Profetul a aŭdit când a chemat pre Domnul, şi că Domnul a adăogat forţele sufletuluĭ sĕŭ; prin urmare trebuia să aibă o încredere tare că va fi aŭdit îndată. Era nu maĭ puţin adevĕrat, că dacă D-deŭ ar înmulţi forţele spirituale ale Profetuluĭ, ar fi pentru el ca o înmulţire a fiinţeĭ sale. Ebreul adaugă în adevĕr pronumele personal după verbul, ce respunde la înmulţit-aĭ saŭ veĭ înmulţi. S'ar maĭ putea traduce: *Veĭ înmulţi mie puterea în sufletul meŭ*. Tóte diferinţele acestea sunt uşóre, şi acest vers conţine un mare adevĕr, care este, că, fiind rugăciunea căldurósă, ea obţine de la D-deŭ curênd aceea ce omul doreşte, şi că prin aceea interiorul câştigă o creştere de putere.

MEDITAȚIUNI

Obiectul profetuluĭ nu este de a căpĕta bogățiĭ, dignităț, sănătate; ci a fi întărit înlăuntru. Apostolul mult timp după el, cerea ertare pentru credincioșiĭ noĭ. Am plecat genunchile înaintea Părinteluĭ luĭ Iis. Chr. Domnul nostru..... pentru că după bogățiile gloriеĭ sale, el să vĕ dea prin spiritul sĕŭ o creștere de putere pentru omul lăuntric. Aceste cuvinte nu eraŭ păstrate pentru solitarĭ, pentru aceĭ ce voiaŭ să tindă la cea maĭ înaltă perfecțiune; Apostolul 'l credea necesar pentru mântuirea simplilor credincioșĭ; pentru că fără putere lăuntrică, nimenĭ nu póte resista inimicilor mântuireĭ, lumiĭ, infernuluĭ și pasiunilor totdéuna armate pentru a ne perde. Puterea lăuntrică stă în dragostea de D-ḑeŭ; acéstă dragoste posedă multe grade. Profetul și Apostolul doreaŭ ca sufletul să fie ast-fel de pĕtruns de ea, ca să nu se teamă nicĭ unul din adversariĭ sĕĭ; eĭ voiaŭ ca să se înmulțéscă ca să câștige o vigóre, care să o facă ca invincibilă. Apostolul, care a studiat pre Iis. Chr. desfășura ideea sa cu maĭ multă întindere de cât profetul, el ḑicea că puterea lăuntrică ar fi perfectă în credincioșĭ, când Iis. Chr. ar locui în inima lor, când eĭ ar fi înrădăcinați și cu tărie stabiliți în dragoste, când ar fi înțeles tótă întinderea misteruluĭ luĭ Iis. Chr. când eĭ ar poseda știința cea maĭ înaltă a acestuĭ rĕscumpĕrător al ómenilor, în fine când ar fi în totul plinĭ de D-ḑeŭ. Acéstă doctrină este sublimă și înspăimêntătóre, sublimă pentru că înalță spiritul la unirea divină; înspăimêntătóre, pentru că este infinit rară printre ómenĭ. Suntem noĭ óre discipolĭ aĭ Profetuluĭ? Avem noĭ cea maĭ mică urmă de asemĕnare cu Apostolul?

VERSUL 4.

Mărturiséscă-se ție, Dómne, toți Impărații pământuluĭ, că a auḑit tóte graiurile gurii tale.

Nu este nicĭ o dificultate, nicĭ în text nicĭ în versiunĭ. Observ numaĭ că acestea ḑic: *Tóte cuvintele gurii tale;* cuvêntul *tóte* nu este în Ebreŭ. Ceĭ cariĭ raportă psalmul acesta la timpul captivităț Babilonice ḑic că versul acesta trebue să se înțelégă de regiĭ vecinĭ Iudeiĭ, cariĭ dădură cinste puteriĭ luĭ D-ḑeŭ, când eĭ vĕḑură arătarea profeților, orĭ de frică contra lor, orĭ de milă în privirea

Iudeilor izbăviți din captivitate. Pentru adevĕrul acestuĭ sistem ar trebui ca acești regĭ și chiar toți acești regĭ să fi îmbrățișat cultul adevĕratuluĭ D-ḑeŭ. Argumentul este cu atât maĭ tare cu cât cea maĭ mare parte din aceĭ ce țin acéstă opiniune, traduc prin viitor, *mărturisise-vor*. Toți regiĭ pămêntuluĭ se vor închina, ḑic autoriĭ principiilor discutate, dar întreb, dacă istoria spune, că unul singur din acești principĭ să se fi convertit cu ocasiunea isbăvireĭ Iudeilor, saŭ de pedépsa popórelor divine? Toți, fără a excepta chiar pre Cyprus și Darius, cariĭ protejară pe Iudeĭ, rĕmaseră idolatri. Este dar maĭ resonabil de a crede, că acest vers este o profeție relativă la timpurile luĭ Mesia, a căror nume a fost cunoscut și respectat maĭ de toți regiĭ și de tóte împărățiile pămêntuluĭ.

MEDITAȚIUNI

Ast-fel este diferința între D-ḑeul adevĕrat de D-ḑeiĭ falșĭ aĭ națiunilor. Când s'a examinat teologia acestora, nu s'a găsit nimic solid, orĭ asupra originieĭ acestor ḑeĭ, orĭ asupra calităților lor, orĭ asupra conduiteĭ lor; pe când D-ḑeul adevĕrat a manifestat mărirea sa în ceea ce este, în ceea ce a făcut, în ceea ce a ḑis. Noĭ nu pătrundem tot fondul ființei sale, tóte causele lucrurilor sale, tóte raporturile cuvintelor sale, dar cunóștem destule pentru a judeca că meritĕ tóte omagiile nóstre; și ceea ce trece peste cunoștințele nóstre, adaugă încă la ideea ce avem de el.

Când Iis. Chr. se arĕtă în lume, toți regiĭ pămêntuluĭ eraŭ idolatri și n'aveaŭ nicĭ o cunoștință de cuvêntul luĭ D-ḑeŭ. acéstă cunoștință era, cum ḑice Apostolul, încredințată Iudeilor, cariĭ cea maĭ mare parte 'l înțelegea rĕŭ și cariĭ nu'l observa maĭ bine. Vine Iis. Chr., el spune lucruri fórte simple în aparență; și le spune într'un chip și maĭ simplu, el alese pentru a rĕspândi acéstă doctrină ómenĭ nu numaĭ simpli, dar capabilĭ de a'l descredita prin obscuritatea naștereĭ lor, prin înjosirea profesiuneĭ lor, prin slăbăciunea inteligenței lor, și prin timiditatea caracteruluĭ lor. Cu tóte acestea, în curs de câți-va anĭ, acéstă doctrină se rĕspândește peste tótă lumea, luminézĕ pre filosofĭ, supune popórele și ajunge în fine până a supune și pre regĭ. Câtă putere secretă a trebuit să fie în acest cuvênt? câtă ungere în modul de a'l presenta? cât interes în promisiunile ce 'l anunță? Departe de a linguși patimile, ea le reprimă; departe de a lăuda pre bogați și dignitățile, ea arată pericolul lor; departe de a alerga la deșărtăciunĭ

și plăceri, ea le condamnă; departe de a favorisa ambițiunea și luxul, ea le prescrie; vorbește ómenilor de sărăcie, de suferințĭ, de umilințe, de cruce; și face o ast-fel de revoluțiune în spirite, că aceste lucrurĭ, așa de supĕrăcióse pentru natură, devin plăcute, mórtea numaĭ este de temut, mormêntul este privit ca sfêrșitul tuturor miseriilor și pórta care pune în posesiunea fericireĭ. Iată minunea, care o vedea cu spiritul profetul nostru, când învită pre toțĭ regiĭ pămêntuluĭ a înălța mărirele luĭ D-ḑeŭ și a'ĭ mulțumi pentru cunoștința ce 'ĭ-aŭ dat'o de cuvêntul sĕŭ.

VERSURILE 5, 6.

Si să cânte întru căile Domnuluĭ, că mare este mărirea Domnuluĭ. Că mult este Domnul, și la cele smerite privește, și cele înalte de departe le cunóște.

Căile Domnuluĭ sunt ordinul provedinței ce 'l ține în privirea ómenilor, mijlócele de mântuire ce le dă, știința religiunii ce le comunică. Profetul învită pre ceĭ marĭ aĭ pămêntuluĭ, instruiți de cuvêntul luĭ D-ḑeŭ a recunóște gloria Domnuluĭ, a'l bine-cuvênta de protecțiunea ce acordă celor umiliți, pe când el nu privește departe pre ceĭ mândri, de cât pentru a'ĭ înjosi și perde. S'ar putea traduce versul al doilea: Domnul cu tóte că infinit înălțat maĭ presus de pământ, vede tot ce se petrece aicĭ, ceea ce este maĭ jos și ceea ce este maĭ înalt, că de departe privirile sale se întind la tóte. Dar se pare că prima versiune este cea maĭ naturală și maĭ autorisată; este ceea ce o întinse parafrasa haldaică.

MEDIAȚIUNI

Tóte căile Domnuluĭ sunt mila și adevĕrul; însușĭ Profetul ne învață. Dacă regiĭ și popórele sunt inițiate în aceste căĭ, eĭ vor compta pe milostivirea luĭ D-ḑeŭ, și pe promisiunile sale; eĭ vor cânta cântarea legeĭ nouĭ, și vor recunóște cu sfinții pre cariĭ îĭ vĕḑură apostolul mult iubit împrejurul tronuluĭ luĭ D-ḑeŭ și al Meluluĭ, că numaĭ luĭ D-ḑeŭ se cuvine cinstea, slava și puterea în veciĭ vecilor. Eĭ vor învĕța că privirile favorabile ale celuĭ Prea Inalt sunt destinate numaĭ celor *umiliți* și că mândriĭ sunt vĕḑuți de el cu mâhnire; că nu se apropie de eĭ, dar că mândria lor nu 'ĭ scapă din vedere; că nu este în inima lor

ca într'acea a celor umiliți, dar că de departe va ști a'ĭ lovi în ḑiua mâniei.

După Profetul nostru, regiĭ trebue să înalțe mărirea luĭ D-ḑeŭ, și să recunóscă că el privește cu un ochiŭ de compătimire pre aceĭ ce se umilesc înaintea luĭ cu cât aceștĭ marĭ aĭ pământuluĭ sunt maĭ presus de alțĭ ómenĭ, cu atâta le convine de a se considera de nimica în presența luĭ D-ḑeŭ. Eĭ țin totul de la el, póte să'ĭ degradeze și sunt destinați a intra în nóptea mormêntuluĭ ca toți supușiĭ lor. Iis. Chr. n'a venit să detroneze pre monarchĭ, dar a venit să le ḑică ca și popórelor lor: *Invețați de la mine, că sunt blând și smerit cu inima.* Vedeți în mine majestatea supremă ca cum ar fi nimicită; zdrobiți în voĭ tótă mândria ce inspiră autoritate, și plecați-vĕ înaintea crucii, care este semnul adevĕrateĭ mărirĭ.

Regiĭ pământuluĭ să fie umiliți, ḑice Augustin, să iubéscă pre D-ḑeŭ; atuncĭ vor cânta în căile Domnuluĭ. Fără umilință și fără dragoste, nu se va auḑi în palaturile lor de cât cântările Babilonuluĭ. Eĭ se vor rătăci în aceste căĭ profane, și vor ajunge în locul de disperare unde este plângerea și scrâșnirea dinților.

VERSUL 7.

De voiŭ merge în mijlocul némuluĭ, mĕ veĭ viea; preste mânia vrăjmașilor meĭ întins-aĭ mâinile tale și m'a mântuit drépta ta.

In textul ebreŭ se citește tóte verbele la viitor. Tu 'mĭ veĭ da viéță, veĭ întinde mâna ta asupra inimicilor meĭ furioșĭ, și drépta ta mĕ va isbăvi. Ceĭ LXX aŭ putut să traducă la trecut, dar amêndouĕ sensurile sunt bune. Profetul încercase protecțiunea Domnuluĭ contra inimicilor sĕĭ și se încredea, că Domnul 'l va proteja totdéuna în urmă.

Acest vers póte să exprime dorința ce ar fi avut-o profetul de a fi isbăvit de necazurile, de care nu este scutită nicĭ-o-dată viéța acésta, dar Fer. Augustin are o idee și maĭ frumósă. El crede că Profetul se liniștește de necazurile temporale, ca fiind unicul mijloc de a ajunge la adevĕrata viéță. Dómne, după acéstă explicațiune recunosc sfânta ta presență, tu 'mĭ veĭ da viéță dacă ḑilele mele se trec în necazurĭ; eŭ am un semn din acéstă speranță în lovirile ce mi le-aĭ dat; tu aĭ întins mâna ta împreună cu inimiciĭ meĭ; aĭ adăogat mânia lor, înmulțind necazurile și suferințele mele, dar drépta ta m'a susținut și n'a permis ca să cad sub greutatea supĕ-

rărilor. Décă acéstă interpretaţiune nu este literală, ea merită a fi' și orĭ-care alta dă profetuluĭ privirĭ maĭ puţin înalte, și mărginește sentimentele sale la obiecte maĭ puţin demne de el.

MEDITAŢIUNI

Nu mĕ îndoesc că Profetul și toţĭ sfinţiĭ legeĭ vechĭ n'ar fi privit necazurile ca o cale care duce la viéţă, la posesiunea fericireĭ eterne. Acéstă învĕţătură a devenit fundamentală în religiune, de când D-ḑeŭ a condemnat pre om a'șĭ mânca pânea sa din sudoarea feţeĭ sale. Necazurile sunt ast-fel partea omuluĭ la care sunt supușĭ pĕcătoșiĭ precum și drepţiĭ. Diferinţa între eĭ este că ceĭ d'întâiŭ nu se folosesc de ele pentru a căpăta viéţa și că ceĭ de al doilea culeg din acéstă sĕmînţă de lacrămĭ fructele prea fericiteĭ eternităţĭ. De când Iis. Chr. a instruit lumea prin învĕţăturile și exemplele sale, preţul necazurilor este mult maĭ bine cunoscut, acéstă visterie a înavuţit și s'a deschis la milióne de sfinţĭ. Doctrina suferinţilor, umiliaţiunelor, sărăcieĭ s'aŭ rĕspândit de la Golgotha la marginile pămêntuluĭ. N'aŭ maĭ așteptat ca evenimentele vieţiĭ să producă ocasiunĭ de suferinţe, de umilinţe, de a vieţui în lipsă; s'aŭ oferit acestor încercărĭ, le-aŭ căutat și aŭ făcut o profesiune pe faţă. Apostoliĭ și martiriĭ aŭ fost ceĭ d'întâiŭ, carĭ aŭ urmat exemplele luĭ Iis. Chr. sărac, suferind, încărcat de ocărĭ; și când persecuţiile aŭ încetat, locurile singuratice s'aŭ împopulat de ómenĭ restigniţĭ lumiĭ, și lumea însășĭ a vĕḑut în sînul eĭ creștinĭ de tóte stările, carĭ aŭ mers în calea pregătită de Iis. Chr.

VERSUL 8.

Domnul va rĕsplăti pentru mine; Dómne, mila ta este în veac, lucrurile mâinilor tale nu le trece cu vederea.

Ceĭ LXX aŭ tradus: Dómne, veĭ rĕspunde pentru mine, saŭ veĭ lua apărarea mea. Propriŭ vorbind, ebreul ḑice: Domnul va face împrejurul meŭ saŭ pentru mine, dar fiind-că este vorba aicĭ de inimicĭ, orĭ temporalĭ, orĭ spiritualĭ, cuvêntul va rĕsplăti este potrivit, pentru că dă a înţelege, că Domnul va rĕsbuna pre profetul sĕŭ saŭ pre aceĭ în numele cărora vorbește.

In text este: *Să nu lașĭ lucrul mâinilor tale.* Versiunea nóstră

dă fórte bine sensul, căcĭ acel ce părăsește un lucru, se pare că'l neglĭjéză și îl trece cu vederea.

Profetul mărturisește încrederea ce are în Domnul, el înalță și cere mila sa, îl rógă de a sĕvêrși lucrul, ce l'a început orĭ că se înțelege de isbăvirea din calamitățile temporale, orĭ, precum este maĭ adevĕrat, lucrarea mântuireĭ.

MEDITAȚIUNI

Cine este Domnul care *a făcut pentru noĭ*, care a rĕspuns pentru noĭ, care s'a făcut chezaș pentru noĭ, dacă nu Iis. Chr. Domnul nostru? Și când óre milostivirea divină a apărut în tótă întinderea sa, dacă nu când acest mântuitor al lumiĭ a sĕvêrșit marea lucrare a rĕscumpĕrăreĭ? Rĕmâne însă finitul, sĕvêrșirea, sfințirea templuluĭ cum dicea Fer. Augustin. Și acésta va fi lucrarea luĭ D-dĕŭ; dar el nu o va sĕvêrși fără noĭ; trebue a 'l ruga de a nu lăsa nesĕvêrșit ceea ce a început, dar trebue în acelaș timp a îndoi curajul și a reînsufleți puterile nóstre. Fiecare di este pentru noĭ timpul favorabil, diua mântuireĭ. Să uităm cu toțiĭ dilele, care nu maĭ sunt, și să nu ne maĭ aducem aminte de ele decât pentru a recunóște și pentru a plânge abusul. Să profităm de momentul, ce ne rĕmâne pentru a întări pre omul lăuntric și pentru a ne stabili în dragoste, care este știința luĭ Iis. Chr. și tótă comóra nóstră.

PSALMUL CXXXVIII.

Acest psalm este unul din ceĭ maĭ frumoșĭ din tot psalteriul. El conține omagiul cel maĭ perfect din tot ce se póte da științei, presenței și puteriĭ luĭ D-dĕŭ. Nu mĕ îndoesc că David nu 'l-ar fi autorul, numele sĕŭ este în frunte în ebreŭ, în grec și în latin. Sunt edițiunĭ ale greculuĭ unde se citește maĭ mult: Psalmul Zahariei întru risipire saŭ în timpul împrăștiereĭ Iudeilor captivĭ la Babilona. Dar este un adaos făcut în urmă și nu este în ediția celor LXX aceea a Vaticanuluĭ. Este inutil îmĭ pare a maĭ căuta ocasiunea particulară care a dat loc la compunerea acestuĭ

imn frumos. Acest psalm este greŭ în comparaţiunea ce i se face cu ebreul; dar se observă că sensul acestuĭ text recade pretutindenea în acel al versiunilor, cu tóte că adese-orĭ este maĭ sublim şi maĭ expresiv în ebreŭ. Sunt şi câte-va diferinţĭ în divisiunea versurilor. Se va vedea că sensul esenţial nu este alterat prin aceste varietăţĭ.

VERSUL I.

Dómne, cercetatu-m'aĭ şi m'aĭ cunoscut: Tu aĭ cunoscut, şederea mea şi scularea mea.

Profetul voeşte să ḑică în partea a doua a versuluĭ, că D-ḑeŭ a cunoscut tóte faptele omuluĭ; căcĭ în stilul scriptureĭ, *a şedea şi a se scula* însémnă tótă ordinea de acţiunĭ a vieţeĭ. Vedeţĭ, ḑice Ieremia, *şeḑênd şi sculându-se, adică, vedeţĭ ce fac.* Acéstă expresiune reintră în acéstă maĭ comună încă în sfintele Cărţĭ: *Intrarea şi eşirea.*

Ebreul ḑice: Dómne, tu m'aĭ cercetat până în cele maĭ din lăuntru, ceea ce nu însémnă că D-ḑeŭ are trebuinţă de cercetărĭ pentru a cunóşte pre ómenĭ. Profetul întrebuinţézĕ expresia acésta pentru a se înţelege că D-ḑeŭ are o cunoştinţă prea perfectă de ceea ce se petrece în om. Ca şi cum, când ḑice Apostolul, că D-ḑeŭ *cércă inimile;* el nu arată prin aceea de cât întinderea şi profunḑimea ştiinţeĭ luĭ D-ḑeŭ.

Iată primul tras al acesteĭ ştiinţĭ infinite care este în D-ḑeŭ. Profetul termină acest mare portret, cuprinḑênd cele d'întâiŭ 5 versurĭ ale psalmuluĭ.

Ebreul pune în primul vers aceste cuvinte: *Dómne, tu m'aĭ cercetat şi m'aĭ cunoscut.* Pronumele *pre mine* nu este în ebreŭ. Restul aparţine versuluĭ al douilea, dar aceea nu pune nicĭ o diferinţă în sens.

MEDITAŢIUNI

Profetul Ieremia ḑice că *inima omuluĭ este aşa de adîncă că nu se póte cerca* şi întrébă *cine o va putea cunóşte?* La care Domnul rĕspunde îndată: Eŭ am cunoscut tot ce este maĭ ascuns în om, şi daŭ fie-căruia precum meritĕ. Ştiinţa luĭ D-ḑeŭ este infinită ca şi esenţa sa, şi aşa de neînţelésă ca şi acéstă esenţă cu care nu s'a putut aseména nicĭ o fiinţă creată nicĭ compara. D-ḑeŭ vede tóte schimbările ce se fac în noĭ, ceea ce dă a înţelege profetul prin acţiunea *şederiĭ* şi *scularii.* Acéstă ve-

dere nu schimbă nicĭ de cum cunoștințele luĭ D-ḑeŭ. El le avea din tótă eternitatea și când evenimentele sosesc în timp, cunoștințele sale sunt totdéuna aceleașĭ. El știe singur, că sunt afară de el termenĭ de existență, carĭ nu existaŭ din tótă eternitatea și în acésta este un mister de știința luĭ D-ḑeŭ. Vederea acestor termenĭ existenți afară de el n'adaogă nimic la cunoștințele sale. In ființa sa infinită este o putere representativă a diferitelor obiecte și a diverselor timpurĭ în care aceste obiecte există, și acéstă putere, acéstă oglindă externă dacă se póte ḑice așa, nu pune nicĭ o composițiune, nicĭ o multiplicitate, nicĭ diversitate în acéstă ființă divină. Când noĭ suntem marturĭ aĭ schimbărilor ce se întêmplă în creaturile, ce ne înconjóră, ideile nóstre urméză aceste diverse stărĭ; ele se schimbă după cum aceste creațiunĭ câștigă raporturĭ nouĭ. Ideile nóstre sunt succesive, ca și diferitele moduri de a fi, ce observăm; se multiplică, se combină, se acumuléză, se împărțesc, după cum noĭ suntem afectați de mulțimea, de combinațiunea numĕruluĭ, de deosebirea situațiunilor în care vedem ființele, care cad sub simțurile nóstre; și când aceste obiecte încetéză de a ne impresiona, și ideile nóstre se pierd. Iacă ce suntem noĭ; dar D-ḑeŭ nu este nimic din acestea. In el este o știință fixă, nemutabilă, simplă, și care cuprinde, care distinge totul. Ah! un suflet ce știe a se înălța maĭ pre sus de simțurĭ câte găsește de a medita în acéstă știință a luĭ D-ḑeŭ! El nu'l înțelege; dar excluḑênd tot ce mărginește, schimbă, întunecă saŭ degradéză știința ómenilor și ocupându-se de eternitatea și de simplicitatea nespusă a luĭ D-ḑeŭ, striga cu Apostolul și într'un fel de uimire causată de admirațiune: *O adîncul bogățiilor științeĭ luĭ D-ḑeŭ!* El trage de aicĭ urmărĭ practice din care cea maĭ principală este de a priveghea asupra tuturor acțiunilor sale și asupra tuturor gândurilor sale, pentru ca să represinte totdéuna ochiul luĭ D-ḑeŭ care vede, care știe și care aprofundéză totul. Aicĭ e fundamentul sfântuluĭ exercițiŭ al presenței luĭ D-ḑeŭ, de care Profetu vorbește în termenĭ așa de energicĭ în șirul psalmuluĭ sĕŭ

VERSURILE 2, 3.

Tu aĭ priceput gândurile mele de departe. Cărarea mea și funia mea tu aĭ iscodit, și tóte căile mele maĭ 'nainte le-a vĕdut, că nu este vicleșug în limba mea.

In ebreŭ, a doua parte a versuluĭ acestuia aparține la a 3-a fără diferință pentru sens, dar se traduce acest text: Tu aĭ *înconjurat* (cinxisti) saŭ ca sf. Ieronim: *aĭ vênturat* (ventilâsti); și de acéstă însemnare se țin și ceĭ LXX, căcĭ acel ce caută cu îngrijire, risipește, împrăștie, separă și *vêntură* tot ce este strĕin de ceea ce voește să găséscă. Apoĭ se traduce: *Calea mea și culcarea mea.* In cuvêntul din urmă este dificultatea: Ceĭ LXX, aŭ tradus cuvêntul ebreŭ רבעי τὴν σχοῖνόν μου, și Vulgata traduce cuvêntul acesta prin *funiculum meum.* Dar ebraiștiĭ se unesc a crede că ebreul însémnă *accubitum meum*; pentru care se silesc a împĕca versiunile nóstre cu acest text, și se ḑice că *funiculus* însémnă *întinderea vieței*, care se termină prin culcare saŭ somnul morțiĭ. Ca să nu ḑic ceva maĭ mult, cred că acésta este ceva silit; și 'mĭ pare că aicĭ *funiculus* póte să aibă acelaș sens ca și în Proverbe unde *funes* este luat pentru *pat* și tot ce atârnă de *pat*; și se citește în acéstă parte cuvêntul רבדים, al căruia nominativ singular, רבד nu diferă de רבע de cât prin litera din urmă; probabil ceĭ LXX aŭ cetit רבדי in psalm, în loc de רבעי; și ast-fel funiculum meum însémnă acelaș lucru cu *lectura* saŭ *acubitum meum.* Mărturisesc că pentru a justifica pre acești interpreți, eĭ trebue sá fi crezut că aceste *funiĭ* eraŭ saŭ putea să fie de papură, căcĭ cuvêntul grec σχοῖνος însémnă *papură*; dar se știe că ceĭ vechĭ făceaŭ câte-o-dată funiile lor, de papură saŭ din scórța arborilor. Se întrebuințéză și astă-ḑi funiĭ de teĭ. Se servesc maĭ cu sémă cu funiĭ de papură pentru a scóte apă din puțurĭ. Orĭ-cum ar fi, se crede că ceĭ LXX aŭ știut maĭ bine însemnarea cuvêntuluĭ ebreŭ de cât Moderniĭ. Nu trebue să omit că Teodotion, care a tradus de pe ebreŭ ḑice: Semitam meam et viam meam; că Sf. Augustin a citit: Semitam meam et limitem meum, Sf. Ilarie și mulțĭ alțiĭ: Semitam meum et directionem meam; ceea ce dovedește că însemnarea cuvêntuluĭ ebreŭ nu era fixată printre ceĭ vechĭ la *accubitum meum.*

MEDITAȚIUNI

Orĭ cum s'ar traduce versul acesta, el conține acelaș adevĕr, adică că D-ḑeŭ cunóște gândurile ómenilor înainte de a exista, că vede tóte apucăturile lor, tóte posițiunile lor, tot șirul vieței lor și mișcarea, care este termenul. El *circonscrie* în știința sa, după expresiunea textuluĭ tot cursul ḑilelor nóstre, așa că nu ne este cu putință ascăp a de cu-

noștința sa : D-ḑeŭ vede pre toți ómenii fără întârdiere și fără mijlocire, ḑice cartea sacră a Eclesiasticului și cunóște tóte lucrurile lor. Totul este sub ochiĭ sĕĭ gol și descoperit, ḑice St. Apostol Pavel și Profetul maĭ adaugă încă la expresiunile sale, ḑicênd că el descopere gândurile nóstre de departe nu dintr'un loc îndepărtat, căcĭ D-ḑeŭ este present pretutindinea, precum declară în tot chipul șirul psalmuluĭ ; dar le descopere când nu sunt încă și pentru ca să nu se crédă că acéstă cunoștință este, ca în ómenĭ, o știință presupusă, psalmistul ḑice, că D-ḑeŭ *știe gândurile*, și textul se servește de un cuvênt, care însémnă a *cunóște distinct*, a *cerceta*, a *judeca* ceea-ce aŭ în sine aceste lucrurĭ. Cu tóte acestea, unde sunt aceste gânduri, pentru ca să fie vĕḑute de D-ḑeŭ, maĭ înainte de a exista ? Unde sunt maĭ ales acele *gânduri* libere, și care n'ar existà, dacă omul ar voi să nu le aibă ? Unde sunt acele gânduri, din care multe vor forma pĕcate pentru om de îndată ce vor exista ? D-ḑeŭ le vede pre tóte în inteligența sa eternă și cu tóte acestea nu le produce acéstă intelegență divină, nicĭ se face culpabilă când ele sunt contra legiĭ : Omul le produce în deosebite timpurĭ și se molipsește de rĕutatea acestor gânduri, dacă se presupun vițióse. O ! mister care mĕ împovoréză cu greutatea sa și în profunḑimea căruia mĕ pierd ! Cu tóte acestea îmĭ este de folos, o D-ḑeul meŭ, de a mĕ cufunda în acest adînc al cunoștințelor tale vecĭnice. Zăresc nemărginirea ființeĭ tale și în acéstă nemărginire găsesc liniștea mea, mângâerea, bucuria mea. Da, Dómne, pentru că tu eștĭ infinit în perfecțiune, trebue ca inteligența ta să întrécă tótă timpurile, ca să cuprindă tóte obiectele ; orĭ în care timp există, ea circumscrie tot ceea ce este finit. Viéța nóstră, mórtea, gândurile, faptele nóstre cele bune, pĕcatele nóstre, tóte acestea sunt supuse puterĭ, înțelegerĭ tale ; fie numaĭ o lume, orĭ milióne ; pământul acesta să fie impopulat de un numĕr mic de ființi inteligente saŭ că locuința glorieĭ tale să fie plină de o mulțime nenumĕrată de spirite cerești, lumina ta nespusă le luminéză pre tóte, fără să iasă afară, și fără să fie întunecată prin deosebirea saŭ contrarietatea calităților și împerecherei lor. O infinitule, ce veḑĭ în mine ? Ce judecĭ în raport cu mine ? Ce'mĭ poruncești și ce voești de la mine ?

Mi pare că inima mea este gata și că mĕ arunc în noeanul ființeĭ tale pentru a'l contempla pre cât voiŭ putea și pentru a'l iubi fără reservă.

VERSURILE 4, 5.

Iată, Dómne, tu aĭ cunoscut tóte cele de pre urmă și cele de demult. Tu m'aĭ zidit și aĭ pus preste mine mâna ta.

In ebreŭ începutul celuĭ dintâiŭ din aceste versurĭ aparține la versul precedent; apoĭ începe un alt vers care este al 4-lea în acest text, prin aceea că rĕspunde la: *că nu este cuvênt în limba mea* și termină versul al 4-lea prin: Dómne, tu aĭ cunoscut tóte, pe urmă face versul al 5-lea din tot ce rĕmâne în versul 4-lea al Vulgateĭ. Aceste divisiunĭ lucréză ceva asupra sensuluĭ, și iată cum se traduce tot textul acesta: Cuvêntul nu este încă pe limba mea și iacă Echova tu în totul 'l știĭ. Impresuratu-m'aĭ din drept și din față și aĭ pus mâna ta pre mine.

Este un mare folos în psalm, și în particular în acesta, pentru că textul și versiunile de și deosebite în aparență, daŭ cu tóte acestea, sensurĭ, admirabile; aicĭ este un exemplu fórte mare. După versiunea nóstră, Profetul dice: Dómne, tu aĭ prevĕḑut tóte căile mele saŭ tóte acțiunile mele, pentru că eŭ nu puteam să le expun prin cuvinte saŭ chiar atuncĭ, când nu puteam să le declar vorbind; și acest sens este fórte frumos, căcĭ dă a înțelege că D-ḑeŭ prevede totul, fără a aștepta ca limba să explice. Nu este tot așa și cu ómeniĭ; pentru a cunóște ideile semenilor lor, trebue ca aceștia să le declare prin cuvênt. D-ḑeŭ fiind infinit, știe totul, fără să maĭ aibă trebuință a 'i se spune. De alt-fel se vede, că sensul versiunilor recade în ebreŭ: Chiar când nu este cuvênt pe limba mea, tu cunoștĭ totul.

Tot ast-fel e și cu ceea ce se citește în șirul versurilor acestora. Vulgata dice după ceĭ LXX: Iacă Dómne, că aĭ cunoscut tóte lucrurile nouĭ și vechĭ; dar este sigur, că s'a putut traduce ast-fel ebreul dacă nu a fost ținut de divisiunea modernă a acestuĭ text, Ebraiștiĭ dic, retro et ante formâsti me; tu m'aĭ format în urmă și înainte, adică cu totul; și acest sens este iarăși adevĕrat dar nu 'l cred așa de nobil, ca al versiunilor. Sunt cariĭ traduc, tu m'aĭ apăsat, înconjurat, constrîns din tóte părțile; alt adevĕr incontestabil; noĭ suntem cu toțiĭ în nemărginirea luĭ D-ḑeŭ și mâna sa este totdéuna asupra nóstră pentru că noĭ depindem de el în tóte acțiunile vieței nóstre.

Edițiunile celor LXX nu sunt uniforme în acéstă expresiune, non est sermo in lunqua meâ, acea a Vaticanuluĭ dice οὐκ ἔστι λόγος ἄδικος ἐν γλώσσῃ μου, și acea de Alda, οὐκ ἔστι δόλος etc. Vulgata este conformă cu ebreul, iar traducerea nóstră a luat cuvêntul δόλος.

Parafrasa haldaică 'și alțĭ interpreți înțeleg partea a doua a

versuluĭ al doilea: tu aĭ format etc. de pedepsele luĭ D-ḑeŭ, așa că Profetul ar ḑice: Tu m'aĭ supĕrat, și mâna ta rĕsbunătóre s'aŭ sprijinit asupra mea. Și Fer. Augustin are ideia acésta, care nu se pare așa de naturală, ca acea de care ne ținem noĭ cu cea maĭ mare parte din comentatorĭ.

MEDITAȚIUNI

Nu numaĭ pentru că ființa infinită trebue să cunóscă totul, D-ḑeŭ prevede tóte întreprinderile nóstre, dar și pentru că noĭ nu putem singurĭ încă să recunóscem pre tóte nicĭ să le explicăm. Când omul intră în lume, îĭ este cu neputință a ști și maĭ imposibil încă de a explica, care va fi destinul sĕŭ, ce va face în acéstă carieră, care se deschide înaintea luĭ, câte schimbărĭ va încerca, revoluțiunĭ, necazurĭ. Tóte lucrurile acestea 'ĭ sunt necunoscute, și este necesar ca D-ḑeŭ să le știe, fără care Provedința sa ar fi așa de incapabilă a guverna pre ómenĭ ca și cum n'ar exista. Dar chiar când se întêmplă evenimentele, urmarea este cu totul nouĕ, cine póte să ție sémă? Este vre-unul, care la finele ḑileĭ să se întrebe pe sine însușĭ, saŭ să spue la alțiĭ tóte ideile ce le-aŭ avut? Este un lucru straniŭ feconditatea spiritului nostru pentru a gândi și slăbiciunea memorieĭ nóstre pentru a reține ceea ce am cugetat, cel maĭ mic obiect excita în noĭ gândurĭ și cel maĭ mic obiect le șterge. Dar D-ḑeŭ ca judecător al tuturor acțiunilor nóstre și al tuturor mișcărilor, știe totul ce se petrece în noĭ. Dacă aceea ce am făcut saŭ am voit să facem este conform cu sfânta sa lege, el trebue și voește să ne rĕsplătéscă; dacă ne-am îndepărtat din căile supunereĭ, el trebue și voește să rĕsbune asupra nóstră, drepturile sale. Știința sa va fi decĭ fundamentul și regula dreptățiĭ sale în privirea nóstră. Și acesta este un motiv de a ne veghea pe sine. Nu este nimic secret, ḑice Iis. Chr., care să nu se descopere și nimic ascuns, care să nu se arate.

In ḑiua descoperirilor drepțiĭ vor fi putut uita faptele lor cele bune și pĕcătoșiĭ vor fi putut să piardă amintirile crimelor lor. Când Iis. Chr. va lăuda pre ceĭ d'întâiŭ pentru milostenia către săracĭ; când le va ḑice, că aŭ dat să mănânce acelor flămânḑĭ, că aŭ îmbrăcat pe ceĭ golĭ, că a cercetat pre bolnavĭ etc.. eĭ vor rĕspunde: Dómne, când am

făcut aceste fapte de milă? Apoĭ când va imputa celor condemnaţĭ că eĭ aŭ neglijat aceste datoriĭ în privirea fraţilor lor, aceştĭ păcătoşĭ vor întreba la rîndul lor, când óre s'aŭ făcut vinovaţĭ de acele omisiunĭ? Dar totul va fi ştiut de suveranul judecător; coróna va fi distribuită servitorilor credincioşĭ şi condamnarea se va pronunţa contra rebelilor. O sciinţa luĭ D-ḑeŭ, cât este de mângâiósă şi înfricoşată, mângâiósă pentru sufletele, care iaŭ aminte de sine; înfricoşată pentru acele care vieţuesc ca şi cum n'ar fi nicĭ *ştiinţă* nicĭ dreptate în cel Prea Inalt.

VERSUL 6.

Minunată s'a făcut ştiinţa de către mine, întăritu-s'aŭ, nu voiŭ putea spre dênsa.

Cea maĭ mare parte din interpreţĭ cred că, *ex me*, trebue să fie luat pentru *prae me*; şi pretind că ebreul obligă a explica astfel: dar 1) ebreul póte să fie tradus prin *ex me* şi toţĭ gramaticiĭ convin; 2) Nu se va găsi póte un singur exemplu în limbă unde *ex me* să fie pus pentru *prae me*; 3) sensul luĭ *prae me* este mic şi slab: ştiinţa ta este maĭ admirabilă ca a mea; 4) dacă se traduce: Ştiinţa ta este aşa de minunată, că este maĭ pre sus de mine; a doua parte a versuluĭ n'ar fi de cât repeţirea celeĭ dintâiŭ.

Dar dacă se traduce, *Ştiinţa ce aĭ de mine este minunată*, satisface textul şi versiunile, şi sensul este fórte frumos. Profetul n'a vorbit de cât numaĭ de el în versurile precedente. D-ḑeŭ a cunoscut tóte apucăturile sale, a produs tot ce compune fiinţa sa, a întins mâna sa asupra luĭ pentru a'l conserva.

Resultă de aicĭ că D-ḑeŭ trebue să posedeze ştiinţa, care merită tótă admiraţia profetuluĭ acestuia, şi acesta mărtutiseşte că, întrece concepţiunile sale şi că nu 'l póte atinge.

In versiunile nóstre este, *ştiinţa ta* şi în ebreŭ se citeşte numaĭ, *ştiinţa*: dar nu mĕ îndoesc că nu s'ar înţelege pronumele pentru că în versurile precedente nu este vorba de cât de *ştiinţa luĭ D-ḑeŭ.*

MEDITAŢIUNI

Când profetul insistă cu atâta îngrijire asupra ştiinţeĭ luĭ D-ḑeŭ şi asupra caracterelor sale admirabile, este ca şi cum ar insista asupra dogmeĭ vieţeĭ viitóre. D-ḑeŭ să fi cunoscut totul; trecutul, presentul şi viitorul, gândurile cele maĭ secrete ale ómenilor, tóte apucăturile lor, tóte revolu-

țiunile ce le încércă, la ce ar servi acelea dacă n'ar fi viéța viitóre? Ómeniĭ s'ar stinge uniĭ după alțiĭ, s'ar nimici, n'ar avea să spereze nicĭ rĕsplătirĭ, nicĭ să se teamă de pedepse. Eĭ să fi observat saŭ călcat legea luĭ D-ḑeŭ, aceea le-ar fi egal; memoria eternă a luĭ D-ḑeŭ ar conserva prea inutil amintirea de virtuțile lor saŭ de nelegiuirile lor; și când lumea s'ar sfârși, ar fi ca și cum n'ar fi existat, cu acéstă diferință că, când n'ar fi existat, n'ar fi fost nicĭ virtuțĭ, nicĭ crime, prin urmare nimic de rĕsplătire nicĭ de pedepse.

Profetul ḑice într'un alt psalm, că impioșiĭ blasfemaŭ contra științeĭ luĭ D-ḑeŭ, ḑicênd: Domnul nu ne va vedea, D-ḑeul luĭ Iacob nu va cunóște uneltirile nóstre. Dacă n'ar fi viéța viitóre, aceștĭ blasfemătorĭ ar fi putut să'ĭ ḑică: Domnul ne va vedea, D-ḑeul luĭ Iacob va cunóște crimele nóstre; dar câțĭ sceleraț aŭ rĕmas nepedepsiț în lumea acésta! noĭ sperăm, că ne va trata de asemenea, și nu este nimic de temut de el, în cea-l'altă viéță. Apoĭ. când ne-ar lovi cu vre-unul din aceste flagele, în lumea acésta, fiind-că trebue să o părăsim curênd saŭ maĭ târḑiŭ, și că după acéstă despărțire nu este nimic de temut, să satisfacem pasiunile nóstre, așteptând să întrebuințăm violența ca să ne îmbogățim, ca să ne mărim; suntem maĭ sigurĭ de a réuși prin mĕsurile ce le-am luat, precum nu este sigur că D-ḑeŭ ne va pedepsi pe acéstă lume. Acest raționament ar fi fost mult maĭ rĕŭ de cât acesta: Domnul nu ne vede, D-ḑeul luĭ Iacob nu știe ce vrem să facem. Nu ar fi nimic maĭ absurd de cât de a admite o viéță viitóre, și de a nega știința infinită al uĭ D-ḑeŭ. Nu ar fi nimic maĭ neconsequent, de cât de a admite știința infinită a luĭ D-ḑeŭ și de a nega viéța viitóre.

Impioșiĭ cariĭ négă viéța viitóre, trebue să fie atheĭ; căcĭ: dacă recunosc un D-ḑeŭ infinit perfect, de ce să facă atributele sale inutile în raport cu ómeniĭ, ce 'ĭ-aŭ creat, și eĭ le-ar ști de sigur fără dogma viețeĭ viitóre. Să nu fi creat nimic D-ḑeŭ știința sa infinită și tóte cele-l'alte atribute ale sale, ar avea obiectul lor, care ar fi însușĭ D-ḑeŭ, și tóte cele posibile representate în ființa luĭ D-ḑeŭ, acest obiect ar subsista încă, dacă n'ar fi viéța viitóre pentru ómenĭ; dar planul luĭ D-ḑeŭ ca creator, ar fi defectuos, pentru că nu s'ar putea observa în ce ar contribui creațiunea la gloria sa, nicĭ chiar pentru ce s'ar fi determinat

a crea. Acest argument ar fi dus fórte departe; dar să ne mărginim a medita raporturile ce ştiinţa luĭ D-ḑeŭ are necesarmente cu dogma uneĭ vieţĭ viitóre.

VERSURILE 7, 8.

Unde mĕ voiŭ duce de la duhul tĕŭ, şi de la faţa ta unde voiŭ fugi? De mĕ voiŭ sui în cer, tu acolo eştĭ; de mĕ voiŭ pogorî în iad de faţă eştĭ.

De la versul acesta până la 12 inclusiv, profetul înalţă *atot puterea* saŭ nemărginirea luĭ D-ḑeŭ, şi descrie acest dumnezeesc atribut cu trăsurile cele maĭ tarĭ şi maĭ energice. *Unde mĕ voiŭ duce de la Duhul tĕŭ; şi de la faţa ta unde voiŭ fugi? De mĕ voiŭ sui în cer, şi de mĕ pogor în iad, tu acolo eştĭ.* Ebreul este aici fórte concis şi elegant. *De mĕ voiŭ sui în cer, acolo tu; de mĕ voiŭ culca în iad écă tu.* Acéstă expresiune *susbsternere infernum* însémnă a *aşterne patul în infern*, saŭ în mormênt saŭ în centrul pământuluĭ, prin opunere cu cerul de care vorbeşte Profetul la început.

Se vede, prin urmare, că Profetul face o curată suposiţiune care nu póte fi lămurită prin fapt, pentru că omul vieţuind pre pământ, nu se póte nicĭ sui în cer, nicĭ pogorî în iad.

Orĭ în ce sens s'ar lua cuvêntul din urmă, acest mod de vorbire nu este întrebuinţat de cât pentru a face maĭ bine cunoscute presenţa şi nemărginirea luĭ D-ḑeŭ.

MEDITAŢIUNI

A tot presenţa saŭ nemărginirea luĭ D-ḑeŭ, resultă din infinitatea fiinţeĭ sale. Dacă el are tóte perfecţiunile într'un grad infinit, trebue să aibă şi pre aceea de a fi present pretutindenea. Modul, cum este present, întrece mintea nóstră, căcĭ D-ḑeŭ fiind un spirit fórte simplu, nu corespunde cu diversele părţĭ ale suprafeţeĭ corpurilor de prin prejur. Numaĭ materia saŭ întinderea este aşa în loc. Aceĭ ce ḑic că este present în tóte locurile prin lucrarea sa, spun adevĕrat, dar când se întrĕbă dacă nu cum-va este present prin substanţă, eĭ se îndoesc saŭ se încurcă într'o explicaţiune, care dovedeşte şi maĭ mult nepriceperea în care se află, de a satisface cestiunea. Da, fără îndoială, D-ḑeŭ este present în tóte locurile prin substanţa sa, pentru că substanţa sa este nedespărţită de lucrarea sa. El este în tóte locurile, pentru că le conţine în nemărginirea fiinţeĭ sale, cu tóte că le conţine

fără întindere, nicĭ composițiune, care să coprindă substanța sa. Tot ast-fel conține tótă perfecțiunea corpurilor, cu tóte că nu este nicĭ mărginit, nicĭ întins ca ele; și cunóște tóte diferențele timpurilor, cu tóte că n'are în El nici trecut, nicĭ viitor, și că totul în el este un singur present etern. Aceste adevĕrurĭ, nu sunt supuse cercetăreĭ și judecățiĭ ómenilor, dar ele ne inspiră o profundă veneratiune pentru ființa supremă, și acesta este fructul prețios ce trebue să'l tragem.

Presența luĭ D-ḑeŭ în tóte locurile, saŭ maĭ bine în tóte ființele, atât spirituale cât și corporale, coprinde știința și puterea sa infinită, pentru că D-ḑeŭ cunóște intim ceea ce este în tóte ființele, și pentru că el lucréză perpetuŭ asupra tuturor ființelor acestora. Noĭ ne represintăm lucrurĭ și persóne depărtate de noĭ; dar nu lucrăm asupra lor și pentru aceia nu le suntem presenți. Dar D-ḑeŭ lucréză necontenit asupra a tot ce există. El are, cum ḑice profetul nostru, mâna sa întinsă asupra tuturor creaturilor și prin urmare el este present în tóte. Se póte ḑice dar, că D-ḑeŭ este present pretutindenĭ și în tóte prin știința sa și lucrarea sa, dar nu este maĭ puțin adevĕrat, că este present pretutindenĭ și în tóte prin substanța sa, căcĭ știința și lucrarea sa nu sunt distinse de substanța sa. Tótă perfecțiunea luĭ D-ḑeŭ este substanța luĭ D-ḑeŭ.

Profetul ḑice admirabil: *de mĕ voiŭ sui în cer tu acolo eștĭ*, și *de mĕ voiŭ pogorî în iad de față eștĭ*, el nu ḑice *mĕ veĭ însoți* saŭ mĕ *veĭ urma*; dar *eștĭ deja* și te voiŭ găsi acolo. Totușĭ este adevĕrat, că acel ce s'ar sui în cer saŭ care s'ar pogorî în iad va avea, pre D-ḑeŭ întru el și nedespărțit de el în timpul acțiuneĭ, care l'ar transporta în cer saŭ în iad, dar Profetul voește să ḑică, că înaintea acesteĭ transportărĭ D-ḑeŭ va fi deja în cer și în infern.

Fără îndoială, acéstă considerațiune a presenței luĭ D-ḑeŭ pretutindenea, inspira Profetuluĭ tóte sentimentele, cu care exercițiul continuŭ al presenței luĭ D-ḑeŭ aŭ umplut pre sfinți.

Se póte ḑice că tótă știința vieței spirituale se reduce la punctul acesta. A gândi neîncetat că D-ḑeŭ știe totul, că face totul, că este present pretutindenĭ, este a pune în exercițiŭ tóte virtuțile, umilința, modestia, cumpĕtarea, înfră-

narea, tăcerea, credința, speranța și mai pre sus de tóte dragostea de D-ḍeŭ și de aprópele, a se obliga de a face cele mai micĭ fapte în spirit interior, de a se ruga cu statornicie și căldură, a privighia asupra simțurilor sale, de a suferi necazurile vieței cu răbdare; în fine a imita în tóte pre Iis. Chr. care după Profetul nostru și după Sf. Apostol Petru, ducea pretutindenea presența luĭ D-ḍeŭ, Părintele sĕŭ.

VERSURILE 9, 10.

De voiŭ lua aripile mele de diminéță și mĕ voiŭ sălășlui la marginile mărei. Că și acolo mâna ta mĕ va povĕțui și mĕ va ținea drépta ta.

Profetul continuă a desfășura ideile sale asupra a-tot presenței luĭ D-ḍeŭ; el face încă o suposițiune care nu póte să aibă loc, dar care servește a zugrăvi nemărginirea luĭ D-ḍeŭ. *De aș lua, aripile mele de diminéță și mĕ voiŭ sălășlui la marginile mărei, și acolo mĕ va povățui mâna ta și mĕ va ținea drépta ta.*

Se traduce în decomun ebreul: *de voiŭ lua aripile aurorei.* Cu tóte acestea cuvêntul שחר însémnă și *de diminéță, diluculo.* Parafrasa haldaică și Sf. Ieronim traduce ca și Vulgata; în fond este acelaș sens. *Marginile mărei* însémnă aicĭ apusul; și sensul Profetuluĭ este: de aș pleca într'o ḍi din orient și aș ajunge la occident, etc. Acéstă imagine, orĭ-cum s'ar traduce, este fórte mare, și produce o ideie sublimă de a-tot presența luĭ D-ḍeŭ și a-tot puternicia sa.

Et enim ce se citește în Vulgata, și care corespunde cu καὶ γὰρ este întrebuințat pentru *etiam* care este în ebreŭ, saŭ mai bine luând acéstă particulă în propria sa însemnare, ea se raportă la quò fugiam a facie tuâ? care equivaléză cu: nicĭ într'un chip nu putem fugi: Nu Dómne, nu pot să scap de la fața ta, căcĭ mâna ta mĕ va conduce de la orient la occident, chiar când aș avea repeḍiciunea sóreluĭ, care parcurge acest spațiŭ într'o ḍi.

Nu trebue să uităm că Mediterana este spre apus de Palestina și de aceea Profetul însémnă occidentul prin acéstă mare.

MEDITAȚIUNI

Aceste douĕ versuĭ sunt încă mai minunate de cât cele douĕ precedente, pentru că anunță nu numaĭ presența, dar și opera luĭ D-ḍeŭ, calitatea nedespărțită de nemărginirea sa; D-ḍeŭ este present pretutindenĭ, și lucréză pretutindenĭ. Mâna ta, ḍice Profetul, mĕ va conduce și mĕ va ținea.

Profetul tratéză subiectul acesta nu ca filosof saŭ teolog

speculativ; credința 'l face să vorbiască, și acéstă lumină este cu totul mai vie și mai pătrunzétóre de cât tóte argumentele trase din rațiune. Câtă secetă în închipuirile nóstre asupra prezenței luĭ D-ḑeŭ și câtă ungere în acele ale Profetuluĭ nostru. Este o rugăciune afectivă și nu un raționament didactic.

El se privește ca tot învestit cu putere divină; închipuirele ce le face întind privirile sale, nu pentru a'șĭ atribui calităților ce nu le are, dar pentru a intra mai adînc în contemplațiunea luĭ D-ḑeŭ. El se 'ndréptă cu cugetul la orient, unde rĕsare sórele, se presupune transportat ca printr'un sbor subit la occident, în sînul mărilor unde apune stéua ḑileĭ. Cine l'a condus prin aceste spațiĭ nemărginite? cine l'a susținut în acéstă cursă repede? Mâna luĭ D-ḑeŭ, acéstă mână puternică care pune în mișcare cerul și stelele. Ea este la ambele extremități ale lumiĭ; ea lucréză aicĭ fără ostenélă, silință saŭ tulburare. O! D-ḑeule, da, *Credința*, după cuvêntul cel frumos al Apostoluluĭ, *este convingerea de lucrurile ce nu se vĕd.* Acest sfânt Profet este mai sigur de presența activă a celuĭ Atot-Puternic, de cât de revoluțiunea ḑilelor și mișcarea stelelor, credința sa mĕ încântă și mĕ rușinéză. Simțesc că el cugetă despre D-ḑeŭ cu sfințenie și ca un om mare, și eŭ n'am de cât niște ideĭ slabe și înjosite despre acéstă ființă supremă. Am trebuință de multe ostenelĭ ca să mĕ apropiŭ de acel ce este pretutindenĭ și în care sunt neîncetat; în rugăciune chiar sfânta sa presență 'mĭ lipsește, cel mai mic obiect mĕ distrage. Nu simțesc mâna care mĕ conservă, nu vĕd lumina care mĕ luminéză. Dă'mĭ Dómne o scîntee din acea credință de care fu însuflețit Profetul tĕŭ, fă să dispară din ochiĭ spirituluĭ meŭ tot ceea ce nu eștĭ tu, și de acum să nu mĕ ocup, de cât numaĭ de tine!

VERSURILE II, 12.

Și am ḑis aŭ dóră întunerecul mĕ va călca? Si nóptea este luminare întru desfătarea mea. Că întunerecul nu se va întuneca de la tine și nóptea ca ḑiua se va lumina; precum este întunerecul eĭ așa și lumina eĭ.

O nouĕ dovadă de *a-tot prezența luĭ D-ḑeŭ* și o nouĕ supositiune destinată a'l face cunoscut. Profetul presupune că a căutat întunericile nopțiĭ pentru a înlătura prezența luĭ D-ḑeŭ; dar recu-

nóște îndată, că D-ḑeŭ luminéză aceste întunerice, că aceste întunerice devin faţă cu D-ḑeŭ, luminóse ca ḑiua.

Se traduce ebreul primuluĭ vers: *Şi am ḑis: Póte că întunerecul mĕ va acoperi; şi nóptea este lumina în jurul meŭ.* Este בעדני pe căre ceĭ LXX l'aŭ tradus ἐν τῇ τρυφῇ μου, pentru că eĭ aŭ dedus cuvêntul acesta de la עדן, care însémnă *plăcere* desfătare; ebraiştiĭ din contră îl trag de la prepoziţia עד circa, propter: dar fără puncte; acest cuvênt póte să însemneze *in voluptate meâ*. nu cred să fi greşit ceĭ LXX. Dar, *în deliciis meis* póte fi luat într'un sens bun orĭ rĕŭ; în sens bun de se înţelege *plăcerile spirituale* de care se bucură aceĭ ce vorbesc cu D-ḑeŭ; în sens rĕŭ de se vede aicĭ *desfrânărĭ trupeştĭ*; se pare că sensul din urmă este maĭ literal, pentru că profetul se presintă, ca cine-va, care voeşte să se ascundă înaintea luĭ D-ḑeŭ.

In acelaş vers Vulgata pune: Forsitan tenebrae conculcabunt me; şi acest verb rĕspunde exact cu ebreul, care însémnă conculcare, contundere; i se dă şi însemnarea de cooperire.

Versul al doilea este ca o desvoltare a celuĭ dintâiŭ şi ebreul este fórte precis şi fórte elegant: *întunerecul chiar nu mĕ va ascunde de tine, şi nóptea va străluci ca ḑiua; aşa întunerecul aşa lumina*; ca să ḑică, că la D-ḑeŭ *întunerecul* şi *lumina* este tot una. Pronumele ejus în Vulgata şi repetat de doŭĕ orĭ, se raporta la nos şi la dies. Septuaginta au pus αὐτῆς, pentru că aŭ vĕḑut pre ה la finele celor doŭĕ cuvinte ebreeştĭ, care însémnă *întunerec şilumină.*

MEDITAŢIUNI

Cea maĭ mare parte din crimele ce inundéză pămêntul, se comit în întunerec. Ambiţiosul, avarul, desfrânatul, ascund în ochiĭ publiculuĭ, ceea ce este maĭ nedrept şi maĭ urîcios în conduita lor. Nóptea se urzesc comploturile contra averiĭ şi vieţeĭ cetăţenilor; în secretul societăţilor impióse se formézĕ întreprinderile contra religiuneĭ, din întunerec es cărţile pline de blaspheme contra luĭ Iis. Chr. şi contra Evangelieĭ sale; în inimă nasc tóte crimele, şi nu este nimic maĭ ascuns ca inima omuluĭ. Dacă lumina luĭ D-ḑeŭ n'ar lumina acest abis profund, n'ar fi în D-ḑeŭ nicĭ dreptate, nicĭ provedinţă; lumea ar fi fost lăsată pe séma pasiunilor ómenilor; şi cel maĭ stimabil, cel maĭ fericit, ar fi fost acel, care ş'ĭ-ar fi închipuit maĭ multe mijlóce pentru a săvêrşi crimele cele maĭ grozave în secret.

Dacă este un D-ḑeŭ, el trebue să cunóscă totul: întunerecul şi lumina trebue să fie pentru el *acelaş lucru*, cum se exprimă Profetul. Nóptea ceea maĭ obscură trebue să fie

luminată de știința sa infailibilă, și sceleratul ce se silește fórte mult a se ascunde, trebue să fie în ochiĭ sĕĭ nu numaĭ cel maĭ culpabil, dar cel maĭ orb și cel maĭ rĕŭ îndreptat prin patimile sale.

Lumina luĭ D-ḑeŭ bate câte odată pre pĕcătoșĭ chiar în mijlocul desordinelor; acești ómenĭ sunt rĕsturnațĭ, ca Saul pe calea Damasculuĭ; eĭ se înspăimêntă de lumina, care 'ĭ orbește de odată și care 'ĭ mângâe apoĭ. Aceste exemple sunt póte maĭ dese de cât credem, căcĭ noĭ nu știm tóte amĕnunțimlie întórcereĭ pĕcătoșilor, dar de sigur le rĕmâne impresiunea cea maĭ puternică, care este presența luminósă a luĭ D-ḑeŭ.

Când începu Augustin a reveni în sine, el fu învestit de o lumină pe care n'aŭ putut-o explica de cât ḑicênd ceea ce nu este, acéstă ḑi nu sémĕnă cu acea ce ne luminézĕ; acea strălucire nu era ca a sóreluĭ ce se revarsă pre pământ; trebuea să fie o rază din lumina eternă a luĭ D-ḑeŭ. Dar Augustin nu putea să 'ĭ descrie proprietățile, el știa numaĭ, că ḑiua aceea ĭĭ făcea cunoscut adevĕrul, ĭĭ dădea o dorință de eternitate, și umplea inima sa de dragoste. Lovit de acéstă rază divină el striga. O! Etern adevĕr! O! dragoste adevĕrată, prețiósă eternitate! Tu eștĭ D-ḑeŭ meŭ, nu voiŭ să maĭ doresc alta afară de tine.

VERSUL 13.

Că tu aĭ zidit rărunchiĭ meĭ, sprijinitu-m'aĭ din pântecele maiceĭ mele.

Profetul spune, pentru ce nu póte scăpa de cunoștința luĭ D-ḑeŭ. 1) că D-ḑeŭ este stăpân a-tot ce este maĭ intim în om. Rărunchiĭ în Scriptură sunt luațĭ pentru cugetările cele maĭ ascunse ale inime, omenești; 2) Pentru că D-ḑeŭ l'a protejat din sînul maiceĭ sale. *Ebreul ḑice*: *Tu m'aĭ acoperit în sînul maiceĭ mele*; și mulțĭ înțeleg acest cuvênt chiar de formarea omuluĭ. Expresiunea celor LXX și a Vulgateĭ arată maĭ mult protecțiunea, ce D-ḑeŭ 'ĭ-aŭ dat și acest sens se împacă cu ebreul, *tu m'aĭ acoperit*. Un protector *acopere* cu autoritatea sa și cu puterea sa pre cel ce l protejă. Dar nu resping ideia acelor ce vĕd în acéstă parte *formarea* omuluĭ, și versiunile nóstre pot fi luate în sensul acesta: *Suscepisti me formandum in* saŭ *de utero matris meae*.

MEDITAȚIUNI

Muma Macabeilor dicea fiilor sĕĭ: Nu știŭ cum v'aț format în sînul meŭ; căcĭ nu eŭ v'am dat viéță, nu eŭ am rênduit membrele fie-căruia dintre voĭ; nașterea omuluĭ este datorită Creatoruluĭ, el a dat început tuturor lucrurilor. Acéstă lucrare a luĭ D-ḑeŭ este atât efectul științeĭ, cât și a puteriĭ sale infinite. Nicĭ un lucru nu se execută de cât după un plan format în inteligența autoruluĭ. Este chiar maĭ multă perfecțiune în plan de cât în lucrare, pentru că materia nu póte primi tóte frumusețile ce imaginéză inteligența unuĭ artist. Planul luĭ D-ḑeŭ în raport cu tóte minunile creațiuneĭ este etern; în cuvêntul sĕŭ el a vĕḑut din tótă eternitatea cal tățile și raporturile a tot ceea ce trebuea să creeze în timp, și de când s'aŭ săvêrșit lucrarea creațiuneĭ, planul este încă și va fi în etern, pentru că el este în cuvêntul luĭ D-ḑeŭ, saŭ maĭ bine pentru că el este însușĭ cuvêntul luĭ D-ḑeŭ, isvorul și începutul a tótă știința.

Tu posedezĭ ceea ce este maĭ intim în mine, ḑice Profetul, și acéstă expresiune are o întindere ce numaĭ spiritul luĭ D-ḑeŭ o póte înțelege. D-ḑeŭ posedă ca creator, ca susțiitor, ca stăpân, ca judecător, tot ceea ce este în noĭ. Prin urmare nu este nicĭ un timp în care să nu aibă dreptul de a mărgini cursul viețeĭ nóstre și a ne cere sémă de faptele nóstre. Când el a pus în fruntea legilor sale, marele precept al dragosteĭ, el a făcut cunoscut aceea ce ḑice Profetul, că el *poseda* tóte facultățile spirituluĭ nostru și voia să le posedeze și prin libera alegere a voințeĭ nóstre. El a manifestat prin aceea știința sa, puterea sa, bunătatea sa; știința sa, pentru că împlinirea saŭ violarea acestuĭ precept nu putea să scape cunoștințelor sale; puterea sa, pentru că ne cerea ceea ce era maĭ nobil și maĭ prețios în exercițiul facultăților nóstre; bunătatea sa, pentru că nu era pentru fericirea sa, ci pentru a nóstră, el cerea de la noĭ iubirea cea maĭ întinsă și cea maĭ constantă.

O Dómne! aș putea striga aicĭ într'un sentiment de admirațiune, eŭ nu înțelesesem până aicĭ de cât satisfăcênd legea care 'mĭ poruncește de a te iubi, eŭ mulțumeam inteligențeĭ tale celeĭ sfinte, puteriĭ tale suverane, bunătățiĭ tale nespuse. Da, acest exercițiŭ al dragosteĭ trebue să fie

funcțiunea cea mai excelentă a sufletului meŭ, pentru că ea onoréză fórte mult divinele tale atribute; dar trebue să fie și cea mai necesară, pentru că fără ea eŭ nu cunosc pre cât este în mine dependența ființeĭ mele, și mĕ lipsesc de tot ceea ce póte face tótă fericirea vieței mele. Fer. Augustin ḑicea: Nu știŭ de cât una, D-ḑeul meŭ! că fără tine sunt rĕŭ nu numaĭ afară de mine, dar și în mine însumĭ, și că tótă avuția care nu este de la tine, mĕ lasă într'o lipsă înspăimêntătóre. Ah! Dómne, eŭ simț acest adevĕr sunt intim pĕtruns de el. Fără tine mĕ turbur necontenit; nu găsesc afară de mine nimic care să mĕ mulțuméscă, și în mine nu întêlnesc de cât un gol înspăimêntător, saŭ maĭ bine, un haos întunecos. Vino decĭ în mine, o D-ḑeul meŭ! posedéză-mĕ, împlinește tóte facultățile sufletului meŭ, guvernéză prin știința ta, prin puterea ta, prin bunătatea ta; și nu permite ca patimile mele să uzurpe de acum o putere care numaĭ Ție se cuvine.

VERSUL 14.

Mărturisi-mĕ-voiŭ ție, că cu înfricoșare te-aĭ minunat; minunate sunt lucrurile tale și sufletul meŭ le cunóște fórte.

In ebreŭ se citește: Te voiŭ lăuda, pentru că am fost destins saŭ glorificat într'un mod supra-natural. Ceĭ LXX aŭ citit la persóna a doua *te-aĭ prémărit* și Fer. Ieronim traduce *magnificasti me*, de unde trebue a încheia că el a citit la persóna a doua, unind pronumele personal. Cu tóte acestea, este adevĕrat că verbul נפליתי trebue să fie pasiv în conjugațiunea *niphal*, ceea ce ar dovedi saŭ cá St. Ieronim s'a înșelat saŭ că citea în exemplarul săŭ alt-fel precum este astăḑĭ în ale nóstre. Parafrasa haldaică traduce ca și acest Sf Doctor, prin urmare cele două lecțiunĭ revin la acelaș sens. In adevĕr, profetul ḑicênd: Te voiŭ lăuda pentru că formațiunea mea este într'un mod singular saŭ minunat, ḑice iarăș: Te voiŭ lăuda pentru că aĭ deosebit în aceia magnificența ta într'un mod minunat; căcĭ D-ḑeŭ este autorul acesteĭ formațiunĭ. Cred că lecțiunea celor LXX este maĭ bună de cât aceea ce se atribue ebreuluĭ de astăḑĭ. Se cuvine maĭ bine de a găsi pre D-ḑeŭ maĭ minunat, maĭ măreț de cât omul.

De la versul acesta până la 17 inclusiv profetul înalță puterea luĭ D-ḑeŭ în formațiunea omuluĭ și în provedența de care el uzéză în privirea némuluĭ omenesc.

MEDITAȚIUNI

Tóte lucrurile luĭ D-ḑeŭ sunt admirabile, profetul renóște acest adevĕr într'o mulțime de părțĭ a psalmilor sĕĭ. Dar aicĭ el insistă asupra formațiuneĭ omuluĭ. Acest compus dintr'un suflet spiritual și un cerp prevĕḑut cu atâtea părțĭ organice, este puterea luĭ. Nu se póte ḑice că vre-o altă ființă vizibilă ar putea fi comparată cu acésta. Firmamentul și stelele nu sunt de cât materia pusă în mișcare, diversele animale care împopuléză universul acesta, se pare că aŭ un început de simțire, dar nu știm în ce consistă el, și suntem siguri că aceste creaturĭ cu totul admirabile în organismul lor, nu cugetă și nu judecă ca omul. Rațiunea și religiunea nu ne conduc a crede ca să fie în ele o substanță care să rĕmână la distrugerea organelor corpuluĭ. Numaĭ pentru om a ḑis D-ḑeŭ; *sa'l facem după chip și asemĕnarea nóstră*, ceea ce inspiră atâta admirațiune Profetuluĭ nostru.

Sunt prea convins, ḑice el, *că lucrurile tale sunt minunate.* El nu se mândrește ḑicênd că pătrunde natura, proprietățile, raporturile, consequențele încă maĭ puțin, maniera cu care D-ḑeŭ le-aŭ făcut din nimic, saŭ le-aŭ pus în acest univers. Aicĭ sunt secretele luĭ D-ḑeŭ care întrec inteligența omenéscă, și știm destul când recunóștem că numaĭ D-ḑeŭ îĭ este autor, că el le-a creat pentru gloria sa, și că noĭ trebue să usăm de ele pentru acest scop. Nu ne este oprit de a studia lucrurile creatoruluĭ, de a ne aplica la aceea ce se numește știința natureĭ, dar trebue să evităm douĕ pericole: acel al uneĭ curiosităț îndrăsnețe, și acel al unuĭ studiŭ curat speculativ.

Trebue ca spiritul să se opréscă pentru a lăsa să lucreze inima, că după ce a raționat până la óre-care punct asupra minunilor creațiuneĭ să gândim la scopul creatoruluĭ și al nostru. Tot studiul care nu contribue a adăoga în noĭ dragostea luĭ D-ḑeŭ și slăbește dragostea de noĭ, este o ocupațiune vătămătóre; ea este afară din planurile luĭ D-ḑeŭ, ea ne servește la obiectele create, golește sufletul nostru de dorința bunurilor adevĕrate și 'l umple de o mulțime de ideĭ deșarte și afecțiunĭ vicióse.

VERSURILE 15, 16.

Nu s'aŭ ascuns osul meŭ de la tine, carele l'aĭ făcut întru ascuns și stalul meŭ întru cele maĭ de jos ale pămêntuluĭ. Cel ne lucrat al meŭ l'aŭ vĕḑut ochiĭ tĕĭ, și în cartea ta toți să vor scrie; în ḑile se vor zidi și nimenea într'ênșiĭ.

Ebreul de astădĭ se traduce: Ósele mele nu 'ți-aŭ fost necunoscute când am fost făcut în secret, lucrat cu artă în locul cel maĭ de jos al pămêntuluĭ. Ochiĭ tĕĭ aŭ vĕḑut masa mea (informă), și în cartea ta tóte acestea sunt scrise, ḑilele vor fi formate, și în ele, nicĭ una. Fiind-că acestea nu formézĕ ideĭ lămurite și cu șir, saŭ suplinit câte-va cuvinte: așa, de esemplu englezul ḑice, substanța mea nu 'țĭ-a fost necunoscută când am fost făcut în secret, și când am fost lucrat cu artă în părțile cele maĭ profunde ale pămêntuluĭ. Ochiĭ tĕĭ aŭ vĕḑut substanța mea chiar când ea era imperfectă; în cartea ta tóte membrele mele aŭ fost scrise, care s'aŭ îndreptat în urmă (ḑicĭ că aŭ fost scrise) când nu eraŭ nicĭ unul.

Ar fi prea mult de a raporta tóte diferințele versiunilor în partea acésta a psalmuluĭ. Considerându-le pre tóte una după alta se observă ușor că ele să împacă cu ceĭ LXX și Vulgata, și că sensul este: Dómne, tu aĭ cunoscut tótă formațiunea corpuluĭ meŭ, când se făcea în secret în sînul maiceĭ mele; tu m'aĭ vĕḑut, când eram numaĭ o masă informă.

Tot ast-fel este și cu toțĭ ómeniĭ; eĭ sunt toțĭ înscrișĭ în cartea ta, eĭ se formézĕ puțin câte puțin, dar tu iĭ cunoșteaĭ când nu exista nicĭ unul dintre eĭ.

Maĭ toți se unesc a lua *cele maĭ de jos ale pămêntuluĭ* (in inferioribus terrae) pentru *sînul mumeĭ*. Unĭĭ comentatorĭ vĕd aicĭ *mormêntul* și sensul ar fi: Tu aĭ cunoscut formarea mea când să făcea în secret și când eram în mormênt, tu veĭ vedea starea de despoiare în care voĭ fi. Toți ómeniĭ vor fi deopotrivă înscrișĭ in cartea ta; ḑilele lor vor fi însemnate și nicĭ una nu va lipsi. Ideia de *mormênt* s'ar putea primi, pentru că *inferiora terrae* are acéstă însemnare în Scriptură, și nicĭ-o-dată aceea de *sînul mumiĭ*, dar nu primesc finele versuluĭ al doilea: *Nemo în eis*, nicĭ unul din voĭ nu va scăpa saŭ nicĭ unul nu va lipsi în cartea ta. Mulți în adevĕr suplinesc aicĭ, *deerit* dar cu ce drept? Cred că ar fi maĭ bine a se traduce: *Toți ómeniĭ vor fi deopotrivă scrișĭ în cartea ta: eĭ vor intra ca și mine în mormênt*; ḑilele se vor succeda dar nicĭ unu din aceștĭ ómenĭ nu va apărea pre pămênt. Alți interpreți continuă în al doilea vers descrierea omuluĭ când se formézĕ în sînul mumiĭ sale: Ochiĭ tĕĭ m'aŭ vĕḑut, când nu eram încă format.

Toți ómeniĭ sunt deopotrivă înscrișĭ în cartea ta când se formézĕ în sinul mumiĭ lor; multe ḑile se scurg în cursul acesteĭ formațiunĭ, și nu să arată încă nimic din ceea ce eĭ trebue să fie. Versurile care conțin acéstă descriere sunt admirabile.

Incheiŭ din tótă discuţiunea acésta, că nu se póte inculpa versiunea celor LXX; dacă n'aŭ tradus exact ebreul, eĭ conservă sensul, cel puţin în aceea ce acest text are lămurit şigur. De esemplu se citeşte în ebreŭ la primul vers: רקמתי ce se tranduce prin *artificiose variegatus sum* şi eĭ aŭ pus, ὑπόστασίς μου (substantia mea), esprimând cu un cuvênt general tótă fiinţa corpuluĭ omenesc.

Nu aduc aicĭ traducerea cea a publicat-o autoriĭ principiilor discutate; ea ţine la sistemul lor de captivitate, şi privesc tot ceea ce ḑice aĭcĭ Profetul ca o emblemă a formăreĭ republiceĭ Iudeilor în captivitate; aşa că Haldeia este acel fund al pământuluĭ de care vorbeşte Profetul. Cu cât citeşte cine-va acéstă versiune de alt-fel elegantă, cu atât maĭ puţin se familiariséză cu ideiie sale.

MEDITAŢIUNI

Se pare că Profetul ne represintă aicĭ cele douĕ stărĭ extreme ale omuluĭ; întâiŭ când este în prima sa formaţiune, şi al doilea când se desface organismul sĕŭ; întâiŭ când este în întunericul sînuluĭ unde se naşte; şi al doilea când intră în nóptea mormêntuluĭ. In ambele stărĭ d'abea se găseşte urme din aceea ce constitue pe om. In prima nu este de cât o masă informă; şi în a doua este o materie urîtă plină de stricăciune şi putreḑiciune.

Aceste douĕ stărĭ sunt cunoscute Domnuluĭ şi puterea sa se manifestă póte încă maĭ mult în a doua, de cât în cea d'întâiŭ, pentru că rĕmăşiţele nóstre pământeştĭ trebue să învieze într'o ḑi şi să intre în locuinţa glorieĭ. Corpurile nóstre se formézĕ în prima stare, pentru a se supune hotărîreĭ date contra pĕcatuluĭ; ele sunt destinate la durere şi mórte; în a doua, cu tóte că prefăcute în cenuşe, pregătesc reînnoirea, care trebue să le pue în posesiunea tuturor bunurilor. Primele momente a existenţiĭ lor se pare că le înjosesc la condiţiunea animalelor; dar până în umilirea mormîntuluĭ, eĭ aŭ promisiunĭ a căror scop este de a'ĭ asocia la gloriósa omenire a luĭ Iis. Chr.

Profetul ḑice că *D-ḑeŭ scrie tóte lucrurile acestea*, adică tóte destinele nóstre în cartea eternă. Ce este acéstă carte, dacă nu ordinea provedinţiĭ ce o observă în privirea vieţeĭ nóstre?

Şi ce ar fi acéstă ordine, dacă n'ar fi o viéţă viitóre, o eternitate după aceste ḑile ce le parcurgem şi care se sting succesiv? D-ḑeŭ scrie pe toţĭ în cartea sa, în tóte ḑilele se formézĕ şi nimenea nu se găseşte aicĭ. Ce expresiune, şi

cât adevĕr, câtă putere, instrucțiune și profundime găsesc eŭ aicĭ? Noĭ suntem scrișĭ în cartea luĭ D-ḍeŭ, nu pentru ḍile dar pentru eternitate. Pentru aceea îndată ce terminăm cariera nóstră pre pământ numaĭ aparținem ḍilelor. Ele se formézĕ, se succed, dar nu pentru a fixa irevocabil destinatele nóstre. Aceste ḍile sunt timpul imperfecțiuneĭ nóstre, formațiuneĭ nóstre, progresuluĭ ființeĭ nóstre, în acest sens ne sunt date pentru a câștiga merite, și pentru a ne prepara la starea de om perfect; dar împlinindu-se mĕsura lor nu ne maĭ sunt bune de nimic și nu le maĭ datorim nimic. Suntem în stare fixă și permanentă, pentru care cartea luĭ D-ḍeŭ este scrisă. Totușĭ este adevĕrat, că aceste ḍile se formézĕ pentru fie-care din noĭ, și că în timpul ședereĭ nóstre pre pământ, suntem ținuțĭ de a fi ceva în raport cu aceste ḍile; obligațiunea nóstră este de a le aprecia, de a le cinsti, de a le privi ca prețul eternităței. Și ce nenorocire pentru noĭ, ce desordine, dacă D-ḍeŭ nu ne-ar vedea în cursul acestor ḍile, dacă s'ar trece ca și cum n'ar fi strĕine! Materie infinită de reflexiunĭ. Acéstă ḍi se formézĕ și trece, D-ḍeŭ ține sémă în cartea sa: ce fac eŭ în ḍiua acésta? Faptele mele sunt óre pentru lume și patimele mele? N'aŭ nicĭ o proporțiune cu termenul pentru care cartea luĭ D-ḍeŭ este scrisă! Dă-mĭ Dómne să meditez ne încetat la cartea ta, asupra timpuluĭ, asupra întrebuințărĭĭ timpuluĭ, asupra eternităței!

VERSURILE 17, 18.

Iar mie fórte 'mĭ sunt cinstiți prietenii tĕĭ, D-ḍeule, fórte s'aŭ întărit stăpânilile lor. Numĕra-voiŭ pre dênșiĭ, și maĭ mult de cât nisipul se vor înmulți; sculatu-m'am și încă sunt cu tine.

S'aŭ observat maĭ sus în privirea acestuĭ psalm în particular, că în părțile unde textul și versiunile se par deosebite, diversele lecțiunĭ produc nu maĭ puțin sensurĭ prea adevĕrate și prea instructive; dar acéstă observațiune se verifică cu deosebire în aceste douĕ versurĭ. Ecă sensul ce 'l daŭ cea maĭ mare parte din ebraiștĭ:

Dómne, cât de prețióse 'mĭ sunt gândurile tale! numĕrul lor saŭ suma lor este considerabilă! mĕ voiŭ sili a le numĕra, și ele vor întrece nisipul (măriĭ). *Când mĕ deștept sunt iarăși cu tine.* Ḍic, că cea maĭ mare parte din ebraiștĭ traduc ast-fel; căcĭ mulțĭ, între alțiĭ și Ier. Ieronim, urmézĕ destul de aprópe pre ceĭ

LXX și Vulgata; eĭ vĕd *amicĭ* unde alțiĭ vĕd *gînduri*, etc. Ceea ce maĭ este de observat, e că ebreul este susceptibil de ambele versiunĭ, precum convin și ebraiștiĭ ceĭ maĭ zeloșĭ; dar ḑic, că amêndouĕ sensurile sunt bune.

Se pare maĭ întâiŭ că Profetul după ce a vorbit de *a-tot presența*, de *a-tot știința* și de *a-tot puterea* luĭ D-ḑeŭ asupra ómenilor în general, trece la provedința sa asupra drepților. El strigă: Dómne! Amiciĭ tĕĭ sunt demnĭ de tótă onórea, saŭ maĭ bine sunt onoraț; puterea lor este stabilită pe temeiurĭ neclătite; și ceea ce este maĭ admirabil, este că numĕrul lor este maĭ infinit, el întrece nisipul măriĭ. Cred că este o opositie între acéstă mulțime de amicĭ aĭ luĭ D-ḑeŭ și ceea ce s'a ḑis maĭ sus, că ómeniĭ în mormênt sunt în raport cu ḑilele care se scurg după mórtea lor, *ca ne-existenți*. Amiciĭ luĭ D-ḑeŭ nu există în ḑile, dar în presența luĭ D-ḑeŭ, pentru aceea profetul adaugă, *mĕ deștept și încă sunt cu tine*; ceea ce face alusiune saŭ la starea sufletelor sfinților după mórte, saŭ la învierea drepților în ḑiua cea de apoĭ. Profetul zugrăvește starea lor în propria sa persónă, pentru că se numĕră printre aceștĭ drepți.

Dacă trecem apoĭ la sensul ce'l adoptă cea maĭ maĭ mare parte din ebraiștĭ, se va găsi încă maĭ mult adevĕr și șir; este ca o conclusiune de aceea ce Profetul a ḑis despre știința infinită a luĭ D-ḑeŭ; Ah! Dómne, cât de prețióse 'mĭ sunt gândurile tale! numĕrul lor saŭ suma lor este considerabilă! mĕ voiŭ grăbi de a le numĕra, și ele vor întrece nisipul măriĭ. Când mĕ deștept, sunt încă cu totul ocupat, sunt încă cu tine; și Profetul mărturisește prin aceea că considerațiunea marelor atribute ale luĭ D-ḑeŭ, științei sale, puterei sale, măririi sale, nu'l părăsește nicĭ-o-dată. Acéstă explicațiune este póte maĭ ușóră ca alta.

Este de observat că sf. Ieronim, Teodoțion și alțiĭ, aŭ tradus: quam fortes pauperes eorum, în loc de quam fortes principes eorum cum traduce parafrasa haldaică; pentru că Sf. Ieronim și Teodoțion aŭ dedus cuvêntul ebreŭ ראשידם nu de la ראש caput dar de la רוש *pauper* și acest sens este încă prea analog cu principiile religiuneĭ, pentru că ceĭ maĭ distinși între amiciĭ luĭ D-ḑeŭ aŭ fost ceĭ maĭ săracĭ pre pĕmênt; mărturie Apostoliĭ și ómeniĭ apostolicĭ; saŭ maĭ bine toțĭ sfințiĭ; eĭ aŭ fost *săracĭ* și luĭ D-ḑeŭ 'ĭ-a plăcut să facă lucrurĭ marĭ prin eĭ și chiar prin sărăcia lor.

MEDITAȚIUNI

Spiritul credincios inspiră un mare respect pentru amiciĭ luĭ D-ḑeŭ. Când se consideră că aceștĭ ómenĭ sfinți sunt templele D-ḑeuluĭ celuĭ viŭ, că eĭ vorbesc familiar cu el, să sunt încărcați de favorurile sale, că rugăciunile lor se înalță în *miros de bună mirésmă*, cum se exprimă așa de des Scriptura până la tronul sĕŭ; se înțelege o ideie prea mare de meritul lor, le preferă tuturor măririlor pă-

mêntuluĭ, se povĕţuĕşte de bună voie de sfaturile lor, se determină în fine a urma exemplele lor. In acésta consistă maĭ ales *puterea*, ce Profetul recunóşte şi înalţă în amiciĭ luĭ D-ḑeŭ. Faptele sfinţilor, ḑice Sf. Grégorie, sunt ca nişte florĭ ale fructelor eternităţiĭ, roua dragostel divine le face producĕtóre, ele servesc spre învĕţătura nóstră şi a altora.

Profetul adaogă că numĕrul acestor amicĭ aĭ luĭ D-ḑeŭ este ca infinit; că mulţimea lor întrece pre acea a nisipuluĭ măriĭ. Lumina profetică îl face să vorbéscă ast-fel. El vedea cu spiritul timpurile legeĭ nouĭ şi înmulţirea Bisericeĭ, mirésa luĭ Iis. Christos. Sinagoga avu sfinţiĭ sĕĭ, dar Sf. Ión în Apocalips, îĭ determina numĕrul în descrierea aleşilor, pe când vorbind de némurile convertite la credinţă, el ḑice că era o mulţime nenumĕrată care înconjura tronul luĭ D-ḑeŭ.

Mĕ deştept şi sunt iarăşĭ cu tine. Cu un fel de surprindere face Profetul acéstă exclamaţiune ca şi cum ar ḑice: Dómne! sper a fi în numĕrul amicilor tĕĭ, voiŭ intra ca şi eĭ în mormênt, dar voiŭ eşi într'o ḑi; acest somn al morţiĭ se va sfârşi, eŭ mĕ voiŭ deştepta, şi voiŭ fi încă cu tine, şi voiŭ fi încă mult maĭ perfect ca pre pământ. 'Mĭ pare că acest moment a sosit, şi că deja intru în rîndul ceteĭ sfinţilor, carii sunt fericiţĭ numaĭ pentru că sunt totdéuna cu tine.

Dacă speranţa acesteĭ *deşteptărĭ* generale, care nu este alta de cât învierea sufletelor promise luĭ D-ḑeŭ, îĭ umple de mângâere în cursul acesteĭ vieţĭ, cât óre lucréză ca şi pentru tótă conduita lor? Eĭ se privesc ca morţĭ pre pământ, pentru că mórtea trebue să procedeze învierea, şi acéstă mórte spirituală este deja o înviere anticipată. Eĭ ḑic, aceştĭ ómenĭ sfinţĭ, ca şi Profetul nostru: Suntem izbăviţi de somnul morţiĭ, adică de letargia pĕcatuluĭ. *Suntem cu tine*, Dómne, nu ne bucurăm încă de bunurile nespuse ce le păstrezĭ aleşilor tĕĭ, dar vieţuim în dragostea ta; suntem morţi cu Iis. Christos: elementele lumiĭ acesteia nu ne sunt maĭ nimic, ceea-ce ne rĕmâne din viéţă, este ascuns cu Iis. Chr. în D-ḑeŭ, şi noĭ aşteptăm momentul în care Iis. Christos, adevĕrata nóstră fiinţă, ne va face parte din gloria sa.

VERSURILE 19, 20.

De vreĭ să omorĭ pre pĕcătoşi Dumnedeule; bărbaţiĭ sângiurilor depărtaţi-vĕ de la mine. Că pricinuitorĭ sunteţĭ întru gênduri, lua-vor întru deşărtăciunĭ cetăţile tale.

Profetul opune aicĭ pre impioşĭ ómenilor drepţi. Aceştĭ impioş ĭ vor fi exterminaţĭ de Domnul. Ast-fel, ḑice Profetul, nu voiŭ să mĕ amestec cu eĭ; aceştĭ ómenĭ sângeroşi ḑic în cugetul lor: Drepţiĭ vor poseda în zadar cetăţile ce le-a dat Domnul. Frasa este în formă de apostrofă în ebreŭ la primul vers; dar nu în a doua, unde acest text pune: Eĭ ḑic în cugetul lor; în loc de: voĭ ḑiceţĭ în cugetul vostru. Diferinţa este fórte mică, apoĭ, textul apostrofând pre impioşĭ la primul vers este maĭ natural de a continua apostrofarea la al doilea.

Ebreul se traduce în versul al doilea ast-fel: Eĭ vorbesc contra ta cu rĕutate; inimiciĭ tĕĭ se vor rădica în zadar contra ta. Acest sens este destul de obscur, dar acel al versiunilor este încă şi maĭ obscur. Trebue ca ebreul să nu fi fost uniform în exemplarele ce le-aŭ tradus interpreţiĭ grecĭ; căcĭ aceştĭ interpreţĭ variază fórte mult în versiunile lor, şi sfinţiĭ părinţĭ de asemenea. Ar fi mult de a ráporta tóte variantele acestea. Vulgata este din tóte versiunile vechĭ aceea ce se uneşte maĭ bine cu ebreul. Ea traduce cuvêntul עריך prin cetăţile tale care are în adevĕr acéstă însemnare, tot aşa de bine ca şi acea de, *adversariĭ tĕĭ* ce adoptă ebraiştiĭ. Dar care sunt acele cetăţĭ? Aceĭ ce ráporta psalmul la captivitatea Babilonuluĭ, ḑic că ar fi cetăţile Iudeiĭ. Când a dat permisiune Iudeilor de întórcere, Samaritenĭĭ, inimiciĭ lor, ḑicea că în zadar acest popor se mândrea că intră în posesiunile ce D-ḑeŭ ĭ-a dat odată. Autorĭĭ principiilor discutate traduc: departe de mine aceĭ ce vĕ iritéză prin crimă, aceĭ ce s'aŭ legat pe nedreptul de cetăţile vóstre; unde se vede că aceştĭ interpreţĭ atribue usurparea *cetăţilor* inimicilor Iudeilor, pe când alţĭ comentatorĭ, cred că este vorba de întórcerea acestor cetăţĭ stăpânilor vechĭ. Sfinţiĭ părinţĭ iaŭ iarăşĭ părţile diferite. Fer. Augustin, de exemplu, înţelege acéstă parte de schismaticiĭ, cariĭ făceaŭ să se revolte *cetăţile* lor contra Bisericeĭ; el citeşte, ca mulţĭ alţiĭ *civitates suas*. Cuvêntul din urmă a fost corectat în Vulgata, a căreĭ ediţie a fost dată de Climent al VIII-lea. Sunt aşa de puţine trăsurĭ cu captivitatea Babilonuluĭ în psalmul acesta, că nu mi se pare potrivit a determina obiectul acestuĭ eveniment, pentru a satisface un singur vers; cred că este vorba aicĭ în general de persecuţiunea ce fac ceĭ rĕĭ, celor drepţĭ. Aceştĭ ómenĭ rĕĭ ar voi să extermineze din tóte societăţile pre aceĭ ce aŭ frica Domnuluĭ şi cariĭ vieţuesc după legile religiuneĭ. Eĭ ḑic deci totdéuna în inima lor, că în deşert speră ceĭ drepţĭ a locui cu linişte în cetăţĭ sub protecţiunea Domnuluĭ, care este primul şi unicul stăpân absolut. Profetul póte avea în vedere pre apostaţiĭ legiĭ saŭ

păgânii, carii persecutară mult timp pre cei d'intâiŭ credincioşi, carii alungară dese ori pre apostolii din cetăţile unde ei voiaŭ să anunţe pre Iis. Chr.

MEDITAŢIUNI

Cu tóte că este greŭ a înţelege de-a dreptul cugetarea Profetuluĭ, în aceste versurĭ se găsesc numaĭ puţin treĭ adevĕrurĭ importante: întâĭ că D-ḑeŭ va face o judecată prea severă contra impioşilor; al douilea că trebue a înlătura contagiunea cuvintelor lor şi exemplelor; al treilea că trebue a se aştepta la multe persecuţiunĭ din partea lor, când cine-va este silit a locui acolo unde domină.

Fer. Augustin întrĕbă cum D-ḑeŭ *exterminĕ* pre pĕcătoşi din lumea acésta şi înainte de judecata viitoare, şi rĕspunde că luându-le S-tul Spirit, care este principiul vieţeĭ spirituale şi supra-naturale, eĭ se par a fi în numĕrul celor viĭ şi sunt morţi; eĭ numaĭ aŭ germinele viŭ făcĕtor, care aduce fructele pentru eternitate. Acéstă mórte funestă este maĭ ales partea acelor, carii rump unitatea şi se despart de corpul Bisericeĭ şi vedeţi, continuă Sf. Părinte, cum abuséză aceştĭ ómenĭ rĕĭ de simplicitatea credincioşilor. Pentru că eĭ observă câte-va scandale în Biserică, ḑic că în zadar se maĭ numeşte mirésa luĭ Iis. Chr. şi vor a se rĕspândi în cetăţĭ şi provinciĭ. Nebunĭ! eĭ nu vĕd că timpul secerişuluĭ n'aŭ venit încă şi că nu trebue a smulge neghina semĕnată cu grâul cel bun, pentru ca să nu se strice recolta. Instrucţiune solidă şi care dă chiar un sens prea probabil celor douĕ versurĭ ale Profetuluĭ nostru. Dacă ar fi fost totdéuna urmată, n'ar fi fost nicĭ o dată schisme şi heresiĭ în Biserică. Pentru a stabili şi pentru a rĕspândi sectele lor, toţĭ novatoriĭ aŭ pretextat din tot timpul întârḑierea saŭ corupţiunea introdusă în turma luĭ Iis. Christos; pentru ca să aprindă câte-va pae rele, care se găseaŭ în aria părinteluĭ de familie, eĭ aŭ dat foc caseĭ sale; pentru câte-va abusurĭ, eĭ aŭ pustiit câmpiĭ stăpânuluĭ; pentru a îndrepta calea pe care trebue să mérgă credincioşiĭ eĭ aŭ deschis alte căĭ diferite de acele ce duc la viéţă. Fiecăruĭ novator trebue să 'ĭ ḑicem cu Profetul: *Retragete de la mine, bărbatul sângiurilor* pentru că voeştĭ să ne alungĭ din cetatea luĭ D-ḑeŭ saŭ maĭ bine să o distrugĭ pre ea; dar va subsista fără voia ta, şi tu veĭ fi exterminat de D-ḑeul păciĭ şi al unireĭ. pre care 'l ocăreştĭ.

VERSURILE 21, 22.

Aŭ nu pre ceĭ ce te urăsc pre tine Dómne am urît
și asupra vrăjmașilor tĕĭ m'am topit? Cu urăciune desăvêrșit
'ĭ-am urât pre eĭ, neprietenĭ mi s'aŭ făcut mie.

Este ușor de a simți cugetarea Profetuluĭ, asupra acestor sentimente de ură ce le are pentru inimiciĭ luĭ D-ḑeŭ. Aceștĭ inimicĭ sunt pĕcătoșii și chiar pĕcătoșiĭ ceĭ marĭ, pentru că eĭ urĕsc pre D-ḑeŭ, precum declară profetul positiv. Dar, ómeniĭ ce urăsc pre D-ḑeŭ, sunt urîțĭ de D-ḑeŭ; cum, și pentru ce? pentru că eĭ rump tótă legătura de unire și de societate cu D-ḑeŭ. Eĭ nu sunt urîțĭ de D-ḑeŭ ca creaturĭ, pentru că D-ḑeŭ iubește ce a creat; eĭ sunt urîțĭ ca pĕcătoșĭ, ca impioșĭ, și aicĭ sunt și sentimentele Profetuluĭ. Iudeiĭ puținĭ instruițĭ eraŭ într'o mare amăgire în privința acésta; eĭ credeaŭ că le era permis de a urî pre inimiciĭ lor, și în general pre toțiĭ ómeniĭ, cariĭ nu eraŭ de națiunea lor. Exemplul Profetuluĭ nostru ar fi trebuit să 'ĭ desmințéscă, el nu va urâ de cât pre inimiciĭ luĭ D-ḑeŭ, și acésta ură este fórte compatibilă cu marele precept al iubireĭ aprópeluĭ, pentru că e întemeiată pe dragostea de D-ḑeŭ.

MEDITAȚIUNI

Fer. Augustin observă fórte bine, că D-ḑeŭ a ḑis *iubiți pre vrăjmașiĭ voștri* și nu *iubiți pre inimiciĭ luĭ D-ḑeŭ*. Ura perfectă, adaugă el, nu consistă în a urî pre ómenĭ din causa vicielor; dar a nu iubi viciele din causa ómenilor. Moisi se ruga pentru poporul sĕŭ, când pĕcătuise, și nu înceta de a pedepsi cu mórte pre pĕcătoșĭ; aicĭ ura fără-de-legea și iubea pre ómenĭ căcĭ era însuflețit de sentimentele ureĭ perfecte.

Nu suntem însărcinațĭ ca Moisi de a rĕsbuna cu pedepse temporale interesele luĭ D-ḑeŭ, dar suntem obligațĭ, ca și el, de a urî crima pretutindenĭ unde se găsește. Noĭ trebue să ne rugăm pentru aceĭ ce urăsc pre D-ḑeŭ; dar nu trebue să avem nicĭ o complăcere pentru acțiunile în care se manifestă acéstă ură de D-ḑeŭ. Sunt póte mulțĭ creștinĭ, cariĭ se perd maĭ mult pentru complăcerea ce aŭ de pĕcătoșĭ, de cât pentru lipsa de dragoste către ómenĭ. Apostolul ḑice, că dragostea *îndură tóte și suferă tóte*; și el înțelege și-canele aprópeluĭ, necazurile ce ni le face, injuriile ce ni le spune; dar nu crimele de care se face culpabil către D-ḑeŭ; noĭ trebue să le oprim cursul, când este cu putință și tot-

déuna a le urî, pentru că totdéuna se póte, și a ne feri de contagiunea exemplului, pentru că aceia nu numaĭ este posibil dar necesar și indispensabil.

VERSURILE 23, 24.

Ispitéștete-mĕ Dumnedeule și cunóște inima mea cércă-mĕ și cunóște cărările mele. Si vedĭ de este calea fără-de-legeĭ întru mine, și mĕ îndreptéză în calea cea vecĭnică.

La primul vers este în ebreŭ: *Cunóște gândurile* mele; la al doilea: vedĭ de este în mine o cale vicléna. Versiunile nóstre daŭ acelaș sens. Profetul întrébă la finele psalmuluĭ saŭ aceea ce dice, că D-dĕŭ a făcut deja, că l'a încărcat, că a ispitit inima sa, că a examinat apucăturile sale. Mărturia uneĭ conștiinți bune îĭ inspiră acest sentiment. El adaugă: *condu-mĕ în calea eternă;* și sensul ce se presintă maĭ întâiŭ este că D-dĕŭ dorește, ca să 'l conducă la limanul mântuireĭ, care este prea fericita eternitate.

Cu tóte acestea, fiind-că în Scriptură mormêntul este numit *locuința eternă*, mulți interpreți cred că Profetul dice: Examinéză apucăturile mele, și de veĭ găsi în mine urmele nedreptățiĭ, condu-mĕ la mormênt. Nu primesc acéstă interpretare; mormêntul se numește locuința eternă, iar nu *calea eternă*. Este un fel de opositiune între *cale* și *locuință*. Apoĭ profetul nu dice: de mĕ veĭ găsi culpabil, el dice: vedĭ de sunt culpabil, de este în mine vre-o urmă de nedreptate. Sfinții Părinți și cea maĭ mare parte din interpreți, nu vĕd aicĭ de cât acéstă rugăciune: Vedĭ Dómne, de este în mine vre-o urmă de nedreptate, și condu-mĕ în calea care duce la prea fericita eternitate. Acéstă cale este împlinirea legeĭ divine, precum calea nedreptățiĭ, calea ce duce la perdare.

MEDITAȚIUNI

Se pare că tot fructul acestuĭ psalm minunat este conținut în aceste cuvinte: *Condu-mè Dómne în calea vieții eterne.*

Numaĭ Ființa care știe tóte, póte servi de conducĕtor ómenilor în acéstă cale, pentru că numaĭ el póte să îndepărteze pericolele, să aplaneze dificultățile, să susție statornicia, să îndrepteze apucăturile falșe, se pregătéscă momentul trecereĭ în prea fericita eternitate. Acel ce va medita maĭ des și maĭ profund cele treĭ atribute marĭ, ce le înalță profetul în psalmul acesta, adică: știința, puterea, presența luĭ D-dĕŭ, va merge cu maĭ multă siguranță și statornicie în *calea eternă*.

PSALMUL CXXXIX

Se citește în titlu: In finem Psalmu David, și acésta este traducțiunea esactă a ebreuluĭ și Greculuĭ, suposând ca *in finem* respunde la למנצח al ebreuluĭ. S'aŭ spus aiurea pentru ce se traduce ast-fel. Se vede că David este autorul psalmuluĭ și că este vorba de persecuțiile ce le suferi din partea luĭ Saul, saŭ din partea altor inimicĭ aĭ sĕĭ. Totuși, el vorbește în general, și se póte crede că este o formulă de rugăciune aplicabilă la tóte împrejurările unde credincioșiĭ persecutați și suferinḑi se pot găsi. Cea maĭ mare parte din Părinți vĕd pre Iis. Christos în psalmul acesta.

VERSURILE 1, 2.

Scóte-mĕ Dómne de la omul viclén, de la bărbatul nedrept mĕ izbăvește. Cariĭ gândeaŭ nedreptate în inimă, tótă ḑiua rânduia rĕsbóie.

La primul vers ebreul ḑice: Dómne, izbăvește-mĕ de omul viclén, ferește-mĕ de omul violințelor. La al doilea este propriŭ eĭ aŭ adunat luptătorĭ ca să dea a înțelege, că acești inimicĭ s'aŭ adunat cu plan de a combate pre profetul.

Fiind-că versul al doilea întrebuințéză pluralul, trebue a crede saŭ că *omul rĕŭ* și *bărbatul nedrept* de cariĭ vorbește primul vers, sunt doĭ inimicĭ deosebiți, saŭ că Profetul înțelege prin expresiunea acésta pre omul rĕŭ, omul violent, pre toți adversariĭ orĭ vĕḑuți orĭ nevĕḑuți, cariĭ pot să 'ĭ atace pre ceĭ drepți.

Aceste douĕ versurĭ pot conveni luĭ David care fu în prada nedreptăților, violențelor, persecuțiunilor luĭ Saul, Doĕg, Semeĭ, Achitofel, Zefeenilor; dar ele sunt aplicabile la Iis. Chr., care avu de adversar tótă facțiunea preoților, scriitorilor, fariseilor; se maĭ póte înțelege și de martirĭ și în general de tot corpul Bisericeĭ și chiar de fie-care om în parte, pentru că inimicii mântuireĭ s'aŭ adunat totdéuna și se vor aduna pentru a neliniști și persecuta pre ceĭ drepți.

MEDITAȚIUNI

Care e omul viclén, omul nedrept, omul care cugetă totdéuna nedreptate în inima sa, omul care meditéză totdéuna lupte? Nu este necesar a'l căuta în istoria luĭ David și în

aceea a sfinților. Acest om este în mine și va fi până ce harul și dragostea luĭ Iis. Christos îl va alunga. De îndată ce observ în interiorul meŭ opunerea la suferinți, la umilințe, la sărăcie; de îndată ce inima mea se lipește de vre-un obiect creat; de îndată ce cugetările saŭ faptele aprópeluĭ mĕ revoltă; de îndată ce nu maĭ simt nicĭ o dorință de a urma pre Iis. Chr. restignit; de îndată ce căile rugăciuneĭ și exercițiile singurătățiĭ mi se urăsc saŭ mĕ obosesc; de îndată ce am cea maĭ mică dorință, care nu este în ordinea voințeĭ luĭ D-ḑeŭ; de îndată ce nu lucrez de cât după mișcarea natureĭ, și nu prin inspirațiunea haruluĭ, nutresc în sînul meŭ pre omul ce'l descrie Profetul și sunt în prada tuturor persecuțiunilor sale.

Imĭ fac ilusiune mie însumĭ, dacă pretind să supun prin propriele mele puterĭ pre acest inimic. Trebue să fie prisosința haruluĭ și triumful dragosteĭ luĭ Iis. Chr. Trebue să'ĭ adresez rugăciunea profetuluĭ, și să'ĭ susțin acéstă rugăciune cu o mare îngrijire de sine însuși. Trebue să mĕ urăsc, pentru că sunt urîcios; să mĕ umilesc pentru că sunt mândru; să mĕ stăpînesc pentru că sunt îndrăsneț; să mĕ despoiŭ de plăcerile mele pentru că sunt stricate; să tac. pentru că vorbesc mult și rĕŭ. Dómne izbăvește-mĕ de mine însumĭ, căcĭ sunt rĕŭ și nedrept pentru că n'am de cât cugetărĭ rele și mĕ lupt neîncetat cu dragostea ta.

VERSUL 3.

Ascuțit-aŭ limba lor ca de șarpe, otravă de aspidă sub buzele lor.

Ebreul pune *otravă de viperă,* póte pentru că cuvêntul de care se servește n'are plural; nu putem judeca asupra luĭ, pentru că nu se găsește de cât o-dată în Scriptură. Profetul zugrăvește din noŭ rĕutatea inimicilor sĕĭ, eĭ cugetă rĕul în inima lor, și apoĭ îl rĕspândesc prin cuvintele lor. El iĭ compară cu șarpele saŭ cu aspida, care slobódă venin din limba lor, comparațiune, dese orĭ repetată în sfintele cărți.

MEDITAȚIUNI

Cuvintele ómenilor nu sunt așa de periculóse pentru noĭ ca acele ale iubireĭ de sine. Noĭ știm că calomniile sunt cuvinte otrăvite! și frica de a da ocasiune la acestea, prin

conduita nóstră, ne face cu luare aminte asupra nóstră; pe când îndemnările iubireĭ de sine ne linguşesc, ne seduc, ne face să cădem în cursele ce ni le tinde acest inimic domestic. Otrăvirile cele maĭ funeste sunt acele de care nu ne păzim, acele ce se găsesc ascunse în bucatele, care ne plac, şi ast-fel sunt cuvintele ce le ţine în secret, însă fórte artificios, amorul propriŭ. Omul pĕcatuluĭ, care este în noĭ are o limbă maĭ lămurit articulată de cât aceea ce depinde de organele nóstre. El ne ḑice de a căuta folosul nostru în tóte, de a nu suferi o injurie, de a satisface deşertăciunea nóstră, curiositatea nóstră, atragerea pentru plăcere. El ne procură miĭ de pretexte pentru a ne dispensa de exerciţiile pietăţiĭ, carităţiĭ, mortificaţiuneĭ. De îndată ce se aude vocea sa, ni se pare că este a raţiunii, şi ne dedăm la consiliile sale rĕutăcióse. Nu simţim otrava de cât când aŭ lucrat efectul sĕŭ şi pĕcatul sĕŭ legat de sufletul nostru. Fericit este acela pre carele 'l chiamă conştiinţa la legea luĭ D-ḑeŭ, şi care ştie să plângă pentru că a ascultat vocea trădătóre şi omorîtóre a iubireĭ de sine.

VERSURILE 4, 5.

Păzeste-mĕ Dómne de mâna pĕcătosuluĭ, de la ómeniĭ nedrepţi mĕ scóle, cariĭ aŭ gândit să împedice paşiĭ meĭ. Ascuns-aŭ mândriĭ cursă mie şi cu funiĭ aŭ întins cursă piciórelor mele, pre lângă cărare smintele mi-aŭ pus mie.

Inţelesul acestor versurĭ nu este întunecos. Profetul imploră protecţiunea divină contra celor rĕĭ, contra celor mând i, cariĭ aŭ căutat să împedice paşiĭ, cariĭ cu planul acesta a semĕnat calea de curse şi piedicĭ. Sunt expresiunĭ figurate pentru a arăta meşteşugul de care se foloseaŭ inimicĭ Profetuluĭ pentru a'l pierde. In istoria luĭ David sunt destule trăsurĭ, care justifică aceste plângerĭ, sunt încă maĭ multe în viéţa luĭ Iis. Chr. şi în general în istoria tuturor sfinţilor. Demonul şi emisariĭ sĕĭ, cariĭ sunt pĕcătoşiĭ şi patimele ómenilor, ştiŭ să întindă curse de tot felul şi calea mântuireĭ e semĕnată de ele. Numaĭ protecţiunea divină póte să le rumpă şi să ne izbăvéscă.

MEDITAŢIUNI

Este uşor de a distinge calomnia, de a judeca de gradul rĕutăţiĭ, ce inimiciĭ mântuireĭ din afară pun în cuvintele lor şi în întreprinderile lor. Cursele ce eĭ întind nu sunt

nicĭ-o-dată așa de bine ascunse, saŭ așa de fin puse, ca să nu rĕmâe mijlóce de a le descoperi saŭ a le rupe; dar acele ale iubireĭ de sine reușesc maĭ totdéuna; noĭ le preparăm singurĭ și le privim adese orĭ ca operile nóstre cele maĭ bune de prudența de spirit, de rațiune. Suntem prinșĭ fără să zărim, și disputăm contra acelor ce voesc să ne facă cunoscut că noĭ nu ne amăgim. Numaĭ o carte este care ne învață perfect arta de a distinge și de a rupe cursele iubireĭ de sine: este Sfânta Scriptură și maĭ ales noul Testament. Iis. Chr. a dat cele d'intâiŭ lecțiunĭ pe munte, el a continuat în tot cursul vieței sale. Sufletele care scapă de amorul propriŭ, găsesc pretutindenĭ în acéstă sfântă carte luminĭ și forțe, pentru a înlătura cursele acestuĭ inimic periculos. Deschid de exemplu epistola către Romănĭ, și 'mĭ arunc ochiĭ în partea cap. 12 unde Apostolul dice: *Cu dragoste frățéscă unul pre altul iubind, unul pre altul cu cinste întrecênd.* Numaĭ acéstă iubire dărâmă tóte protestele ce opune iubirea de sine dragosteĭ către aprópele. Înțeleg că trebue să privim pre toțĭ ómenĭ orĭ cum ar fi ca pre frațiĭ noștri; că departe de a desprețui pre vre-unul, sunt obligat de a'ĭ cinsti pre toțĭ și chiar a'ĭ mărturisi eŭ întâiŭ că 'l stimez. Nu este nicĭ schimbare, nicĭ rĕstrîngere în acéstă maximă frumósă. Iubirea de sine se deosebește în antipatiile ce le încércă, în înjuriile ce le-aŭ primit, în defectele nenumĕrate, care degradéză pre aprópele în abuzul ce se face, în considerațiunea ce are pentru el; el reprezintă diferința îngânfărilor condițiunilor, trebilor, națiunilor; el se sprijină pe obiceiul lumiĭ, pe exemplul acelor ce nu li se refusă calitatea de ómenĭ onești, pe ridiculul la care se expune, mărturisind amiciția saŭ stima ómenilor desprețuițĭ. Ce aș putea să dic ca să desvolt tot ce opune natura instrucțiuneĭ Apostoluluĭ? Dar acest discipol al luĭ Iis. Chr. n'a cunoscut tóte aceste subterfugiĭ; și dacă m'așĭ îndoi de cugetarea sa, n'aș avea de cât să citesc ceea ce el adaugă: *Una între voĭ gândind; nu cele înalte gândind, ci de cele smerite lipindu-vĕ, nu fiți înțelepți întru voĭ înși-vĕ. Nimĕruĭ rĕŭ pentru rĕŭ rĕsplătind, nu fiĭ biruit de rĕŭ, ci primește pe rĕŭ*, adică nu asculta nicĭ-unul din sentimentele ce le procură iubirea de sine contra aprópeluĭ, dar înădușă aceste sentimente prin dragoste și bine-facere. Știŭ că tot ce dice aicĭ Sf. Pavel este maĭ presus

de puterile naturei, acest sfânt apostol iarăși nu uită de a recomanda căldura spiritului, serviciul Domnului și rugăciunea sirguincióșă, acésta întăresțe pre om lăuntric contra iubirei de sine; și Profetul óre nu ḑice de la începutul psalmului sĕŭ și în tot șirul versurilor ce 'l compun: Dómne, apĕră-mĕ, izbăvește-mĕ, ferește-mĕ, Dómne, tu eștĭ tăria mea, auḑi-mĕ?

VERSURILE 6, 7, 8.

Ḑis'am Domnului, Dumneḑeul meŭ eștĭ tu; ascultă Dómne glasul rugăciunei mele. Dómne, Dómne puterea mântuirei mele, umbritaĭ preste capul meŭ în ḑiua de rèsboiŭ. Să nu mĕ daĭ Dómne de la dorirea mea celuĭ pĕcătos, gândit'aŭ împotriva mea să nu mĕ părăsești, ca nu cum-va să se înalțe.

In cele douĕ versurĭ, Profetul întrebuinţézĕ motivele cele maĭ atingĕtóre pentru a obţinea protecţiunea Domnului. O Dómne! ḑice el. Tu eștĭ D-ḑeul meŭ, tăria mea, mântuirea mea; tu m'aĭ acoperit deja cu umbra ta în ḑiua lupteĭ. Și póte că David face aicĭ alusiune la victoria ce aŭ repurtat-o asupra lui Goliat.

In versul 3-lea, aceste cuvinte *de la dorirea mea* ar putea să aibă patru înţelesurĭ: de la *dorirea mea*, saŭ *cum doresc eŭ*, saŭ *contra dorinţeĭ mele*, saŭ în fine *după dorinţa mea* și în sensul din urmă ar trebui a se înţelege *o dorinţă conruptă*. Nu mĕ da (pe mâna) pĕcătosuluĭ (demonuluĭ) care este în înţelegere cu patimele. Sensul din urmă îl adoptă fer. Augustin. Ebreul se traduce: Dómne nu primi dorinţele pĕcătosuluĭ, nu îndeplini gândul luĭ, eĭ s'ar înălţa. Aceste cuvinte din urmă aŭ așa de puţin sens, că cea maĭ mare parte din ebraiștĭ suplinesc *nu* și ḑic *să nu fie înălţaţĭ* saŭ *ca să nu se înalțe*. Póte că acest text nu s'a citit ast-fel de ceĭ vechĭ, căcĭ nu se unesc cu versiunile ce le daŭ. Fiind că sensul cel formézĕ ceĭ LXX și Vulgata este lămurit și rĕspunde chiar cu ebreul la fie-care punct, nu cred să se respingă; și în fond este deopotrivă cu ebreul. Să comparăm în adevĕr aceste douĕ versurĭ: *Să nu mĕ daĭ Dómne, de la dorirea mea celuĭ pĕcătos, gândit-aŭ în potriva mea, să nu mĕ părăsești, ca nu cum-va să se înalțe. 2) Nu da pĕcătosuluĭ ceea-ce dorește, nu permite ca el să execute proectele sale ca să nu se înalțe?* Nu se înţelege! óre, că Profetul cere de la D-ḑeŭ să nu'l lase în voia pĕcătosuluĭ; care ar deveni maĭ mândru prin succesul comploturilor luĭ

MEDITAŢIUNI

Cine óre ḑice cu atâta energie ca Profetul nostru: Ah! Dómne, tu eștĭ D-ḑeul meŭ, saŭ precum explică Augustin:

Tu eștĭ D-ḑeŭ și eĭ nu sunt de cât ómenĭ, tu eștĭ la mine, eŭ sunt la tine eĭ nu sunt nicĭ la mine nicĭ la tine. Iată ce trebuie a opune inimicilor orĭ vĕḑuțĭ, orĭ nevĕḑuțĭ aĭ mântuireĭ. Eĭ nu'mĭ sunt nimic, și D-ḑeŭ 'mĭ este totul; eĭ 'mĭ voesc numaĭ rĕul, și D-ḑeŭ, nu'mĭ face de cât binele.

Textul nu ḑice numaĭ, *tu eștĭ D-ḑeul meŭ*; el ḑice: Tu eștĭ D-ḑeul meŭ și D-ḑeŭ tare, ca să arate că D-ḑeŭ merită tótă încrederea nóstră, că el are în mâna sa tóte mijlócele de a ne apăra, de a ne proteja; maĭ adaogă apoĭ că D-ḑeŭ este tăria de unde depinde mântuirea sa; și că l'a acoperit ca cu un scut în ḑiua lupteĭ. Dar care este acea ḑi dacă nu tot timpul vieţeĭ? Iob ḑicea că tótă viéța omuluĭ este o *luptă continuă*, și apostolul privea tóte ostenelile sale ca lupte. D-ḑeŭ ne protejă decĭ totdéuna, el este totdéuna lângă noĭ, ca să ne apere și să ne *acopere*; dar noĭ suntem prea adese-orĭ leneșĭ, căcĭ nu întrebuințăm armele luĭ D-ḑeŭ, care le respingem chiar, ca să ne dăm pe mâna inimicilor noștri muritorĭ.

Mult adevĕr este în rugăciunea Profetuluĭ; el se descoperă maĭ lesne după interpretaţia Fer. Augustin: Dómne, nu mĕ da, după dorința mea la furiile impioșilor. *Dorința vóstră*, relua Sf. doctor; pofta vóstră face ca demonul să fie învingĕtor. El vĕ presintă momeala plăcerilor, și voĭ sunteţĭ prinșĭ fără să vĕ apăraţĭ, pentru că inima vóstră este desfrânată. El vĕ presinta strălucirea bogaţilor, și inima vóstră sbóră către acest obiect, pentru că ea este avară. Voiŭ aveţĭ să vĕ apăraţĭ maĭ mult de propria vóstră înclinare, de cât de cursele ispititoruluĭ. El nu póte nimic fără voĭ; și póte totul, pentru că este în înțelegere cu voĭ. Începeţĭ prin rugăciunea acésta: *Dómne, nu mĕ lăsa după poftele mele pămênteștĭ și stricate.*

VERSUL 9.

Capul înconjurării lor, ostenéla buzelor lor va acoperi pre dênșiĭ.

In ebreŭ este: *Capul celor ce mĕ împresóră*, circuituum meorum; póte că ceĭ LXX aŭ citit afixul pronumeluĭ la o a treia persónă și nu la întêia: dar sensul este acelașĭ; căcĭ aceștĭ inimicĭ puneaŭ cursele lor în jurul Profetuluĭ, așa că aceste curse puteaŭ fi numite cursele inimicilor sĕĭ, pentru că eĭ le făceaŭ; și cursele

Profetului pentru că el era obiectul lor. Interpreții nu se unesc în versiunea lui ראש, pentru că cuvêntul acesta însémnă *cap* și *pește*. Prima însemnare aŭ fost adoptată de cei LXX, și sensul nu este prea obscur. David ḑice, că rĕutatea limbei lor, care este lucrul principal ce'l întrebuințéză contra lui, va recădea contra lor. Aicĭ începe predicerea rĕsbunărilor divine asupra acestor inimicĭ aĭ Profetului. Orĭ carĭ ar fi acești inimicĭ, fie Saul Doeg, Achitofel, saŭ chiar lumea, demonul, patimile, curênd saŭ maĭ târḑiŭ, D-ḑeŭ va face dreptate.

MEDITAȚIUNI

Este o observație ce-aŭ făcut-o sfinții, că cele întâiŭ lucrurĭ de care se servesc inimicii virtuții, plécă totdéuna de la limbă. Eĭ încep prin cuvinte calomnióse, când voește să strice reputația ómenilor luĭ D-ḑeŭ; întrebuințéză viclenii, când voesc să amăgiască pre ceĭ simpli; eĭ daŭ sfaturĭ rele, când voesc să atragă sufletele recĭ în prăpastia ce li s'aŭ pregătit. Primul tentator care este demonul, tinde o cursă mumeĭ tuturor ómenilor, convorbind cu ea, și avu recurs la aceeașĭ meșteșugire, când vĕḑu pre Iisus Chr. în deșert; dar 'i se întêmplă în acéstă ocasiune aceea ce ḑice aicĭ Profetul nostru: *Rĕutatea cuvêntuluĭ sĕŭ recăḑu asupra luĭ*. Tóte schismele, tóte eresiele, tóte sistemele de nereligiune, aŭ început prin *ostenéla buzelor*, cum se exprimă psalmistul; acesta e începutul rĕutății. Dacă credința aruncă primele sale semințe prin cuvênt, necredința se silește ale înăduși pe aceeașĭ cale, profeții anunțaŭ Iudeilor voințele sale, amenințările, promisiunile adevĕratuluĭ D-ḑeŭ, și preoții luĭ Ieroboam înălțaŭ puterea luĭ Baal. Apostolii predicaŭ pre Iisus Chr. și capiĭ sinagogiĭ acusaŭ pre acești trimiși aĭ luĭ D-ḑeŭ de a contraḑice pre Moisi, de a sfărâma legea. Când s'a rĕspândit creștinismul în tóte provinciile imperiuluĭ Roman, câte calomniĭ nu inventară contra creștinilor! Se ḑicea că sunt inimicĭ Impĕratuluĭ și patrieĭ: li se imputa lucrurĭ înspăimêntătóre, ceremoniĭ sacrilege. Aplogiștiĭ religiuniĭ închiseră gura calomniatorilor; dar infernul armă puterile véculuĭ, și sângele martirilor curgea în tóte părțile. Când s'aŭ dat pace Bisericeĭ, lumea, acest emisar perpetuŭ al puterilor întunereculuĭ, insinua maximile sale printre credincioșĭ. Ea desprețuia aspra regularitate a unora, ridiculisa simplicitatea altora, se înarma cu un zel nespus contra în-

dulgenții înțelepte a păstorilor: taxa pre sfinți de ipocrisie saŭ de trândăvie, de entusiasm saŭ moleșie: și când dispera de a distruge Evangelia cu putere, atăcă dogmele prin subtilități; împrumută limba științeĭ, pentru a încredința pre ómenĭ, că nu trebue să crédă nimic; înmulți scrierile, sofismele, derîderile, injuriile, totul îĭ fu egal, numaĭ să nu maĭ fie religiune pre pământ.

Cuvêntul Profetuluĭ trebue să se împlinéscă, rĕutatea cuvêntuluĭ pe care o numește *ostenéla buzelor* va împovăra pre impioșĭ. Perpetuitatea Bisericeĭ verifică dejà o parte din acéstă predicere, și ḑiua Domnuluĭ o va justifica în fine.

VERSUL 10.

Cădé-vor peste dênșiĭ cărbunĭ cu foc, surpa-veĭ pre eĭ în ticălosiĭ și nu vor putea răbda.

Ebreul se traduce așa: Curbuni vor cădea asupra lor; el îĭ va precipita în foc și în prăpastiĭ de unde nu vor maĭ eși. Nu știm de unde se traduce במהמרות, *în gropĭ*, pe când acest cuvênt după tóte rădĕcinele de unde se póte trage, însémnă amărăciune, scârbă, durere, și ceĭ LXX aŭ pus fórte bine, ἐν ταλαιπωρίαις și Vulgata *in miseriis*. Ieronim pune dificies; dar este acelaș sens; și aceĭ carii pun dejiciet suplinesc saŭ sub-înțeleg *Dominus*. Cuvêntul *subsistent* al Vulgateĭ, equivaléză cu resurgent, și trebue să fie tradus, *eĭ nu se vor scula*. Sunt varietăți în diversele lecțiuni grecești. Sensul este destul de lămurit. Profetul anunță că impioșiĭ vor fi prada mâncĭeĭ divine, că va ploa asupra lor cărbunĭ, că'ĭ va precipita în foc, și că vor fi reduși în stare de miserie de unde nu se vor maĭ scula nicĭ-o-dată. Nu este cu putință de a vedea aicĭ alte muncĭ afară de ale Iaduluĭ. Parafrasa haldaică ḑice: In foc în gheenă îĭ veĭ arunca pre eĭ, și vor cădea în grópă, ca să nu se maĭ scóle spre viéța de vecĭ.

MEDITATIUNI

Aceĭ cariĭ atacă religiunea, știŭ bine, că sfintele scripturĭ și predicatoriĭ Evangelieĭ anunță pedepse eterne impioșilor; dar eĭ nu sunt atinși de aceste amenințărĭ. Eĭ privesc ca fabule tot ce se spune de rĕsplătirea divină; eĭ ḑic că în tóte religiunile aŭ fost asemenea închipuirĭ, și că precum tartarul poeților nu înspăimêntă pre nimenĭ, de asemenea Iadul creștinilor nu trebue să facă nicĭ o impresiune asupra spiritelor ce cugetă. Acest raționament pĕcătuește în două principiĭ.

1) Universalitatea credinței asupra pedepselor destinate celor rĕĭ după mórte, este o dovadă la care tot spiritul raționabil trebue să dea cel puțin multă atențiune. De unde aŭ venit acéstă convingere universală dacă nu de la un adevĕr manifestabil de la început? Ómenii nu sunt așa de inimicĭ pentru dênșiĭ, ca să'și fi închipuit o stare capabilă de a'ĭ intimida, și de a opri furia patimilor lor. Primul legislator saŭ predicator care ar fi amenințat cu muncĭ nesuferite după mórte, n'ar fi găsit în eĭ de cât o opositie formală, de cât derîderĭ, și cuvinte neplăcute. Cu ce drept, 'i s'ar fi dis, voeștĭ să ne facĭ nenorociți din viéța acésta prin frica unor muncĭ viitóre? Cine te-aŭ pus să tulburĭ plăcerile ómenilor? Ce divinitate ți-aŭ descoperit aceste prăpastiĭ întunecóse, ce dicĭ că sunt destinate acelor ce'și vor satisface patimele în lumea acésta? Cu tóte acestea, s'aŭ întêmplat cu totul contrariŭ, deosebitele elanurĭ de religiune ce s'aŭ făcut, aŭ de basă existența rĕsplătirilor și a pedepselor în altă viéță; nu s'a dovedit dogma acésta, s'aŭ presupus ca incontestabilă, și s'aŭ găsit în cursul secolilor un mic numĕr de ómenĭ carĭ să-o fi negat, saŭ tras la îndoélă, eĭ aĭ fost taxațĭ de impietate, și n'aŭ avut nicĭ-odată pentru eĭ, nu dic némul omesc, dar nicĭ o națiune dintre atâtea popóre ce locuesc pământul.

2) Dacă cărțile ce conțin amenințarea pedepselor după mórte, aŭ tóte caracterele adevĕruluĭ ce se póte cere de la asemenea monumente: dacă multe dintre ele sunt cele maĭ vechĭ, ce se cunosc; dacă saŭ transmis din secol în secol într'o națiune, care nu'și ascunde greșelele, și care numaĭ puțin le-aŭ cinstit totdéuna și care le cinstește încă; dacă conțin un numĕr prea mare de alte predicerĭ care s'aŭ împlinit evident, dacă aceea ce învață de divinitate, de cultul ce'ĭ este datorit, și de datoriile omuluĭ, întrece infinit pre tóte cele-l'alte, ce aŭ tratat de religiune; în fine dacă se dovedește că autorĭĭ acestor cărțĭ aŭ făcut în diferite timpurĭ lucrurĭ ce nu puteaŭ fi de cât mărturia luĭ D-zeŭ în favórea acelor ce învĕța, orĭ prin viŭ graiŭ, orĭ în scris, cred că trebue iarăși a încheea, că cel puțin aceia ce dic aceste cărțĭ de pedepsele destinate împioșilor după mórte merită o atențiune fórte mare. Dar ast-fel sunt sfintele Scripturĭ ale Vechiuluĭ și Nouluĭ Testament. Ce póte fi maĭ îndrăsneț de cât de a privi ca închipuirĭ și fabule aceia

ce se citește asupra acestor efecte ale rĕsbunărĭĭ divine? Aceĭ ce nu voesc să le crédă, cugetat-aŭ vre-o dată asupra dovedilor ce le sprijinesc? Nu cum-va óre interesul pasiunilor îĭ face să vorbéscă cu atâta necredință? Vĕdut-aŭ cine-va până aicĭ din partea necredincioșilor argumente așa de tarĭ contra pedepselor din cea-l'altă viéță, ca dovedile care de atâtea secole aŭ convins pre ómenĭ de existența lor? Să cugetăm asupra predicerilor Profetuluĭ: *D-deŭ va ploa asupra impioșilor cărbunĭ de foc, el îĭ va condemna la niște muncĭ din care nu vor scăpa nicĭ-o-dată.* Acest cuvênt nu se împlinește în viéța acésta, saŭ cel puțin se împlinește fórte rar. Este decĭ o altă stare unde predicerea trebue să se adeveréscă în totul.

VERSUL II.

Bărbatul limbut nu se va îndrepta pre pământ, pre bărbatul nedrept relele 'l vor vêna spre stricăciune.

In ebreŭ este: Omul limbeĭ nu se va stabili pre pământ; rĕul îl va urmări până la cădere pre bărbatul violent. Ar trebui să fie *in interitum* în Vulgata precum este εἰς διαφθορὰν în grecește. Sensul versiuneĭ nóstre ar putea fi: Bărbatul limbut nu va fi condus la pământul (celor vii) care este cerul; și la mórte, relele vor apuca pre omul nedrept. Dar orĭ-cum s'ar traduce, profetul predice nenorocirea celor limbuțĭ, și a ómenilor violenți, nedrepți și rĕĭ.

MEDITAȚIUNI

Omul limbut este o expresiune ce nu se prea póte considera. Se numește *omul plăcereĭ* acel ce caută necontenit să'și satisfacă gustul ce'l are pentru desfrânare; *om îmbuibat* se dice acel ce'și face plăcerea cu mâncărĭ; *omul limbut* este acel ce vorbește necontenit vrute și nevrute. Sf. Apostol Iacob dice că *cu limba bine-cuvintézĕ pre D-deŭ și blestemă pre ómenĭ*, pentru a se înțelege că drepțiĭ se servesc de limba lor pentru a lăuda pre D-deŭ și că ceĭ rĕĭ se servesc pentru a persecuta pre aprópele. Dar acel ce bine-cuvintézĕ pre D-deŭ nu este om limbut, este *om de inimă*; el meditézĕ mult și vorbește puțin; pentru aceea Iis. Chr. recomandă discipolilor sĕĭ de a nu spune cuvinte multe rugându-se. Omul limbut este absolut

și fără excepțiune după limba scripturei, acel ce abuzéză de cuvêntul sĕŭ, orĭ pentru a ocărî pre Domnul, orĭ pentru a vătăma pre aprópele.

Sfântul Episcop Serapion ḑicea că nu este membru în corpul sĕŭ de care să se teamă așa ca de limba sa, și acest cuvênt este cu totul conform cu doctrina. Sf. Iacob care ḑice că limba este adunarea tuturor nedreptăților, că ea este un rĕŭ ce nu se póte liniști, că este plină de o otravă muritóre, și că în fine dacă cine-va nu pĕcătuește în cuvinte, este un om perfect. Cum va putea acel ce abuzéză de limba sa, să nădăjduéscă o stabilire în pământul celor viĭ, unde nu póte intra nimic prihănit?

Pĕcătosul pre carele Profetul nostru îl maĭ numește și *omul fără de legeĭ* nu va găsi de cât rele la mórte. Ele îl vor urmări după energia textuluĭ, cum urmărește vênătorul animalul sĕlbatic până ce cade sub loviturile sale saŭ în cursa ce aŭ întins-o. Și iată în ce consistă diferența esențială între adevĕrațiĭ credincioșĭ și partizaniĭ lumiĭ. Ceĭ d'intâiŭ sunt câte-o-dată în tótă viéța lor în prada persecuțiuniĭ și a suferințelor, dar în momentul morțiĭ, tóte relele dispar și nu le maĭ rĕmâne de cât să aștepte aceste cuvinte mângâióse: Veniți, bine-cuvêntațiĭ părinteluĭ meŭ, de moșteniți împărăția ce am gătit voué de la întemeerea lumiĭ. Pĕcătoșiĭ din contră se vor bucura de folósele lumiĭ aceștia, și la finele carieriĭ lor vor fi încărcați de tóte relele dintre care cel maĭ mare, ḑice Sf. Chrisostom, nu este Iadul cu tóte muncile sale, dar depărtarea de Iis. Chr. Să meditĕm bunurile ce le găsește dreptul în momentul acesta decisiv; să meditĕm relele care se varsă asupra pĕcătosuluĭ când nu maĭ rĕmâne timp de a cunóște și iubi pre Dumneḑeŭ.

VERSURILE 12, 13.

Cunoscut-am că va face Domnul judecată săracilor și izbândă lipsiților. Insă drepții se vor mărturisi numeluĭ tĕŭ și vor lăcui drepții cu fața ta.

La versul 12 este *cunoscut-aĭ* în text, *cunoscut-am* este maĭ bine; acéstă lecțiune se găsește în maĭ multe manuscripte.

Profetul confirmă aceea ce are să ḑică de judecata, ce D-ḑeŭ va face contra asupritorilor celor drepți. Va fi un timp, ḑice el,

când Domnul va apăra pre cel sărac saŭ întristat, (căcĭ cuvêntul ebreŭ are ambele însemnărĭ) și el va rĕsbuna pre săracĭ. Profetul asigură că are o siguranță în aceia și opune apoĭ sórta drepților. Eĭ vor lăuda numele Domnuluĭ, vor locui în presența sa, saŭ înaintea feței sale, ceea ce este o expresiune familiară în Scriptură. In aceste versurĭ nu este diferență între text și versiunĭ.

MEDITAȚIUNI

Numaĭ într'o adevĕrată religiune a putut să se vorbéscă cum face aicĭ profetul: *Știŭ*, sunt sigur că Domnul va pedepsi pre ceĭ rĕĭ, și că drepțiĭ vor locui în presența sa. In religiunile falșe se vorbea de o viéță viitóre unde vor avea loc rĕsplătirile și pedepsele, dar nu cu siguranța ce o mărturisește Profetul David și precum mărturisea Sf. Pavel mult după aceea. Știŭ, ḑice el, în cine. nădăjduesc, și sunt sigur că el este destul de puternic ca să păstreze depositul meŭ, adică faptele mele până când va exercita dreptatea sa; știm, ḑicea iarăș Sf. Apostol Ion că, când se va arăta Domnul, noĭ vom fi asemenea cu el, pentru că 'l vom vedea ast-fel precum este.

Numaĭ darul credinței póte să inspire o asemenea vorbire. Când cine-va are acest dar, vorbește de lumea viitóre cu atâta certitudine ca și cum ar fi evidența. Profetul și apostoliĭ nu ḑic: socotesc, presupun, am o presimțire, am cuvinte a crede; dar *știŭ*, am o cunoștință sigură și nimic nu póte clăti în mine acéstă convingere. Dar, iacă ce nu meditéză cea maĭ mare parte din ómenĭ; iacă ceea ce mulțĭ dintre eĭ se silesc a slăbi, orĭ în spiritul lor, orĭ într'al altora. Chiar printre aceĭ ce se ḑic prea convinșĭ de adevĕr, prea puținĭ formézĕ un plan de viéță potrivit cu cunoștința lor. Este sigur, că este o viéță viitóre, și lucréză ca și cum n'ar ști nimic, saŭ ca și cum ar avea drept de a nega, de cât a crede. Sfinții aŭ fost nu numaĭ ómenĭ ceĭ maĭ înțelepți, dar și ceĭ maĭ drepțĭ, carĭ aŭ existat în lume. Știm, ḑiceaŭ eĭ, că viéța presentă trebue să se sfĕrșéscă și că este o viéță viitóre, care nu are sfĕrșit; știm că D-ḑeŭ va judeca pre toțĭ aceĭ ce vor eși din viéța presentă; că va exercita o rĕsbunare prea severă contra pĕcătoșilor și că va admite pre drepțĭ a se bucura de presența sa; prin nrmare, adăogaŭ eĭ, se cuvine numaĭ de cât, și chiar într'un mod unic de a ne folosi ast-fel de viéța presentă, așa ca să nu ne

temem de loc de acest judecător suprem, și ca să avem a nădăjdui totdéuna de la mila și mărinimia sa. După acest raționament eĭ aŭ format planul de conduită care 'ĭ-aŭ înălțat la sfințenie. Ce póte fi maĭ metodic în raționament, maĭ cu sens în determinare, maĭ cu șir în execuțiune și maĭ fericit în succes?

PSALMUL CXL.

Se vede la început numele luĭ David și se pare că acest profet îl compuse în timpul persecuțiilor ce 'i le făcea Saul. Este o rugăciune potrivită cu trebuințele unuĭ credincios persecutat și suferind. Fer. Augustin vede aicĭ pre Iis. Chr. nu în propria sa persónă, dar în corpul sĕŭ mistic, care este Biserica. Sf. Ión Chrisostom ḑice că obiceiul în Orient era de a ceti acest psalm în tóte serile, cum facem și acum, fără îndoială din causa versuluĭ al douilea unde se vorbește de *jertfa de séră*. Biserica de apus îl recitéză iarășĭ la Vesperă, dar numaĭ odată pe sĕptămână, Vinerea, după ordinea psalteruluĭ.

Acest psalm se consideră de exegeții cam greŭ de explicat ceea ce nu este de cât în câte-va versurĭ; apoĭ dificultatea dispare repede, când se dă atențiune la ceea ce urméză și ceea ce precede.

VERSUL 1.

Dómne, strigat-am către tine, audi-mĕ, ia aminte, glasul rugăciuneĭ mele, când strig către tine.

Se citește în ebreŭ; Dómne, strigat-am către tine; grăbește-te către mine etc., în fond este acelaș sens, deși maĭ energic de cât al versiunilor; căcĭ, după acest text, profetul cere, ca D-ḑeŭ să'l audă curênd. Fiind-că ebreul e fórte ușor aicĭ nu este cu putință ca ceĭ LXX să nu 'l fi tradus exact; cred că în copiĭ s'a furișat óre-care greșală; orĭ-cum ar fi, nu este contra sens.

Profetul face aicĭ luĭ D-ḑeŭ o rugăciune care se găsește fórte des în psalmiĭ sĕĭ. El cere nu numaĭ a fi auzit în momentul present dar de a fi, orĭ de câte orĭ se va ruga. Rugăciunea sa nu este o simplă cerere, este o strigare, adică, o rugăciune căldurósă, aprinsă, lucrătóre și pornită din sentimentul profund ce are de ticăloșia sa.

MEDITAȚIUNI

Cine nu se rógă din fundul inimeĭ sale, nu *strigă*; se mulțumește a se ruga cu buzele și nu'șĭ dă ostenélă a da vociĭ sale puterea și strigarea. Se póte întêmpla, că aceĭ ce cântă de obiceiŭ saŭ de interes laudele luĭ D-ḍeŭ, strigă în biserică saŭ în societatea credincioșilor și aceste strigăte nu vor fi rugăciunea Profetuluĭ; dar nu se va întêmpla, niciodată, ca un singur om în rugăciunea sa, să strige fără ca inima sa să fie atinsă de dorința de a căpĕta ceea ce dorește. Aceste strigărĭ prin urmare, sunt maĭ mult în inimă de cât în voce. D-ḍeŭ este totdéuna lângă noĭ, el aude suspinările nóstre cele maĭ secrete, vede dorințele nóstre cele maĭ ascunse de ochiĭ ómenilor.

Să ne temem ca nu cum-va să fie un timp când D-ḍeŭ să nu asculte strigările nóstre. *Pentru că te-am chemat*, ḍice el prin gura înțeleptuluĭ, *și n'aĭ voit să mĕ audĭ, pentru cà aĭ disprețuit sfaturile mele, și aĭ nesocotit amenințările mele, te voiŭ disprețui și în ḍiua morțiĭ tale.... Mĕ veĭ chema și nu te voiŭ asculta; te veĭ scula des de diminéță și nu mĕ veĭ găsi.* Ast-fel se ruga impiosul Antioch, și n'a fost auḍit; el nu se întorcea către D-ḍeŭ întru dreptatea inimeĭ sale; era necăjit de o temere de sclav care se teme de pedépsă, fără să aibă voința de a fi maĭ credincios. Se găsesc încă pe patul morțiĭ miĭ de Antiochĭ. Biserica îĭ împacă întru cât se atinge de dênsa; dar D-ḍeŭ nu primește acéstă judecată pentru că nu vede în acești murinḍĭ de cât suflete împietrite în crimă și nu penitenți, a căror inimă să fie sdrobită, umilită și atinsă de dragostea sa.

Profetul a strigat, ḍice Fer. Augustin, dar el știe că va avea trebuință de milostivirea divină în tot cursul vieței sale; pentru aceea el rógă pre Domnul a'l apăra de câte orĭ va reînoi rugăciunea sa și va îndoi *strigările* sale.

Tot ast-fel este și cu toțĭ credincioșiĭ, orĭ în ce stare s'ar găsi. Sărăcia nóstră nu se va sfîrși de cît o dată cu viața nóstră, și rugăciunile trebue să continue până la cel maĭ de pe urmă suspin. Rugăciunea continuă este o artă; ea se esercitéză prin tăcerea lăuntrică și prin luarea aminte la presența luĭ D-ḍeŭ. Ea stă în ocupația cu dragostea divină. Sfinții n'aŭ avut alte afacerĭ în lumea acésta;

și ei aŭ executat numaĭ puțin lucruri marĭ pentru serviciul ómenilor, pentru că rugăciunea este sufletul pietățiĭ și pietatea, după Apostolul *este utilă la tóte.*

VERSUL 2.

Să se îndrepteze rugăciunea mea ca tămâia înaintea ta; ridicarea mânilor mele jertfa de seară.

Ceĭ LXX aŭ suplinit la primul membru al acestuĭ vers, particula ὡς, ca; căcĭ ebreul ḑice numaĭ: *Să se îndrepteze rugăciunea mea, tămâe înaintea ta.* Acest adaos aŭ fost primit de Vulgata și de toțĭ comentatoriĭ.

La membrul al doilea se presupune, cu tóte că nu este nicĭ în ceĭ LXX nicĭ în Vulgata.

Ar fi de dorit ca la primul membru să se adauge *diminéță* și să fie întemeiat pe text saŭ pe versiunele vechĭ; căcĭ ar rezolvi douĕ cestiunĭ ce le-aŭ agitat comentatoriĭ, întâia, dacă Profetul vorbește de două feluri de rugăciunĭ; una pe care o compară cu tămâia, și alta cu jertfa de séră; decĭ, dacă ar fi aicĭ douĕ sacrificiĭ, unul séra și altul diminéța, ar trebui să se înțelégă două rugăciunĭ. Altă cestiune: Pentru ce Profetul vorbește numaĭ de sacrificiul saŭ de jertfa de séră și nu de sacrificiul saŭ jertfa de diminéță? Dacă interpretațiunea autorilor principiilor discutate ar avea loc, este lămurit că ar fi vorba de două feluri de sacrificiŭ, unul de diminéță, altul de séră, și aceea ar da ideia unuĭ cult complect. Dar n'avem nimic nicĭ în text nicĭ în traducerile vechĭ, nicĭ chiar în operile Părinților, care să autorise acest adaos; trebue a'l părăsi, și a ḑice că David compară rugăciunea sa numaĭ cu cele douĕ sacrificiĭ întrebuințate la ebreĭ, unul al tămâerii ce se aducea diminéța și séra; și altul al jertfelor ce se jertfea iarăși diminéța și seara. Dar pentru ce specifică *sacrificiul de séră?* Sf. Crisostom crede, că pentru a arăta cultul întreg; căcĭ acest cult era terminat în fie-care ḑi prin sacrificiul de séră. Fer. Augustin și mulțĭ interpreți după el, ḑic că acest sacrificiŭ de séră este designat numaĭ din causa mareluĭ sacrificiŭ al crucii, a căreĭ figură era și care fu săvêrșit séra.

Prin urmare, cu tóte că Profetul nu vorbește de cât de o singură rugăciune, el dorește, cu tóte acestea, douĕ calități, aceea de a se ridica ca tămâea înaintea Domnuluĭ și a fi curată ca victimile ce se aduceaŭ pe altarul sacrificiilor. Ridicarea mânilor este o espresie sinonimă cu rugăciunea, pentru că Iudeiĭ și chiar primiĭ creștinĭ se rugaŭ totdéuna cu mânile ridicate către cer.

MEDITAȚIUNI

Tóte calitățile rugăciuneĭ sunt conținute în acest vers al Profetuluĭ. Ea trebue să fie sprijinită de Domnul; căcĭ

fără ajutorul sĕŭ, cum dice Apostolul, nicĭ nu ştim ce să cerem. Ea trebue să fie făcută cu intenţie curată; fără aceea ea nu se póte sui ca tămâia la tronul luĭ D-deŭ.

Ea trebue să fie însoţită de atenţie; căcĭ precum cea maĭ mică suflare împrăştie fumul tămâeĭ, şi o împedică a se înălţa în aer, ast-fel distracţiunile spiritului risipesc rugăciunea şi rump cursul ce trebue să ia către cer. Ea trebue să fie în ordinea voinţeĭ luĭ D-deŭ, şi să cuprindă obiecte, care să fie primite de el; precum sacrificiile legiĭ nu puteaŭ să'ĭ placă, dacă n'ar fi conforme cu ritul ce le-aŭ prescris. Ea trebue să fie umilită şi făcută în spiritul de sacrificiŭ; calitate anume exprimată prin comparaţia de care se serveşte Profetul. Ea trebue să fie constantă; precum şi sacrificiile legiĭ nu încetaŭ nicĭ-o-dată, şi se reînoiaŭ în fiecare di diminéţa şi séra. Ea trebue să fie animată de o credinţă vie; profetul nu se îndoeşte că dacă rugăciunea sa, se înalţă la tronul luĭ D-deŭ, ea n'ar obţinea aceea ce doreşte; de alt-fel el ştiea că tot meritul sacrificiilor cu care compară rugăciunea sa, depindea de aceĭ pentru care se oferea.

Tóte aceste calităţĭ se găsesc ele în rugăciunea mea? Étă ce trebue să meditez în presenţa Domnuluĭ, meditaţiune umilitóre şi salutară. Ea 'mĭ va face cunoscut că eŭ nu m'am rugat până acum, şi că trebue să mĕ învĕţ a mĕ ruga să încep a lucra cu seriositate la marea lucrare a mântuiriĭ.

VERSUL 3.

Pune Dómne strajă gureĭ mele şi uşă de îngrădire împrejurul buzelor mele.

Expresiunea celor LXX însémnă atât, care le reţine, pre cât şi care le încunjură. Ebreul în partea a doua a versuluĭ se traduce în diferite moduri. De exemplu: *păzeşte sărăcia buzelor mele*, aşa traduce Ieronim: *păzeşte ridicarea buzelor mele*; aşa Parafrasa haldaică: *Privighéză la uşa buzelor mele*, aşa alţĭ comentatorĭ. Tóte înţelesurile acestea sunt bune şi tind la acelaş obiect, care este de a obţinea de la Domnul discreţiunea în cuvinte; numaĭ expresiunea Fer. Ieronim este maĭ profundă; ea ar însemna că buzele sunt *sărace*, în privirea înţelepciuneĭ saŭ a ştiinţeĭ de a vorbi potrivit, dacă nu voeşte a dice maĭ bine, că Profetul doreşte a fi menţinut în obiceiul de a vorbi puţin şi de a fi sărac în cuvinte. Aceste deo-

sebirĭ vin de la cuvêntul ebreŭ דל care însémnă *uşe, ridicare, sărăcie.* Ceĭ LXX aŭ făcut un fel de parafrasă, ce o conservă şi Vulgata.

MEDITAŢIUNI

După ce a cerut ajutorul luĭ D-ḑeŭ pentru a se ruga bine, primul lucru ce'l cere profetul, este paza limbeĭ sale. El doreşte douĕ lucrurĭ: o *paza* şi o *uşă;* şi aceste douĕ lucrurĭ sunt necesare, pentru a nu vorbi de cât ceea ce se cuvine. *Paza* este reflecţiunea ce trebue să precédă cuvêntul şi *uşa* este reserva de a nu ḑice nimic maĭ mult de cât ceea ce se cuvine a ḑice. Acéstă uşă dă a înţelege, că se cuvine a vorbi maĭ puţin, de cât a vorbi mult, căcĭ o uşă este făcută maĭ mult pentru a fi închisă de cât deschisă. Nóptea ea este totdéuna închisă, ea nu este deschisă ḑiua, de cât când este necesar de a intra saŭ a eşi. Aceĭ ce vorbesc mult, sunt ca o casă fără uşă, şi care se găseşte expusă prădăciunilor şi necurăţeniilor.

Sfinţitul autor al Eclisiasticuluĭ ḑice: Fă gureĭ tale uşă şi încuetorĭ, fă o cumpĕnă pentru cuvintele tale. Acésta este în totul conformă cu rugăciunea Profetuluĭ şi cu instrucţiunea sfântuluĭ Apostol Iacob, care a descris cu atâta energie viciile limbeĭ. De voiŭ cugeta asupra acestor vicĭi, voiŭ găsi că ele izvoresc din deşertăciune, din lipsă de atenţiune la presenţa luĭ D-ḑeŭ, şi din urîtul ce sfâşie inima, unde nu locueşte D-ḑeŭ.

Un comentator ḑicea fórte bine explicând acest psalm, că gura trebue să fie deschisă pentru treĭ lucrurĭ, pentru a mărturisi pĕcatele, pentru a lăuda pre D-ḑeŭ şi pentru a învĕţa pre credincioşĭ; şi trebue să fie închisă pentru treĭ lucrurĭ, pentru a scuza pĕcatele, pentru a se lăuda pre sine, şi pentru învĕţarea celor împetriţĭ, adică, fiind-că trebue totdéuna a se căi de pĕcatele sale, nu trebue a căuta să le scuzeze, fiind-că trebue să fie fórte sîrguincios a lăuda pre D-ḑeŭ, trebue a se abşţină de a ḑice bine de sine însuşĭ în fine, fiind că trebue a'şĭ face o datorie de a instrui pre aceĭ ce voesc să profite de cuvêntul luĭ D-ḑeŭ, trebue să nu'l expue la dispreţul celor desfrânaţĭ.

VERSURILE 4, 5.

Să nu abaţi inima mea spre cuvinte de vicleşug, ca să tăgăduesc rĕspunsurile cele din pĕcate. Cu ómenii ceĭ ce lucrézĕ fără-de-lege; şi nu mĕ voiŭ însoţi cu aleşiĭ lor.

Aceste douĕ versurĭ nu fac de cât unul în ebreŭ. Acest text se serveşte de expresiunile acestea להתעולל עללות care cea maĭ mare parte traduc, ad operandum operationes; dar fiind-că verbul עלל are multe însemnărĭ, între altele acele de *machinarĭ* ludificarĭ, ex ocasione saŭ praetextu agere, ceĭ LXX l'aŭ tradus prin προφασίζεσθαι şi Vulgata prin *excusare*; ceea ce nu póte fi luat ca contrar sensuluĭ, şi fer. Ieronim însuşĭ, în comentariile sale, urmézĕ acéstă versiune.

Tot în acelaş text este: Non manducabo in deliciis eorum; cel puţin ast-fel traduc ebraiştiĭ; la care observ că ceĭ LXX s'aŭ servit de cuvêntul generic, *a se însoţi*, ceea ce se înţelege maĭ ales a se *însoţi la masă*. Apoĭ eĭ aŭ tradus cuvêntul במנעמיהם, *cu aleşiĭ lor*, ca să însemne ceĭ maĭ faimoşĭ dintre dênşiĭ, ceĭ maĭ stimaţĭ, ceĭ maĭ bogaţĭ, ceĭ maĭ desbinaţĭ. Cred că aceştĭ interpreţĭ aŭ înţeles maĭ bine de ómenĭ de cât de lucrurĭ. Cuvêntul ebreŭ însémnă *jucundi pulchri, festivi* şi aceştĭ ómenĭ sunt *aleşi*. Profetul voeşte să dică că nu va avea nicĭ o relaţie cu ómeniĭ rĕĭ, cu desfrânaţii saŭ maĭ bine cu ipocriţiĭ, carĭ 'şĭ daŭ aer de ómenĭ separaţĭ de vulg, şi carĭ sunt cu suflet cu tot acoperiţĭ de nedreptate.

Când profetul dice: *Nu abate inima mea* el înţelege: nu permite ca inima mea să se dea la rĕutate. D-ḑeŭ nu îndémnă pre ómenĭ la pĕcat: dar permite ca inima lor stricată să se dea la pĕcat. Trebue a citi în acéstă parte învĕţătura fer. Augustin contra Maniheilor carĭ scuzaŭ crimele lor, dicênd că principiul cel rĕŭ iĭ determină să le săvêrşéscă Sf. dascăl avea cu atât maĭ mult avantaj contra lor, că ceĭ maĭ principalĭ dintre aceştĭ ereticĭ se numeaŭ *aleşi*: ceea ce se împĕca perfect cu espresiunea Profetuluĭ: *Nu mĕ voiŭ însoţi cu aleşiĭ lor.*

MEDITAŢIUNI

A scuza pĕcatele sale, după ce le-aŭ comis, este o practică aşa de veche ca şi lumea. De îndată ce a pĕcătuit Adam, el aruncă vina sa asupra femeieĭ, şi femeia se sili a se desvinovăţi pe şarpe. Voeşte să pĕcătuéscă şi să nu fie pĕcătos; să satisfacă pasiunile sale şi să nu fie vinovat; să calce legea lui D-ḑeŭ, şi să nu fie pedepsit. Ce nu s'aŭ închipuit ca să nu maĭ fie responsabil de fără-de-legea făcută? Aŭ avut recurs la destin, la influenţa stelelor, la

ipotesa absurdă a celor două principiĭ; s'aŭ scuzat cu prestiința divină, cu lipsa haruluĭ, ca predestinațiunea rĕuluĭ, cu rĕscumpĕrarea mărginită la micul numĕr al celor aleșĭ, cu planurile luĭ D-dĕŭ în raport cu reprobarea absolută a ceĭ maĭ mare parte de ómenĭ. In fine aŭ preferat să impute luĭ D-dĕŭ existența rĕuluĭ, de cât să mărturiséscă, că a putut practica și binele, s'aŭ imputat autoruluĭ ființei nóstre darul libertățiĭ; aŭ găsit planul sĕŭ nedrept crud, rĕŭ înțeles, rĕŭ esecutat, și așa că ceĭ maĭ mărginițĭ dintre ómenĭ ș'ar fi imaginat ceva maĭ raționabil. Principiul tuturor acestor nelegiuițĭ este în mândria inimeĭ omenești; și Profetul luminat de lumina Sf. Spirit, cere ca inima sa să nu ajungă la acel grad de rĕutate, de a inventa *pretexte pentru a scuza pĕcatele sale.* El cerea reforma totală a inimeĭ sale, victorie asupra înclinărilor iubireĭ de sine și darul de a intra în căile celeĭ maĭ profunde umilințĭ. Când femeia pĕcătósă vĕrsa lacrimĭ la piciórele luĭ Iis. Christos, la fariseŭ, ea făcu o faptă de cea maĭ înaltă perfecțiune și numaĭ Iis. Chr. o cunoscu; fariseul nu vĕdu în acéstă femee de cât un exces de imprudență saŭ o nebunie, pentru că el era dintr'o sectă, unde nu se știa alta de cât a înălța faptele sale și a nu mărturisi nicĭ-o-dată greșalele sale.

Ne mirăm câte o-dată cum de a ertat D-dĕŭ așa de curênd luĭ David îndoita sa greșală; El nu făcu de cât dise Profetuluĭ: *am greșit*, și Profetul îl încredințéză îndată că, D-dĕŭ l'aŭ ertat. Pentru că acest principe nu'șĭ închipuia scuze pentru a ușura greșala sa; pentru că el mărturisea în tótă sinceritatea inimeĭ sale, că este vinovat. Acéstă mărturisire așa de scurtă fu fórte puternică la D-dĕŭ, care nu cere ómenilor de cât umilința inimeĭ și sentimentul sărăcieĭ sale. Profetul nostru adaogă două trăsurĭ de cel maĭ mare adevĕr. Nu îngădui, dise el, Dómne, ca să fiŭ așa de rĕŭ, ca să mĕ scuzez *cu aceĭ ce fac nedreptate*, adică, ca să'ĭ imitez crimile lor și împetrirea lor, în mândria lor, care 'ĭ face a căuta pretexte ca să nu se arate vinovațĭ. Iată primul semn care presupune că acest Sf. Profet cunoștea perfect inima omenéscă, totdéuna pĕcătoșiĭ ceĭ maĭ marĭ caută îndreptărĭ maĭ multe, și aceĭ ce se îndreptéză maĭ mult, merită a fi maĭ suspecți de cele maĭ marĭ greșale. Al doilea semn este promisiunea de a nu avea nicĭ o relație cu ceĭ maĭ *distinși* dintre aceĭ pĕcătoșĭ, saŭ

dacă voește cine-va a urma interpretațiunea ce se crede conformă cu textul, de a nu lua nicĭ o parte la *mesele* și *plăcerile* acestor ómenĭ aĭ nedreptățiĭ, prudentă și necesară resoluțiune. In societatea pĕcătoșilor se învață nu numaĭ a cunóște crima, dar a o scuza, chiar a o împodobi cu colorile virtuțiĭ. Cu cât acești ómenĭ sunt maĭ distinșĭ prin trebile lor, prin talentele lor, cu atâta aŭ mândrie și prin urmare în posițiie a recunóște rătăcirile lor și a mărturisi. Eĭ sunt de o fecunditate estremă în vicleniĭ, și de o adresă singulară a găsi pretexte pentru a scăpa de lege, saŭ pentru a face a crede, că eĭ sunt credincioșĭ chiar când eĭ se îndepărtéză maĭ mult. Pĕcătoșiĭ mândriĭ sunt ca femeia adulteră, de care vorbește înțeleptul: După crima sa, ea este plină de speranță și ḑice, n'am făcut eŭ rĕŭ.

VERSUL 6.

Certa-mĕ-va dreptul cu milă și mĕ va mustra și untul de lemn al pĕcătosuluĭ să nu ungă capul meŭ.

Profetul opune învĕțăturĭ înțelepte și imputărĭ utile omuluĭ bun, lingușirilor amăgitóre ale pĕcătosuluĭ; el voește să profite de severitatea celuĭ întâiŭ și să se ferésca de blândețea otrăvită a celuĭ de al doilea.

Aci se crede că începe dificultatatea acestuĭ psalm, și acésta pentru că se dă ebreuluĭ înțelesurĭ pe care nu le-aŭ vĕḑut ceĭ LXX. In acest vers se crede că trebuie a traduce; *este un miros frumos* corecțiunea ce 'mĭ vine de la omul drept, el nu'mĭ va zdrobi capul; dar שמן ראש póte să însemneze *oleum veneni*, tot așa de bine ca și *oleum praecipuum*; căcĭ ראש are însemnarea de caput și de venenum. Dar, parfumul otrăvit este parfumul pĕcătosuluĭ, cât despre verbul יגי ce se traduce prin *franget*, avea, pe timpul luĭ Ieronim, însemnarea de inpinquare, pentru că acest sfânt părinte întrebuințéză acest cuvênt; alțiĭ se țin de însemnarea *frangere*; se póte crede că Profetul vorbește de vasul plin cu parfum; se sfărâma gâtul ca să se pótă vĕrsa maĭ cu înlesnire; se dovedește din evangelia Sf. Marcu. Ast-fel profetul ḑice, saŭ că capul sĕŭ nu va zdrobi vasul unuĭ parfum otrăvit, saŭ maĭ bine verbul trebuie a se lua într'o însemnare pasivă: vasul acestuĭ parfum nu se va sfărâma pe capul meŭ. Orĭ cum s'ar lua ceĭ LXX și Vulgata, traduc bine ebreul.

MEDITAȚIUNI

Imputările ómenilor bunĭ sunt folositóre și lingușirile pĕcătoșilor sunt rĕutăcióse. Cu tóte acestea, ómeniĭ bunĭ.

carii fac imputări, sunt adese-ori uricioși; ĭar pĕcătoșiĭ, carii lingușesc aŭ maĭ totdéuna avantajul de a plăcea. Iubirea de sine decide în acéstă materie, nu mintea și încă și maĭ puțin religiunea. Este adevĕrat, că omul bun care ceartă, trebue să urmeze exat lecțiunea Profetuluĭ nostru; mustrările sale trebuie să aibă de principiŭ dragostea, și că dulcéța trebuie să astîmpere amărăciunea. Corecțiunea, ḑice Ințeleptul, lipsește de la scopul sĕŭ când este unită cu mânie și dispreț.

Profetul compară lingușirile ómenilor rĕĭ și conrupțĭ cu un *parfum otrăvit*; ele aŭ mirosul unuĭ parfum excelent, și pórtă mórtea, ca și otrava cea maĭ omorîtóre. Ceea ce face ca lingușirea să fie periculósă, este că ea adaogă la patima iubireĭ de sine. Acésta nu póte fi vindecată de cât de adevĕr și lingușitorul nu întrebuințéză pentru a amăgi de cât minciuna. Iubirea de sine este un foc care arde, și lingușirea este un vênt care rĕspândește focul, și care împiedecă ca să se pótă stinge vre-o-dată. Nu este óre prea mult ca omul să se înșele singur stimându-se? trebuie ca alțĭ ómenĭ să conspire a adăoga și a perpetua acéstă ilusiune? Nu este nimic de la care demonul să tragă maĭ multe folóse ca de la lingușire; lumea îl servește în acest punct cu un zel și o statornicie care 'ĭ asigură o victorie deplină asupra a cea maĭ mare parte din ómenĭ. Ceea ce este de mirare, e că în speculațiune se disprețuesc lingușitoriĭ, și în practică le dă credĕmênt maĭ în totdéuna.

Trebuia ca Profetul nostru să fi fost un om săvêrșit în cunoștința de sine și în știința umilinței, pentru a asigura că nicĭ-o-dată *parfumul lingușireĭ nu se va vĕrsa pe capul sĕŭ*. Ca și cum ar fi ḑis: Am totdéuna înaintea ochilor tabloul mizeriilor mele, defectele mele, slăbiciunilor mele, greșalelor mele; toțĭ aceĭ ce 'mĭ vor presinta o imagine unde eŭ voiŭ fi zugrăvit cu colorĭ puternice, prudența de știință, de adevĕr, de statornicie, în fine de orĭ-ce virtute, vor fi mincinoșĭ.

VERSUL 7.

Că încă-și rugăciunea mea este întru bune vrerile lor;
înghițitu-s'au lângă piatră judecătorii lor.

In ebreŭ primul membru al acestuĭ vers, aparține versuluĭ precedent, și Vulgata urmézĕ acéstă divisiune în cifrele cu care este însemnată ediținea autentică. Să cuprindem decĭ sensul Profetuluĭ în raport cu aceste versurĭ; va să ḑică că va continua rugăciunea sa, în timp ce pĕcătoșiĭ vor căuta a se satisface, și că pentru aceia nu va lăsa a se vărsa pre capul sĕŭ parfumul otrăvicios al pĕcătosuluĭ. El anunță apoĭ catastrofa trecută saŭ viitóre a celor maĭ distinșĭ dintre eĭ; aceĭ ce se numesc *judecătorii lor* și ceĭ LXX κραταίοι αὐτῶν.

Ebreul ḑice: *judecătorii lor aŭ fost striviți de piatră*; uniĭ traduc, *vor fi precipitați* și alțiĭ, *să fie precipitați*; verbul este la trecut, ceea ce nu împedică ca acésta să nu pótă fi o profeție, pentru că Profeții vĕd lucrurile viitóre ca trecute, și acéstă profeție este aplicabilă saŭ inimicilor luĭ David, luĭ Saul, de exemplu, care peri cu familia sa pe muntele Gelboe, saŭ de voeștĭ inimicilor mântuireĭ carii aŭ fost aruncați în abis prin sacrificiul de pe Golgota. Nu este vorba de a ghici pre aceĭ de care vorbește Profetul; nu este vorba de cât de a da un sens urmat psalmuluĭ sĕŭ.

Ebreul ḑice: că eĭ aŭ fost aruncați de-a lungul petrilor; este un ebraism care designă laturile uneĭ stâncĭ și ceĭ LXX aŭ tradus κατεπόθησαν ἐχόμενα πέτρας unde se subînțelege κατὰ înaintea luĭ ἐχόμενα ceea ce vulgata traduce prin *absorpti sunt puncti petrae* de unde urmézĕ că eĭ aŭ curs pre piatră. In tóte acestea nu este nimic care să se îndepărteze de ebreŭ; versiunile nóstre sunt tot așa de lămurite ca și textul, și acest text, ca și versiunile, nu este atât de obscur, de cât că nu se póte determina pre dreptul, care sunt aceĭ de care vorbește Profetul.

Am tradus *in beneplacitis eorum* în mijlocul plăcerilor lor; alțiĭ traduc, *în crimele lor, în rĕutățile lor*. Cuvêntul ebreŭ însémnă *crimă* și *voință*. Nu este decĭ nimic de imputat celor LXX cariĭ aŭ pus ἐν εὐδοκίαις, nicĭ Vulgata care ḑice in beneplacitis, nicĭ nouĕ cariĭ traducem *în plăcerile lor*, s'ar putea pune în *proectele lor*, în întreprinderile lor; și fiind-că tóte lucrurile acestea sunt criminale, fiind-că Profetul vorbește de ómenĭ impioșĭ saŭ conrupți, saŭ secĭ, versiunile nóstre se găsesc conforme cu cele ale ebraiștilor.

MEDITAȚIUNI

Acéstă ideie este prea frumósă, lingușirea celor rĕĭ nu mĕ va amăgi pentru că cunosc rĕutatea lor, și, cu tóte meșteșugurile lor, eŭ stăruesc în rugăciune, în speranța ce

am în D-ḑeŭ. Când începe lumea a atinge un suflet simplu și care nu se păzește de înșelăciune, atunci se silește a'l deturna de la relația ce are saŭ ar voi să aibă cu D-ḑeŭ; îĭ represintă că are datorii incompatibile cu rugăciunea sîrguinciósă și căldurósă, că trebue a nu fi pios de cât precum sunt ómenĭ onești în lume, că este de ajuns de a fi credincios în óre-care timpurĭ la practicile religiuneĭ. Cine va putea spune cu deaměruntul tóte maximile de întârdiere saŭ chiar de conrupțiune cu care se silește de a otrăvi o inimă născută pentru virtute? Și cine ar putea să deplângă în deajuns succesele ce aŭ așa de des aceste lecțiunĭ viclene? Profetul opune aicĭ acéstă armă puternică: Voiŭ face rugăciunile mele Domnuluĭ, voiŭ fi credincios la ceea ce cere de la mine, orĭ-care ar fi ideile și apucăturile lumenilor, nu mĕ voiŭ opri de la *practicile religiuneĭ.* Pentru a se întări în acéstă generósă dispositiune, un creștin trebue să mediteze neîncetat acest cuvênt al Apostoluluĭ: Orĭ de trăim pentru Domnul viețuim, orĭ de murim pentru Domnul murim; decĭ saŭ că viețuim saŭ că murim, aĭ Domnuluĭ suntem. Tótă religiunea practică este în locul acesta precum tótă știința religiuneĭ este în cele ce urméză, fiind-că ele anunță lămurit mórtea luĭ Iis. Chr., divinitatea sa și judecata ce trebue să o exerciteze asupra tuturor ómenilor.

VERSURILE 8, 9.

Audise-vor graiurile mele că s'aŭ îndulcit. Ca o brazdă de pămênt s'aŭ rupt pre pămênt, risipitu-s'aŭ ósele lor lângă iad. Că către tine Dómne. Dómne, ochiĭ meĭ spre tine am nădăjduit, să nu eĭ sufletul meŭ.

Primul membru din primul vers aparține în ebreŭ, și chiar în grec, versuluĭ ce precedă. Al doilea membru cu cel dintâiŭ al versuluĭ ce urméză, fac un vers în ebreŭ; în fine restul de la, *că către tine*, etc. până la fine, formézĕ încă un vers în textul acesta, și atunci încetézĕ diferența divisiunilor.

Profetul ḑice la versul 7, că capiĭ acestor ómenĭ *fără de lege*, de care vorbește, aŭ fost zdrobiți de piatră; și adaugă îndată, că eĭ vor auḑi aceste cuvinte, pentru că aŭ putut să le audă. Acésta nu póte conveni acestor capĭ ce se presupun sfărâmați, de aceea trebue a vedea aicĭ ómeniĭ din societatea lor, subalterniĭ lor; eĭ aŭ putut să audă certările Profetuluĭ; pentru că n'aŭ perit cu capiĭ lor, eĭ le vor auḑi și vor asculta vocea sa. Cred că trebue a se explica acésta de Israeliții supușĭ luĭ Saul, cariĭ după mórtea acestuĭ

principe, se reuniră cu David; maĭ întâiŭ o parte, și apoĭ toțĭ, fără escepțiune.

Ebreul se traduce: *Eĭ vor audi* saŭ *că aud cuvintele mele, pentru că sunt plăcute* saŭ *amabile*, saŭ *pline de dulcéță*; și în grecește este ἡθύνθησαν, care însemnă acelaș lucru, dar se citește în alte exemplare ἐδυνήθησαν. Teodotion traduce prin ἐδυνάστευσαν care respunde la praevaluerunt ce 'l-a cetit Sf. Augusin. In fine sunt atâtea varietățĭ de traducțiune în astă parte, că se póte crede, că lecțiunea actuală a ebreuluĭ nu este incontestabilă, și că ast-fel nu se póte condamna acea a Vulgateĭ, care de alt-fel face un sens destul de bun.

Ebreul ḑice apoĭ sicut ex colens et scidens in terrâ, dissipata sunt ossa nostra ad os inferni; și grecul traduce: ὥσων παχὸς γῆς διερράγη ἐπὶ τῆς γῆς, etc. traducere ce urmézĕ exact Vulgata. *Infernul* de care vorbește textul și versiunile este mormêntul.

In rest, nu este dificultate, ebreul ḑice: nu despoiațĭ saŭ precum traduc alțiĭ, nu alungațĭ sufletul meŭ. Este tot una cu nu lua sufletul meŭ, saŭ nu permite ca să pier.

Profetul, în aceste versurĭ, predice maĭ întâiŭ întórcerea saŭ împĕcarea uneĭ părțĭ din inimiciĭ sĕĭ; el ḑice apoĭ că, pentru momentul în care vorbește, puterile sale sunt risipite ca brasdele când le rĕstórnă fulgerul. In fine el se adreséză Domnuluĭ și cere în ajutor sprijinul puterii sale.

MEDITAȚIUNI

Timpul acesteĭ vieți este făcut și ni s'a dat pentru ca să auḑim cuvêntul divin, și să ne aplicăm fructul luĭ. Acest cuvênt este un adevĕr mărturisit de tótă lumea, și de care maĭ nu se folosește nimenĭ. De cuvêntul acesta este ca și de mórte, nimenĭ nu se îndoește și prea puținĭ se pregătesc. Aștéptă a se ocupa de cuvêntul divin, precum aștéptă a se dispune la trecerea spre eternitate, aștéptă un timp, care póte nu va fi, saŭ va fi fără să pótă saŭ să voiască a se folosi de el. Apostolul și Profetul ḑic: *De veți auḑi astăḑi cuvêntul Domnuluĭ, nu vĕ împetriți inima.* Nu vorbesc de un timp viitor; eĭ specifică ḑiua presentă, pentru că numaĭ de ḑiua acésta putem dispune; este ḑiua favorabilă, ḑiua mântuireĭ, ḑiua când lumina luminézĕ ochilor noștri. Dar pentru ce nu bagă în sémă ómeniĭ ḑiua acésta? pentru că aud cuvêntul luĭ D-ḑeŭ fără a'ĭ înțelege sensul, întinderea și urmările. După explicarea ce se dă textuluĭ Profetuluĭ nostru, acest cuvênt este *plin de bunătate;* și după Apostolul, este *viŭ, eficace, pĕtrunḑĕtor.* Aceste calităț se împacă și chiar dulcéța acestuĭ cuvênt sfânt face tăria sa, pune

în acțiune puterea sa. Ah! acel ce este atins de acest cuvênt sfânt tot-o-dată; se mângâe și se miră! este pĕtruns de ungerea sfântuluĭ Spirit, și împins de suflarea repede a acesteĭ puterĭ divine. Cel d'intâiŭ sentiment ce 'ĭ vine, este că religiunea 'ĭ-a fost necunoscută până atuncĭ; că a creḑut numaĭ cu numele, a sperat cu temere, a iubit cu slăbăciune; că n'a atins de cât fórte puțin misterile vieței și ale morțiĭ luĭ Iis. Chr.; că s'aŭ ocupat, ca de ocasie și fără înteres, de marele obiecte ale vieței viitóre; că a fost un om, póte un filosof și un creștin. Evangelia 'ĭ se pare o carte ce strĕlucește de lumină; este orbit precum era și Moisi de vederea ruguluĭ ce ardea; și când citește istoria și epistolele Sf. Pavel 'ĭ se face că acești ómenĭ fură de altă natură diferită. Ah! ce, strigă el, eĭ nu vorbesc de cât de D-ḑeŭ, de Iis. Chr., de viéța viitóre, de rĕsplata și de pedépsa eternă, de lume pentru a o despreți, de umilințĭ, pentru a le căuta, de suferințĭ pentru a le dori; de cruce pentru a le înălța, de tóte stările, de tóte profesiunile, de tóte etățile, pentru a le instrui și a le sfinți.

Dómne, acéstă meditațiune asupra cuvêntuluĭ tĕŭ cel sfânt mĕ atrage, și nu pot să'mĭ explic ceea ce ea inspiră; nu pot să o sfĕrșesc de cât ḑicêndu'țĭ ca Profetul: D-ḑeul meŭ! Ochiĭ meĭ sunt către tine, spre tine am nădăjduit. Te rog, dar, să nu îngăduĭ ca să eșĭ din lumea acésta înnainte de a fi studiat cuvêntul tĕŭ. Gândurile mele, care sunt tótă puterea sufletuluĭ meŭ, precum și ósele sunt tăria corpuluĭ meŭ, sunt neîncetat împrăștiate de obiectele sensibile, care mĕ lovesc și care mĕ amăgesc. Acéstă risipă mĕ va trage în prăpastie de nu mĕ veĭ sprijini cu cuvêntul tĕŭ cel sfânt, care este adevĕr și dragoste.

VERSUL 10.

Păzește-mĕ de cursa, care 'mĭ-aŭ pus mie și de smintelele celor ce fac fără-de-lege.

Ar trebui a se traduce după ebreŭ: Păzește-mĕ de cursa cu care aŭ voit să mĕ prindă și săgețile acelor ce fac nedreptate. Sf. Ieronim și alțĭ ebraiștĭ traduc nu maĭ puțin prin *scandales* saŭ *petre de împedicare*. În fond este acelaș lucru; căcĭ scandalele saŭ exemplele rele ce le daŭ pĕcătoșiĭ, sunt adevĕrate curse ce le întind sufletelor simple.

In ebreŭ este o expresiune. care aparține geniuluĭ acesteĭ limbĭ:

Păzește-mĕ de mânele curseĭ etc. Ea întrebuințéză cuvêntul *mâna*, pentru a exprima tot ceea ce apucă, cum se întrebuințéză pentru a arăta laturile drumuluĭ, malurile unuĭ fluviŭ, etc.

MEDITAȚIUNI

Sunt douĕ rugăciunĭ conținute în versurile Profetuluĭ: cea d'intâiŭ are de obiect de a cunóște cursele ce 'ĭ tind inimiciĭ sĕĭ; a doua, de a fi păzit prin protecțiunea Domnuluĭ. In afacerea mântuireĭ, cursele s'aŭ înmulțit din partea inimicilor noștri (cariĭ sunt iadul, lumea și patimele), trebilor nóstre, etatea, societăților, cuvintelor, întreprinderilor nóstre. Tótă calea pe care mergem este acoperită de curse; și nu ne gândim, nicĭ să le cunóștem, nicĭ să cerem de la Domnul ca să ne feréscă de a cădea în ele. Când milostivirea sa ne-aŭ pus într'o situațiune unde noĭ începem a reflecta asupra nóstră înșine, și când aruncăm un ochiŭ atentiv asupra tuturor periódelor vieței nóstre, vedem că s'a găsit pretutindenĭ ocasiunĭ de a pĕcătui și că noĭ am dat în tóte părțile unde s'aŭ presentat. Acéstă privire este spêimântătóre, înfricoșată; și fără sprijinul speranțeĭ creștine, am ḑice cu nenorocitul Cain: Dómne, fără-de-legile mele sunt prea mar pentru ca să pot obținea ertare.

Una din cursele cele maĭ periculóse este aceea a rĕceleĭ, pentru că nu se cunóște și nu se silește a o rupe când a căḑut. Trebue să ḑic neîncetat cu Profetul, păḑește-mĕ Dómne de cursa acésta, arată-'mĭ-o și dă'mĭ putere să scap de ea. Exemplul sufletelor recĭ, departe de a mĕ amăgi trebue să mĕ reție în căldură. Ele trec viéța lor fără dragostea ta, ele vor peri de urît în mijlocul amuzărilor, ele se expun neîncetat la căderĭ rușinóse. Se găsesc în momentul morțiĭ fără merite pentru eternitate, fără titlurĭ pentru a se bucura de presența ta.

VERSUL 11.

Căḑea-vor în mréja sa pĕcătoșiĭ. Deosebĭ sunt eŭ până ce voiŭ trece.

S'ar putea traduce; pĕcătoșiĭ vor căḑea în cursele luĭ D-ḑeŭ; uniĭ ḑic *demonuluĭ*, care este începutul rĕutățiĭ. Cred că ar fi maĭ bine a raporta *luĭ* la *fără-de-lege* care precedă. Cu tóte acestea

este un inconvenient; că ceĭ LXX pun αὐτοῦ care nu se construește cu ἀνομίαν termen cu care se servesc pentru a esprima *fără-de-lege*. Câte-va esemplare pórtă αὐτῶν și atunci ar trebui a se traduce: pĕcătoșiĭ vor cădea în cursele lor; ceea ce se împacă cu ebreul, cu tóte că *ejus* rĕspunde la sufixul ce'l întrĕbuințézĕ acéstă limbă. Sensul este că, pĕcătoșiĭ vor fi victime ale nedreptățiĭ lor.

Cea-l'altă parte a versuluĭ este fórte disputată, din causa cuvêntuluĭ ebreŭ יחד care însémnă una, *simul* și care póte însemna și *singulariter*. Ceĭ LXX traduc prin κατὰ μόνας și parafrasa haldaică ḑice: Singularis sum ego. Aceĭ ce se țin de *simul*, traduc: Pĕcătoșiĭ vor cădea împreună în cursele lor, pe când eŭ voiŭ scăpa; saŭ maĭ bine: eĭ vor cădea în cursele lor, în acelaș timp când eŭ voiŭ scăpa de ele. Tóte sensurile acestea pot fi admise și cele douĕ dintâiŭ nu contraḑic Vulgata, acésta ḑice: Pĕcĕtoșiĭ vor cădea în cursele fără-de-legiĭ lor, iar eŭ voiŭ scăpa singur, saŭ mĕ voiŭ scăpa singur. Traducerea francesă aŭ urmat după ideia Sf. Chrisostom, care ḑice: Voiŭ trece viéța mea în singurătate, departe de pĕcătoșĭ și de lume, până ce voiŭ eși din viéța acésta.

Acest vers este ca și cele precedente, maĭ ales al șéselea și cele treĭ următóre, care n'aŭ altă greutate de cât că primesc multe sensurĭ, ceea ce vine în mare parte din ignoranța, în care se află, de obiectul precis și literal al psalmuluĭ.

MEDITAȚIUNI

Este o propositiune absolută și fără restricțiune că pĕcătoșiĭ vor cădea în curênd saŭ maĭ târḑiŭ în cursele ce le vor întinde ómenilor drepțĭ și virtuoșĭ. Acésta li se întêmplă câte-o-dată din viéța acésta, cum se vede în Istoria luĭ Aman, în aceea a luĭ Antioch și în catastrofa Iudeilor inimicĭ luĭ Iis. Christos și a Evangelieĭ. Dar ceea ce nu se vede în secolul present, le este reservat în secolul viitor. Cuvêntul luĭ D-ḑeŭ este precis asupra acestuĭ punct și dreptatea divină are părțĭ care sunt neprescriptibile.

In mijlocul curselor ce acoper pămêntul, cea maĭ bună parte ce are de luat, este de a se izola pe cât póte sĕ'ĭ permită starea în care se găsește angajat. Acest cuvênt al profetuluĭ: *până ce voiŭ trece*, mĕ atinge într'un mod extrem. Nu se pare că se compară cu un om angajat într'o cale grea, saŭ înconjurat de inimicĭ cariĭ îl apasă și cariĭ dispută trecerea? Nu va crede cine-va că se găsește la intrarea uneĭ pădurĭ întunecóse saŭ al unuĭ fluviŭ pericolos și că nu dorește alta de cât a trece peste aceste rele fórte repede! Ast-fel este viéța fie-căruĭ om, până să

ajungă la termen, care este eternitatea. Trebue să ḍică: ca lumea să mĕ lase liniștit *până ce voiŭ trece.* Ce'mĭ pasă de mărirea omenéscă până ce voiŭ trece? Pentru ca să'mĭ satisfac patimile în acéstă trecere? Nu mĕ așeḍ pe acest pământ care nu este termenul meŭ: eŭ *trec.* Un călĕtor nu se opreşte, nu se intereséză, el *trece*, acésta e unica sa grijă și nu privește de cât la fine, care nu trebue să mai fie un loc de trecere, dar o locuință fixă și nemutabilă.

PSALMUL CXLI

Titlul explică subiectul. Se spune în prima carte a Regilor că David scăpat de la curtea regeluĭ Achis, unde întêmpinase un pericol fórte mare se retrase singur în peștera Odollam, în adevĕr cu acéstă ocasiune compuse acest psalm care are de titlu în text și în versiunĭ: *Rugăciune inteligentă a luĭ David când era în peșteră.* Se rapórtă mai în decomun acest psalm la acest eveniment de cât la retragerea aceluiaș profet în peștera Engaddi, de care s'a vorbit în aceiașĭ carte, pentru că în acéstă împrejurare din urmă nu era singur pe când psalmul ḍice anume că era singur și părăsit de tótă lumea, ceea ce nu póte conveni de cât la retragerea sa în peștera luĭ Odollam.

Nu știm dacă David ar fi compus acest psalm în peștera saŭ în memoria acestuĭ pericol, el a scris sentimentele sale. Despre care îmĭ pare că psalmul fiind scurt, acest Profet a putut fórte bine să'l compue în peșteră saŭ mai bine că ḍicea des acéstă rugăciune, că apoĭ aŭ îndreptat-o și pus în adunarea Psalmilor.

Find-că grecul ḍice: Συνέσεως τῷ Δαβὶδ προσευχή, se vede că în latinește, *intelectus*, trebuie să fie la genetiv și că construcția ar fi Rugăciunea inteligenţiĭ saŭ a prudenţiĭ (inspirată) luĭ David, când era în peșteră. Se póte primi aceea ce s'a ḍis asupra psalmuluĭ 31. Cea mai mare parte din sfinţiĭ părinţĭ aplica acest psalm la Iis. Chr. rugându-se în

grădină saŭ suferind în cursul patimeĭ sale. Sf. Augustin îl raportă la martirĭ, dând viéța lor pentru Iis. Chr., este o rugăciune ce convine la tot credinciosul expus necazurilor și mizeriilor acesteĭ vieți.

VERSURILE I, 2.

Cu glasul meŭ către Domnul am strigat, cu glasul meŭ către Domnul m'am rugat. Vĕrsa-voiŭ înaintea luĭ rugăciunea mea, necazul meŭ înaintea luĭ voiŭ spune.

Tóte verbele ce se vĕd aicĭ sunt la viitor în ebreŭ, dacă se presupune acest psalm compus în peștera unde era ascuns David; saŭ maĭ bine prin trecut, dacă se crede că compunerea psalmuluĭ este posterióră evenimentuluĭ. In primul caz, strigarea de care vorbește aicĭ David, nu putea fi de cât cea a inimeĭ, căcĭ ar fi tratat locul retragereĭ sale, de ar fi strigat cu glss în acéstă peșteră.

MEDITAȚIUNI

Nu trebuie să perd din vedere fructul ce'l póte trage cine-va din rugăciunea profetuluĭ. Dacă se presupune că el ḑice: *Voiŭ striga către Domnul*, va îndrepta rugăciunea mea Domnuluĭ, voiŭ vĕrsa sentimentele mele în presența sa, îĭ voiŭ spune necazurile mele; acest mod de vorbire dovedește că întreținerea ce voiește s'o aibă cu D-ḑeŭ este precugetată; că nu se presintă la rugăciune ca de obiceiŭ rutină, din capriciŭ! că are intenția de a cere în ajutor milostivirea divină, că în fine voește să dea acesteĭ acțiunĭ interesul cel maĭ viŭ și dorința cea maĭ arḑĕtóre. Prin aceea sunt condamnate maĭ tóte rugăciunile nóstre, noĭ le facem ca să satisfacem obiceiul; în urmarea educațiuneĭ ce ni s'aŭ dat, recităm câte-va formule, sculându-ne și culcându-ne, începênd și finind masa; dar abea avem ideie de ființa supremă căreia vorbim și de lucrul ce'ĭ cerem. De aceea pentru tóte rugăciunile acestea nu vom avea rĕsplata făgăduită faptelor bune; ele vor îmulți chiar tesaurul mânieĭ ce atâtea alte călcărĭ de poruncă rĕsplătite în cursul vieței nóstre, aŭ pregătit contra nóstră.

Strigarea Profetuluĭ este o rugăciune umilită și respectósă. Mulțĭ, ḑice Sf. Augustin, *strigă* către Domnul, dar murmurând și întru cât-va blasfemând contra provedinței

sale; ast-fel eraŭ strigările Israiltenilor în deșert. Li se părea că D-ḍeŭ trebuie să previe tóte dorințele lor chiar cele mai nesocotite că era obligat de a'ĭ cruța de tóte ostenelile călĕtorieĭ. Ei n'aveaŭ ideie nicĭ de independența luĭ D-ḍeŭ, nicĭ de nedemnitatea lor. Cea d'întâiŭ calitatea a uneĭ rugăciunĭ sfinte este umilința, mărturisirea ticăloșieĭ nóstre și sentimentelor pĕcatelor nóstre. Acel ce se rógă ca fariseul, cu mândrie și ducênd la piciórele luĭ D-ḍeŭ stime de pretinsele sale fapte bune, este un pĕcătos pe care rugăciunea îl face și mai culpabil.

Dar câtă credință și instrucțiune este în aceea ce adaogă David, că el *vĕrsa* inima sa în presența luĭ D-ḍeŭ și îĭ expune tótă întristarea de care este pătruns! Este rar de a găsi un amic în sînul căruia să'și pótă vĕrsa inima sa și să se pótă face depositarul tuturor suferințelor. Cel mai bun amic nu se îngreuéză a asculta spunerea nenorocirilor nóstre; încă mai puțin póte în tóte împrejurările a ne ajuta saŭ chiar a ne mângâia. El mai are și trebile sale și nevoile casnice; câte o dată nu'ĭ poțĭ face bine cunoscut aceea ce suferĭ; mai adese orĭ nu poțĭ intra în amănunțimile, care ar umili iubirea despre sine. El ar socoti de bagatele saŭ slăbiciune aceea ce ni se pare o greutate nesuferită; el ar perde o parte din stima ce are pentru noĭ, dacă 'ĭ-am pune sub ochĭ tóte gândirile nóstre. Se cere acéstă confidență între amicĭ, și acésta e o curată speculațiune, și nicĭ-o-dată în practică nu este dusă la un grad așa de înalt de perfecțiune. Dar în presența luĭ D-ḍeŭ tóte temerile, tóte presupunerile, tóte reservele încetéză. Știm că ne cunóște perfect și că ne ascultă cu bunătate, că nicĭ nu se miră, nicĭ nu obosește, nicĭ nu 'ĭ se urăște a asculta aceea ce ne întristéză. Sf. Apostol Petru ḍicea celor întâiŭ credincioșĭ: *mărturisește-ĭ luĭ tóte turburările sufletuluĭ tĕŭ, căcĭ el se îngrijește de tine.* Iată cel întâiŭ principiŭ pentru tótă conduita omuluĭ, dar puțina nóstră credință îl face nefolositor. Noĭ viețuim în teorie cu D-ḍeŭ, de pot vorbi ast-fel, și nicĭ de cum în practică. S'ar părea că D-ḍeŭ ne e strĕin saŭ că noĭ îĭ suntem necunoscuțĭ; presența sa nu ne este familiară, și ceea ce ne ḍice religiunea de providința sa, nu ne atinge mai mult de cât ca cum ar fi niște fabule ale teologieĭ păgâne. O! credință a D-ḍeuluĭ meŭ!

Când te veĭ arăta pre pământ? Când veĭ fi tu elementul vieţeĭ mele, şi unicul sprijin al încredereĭ mele?

VERSURILE 3, 4.

Când lipsa dintru mine, duhul meŭ şi tu aĭ cunoscut cărările mele. In calea acésta în care am umblat, ascuns-aŭ cursă mie.

Ceea ce versiunea nóstră împărţeşte aicĭ în douĕ versurĭ se reduce la unul în ebreŭ şi în grec. Inceputul primuluĭ vers se póte lega cu versul precedent: Expun înaintea Domnuluĭ strîmtórea mea, în timp ce spiritul meŭ este ca afară de mine prin necazul ce sufer. Acest mod de traducere se împacă fórte bine cu conjucţiunea *et*, care începe acéstă frasă: Et tu cognovisti semitas meas. Dar fiind-că acéstă conjuncţie se întrebuinţéză fórte variat în ebreŭ, se póte traduce prin *atunci* saŭ a o privi ca un pleonasm şi a o suprima în traducere.

Vulgata, conform cu grecul ḑice, *deficiendo ex me*, care se potriveşte *cu deficiendo in me* saŭ *mihi* după ebreŭ. Când Profetul ḑice că D-ḑeŭ a cunoscut cărările sale, el înţelege că D-ḑeŭ le-aŭ aprobat ca pline de dreptate şi de inocenţă; în acelaş sens ḑice la primul psalm, că *D-ḑeŭ cunóşte calea drepţilor*; şi în acelaş sens suveranul judecător va ḑice feciórelor nebune, *nu vĕ cunosc*.

Profetul nu specifică pre inimiciĭ sĕĭ, el nicĭ nu 'ĭ indică: D-ḑeŭ îĭ cunoştea şi el vorbeşte luĭ D-ḑeŭ. Aceştĭ inimicĭ prin urmare eraŭ Saul şi ómeniĭ sĕĭ; eĭ căutaŭ pre David ca să 'l omóre.

MEDITAŢIUNI

Rugăciunea Profetuluĭ este aplicabilă la starea tuturor drepţilor. Cu cât sunt maĭ cu luare aminte a merge în căile dreptăţiĭ, cu cât inimiciĭ mântuireĭ le tind curse, şi ceĭ maĭ periculoşĭ sunt aceĭ ce'ĭ acoperă aparenţa bineluĭ şi pretextul serviciuluĭ luĭ D-ḑeŭ. Aceste curse sunt fórte ascunse şi numaĭ lumina divină póte să ne pue în stare a le descoperi. Cine póte, de exemplu, fără acéstă lumină, să distingă tot ceea ce dă iubirea de sine şi se descopere planurile sale? Când se consideră cineva cu ochiĭ credinţeĭ se găseşte aşa de sclav proprielor sale dorinţĭ, aşa de aplecat pornirilor sale, că cade într'un fel de desperare, ca Profetul. Peştera unde se retrase nu era maĭ strîmtă, maĭ întunecósă, plină cu soldaţĭ armaţĭ, de cât o inimă unde guvernă omul cel vechiŭ, ce este întunecósă, strînsă, încătuşată,

expusă la invasiunea inimicilor mântuireĭ. S'aŭ scris miĭ de lucruri de acéstă iubire de sine, și nu cred să se fi sfîrșit acéstă materie. Iis. Christos a ḑis totul, poruncindu-ne a ne lepăda pre sine și Apostolul a făcut totul lipindu-se de crucea luĭ Iis. Christos. Să meditĕm cuvêntul luĭ Iis. Chr. și să urmĕm exemplul Apostoluluĭ. Iubirea de sine va fi la sfîrșit și inima nóstră va eși din acéstă strîmtóre adîncă din acea peșteră grozavă unde plânge de când începem a ne cunóște și a voi prin noĭ înșine în timp ce noĭ nu trebue să voim de cât aceea ce este plăcut luĭ D-ḑeŭ.

VERSURILE 5, 6.

Luat-am séma de a drépta și am privit și nu era cine să mĕ cunóscă. Perit-aŭ fuga de la mine, și nu este cel ce caută sufletul meŭ.

Ebreul ḑice propriŭ: Privește la drépta și veḑĭ; dar cea maĭ mare parte din ebraiștĭ traduc: am considerat: și uniĭ: considerând vedem etc. Sunt interpreți carĭ suplinesc *la stânga*; priveam la drépta, am vĕḑut la stânga, pentru a se înțelege că Profetul se înturna în tóte părțile și se găsea lipsit de orĭ-ce ajutor. Aceea nu este necesar și ḑacă Profetul ar fi voit să facă a se înțelege *stânga* n'ar fi uitat: el nu vorbește de cât de drépta, pentru că ea însémnă în Scriptură, protecțiunea principală, ajutorul puternic, precum se ḑice în psalmul 15: *Domnul este la drépta mea ca să nu mĕ clătesc.*

Póte că *peștera* luĭ *Odollam* era ast-fel situată, că David n'ar fi putut primi ajutor de cât din partea dréptă, partea stângă póte că era rîpósă. In urmarea acestor douĕ versurĭ se determină a raporta compunerea psalmuluĭ la timpul, când David se refugia în peștera luĭ Odollam; căcĭ el declară aicĭ că n'avea împrejurul luĭ pre nimenĭ, care să 'l cunóscă; pe când în retragerea sa la Engadi avea cu el o numerósă escortă.

MEDITAȚIUNI

Noĭ privim ca o mare nenorocire părăsirea totală a altor ómenĭ și privațiunea de tot ajutorul omenesc. Este o eróre de care ne póte încredința exemplul luĭ David. Dacă acest principe n'ar fi suferit atâtea necazurĭ în viéța sa, n'am avea atâtea mărturiĭ de încrederea sa în D-ḑeŭ; n'am vedea în psalmiĭ sĕĭ atâtea formule de rugăciunĭ destinate a implora ajutorul Divin. Dacă ómeniĭ n'ar suferi

nicĭ-o-dată necazurĭ, saŭ dacă în suferinţele lor ar găsi totdéuna ajutóre în industria lor saŭ în protecţiunea altor ómenĭ, maĭ nicĭ-o-dată nu s'ar înturna către D-ḑeŭ; póte chiar s'ar îndoi dacă el se maĭ îngrijaşte de lucrurĭ omeneştĭ. Când nu maĭ vedem nicĭ un ajutor în creaturĭ, gândim a căuta mângâere în Creator. Ideia de perfecţiunile sale se reînoeşte în noĭ: puterea sa şi bunătatea sa reînsufleţesc încrederea nóstră şi este adevĕrat, că cunóştem pre D-ḑeŭ cu atât maĭ perfect, cu cât avem maĭ multe trebuinţĭ în viéţa acésta.

Acésta este al sfinţilor, în cer, de a fi continuŭ fericiţĭ şi de a se întórce neîncetat către D-ḑeŭ, care este centrul fericireĭ lor; iar partea celor orênduiţĭ de a fi infinit nenorocitĭ, şi de a nu putea spera de la D-ḑeŭ o privire milostivă; propriul ómenilor, în viéţa acésta este de a fi supuşĭ la multe miseriĭ şi de a avea totdéuna în D-ḑeŭ un protector şi un părinte. Aceĭ cariĭ aŭ multă credinţă şi pietate, nu aştéptă necazurile ca să se ocupe de D-ḑeŭ şi pentru a se întări dinainte contra furtunilor viitóre. Aceĭ ce n'aŭ religiune sufer ca condamnaţĭ, fără merit şi fără mângâere. In fine aceĭ în care necazul deştéptă sentimentul luĭ D-ḑeŭ, după ce 'l-aŭ perdut din vedere în prosperitate, trebue să privéscă pedepsele lor ca una din bine-facerile cele maĭ precióse ale Provedinţiĭ, pentru că ele îĭ face să intre în cărările dreptăţiĭ şi le procură pentru mântuire mijlóce aşa de necesare pre cât şi eficace.

VERSUL 7.

Strigat-am către tine, Dómne; ḑis-am tu eştĭ nădejdea mea, partea mea eştĭ în pământul celor viĭ.

Tótă dificultatea versuluĭ acestuia consistă a înţelege bine ce va să ḑică *pământul celor viĭ* unde ḑice că D-ḑeŭ este partea sa şi *moştenirea sa. Sensul póte fi*: Numaĭ tu, Dómne, în tot pământul de locuit, eştĭ speranţa mea şi partea mea; saŭ maĭ bine: sper că tu mĕ veĭ îndrepta şi mĕ voiŭ bucura de protecţiunea ta în patria mea, în Iudea, care este numită câte odată *pământul celor viĭ*; ast-fel ḑice Sf. Ión Chrisostomul. Pun tótă nădejdea mea în tine, şi tu eştĭ unica mea parte în viéţa acésta; orĭ cât de supĕrat aş fi, voiŭ să fiŭ credincios şi nu maĭ pre tine să te am sprijin. Acéstă interpretare este întemeiată pre aceea că ómeniĭ, în momentul morţiĭ lor, aleg de bună voie pre D-ḑeŭ de partea lor, cu tóte că în viéţă eĭ se ostenesc aşa de puţin a'ĭ aparţine; saŭ în

fine pentru că acest profet știa fórte bine, că nu este de cât un adevĕrat *pămênt al celor viĭ*, care este patria ceréscă; el declară că tótă speranța sa este de a poseda pre D-ḑeŭ în acéstă locuință prea fericită. Acéstă din urmă explicațiune este maĭ a tutulor sfinților părinți. Prin urmare aceste patru sensurĭ póte să fi fost în cugetul luĭ David, pentru că nicĭ unul din ele nu exclude pre cel-l'alt și tóte satisfac litera și convin împrejurărilor în care se găsea Profetul.

MEDITAȚIUNI

Pămêntul luĭ Iuda nu putea să fie numit pămêntul celor viĭ, de cât pentru că se cinstea adevĕratul D-ḑeŭ; căcĭ el n'avea prilegiul de a feri de mórte pre aceĭ ce'l locuia. Tot universul acesta este *pămêntul celor muritorĭ*, pentru că tóte creaturile care 'l umplu trebue să móră. Numaĭ D-ḑeŭ viețuește esențialmente, pentru că el este ființa infinit perfectă, și tótă perfecțiunea are de bază existența viețeĭ.

Dacă Profetul n'ar fi avut în vedere de cât veselia bunurilor luĭ D-ḑeŭ în patria sa, el ar fi fost nefericit, pentru că era asigurat că le va perde curênd saŭ maĭ târḑiŭ, mórtea fiind neînlăturată pentru el ca și pentru toțĭ ómeniĭ. Dar el știa că D-ḑeŭ va fi moștenirea sa într'o parte maĭ bună; și acésta o spunea lămurit în una din cântările sale: *Dómne, tu eștĭ moștenirea mea, și 'mĭ-o veĭ da într'o ḑi*. Dar, ḑicea Sf. Augustin, cum este D-ḑeŭ moștenirea nóstră? Pretutindenĭ unde este moștenire, trebue să móră cine-va, pre care să'l moșteneștĭ; și când óre se va găsi mórte în D-ḑeŭ? El rĕspunde, când D-ḑeŭ, cunoscut aicĭ jos ca în enigmă și ascuns sub vĕlul credințeĭ, va înceta de a fi ast-fel în raport cu noĭ, când se va manifesta în totul și când îl vom vedea ast-fel precum este. Dar dacă noĭ trebue să fim ast-fel moștenitoriĭ luĭ D-ḑeŭ, trebue ca și D-ḑeŭ să fie moștenitorul nostru, și el nu póte să aibă acéstă moștenire de cât când vom fi morțĭ lumiĭ, și lumea va fi mórtă pentru noĭ.

VERSURILE 8, 9.

Ia aminte spre rugăciunea mea că m'am smerit fórte. Izbăvește-mĕ de ceĭ ce mĕ gonesc. că s'aŭ întărit maĭ vêrtos de cât mine.

La primul vers se póte traduce după ebreŭ, căcĭ sunt prea slăbit, ticălos, prea sărac. *Umilința* de care vorbesc versiunile nóstre, dă acelaș sens, căcĭ tot nenorocitul este *umilit* și tot omul *umilit* este saŭ se crede nefericit.

Se vede destul de bine că rugăciunea conținută în aceste douĕ versurĭ corespunde cu starea în care se găsea profetul ascuns într'o peșteră, și încunjurat de partisaniĭ luĭ Saul. Chiar acéstă rugăciune convine fie-căruĭ om necăjit de vrăjmașiĭ mântuireĭ.

MEDITAȚIUNI

Apostolul dice că tot ce s'aŭ scris în sfintele cărțĭ, saŭ scris pentru învĕțătura nóstră, pentru ca prin răbdare și mângâerea scripturilor, speranța nóstră să fie fermă. Trebue decĭ a crede că situațiunea Profetuluĭ în peștera luĭ Odollam, este o lecțiune pentru noĭ; el este umilit, și sórta nóstră este iarăș de a suferi, el cere ajutorul Domnuluĭ pentru a suferi starea în care se găsește, ast-fel trebue să fie și ajutorul nostru. Credem că din tóte necazurile acesteĭ vieți, umilința este maĭ grea de suferit și că, fără protecția divină, noĭ vom fi totdéuna zdrobițĭ de acéstă greutate nesuferită. Noĭ nu suntem nicĭ-o-dată prea umiliți, dice Sf. Chrisostom, dacă vom considera pĕcatele nóstre; dar suntem prea mult, dacă privim la puterile nóstre, saŭ maĭ bine la slăbiciunile nóstre; căcĭ nu este putere în om pentru a susținea înjosirea. Este póte pentru a fi cumpĕtat, bine-făcĕtor, generos, curat, răbdător până la óre-care punct, și mulțĭ filosofĭ aŭ arătat în persóna lor câte-va din aceste virtuțĭ: dar nicĭ unul n'aŭ știut să rabde disprețul și ura; aicĭ e fructul Evangelieĭ și triumful haruluĭ.

David era un om mare, prea luminat de D-dĕŭ, și fórte protejat din cele d'întâiŭ momente ale viețeĭ. El era deja sfințit rege luĭ Israil, pe când Saul îl persecuta; el avea promisiunea de a guverna acest popor și D-dĕŭ îĭ făcuse cunoscut bună-óră că din némul sĕŭ se va naște Mesia promis lumeĭ. Cu tóte acestea persecuțiunile îl înspăimêntă în cât

se temea de viéța sa. El vorbește ca om cu totul descurajat; se pare că pierde curajul, cu tótă puterea naturală a spiritului sĕŭ și întinderea cunoștințelor sale.

Pentru ce atâta mărire de o parte și slăbiciune de alta? pentru a ne pune sub ochĭ un tabloŭ de condițiunea omenéscă unde se reunesc cele douĕ extremitățĭ; multă dignitate și multă înjosire, un fond admirabil de perfecțiunĭ și un noian nepĕtruns de învĕțăturĭ. Profetul păru că uită înaltele sale destinate și nu dă atențiune de cât la nenorocirile sale; dar el nu făcu ca cea maĭ mare parte din nenorociță, carĭ nu gândesc de cât la sórta lor cea rea, fără a alerga la D-ḍeŭ. Se cuvenea să ne facă cunoscut necazurile sale, pentru ca să ne spue în acelaș timp, care era ajutorul sĕŭ, și care trebue să fie al nostru când suferim. Ast-fel se verifică textul Apostoluluĭ: *Tot ce s'a scris trebue să servéscă spre învĕțătura nóstră.*

VERSURILE 10, 11.

Scóte din temniță sufletul meŭ ca să se mărturiséscă numeluĭ tĕŭ. Pre mine mĕ aștéptă drepții până ce-mĭ veĭ rèsplăti mie.

Terminând psalmul sĕŭ Profetul cere să 'l scóță din locul întunecos unde se găsește; fără îndoială, că el înțelege peșterea luĭ Odollam. El adaugă că nu dorește să scape de acolo de cât pentru a înălța mila și gloria luĭ D-ḍeŭ. In fine el adaugă pentru al doilea motiv, că ómeniĭ drepți aștéptă acéstă favóre, acéstă izbăvire, se înțelege că tot pentru a bine-cuvênta pre D-ḍeŭ.

Cred că ebraiștiĭ îmbrățișase finele acestuĭ vers ḍicênd că verbul יכתרו însémnă *coronabunt*, și că nu póte să însemneze *expectant* saŭ *expectabunt* de cât în limba haldaică, ca și cum ceĭ LXX carĭ traduc prin ὑπομένουσι nu știaŭ bine însemnarea acestuĭ verb; el înseamnă a înconjura, a încorona; dar pentru ce, ca atâtea altele, n'ar avea o a doua însemnare care ar fi *a aștepta?* Este la Iob în sensul acesta. Dar se ḍice că sunt cuvinte haldaice în Iob; eĭ! dar óre nu sunt și în psalmĭ, orĭ că sunt de origină ebreă, orĭ că aceste cuvinte aŭ intrat în limba ebraică pe timpul colecțiuneĭ făcută de Ezdras? Aicĭ nu este necesar a alerga la acéstă soluțiune pentru că cuvêntul este ebreŭ, nu este vorba de cât de a doua însemnare pre care aŭ vĕḍut-o ceĭ LXX. Insemnarea de a *încorona* nu convine în acéstă parte; drepții nu pretindeaŭ a încorona pre David după eșirea sa din peștera luĭ Odollam. El era sfințit rege de Samuel; dar nicĭ el, nicĭ ómeniĭ bunĭ nu pretindeaŭ a detrona pre Saul; David îl privea totdéuna ca pe regele sĕŭ și

sentimentele sale se vĕdură fórte bine la mórtea acestuĭ principe. Dacă se traduce *drepţiĭ mĕ vor înconjura*, va fi tot una cu *drepţiĭ mĕ aşteptă*, căcĭ acéstă expresiune din urmă înseamnă că ómeniĭ bunĭ sunt în aşteptare de protecţiunea luĭ D-ḑeŭ asupra luĭ David pentru ca să se unéscă cu el, şi a menţinea cultul adevĕratuluĭ Dumneḑeŭ.

MEDITAŢIUNI

In rugăciunea din urmă a Profetuluĭ este un sentiment care trebue să servéscă de învĕţătură în tóte timpurile. El datoreşte isbăvirea sa, nu pentru a se bucura de folósele dignităţiĭ sale, dar pentru a înălţa numele Domnuluĭ, el ştia că D-ḑeŭ preferă gloria sa la tóte şi că cânta gloria sa în tóte. Ast-fel, a cere luĭ D-ḑeŭ libertatea pentru gloria sa, este a întrebuinţa motivul cel maĭ puternic pentru a fi auḑit. Moise făcu acelaşĭ lucru, când el ruga pre Domnul de a erta pre poporul sĕŭ. *Naţiunile*, îĭ ḑicea el, *vor blastema numele tĕŭ, de ne veĭ distruge*. Apoĭ Biserica repetă după Profetul nostru: *Dómne, ajută-ne, şi ne isbăveşte pentru slava numeluĭ tĕŭ*. Dacă vre-o-dată ómeniĭ n'ar întrebuinţa de cât acest motiv în rugăciunile lor, ar fi maĭ adese-orĭ auḑiţĭ precum sunt: dar iubirea de sine îĭ trage la piciórele altarelor; eĭ se aséménă maĭ cu toţiĭ cu nişte mateloţĭ carĭĭ fac rugăciunĭ în timpul vijelieĭ, eĭ nu aŭ în inimă de cât dorinţa de a conserva viéţa şi averea lor, şi dovada evidentă este că dacă furtuna încetéză, eĭ uită pre bine făcĕtorul lor şi se întórnă la greşelile lor de maĭ înainte.

Scóte din temniţă sufletul meŭ, ca să se mărturiséscă numeluĭ tĕŭ. Acéstă rugăciune are maĭ mult de obiect, în spiritul profetuluĭ, izbăvirea de corpul sĕŭ muritor, de cât eşirea sa din peştera luĭ Odollam. Apostolul ḑicea în acelaş sens. *Cine mĕ va isbăvi de acest corp al morţiĭ?* Sfinţiĭ aveaŭ trebuinţă de tótă supunerea lor la voinţa divină pentru a suferi cu răbdare exilul lor în viéţa acésta. Eĭ aŭ cugetat asupra tuturor miseriilor nedespărţite de starea lor în lumea acésta, şi pericolul de a se găsi fără dragoste în momentul morţiĭ lor, îĭ strîngea de frică. Trebue numaĭ puţin a recunóşte că sufletul nostru este în fine închis în acest corp muritor, că el iubeşte acéstă locuinţă,

nu ca o închisóre, ḑice Augustin, dar ca făcênd parte dintr'un tot ale căruĭ părțĭ sunt legate de D-ḑeŭ. Un suflet luminat de har se scârbește de stricăciunea Corpuluĭ.

Acésta nu este lucrare a luĭ D-ḑeŭ, ci este o muncă făcută prin pedépsa pĕcatuluĭ. Când corpul, în timpul învierei generale, va fi izbăvit de acest jug al nedreptățiĭ care 'l atîrna către pământ, sufletul se va reuni cu o bucurie negrăită. Pe cât timp locuim aicĭ jos, ḑice Apostolul, noĭ suspinăm, pentru că dorim nu de a fi desbrăcațĭ, dar de a lua ca un al doilea vestmênt; pentru ca viéță se absórbă ceea ce este muritor în noĭ.

Drepțiĭ deja încoronațĭ în glorie, aștéptă pre drepțiĭ de pe pământ, pentru a sĕvêrși cu toțiĭ împreună edificiul sfântuluĭ Ierusalim, și de a forma acéstă biserică eternă cu ceĭ d'intâiŭ născuțĭ *cariĭ sunt scrișĭ în cer.* Drepțiĭ națiuneĭ sfinte aștéptă pre Profetul pentru a se bucura de instrucțiunile sale și de exemplele sale, acésta nu era de cât o dorință trecĕtóre în sine și în efectele sale pentru că toțĭ eraŭ muritorĭ; dar drepțiĭ deja ajunșĭ la termen nu maĭ pot fi supușĭ supĕrărilor ce le încércă legăturile pământeștĭ. D-ḑeŭ este autorul acesteĭ unirĭ formată de îngerĭ și sfinți, și caritatea care nu se maĭ stinge în patria cerésc̆ă este nodul.

PSALMUL CXLII

In ebreŭ nu este ca titlu de cât douĕ cuvinte: *Psalmul luĭ David.* In ceĭ LXX Cod. Vaticanuluĭ se citește: *Psalmul luĭ David când 'l persecuta fiul sĕŭ;* în fine Vulgata ḑice: Psalmul luĭ David când 'l persecuta fiul sĕŭ Absalon. Psalmul convine fórte bine la împrejurarea în care se găsea atuncĭ Profetul și pentru aceea ceĭ LXX aŭ adăugat la ebreŭ, dacă nu cum-va adausul va fi de autorĭ maĭ recenți, căcĭ cine póte raționa cu certitudine asupra unuĭ fapt așa de vechiŭ. Acest psalm este cel din urmă din ceĭ șése pre care biserica 'ĭ pune a se recita în tóte diminețele. El este unul din psalmiĭ *penitenței.* Se vede în adevĕr sentimentele

unei inimi strînse și umilite. David este modelul penitenților, după ce a dat exemplu de două crime mari păcătoșilor. Dacă el a compus psalmul acesta în timpul persecuțiunei fiului său, el profită de acésta nenorocire ca să'și amintéscă de greșelile sale trecute și ca să céră din nou milostivirea divină. Mulți părinți explică psalmul de persecuțiunea ce Iudeii și Iuda în particular făcură lui Iis. Chr. și din acest punct de vedere psalmul nu ar fi penitențial de cât pentru că Iis. Chr. s'a însărcinat de a suferi pentru pécatele lumii.

Mai nu este dificultate în psalmul acesta. Litera versiunilor rĕspunde exact cu a ebreului.

VERSUL I.

Dómne, audĭ rugăciunea mea, ascultă cererea mea întru adevĕrul tĕu, audi-mĕ întru dreptatea ta.

Tóte cuvintele versului acestuia sunt însemnate. *Audĭ Dómne*; Profetul cere ca Domnul să bine-voiască a'l asculta: *rugăciunea mea*, cuvêntul ebreu însémnă o rugăciune prin care se cere ca judecătorul să privéscă la bunătatea causei, *ascultă* este ceva mai mult de cât *a audi*, este a voi să nu pérdă nimic din cuvintele ce le aude: *cererea mea*, cuvêntul ebreu este mijlocirea cui-va spre a obține ertare; *după adevĕrul tĕu*, adică, conform cu promisiunea ce ai făcut-o de a asculta pre cei vinovați; *audi-mĕ*, este o rugăciune prin care cere nu numai o audiență favorabilă, dar chiar darul ce'l cere, *după dreptatea ta*, adică după dreptul ce'l ai de a erta. Profetul nu vorbește aici de dreptatea sa; el știe bine, și spune chiar în versul următor, că dreptatea omului comparată cu a lui D-deu, nu este nimic. El cere în ajutor dreptate divină care se face cu deosebire în lumea acésta prin mila sa; căci ertând pre pĕcătos, D-deu uzaze de dreptul suprem ce are de a șterge pĕcatele și de a stabili dreptatea într'un suflet care s'a făcut vinovat.

MEDITAȚIUNI

Cu tóte că David fu persecutat pe nedrept de fiul sĕu, amintirea propriilor sale pĕcate 'l ocupă mai mult de cât revolta lui Absalon. El pune înaintea lui D-deu relele ce suferă, dar cere să'i erte în acelaș timp propriile sale greșeli. Acest

exemplu este de o mare instrucțiune pentru noĭ. Dacă ómeniĭ ne persecută să ne amintim de timpurile când am persecutat pre Iis. Chr. în noĭ înșine și frațiĭ noștri; în noĭ înșine, lipsindu'l de puterea ce voia să aibă asupra inimeĭ nóstre; în frațiĭ noștri, amăgindu'ĭ prin exemplele nóstre cele rele saŭ prin cuvinte stricăcióse. Este un efect al bunătățiĭ luĭ Iis. Chr. ce a ḑis: *Fericiți ceĭ prigoniți pentru dreptate, că a lor este împărăția cerurilor.* Propriŭ vorbind, omul persecutat în lumea acésta nu merită nicĭ o *rĕsplătire.* El este pĕcătos din naștere, și persecuțiunea este totdéuna maĭ mică de cât pedepsele ce le merită după rigurósa dreptate a luĭ D-ḑeŭ. Numaĭ Iis. Chr. a putut să merite prin suferințele sale, pentru că numaĭ Iis. Chr. a fost sfânt, drept, și fără prihană. Dacă voește să ne ție în sémă tot ce suferim, este ca și cum am uni nevoile nóstre cu durerile sale. Acéstă mulțime de necazurĭ și supĕrărĭ acoperă nevrednicia nóstră, și ne pune în posesiunea unuĭ merit la care n'am putea pretinde de noĭ înșine. Apostolul dorea extrem a cunóște acéstă sfântă societate a suferințelor luĭ Iis. Chr. și nu credea, că póte să ajungă la acéstă cunoștință fără a exprima în el însuși imagina morțiĭ sale.

VERSUL 2.

Și să nu intri la judecată cu robul tĕŭ, că nu se va îndrepta înaintea ta tot cel viŭ.

Acest vers nu însémnă, că nicĭ un om pre pământ nu póte fi în adevĕr just, că pĕcatele sale nu 'ĭ sunt ertate prin abondența haruluĭ sfințitor; însémnă saŭ că dreptatea omuluĭ celuĭ maĭ sfânt nu este nimic în comparație cu dreptatea luĭ D-ḑeŭ; saŭ că omul, a căruĭ conștiință ĭĭ dă cea maĭ favorabilă mărturie, nu póte cu tóte acestea asigura, că el este nepătat înaintea luĭ D-ḑeŭ, căcĭ care om póte să cunóscă tóte adîncurile inimeĭ sale? saŭ în fine, acest vers dă a înțelege, că ceĭ maĭ drepți aŭ totdéuna a'și imputa óre-care greșelĭ; căcĭ este scris, *că dreptul cade pe fie-care ḑi până la șépte orĭ.* Profetul a comis douĕ greșelĭ marĭ, dar Domnul îl încredințase că 'ĭ le-aŭ ertat; și el nu încetéză și cere de la D-ḑeŭ ca să nu fie judecat după rigórea dreptățiĭ sale. Precum și Apostolul Pavel, după convertirea sa, avea tóte asigurările posibile de ertarea pĕcatelor sale, cu tóte acestea el se privea totdéuna ca pĕcătos și ca nedemn de numele de Apostol, *pentru că persecutase Biserica luĭ D-ḑeŭ.* El maĭ ḑicea că nu se simțea vinovat întru nimic, dar că nu era justificat prin aceea și numaĭ D-ḑeŭ era judecătorul sĕŭ.

MEDITAȚIUNI

Este ușor de a înțelege, că înaintea luĭ D-ḑeŭ nicĭ un om nu este fără pată. Ușurința nóstră, nepriceperea nóstră și tóte înclinările nóstre cele rele unite cu tóte împrejurările în care ne găsim în lumea acésta, sunt izvóre ne secate de pĕcate.

Trebue să cerem ertare chiar pentru faptele nóstre cele bune, pentru că ele nu sunt maĭ nicĭ odată scutite de orĭce imperfecțiune. Profetul pune ca pe un tron infinit dreptatea luĭ D-ḑeŭ, și pre tot omul viŭ la piciórele sale. Ce devine în acest contrast dreptatea omenéscă? Este ca o licărire întunecósă în presența sóreluĭ: se ḑice totul, ḑicênd că este finitul plin de greșale și defecte față cu infinitul în tot felul de perfecțiunĭ.

Este admirabil, că Profetul ia, ca să câștige favórea luĭ D-ḑeŭ, o cale cu totul diferită de metodul primit între ómenĭ, când eĭ voesc să împace stima semenilor sĕĭ. Acest metod primit în lume consistă a face enumerarea talentelor sale, servicielor sale, lucrurilor sale; și dacă este vorba de o justificare juridică, arată că totdéuna a fost nevinovat, că imputările ce 'i s'aŭ adus sunt niște efecte ale rĕutățiĭ și calomnieĭ. Dar cu totul din contra, Profetul nu face să vorbéscă pentru el la tribunalul luĭ D-ḑeŭ de cât imperfecțiunile sale; el nu aduce de cât mărturisirea pĕcatelor sale, și nu pretinde a interesa pre judecătorul suprem de causa sa, de cât prin declararea autentică a nevredniciei sale. El face cu multe miĭ de anĭ înainte de Iis. Chr., aceea ce Mântuitorul lumiĭ laudă în umilitul vameș: acest om prosternat la intrarea templuluĭ nu îndrăsnește a ridica ochiĭ către cer, el se recunóște culpabil; și rugăciunea sa îĭ obține harul de a fi justificat, pentru că se crede nedemn de a fi.

VERSURILE 3, 4.

Că a gonit vrăjmașul sufletul meŭ, impilat-a la pămênt viéța mea, așeḑatu-m'aŭ întru întuneric ca pre morțiĭ véculuĭ. Si s'a mâhnit întru mine duhul meŭ. Intru mine s'a turburat inima mea.

Sunt și în ebreŭ douĕ versurĭ, dar cel dintâiŭ se întinde până la, *și s'aŭ mâhnit* etc., nicĭ o diferență în sens. Ebreul ḑice: El a

aruncat în picióre viéța mea; el dice: Inima mea s'aŭ înspăimêntat în lăuntrul meŭ; dar se vede că și versiunile represintă aceleași ideĭ.

Primul vers se începe prin *că*, și se pare că acéstă particulă se unește nu cu versul precedent, dar cu acel ce este în capul psalmuluĭ.

In ambele versurĭ ce le esplicăm aicĭ, David espune violențele inimicilor sĕĭ, se înțelege că Absalon și partisaniĭ sĕĭ; el descrie mâhnirea extremă în care se găsește; strîmtorarea sufletuluĭ sĕŭ, tulburarea inimeĭ sale. Dar fiind-că acest psalm este de pocăință, este de crezut că acéstă descriere face alusiune și la starea în care inimiciĭ mântuireĭ reduc pre pĕcătos.

Morțiĭ véculuĭ este o espresiune în stilul limbeĭ sfinte, care se servește cu termenul de *veac*, pentru a indica lucrurile vechĭ. Profetul voește să dică că este cufundat în întunerice capabile cu acelea în care sunt îngropațĭ ómeniĭ de demult. Ast-fel dice Ieremia, că a fost pus în locurĭ întunecóse, *precum sunt morțiĭ véculuĭ.*

MEDITAȚIUNI

Inimiciĭ mântuireĭ lucréză asupra sufletuluĭ, care nu știe a se lupta cu eĭ, tot ceea ce Profetul spune în aceste douĕ versurĭ. Eĭ încep maĭ întâiŭ a'l persecuta, a'l hărțui, presintându-ĭ miĭ de ocasiunĭ de căderе, îmulțind ispitele, profitând de tóte slăbiciunile sale, pentru a'l amăgi. Când nu se inarmézĕ cu rugăciunea pentru a resista, ajung a'l pleca cu totul către pământ, și a'l cufunda în abisul pĕcatuluĭ. Dacă el rĕmâne în acéstă stare nenorocită, sórta sa nu este diferită de aceea a morților îngropațĭ de mult timp; el a căutat departe de D-dĕŭ satisfacerea dorințelor sale; a crezut că lumea și bunurile sale falșe îl vor face fericit în viéța acésta, dar este cu totul contrar. Turburarea cuprinde tóte facultățile sale; spiritul sĕŭ creat pentru un scop maĭ nobil, cade în desgust, în supĕrare; inima sa devenită jucăria pasiunilor, este centrul mișcărilor celor maĭ furtunóse. Fericit este acest pĕcătos, dacă cugetă asupra miserieĭ sale, dacă el știe, ca Profetul să o represinte Domnuluĭ! Turburarea Conștiinței este un ajutor contra pĕcatuluĭ; inimiciĭ conștiinței nu o inspiră; eĭ se silesc numaĭ a profita de ea pentru a conduce pre om la disperare. Acest pericol îl înlătură Profetul; în excesul relelor sale, se întórnă către Domnul și aștéptă de la el numaĭ mângâerea sa.

Sf. Apostol Pavel ne învață în ce consta întunerecile spirituale ale pĕcătosuluĭ; când explică starea păgânilor

carii se lăsaŭ a fi conduşi de deşertăciunea patimilor lor. Ei aŭ spiritul învĕluit în întunerec, sunt cu totul îndepărtaţi de viéţa luĭ D-ḑeŭ, din causa ignoranţeĭ lor, produse prin orbirea inimeĭ lor. Intunerecul nu începuse în spirit dar în inimă; inima pricinueşte nepriceperea. Conrupţiunea popórelor acestora le îndepărtase, saŭ cum ḑice acelaş Apostol, *îĭ înstrăinase de la viéţa luĭ D-ḑeŭ.* Inima s'aŭ lăsat a fi întunecată prin patimĭ, ea împedecase spiritul de a cunóşte pre D-ḑeŭ, şi prin urmare aceste naţiunĭ se rătăcise în tóte căile idolatrieĭ. Aceea este aşa de sigur, că aceĭ dintre păgânĭ, carii avură maĭ puţine înclinărĭ conrupte, saŭ cum se vorbea atuncĭ, carii fură *înţelepţii neamurilor*, avură iarăşĭ maĭ multe ideĭ de D-ḑeŭ de cât toţi ceĭ-l'alţi. Dacă ar fi putut renunţa la mândrie, care era viciul capital al acestor pretinşi înţelepţi, ar fi făcut lucrurĭ, care 'ĭ-ar fi apropiat maĭ mult de adevĕr: dar cum ḑice Apostolul: eĭ se lăsaŭ a fi conduşi la deşertăciune de patemile lor.

Toţi pĕcătoşiĭ cad în întunerec prin aceeaşĭ cale, adecă prin orbirea inimeĭ, spiritul lor se opune cât-va timp luminelor sale; dar pasiunile formézĕ la fine un nour, care cuprinde tóte facultăţile sufletuluĭ, şi care distruge cu totul în el viéţa luĭ D-ḑeŭ. Intórcerea trebue să încépă prin lumina inimeĭ; şi acéstă lumină nu este alt-ceva de cât sentimentul luĭ D-ḑeŭ, şi acest sentiment este o lucrare puternică a haruluĭ şi acest har nu se va obţinea nicĭ-o-dată, în cursul ordinar al Provedinţiĭ, de cât prin rugăciune, şi rugăciunea trebue să fie însoţită de umilinţă şi de linişte. Profetul ne va da modelul în versurile următóre.

VERSURILE 5, 6.

Adusu-mĭ-am aminte de ḑilele cele din început; cugetat-am la tóte lucrurile tale, la faptele mâinelor tale am gândit. Tins'am către tine mânele mele, sufletul meŭ, ca nişte pĕmênt fără de apă ţie.

Profetul ḑice: că pentru a deştepta încrederea sa ş'aŭ adus aminte de tóte minunele puteriĭ divine. El nu specifică aceste minunĭ, le cuprinde pre tóte în general. Ast-fel trebue a înţelege pre tóte minunile de putere, de bunătate, de milă, de protecţiune, de hărnicie, de dreptate, de înţelepciune, conţinute în istoria sfântă până la David.

Al doilea vers exprimă focul rugăciuneĭ sale; el a ridicat mâinile către cel Prea Inalt și s'aŭ presentat înaintea luĭ ca un pământ sec (ebreul ḑice ostenit, secătuit), el a cerut ca Domnul să'l facă roditor prin prisosința darurilor sale.

MEDITAȚIUNI

Profetul nostru nu tratéză lucrurile luĭ D-ḑeŭ după chipul filosofilor, cariĭ voesc să aducă totul la raționament. Metodul séŭ este cu totul întemeiat pe fapte, el consultă lucrurile luĭ D-ḑeŭ, saŭ acelor a căror spectacol îl oferă universul, orĭ acel a căror istorie este cuprinsă în scrierile dictate de Sfântul Spirit. El găsește pretutindeniĭ trăsurile înțelepciuneĭ, bunătățiĭ, puteriĭ, care'l mângâe. Acesta e marele folos al religiuneĭ, de a avea de la origina sa doveḑĭ infailibile de adevĕrul și frumusețea sa. Neamurile nu găseaŭ, suindu-se la anticitățile cultuluĭ lor, de cât fabule rĕŭ imaginate și aventurĭ care desonoraŭ pre ḑeiĭ lor: pe când David în cele treĭ miĭ de anĭ, cariĭ aŭ trecut de la creațiunea lumiĭ până la el, nu vedea de cât un șir de fapte bine constatate și minunĭ demne de majestatea luĭ D-ḑeŭ. Tot ast-fel este și în religiunea luĭ Iis. Chr. Primul eĭ secol este cel maĭ luminos din tóte; istoria stabilireĭ sale este cea maĭ gravă și cea maĭ autentică, ce este posibilă de a se găsi în lume. Se maĭ adăugăm, că ea este și cea maĭ instructivă și cea maĭ mângâetóre.

Când cineva este supĕrat și tristeța întunecă facultățile sufletuluĭ, remediul stă în a cugeta asupra relelor de care suferă; acéstă îngrijire nu este capabilă de cât de a le maĭ amărî. Sufletul se topește în cercetarea mijlócelor ce le crede proprie a'l liniști și tóte mijlócele aceste sunt prea slabe saŭ prea superióre puterilor sale pentru a'l conduce la acest fericit sfĕrșit. Este încă maĭ nefolositor a gândi la evenimentele viitóre; viitorul nu este în puterea nóstră, și de alt-fel noĭ n'avem nicĭ o lumină, care să ne îndrepteze în cunoștința celor viitóre. Unicul nostru ajutor este de a ne aduce aminte de lucrurile vechĭ; și cu tóte că istoria revoluțiunilor lumeĭ ar putea, óre-cum, să ne învețe și să ne liniștéscă, este în acea a religiuneĭ fapte mult maĭ atingĕtóre. D-ḑeŭ se descoperă nouă în tóte punctele de vedere, care pot să intereseze inima nóstră, să rĕspundă la îndoelile nóstre, să ștérgă lacrimile nóstre, să ne susție speranța,

și să ne facă a iubi relele. Să ne aducem aminte numaĭ de ḑilele luĭ Iis. Chr. care sunt ḑile *vechĭ*, dacă privim la intervalul timpurilor dar care trebue să ni se arate totdéuna nouĕ, dacă vom considera calitatea eminentă a luĭ Iis. Chr. care a fost, este și va fi în tóte secolele. Ce ne spune tótă viéța sa? Ce ne spun diversele sale învĕțăturĭ? Meditând aceste minunĭ noĭ vom putea ca și Profetul să *ridicăm mâinile nóstre* nu numaĭ către D-ḑeŭ, autorul ființei nóstre, dar și către D-ḑeŭ-Omul, mântuitorul nostru, rĕscumpĕrătorul, fratele și modelul nostru. Noĭ nu vom fi mult timp în presența sa ca un *pământ fără de apă* ca un pământ pustiit de inimicĭĭ mântuireĭ nóstre. Noĭ vom simți îndată influențile bunătățiĭ sale, și mângâerile nedespărțite de exemplele sale,

VERSUL 7.

Degrab auḑi-mĕ Dómne, slăbit-aŭ duhul meŭ; să nu întorcĭ fața ta de la mine și mĕ voiŭ asemĕna celor ce se pogóră în grópă.

Sensul profetuluĭ este fórte lămurit. El rógă pre Domnul de a'l auḑi, pentru că spiritul sĕŭ, puterile sale sunt slăbite; el 'l rógă de a nu *întórce de la el fața sa*, adică de a nu'l lipsi de milostivirea sa, pentru că dacă acéstă bine-facere 'ĭ-ar lipsi n'ar fi deosebit de aceĭ carĭĭ sunt în *mormênt*. *Grópa* de care vorbesc textul și versiunile pót fi luată și pentru Iad și acéstă însemnare convine unuĭ psalm de pocăinți.

MEDITAȚIUNI

Pĕcătosul, care simte miseria stăreĭ sale, încércă tot aceea, ce Profetul pune aicĭ înaintea Domnuluĭ. Spiritul sĕŭ este slăbit și nu vede alt interval între el și infern, de cât acel ce depinde de suflarea vieței ce posedă încă și care póte să'ĭ fie luată în totdéuna. Omul n'are trebuință de cât numaĭ de el pentru a pĕcătui; dar pentru a deveni just, este necesar ca D-ḑeŭ să arunce asupra luĭ privirĭ de milostivire. Acest adevĕr așa de vechiŭ ca lumea, trebuia să facă pre toțĭ ómenĭ fórte cu luare aminte asupra tuturor întreprinderilor, asupra tuturor gândurilor, asupra tuturor dorințelor; dar eĭ viețuesc cea maĭ mare parte ca și cum pĕcatul ar fi un lucru rar și greŭ de săvêrșit, saŭ ca și cum după ce l'aŭ săvêrșit n'ar avea trebuință de cât numaĭ de eĭ.

pentru a'l șterge, saŭ maĭ bine ca și cum ar fi siguri că timpul și mijlócele de a reîntra în dreptate nu le-ar lipsi nicĭ-o-dată.

Iis. Chr. satisfăcênd în totul și peste mĕsură pentru pĕcat, urméză că nicĭ un pĕcat nu este, care să nu pótă fi ertat; dar urméză iarăși, că ertarea pĕcatelor nu póte veni de cât de la Iis. Chr. și nu póte fi dată de cât în virtutea meritelor sale. De aicĭ tot omul trebue să facă acest raționament: Sunt deja pĕcătos, pot să devin pĕcătos din ce în ce maĭ mult, sunt în mare pericol de a muri pĕcătos; dacă eŭ voesc să es din pĕcat, să mĕ feresc de pĕcat, să înlătur mórtea în pĕcat, trebue să mĕ lipesc numaĭ de Iis. Chr. să cer milostivirea luĭ, să mĕ conformez cu exemplul luĭ Iis. Chr. Acest raționament așa de simplu și nu maĭ puțin așa de esențial, pentru că conține tot creștinismul, cine 'l face? saŭ cine este care făcêndu'l câte-o-dată, continuă a'l face în tóte ḑilele vieței sale? saŭ în fine cine este care, făcênd în tóte ḑilele, reguléză iarăși în tóte ḑilele conduita sa în privința judecăței acesteia? Așa, D-ḑeul meŭ, pot óre să maĭ fac o întrebare în termeniĭ profetuluĭ tĕŭ? Cine sunt aceĭ ce nu se aséměnă cu ceĭ ce se pogóră în grópă? Știŭ bine că sunt adevĕrațiĭ discipoliĭ aĭ luĭ Iis. Chr., copiĭ vie ale luĭ Iis. Chr., inimĭ pĕtrunse de dragostea luĭ Iis. Chr. Dar unde sunt? eĭ există și tu 'ĭ cunoștĭ, dar eĭ fug de societățile lumeĭ; le este de ajuns a fi în presența ta, a studia pre Iis. Chr. a 'și aplica, prin darul tĕŭ, satisfacțiunile luĭ Iis. Chr.

VERSUL 8.

Auḑită fă mie diminéță mila ta, că spre tine am nădăjduit, arată-mĭ mie Dómne calea, în care voiŭ merge, că la ține am ridicat sufletul meŭ.

Profetul dorește ca milostivirea divină să'l *prevină de diminéță* saŭ prea curênd, și D-ḑeŭ să'ĭ facă cunoscut calea, ce trebue să ție. El adaugă mărturia încrederei sale în D-ḑeŭ și îngrijirea ce are a ținea sufletul sĕŭ înălțat către acéstă ființă supremă. Aceste sentimente pot conveni la situațiunea în care se găsea David în timpul persecuțiunei ce 'ĭ făcea fiul sĕŭ. Se vede, din istoria sa, că el punea tótă încrederea sa în protecțiunea Domnuluĭ. El cere ca D-ḑeŭ să'ĭ facă cunoscut calea pe care trebue să mérgă,

pentru că părăsind capitala sa, rătăcea cu legiunile sale fără să știe unde să'și îndrepte pașii săĭ.

Dar și versul acesta nu este maĭ puțin aplicabil la starea unuĭ păcătos ce voește să se împace cu D-deŭ și apoĭ să stăruiască în dreptate. El cere maĭ întâiŭ ca D-deŭ să'l facă a auḑi vocea mileĭ sale; este totdéuna primul pas, care conduce la îndreptare, ceea ce arată cuvêntul *diminéță*, harul care atinge inima este ca aurora, care prepară ḑiua cea mare a împăcăreĭ; din partea sa păcătosul ajutat, de acest har, trebue să fie însuflețit de speranță.

Păcătosul împăcat știe calea care conduce la acest fericit termen; dar nu știe acea pe care trebue să mérgă pentru a ajunge la starea cea de pe urmă. Îĭ este cunoscut că observarea exactă a legiĭ este mijlocul de a ajunge acolo; dar sunt atâtea împrejurărĭ în viéță; și inima omenéscă este supusă la atâtea schimbărĭ că nicĭ un om nu póte răspunde de fidelitatea sa; harul trebue să'l menție în dreptate până la un sfârșit fericit, el este din tóte darurile cel maĭ prețios și cel maĭ gratuit. Profetul, pentru a atinge inima luĭ D-deŭ, ḑice că sufletul séŭ este întornat numaĭ către el, și că nu voește să depindă de cât de dênsul.

MEDITAȚIUNI

Dacă ómenĭĭ ar cunóște bine propria lor slăbiciune, ignoranța lor, nestabilitatea lor, și câțĭ alțĭ ómenĭ pot să'ĭ ajute a merge pe calea mântuireĭ, eĭ ar ḑice ne încetat, ca Profetul: Fă-mĭ cunoscută, Dómne, calea pe care voĭ merge. Acéstă rugăciune este potrivită pentru tóte vêrstele: dar ea este de o necesitate ca indispensabilă în momentele critice, unde este vorba de a face alegerea uneĭ stărĭ. Din nefericire, cea maĭ mare parte din părințĭ nu învață pre fiiĭ lor. Obiceiul, capriciul, interesul, fac vocațiunile și determină profesiunile. In óre-care țĕrĭ, maĭ toțĭ ómenĭĭ îmbrățișéză partea armelor; în altele sunt maĭ toțĭ de aceeașĭ meserie. In câte-va orașe, un mare numĕr de cetățenĭ se fac magistrațĭ și avocațĭ, în altele cea maĭ mare parte se dedaŭ la comerț; în multe, starea eclesiastică atrage pre supușĭ; și se vĕd încă multe, care se despopuléză pentru că s'a introdus moda de a fi celibatarĭ, fără a lua făgăduințele religiuneĭ. Nu este de ordinar în regulele Provedinției, ca destinatele ómenilor să fie așa de uniforme într'o parte maĭ mult de cât într'alta; dar este de ordinar obiceiul ómenilor de a nu cugeta, ci a se determina prin cele d'întâiŭ impresiunĭ ce lovesc simțurile lor. Dacă s'ar învĕța copiiĭ carĭ încep a face uz de rațiunea lor acéstă frumósă rugăciune:

Dómne arată-mĭ calea pe care voĭ merge; dacă 'ĭ-ar face să simțéscă importanța; dacă, potrivit cu creșterea cunoștințelor sale, s'ar obicĭnui a nu voi să depindă de cât de D-ḍeŭ pentru alegerea uneĭ stărĭ de viéță, ar fi greŭ saŭ chiar imposibil ca acéstă alegere să fie nenorocită, ca acest om să fie rĕŭ pus în stare în care s'ar fi determinat. Aicĭ este unul din acele cazurĭ unde se póte asigura că rugăciunea va fi eficace, pentru că are de obiect a împlini planurile luĭ D-ḍeŭ, ce are asupra fie-căruia din noĭ; dar acéstă rugăciune trebue să fie însoțită de sentimentul ce'l anunța așa de energic Profetul: *Că la tine am ridicat sufletul meŭ;* adică eŭ nu consider de cât sfânta voință a ta; renunț la tóte privirile omenești; caut calea mântuireĭ pentru ca să o găsesc, trebue să părăsesc totul; și pentru ca să rĕmân în ea nu este nicĭ-o dificultate pe care să nu o trec cu ajutorul darului tĕŭ, care nu póte să'mĭ lipséscă, de îndată ce voĭ fi în celea ce 'mi-aĭ arătat.

VERSUL 9.

Scóte-mĕ de la vrăjmașiĭ meĭ, Dómne, la tine am scăpat.

Ebreul nu pune în acest vers, de cât prima parte a acestuia; el reservă a doua, de la *învață-mĕ*, pentru versul următor; apoĭ în loc de *am scăpat*, el ḍice *m'am ascuns lângă tine*, se vede că este acelaș sens.

Profetul cere douĕ lucrurĭ; izbăvirea de inimicĭĭ sĕĭ și luminele sale, ca să împlinéscă voința luĭ D-ḍeŭ. Motivul primeĭ cereri este că el nu pune încrederea sa de cât în D-ḍeŭ, și motivul celeĭ d a doua, este că Dómnul este D-ḍeul sĕŭ, saŭ de voeștĭ *că D-ḍeŭ este Domnul sĕŭ.*

MEDITAȚIUNI

Este greŭ de a 'și închipui cine-va o rugăciune maĭ frumósă și maĭ sfântă, ca acésta: *Invață-mĕ Dómne să să fac voia ta, că tu eștĭ D-ḍeul meŭ.* Ea conține întâiŭ, mărturisirea slăbiciuneĭ nóstre: recunóștem că fără lumina divină nu suntem în stare de a împlini aceea ce este bine plăcut luĭ D-ḍeŭ. Ea conține, al doilea, încredințarea intimă în care suntem saŭ maĭ bine credința vie, că noĭ avem, ceea ce este pentru noĭ o obligațiune strînsă, de a face, ceea ce'ĭ

place luĭ D-ḑeŭ să céră de la noĭ. Ea oferă luĭ D-ḑeŭ al treilea, omagiul a tot ce suntem; căcĭ de îndată ce noĭ declarăm că el este D-ḑeul nostru, nu excludem nicĭ un fel de dependenţă, nicĭ un fel de serviciŭ. D-ḑeŭ are asupra nóstră tóte drepturile de putere suverană; noĭ sîntem aĭ luĭ în tóte timpurile, în tóte sensurile şi îĭ datorim exerciţiul tutulor facultăţilor nóstre. În fine chiar acéstă rugăciune este dovada evidentă, că noĭ nu credem ca să putem fi fericiţĭ, fără a împlini aceea ce D-ḑeŭ voeşte de la noĭ. Noĭ nu cerem nicĭ odată de cât aceea ce póte contribui la fericirea nóstră. Dacă împlinirea voinţeĭ luĭ D-ḑeŭ nu face fericirea nóstră, ar fi imposibil ca noĭ să ne determinăm a cere, ca acéstă sfântă voinţă să fie împlinită în noĭ.

Fie voia ta Dómne, precum în cer şi pre pământ. Oare nu este acésta una din cele d'întâiŭ cereri ce Iis. Chr. ne ordonă să facem rugându-ne? Şi sensul acesteĭ rugăciunĭ nu este de cât aceea ce place luĭ D-ḑeŭ a voi şi a ordona să se facă; căcĭ ceea ce D-ḑeŭ voeşte nu se póte face altfel cum nu voeşte el; nimic nu resistă la ordinile sale, el ţine în mâna sa tóte evenimentele şi este stăpân peste tóte împrejurările, peste tóte prefacerile. Dar noĭ nu voim totdéuna aceea ce voeşte el şi Iis. Chr. ne ḑice să cerem împlinirea voinţeĭ luĭ în noĭ; el voeşte ca noĭ să fim supuşĭ acesteĭ voinţĭ, fără parte, fără restricţiune, cu un cuvênt precum sunt supuşĭ în cer; şi de aicĭ depinde pacea sufletuluĭ nostru, liniştea inimeĭ nóstre, tăcerea pasiunilor, perderea tuturor inimicilor mântuireĭ.

VERSUL 10.

Învaţă-mĕ să fac voia ta, că tu eştĭ Dumneḑeul meŭ. Duhul tĕŭ cel bun mĕ va povĕţui la pământul cel drept.

Ebreul reservă încă a doua parte a acestuĭ vers pentru versul următor; nicĭ o diferenţă în sens. Trebue a observa numaĭ puţin că mulţĭ ebraiştĭ raportéză *întru dreptatea sa* la aceea ce urméză, *veĭ scóte din necaz sufletul meŭ* dar textul nu obligă a stabili acest raport; aceea depinde de o punctuaţie arbitrară ce aŭ putut'o neglija versiunea nóstră.

Sunt douĕ obiecte importante în versul acesta: conducerea Spirituluĭ bun al luĭ D-ḑeŭ şi pământul unde guvernă dreptatea. Spiritul cel bun al luĭ D-ḑeŭ este spiritul sĕŭ plin de bunătate, de înţelepciune, de lumină, şi nu póte fi de cât Sf. Spirit, a treia persónă a Sf. Treimĭ saŭ lucrarea acestuĭ sf. Spirit. Se vede că

profetul mai luminat de cât toți Iudeii timpului său, înțelege aicî chiar persóna III-a sfinteî Treimî; căcî îî atribue acțiunea de a *conduce* ceea ce nu este proprie de cât Sf. Spirit, și în virtutea unor asemenea expresiunî, care sunt întrebuințate în Noul-Testament și care nu pot să se aplice de cât la o persónă, se dovedește că Sfântul Spirit este o persónă distinctă de Părintele și Fiul.

Cred acest argument tare și Teologic. Dar ce este acest *pământ drept* de care vorbește Profetul David? Uniî cred, că este ca și cum ar ḍice: Spiritul Tĕŭ mĕ va conduce pe o cale sigură, facilă, nu grea. Nu cred că acesta să fie adevĕratul sens; nicî o dată scriptura nu se servește de cuvêntul *pământ* ca să distingă o *cale*; ea nu întrebuințéză acest cuvênt de cât pentru a indica un loc, o ţéră, un termen fix; prin urmare trebue a înțelege saŭ pământul luî Iuda, saŭ chiar Ierusalimul, de unde David era atuncî alungat, saŭ maî bine, ceea ce este mult maî adevĕrat, trebue a înțelege pământul celor aleșî, patria cerésca care singură este pământul unde guvernă dreptatea. Ebreul favorizase acéstă explicație carî ḍice: *Terram rectitudinis.*

MEDITAȚIUNI

Fiind-că Iis. Chr. ne-aŭ învĕțat că numaî D-ḍeŭ este bun, trebue a ḍice iarășî că numaî *spiritul* luî D-ḍeŭ este bun. Bunătatea spiritului ómenilor este amestecată cu atâtea defecte, saŭ maî bine cu atâta rĕutate, că nu este propriŭ o bunătate; acelaș om care se pare bun într'un moment, devine maî rĕŭ de cât animalele sĕlbatice când interesul sĕŭ îl însufleţește, și pasiunea se légă de el. Spiritul luî D-ḍeŭ este însușî bunătatea, pentru că el este însușî adevĕrul, înțelepciunea, puterea, pentru că el se îndestulză cu sine, pentru că posedă esențialmente gloria și fericirea. Aceste perfecțiunî exclud tótă pasiunea și prin urmare tótă rĕutatea. Spiritul luî D-ḍeŭ vede tóte causele de a voi binele și a'l comunica pe când spiritul omuluî este captivat prin dragostea sa proprie și prin lipsa sa; când ar voi să facă bine, nu póte; când ar putea, nu voește. și când ar voi și ar putea adese orî nu știe ocasiunile și mijlócele de a aplica puterea sa și buna-voință a sa.

Spiritul omuluî devine bun, îndată ce spiritul luî D-ḍeŭ 'i se comunică. Nu este nimic care să domine maî mult în caracterul sfinților ca bunătatea; este sigur de a găsi la eî maniere bune, consiliî bune, oficiî bune, exemple bune, Abuzez adese orî de bunătatea lor, și eî cunosc, dar

acest abus li se pare demn de ertare; și când sunt obligați de a resbuna drepturile lui D-deu, se vede că totdéuna bunătatea conduce cel mai mare zel al lor.

Profetul nu se rézimă nici pe sine nici pre alți ómeni, ca să înainteze către pământul unde guvernă dreptatea. El pune încrederea sa numai în spiritul lui D-deu, pentru că știe că sub conducerea ori-cărui spirit, el s'ar rătăci. Și iată ce nu știu cea mai mare parte din ómeni; ei fac proiecte pentru tóte, și pretind că reușesc prin mijlóce omenești: ei merg și perd îndată calea; ei cred că sosesc la timp, și véd, când numai este timp de îndreptare, că tótă viéța lor a fost o ilusiune continuă.

Așa dar noi trebuie să tindem la pământul dreptății, pământul unde totul este adevér și dreptate. Noi cunóștem îndeajuns lumea în care viețuim, pentru ca să credem și să dicem că acest pământ nu se găsește; dar noi trecem dilele nóstre fără a căuta unde este, fără a cere Sf. Spirit ca să ni-l arate. Acesta este pământul pe care Profetul îl numește pământul celor vii; *dreptatea*, adevérul etern nu locuește de cât acolo, ea nu póte fixa locuința sa în lumea acésta unde totul pere; se comunică sfinților prin dragoste, dar pentru a'i deslipi în acelaș timp de acest pământ al morții. Și Profetul cere de la D-deu ca să'l *vieze*, din causa sfântului sĕu nume și a dreptății sale suverane, care este centrul a tótă dreptatea și adevérul.

VERSURILE 11, 12.

Pentru numele tĕu Dómne mĕ veĭ viea, într'un dreptatea ta veĭ scóte din necaz sufletul meu. Si întru mila ta veĭ sfrșêi pre vrăjmașiĭ meĭ. Si veĭ perde pre toți cei ce năcăjesc sufletul meu, că eŭ sunt robul tĕu.

Aceste versuri exprimă încrederea Profetului în protecțiunea și în misericordia divină. El nu se îndoește că D-deu nu'l va izbăvi din necazul sĕu și va nimici pre toți inimicii cari îl persecută; este o profeție despre resplătirile ce le va da D-deu. Motivul încrederei sale este profesiunea autentică ce face de a fi servitorul lui D-deu. Dacă este vorba de inimicii temporali, profeția fu exact împlinită în persóna lui Absalon și partisanii sĕi. Dacă profetul are în vedere și pre inimicii mântuirei, este evident că va fi un timp când D-deu le va astupa gura tuturor; lumea, pĕcatul, demonul vor fi rușinați la judecata lui D-deu și nu vor avea în partea lor de cât mustrarea că aŭ persecutat pre sfinți.

MEDITATIUNI

Sunt puțini ómenĭ carĭ să pótă ḑice, că în adevĕr sunt servitorĭ luĭ D-ḑeŭ. Acest titlu atrage marĭ consequenți, aceia maĭ ales de a nu căuta să placĭ lumiĭ; căcĭ *dacă aș voi încă să plac ómenilor*, ḑice Apostolul, *n'aș fi servitor luĭ Iis. Chr.* Intre serviciul lumiĭ și serviciul luĭ D-ḑeŭ este o ast-fel de oposiție că este cu neputință a le împăca împreună.

Servitorul luĭ D-ḑeŭ are treĭ calități care se vĕd în toți psalmiĭ Profetuluĭ; o credință vie, o umilință profundă și o sîrguință constantă la rugăciune. Lumea n'are credință, este plină de mândrie și nu se rógă; servitorĭ sĕĭ îĭ sémĕnă, și chiar prin aceste treĭ semne se recunosc. Este cu neputință a se ruga când nu crede, dar iarăși este cu neputință a fi cine-va credincios când este plin de mândrie

Servitorul luĭ D-ḑeŭ n'are o credință vie, de cât pentru că se rógă mult; credința îl face să se róge, dar rugăciunea însuflețește credința, o face vie, înfocată, eficace, îl face pre D-ḑeŭ present și pre Iis. Chr. lucrând întru el. De îndată ce se lenevește în rugăciune, spiritul credinței se stinge saŭ se rĕcește, că maĭ nu lucréză nimic asupra sufletuluĭ.

Propriŭ vorbind, nu ridică mândria gustul rugăciuneĭ; dar mândria îl angajéză în miĭ de afacerĭ, saŭ îĭ procură miĭ de proecte care absorb sufletul și îl împiedecă de a se ruga, Sfinții aŭ lucrat mult, aŭ întreprins mult; dar eĭ s'aŭ bucurat de liniștea sufletuluĭ, pentru că tóte lucrările lor eraŭ comandate și regulate prin rugăciune.

Scriam în ḑiua când se cinstește Sf. Toma. Aŭ fost un moment de alterațiune în credința sa, dar frumósa luĭ rugăciune: *Domnul și D-ḑeul meŭ!* fu triumful credinței sale și a umilinței sale; acest cuvênt Domnul meŭ și D-ḑeul meŭ afirma tot-odată umanitatea și divinitatea luĭ Iis. Chr. Toți părinții Bisericeĭ aŭ recunoscut că acesta este unul din argumentele cele maĭ puternice în favórea dogmeĭ așa de prețióse și așa de necesară a divinității Domnuluĭ Nostru. Și al cincilea sinod ecumenic condamnă pre Teodor mompsuestul pentru că aŭ îndrăsnit a ḑice, că aceste cuvinte se adresaŭ luĭ D-ḑeŭ Părintele și nu luĭ Iis. Chr., așa că ar fi o strigare de admirare și nu o recunoștință, de

aceea ce era Iis. Chr. în el însuși, adică, D-ḑeŭ și om tot odată. Dar dacă acest Teodor a spus un neadevĕr, iată un Socinian modern, care spune un lucru ridicul; el pretinde că Sf. Toma vorbi tot-odată luĭ Iis. Chr. și luĭ D-ḑeŭ, că aceste cuvinte: Domnul meŭ se rapórtă la Iisus Christos, și *D-ḑeul meŭ* se rapórtă la D-ḑeŭ pe care îl recunóște ca autorul acesteĭ minunĭ, adică învierea luĭ Iis. Chr. Dar 1) se citește în text că Sf. Toma vorbea luĭ Iis. Chr. însuși; 2) dacă după opiniunea acestuĭ socinian, trebue a înțelege la primul membru al fraseĭ: Tu eștĭ Domnul meŭ, pentru ce nu înțelege, și în al doilea membru: *Tu eștĭ D-ḑeul meŭ;* 3) Acest socinian ḑice că Sf. Toma vorbește luĭ D-ḑeŭ, ca lucrând în Iis. Chr.; dar în primul membru al fraseĭ, vorbește el luĭ Iis. Chr., nu ca fiind Domnul sĕŭ, dar lucrând simplu în acest moment ca Domnul sĕŭ? In fine numaĭ încăpățînarea a nega divinitatea luĭ Iis. Chr., aŭ putut să dea o interpretare așa de contrară cu sensul natural al textuluĭ.

Teologul adevĕrat dovedește direct, prin acest loc că, Iis. Chr. este D-ḑeŭ; și socinianul, determinat a nega acéstă dogmă, ḑice că locul trebue să fie luat altmintrelea de cum arată textul. Este tot una a ḑice: Nu voiŭ să recunosc că Iisus Christos este D-ḑeŭ și voiŭ să daŭ un sens strĕin unuĭ loc unde este numit D-ḑeŭ. Strĕină manieră de a judeca! Adoptând-o, am face să dispară tóte dogmele, chiar cele maĭ formal enunțate în sfintele cărțĭ.

PSALMUL CXLIII

Titlul în Septuaginta și Vulgata este: Psalmul *luĭ David contra luĭ Goliath.* Aceste două cuvinte din urmă nu sunt în Ebreŭ, nu eraŭ odinióră în tóte exemplele grecești, și cea maĭ mare parte din interpreți cred că se póte privi ca un adaos, fără nicĭ o urmare și fără autoritate. Cred că se póte să nu aibă nicĭ o privire. Cu tóte acestea, parafrasa haldaică, în versul 10, ḑice Goliath, ceea ce dovedește cel puțin că acest interpret vechiŭ, rapórtă acest psalm la victoria raportată de David asupra Filistenilor. Orĭ cum ar fi

subiectul acestei cântări privește de sigur victoriile lui David, fie asupra lui Goliath, fie asupra rebelilor partisanii lui Abesalon ori asupra diferitelor popóre inimice lui Israil. David a avut atâtea rĕsbóie, că nu este de mirare, că mulți din psalmii sĕi să vorbéscă de expediționi militare. In acésta se observă o amestecare de mulțumiri pentru victoriile trecute, și rugăciuni pentru a cere protecțiunea divină contra altor inimici ai lui Israil. Știu că câți-va autori vĕd și în psalmul acesta timpurile captivității babilonice, că alții îl explică cu evenimentele întêmplate sub Macabeĭ. Cât despre Părinții Bisericeĭ, ei 'l explică pre cât îmi pare, cu mai mult cuvênt și edificațiune, despre victoriile lui Iis. Christos asupra iaduluĭ, asupra pĕcatuluĭ, asupra morții; dar acésta nu póte fi de cât un sens alegoric saŭ cel mult în al doilea sens literal.

Sunt câte-va raporturi între psalmul acesta și al 17-lea dar nimic nu obligă a crede că el are acelaș obiect. Profetul s'a putut servi de aceleași expresiuni, saŭ să întrebuințeze aceleași imagini în împrejurări diferite.

VERSUL I.

Bine este cuvêntet Domnul Dumnedeul meŭ cel ce învață mâinele mele spre oștire. degetele mele la resboiŭ.

In loc de: *Bine este cuvêntat Domnul D-deul meŭ*, ebreul dice: *Bine este cuvêntat Domnul, stânca mea.* Acest termen este adesea-ori întrebuințat în sfintele cărți, și mai ales în psalmi pentru a arăta puterea lui D-deŭ: Profetul mulțumește Domnuluĭ de protecțiunea ce aŭ acordat-o în lupte. Cea mai mare parte din interpreți cred, că cele două părți ale acestuĭ vers dic acelaș lucru; Domnul învață mâinele mele la rĕsboiŭ, și degetele mele la luptă Totuși se vede că *degetele mele*, face alusiune la alegerea ce David făcu cu degetele sale, a cinci petricele, cu care se înarmă a se lupta. cu Goliat. In psalmul 17 se citește iarăși că Domnul învață mâinile Profetuluĭ la luptă ; dar în a doua parte a versuluĭ este: Tu Dómne aĭ făcut brațele mele tari, ca un arc de aramă.

MEDITAȚIUNI

Instrucțiunea cuprinsă în acest vers, mĕ învață două lucrurĭ: întâiŭ, că este necesar a privi pre Domnul ca autorul și principiul a tot binele, a tot folosul ce'l are cine-va contra inimicilor temporalĭ și spiritualĭ; a doua, că protecțiunea Domnuluĭ consistă atât a ne instrui, cât și a ne întări. D-ḑeŭ putea să rĕstórne pre Goliat de îndată ce David se presintă înaintea luĭ; dar el voi ca acéstă victorie să fie și efectul arteĭ ce David o întrebuință pentru a o dobîndi, meșteșugul ce avea de a arunca pietre cu praștia. D-ḑeŭ îndréptă lovitura, dar junele păstor întrebuință talentul sĕŭ în acéstă luptă singulară.

In viața spirituală este o artă pe care ne învață Sf. Spirit, și când o știm, suntem fórte vinovațĭ dacă nu o facem să servéscă la progresul nostru în sfințenie. Principiile acesteĭ arte sunt fórte simple, pentru că consistă a muri nouă înși-ne, ca să viețuim luĭ D-ḑeŭ; dar în amĕnunțirea acțiunilor nóstre se găsesc multe împrejurărĭ la care aceste principiĭ nu se aplică fără marĭ luminĭ din partea luĭ D-ḑeŭ și fără marĭ îngrijirĭ din partea nóstră. Noĭ avem maĭ mulțĭ uriesĭ de rĕsturnat, dar să nu ne descurajăm, cele cincĭ rane ale luĭ Iis. Christos sunt cele cincĭ pietre ale praștieĭ nóstre spirituale.

VERSUL 2.

Mila mea și scăparea mea, sprijinitorul meŭ și izbăvitorul meŭ, scutitorul meŭ și întru el am nădăjduit; cel ce supune poporul meŭ sub mine.

Ebreul ḑice: mila mea, scăparea, tăria, liberatorul meŭ, scutu meŭ, se vede aicĭ cincĭ titlurĭ și cincĭ feluri de bine-facerĭ. D-ḑeŭ ne iartă, D-ḑeŭ ne deschide sînul sĕŭ, D-ḑeŭ ne apĕră, D-ḑeŭ ne izbăvește, D-ḑeŭ ne acoperă cu protecția sa. Unele din cuvintele de care se servește ebreul, sunt maĭ figurate de cât ale versiunilor, dar însémnă în fond acelaș lucru.

Ceea-ce Profetul adaugă, că D-ḑeŭ supune pre poporul sĕŭ la legile séle, face probabil alusiune la victoria ce o rapórtă asupra Israeliților, partizaniĭ luĭ Absalon. Póte că maĭ însemnéză și reuniunea tuturor triburilor luĭ Israil sub puterea sa, după mórtea luĭ Isboseth, fiul luĭ Saul.

MEDITATIUNI

In rĕsboiul contra inimicilor mântuireĭ, cea maĭ grea lucrare, și în acelaș timp cea maĭ necesară, este de a ne face stăpânĭ aĭ *poporuluĭ nostru*, adică a facultăților nóstre, simțurilor nóstre, închipuireĭ nóstre, peste memoria, spiritul nostru, voința nóstră, așa că în acest fel de guvernare interióră, nimic să nu fie protivnic, nimic să nu surpe imperiul. Se pare că Profetul nu dă atâtea titlurĭ Domnuluĭ, de cât pentru ca să ne învețe, care sunt trebuințele nóstre în obligațiunea în care suntem de a ne lupta în viéța acésta, pentru a ajunge la victoria, care ne este promisă în eternitate.

Maĭ întâiŭ noĭ trebue să căpĕtăm ertare pentru greșalele nóstre trecute, și numaĭ de la mila luĭ D-ḑeŭ, noĭ putem să așteptăm acéstă bine-facere, apoĭ când noĭ primim atacurĭ de la inimicĭĭ noștri, nu trebue să căutăm, și nu putem să găsim scăpare de cât în D-ḑeŭ, aci vom găsi un loc de retragere unde putem să fim scutițĭ de săgețile inimicilor. Dar dacă se întêmplă să cădem în puterea lor, ceea ce se póte întêmpla în cursul acestuĭ rĕsboiŭ lung, cine ne va izbăvi, cine va sdrobi lanțurile nóstre, de nu ne va ajuta D-ḑeŭ? Cine ne va ocroti, cine ne va apĕra, cine ne va acoperi de armele neînvinse, dacă va fi departe de noĭ? Cuceritorĭĭ pămêntuluĭ fură adese-orĭ jucăria patimilor lor, și chiar cucerirea era una destul de tiranică. Sufletul lor era tulburat pre când pustiaŭ regatele și provinciile. Din contră sfinții fură ómenĭ liniștițĭ, mulțumindu-se în sine, eĭ viețuiră sub legile luĭ D-ḑeŭ, și aceste sfinte legĭ înlăturară tot ce putea tulbura pacea acestor sufletecre dincióse. Libertatea, ḑice Apostolul, se găsește pretutindenĭ unde este spiritul luĭ D-ḑeŭ. Acel care este guvernat de spiritul luĭ D-ḑeŭ, face totdéuna propria sa voință pentru că n'are altă voință de cât aceea a spirituluĭ luĭ D-ḑeŭ. Când vede în sine revolte și dificultățĭ, este că spiritul luĭ D-ḑeŭ nu este încă stăpân absolut peste interiorul sĕŭ.

VERSUL 3

Dómne ce este omul, că te-aĭ făcut cunoscut luĭ, saŭ fiul omuluĭ, că-l socotești pe el

Profetul strigă într'un sentiment de admirațiune: Dómne, ce este omul, că te îngrijeștĭ de el? Tu te-aĭ făcut cunoscut luĭ și te

îngrijeștĭ de el. Ebreul ḑice: *Tu îl cunoștĭ* în loc de *te-aĭ făcut cunoscut luĭ*. In acéstă lecțiune a textuluĭ iarăși aflăm un sens frumos: Ce este omul, ca să-l cunoștĭ pre el? Trebue a înțelege o cunoștință de protecțiune, o cunoștință de dragoste, și prin urmare o cunoștință, care să instruiască pre om; ceea ce reintră în sensul versiunilor nóstre. In zadar D-ḑeŭ va cunóște pe ómenĭ și se va ocupa de eĭ, dacă nu le va da luminele pentru a-l cunóște și afecțiunile spre a'l iubi. Apoĭ versul ce precedă, arată, că este vorba de omul luminat de D-ḑeŭ, adică la 'care s'a făcut cunoscut, pentru că acest om, în numele căruia vorbește, Profetul numește pre D-ḑeŭ bine-făcĕtorul sĕŭ milostiv, refugiul sĕŭ, azilul sĕŭ, liberatorul sĕŭ, protectorul sĕŭ.

MEDITATIUNI

Ce este omul Dómne? și cu tóte acestea gândeștĭ la el, te îngrijeștĭ de el, te facĭ cunoscut luĭ! In acéstă exclamațiune a Profetuluĭ este mărturisirea miserieĭ omenești, sentimentul mărireĭ luĭ D-ḑeŭ, actul credinței în privirea Provedinții, instrucțiunea cea maĭ energică pentru a angaja pre om a se ocupa de D-ḑeŭ, a recunóște bine-facerile sale, a nu viețui de cât pentru el.

Profetul nu voește să arate diferențele între D-ḑeŭ și om; intervalul este infinit și nu este în om nicĭ un termen, care să pótă servi de termenĭ și proporțiune. Ce este omul și cine eștĭ tu Dómne? Iată tot ce póte ḑice acest mare profet. spiritul sĕŭ intră într'un fel de extas; el se perde în aceste douĕ abisurĭ, unul de perfecțiune și altul de slăbiciune. Dar ceea ce ne miră maĭ mult, este că D-ḑeŭ se comunică omuluĭ; că acel ce este totul se îngrijește de acel ce nu este nimic; că infinitul se înjosește întru cât-va, până la un atom. Era fórte departe acest om luminat de D-ḑeŭ, a gândi la tóte sistemele falșe născute în păgânism, saŭ printre necredincioșiĭ din ḑilele nóstre, în privirea Provedinții. El ar fi privit pre Epicureĭ fatalișt, deișt, spinosișt, ca niște nebunĭ, carĭ abusaŭ de tóte principiile raționuluĭ, saŭ ca niște orbĭ, carĭ nu vedeaŭ nimic din ceea ce eixstă în univers.

Dar ce n'ar fi ḑis el, de ar fi fost martur bine-facereĭ neprețuite a rĕscumpĕrăreĭ săvârșită de D-ḑeŭ? Omul cât de mult s'ar fi bucurat, comparând ceĭ doĭ termenĭ. Pre D-ḑeŭ de o parte, pre om de alta, și considerând între

aceste două extrimităţi pre mijlocitorul Iis. Chr., adevěratul D-ḍeŭ şi om adevěrat, acéstă minune a puteriĭ şi bunătăţiĭ divine, acéstă minune de mărire şi de înjosire, de glorie şi de umilinţă, de bogăţie şi sărăcie? Ah! Ce este omul ca să fie îngrijit cu o atenţiune aşa de admirabilă de Cel Prea Inalt.

VERSUL 4.

Omul deşertăciuneĭ s'aŭ aseměnat, ḍilele luĭ ca umbra trec.

Ebreul cu precisiunea sa ordinară, ḍice: Omul este asemenea cu deşertăciunea, ḍilele sale sunt ca umbra ce trece. Cuvêntul הבל ce se traduce prin deşertăciune, însémnă ceva ce nu este, un lucru care se risîpeşte ca o suflare, ca un abur. Noĭ nu avem cuvênt în limba nóstră care să dea bine forţa termenuluĭ. Când Solomon în Eclesiat, a voit să descrie, nimicirea lucrurilor omeneştĭ el s'a servit de cuvêntul הבל şi chiar l'aŭ încărcat ḍicênd: הבל הבלים: ceea ce traducem prin deşertăciunea deşertăciunilor, ca şi cum ar ḍice, nimica cu desăvârşire, nimic absolut. Omul este nimic, şi ḍilele sale trec ca umbra, a căruĭ proprietate este de a fi obscură, şi se aseamănă cu nóptea. Ce este viéţa nóstră, ḍice St. Apost. Iacob: abur ce trece şi se risipeşte.

MEDITAŢIUNI

Nu însémnă a degrada pre om comparându-l cu nimic; este a recunóşte că numaĭ D-ḍeŭ este în posesiune de a fi, pentru că el este chiar fiinţa, iar omul fiind mărginit, are maĭ multă nefiinţă de cât fiinţă. Omul a fost creat după chipul luĭ D-ḍeŭ, dar acéstă aseměnare divină nu'ĭ ridică marginele esenţiale ale fiinţeĭ sale, ea nu face ca ḍilele sale aicĭ jos să fie maĭ statornice ca umbra. Acéstă aseměnare învaţă numaĭ de nemurirea sufletuluĭ sĕŭ şi de obligarea în care este de a se apropia de D-ḍeŭ prin sentimentele de fidelitate şi de iubire de care este capabil. Dacă omul este ceva, nu este de cât când se ţine unit cu D-ḍeŭ prin facultăţile sufletuluĭ sĕŭ, şi acéstă unire este un dar de la D-ḍeŭ. Aşa, numaĭ D-ḍeŭ trage pre om din nimicniciea sa, nu numaĭ fisică, dar morală. D-ḍeŭ îl face să existe, nu numaĭ în calitate de creatură particulară şi separată de alte fiinţĭ, dar încă în calitate de fiŭ a luĭ D-ḍeŭ şi moştenitor promisiunilor. Omul considerându-se pe sine nu se prea póte înjosi; şi considerând bine-facerile luĭ D-ḍeŭ,

el nu póte să aibă o prea mare idee de condițiunea sa. El se aséměnă cu deșertăciunea, când este lăsat pe séma sa; și este asemănat cu ceea-ce este totul, când D-ḑeŭ binevoește a'ĭ comunica darul sĕŭ și dragostea sa. Acéstă considerațiune atrage urmărĭ infinite. Sfinții le cunosc și le trag din principiŭ: și partisaniĭ lumeĭ nu le cunosc nicĭ principiul, nicĭ consequențele.

Ḑilele omuluĭ trec ca umbra. Acéstă comparație este întrégă. Umbra micșoréză forma, și este maĭ puțin terminată proporționat cu creșterea, crescênd, ea se apropie de finitul sĕŭ, și dispare în momentul când este maĭ întins. Ḑilele nóstre devin iarășĭ maĭ slabe, după cum se adaugă numĕrul lor, și ele se sting îndată ce aŭ împlinit suma ce le-aŭ prescriso D-ḑeŭ. Nu maĭ rĕmâne aceluĭ ce aŭ ajuns la bĕtrânețe de cât amintirea diferitelor sale etățĭ; și acéstă amintire este încă în spiritul sĕŭ, ca o umbră, care slăbește cu progresul ḑilelor, și care se stinge îndată în momentul morțiĭ. Acel ce compară revoluțiunile ḑilelor sale și maĭ ales mórtea, care este termenul, cu eternitatea luĭ D-ḑeŭ, intră într'o considerație care'l instruește mirându-l, care înalță gândurile sale umilindu-l, care 'l deslipește de bunurile falșe ale lumiĭ, fixându-l la binele unic și nemutabil. In timpul acesteĭ considerațiunĭ, ḑilele omuluĭ câștigă un fel de consistență, pentru că ele produc pentru prea fericita eternitate; ele pier ca umbra în privirea fizică; dar în ochiĭ luĭ D-ḑeŭ, autorul a tot meritul ele devin principiile uneĭ durate egale cu aceea a luĭ D-ḑeŭ chiar.

VERSURILE 5, 6.

Dómne plécă cerurile și te pogóră; atinge-le de munți și se vor fumega. Fulgeră fulgere și veĭ risipi pre dênșiĭ, trimite săgețile tale și 'ĭ veĭ turbura pre eĭ.

Profetul revine la planul psalmuluĭ sĕŭ care este de a cere protecțiunea divină contra inimicilor luĭ Israil, fie Goliat și Filisteniĭ, fie Absalon și partisaniĭ sĕĭ, fie în fine popórele vecine cu cele doue-spre-ḑece triburĭ, și totdéuna animate de gelosie și de furie contra lor. Stilul acestor versurĭ este poetic. Se zugrăvește rĕsbunarea divină sub emblemele de arce și săgețĭ; invită pre Domnul a se pogorî, a lovi munțiĭ, și acest cuvênt din urmă arată probabil mândria inimicilor poporuluĭ luĭ D-ḑeŭ.

MEDITAȚIUNI

Ceea ce se trece în regiunea aeruluĭ, când D-ḑeŭ escită tempestele, este o imagine de starea în care se găsește sufletul atins de har și pĕtruns de frica judecăților luĭ D-ḑeŭ. Se pare că atuncĭ cerurile se plécă, că fulgerile mâneĭ divine vuesc în tot interiorul, că D-ḑeŭ slobóde săgețĭ și rănește din tóte părțile acéstă inimă crudă, rebelă și nesimțitóre. Se înalță o turburare folositóre și o zdrobire a inimeĭ, care este începutul îndreptăreĭ pĕcătosuluĭ. Credința începe a'l scóte din somnul adînc în care l'aŭ cufundat fără-de-legile. Acest dar așa de prețios și așa de bine-făcĕtor în suflet, se aséměnă cu un fulger, care strălucește și tună.

Pĕcătosul în mijlocul crimelor sale crede prea puțin; nu'ĭ rĕmâne de cât un fel de speculațiune superficială de adevĕrurile religiuneĭ, de cât o vedere obscură a judecățiĭ luĭ D-ḑeŭ și eternității; dar când D-ḑeŭ pune în mișcare acest ajutor mare al milelor sale, când credința represintă ca în un tabloŭ, ceea ce este înfricoșat în starea pĕcătosuluĭ ce móre, tot fondul sufletuluĭ se clătește, spiritul este ca învestit de luminĭ înfricoșate și inima lor este cuprinsă de o frică ce tot spectacolul plăcerilor lumeștĭ nu o póte liniști. Nu se póte descrie bine acéstă situațiune; cuvintele și cărțile ce vorbesc de ea, daŭ de-abea cele d'întâiŭ trăsurĭ de aceea ce se petrece într'o inimă cu totul ocupată de tempesta ce o încércă. Din o sută de pĕcătoșĭ ce se convertesc, nu sunt póte douĭ, carĭ să fie atinșĭ într'un fel. Ceea ce n'ar face nicĭ o impresiune asupra unuia, duce focul și pustiirea în tóte puterile celuĭ-l'alt. O Dómne! Cât de pĕtrunḑĕtóre și bine-făcĕtóre sunt săgețile milĭĭ tale! Doresc din tótă inima ca să plecĭ asupra mea cerurile unde se află uneltele rĕsplătirilor tale; ca să rădicĭ în sufletul meŭ furtuna cea maĭ înfricoșată; ca să slobozĭ asupra mea săgețile mâneĭ tale; ca să loveștĭ acest munte al mândrieĭ pe care l'am înălțat de atâtea orĭ contra ta. Aștept, o! D-ḑeul meŭ, ca darul tĕŭ să mĕ umple de frica judecăților tale. Știŭ iarășĭ cât de milostiv eștĭ tu, ca să sperez, că dragostea va succeda îndată fricеĭ, saŭ maĭ bine dragostea va revărsa ungerea sa asupra temereĭ, și temerea va reda iubirea veghetóre, activă și învingĕtóre a tóte dificultățile.

VERSURILE 7, 8.

Trimite mâna ta din înălțime, scóte-mĕ și mĕ izbăvește de ape multe, din mâna fiilor celor strĕinĭ. A căror gură a grăit deșertăciune, și drépta lor este drépta strîmbătăței.

Profetul caracteriséză aicĭ pre inimicii sĕĭ și aĭ poporuluĭ sĕŭ. Eĭ sunt ca apele multe și adîncĭ; sunt ca fiĭ revoltați contra părinteluĭ lor; și așa de înverșunați ca niște *strĕinĭ* a'l persecuta. Gura lor rostește numaĭ minciună și mâna lor este totdéuna gata a face rĕul. Ebreul dice că mâna lor este o *mână a minciuneĭ*, făcêndu-l să înțelégă că sunt totdéuna gata a jura contra adevĕruluĭ. Tóte caracterele acestea convin luĭ Absalon și partizanilor sĕĭ.

MEDITAȚIUNI

Acéstă rugăciune este proprie tuturor timpurilor, tuturor etăților și tuturor profesiunilor. Noĭ simțim cu toțiĭ relele ce ne supĕră saŭ ne amenință; suntem cu toții ca cufundați în ocĕnul miseriilor; noĭ avem să ne luptăm contra a o mulțime de strĕinĭ, carii sunt inimicii mântuireĭ nóstre. Noĭ eram destinațĭ uneĭ stărĭ unde acești adversarĭ n'aveaŭ nimic de întreprins asupra nóstră. Eĭ aŭ intrat ca niște strĕinĭ în drepturile și posesiunile nóstre. De la căderea nóstră pretind să ne ție în sclavie, nu ne daŭ de cât consiliĭ vătămătóre; ne tind curse neîncetat. Ah! Dómne, strig cu profetul tĕŭ. Din tronul tĕŭ etern, tinde'mĭ mâna, izbăvește-ne de acéstă tempestă, apĕră-mĕ de acești inimicĭ furioșĭ. Eĭ sunt cu atât maĭ de temut pentru mine, cu cât gura lor este plină de artificiĭ și de minciună, mâna lor este totdéuna gata a'mĭ prepara trădare. Eĭ sunt strĕinĭ de cultul tĕŭ, de dragostea ta, de mântuirea mea. Când ascult de eĭ mĕ îndémnă în căĭ care sunt strĕine de calea ce mi-aĭ tras. Acești inimicĭ sunt demonul, care este tatăl minciuneĭ; lumea care este cu totul falșă; iubirea de sine, care mĕ amăgește totdéuna; și care mĕ amăgește cu atât maĭ sigur, cu cât eŭ cred că urmez adevĕrul dându-mĕ la impresiunile sale. Numaĭ mâna ta, Dómne, póte să ne izbăvéscă de aceste pericole totdéuna presente și totdéuna renăscênde. Profetul tĕŭ cerea, ca mâna ta să'l sprijinéscă din înălțimea tronuluĭ tĕŭ; el știa că tu eraĭ totdéuna lângă el, și puterea ta se întinde pretutindenĭ. Vorbind de *tronul tĕŭ*, el pretindea

a cere un ajutor care să te facă recunoscut în ochiĭ inimicilor sĕĭ ca Domn suveran al ceruluĭ. O! D-ḑeule a tótă! sfinţenia! bine-voeşte a stabili tronul tĕŭ în inima dreptĭlor; Inima mea este cu totul nevrednică a te primi; dar dacă mâna ta puternică o va atinge, ce schimbare va lucra ea?!

VERSURILE 9, 10, 11.

Dumneḑeule, cântare nouă voiŭ cânta ţie, în Psaltire cu ḑece strune voiŭ cânta ţie. Celuĭ ce daĭ mântuire împăraţilor, celuĭ ce izbăveştĭ pre David robul tĕŭ de sabie cumplită. Izbăveşte-mĕ şi mĕ scóte din mâna fiilor celor strĕinĭ; a căror gură a grăit deşertăciune, şi drépta lor este drépta strîmbătăţeĭ.

Profetul intră aicĭ într'un fel de entusiasm care'ĭ inspiră speranţa de a fi protejat de Domnul. O! D-ḑeule, strigă el, voiŭ consacra glorieĭ tale, cântările mele şi concertul instrumentelor mele! Ştiŭ că tu eştĭ forţa regilor, care mântueştĭ persóna lor şi starea lor, prin protecţiunea ta David a fost preservat de sabia omorîtóre (a luĭ Goliat). S'ar putea înţelege şi sabia luĭ Saul, care de atâtea orĭ atenta la viéţa profetuluĭ nostru.

Apoĭ el reia rugăciunea sa, şi cere încă ca Domnul să'l izbăvéscă de inimiciĭ sĕĭ plinĭ de artificiĭ, de minciună şi falşitate.

Cântarea nouă ce o promite aicĭ Profetul este saŭ o cântare de mulţămire pentru bine-faceri nouă, saŭ o cântare cu nouă acorduri de musică, saŭ în fine o cântare sublimă şi superióră cântărilor ordinare.

MEDITAŢIUNI

Maniera cu care Profetul cânta laudele Domnuluĭ, este de o mare instrucţiune pentru noĭ: el întrebuinţa la acest sfânt exerciţiŭ armonia instrumentelor celor mal precióse în timpul acela, dar în acelaş timp sufletul sĕŭ era ocupat cu motivele care determina cântările sale. Atenţiunea ce dădea regulelor musiceĭ nu absorbea tóte gândurile sale. Aicĭ de exemplu el este atins de înalta protecţiune, ce Domnul acorda regilor şi capilor poporuluĭ sĕŭ. El este viŭ pĕtruns de recunoştinţă pentru succesul ce l'a avut în lupta singulară contra înspăimêntătoruluĭ Filistén; el nu atribue acéstă victorie de cât mâna celuĭ prea Inalt. Noĭ credem póte că nu este nimic extraordinar în acéstă manieră de a onora pre Domnul; dar să ne desamăgim prin examenul proprielor nóstre rugăciunĭ. Dacă noĭ lăudăm pre D-ḑeŭ cu

psalmĭ și cu cântărĭ, memoria și spiritul nostru sunt absorbite, în amestecarea, combinațiunea și regularitatea acordurilor. Dacă noĭ recităm numaĭ rugăciunile Bisericeĭ, cel maĭ mic obiect exterior ne trage din reculegere; nu trebue de cât cea maĭ mică alterare în sensurile nóstre saŭ mișcarea cea maĭ ușóră în corpul nostru, ca să cufundăm sufletul nostru în neliniște și ca să rupem chiar tot odată relația ce am început-o cu D-ḍeŭ. Dacă noĭ voim să medităm adevĕrurile eterne, amintirea trebilor nóstre, firul proectelor nóstre, interesul vecinilor noștri, amicilor noștri, regretul perderilor ce am făcut, și frica de a face noutățĭ, vocea pasiunilor nóstre, într'un cuvênt tot tumultul unuĭ interior în desordine tulbură ideile nóstre, turmentă spiritul nostru și stinge tot focul sufletuluĭ nostru. Noĭ cunóștem póte tóte metódele de rugăciune; póte știm noĭ să dăm instrucțiunĭ asupra rugăciuneĭ și inima nóstră este ca un pămênt fără de apă în presența Domnuluĭ.

N'avem de cât să citim psalmiĭ luĭ David, ca să vedem că acest sfânt rege avea ambele ajutoruri ale rugăciuneĭ, adică: esercițiul presenței luĭ D-ḍeŭ și ocupațiunea perpetuă a dragosteĭ divine.

Să purtăm aceste preliminare în relația nóstră cu D-ḍeŭ și ne vom ruga cu fruct, cu gust, cu constanță. Totul va fi pentru noĭ un motiv de rugăciune și tótă rugăciunea va fi o atragere din ce în ce maĭ mult spre rugăciune.

VERSUL 12.

Aĭ căror fiĭ ca niște tinere odrasle înfipte întru tinerețile lor. Fetele lor înfrumusețate, împodobite ca asemĕnare a bisericeĭ.

Aicĭ ebraiștiĭ fac traducerea lor de pe ebreŭ; dar dacă eĭ sunt înțelepțĭ și moderațĭ, eĭ trebue să convie că trebue a o împăca cu Septuaginta și cu Vulgata. Ebreul pune aceste versurĭ și cele treĭ următóre la întâia persónă plurală. El ḍice *fiĭ noștri, fiicele nóstre*, cămările nóstre, oile nóstre, boiĭ noștriĭ; și versiunile atât Septuginta cât și Vulgata, precum și Aquila, Symaca, Theodotion ḍic: fiiĭ lor, fetele lor, oile lor, cămările lor, boiĭ lor. Nu este nimic maĭ simplu și maĭ analog cu obiectul psalmuluĭ ca lecțiunea acestor versiunĭ. Profetul a ḍis că gura lor e plină de minciunĭ și mânile inimicilor sĕĭ totdéuna gata a comite nedreptate saŭ a confirma prin jurămênt falșitățĭ *a căror gură a grăit deșertăciune* etc. Și pentru a căror ebreul ḍice אֲשֶׁר care are în adevĕr însemnarea acestuĭ pronume: căror, a căror. Apoĭ se găsește iarăși cuvêntul

אשר, care trebue să aibă acelaș sens și tóte versiunile vechĭ îl daŭ, dar fiind-că aceea nu póte conveni cu *fiiĭ noștri*, *fiicele nóstre* etc. ebraiștiĭ daŭ acestuĭ cuvênt însemnarea de *pentru că*, și Profetul ar fi de crecut că cere de la Domnul să 'l isbăvéscă de ceĭ rĕĭ, de înșelătorĭ, pentru ca fiiĭ sĕĭ, fiicele sale, cămările sale, oile sale, boiĭ sĕĭ și tóte aceste lucrurĭ ce aparțineaŭ poporuluĭ sĕŭ să fie în starea cea maĭ bună, pe când după versiunĭ, acelaș Profet represintă starea de prosperitate a acestor rĕĭ pentru ca să închee la versul din urmă a psalmuluĭ că adevĕrata fericire consistă în serviciul Domnuluĭ. Incă odată, nu este nimic maĭ convenabil de cât acest discurs al profetuluĭ și nimic maĭ demn de pietatea sa. Din contra, ebreul, luat după literă, n'ar însemna în acest sfânt om de cât o cupiditate extremă, care ar fi de alt-fel combătută prin versul din urmă al psalmuluĭ. Fericit este poporul căruia Domnul este D-ḑeul luĭ.

MEDITAȚIUNI

Dacă este vorba în psalm de revolta luĭ Absalon, ceea ce ḑice aicĭ Profetul, îĭ face cunoscut injustiția, rĕutatea, crima enormă. Rebeliĭ nu s'aŭ angajat în acéstă parte sub pretextul miserieĭ lor saŭ a necazurilor ce le suferea ; eĭ eraŭ bogațĭ și în strălucirea care nu le lăsa nimic de dorit, eĭ nu căutaŭ de cât să turbure națiunea cu regele sĕŭ. Iată icóna turburărilor ce patimile daŭ naștere în persónele despărțite de lume. Ele aŭ tóte înlesnirile posibile pentru a se bucura de dulcețile păceĭ interióre ; ar putea să se foloséscă de comorile milostivireĭ divine, să producă fructele plăcute pentru eternitate, să prepare neîncetat a ținea un rang distins în edificiul Ierusalimuluĭ ceresc, dar amăgirea lumiĭ îĭ atrage într'un fel de revoltă continuă contra luĭ D-ḑeŭ. Ele atrag în sufletul lor tóte stricăciunile rĕsboiuluĭ ; séca izvorul mângâerilor Dumneḑeeștĭ. Ce abus făcu aceste persóne de timpul lor, de vocațiunea lor, de darurile ce aŭ primit în aniĭ căldureĭ lor !

Un sfânt religios este ca templul din Ierusalim în frumusețea sa, și ast-fel precum fu când făcu Solomon sfințirea templuluĭ. Totul este într'o ordine admirabilă. Exercițiile religiuneĭ se repeta pe fie-care ḑi cu o regularitate, care atrage atențiunea îngerilor și a ómenilor. Contemplațiunea adevĕrurilor eterne este ca focul sacru, care nu se stinge în sactuariŭ, și faptele de iubire se aséménă cu tămâia ce se ardea pe altarul Domnuluĭ. Dar când dragostea lumiĭ

aŭ intrat într'un suflet religios, interiorul sĕŭ numaĭ este de cât o adunătură de ruine comparabile cu dărâmăturile templuluĭ pustiit de Haldeĭ. Ieremia nu maĭ vedea aicĭ de cât pietre risipite, colóne sfărâmate, cedri pe jumĕtate arşĭ de foc; nu maĭ rĕmâne într'un solitar subjugat de spiritul lumiĭ, de cât o amestecare fără formă de desfrânărĭ urîcióse cu practice respectabile. El conservă câte-va trăsurĭ din vechia sa sfinţire; se observă încă altarul primuluĭ sĕŭ sacrificiŭ; dar nicĭ o ofrandă alésă, nicĭ o jertfă plăcută Domnuluĭ.

El se va lăuda póte încă cu sfinţenia stărĭĭ sale; şi acest sentiment nu va fi de cât o deşertăciune, o eróre, care va adăoga la greşalele sale de fie-care ḑi. Dacă profetul ne descrie cruḑimea inimicilor sĕĭ pentru a ne face să înţelegem excesul rătăcirilor lor, să profităm de aceste exemple pentru a învĕţa că adevĕrata glorie consistă în dragostea datorieĭ şi infidelitatea la făgăduinţele date luĭ D-ḑeŭ.

VERSUL 13.

Cămările lor pline vĕrsându-se din césta în ceea. Oile lor mult fătătore, înmulţindu-se întru eşirile lor.

Aceste *cămărĭ* saŭ *hambare* (căcĭ se póte traduce în ambele forme) se ḑice că sunt aşa de pline, că trebue a transporta productele din una în alta; ebreul face a se înţelege că sunt pline de fructe de tótă specia; eructantia de victu in victum. Fer. Ieronim traduce iarăşĭ prin: ex hoc alimento in illud, şi se póte înţelege aşa, ex hoc alimento in illud, aşa ca să nu fie diferenţă.

Fecunditatea oilor este exprimată ast-fel în ebreŭ: Oile nóstre să producă miĭ şi să se înmulţéscă prin ḑecĭ de miĭ. Ceĭ LXX traduc acésta prin douĕ termene generale: πολύτοκα, πληθύνονδα fătătóre şi abondente.

In eşirile lor; cuvêntul ebreŭ este susceptibil de acéstă traducere, cea maĭ mare parte din ebraiştĭ traduc, in plateis, in vicis. Ieronim ḑice în compitis. Ebreul rĕspunde la tóte însemnările acestea, care recad în acelaş sens.

MEDITAŢIUNI

D-ḑeŭ a promis luĭ Israil tot felul de folóse temporale; dar el nu cerea ca acest popor să'şĭ lipéscă inima sa, nicĭ să le doréscă ca unicul obiect al fericireĭ lor. Dacă aveţĭ

bogăţiĭ în abondenţă, ḑice Profetul nostru în alt psalm, nu vĕ lipiţĭ inima. Acest popor ca şi cele-l'alte popóre era stăpânit de patimile sale, care totdéuna aŭ fost şi vor fi stăpâniĭ şi amăgitoriĭ omuluĭ trupesc. D-ḑeŭ l'a îndepărtat de la acéstă amăgire prin douĕ mijlóce: prin porunca dragosteĭ sale, şi prin legea curăţirilor legale. Iudeul era obligat de a iubi pre D-ḑeŭ din tótă inima sa, trebue să respingă totul ce era contrar cu acéstă dragoste; acesta era preceptul tăiereĭ împrejur a inimeĭ; şi maĭ mult, ceremoniile religiuneĭ îl rechema neîncetat la autorul tuturor bunurilor ce el posedă. Cu tóte păzirile acestea, patimile încă stăpâneaŭ cea maĭ mare parte din membrele acesteĭ naţiunĭ. Să nu ne mirăm şi să considerăm că acelaş lucru se întêmplă în creştinism, cu tóte că Iis. Christos a dat o lege mult perfectă şi că exemplele sale sunt de o altă strălucire ca a sfinţilor din legea veche.

Iis. Chr. n'a promis bunurĭ temporale discipolilor sĕĭ; el n'a vorbit de cât de resplătirile vieţeĭ viitóre, mult maĭ puţin desfăşurate şi maĭ puţin lămurit desfăşurate în religiunea Iudeilor. Dacă darul n'ar fi fost răspândit cu maĭ multă abondenţă în creştinism de cât în Sinagogă, ar fi şi maĭ puţinĭ credincioşĭ Evangelieĭ, de cât Iudeiĭ ce se ţin de legea luĭ Moisi. Patimile aŭ totdéuna aceeaşĭ putere asupra ómenilor, şi răsplătirile cereştĭ sunt bunurĭ viitóre care nu ating de cât inimile pline de credinţă, şi supuse haruluĭ. Evangelia de alt-fel, ne obligând la observările legale, creştiniĭ ar fi maĭ puţin reţinuţĭ prin fricĕ, maĭ puţin reprimaţĭ în public, precum era obiceiul la Iudeĭ a pedepsi neobservările legiĭ ceremoniale. Abondenţa haruluĭ a înmulţit pre sfinţĭ în creştinism, adică aŭ supus într'un mare numĕr de suflete fidele puterea patimilor la acea a luĭ Iis. Chr.; dar acest numĕr comparat cu întinderea predicăreĭ evangelice, este el maĭ mare în proporţie cu acel al drepţilor care vieţuiră sub lege în limitele prea stinse ale Palestineĭ? Era încă şépte miĭ de ómenĭ de la apostasia luĭ Ieroboam care nu plecară genunchiul înaintea luĭ Baal; va numĕra óre astăḑĭ şépte miĭ de credincioşĭ fierbinţĭ într'o ţară aşa de mărginită ca a Samarieĭ? Acestea sunt atingĕtóre, eŭ nu le decid spre uşurarea Iudeilor şi însărcinarea creştinilor; dar, o! D-ḑeul meŭ, cât de puternică este amăgirea patimilor! Cât de violentă este activitatea inimeĭ omeneştĭ

pentru bunurile temporale! Mai toți fiii tăi zic încă ca acești profani de care vorbește Profetul: O! de ar fi familiile nóstre așa de numeróse, de-ar fi cămările nóstre pline de provisiuni, de s'ar înmulți turmele nóstre la infint, de-ar fi pământurile nóstre totdéuna producătóre! Și Iis. Chr. a condamnat acésta, și ne-au învățat a dori numai împărăția lui D-deu, și sfinții săi apostoli nu ne-au predicat după exemplul său de cât abnegația, despoerea, mórtea spirituală.

VERSUL 14.

Boii lor grași. Nu este cădere de gard, nici trecătóre, nici strigare în ulițele lor.

Unii traduc ebreul: Nu este nici sterilitate, nici lepădare, nici strigare în staulele nóstre. Simaca zice: nu este nici înfrângere, nici mórte, nici gemete în locurile lor, unde se vede că acest interpret vechiu n'a vědut în text de cât a treia persónă a pronumelui, *locurile lor* și nu *locurile nóstre.*

Înțelesul celor LXX și Vulgatei dau tot ce este în ebreu și face a se înțelege că inimicii lui David se bucura de o stare înfloritóre în orașele lor. Dacă vorbesc inimicii săi, ei se laudă cu pretinsa lor fericire sau mai bine ei o doresc, căci sunt interpreți cum s'au vědut mai sus, carii întórnă tóte versurile acestea în maniere de cereri și dorinți.

MEDITAȚIUNI

Nu este cineva culpabil, merită chiar elogii pentru ca să-i dorésca pacea și prosperitatea cetăților provinciilor, regatelor; dar când D-deu dă aceste folóse, este un titlu mai mult pentru a recunóște bine-facerea sa și a se lipsi de serviciul său. Am fi putut întreba pre acei a căror stare și dorinți le descrie profetul aici, dacă interiorul lor se bucura de cele trei bunuri enunciate în versul acesta; dacă nu se găsea aici nici ruină, nici trecătóre, nici strigare.

Trebuea să fie cu totul din contră, pentru că după planul psalmului, David vorbea inimicilor persónei sale și autorității sale.

Patimile pricinuesc ruina interiorului, rěcéla lasă să intre inimicii mântuirei, uitarea de D-deu ridică în suflet furtunele, care 'l tulbură.

Acest vers luat în sensul spiritual, póte instrui mult, nu numaĭ pre păcătoșĭ dar și persónele care tind la perfecțiune. Inima trebue să fie ca o fortăréță, a căreĭ apĕrărĭ sunt conservate în cea maĭ bună stare; nicĭ o spărtură, care să dea intrare inimiculuĭ; nicĭ o desordine în piață; nicĭ un vuet care să împedice pre luptătorĭ a privighea cu credință la paza înclinărilor. Dar tóte acestea trebue să fie fructul uneĭ privigherĭ exacte asupra sa, a uneĭ fidelităț constantă în presența luĭ D-ḑeŭ și a uneĭ îndepărtărĭ continuă de lume. Lumea face cea d'intâiŭ spargere într'un suflet ce nu se privighéză.

Indată devine ca via, de care vorbește Profetul, expusă la pustiirea tutulor trecĕtorilor, fructele sale sunt furate înainte de cócere; tóte animalele feroce saŭ stricătóre, intră aicĭ; erburĭ nefolositóre cresc și înăduș pentru totdéuna germenile plantelor salutare. Acéstă moștenire este părăsită de stăpânii sĕĭ și devine prada strĕinuluĭ.

Nicĭ o ruină, nicĭ o trecĕtóre, nicĭ o strigare, aceste treĭ cuvinte trebue să fie meditate neîncetat de persónele consacrate luĭ D-ḑeŭ. Li se póte ḑice: Reparați bine dărâmările ce vĕ face iubirea de sine, închideț intrarea inimeĭ vóstre pentru lume, iubiț tăcerea singurătățiĭ. Ĕcă prescurtarea vieței interióre.

VERSUL 15.

Fericit-aŭ pre poporul, căruia sunt acestea; fericit este poporul căruia Domnul este Dumneḑeul luĭ.

Ebreul nu represintă nicĭ un cuvênt, care rĕspunde la *dixerunt*. Și versiunea cu totul simplă a acestuĭ vers este: Fericit poporul care este așa! Fericit poporul care are pre cel Etern de D-ḑeŭ! Ceĭ LXX, încredințați că versurile precedente nu conțineaŭ sentimentele profetuluĭ, aŭ voit să risipéscă pentru aceea tot felul de îndoială, și aŭ pus: ἐμακάρισαν τὸν λαὸν ᾧ ταῦτα ἐστι. Și toț interpreț și comentatorĭ i-aŭ urmat. Cred că nu ne îndoim că eĭ aŭ înțeles bine ceea ce voia să ḑică Profetul; căcĭ a doua parte combate patimile pământeștĭ și inclinațiunile interesate, care fac materia versurilor precedente: *S'a înălțat fericirea acelor ce se bucură de aceste folóse*; dar în adevĕr fericit este numaĭ poporul, care aparține adevĕratuluĭ D-ḑeŭ. Este adevĕrat că ideia profetuluĭ se manifestă și fără construcția celor LXX și a Vulgateĭ, cărea îĭ urmézĕ, căcĭ David putea să ḑică: Tóte bunurile acestea contribue în adevĕr la

fericirea poporuluĭ, dar adevĕrata și solida fericire consistă în cultul celuĭ Etern. Cu tóte acestea trebue a mărturisi că acéstă ideie se represintă maĭ lămurit în versiunile celor LXX și a Vulgateĭ.

MEDITATIUNI

Nu trebue cuvinte lungĭ ca să justificăm adevĕrul acestor cuvinte: *Fericit este poporul căruia Domnul este D-ḑeul luĭ*, adică, poporul care în adevĕr servește adevĕratuluĭ D-ḑeŭ. Dacă folósele temporale sunt bunurĭ, numaĭ de la D-ḑeŭ se póte obținea; dacă sunt bunurĭ periculóse, cunoștința luĭ D-ḑeŭ descoperă pericolul și învață mijlócele de a'l înlătura; dacă posedă cine-va aceste bunurĭ, mulțumește luĭ D-ḑeŭ, și prin aceea onoréză suprema sa putere; dacă este lipsit, are mângâerea sa în speranță de a poseda pre D-ḑeŭ, și apoĭ se conforméză cu exemplul luĭ Iis. Chr. și al sfinților carĭ aŭ desprețuit bunurile pămêntești, dacă aŭ perdut aceste bunurĭ, face un act eroic de virtute, ḑicênd ca Iob: Domnul a dat, Domnul a luat; fie numele Domnuluĭ binecuvêntat. In fine în tóte situațiunile posibile unde se póte găsi în raport cu aceste bunurĭ, este fericit că are pre D-ḑeŭ de stăpân și nu servește de cât numaĭ luĭ.

PSALMUL CXLIV

In ebreŭ, în grec și în latin, acest psalm are de titlu: *Lauda luĭ David;* în latina Ludatio ipsi David; și obiectul psalmuluĭ acestuia este de a lăuda perfecțiunile luĭ D-ḑeŭ. Nimic maĭ lămurit, maĭ bine urmat și maĭ atingĕtor ca versurile, care 'l compun. Ele sunt în grec și în Vulgata în numĕr de douĕ-ḑecĭ și douĕ, după alfabetul ebreŭ. In esemplarele acestuĭ text, nu se vede de cât douĕ-ḑecĭ și una de versurĭ; acel ce ar trebui să fie însemnat prin litera *unu* lipsește, și acest vers se găsește în grec și în Vulgata; ceea ce dovedește maĭ invincibil că psalterul ebreŭ n'aŭ venit până la noĭ fără alterare. Voiŭ vorbi de acéstă diferență la versul al 14, care este omis în ebreŭ, și pe care l'aŭ considerat versiunile nóstre.

VERSURILE 1. 2.

Inalţăte-voiŭ D-ḑeul meŭ Impăratul meŭ, şi bine-voiŭ cuvênta numele tĕŭ în veac şi în vécul véculuĭ. In tóte ḑilele bine te voiŭ cuvênta, şi voiŭ lăuda numele tĕŭ în veac şi în veacul veaculuĭ.

Profetul expune aicĭ tot subiectul psalmuluĭ sĕŭ; el îl destină a înălţa măririle Domnuluĭ şi a bine-cuvênta numele sĕŭ. Nu se pune marginĭ întindereĭ şi durateĭ laudelor sale, orĭ pentru că prevedea, că acest imn şi tóte cele-l'alte care aŭ fost inspirate, vor fi repetate în tóte timpurile de credinoşĭ; orĭ pentru că el spera să continue în eternitate acest exerciţiŭ de laude; orĭ în fine pentru că, cu tóte că era muritor, el avea dorinţĭ, care întrecea tóte timpurile.

Zelul ce avea pentru gloria luĭ D-ḑeŭ, unicul sĕŭ Domn şi rege, îl făcea să uite întru cât-va marginile acesteĭ vieţĭ. El cuprindea cu gândul sĕŭ tóte vécurile, şi voia ca lauda sa, rugăciunile sale şi dragostea sa, să 'l egaleze în durată.

El promite luĭ D-ḑeŭ de a'l lăuda, de a'l bine-cuvênta *în tóte ḑilele*; ceea ce însémnă că, în tóte momentele şi tóte órele, care formézĕ ḑilele, el va lăuda pre D-ḑeŭ. Serviciul luĭ D-ḑeŭ nu este incompatibil cu datoriile de Stat, cu funcţiunile, care sunt în ordinea provedinţiĭ. Profetul voeşte să ḑică, că el va purta neîncetat în sufletul sĕŭ dorinţa de a se uni cu D-ḑeŭ în rugăciune, că nu va perde din vedere divina sa presenţă, şi că va fi totdéuna gata a'ĭ mulţumi la picĭórele tronuluĭ, supremeĭ sale majestăţĭ.

El numesce pre D-ḑeŭ *regele* sĕŭ, ca să arate că depinde absolut de el, că recunóşte dreptatea şi dulcéţa legilor sale, că renunţă la tótă ocupaţiunea, la tótă amuzarea ce ar fi incompatibilă cu serviciul unuĭ Domn aşa de mare.

MEDITATIUNI

In acest început al psalmuluĭ, este un spirit de credinţă şi pietate, care nu'mĭ e cu putinţă nicĭ să 'l apreciez nicĭ să 'l esplic. D-ḑeŭ nu era maĭ vĕḑut luĭ David, de cât nouĕ; şi credinţa ridica pe acest profet maĭ pre sus de tóte fiinţele create, maĭ pre sus de tóte obiectele, maĭ pre sus chiar de tóte adevĕrurile intelectuale, pentru a'l pune lângă tronul luĭ D-ḑeŭ. El nu voeşte să se ocupe de cât de îngrijirea de a lăuda pre acest rege al tuturor vécurilor, el va înălţa măririle sale, va bine-cuvênta sfânt numele sĕŭ; tot timpul vieţeĭ sale va fi consacrat la acéstă funcţiune sublimă; el ḑice chiar a o împlini în tótă eternitatea. Tóte obiectele

care lipesc pre ómenĭ de pământ, nu 'ĭ sunt nimic; el nu voește să gândéscă de cât la D-ḍeul sĕŭ și perfecțiunile sale infinite.

Ce se făgăduește profetul! el va lăuda și va bine-cuvênta pre Domnul în tóte ḍilele, fără escepțiune. Dar în momentul acestor ḍile, vor fi și triste și noróse; vor fi ḍile de ispite, ḍile de suferințe, ḍile de necazurĭ. Cu tóte acestea, el va fi credincios fapteĭ celeĭ bune, la care s'a făgăduit. El va lăuda pre Domnul; îĭ va mulțumi de tóte întêmplările; va cinsti mâna care 'l lovește, și fiind-că D-ḍeŭ este bunătatea și frumusețea prin escelență, aceste ḍile consacrate cultuluĭ sĕŭ, vor deveni iarășĭ ḍile frumóse, ḍile norocite, ḍile care vor lua figura fericireĭ luĭ D-ḍeŭ.

Noĭ suntem cea maĭ mare parte niște iconomĭ prea rĕĭ pentru ḍilele nóstre; noĭ le găsim pline de amărăciune pentru că le trecem fără a vedea pre D-ḍeŭ, fără a ne întórce către D-ḍeŭ. Dacă câte-o-dată ne adresăm către el, acésta o facem fără credință și fără dorința de a'l lăuda; urîtul se légă chiar de exercițiile pietățiĭ; și departe de a fi dispușĭ, ca Profetul, a bine-cuvênta pre D-ḍeŭ în vécul véculuĭ, noĭ plângem momentele ce le trecem în presența sa. O! sfinte profete, căldura ta se răcește chiar printre aceĭ ce repetă sfintele tale cântărĭ! Óre Domnul nu maĭ este D-ḍeul și regele nostru? Nu maĭ este demn de laudele ce 'ĭ le-aĭ făcut cu atâta zel? A trecut maĭ multe miĭ de anĭ de când tu aĭ înălțat numele sĕŭ, în noĭ s'a făcut revoluțiunea, tu aĭ avut maĭ puține motive ca noĭ pentru a crede, pentru a iubi, pentru a cinsti pre acest Domn suprem, pentru că tu n'aĭ vĕḍut minunea cea mare a rescumpĕrăreĭ, și noĭ suntem cu totul de ghiață, adoptând cugetările tale, rugăciunile tale, transporturile tale. Noĭ nu luăm de cât litera și nicĭ de cum spiritul; noĭ nu coprindem cu mintea de cât armonia și nicĭ de cum ceea ce simțeaĭ tu.

VERSUL 3.

Mare este Domnul și lăudat fórte și mărireĭ luĭ nu este sfêrșit.

Textul ḍice: nu este cercetare în raport cu mărirea sa; ceea ce întemeiază, că nu este cu putință a pricepe mărirea sa, nicĭ de a găsi prin cercetărĭ, marginile și limitele. Sensul textuluĭ recade

în acel al versiunilor; dar este exprimat într'un chip mai profund în text. Acéstă idee rĕspunde cu aceea a Apostoluluĭ, care dice: că nu este cu putinţă a descoperi căile Domnuluĭ. Profetul vorbeşte chiar de mărirea luĭ D-deŭ, de excelenţa fiinţeĭ sale, şi face cunoscut, prin expresiunile sale, că priveşte pe D-deŭ ca o fiinţă infinită, căcĭ dacă n'ar fi avut acéstă ideie, ar fi gândit că este cu putinţă a cerceta mărirea sa, de a închipui cel puţin órecare mijloc, de a cerceta şi de a ajunge la limitele acesteĭ mărirĭ, orĭ cât de înaltă ar fi fost maĭ presus de creaturĭ.

MEDITAŢIUNI

Consideraţiunea nemărginireĭ luĭ D-deŭ săvârşeşte treĭ lucrărĭ marĭ în spiritul omenesc; ea întăreşte credinţa, inspiră o adîncă umilinţă, ea deslipeşte într'un mod eficace tóte bunurile create. Este fórte sigur că noĭ nu înţelegem acest infinit, căcĭ ce proporţiune este între spiritul nostru, a cărui marginĭ sunt aşa de strimte, şi perfecţiunile aceluĭ ce este fără marginĭ, fără negaţiunĭ, fără modificaţiunĭ, fără restricţiunĭ; care este totul fiinţa, totul viéţa, putere, ştiinţă, justiţie, bunătate, înţelepciune? Cu tóte acestea, noĭ avem destule ideĭ de acest infinit pentru că ştim că există, că este distins de tóte fiinţele create, şi că póte singur face fericirea nóstră. Dar acéstă amestecare de luminĭ şi de obscurităţĭ, în raport cu Fiinţa infinită, fortifică extrem credinţa nóstră. Noĭ ştim că el a descoperit multe mistere marĭ; aicĭ este încă o claritate, o certitudine ce nu o putem nega, aceste mistere sunt necuprinse cu mórtea, ceea ce nu trebue să ne mire: sunt adevĕrurĭ cuprinse în infinit, unde nu ne este cu putinţă, nicĭ permis, de a pĕtrunde, de a judeca, de a aprecia. Cu cât aceste mistere sunt înalte, cu atâta sunt demne de infinit. Tóte îndoelile, în materie de credinţă, încetéză din momentul acesta; mĕ închin şi cinstesc fără să mĕ gândesc mult, un D-deŭ în treĭ persóne, un D-deŭ întrupat, un D-deŭ ce se află în sfânta Eucharistie, un D-deŭ present şi lucrând pretutindenĭ, un D-deŭ care va face să se audă vocea sa în morminte, şi care va reînsufleţi cenuşa tuturor ómenilor. Nu mĕ încerc a discuta asupra fonduluĭ şi manierei acestor obiecte marĭ. Dacă acel ce le conţine în sînul sĕŭ şi care mi le-aŭ descoperit n'ar fi infinit, aş întreba pentru ce sunt aşa, şi cum sunt, saŭ maĭ bine n'aş crede, pentru că n'aş fi obligat a mĕ supune unor lucrurĭ nepricepute

emanate de la finit; m'așĭ simți capabil de a le judeca, și dacă inteligența mea n'ar putea să ajungă; aș fi în drept a presupune eróre. Dar în presența infinitulŭĭ, tac, prin aceea întrebuințez rațiunea în modul cel maĭ legitim; și găsesc nu numaĭ îndrăsneți, ci nebunĭ pre toțĭ aceĭ, ce nu voesc a crede în mistere.

Chiar acest infinit îmĭ inspiră umilința; căcĭ sunt totdéuna în el și nu sunt nimic în comparație cu el. Dacă n'aș fi totdéuna în el m'aș crede póte ceva, pentru că n'aș fi încunjurat de cât de ființĭ mărginite ca și mine și de multe orĭ chiar de ființĭ, care ar avea cel puțin înțelegere ca mine; dar sunt necesariamente în infinit; căcĭ fiind-că n'are marginĭ, orĭ în esența sa, orĭ în acțiunea sa, este pretutindenea și lucréză pretutindenĭ; de la el am existența și viéța; el stăpânește puterile spiritulŭĭ meŭ și ale corpulŭĭ, el cércă gândurile mele cele maĭ secrete și le judecă după adevĕrul cel maĭ exact. Ce ideie trebue să am de mine în presența acesteĭ majestățĭ infinite? Cel maĭ prost muritor înaintea celuĭ maĭ mare principe al lumiĭ, este cu tóte acestea om, și numaĭ acéstă calitate suprimă intervalele, dar finitul înaintea infinitulŭĭ se eclipsaze necesariaminte; el nu maĭ este nimic și nuĭ convine de cât a mărturisi că nu este nimic. Prin aceea se dărîmă tot colosul mărireĭ omenești, se stinge tótă strălucirea timpurilor, se nimicește tótă importanța ce se dă științeĭ, industrieĭ, talentelor. Omul cel maĭ umilit devine cel maĭ înțelept, cel maĭ savant cel maĭ stimabil, pentru că necrezêndu-se nimic, el se pune în rangul ce 'ĭ se cuvine, și numaĭ infinitulŭĭ este reservată onórea de a fi totul fără parte și fără excepțiune.

A treia lucrare ce săvârșește considerațiunea infinitulŭĭ, este, că deslipește inima de dragostea bunurilor create. Este și în inima omenéscă un fel dei nfinit; căcĭ omul dorește fără marginĭ și nimic creat nu'l póte satisface. El n'ar avea acéstă calitate dacă n'ar exista afară de el un obiect infinit; căcĭ cine să 'ĭ-o dea? și pentru ce să 'ĭ-o fi dat? Acéstă inimă caută bunurĭ finite; ea se dă la impresiunile ce se fac împotriva eĭ, va fi pentru câte-va momente un fel da fericire pentru el; dar câte-va momente după aceea, desgustul, căința, neliniștea se vor lega de el; va alerga póte după alte obiecte pentru a satisface dorințele sale, dar va încerca încă aceeașĭ muncă; va fi sătul de poftele pa-

timilor, nicĭ-o-dată nu va scăpa de tendința ce are către infinit; el va alunga póte gândirea acestuĭ mare obiect; dar înclinările sale, totdéuna pline de activitate și totdéuna nesățióse, îl vor representa neîncetat. Și ce se va întêmpla în fine, când sufletul obosit de cercetările sale, și apăsat de sărăcia sa, se va înturna către acest infinit de care fugea așa de mult? Disprețul de tot ce nu este acest infinit, nu va înlocui tóte dorințele, care 'ĭ-ar fi făcut ilusiune? Atunci acest suflet va gândi cu totul nobil la ceea ce este, la ceea ce trebue să fie, la ceea ce trebue să stimeze și să iubéscă; el va striga: O infinit singur demn de mine! posedéză tóte puterile mele, pentru că tu stăpânești tóte bunurile și tóte perfecțiunile.

VERSURILE 4, 5.

Neamul și neamul vor lăuda lucrurile tale și puterea ta vor vesti. Mare cuviința mărireĭ sfințenieĭ tale vor grăi și minunile tale vor povesti.

Ebreul ḑice la primul vers: Generațiunea va lăuda generațiuneĭ faptele tale, ceea ce însémnă că din neam în neam se vor înălța lucrurile Domnuluĭ; și acest sens recade în sensul versiunilor, care ḑic că *neamul și neamul*, adică tóte generațiunile vor lăuda aceste fapte.

La versul al doilea ebreul ḑice propriŭ: voiŭ medita saŭ voiŭ expune mare cuviința, gloria majestățiĭ tale și lucrările minunilor tale.

Vulgata traduce exact pre ceĭ LXX, carii trebue să fi citit maĭ bine de cât precum se citește astădĭ în text.

Profetul plin de ideile marĭ ce le-aŭ conceput despre D-ḑeŭ, adună aicĭ și în versurile următóre tóte titlurile, care merită și care cer că tóte generațiile viitóre să laude pre D-ḑeŭ. El arată în aceste douĕ versurĭ puterea, mare cuviință, gloria, sfințenia și minunile acesteĭ ființĭ supreme.

MEDITAȚIUNI

Minunile creațiuneĭ sunt și vor fi până la sfârșitul vécurilor, dar dacă n'ar fi fost generațiunĭ de ómenĭ pentru a le admira și pentru a perpetua amintirea lor, ar fi fost întru-cât-va lucrurĭ mórte, minunĭ care n'ar fi vestit gloria, mare cuviinț, puterea Creatoruluĭ. D-ḑeŭ s'a îngrijit minunat de interesele glorieĭ sale. Generațiunile ómenilor trec

unele după altele, dar sunt totdéuna unele în altele. Se numĕră treĭ într'un secol, dar a treia ține prin a doua de cea d'întâiŭ; și ridicându-se din generațiune în generațiune, din secol în secol, este sigur că ómeniĭ de astădĭ sunt legațĭ cu capiĭ némuluĭ omenesc; este un lanț neîntrerupt; cea d'întâiŭ verigă este la începutul lumiĭ și cea maĭ de pe urmă va fi la ḑiua de pe urmă a universuluĭ. Acest șir de generațiunĭ formézĕ tradițiunea și din acéstă generațiune resultă lauda ce tot némul omenesc o dă puteriĭ, înțelepciuniĭ și bunătățiĭ Creatoruluĭ.

Cu tóte acestea este adevĕrat, că în timpul Profetuluĭ, idolatria întunecase cu totul luminile primitive, atingĕtóre, de minunile creațiuneĭ. Patimile inimiĭ aŭ amăgit spiritul; și cu tóte că se recunoscŭ necesitatea uneĭ Ființĭ Supreme, care să presideze acest univers, s'aŭ format miĭ de sisteme falșe, care aŭ alterat învĕțămêntul primilor ómenĭ. Când Profetul ḑice că tóte némurile vor lăuda lucrurile Domnuluĭ, că vor vorbi de marea-cuviință a sa, el avea în vedere negreșit prefacerea, care s'a făcut în lume prin predicarea Evangelieĭ; căcĭ atuncĭ némurile aŭ fost instruite despre adevĕratele principiĭ și aŭ cunoscut minunile celuĭ Prea Inalt; atuncĭ firul tradițiunilĭ, printre atâtea tradițiunĭ maĭ înainte idolatre, s'aŭ legat cu doctrina adevĕratuluĭ cult conservată printre Iudeĭ, și luminile nouĭ aŭ perfecționat învĕțămêntul, care aŭ subsistat în Sinagoga. Să recunóștem bine-facerea vocațiuneĭ nóstre la credință și să confirmăm prin lucrurile nóstre adevĕrul ce ni l'a vestit Profetul.

VERSURILE 6, 7.

Și puterea celor înfricoșate ale tale vor spune, și mărirea ta vor povesti. Pomenirea mulțimeĭ bunătățiĭ tale vor vesti, și de dreptatea ta se vor bucura.

In ebreŭ se vede încă prima persónă în a doua parte a primuluĭ vers: *Povesti-voiŭ mărirea ta*; dar aicĭ însuși Sf. Ieronim pune a treia persónă plurală, după exemplul celor LXX, a Parafraseĭ haldaice și a Vulgateĭ. Am observat deja, că acest sens este maĭ natural.

Trăsurile acestuĭ tabloŭ sunt fórte fine, și este greŭ a le exprima bine în versiunĭ. Profetul vorbește de partea înfricoșată a Domnuluĭ când voește să rĕsbune; el vorbește de mărirea sa, de bunătatea, de dreptatea sa, adică: saŭ de dreptatea sa, saŭ de fi-

delitatea sa : și variază în text tóte expresiunile, insistând într'un mod remarcabil asupra *bunătăţii* saŭ a *blândeţii* pentru că este unul din atributele, care ating maĭ mult inima omuluĭ. El ḑice : Tóte némurile vor rĕspândi rîurĭ de cuvinte, amintind bunătatea ta îmbelşugată saŭ abondentă.

Versiunile nóstre ḑic: şi de dreptatea ta se vor bucura; dar se póte traduce ebreul prin ele vor celebra dreptatea ta.

MEDITAŢIUNI

Sunt în lucrurile luĭ D-ḑeŭ *minunĭ înfricoşate*, minunĭ de mărire, minunĭ de bunătate, minunĭ de dreptate, saŭ de fidelitate şi acesta este întru cât-va planul laudelor, cântărilor, transporturilor de bucurie, ce Profetul dă generaţiunilor viitóre. Acest exerciţiŭ, care coprinde tóte datoriile religiuneĭ, nu este aşa ḑicênd de cât un început în viéţa acésta. Dacă aceste minunĭ sunt infinite, ḑice Fer. Augustin, cum să le laude cu dignitate, când cine-va este mărginit la câte-va momente de existenţă? Nu putem împlini acéstă îndatorire de cât în eternitate, pentru că durata sa este infinită.

Era necesar, adaogă Sfinţitul dascăl, de a uni minunile înfricoşate cu minunile de bunătate, căcĭ în zadar ar maĭ face D-ḑeŭ promisiunĭ, dacă n'ar înspăimînta prin ameninţărĭ. Oamenĭĭ sunt îndrăsneţĭ, eĭ aŭ trebuinţă a fi reţinunţĭ prin frică, eĭ sunt laşĭ, vederea pedepselor reînsufleţeşte privigherea lor. In fine darurile luĭ D-ḑeŭ ar fi puţin socotite, dacă prin pedépsa vinovaţilor, nu li s'ar arăta cât de înfricoşat este a abuza.

Fer. Augustin face încă o reflexiune, care este potrivită cu tóte timpurile, şi póte maĭ mult cu al nostru de cât cu acel în care a vieţuit acest sfânt părinte. Mulţĭ ómenĭ, ḑice, vorbesc de minunile răspândite în acest univers, şi prea puţinĭ de autorul lor. Aŭ fost în tóte vécurile observatorĭ curioşĭ, naturalişti. astronomĭ, ómenĭ cu luare aminte a urma cursul schimbărilor; care se întêmplă în corpurĭ şi chiar în spirite. Dar ce îngrijirĭ s'aŭ luat a trece de la lucrurile creaturel la Creator, de a reflecta asupra puterĭĭ, care a produs şi care conservă atâtea fiinţĭ, a căror varietate, număr, proprietăţĭ, sunt obiectul admiraţiuneĭ nóstre? Acéstă observare a Fer. Augustin este de un adevĕr pre care experienţa îl confirmă şi care devine chiar cu atât maĭ sensibil, cu cât ómenĭĭ se îndepărtéză maĭ mult de o-

rigina lumiĭ. Cunoștințele se îmulțesc asupra producțiunilor natureĭ asupra monumentelor cereștĭ, asupra bogățiilor pe care pământul și marea le conțin în sînul lor; și se pare, că cunoștința de D-ḑeŭ, diminuă în aceeașĭ proporțiune, abuzéză de progresul luminilor asupra operilor luĭ D-ḑeŭ pentru ca să uneltéscă sisteme contra luĭ D-ḑeŭ. Cu cât firea se desvălește, cu atât se născocesc părerĭ deșarte pentru a huli pre făcĕtorul sĕŭ. Fer. Augustin numea nemulțumitorĭ pre ceĭ ce ar lăuda făpturile fără să laude pre cel ce le-aŭ făcut; ce nume trebue să se dea acelor ce scornesc socotințĭ mincinóse pentru a depărta aceste făpturĭ de la acela fără care el n'ar trăi?

VERSURILE 8, 9.

Îndurat și milostiv este Domnul, îndelung răbdător și mult milostiv. Bun este Domnul tuturor, și îndurările luĭ peste tóte lucrurile luĭ.

In primul vers textul ebreŭ ḑice: este *târḑiŭ la manie* și acéstă zicere are maĭ multă tărie de cât *el este răbdător.* La versul al doilea unii cred, că se póte traduce: *și aceste fapte plăcute întrec pe tóte faptele sale*; ceea-ce are iarășĭ un înțeles bun, căcĭ Profetul ar voi să ḑică prin acésta că D-ḑeŭ în viĕța acésta arată maĭ mult îndurarea sa de cât cele-l'alte însușirĭ. Dar adevĕratul înțeles al textuluĭ și al traducerilor este, că D-ḑeŭ arată îndurarea sa în tóte lucrurile sale.

Se vede în aceste douĕ versurĭ, că Profetul a voit cu tótă inima a înălța bunătatea și îndurarea divină. El întrebuințéză în privința acésta tóte zicerile, D-ḑeŭ este milostiv, milos, târḑiŭ a pedepsi, totdéuna gata a erta, plin de bunătate în privirea tuturor făpturilor sale. Nu este nicĭ unul care să vaḑă bunătatea sa, blândeța sa.

MEDITAȚIUNI

Unirea îndurărĭ luĭ D-ḑeŭ cu dreptatea sa, este ceva neînțeles. Noĭ vedem cu tóte acestea, care trebue să fie încheetura acesteĭ unirĭ anume că D-ḑeŭ este etern. Oamenĭĭ n'ar putea fi milostivĭ în tóte casurile, adică să erte preceĭ vinovațĭ, fără să vatăme dreptatea, pentru că nu sunt stăpânĭ pe timpurĭ și întêmplărĭ. Autorul uneĭ fără-de-legĭ marĭ, fiind prins de dreptatea omenéscă, dacă s'ar lăsa slobod și s'ar face încă vinovat de aceleașĭ călcărĭ de lege, nu este

sigur că îl va prinde a doua óră, și pentru aceea îl pedepsește de la întâia călcare de lege, dar D-ḍeŭ fiind totdéuna aceea ce este, adică neatîrnat de timpurĭ, din causa eternităţiĭ sale și putênd totdéuna să pună în lucrare pedepsele sale contra pĕcătoșilor, îndurarea sa numaĭ este amenințată a lovi în dreptate. El este infinit milostiv pe cât timp pĕcătoșiĭ sunt pe cale, și infinit îngrozitor când aŭ ajuns la ţel. El este târḍiŭ la mânie, pentru că, când trebue a pedepsi, are tótă puterea pentru a săvêrși pedépsa.

Indurarea luĭ D-ḍeŭ n'are marginĭ, nu numaĭ în ea însășĭ pentru că este o însușire a fiinţeĭ infinite, dar încă în lucrările sale asupra pĕcătoșilor. Nu este nicĭ unul orĭ cât de vinovat, pe care D-ḍeŭ să nu voéscă a'l erta, când cere acésta cu inima înfrântă. Aicĭ nu se începe abatere. De aceea ḍice că bunătatea se întinde asupra tuturor lucrurilor. Cu tóte acestea, ḍice Fer. Augustin, D-ḍeŭ pedepsește etern pre ceĭ blestemaţi, dar și aceștia sunt lucrurile luĭ, pentru că D-ḍeŭ 'ĭ-aŭ creat și pe eĭ. Este scris că D-ḍeŭ se îndură asupra tuturor lucrurilor sale; și în Iad dreptatea divină lucréză asupra lucrurilor pĕcătosuluĭ, dar nu lucrurile luĭ D-ḍeŭ. In cer, D-ḍeŭ întinde mila sa asupra lucrurilor sfinţilor, care sunt și ale sale; dar în Iad pĕcătoșiĭ nu sunt de cât lucrurĭ blestemate iar nu lucrurile luĭ D-ḍeŭ; pentru aceea aceste lucrurĭ n'aŭ parte de îndurarea divină.

D-ḍeŭ a făgăduit a erta totdéuna pre pĕcătosul ce se pocăește, adecă dacă îĭ pare rĕŭ, dacă mărturisește greșalele sale, și face penitenţă; nicĭ un timp din viéţă nu este nepotrivit, nicĭ un pĕcătos nu este înlăturat de la acéstă făgăduinţă; dar chiar acéstă făgăduinţă nu lasă timpul la alegerea pĕcătosuluĭ. Este scris că, când se va pocăi, D-ḍeŭ îl va erta, dar nu este scris că, pĕcătosul va putea hotărî pocăirea sa în cutare timp, când va voi. Timpul este numaĭ în mâna luĭ D-ḍeŭ; când El îl dă, pĕcătosul póte să se pocăéscă, și acesta este lucrul milostivireĭ: dar ceea-ce nu este și nu póte fi, este ca pĕcătosul să fie stăpân peste timpul când va voi a se pocăi, ca să alégă o ḍi maĭ bine de cât alta, ca să întârḍie îndreptarea sa până ce'ĭ va plăcea să o îndeplinéscă. Dacă D-ḍeŭ ar fi lăsat ómenilor timpul îndreptareĭ lor, eĭ cu toţiĭ aștép ă césul morţiĭ, și dacă ar ști acest ceas, cum ar trebui să-l știe dacă timpul ar fi lăsat pe skma

lor, crimele s'ar înmulți la infinit; pentru că nu vor înceta a pĕcătui de cât în acel ceas cunoscut, în care s'ar pocăi, ca să móră în harul Domnuluĭ.

VERSURILE, 10, 11, 12,

Mărturiséscă-se ție, Dómne, tóte lucrurile tale și cuviosiĭ tĕĭ bine să te cuvinteze. Mărirea împĕrățieĭ tale vor spune, și puterea ta vor grăi. Ca să facă cunoscută fiilor omenești puterea ta, și mărirea mareĭ cuviințe împărățieĭ tale.

După textul Ebreŭ s'ar putea traduce la primul vers prin viitor: Tóte lucrurile tale te vor glorifica, și sfinții tĕi te vor bine-cuvênta; dar ceĭ LXX aŭ putut să întrebuințeze și imperativul.

La versul al treilea, ebreul ḑice: Că se face cunoscut fiilor meneștĭ puterea sa, și gloria strălucită a regatuluĭ sĕŭ. Nu mĕ ondoesc că ceĭ LXX n'ar fi citit a doua persónă, puterea ta, stăpânirea ta, în loc de a treia. Ebraiștiĭ singurĭ conservă acésta a doua persónă în traduceriĭ. Pe lângă parafrasa chaldaică, aș maĭ putea cita pe autoriĭ principiilor discutate și pe Duport. Și maĭ iacă un exemplu care asigură că cărțile de care s'a servit ceĭ LXX, eraŭ maĭ corecte de cât ale nóstre.

In aceste versurĭ Profetul începe a înălța mărirea, gloria puterea și împărăția luĭ D-ḑeŭ. Acest tabloŭ bine privit descopere ideĭ marĭ. Totul aicĭ este glorie, putere, mărire și frumusețe. Tóte făpturile contribuesc a face cunoscut aceste bunurĭ ale împărățieĭ luĭ D-ḑeŭ, și sfinții adună, așa ḑicênd glasurile acestor fapturĭ. Sfinții sunt toți aceĭ, ce servesc luĭ D-ḑeŭ cu credință și cu dragoste. Fiiĭ ómenilor pre cariĭ învață *sfinții* sunt némurile omenești saŭ némurile care n'aveaŭ de cât o cunoștință întunecată de împărăția luĭ D-ḑeŭ.

MEDITAȚIUNI

Impărăția luĭ D-ḑeŭ este cu totul deosebită de a stăpânitorilor lumeștĭ. D-ḑeŭ domnește asupra fápturilor ce le-aŭ creat, ce le conservă, pe care le póte pune în cutare vrednicie ceĭ place, și de care n'are trebuință; el poruncește popórelor, care nicĭ nu se pot da în lăturĭ de la puterea sa, nicĭ să tulbure liniștea sa rĕsculându-se contra luĭ. Dacă cere de la ele datoriĭ, o face în interesul și spre fericirea lor. Dacă sunt nesupușĭ la poruncile sale el póte săĭ certe fără să jignéscă dreptatea sa, și póte săĭ pedepséscă fără să înceteze a fi milostiv. Tot ceea ce el rînduește, și tot ceea ce oprește este nedrept; legile sale sunt săpate în

inimă, el cârmuește conștiința și judecă cele mai ascunse gânduri ale omului. Mii de alte deosebiri stabilesc o neasemănare infinită între împărăția lui D-deŭ și ce a stăpânitorilor lumești.

Dar ceea ce se cuvine a lua în sémă este, că împărăția lui D-deŭ se vede în tóte lucrurile sale, și că din tóte lucrurile lui D-deŭ, omul este care cunóște mai puțin acéstă stăpânire a celei dintâiŭ ființe. Aceea se pare mai întâiŭ lucru de mirare și cu tóte acestea nimic mai potrivit cu experiența. Tóte făpturile afară de om, n'aŭ avut nici-o-dată de cât o limbă asupra atîrnăreĭ lor de D-deŭ; mărturia lor n'a fost nici-o-dată alta, dovedile lor despre divinitate și despre perfecțiunile sale aŭ fost totdéuna aceleași; și acésta se numește graiul lor, vocea lor, mărturia lor. Omul din contră, s'a rătăcit în mii de isvodiri greșite și de rîs pentru a se da în lături de la stăpânirea lui D-deŭ. Cele-l'alte făpturi, este adevĕrat, n'aŭ fost libere în aplicările lor asupra existenței și însușirilor autoruluĭ lor; dar trebuia óre ca libertatea dată omuluĭ să'ĭ servéscă a se îndepărta din calea ce se vede în tóte ființele ce 'l înconjuraŭ? Supușiĭ óre trebue să fie credincioși numaĭ când sunt sclavi? De îndată ce omul începu a exista, el recunoscu domnia luĭ D-deŭ, și fu rebel; aceea este de mirare și trebue să umilésca peste mĕsură spiritul nostru așa de gata a se înjosi și a se pleca înaintea celor de la cariĭ aștéptă ertare.

Profetul ne dice, că sfinții vor spune mărirea împărăției lui D-deŭ și o vor face cunoscută fiilor omenești. Nimenea, în adevĕr, nu este mai atins de împărăția lui D-deŭ ca un om bun care cugetă neîncetat asupra relațiilor care'l légă cu făcătorul; el nu părăsește nici-o-dată aceste gândiri. Eŭ sunt cu totul de la D-deŭ, în D-deŭ și pentru D-deŭ, și repetă aceste adevĕruri celor-l'alți ómeni. Să ascultăm mărturia acésta și nu ne va amăgi.

VERSUL 13.

Impărăția ta este împărăția tuturor vécurilor, și stăpânia ta întru tot némul și némul.

Profetul pretinde să observe aicĭ deosebirea cea mai mare între împărăția lui D-deŭ și împărăția domnitorilor pămênteștĭ. Domnia acestora este supusă la resculări necontenite, tulburări din

pricina lor, chiar pentru că mórtea 'i răpește unul după altul de la poporul lor; tulburărĭ în averea lor, pentru că sunt supușĭ a suferi pagube după fericire, perderĭ după biruințĭ, neaședare după anĭ de pace și de glorie; rĕsculărĭ în Statele lor pentru ca ceĭ maĭ puternicĭ pier, ceĭ maĭ slabĭ se măresc și cele ce nu eraŭ, nasc din rninele și fărămăturile celor maĭ înfloritóre. Impĕrăția luĭ D-dĕŭ se întinde la tóte vécurile, la tóte némurile, și când vécurile și popórele nu vor maĭ fi, el va fi încă, pentru că este etern.

MEDITAȚIUNI

Impărăția luĭ D-dĕŭ este împărăția tuturor secolelor, pentru că D-dĕŭ a făcut tóte secolele, pentru că le cunóște pre tóte, pentru că le judecă, pentru că va săvârși și surpa tóte secolele. Este în fie-care din aceste verităț un isvor nesecat de cugetărĭ.

D-dĕŭ a făcut tóte secolele și iată un mister neînțeles. Cum D-dĕŭ care este etern și a căruĭ eternitate este fără schimbare, a creat timpul, saŭ chiar a vĕdut timpul? Și cum a rînduit, ca creaturile sale să mĕsóre timpul, saŭ maĭ bine să'l formeze prin durată?

D-dĕŭ păstréză tóte secolele făcênd să nască némurĭ care se succed; alt mister neînțeles. Tóte secolele resultă din acéstă succesiune, și tóte secolele chiar în acéstă succesiune nu sunt la fie-care punct al existențiĭ lor de cât o clipélă, ceea ce a trecut, nu maĭ este, ceea ce are să fie, iarăș nu maĭ este, ceea ce este în momentul de față, trece și n'are statornicie. D-dĕŭ cunóște tóte secolele în cele treĭ diferințĭ: trecut, present și viitor: un noŭ adînc unde spiritul se pierde. D-dĕŭ coprinde prin cunoștința sa aceea ce nu maĭ este și aceea ce n'a fost încă; el cunóște tot așa de perfect precum cunóște aceea ce este. Nu este succesiune în el și deosibéște tóte succesiunile trecute, presente și viitóre. D-dĕŭ judecă tóte secolele, adică tot ce s'a făcut, tot ce se face și tot ce se va face în tóte secolele. Indată ce némurile trec, el le judecă, și ceea ce judecă a trecut deja, și ceea ce judecă nu maĭ este. Cine póte înțelege că Ființa infinit simplă cuprinde în gândul sĕŭ, și conservă în amintirea sa întocmaĭ starea și istoria cu împrejurările a tot ce s'a făcut, că el judecă chiar d'inainte tot ce se va face?

D-dĕŭ va săvârși și va nimici tóte secolele și le va în-

locui cu eternitatea, nu a sa care este neînstreinată, dar eternitatea proprie a făpturilor înțelegătóre și care în durata sa ajunge de-o-potrivă cu a luĭ D-ḑeŭ.

O! Impărate al tuturor secolelor, ce de minunĭ în lucrările puterelĭ tale! Tu veĭ domni asupra tuturor némurilor, ele trec tóte și tu rĕmâĭ, ele tóte laudă eternitatea ta încetând de a fi, și le veĭ forma din noŭ pre tóte într'o ḑi pentru ca să încunjure tronul tĕŭ și să ḑică cu Apostolul tĕŭ: Impăratuluĭ vécurilor luĭ D-ḑeŭ, celuĭ ce singur are nemurire, fie onórea și gloria în seculiĭ seculelor! Amin.

VERSUL 14.

Credincios este Domnul întru tóte cuvintele sale și cuvios întru tóte lucrurile sale.

Iată versul ce nu se găsește în textul ebreŭ și care va fi necesar cu tóte acestea pentru a complecta alfabetul acesteĭ limbĭ, căcĭ el ar începe prin litera *nun*, cuvêntul נאמן însemnând *fidelis*. Nu este nicĭ de cum de creḑut ca ceĭ LXX să fi pus aicĭ acest vers de nu l'ar fi vĕḑut în exemplarele lor. In alțĭ psalmĭ alfabeticĭ, se vede óre-care neregulă în șirul literilor alfabetuluĭ; dar nicĭ într'un caz nu se găsește ca un vers întreg să fie omis în textul ebreŭ, și păstrat în traducerea celor LXX. Dacă nu era la ceĭ LXX, se putea crede că de pe timpul lor s'a perdut din textul ebreŭ; căcĭ nu se póte ca profetul să fi suprimat cu totul litera *nun*; dar fiind-că ceĭ LXX aŭ transmis acest vers, trebuia să fie de sigur în exemplarul lor. Nu se póte ḑice că aceștĭ interpreți ar fi fost inspirați pentru a'l adăuga. Ceĭ LXX nu avură inspirațiune; eĭ traduseră după luminele firești și câștigate ce aveaŭ. Eĭ aŭ făcut câte-va greșelĭ; dar nu în acest vers, care coprinde lauda credincioșieĭ luĭ D-ḑeŭ, în făgăduințele sale, și a sfințenieĭ în lucrurile sale. Unĭĭ ḑic că le-aŭ formatu după versul 18 al acestuĭ psalm, unde se citește maĭ acelaș lucru, dar aceea n'ar scăpa pre acești interpreți de imputarea că aŭ adăugat un vers întreg ce n'ar fi cuvêntul luĭ D-ḑeŭ, în timp ce tot psalmul coprinde acest cuvênt divin. Ceĭ LXX aŭ putut să adauge la titlurile psalmilor, eĭ aŭ putut să parafraseze textul, să pue înțelesul figurat pentru cel propriŭ, să ia miezul gândireĭ Profetuluĭ și să'l rostéscă cum puteaŭ eĭ; da n'aŭ putut să adăuge la text versurĭ întregĭ care nu eraŭ în original. Și când sinódele aŭ anatematisit pre ceĭ ce nu vor primi ca sacre și canonice cărțile Scripturei *întregĭ* cu *tóte părțile lor*, cum sunt cuprinse în vechile traduceriĭ, se crede că aŭ ținut versul ce'l explicăm, ca cuprinḑênd cuvêntul luĭ D-ḑeŭ, pentru că acest vers face parte din vechile traduceriĭ.

MEDITAȚIUNI

Omul este credincios când adaugă credința la cuvêntul luĭ D-ḍeŭ, și D-ḍeŭ este credincios pentru că 'șĭ ține totdéuna cuvêntul sĕŭ. D-ḍeŭ n'a putut să lipséscă nicĭ-o-dată de la credincioșie și adevĕr pentru că este infinit perfect și credincioșia este o perfecțiune; dar ómeniĭ mărginiți în privirile lor și slabĭ în încrederea lor, aŭ avut trebuință de mărturisirĭ pentru a înlătura tóte îndoelile ce le formézĕ închipuirea lor, spiritul lor, frica, inima lor stricată. Pentru aceea în ceĭ d'intâiŭ secolĭ aĭ lumeĭ și în primiĭ timpĭ aĭ ereștinismuluĭ, D-ḍeŭ a întărit cuvêntul sĕŭ prin atâtea minunĭ, și pentru aceea s'aŭ împlinit atâtea profețiĭ. Ceea ce maĭ rĕmâne de așteptat pentru menirea din urmă, orĭ a lumeĭ întregĭ, orĭ a fie-căruĭ om în parte, are de garant siguranța întêmplărilor și istoria despre cele ce s'aŭ întêmplat. Dacă atâtea făgăduințĭ aŭ împlinit, putem noĭ să ne îndoim de ceea ce a fost prediș asupra sórteĭ nóstre eterne și asupra sórteĭ acestuĭ univers?

Orĭ cât de imperfecțĭ saŭ stricațĭ suntem nu ne îndoim nicĭ-o-dată de credincioșia acelora a căror fapte sunt sfinte! Putem să bănuim cunoștințele lor, dar nu stăm la îndoială despre dreptatea lor. Ast-fel sfințenia faptelor garantézĕ încă adevĕrul făgăduințelor; și acest fel de mărturisire se găsește în cel maĭ înalt grad în D-ḍeŭ. El este sfințenia însușĭ, și tóte lucrurile sale sunt neimputabile; cuvêntul sĕŭ trebue iarășĭ să fie sfânt și nerătăcitor. El ne spune prin aceea rînduiala vieței nóstre, dacă voim să ne numim cu vrednicie ómenĭ credincioșĭ, adevĕrațĭ și vrednicĭ de încrederea semenilor noștri. Să fim sfințĭ și nimenĭ nu se va teme de noĭ; dar trebue ca acéstă sfințenie să se vadă în tóte lucrurile nóstre, ca să fie solidă, statornică și netăgăduită; dacă evlavia nóstră este deșănțată și cu tóne, atuncĭ va avea drept să nu ție în sémă cuvêntul nostru, maĭ ales dacă pretindem a uni Evangelia cu obiceiurile lumiĭ. Lumea este falșă și evlavia nóstră ar avea semnele acesteĭ falșități. Scriptura înfățișézĕ totdéuna sfințenia ca o stare a parte și deosebită de tot ceea ce este lumesc. D-ḍeŭ este sfânt, pentru că nu este de cât El, și nu are nimic asemenĭ cu ceea ce nu este D-ḍeŭ; să fim sfințĭ după exemplul sĕŭ;

să nu ne asemănăm de cât cu el; să nu fim la D-ḍeŭ de cât pentru D-ḍeŭ și să nu fim noue înșine de cât în Dumneḍeŭ.

VERSUL 15.

Sprijinește Domnul pre toți cei ce cad, și îndreptézĕ pre toți cei surpați.

Înțelesul acestuĭ vers nu este că D-ḍeŭ împedică de a cădea pre toți ceĭ ce sunt în pericol de a cădea, și ridică pre ceĭ căḍuțĭ. Profetul voește să ḍică că nimenĭ nu se ține și nu se ridică de cât prin ajutorul luĭ D-ḍeŭ. Dar este vorba aicĭ maĭ mult de căderĭ spirituale de cât de necazurile vieței.

MEDITAȚIUNI

Intr'un înțeles prea real, D-ḍeŭ împedică pre tóte făpturile de a cădea; în fie-ce clipélă ele s'ar nimici dacă D-ḍeŭ nu le-ar susținea; căcĭ nicĭ una din ele n'are tăria și puterea de a se păstra. Din aceea că există într'un minut anumit, nu urméză nicĭ de cum că ele trebue să existe în alt minut, nicĭ că ele să aibă tăria de a se ține în viéța ce D-ḍeŭ le-a dat-o, ele aŭ trebuință ca D-ḍeŭ să le-o păstreze. Ast-fel lăsate de ele însăși, în tóte părțile, ele nu sunt destoinice de cât de a cădea, adică de a peri. Acest adevĕr ce 'l cunóște tótă lumea ar trebui să ție pre om într'o adîncă umilință pentru că n'are în sine nicĭ o putere de conservare; ea ar trebui să'l facă prea cu luare aminte la pronia necurmată a luĭ D-ḍeŭ, pentru că D-ḍeŭ întinde totdéuna mâna sa asupra luĭ spre a'l susținea; ea ar trebui să'ĭ amintéscă neîncetat de mórte; pentru că în totdéuna D-ḍeŭ ar putea să înceteze de a'ĭ păstra viéța, Dar ómenĭ lucréză ca și cum viéța lor depinde numaĭ de eĭ; eĭ tratéză pre D-ḍeŭ ca și cum le-ar fi strĕin, și nu maĭ gândesc la mórte, ca și cum ar fi în puterea lor de a o împedica, saŭ de a hotări ora în care ar trebui să vie. De aicĭ acest adevĕr așa de atingĕtor: D-ḍeŭ este necunoscut până și în împărăția sa. D-ḍeŭ este notat chiar de supușiĭ sĕĭ, domnia sa este eternă și se pare că acéstă domnie nu există; stăpânirea sa se întinde la tóte némurile omenești și se pare că nicĭ unul nu depinde de el.

VERSURILE 16, 17.

Ochiĭ tuturor spre tine nădăjduesc, și tu le daĭ lor hrană în vreme bună. Deschidĭ tu mâna ta, și saturĭ pre tot cel viŭ de bună voință.

In textul ebreŭ, a doua parte a versuluĭ al doilea póte fi tradusă în multe moduri care cu tóte acestea aŭ acelaș înțeles. Veĭ sătura pre tot animalul viŭ, după voința sa, și atât cât dorește. Veĭ da fie-căruĭ animal hrana sa, pre cât are trebuință. Veĭ nutri pre tot animalul după bună voința ta, saŭ prin o lucrare a milostivireĭ tale și a bunătățiĭ tale.

Înțelesul Profetuluĭ este fórte lămurit; el laudă Pronia, dărnicia bunătatea divină, care nu lipsește nicĭ uneia din făpturi.

MEDITAȚIUNI

Din tóte animalele de pe fața pământuluĭ omul este póte acel maĭ adese orĭ lipsit de lucrurile necesariĭ vieței. Dic *póte* pentru că nu este sigur că toțĭ aceĭ ce se plâng de nevoia lor ar fi în adevĕr așa de sĕrmanĭ precum sunt: Dar presupunênd chiar că plângerile lor ar fi adevĕrate, prea ușor se îndreptățește ținta provedinței în privirea lor. Cu cât acești ómenĭ așa de becisnicĭ nu caută lucrul, care era isvorul firesc ce D-ḑeŭ le-aŭ lăsat pentru a se împărtăși de darurile sale; cu cât eĭ risipesc în zadar bunurile ce D-ḑeŭ le-aŭ dat cu îmbelșugare; cu atâta eĭ nu se rezémă de cât pe silința lor și n'aŭ nicĭ gând despre încrederea în D-ḑeŭ. D-ḑeŭ le trimete sărăcia pentru a deslipi inima lor de dragostea lucrurilor pământeștĭ, saŭ pentru a le da prilej de a practica virtuțĭ marĭ. D-ḑeŭ are în vedere de a înlesni celor bogațĭ ocasia de a practica caritatea, și acésta este de sigur una din mărturiile cele maĭ vĕdite ale Provedinței divine. D-ḑeŭ se îngrijește de viața animalelor lipsite de rațiune și libertate. Pasĕrile ceruluĭ nu sémĕnă nicĭ nu secerĕ, ḑice Iis. Christos, și părintele ceresc le nutrește. El face mult maĭ mult pentru ómenĭ, căcĭ le gătește tóte fructele pământuluĭ și chiar carnea animalelor; dar el îĭ supune muncĭĭ, pentru că sunt pĕcătoșĭ de la începutul lor și pentru că cu toțiĭ aŭ mijlóce de a face, ca munca lor să fie de folos.

Profetul nu adaugă fără drept că D-ḑeŭ dă făpturilor

sale *la timpul potrivit* aceea ce le trebue pentru viéța lor. El ajută pre cei lipsiți în momentul când aŭ trebuință; nu dă mai mult acelor carii ar dori să aibá pentru ca să nu facă rea întrebuințare; despóe pe unii de averile lor, pentru că nu le stăpânesc cuviincios, și cu folos pentru binele altuia. Când cine-va este cu luare aminte a observa aceea ce se petrece în lume, descopere lucruri ce le-ar putea numi minuni ale provedinții divine. Dar cea mai mare parte din ómeni n'aŭ nici credințe, nici încredere în D-ḍeŭ, nici cumpĕtare în dorințele lor, nici răbdarea în nevoile lor, nici mulțumire pentru bine-facerile luĭ D-ḍeŭ, nici zel pentru a împărtăși pre semenii lor. D-ḍeŭ deschide mâna sa și ómenii o închid; D-ḍeŭ dă la timp ceea ce este necesar și ómenii doresc și cer ceea ce este vătămător mântuirei lor, și nefolositor chiar pentru fericirea lor pre pământ.

VERSUL 18.

Drept este Domnul întru tóte căile sale, și cuvios întru tóte lucrurile sale.

Acest vers, afară de două cuvinte este acelaș cu al 14, precum îl avem noi în traduceri; dar în prima parte are un înțeles diferit de cel de la versul 14. Acesta înalță credincioșia luĭ D-ḍeŭ și acela se atinge de *dreptatea sa*. Este vorba în cel d'întâiŭ, de făgăduințele luĭ D-ḍeŭ, și în cel de al doilea de hotărîrile sale, de lucrările sale; căci acésta trebue a se înțelege prin *căile* Domnuluĭ.

MEDITAȚIUNI

Domnitorii cei mai buni sunt câte odată nedrepți orĭ prin lipsa recunoștinței, orĭ pentru că nu pot să îndeplinéscă tot ceea ce este drept. Ei sunt mărginiți prin împrejurări, prin privire la binele general, prin frica de un rĕŭ mai mare. Dar dreptatea luĭ D-ḍeŭ este mai pre sus de tóte împrejurările și de tóte piedicile. Ómenii nu pot să cunóscă totdéuna ajutorul acestei dreptăți, și nici-o-dată nu pot să o pătrundă în tóte privirile.

Pentru a curma tóte îndoelile nóstre asupra însușirilor și asupra urmărilor dreptății divine, Profetul adaugă că D-ḍeŭ este sfânt în tot ceea ce face.

Prin urmare, lucrările dreptății sale sunt sfinte și scutite de orĭ-ce imputare.

Ómeniĭ sunt adese-orĭ nedrepțĭ în ideia ce 'șĭ fac de dreptatea divină; pentru că ea pedepsește crima, eĭ o trag în îndoială, saŭ o mărginesc după placul lor. Eĭ nu fac aceeașĭ întrebuințare de blândețe și de bunătate care este iarășĭ unul din atributele divinității. Eĭ se 'mpacă că D-ḑeŭ iartă și pedepsește, dar ar voi ca D-ḑeŭ să nu întrebuințeze nicĭ odată asprime contra celor vinovațĭ. Acestea sunt judecățĭ pornite din iubire de sine și din dorința de necurățiĭ. N'aŭ fost ast-fel gândirea profeților și a sfinților. Eĭ aŭ lăudat dreptatea luĭ D-ḑeŭ ca și mila sa, pentru că eĭ avéŭ adevĕrate cunoștințĭ de D-ḑeŭ și luaŭ de normă legea ca cea sfântă, nu pornirea órbă a patimilor lor.

VERSUL 19.

Aprópe este Domnul de toțĭ ceĭ ce-l cheamă pre el, de toțĭ ceĭ ce-l cheamă pre el întru adevĕr.

Trebue a traduce acest vers cuvênt după cuvênt pentru a se simți bine agerimea cuvintelor. Profetul nu ḑice numaĭ, că D-ḑeŭ este aprópe de ceĭ ce 'l caută, el ḑice *că D-ḑeŭ este aprópe de aceĭ ce 'l chiamă întru adevĕr*, adică cu sinceritate cu o inimă dréptă, cu o adevĕrată dorință de a'ĭ plăcea.

MEDITAȚIUNI

D-ḑeŭ este totdéuna lângă noĭ, pentru că este de față pretutindenĭ și ne păzește în tóte momentele, dar când 'l chiemăm întru adevĕr el se arată de față prin harul sĕŭ și prin dragostea sa.

A chema pre D-ḑeŭ întru adevĕr este o învĕțătură de cea maĭ mare cuprindere. Nu chiamă cineva pre D-ḑeŭ *întru adevĕr* de cât când are o credință curată, o speranță tare și dorința de a împlini marea poruncă a dragosteĭ, saŭ ceea ce este tot una, o dragoste cel puțin în germine. Dacă nu unește cu aceste dispositiunĭ luare aminte a spiritului și statornicia voințeĭ, *chemarea* nu va avea caracterul adevĕrului, ce'l cere Profetul. Óre în mila ce o cerem de la puternicĭĭ pământului spiritul și voința nu sunt îndreptate la ținta dorințelor nóstre?

Profetul ḑice că D-ḑeŭ este *aprópe de ceĭ ce'l chiamă.* Prin urmare trebue a căuta pre D-ḑeŭ, iar nu binefacerile și darurile sale. El voește ca noĭ să'ĭ spunem trebuințele nóstre, și avem dovadă în rugăciunea ce ne-aŭ dat-o. Dar înainte de tóte avem trebuință de D-ḑeŭ, adică de dragostea sa, care stă în unirea voinței nóstre cu a sa; de aceea acéstă rugăciune ḑice: *Sânțéscă-se numele tĕŭ, fie voia ta, precum în cer și pre pământ.* Noĭ cerem rodirea pământuluĭ, isbînda întreprinderilor nóstre, sfințenia corpuluĭ nostru, păzirea vecinilor noștri, apărarea divină contra inamicilor noștri: Dar óre dorim noĭ biruința contra patimelor, pacea sufletuluĭ nostru, răbdarea întru necaz, umilința în norocire, cunoștința luĭ Iis. Chr. și a crucii sale?

A chema pre D-ḑeŭ întru adevĕr nu va să ḑică a ne împărți între D-ḑeŭ și lume, a da luĭ D-ḑeŭ câte-va momente pentru a ne face obiceiul și a urma exemplul semenilor noștri: nu este a rosti un numĕr de rugăciunĭ, a căror vorbe nu ḑic nimic inimeĭ nóstre, în timp ce mintea ne e la trebile lumeștĭ saŭ ne gândim la plăcerĭ. Adevĕrul nu se află pe buze, când nu este în inimă. Pentru aceea sfinții aŭ făcut atâta caz de rugăciunea minții pentru că acésta este chemarea inimiĭ, și prin urmare chemarea *făcută întru adevĕr.*

In fine a chema pre *D-ḑeŭ întru adevĕr*, este a viețui potrivit cu rugăciunile ce se aduc luĭ D-ḑeŭ. Pentru a intra în împărăția cerurilor, ḑicea Iis. Christos, nu este destul a ḑice Dómne, Dómne; trebue a face voia Părinteluĭ meŭ. Fiind-că acéstă sfântă voință a luĭ D-ḑeŭ este adevĕrul în ființă, acel care o împlinesc este *întru ădevĕr.* Așa pentru a ne asigura dacă chemăm pre D-ḑeŭ întru adevĕr; să vedem dacă facem ceea ce este bine plăcut luĭ, dacă suntem liniștiți la tóte întêmplările ce ne vin de la mâna sa, dacă suntem credincioșĭ la legea sa, dacă n'avem altă dorință de cât de a'ĭ plăcea. O! adevĕr! *O! chemare întru adevĕr*! cât de puțin v'am cunoscut! Eŭ chem pre D-ḑeŭ de atâția anĭ, și n'am știut ce va să ḑică a chema pre D-ḑeŭ cu curăție, cu nevinovăție, cu dragoste. Buzele mele și chiar póte puterile sufletuluĭ meŭ aŭ fost încărcate de rugăciunĭ: Eĭ! nimic așa de simplu, așa de ușor ca rugăciunea adevĕruluĭ. Sunt sigur de adevĕrul aceluĭ pre care'l rog; pentru ce nu m'aș asigura de adevĕrul inimiĭ mele când mĕ rog?

Acesta va fi lucrul tĕŭ Dómne; pentru că tu eștĭ însuș adevĕrul tu veĭ da rugăciuneĭ mele semnul adevĕruluĭ însuș; tu veĭ da rugăciuneĭ mele adevĕrul, o veĭ face să fie din inimă umilă, ferbinte, sîrguinciósă, statornică, și veĭ fi lângă mine ca să nu doresc și să nu cer de cât cu împlinirea sfinteĭ tale dorințĭ.

VERSUL 20.

Voia celor ce se tem de el va face și rugăciunea lor va auḑi și-ĭ va mântui pre dênșiĭ.

Se pare că profetul voește să arate aicĭ lucrarea rugăciuneĭ adevĕrate, simplă, plină de încredere în D-ḑeŭ. Și care este acea lucrare? că D-ḑeŭ la rîndul sĕŭ va face voința acelor ce îl rógă cu o inimă dréptă și supusă la voințele sale. Aceștĭ ómenĭ aĭ rugăciuneĭ se vor teme de Domnul; și temerea lor va fi ca și rugăciunea lor, pătrunsă de credință și aprinsă de dragoste. El va auḑi decĭ glasul lor și 'ĭ va povățui la limanul mântuiriĭ. Dacă n'ar fi vorba aicĭ de mântuirea eternă, rugăciunea ar fi întru cât-va maĭ nobilă ca lucrul pentru care se face; căcĭ rugăciunea făcută în adevĕr și în temerea firéscă de D-ḑeŭ, este o faptă care ne apropie de D-ḑeŭ, și care apropie pre D-ḑeŭ de noĭ, pe când bunurile acesteĭ vieți sunt maĭ proprii a ne depărta de D-ḑeŭ de cât a ne uni cu el.

MEDITAȚIUNI

Acéstă stare este mult maĭ desăvêrșită de cât aceea în care D-ḑeŭ face voința celor ce se tem de el. Acéstă stare trebue să fie aceea a uniriĭ sufletuluĭ cu D-ḑeŭ; căcĭ atuncĭ acest suflet ne voind de cât aceea ce D-ḑeŭ voește, se întêmplă ca tot ceea ce D-ḑeŭ voește este negreșit și cu adevĕrat obiectul dorințelor sufletuluĭ, el nu cere în rugăciunele sale de cât împlinirea buneĭ plăceriĭ a luĭ D-ḑeŭ, nu știe care va fi calea pe care D-ḑeŭ 'l va conduce, dar este sigur că acéstă cale va fi cea maĭ potrivită cu propria sa voință, el nu se va mira întru nimic, și nicĭ-o-dată nu'l va cuprinde tulburarea. Dar fiind că D-ḑeŭ nu se lasă nicĭ-o-dată biruit în dărnicie, se va întêmpla iarăș, că acest suflet, în timpul unireĭ sale cu Dumneḑeŭ, va dobêndi darurĭ prea deosebite orĭ pentru sine însuș orĭ pentru alțiĭ. Acésta a umplut viéța sfinților cu atâtea minunĭ. Lumea a tras la

îndoială cea mai mare parte din ele pentru că lumea n'aŭ cunoscut puterea sufletelor unite cu D-ḍeŭ și consemnate în dragostea luĭ D-ḍeŭ. Sfinţiĭ aŭ făcut încă mai multe lucrurĭ de cât aŭ scris pentru că aŭ iubit mai mult pe D-ḍeŭ de cât aŭ putut să scrie.

VERSUL 21.

Păzește Domnul pre toţĭ ceĭ ce'l iubesc pre el și pre toţĭ pĕcătoșiĭ va perde.

Inţelesul profetuluĭ este că D-ḍeŭ ocrotește în deosebĭ pre ceĭ ce'l iubesc, că veghéză la mântuirea lor, că le dă tăria de a purta necazurile vieţeĭ, că le duce prin căĭ a căror capĕt este fericirea eternă. In privirea pĕcătoșilor, el nu 'ĭ părăsește nicĭ-o-dată cu totul în viéţa acésta; dar la mórte el ĭĭ lovește ca D-ḍeŭ întărîtat, și surpă pentru totdéuna în eĭ speranţa fericireĭ. După sfîrșitul lor trebue a judeca despre starea unora și a altora.

MEDITAŢIUNI

Dacă noĭ am ști ce este dragostea luĭ D-ḍeŭ, noĭ am avea o mare idee de acest cuvênt al Profetuluĭ. D-ḍeŭ păzește pre aceĭ ce 'l iubesc; și dacă noĭ am ști să preţuim ocrotirea luĭ D-ḍeŭ, am pune dragostea sa mai presus de tóte bunurile lumiĭ. Neștiinţa acestor douĕ lucrurĭ ne pierde. Noĭ suntem nepăsătorĭ despre dragostea luĭ D-ḍeŭ și despre ocrotirea sa. Ce se va întâmpla? că noĭ vom peri cu pĕcătoșiĭ. Iadul este plin de ómenĭ pre carĭ D-ḍeŭ 'ĭ-aŭ părăsit, pentru că fură ómenĭ fără dragoste. Vedeţĭ, ḍice Fer. Augustin asupra acestuĭ vers, câtă este asprimea aceluĭ în care se vede atâta îndurare și bunĕtate; el mântuește pre unĭĭ, osândește pre alţĭĭ, și dragostea este care face acéstă diferinţă, dragostea păstrată și îngrijită de ceĭ d'intâiŭ, negrijită și despreţuită de ceĭ de al doilea. Decĭ dragostea luĭ D-ḍeŭ hotărește în tóte, acéstă dragoste va face în ḍiua din urmă despărţirea eternă a drepţilor de ceĭ osândiţĭ. O! ómenilor, învĕţaţi-vĕ, de la dragoste de ce trebue să vĕ temeţĭ, ce trebue să speraţĭ, ce trebue a fi în eternitate.

VERSUL 22.

Lauda Domnului va grăi gura mea și bine să cuvinteze tot trupul, numele cel sfânt al lui în véc și în vécul véculuĭ.

Se póte traduce textul ebreŭ: *tot trupul va bine-cuvênta sfânt numele sĕŭ;* dar ceĭ LXX aŭ putut să traducă acest text iarăși la imperativ. Acéstă expresie *tot trupul* cuprinde pre toți ómenii, de orĭ-ce stare ar fi. Profetul îĭ îndémnă pre toți a bine-cuvênta sfânt numele luĭ D-ḑeŭ, și a nu înceta de a'ĭ aduce acéstă laudă. David sfêrși psalmul sĕŭ precum la început, prin mărturisirea publică ca a cultuluĭ ce este datorit majestăței supreme a luĭ D-ḑeŭ.

MEDITAȚIUNI

Tóte îndemnurile de a se teme de D-ḑeŭ, de a'l cinsti și a'l iubi, cu care Profetul a umplut acest psalm, se arată aicĭ gândireĭ sale, și de aceea spune că e gata a împlini aceste datoriĭ. El chiamă tótă suflarea a bine-cuvênta numele luĭ D-ḑeŭ în secolele secolelor, pentru că D-ḑeŭ este etern și în tótă eternitatea el va fi vrednic de laudele tuturor fápturilor. Să ne amintim de eternitatea luĭ D-ḑeŭ si să gândim la a nóstră; să nu întrebuințăm timpul de cât în vederea acesteĭ îndoite eternități, pentru că și una și alta trebue să facă fericirea nóstră.

PSALMUL CXLV

Textul ebreŭ nu are ca titlu de cât *Aliluia.* Ceĭ LXX și Vulgata adaugă Al luĭ Ageu și Zaharia, dând a înțelege că acești doĭ profeți compuseră acest psalm la întórcerea din Babilon. Lucrul s'ar putea; căcĭ acest psalm îndémnă la încredere în D-ḑeŭ, de care Iudeiĭ aveaŭ fórte mare trebuință, când începuseră a se așeḑa iar în patria lor. Eĭ întâlniră multe pedicĭ și avură a se lupta cu mulți inimicĭ. Cu tóte acestea, fiind-că nu putem pune mare temeiŭ pe titlurile psalmilor, maĭ ales, când sunt numaĭ în traduceri, se póte privi acest psalm ca lucrare a luĭ David, îndem-

nându-se pre sine și pre poporul sĕŭ, la încredere în D-ḍeŭ. Acéstă învĕțătură este de folos pentru toțĭ; nu este nimenĭ care să nu o póță primi și să afle fructele.

VERSUL I.

Laudă sufiete al meŭ pre Domnul, lăuda-voiŭ pre Domnul în viața mea, cânta-voiŭ Dumneḍeuluĭ meŭ, până ce voiŭ fi.

Textul ebreŭ împărțește acest vers în douĕ, ceea ce este destul de potrivit în acéstă parte; căcĭ cuvintele: *Laudă, sufiete al meŭ, pre Domnul* sunt ca o invitație, ce se crede, că omul face sufletuluĭ sĕŭ, și restul versuluĭ este ca un rĕspuns ce sufletul face omuluĭ. Dar acésta este indiferent pentru înțelegerea versuluĭ.

El îndémnă pre omul credincios, adică, partea luĭ cea maĭ alésă, a lăuda pre Domnul, și acest suflet primește într'un chip prea întins invitarea. El promite a lăuda pre Domnul în tótă viața sa și cât va trăi. Înțelesul direct privește timpul acesteĭ vieți, dar fiind-că sufletul este nemuritor, este de creḍut că se îndatorește iarăși și chiar maĭ ales a lăuda și a bine-cuvênta pre Domnul în tótă eternitatea.

MEDITAȚIUNI

Profetul învită pre sufletul sĕŭ, pre puterile sale din lăuntru, a lăuda pre Domnul, și ne învață prin aceea, douĕ lucruriĭ: întâiŭ, că inima trebue să însuflețéscă rugăciunile nóstre, și că tótă lauda ce se póte aduce luĭ D-ḍeŭ, n'ar fi nimic fără aplecarea voințeĭ; al doilea, că nu este de ajuns a sfătui pre alțiĭ ca să primésc lucrările cultuluĭ religios, care este datorit Domnuluĭ, dar că trebue a începe prin sine. Învĕțătură importantă pentru servitoriĭ religiuneĭ, pentru predicatoriĭ cuvêntuluĭ sfânt. Dacă nu sunt ómeniĭ rugăciuneĭ, eĭ nu vor putea să contribue la mântuirea popórelor și se vor perde singuriĭ; încă este fórte îndoios ca eĭ să aducă fructe mariĭ în suflete, dacă al lor este gol de D-ḍeŭ.

Sufletul profetuluĭ rĕspunde că îndeletnicirea sa în cursul vieții sale, va fi a *lăuda pre Domnul, a cânta măririle sale, cât va exista.* Și acest sentiment, care arată atâta zel și căldură, osîndește pre cea maĭ mare parte dintre creștiniĭ, cariĭ întârdie până la mórte cu sfânta practică a

rugăciuneĭ inimeĭ, adică pocăința lor, întórcerea lor către D-ḍeŭ. Noĭ vedem, că tótă viéța lor se îngrijesc de afacerile vremelnice, de înmulțirea averiĭ lor, de citirea cărților lumeștĭ, de păzirea cu credință a obiceiurilor lumeĭ; dar nu'ĭ vedem îndeletnicindu-se cu prinosul de laude, ce se cuvine a da luĭ D-ḍeŭ. Câte odată eĭ iaŭ parte în biserică la practicele religiuneĭ; dar acésta nu însémnă a lăuda pre D-ḍeŭ în tot cursul viețiĭ și până la cea maĭ de pe urmă suflare; este a'ĭ da de abia a mia parte din timpul care 'l avem de la milostivirea sa, și pe care 'l risipim în desfătărĭ necuviincióse, saŭ în lucrurĭ cu totul strĕine de mântuire.

VERSURILE 2, 3, 4.

Nu vĕ nădăjduiți spre boerĭ, spre fiiĭ ómenilor, întru cariĭ nu este mântuirea. Eși-va duhul luĭ și se va întórce în pământul sĕŭ. In ḍiua aceea vor peri tóte gândurile luĭ.

Ebreul ḍice: nu vĕ încredeți în principĭ, în fiul omuluĭ, în care nu este mântuire. Spiritul sĕŭ va eși și se va întórce în pământul sĕŭ; în ḍiua aceea vor peri gândurile sale. Este ușor de a vedea că traducerile diferă de acest text numaĭ în aceea, că el vorbește la singular de la cuvintele *fiul omuluĭ*, iar traducerile vorbesc la plural. Este acelaș înțeles; este maĭ regulat în text, pentru că versul al doilea rĕspunde în tocmaĭ cu cel dintâiŭ.

Profetul învață pre toți ómeniĭ de a nu pune încrederea lor în ceĭ marĭ aĭ pământuluĭ, pentru că toți sunt *fiiĭ ómenilor*, adică fĕpturĭ muritóre, care n'aŭ puterea *de a da mântuire* adică a scăpa de mórte saŭ de osânda eternă. Acest cuvênt *mântuire* póte să aibă și alte însemnărĭ, căcĭ profetul maĭ póte înțelege că ceĭ marĭ aĭ pământuluĭ nu pot, în tóte împrejurările să isbăvéscă din pericol saŭ din nevoe, pre aceĭ carĭĭ pun nădejdea lor într'ênșiĭ. In adevĕr, ce sunt acești marĭ aĭ pământuluĭ? care este sórta lor? Suflarea viețiĭ iĭ părăsește, corpul lor se reîntórce în pământ, de unde aŭ fost luat, și tóte gândurile lor, adică tóte planurile lor se sting. Prin urmare, aceĭ carĭĭ puneaŭ nădejdea lor în puterea acestor protectorĭ, sunt înșelați în așteptarea lor.

Textul ebreŭ are aicĭ un avantaj asupra traducerilor; el pune, nu vĕ încredeți... în fiul omuluĭ saŭ al luĭ Adam. Spiritul sĕŭ va eși și el se va întórce în pământul sĕŭ, etc. Acest el, se rapórtă la fiul omuluĭ și nu la *spirit*. Pe când traducerile pun *fiiĭ ómenilor*, pe urmă el se va întórce în pământul sĕŭ; este obligat a suplini *corpul* saŭ *omul*.

MEDITAȚIUNI

Fer. Augustin ḑicea: că ómenii n'aveaŭ credință, căcĭ dacă aveaŭ intrare pre la ceĭ marĭ, speranțele lor creșteaŭ în mĕsură cu puterea acestuĭ protector, iar dacă le lipseaŭ tóte sprijinile lumeĭ acesteia și li se ḑicea a nădăjdui în D-ḑeŭ, întristarea îĭ cuprindea, se descurajaŭ. In adevĕr, lipsa de credințe trebue să fie pricina uneĭ purtărĭ așa de nesocotite. Are cine-va necontenit înaintea ochilor exemple de frăgeḑimea și de nestatornicia ocrotirilor omenești. Este sigur, din contră, că D-ḑeŭ care ființézĕ totdéuna, iubește totdéuna pre făpturile sale și nu le părăsește nicĭ odată. S'aŭ încercat de sute de orĭ urmările Provedinții sale, cu totul părintești, dar D-ḑeŭ este nevĕḑut și ómenii se cârmuesc numaĭ prin sensurĭ. Se vede că ceĭ marĭ pun pre amicii lor în funcțiĭ mănóse saŭ de cinste, și nu se vede mijlócele ce le întrebuințézĕ Provedința, pentru a împărți bine-facerile sale, în loc de a privi favórea celor marĭ, că un organ cu care D-ḑeŭ se servește pentru a face bine, nu gândește de cât la omul care 'l ocrotește, și când prin lipsa de putere saŭ de voințe, încetézĕ de a'l ocroti, se crede fără ajutor, ca și cum n'ar fi o Provedință maĭ puternică și maĭ bine-făcĕtóre, de cât toțĭ ocrotitoriĭ lumeĭ.

Pe cât timp, nu va cunóște pre D-ḑeŭ, și cu inima nu va avea de cât o credință filosofĕscă, și acéstă credință nu va fi de ajuns pentru a desamăgi pre ómenĭ, asupra aceleia se se numește ocrotirea omenéscă. Totul vorbește sufletuluĭ despre Provedință; dar acéstă învĕțătură a sufletuluĭ, nu va lucra nimic asupra pasiunilor, și mult maĭ puțin asupra ambițiuneĭ, de cât asupra celor-l'alte. Totul vorbește ast-fel spirituluĭ și chiar simțurilor, de slăbiciunea ocrotirilor omenești și maĭ ales de scurta viéță a ocrotitorilor; se vĕḑ în totdéuna încetând de a fi marĭ, saŭ chiar încetând de a fi ómenĭ, căcĭ mórtea îĭ face *să intre* îndată, cum ḑice Profetul, în pământul din care aŭ eșit; dar dacă n'are dragoste de D-ḑeŭ, cugetările ce se vor face asupra acestor imprejurărĭ, nu vor fi de cât cugetărĭ filosofice; și filosofia este învinsă de pasiunĭ; ea reduse câte odată plângerile și veselia, dar nu liniștește tulburarea inimeĭ, nu dă pacea sufletuluĭ. Profetul ne arată calea fericireĭ, învĕțându-ne care este singurul ocrotitor, în care trebue să nădăjduim.

VERSURILE 5, 6.

Fericit este, căruia Dumnedeul lui Iacov este ajutorul lui, nădejdea lui spre Domnul Dumnedeul lui. Spre cel ce a făcut cerul și pământul marea și tóte cele ce sunt într'însele.

In textul ebreŭ, versul nu se întinde de cât până la *care face cerul* etc. Acest text dice iarăș: Fericit este acel, pre care 'l scutește D-dĕul luĭ Iacob! Dar traducerile păstréză acelaș înțeles. Iată acela pre carele profetul îl opune ocrotitorilor muritorĭ; D-dĕul luĭ Iacob, acel care a creat cerul, pământul, marea și tóte ființele de care cerul pământul, și marea sunt pline. Este în textul ebreŭ o vorbă potrivită pe care traducerile nu o păstrează; el dice: cel ce face cerul pământul și marea etc. (faciens) ca să arate, că D-dĕŭ păzește totdéuna lucrurile creațiuneĭ și că în acest sens, el le crează necontenit.

MEDITAȚIUNI

Omenĭ se îndréptă la ocrotitorĭ slabĭ, pe când eĭ aŭ de sprijin și ajutor pre D-dĕul luĭ Iacob; nume ce Domnul ea cu plăcere în Scripturĭ, pentru că Iacob, fu un om credincios și nu puse încrederea sa, de cât în D-dĕŭ. El a făcut și păstréză tóte ființele; puterea sa este decĭ înfinită, și el are totdéuna voința de a ocroti și de a sprijini pre făpturile sale.

Iacă ce sfintele cărțĭ spun neîncetat:

Ce dice împotriva acestuĭ adevĕr, cel ce plânge sub greutatea sărăcieĭ și slăbiciuneĭ? D-dĕŭ îmĭ va trimete mâncare, când fómea mĕ omóră! 'Mĭ dă sănătate, când sunt încărcate de bóle! La acéstă întrebare care nu o póte face de cât un suflet gol de credință, rĕspund că în cea maĭ mare parte, din ocasiunele ce se presintă, lipsa cea maĭ mare vinĕ, saŭ din greșala acelor ce o sufer, saŭ din puțina încredere ce eĭ aŭ în D-dĕŭ. Este maĭ fără exemplu, că un om bun să fie lipsit cu totul, așa ca să piară de sărăcie; D-dĕŭ se îngrijește de hrana săracilor prin o mulțime de mijlóce, din care multe se țin întru cât-va de minunĭ. El nu le cruță încercările sărăcieĭ, pentru că în vederile provedinței, sunt mijlóce de mântuire; eĭ îl ajută la trebuințele lor apăsătóre și le lasă sfințirea sărăcieĭ, pentru ca să se sfințéscă prin rĕbdare. *N'am vĕdut pre dreptul părăsit* dice Profetul, și acéstă profeție se adeverește în tóte timpurile;

cât despre slăbiciunele corpului, este una din nenorocirile vieței; ceĭ marĭ nu sunt scutiți și ocrotirea lor, nu se póte întinde a izbăvi pre ceĭ ce sufer. In suferinți se oțelește virtutea și să desăvârșește. Provedința divină nu stă în a scuti pre ómenĭ de nevoĭ, a-ĭ feri de tóte relele fisice la care este supusă omenirea, ea stă în a da tărie pentru a rĕbda tot ceea ce lovește firea nóstră, a mângâea puternic în supĕrărĭ, a potrivi necazurile vieței cu împrejurările în care se găsește fie ce om, a resplăti necazurile prin mulțumirĭ, maĭ de preț în sine, de cât bucuria de cele maĭ marĭ bunurĭ.

VERSUL 7.

Spre cel ce păzește adevĕrul în veac, spre cel ce face judecată celor năpăstuiți, spre cel ce dă hrană celor flămânzi.

Am tradus: *El dă dreptate celor apăsați* pentru că așa se rostește textul Ebreŭ, și traducerile nu daŭ alt înțeles.

Profetul adună aicĭ treĭ însușirĭ, cele maĭ potrivite a deștepta încrederea adică: credincioși în făgăduinți, dreptatea către ceĭ apăsați, îngrijirea de trebuințele celor lipsiți. Nicĭ un ocrotitor în lume nu póte împlini aceste condițiunĭ pentru totdéuna, așa ca să fie în tóte timpurile, în tóte secolele, cum ḑice Profetul, scăparea și scutitorul celor nenorociți. Dacă el ar merita acéstă laudă în tótă viéța, mórtea mărginește cursul bine-facerilor sale și numaĭ D-ḑeŭ prin urmare merită încrederea ómenilor în tot șirul neamurilor.

MEDITAȚIUNI

In viéța acésta sunt destule doveḑĭ despre Provedință pentru a o adeveri, pentru a încredința tótă mintea înțelegătóre, că D-ḑeŭ este credincios în făgăduințe sale, drept în ocrotirea ce o dă celor apăsați, darnic și bine-făcĕtor cătrĕ ceĭ săracĭ. Dar fiind-că acéstă dogmă a Provedinții divine trebue să se împace cu nevoea de a suferi, în timp ce noĭ viețuim pre pământ, se întêmplă că Provedința să nu fie în totul arătată de cât în viéța viitóre. D-ḑeŭ este credincios în făgăduințele sale; D-ḑeŭ apĕră pre ceĭ apĕsați; D-ḑeŭ dă hrană celor flămânḑĭ, dar noĭ vedem în viéța acésta, mulțĭ ómenĭ virtuoși fără rĕsplătire, fără sprijin din afară, și fără să se bucure de bunurile care s'ar părea de trebuința vieței lor; cu un cuvênt sunt mulțĭ drepți, carii suferă în ḑilele călĕtorieĭ lor. Dacă n'ar fi viéța viitóre ar fi

cu neputință, a spune causele acestuĭ fapt așa de protivnic la părere cu ideia unuĭ D-ḑeŭ drept, înțelept, puternic și bine-făcĕtor. Și necredincioșiĭ cariĭ nu cred în nemurirea sufletuluĭ, se ridică împotriva relelor fisice, ce le suferă genul omenesc și eĭ trec îndată de la acéstă gândire la ateism.

Prin credință în o viéță viitóre trebue omul a se asigura despre Provedința divină; aceea rĕspunde la tóte nedumerirele ce se nasc din relele acesteĭ vieți; saŭ maĭ bine la lumina acesteĭ credințe, numaĭ rĕmâne nedumerire, totul este în rînduială, și tot ce se petrece aicĭ, ne dă nu maĭ îndemn a ne minuna de înțelepciunea și bunătatea Ființei prea Inalte.

VERSUL 8

Domnul deslégă pre ceĭ ferecațĭ în obezĭ, Domnul înțelepțește orbiĭ, Domnul rădică pre ceĭ surpațĭ, Domnul iubește pre ceĭ drepțĭ, Domnul păzește pre ceĭ nemernicĭ.

La primul vers textul ḑice: Domnul deschide pre orbĭ; dar este vădit că se sub înțelege *òchiĭ orbilor*. Ceĭ LXX fac aicĭ o traducere slobodă, ce servește numaĭ puțin la înțelegerea textuluĭ. Eĭ ḑic, *Domnul înțelepțește orbiĭ*, ceea ce ar însemna că lumina dată orbilor, trebue a se înțelege de lumina spirituală, de înțelegerea adevĕrurilor mântuireĭ. Se pare în adevĕr, că tóte bine-facerile acestea ce le vestește Profetul, trebue să fie înțeles maĭ ales în privirea sufletéscă, saŭ maĭ bine trebue a le privi ca profețiĭ ce aveaŭ să se împlinéscă la predicarea Evangelieĭ, căcĭ Is. Chr. și apostoliĭ sĕĭ făcură în corpurĭ și în suflete tóte minunile ce înșiră aicĭ Profetul.

MEDITAȚIUNI

Pĕcătoșiĭ sunt pre pământ ca niște sclavĭ încărcațĭ de lanțurĭ, ca niște orbĭ, cariĭ nu pot vedea lumina, ca niște paraliticĭ, cariĭ nu se pot folosi de membrele lor. Numaĭ D-ḑeŭ póte să'ĭ deslege, să'ĭ lumineze, să'ĭ întăréscă. Tóte puterile lumiĭ, n'aŭ nicĭ o putere asupra uneĭ inimĭ streine de viéța luĭ D-ḑeŭ, cum ḑice Apostolul, și aceste puterĭ singure nu pot căpăta acéstă viéță, dacă D-ḑeŭ nu o atinge cu harul sĕŭ. Aicĭ e minunea cea mare a bunătățiĭ luĭ D-ḑeŭ, și revĕrsarea milostivireĭ sale. Dar chiar omul avênd libertatea fiilor luĭ D-ḑeŭ, luminat de lumina divină și adus

iarăşĭ în tăria spiritului, se uşuréză totdéuna de greutatea firei. Lanţurile sunt sfărîmate, dar le trage încă; ochiĭ sunt deschişĭ, dar nu véd de cât ca printr'un vĕl; puterile sufletuluĭ sunt sănătóse, dar patimile se silesc a le slăbi. Trebue ḑiua cea mare a eternităţiĭ, pentru a săvîrşi lucrarea Provedinţiĭ, şi numaĭ în momentul acesta se recunóşte tótă întinderea numelor ce Profetul dă luĭ D-ḑeŭ. Aceĭ ce nu cred în viéţa viitóre, n'aŭ idee de pĕcat, precum n'aŭ nicĭ de D-ḑeŭ; eĭ ţin drept nălucirĭ tot ce ne învaţă sfintele cărţĭ despre sclavie, despre orbire, despre împetrirea celor pĕcătoşĭ şi numaĭ fac caz de ceea ce aceste divine scripturĭ ne spun despre însuşirile luĭ D-ḑeŭ. Nu pentru aceştĭ necredincioşĭ a vorbit profetul, şi tot ce li se póte ḑice amintind acéstă profeţie, este, că acest om care a scris de treĭ miĭ de anĭ, şi care a moştenit de la patriarchĭ cunoştinţa de D-ḑeŭ, este infinit maĭ de creḑut de cât toţĭ scepticiĭ vechĭ şi noĭ. El avea principiĭ şi aceştia nu le aŭ, el spunea ómenilor lucrurĭ mângâitóre, şi aceştia nu lasă nicĭ o speranţă celor nenorociţĭ; el arată calea dreptăţiĭ şi a păciĭ, şi aceştia măresc tulburarea inimeĭ, linguşind patimile, el vorbea minţeĭ, luând de scutitor al sĕŭ pre acel ce a făcut cerul, pământul, marea şi tot ceea ce coprind aceste corpurĭ marĭ, şi aceştia părăsesc némul omenesc uneĭ întâmplărĭ órbe, uneĭ sórte lipsită de înţeles, ḑicênd că, nu este nicĭ o inteligenţă care să cârmuiască acest univers.

VERSUL 9.

Pre săracul şi pre vĕduva va primi şi calea pĕcătoşilor o va pierde.

Profetul ia în privire treĭ categoriĭ de persóne, care staŭ sub ocrotirea celuĭ Etern ; streiniĭ, orfaniĭ, vĕduvele. Ceĭ dintâiŭ pentru că n'aŭ patrie ; ceĭ de al doilea pentru că n'aŭ părinţĭ ; în fine vĕduvele pentru că sunt lipsite de soţiĭ lor. Prin acéstă amănunţime ni se dă a înţelege, că pentru a ne încrede în Provedinţă, este de a nu avea sprijin în lumea acésta. Când tóte ajutorurile omeneştĭ ne lipsesc, D-ḑeŭ se îngrijaşte de noĭ, adică priveghează în deosebĭ asupra nóstră.

MEDITATIUNI

Sub lege, streiniĭ, orfaniĭ, vĕduvele, eraŭ persóne de care D-ḑeŭ voia ca poporul sĕŭ să aibă grijă fórte mult.

Nu veĭ supăra pre cel strein, ḑicea legea, și nu'l veĭ pedepsi. Nu veĭ face nicĭ un rĕŭ orfanuluĭ și vĕduveĭ, dacă îĭ veĭ necăji, eĭ vor striga către mine, eŭ voiŭ auḑi strigarea lor și mânia mea se va aprinde contra vóstră. Te voiŭ lovi cu sabia mea, femeile vóstre vor deveni vĕduve și fiĭ voștri orfanĭ. In legea nouĕ, apostoliĭ îndémnă iarășĭ a îngriji de vĕduve și de orfanĭ. Sf. Iacob privește acéstă faptă a caritățiĭ, ca o parte esențială a cultuluĭ celuĭ adevĕrat. Sf. Ión laudă pre ucenicul sĕŭ Gaius, de faptele cele bune ce le făcea către *streinĭ*. Lumea are alte ideĭ, este de ajuns ca un om să fie fără patrie, fără părințĭ, fără sprijin, pentru ca să fie apăsat; însă D-ḑeŭ va lua apĕrarea tuturor nenorociților. Să se mângâe deci, în așteptarea ajutoruluĭ divin; pre pământ chiar, el îĭ ocrotește prin mijlóce cu atât maĭ minunate, cu cât sunt maĭ ascunse, dar maĭ cu sémă în secolul viitor, ocrotirea se va desfășura în totul.

Este un lucru indispensabil, ḑicea Fer. Augustin, a ușura și a mângâia pre ceĭ streinĭ, pre orfanĭ, pre vĕduve; dar să aplicăm maĭ întâiŭ la noĭ înșine cuvêntul Profetuluĭ: gândim noĭ că suntem streinĭ pre pământ, că suntem orfanĭ? pentru că noĭ, nu ne bucurăm de vederea Părinteluĭ ceresc, precum și Biserica, a căreĭ membre suntem, nu este încă reunită cu Iis. Chr., mirele sĕŭ, și în acéstă stare de călătorie, de părăsire și de vĕduvire, să suspinăm după unica nóstră patrie, să dorim fața Părinteluĭ nostru, să socotim că, de și ni se pare că lipsește, pentru că nu'l vedem de cât în enigmă, el veghéză asupra nóstră, și că dacă noĭ suntem cu luare aminte a chema ocrotirea sa, ea nu ne va lipsi nicĭ-o-dată. Când vorbesc așa, încheiă Fer. Augustin, am în gând ochiĭ credințeĭ, aceștĭ ochĭ așa de puternicĭ, așa de pătrunḑĕtorĭ, aceștĭ ochĭ, care se țin totḑéuna deschișĭ asupra sfârșituluĭ vieții. Eĭ vĕḑ în capătul caleĭ celeĭ largĭ, adâncimea eternă, care înghite planurile pĕcătoșilor, iar în capătul caleĭ strîmte, Sionul sfânt unde D-ḑeŭ guvernă în étern, cum învață și cântă Profetul nostru, terminând psalmul sĕŭ.

VERSUL 10.

Impărăți-va Domnul în veac, Dumnedeul téŭ Sióne în neam și în neam.

Pentru a asigura încrederea credincioșilor, profetul amintește că Domnul va împĕrăți în etern și că va fi totdéuna D-deul Sionuluĭ, adică al Bisericeĭ, ce era închipuită prin Sion. Aceĭ cariĭ mărginesc psalmul la întórcere din captivitate, nu pot să adeverésc ideia Profetuluĭ, pentru că Domnul nu este astă-dĭ D-deul munteluĭ Sion, vecin cu Ierusalimul, maĭ mult de cât a tuturor locurilor lumiĭ, chiar cele maĭ streine și maĭ puțin luminate de luminele Evangelieĭ.

MEDITAȚIUNI

Dacă ar fi pre pămênt un domnitor, care să numa pótă muri, toțĭ ómenĭ ar căuta ocrotirea sa, chiar când puterea sa ar fi fórte mărginită; toțĭ ar aștepta câte-va daruri pentru eĭ, saŭ pentru fiiĭ lor; cu tóte acestea ar fi o altă părere deșartă, pentru fie-care din aceștĭ aspiranți la fafóre, ar fi muritorĭ, și perind unul dupĕ altul norocul urmașilor lor ar fi perdută pentru eĭ.

Acéstă socotință orĭ cât e de închipuită, ne duce cu tóte acestea la un mare adevĕr; că pentru a întări încrederea ómenilor, eĭ trebue să aibă de ocrotitor o ființă care are tótă puterea, tótă înțelepciunea, tótă îndelungarea vieții și că eĭ însășĭ trebue să fie hotărîțĭ la numire. Aceĭ păgânĭ cariĭ nu cunoșteŭ altă divinitate de cât sórta, nu puteŭ ținea sémă de ocrotirea sa, pentru că era o putere órbă, fără libertate, fără înțelepciune și fără judecată. Aceĭ cariĭ ar primi sistemul celor douĕ principiĭ, (Dualismul) unul bun și altul rĕŭ, ar păți tot așa, pentru că n'ar putea ști care din douĭ ar fi stăpânĭ pe sfîrșitul lor. Aceĭ cariĭ aŭ născocit o theogonie cu deiĭ, cariĭ ar fi avut un început, n'ar putea să se asigure dacă acești zeĭ, născuțĭ în timp n'ar avea și sfîrșit în timp. Aceĭ cariĭ ar voi să recunósc̆ă un D-deŭ inteligent, creator și etern, dar fără provedință în privirea ómenilor, ar trebui să fie maĭ depărtați de cât toțĭ ceĭ-l'alțĭ de a pune încrederea lor în el, pentru că, dupĕ socotința lor, el nu are nicĭ o îngrijire de lucrurile lumiĭ aceștiea.

Aceĭ cariĭ, nu negaŭ provedința, dar cariĭ o mărginéŭ la

timpul acesteĭ vieţĭ, după care ḑicéŭ, că n'ar maĭ fi nimic, ar trebui să aibă fórte puţin idee de un D-ḑeŭ, care n'ar depărta de la ḑilele lor nicĭ relele, nicĭ nevoia de a muri. Ar trebui să fie în ideia lor un D-ḑeŭ deşanţat, rĕŭ făcĕtor, saŭ neputernic. Numaĭ D-ḑeul Israiltenilor şi al Creştinilor este, numaĭ religiunea acestor două popóre, aŭ putut să sprijine încrederea ómenilor. Acest D-ḑeŭ vieţueşte şi domneşte în tótă eternitatea, este infinit înţelept şi infinit puternic; el veghiază la tóte şi ţine compt de tóte. Acéstă religiune învaţă că omul are un sâmbure de nemurire, că are pentru el o viéţă viitóre, şi că acest mare D-ḑeŭ va îndestula prin o eternitate de fericire, tóte relele trecătóre ale acesteĭ vieţĭ muritóre.

Dupe acest plan, este vĕḑut că se póte şi trebue a spera totul de la el. Este D-ḑeul tuturor vécurilor, el va avea supuşĭ în tóte secolele, va revĕrsa asupra lor milele sale în tóte secolele. Totul se explică după acéstă învĕţătură şi ea este aceea, pe care ómeniĭ aŭ ţinuţ'o de la facerea lumiĭ şi ea totdéuna aŭ fost păstrată într'un popor, a căror părinţĭ aŭ vĕḑut acéstă facere şi aŭ fost conţinută în cărţile cele maĭ vechĭ şi cele maĭ de cinste din mânile ómenilor, şi ea a fost reînoită şi vestită pretutindenĭ de la venirea celuĭ maĭ înţelept, celuĭ maĭ mare, celuĭ maĭ puternic dintre trimişiĭ luĭ D-ḑeŭ. Să sfîrşim cu Profetul, că fericit este poporul a căruĭ stăpân este D-ḑeul luĭ Iacob.

PSALMUL CXLVI

N'are ca titlu de cât *Aliluia*, împrumutat de la sfîrşitul psalmuluĭ din nainte, unde se citeşte în textul ebreŭ. Ceĭ LXX, cod. Vatican adaugă *a luĭ Angeŭ şi al Zahariei*. Se vede, în multe din versurile sale, că psalmul priveşte întórcerea Iudeilor din Babilon şi rezidirea Ierusalimuluĭ. Ast-fel crede Sf. Crisostom şi mulţĭ alţĭ interpreţĭ; ceea ce nu împiedică că David nu l'ar fi putut compune, pentru că David era profet. Dar în fond cuprinsul psalmului ne intere-

séză puțin, noĭ trebue să luăm aminte la înțelesul sĕŭ. Profetul ne îndémnă aicĭ a lăuda măririle luĭ D-ḍeŭ, vom vedea în amărunțime că are multă putere și dulcéță în sfătuire.

VERSUL 1.

Lăudați pre Domnul, că este bun psalmul, Dumneḍeuluĭ nostru să se îndulcéscă lauda.

Ar fi maĭ ușor a traduce textul ebreŭ care ḍice: Lăudați pre cel Etern; că este bine a cânta psalmul D-ḍeuluĭ nostru, și este un lucru plăcut; lauda sa este cuviinciósă. Dar observ că sunt maĭ atâtea traduceriĭ diferite, câți și traducătoriĭ. Toți ḍic maĭ același lucru, dar nu cu aceleași cuvinte.

Orĭ cum s'ar traduce, profetul învață pre ómeniĭ că le este de folos a lăuda pre Domnul; dar că pentru a da luĭ D-ḍeŭ o laudă care săĭ fie plăcută, trebue a aduce aplecăriĭ, care să rĕspundă la vrednicia uneĭ ast-fel de lucrăriĭ.

MEDITAȚIUNI

Când luăm aminte, că psalmistul n'a compus ceĭ o sută cinciḍeciĭ de psalmĭ aĭ sĕĭ, de cât pentru a lăuda pre D-ḍeŭ și că necontenit el îndémnă pre ómeniĭ a'și face acéstă datorie, putem judeca ușor, că el avea în cuget și în inimă douĕ sentimente, pe care se întemeiază tótă religiunea. Intâiŭ este că, noĭ n'am fost puși pre pământ de Creatorul, de cât pentru a'l cunóște și a'l onora; al doilea, că tótă fericirea nóstră în viața acésta și în eternitate, atârnă de ḍelul nostru a împlini acéstă datorie mică. Dacă evreiĭ carĭ vieţuiaŭ sub o lege cu totul înfășurată în umbră și acoperită cu vĕluriĭ, aŭ fost învĕțațĭ, încredințațĭ, despre aceste douĕ adevĕruriĭ, cu cât maĭ mult trebue să fie creștiniĭ, cariĭ aŭ auḍit aceleași adevĕruriĭ din gura luĭ Iis. Christos și a Apostolilor. Prescurtarea Evangelieĭ întregĭ este a ne 'nchina luĭ D-ḍeŭ cu duhul și cu adevĕrul, a cunóște pre D-ḍeŭ și pre Iis. Christos, a face totul în numele luĭ D-ḍeŭ și al luĭ Iis. Christos, a ruga neîncetat pre D-ḍeŭ și pre Iis. Christos, a aștepta totul de la D-ḍeŭ și Iis. Christos, a vieţui numaĭ pentru D-ḍeŭ și pentru Iis. Christos. Iudeĭ nu cunoscură ca noĭ, marele îndemn și mijlocul așa de puternic pre cât și

ușor de a lăuda pre D-ḍeŭ. Iis. Christos, le era numaĭ făgăduit; el nu s'a arătat lor; cu tóte acestea, profeții lor îĭ îndemna necontenit a lăuda pre D-ḍeŭ; ceea ce coprindea închinăciunea, mulțumirile, laudele duhovnicești, ale inimeĭ și ale gureĭ, ale tuturor puterilor omuluĭ, încrederea întrégă în ocrotirea divină, scăparea necurmată la acest izvor al tuturor bunurilor. Ce exemplu și câtă învețătură pentru noĭ!

Profetul voește ca să lăudăm pre D-ḍeŭ, pentru că *D-ḍeul nostru* și Iis. Chr. adaogă că este *Părintele nostru*. Putem noĭ împlini acéstă datorie fără dragoste? Nu, fără îndoială; dacă D-ḍeŭ este *D-ḍeul nostru*, noĭ trebue să avem o legătură sfântă cu el; și oare póte fi acéstă legătură fără dragoste? Dacă D-ḍeŭ este *Părintele nostru*, noĭ trebue să avem pentru el o inimă de fiĭ, și un fiŭ óre cinstește pre părintele sĕŭ fără dragoste. Porunca cea mare a dragosteĭ este sufletul, a tótă mărirea ce putem să dăm luĭ D-ḍeŭ. Demoniĭ și osândițiĭ cunosc pre D-ḍeŭ, dar nu'l cinstesc ca pre D ḍeul și ca pre părintele lor: se tem de el ca de judecătorul lor, ca de rĕsplătitorul nelegiuirilor lor. D-ḍeŭ scóte gloria sa din osândirea lor, dar acéstă glorie nu le este de folos; nu li se póte ḍice: Cinstiți pre Domnul, pentru că acésta este o fericire pentru voĭ. Acest folos nu este de cât o fericire pentru voĭ. Acest folos nu este de cât pentru sfinții cariĭ sunt în sînul luĭ D-ḍeŭ și pentru credincioșiĭ carĭ nădăjduesc a intra într'o ḍi.

VERSUL 2.

Zidind Ierusalimul, Domnul risipirile luĭ Israil va aduna.

Textul ebreŭ ḍice: El va aduna pre aceĭ din Israil, cariĭ sunt risipițiĭ; este acelaș înțeles ca și *risipirile* acestuĭ popor. Este fórte evident că acest vers profețește întórcerea Israiltenilor din captivitate. Cu tóte acestea David putea să se servéscă de aceste cuvinte, pentru cucerirea munteluĭ Sionuluĭ de la Ebusei; căcĭ atunci el înălță marele clădirĭ de care vorbește istoria domnieĭ sale și puțin maĭ nainte el a unit sub stăpânirea sa tóte semințiile luĭ Israil.

Acest loc se póte înțelege și despre formarea bisericeĭ; căcĭ este scris că Iis. Christos trebuea să móră, nu numaĭ pentru némul sĕŭ, dar și pentru ca să adune pre fiĭ luĭ D-ḍeŭ, cariĭ eraŭ risipițiĭ. Și fiind-că Ierusalimul pământesc închipuia numaĭ Biserica, iar Biserica închipuește Ierusalimul ceresc, Profetul a putut să aibă în

vedere clădirea eternă a acesteĭ locuinţĭ sfinte, care va uni pre toţĭ aleşiĭ sĕĭ. De sigur că acest vers face alusiune la vre-unul din aceste adevĕruri, şi putem crede, că le cuprinde pe tóte.

MEDITAŢIUNI

Clădirea sfinteĭ cetăţĭ, pe care Apostolul o numeşte *cetatea luĭ D-ḑeŭ celuĭ viŭ* şi Ierusalimul ceresc, este cu totul alt-ceva de cât înfrumuseţarea saŭ stabilirea Ierusalimuluĭ Ebreilor. Tóte seculele de la origina lumiĭ până la sfârşitul a tóte aŭ dat şi vor da pietre alese şi material strălucit care trebue să intre în acéstă clădire alésă; aceştia sunt aleşiĭ risipiţĭ în tóte timpurile şi în tóte părţile lumiĭ. Eĭ vor fi reuniţĭ o dată pentru a fi, în eternitate, templul luĭ D-ḑeŭ celuĭ viŭ şi pricina veselieĭ sale. Nu mĕ îndoesc că sfântul Ión în Apocalipsul sĕŭ n'ar zugrăvi acest Ierusalim sfânt; trăsurile ce le întrebuinţézĕ sunt potrivite cu ideile nóstre pentru că vorbeşte de mĕsurĭ, de porţĭ, de ziduri, de pietre scumpe. Dar acestea sunt închipuirĭ ce aŭ a ne face să înţelegem strălucirea, trăinicia, majestatea şi mărirea locuinţeĭ celor maĭ fericiţĭ; nu este o închipuire însă că mórtea, jalea, lacrămile, durerea nu se vor apropia de acéstă locuinţă, că Iis. Christos, mielul luĭ D-ḑeŭ, o va umplea cu o lumină maĭ mare de cât a tuturor stelelor; în fine, că nu va intra nimic pătat, că rĕutatea şi minciuna nu vor fi primite şi că acéstă patrie prea fericită va fi locuită numaĭ de aceĭ ce vor fi fost scrişĭ în cartea vieţiĭ.

VERSUL 3.

Cel ce vindecă pre ceĭ sdrobiţĭ la inimă, şi légă zdruncinăturile lor.

Acest vers se póte potrivi şi la Iudeiĭ izbăviţĭ de captivitate; dar el are un înţeles maĭ întins şi învaţă pre ómenĭ că numaĭ D-ḑeŭ póte a ridica curajul lor, vindeca ranele sufletuluĭ lor, a'ĭ restabili într'o stare de o deplină sănătate, adică, în starea haruluĭ care singură este adevĕrata viéţă a omuluĭ credincios. Acest loc ar putea să fie şi o profeţie de aceea ce Mesia trebuia să lucreze la venirea sa în lume. El m'a trimis, ḑice el, prin profetul Isaia, ca să tămăduesc pre ceĭ ce aŭ inima sdrobită, ca să vestesc scăparea celor prinşĭ, ca să mângâiŭ pre toţĭ ceĭ ce plâng.

MEDITAȚIUNI

Ómeniĭ vindecă câte-o-dată ranele corpuluĭ; D-ḑeŭ le-aŭ împărtășit în acéstă privire o parte a puteriĭ sale, saŭ făcêndu-le cunoscut lécurile coprinse în plante, în ape, în animale, orĭ povățuindu-ĭ în observațiunile lor, a descoperi pricinile bólelor. Dar acest Domn prea înalt 'șĭ-aŭ reservat vindecarea sufletelor; numaĭ el póte să liniștéscă durerile lor, și acésta se pare că nu o știŭ ómeniĭ. Ar fi ușor a arăta că sufletul omuluĭ cel maĭ înțelept este încă supus la maĭ multe slăbiciunĭ, că omul de constituția cea maĭ slabă nu este supus a încerca schimbărĭ în sănătatea sa. Patimile nóstre ne țin într'o stare continuă de slăbiciune și lânceḑire. Dacă darul luĭ Iis. Chr. n'ar opri furia acestor tiranĭ din noĭ, am cădea necontenit în mórtea spirituală; și mâna luĭ Iis. Chr. care ne susține nu împedică ca să nu primim în tóte ḑilele câte-va rane. Acest doctor puternic ne lasă aceste slăbiciunĭ ca să ne ție în umilințe, și ca să învețăm a cere neîncetat ajutorul de care avem trebuințe. Profetul ḑice că D-ḑeŭ vindecă pre aceĭ cu inima sdrobită ceea-ce se înțelege în douĕ chipurĭ; inimile sdrobite de durere saŭ de întristare, D-ḑeŭ le mângâe, și inimile *sdrobite de căință*, D-ḑeŭ le dă amiciția sa.

VERSUL 4

Cel ce numĕră mulțimea stelelor, și pre tóte le cheamă pre nume.

Profetul voește se cheme pre tóte popórele a lăuda pre Domnul, el adună însușirile care pot să dea o mare idee, de puterea și de știința acesteĭ ființĭ supreme. *El cunóște și numește tóte stelele.* Interpreții vechĭ credeaŭ că acest loc luat în înțelesul sĕŭ propriŭ și literal, ar ḑice puțin în favórea științeĭ luĭ D-ḑeŭ, pentru că astronomiĭ pe timpul lor, mărgineaŭ stelele la un mic numĕr. Nu sunt de cât 1022, ḑiceaŭ acești observatorĭ puțin cunoscĕtorĭ și lipsiți de instrumente; dar de la aflarea lunetelor și a telescopelor, s'aŭ îndreptat de acéstă eróre și nicĭ un astronom astă-ḑĭ nu se fălește că ar putea ajunge să știe numĕrul acestor globurĭ cerești. In tóte ḑilele se fac descoperirĭ nouă de felul acesta. Ast-fel scriptura este pe deplin adeverită, nu numaĭ în raport cu acest text al Profetuluĭ dar și în privirea multor altor locurĭ, unde însuși D-ḑeŭ arată numĕrul stelelor ca un exemplu, de aceea ce nu se póte numĕra. Când el făgăduește luĭ Abraam o semințe nenumĕrată el îĭ ḑice: Privește Cerul, și numĕră stelele, dacă poți; ast-fel va fi neamul tĕŭ.

MEDITAȚIUNI

S'aŭ scris că *devotațiunea ar fi sufletul astronomieĭ și că un astronom nedevotat ar fi un nebun.* Acéstă idee potrivită despre char, totdéuna necesară pentru adevĕrata pietate, are un înțeles fórte înalt, și osândește un mare numĕr de observatorĭ, carĭi aŭ abuzat de cunoștința ce aveaŭ despre cer. Privelișțea firmamentuluĭ semănat de un numĕr maĭ infinit de corpurĭ luminóse, vestește fórte înalt gloria Creatoruluĭ. Numaĭ D-ḑeŭ póte să numéscă și să numere tóte stelele acestea, numaĭ el cunóște mișcările lor, mărimea lor, depărtarea lor de la pămênt; și numaĭ el știe dacă fie-care din aceste globurĭ, este centrul uneĭ lumĭ diferite de a nóstră, dacă sunt atâția sorĭ, și dacă fie-care din eĭ are, în orbita ce o luminéză, aceeașĭ influență ce sórele, de care ne bucurăm are asupra pămêntuluĭ nostru și asupra planetelor care se învêrtesc împrejurul luĭ. Care este mărirea acestuĭ univers? și cine póte gândi fără să se mire la planurile ce D-ḑeŭ aŭ avut creându'l așa de întins și avut în roduri de tot felul? Când Profetul ḑice că, D-ḑeŭ știe numĕrul acestor stele și că le numește pre tóte pe numele lor, el voește a înălța spiritele nóstre și a le încredința de puterea și înțelepciunea Creatoruluĭ. Aceste corpurĭ marĭ sunt, întru cât va trimișiĭ datorĭ să ne învețe ceea-ce este. *Oh! ar fi cu putință,* ḑicea un scriitor citat la începutul acestor reflexiunĭ, *ca noĭ să nu voim a da un moment de ascultare acestor trimișĭ;* că plecațĭ la pămênt, să nu privim nicĭodată către cer, saŭ ca privitorĭ iscoditorĭ aĭ acestuĭ lucru minunat, să nu tragem nicĭ o consequență ca să creștem în temerea și în dragostea luĭ D-ḑeŭ?

Cugetând asupra inimiĭ omenești, nu este cine-va surprins că estronomia, observatorul naturiĭ și în general tot învĕțatul, care nu este omul rugăciuniĭ, nu se folosește de cunoștințele ce le are de operile luĭ D-ḑeŭ; el nu se servește de judecata minteĭ sale saŭ de studiile sale, pentru a se uni maĭ intim cu acel a căruĭ lucrărĭ le privește, ḑicem chiar că nu este neobicinuit ca acești învĕțațĭ să aibă puțină credință. In inimă, maĭ mult de cât în minte, este adevĕrata credință, dar inima acestor ómenĭ iscoditorĭ este maĭ totdéuna înlănțuită de o patimă tiranică, care este ambi-

ţiunea de a şti şi dorinţa de a trece de învĕţătorĭ némuluĭ omenesc. Aicĭ este, întru cât-va divinitatea lor; eĭ gândesc rar la D-ḑeŭ; şi când gândesc totdéuna într'un mod filosoficesc, numaĭ la vedere, şi care nu intereséză inima lor.

Astronomul socoteşte mişcările stelelor şi nu se umilesce înaintea aceluĭ ce a regulat aceste mişcărĭ minunate. Dacă descopere o stea nouă, el nu ḑice: O Dómne! iacă încă póte centrul uneĭ lumĭ care te glorifică; ce trebue să fac ca să 'ţĭ daŭ în lumea care o locuesc cinstea şi dragostea care ţi se cuvin? Este un adevĕr obştesc, că nu este cine-va în adevĕr credincios, de cât când simte pre D-ḑeŭ în inimă; şi eŭ nu ştiŭ altă stare în care acéstă simţire este maĭ rară de cât în acea a învĕţaţilor, pentru că nu este nicĭ una în care inima să fie maĭ puţin îndeletnicită cu lucrurile care nu sunt D-ḑeŭ. Aceste lucrurĭ fac cu atât maĭ multă nălucire cu cât sunt spirituale, oneste şi cu cât abat de la plăcerĭ sgomotóse saŭ scandalóse ale ómenilor; dar înlăturarea crimeĭ nu este virtute; nu este de cât un ce cuminte, înlăturând corupţiunea secoluluĭ. D-ḑeŭ cere lauda inimeĭ, şi a inimeĭ întregĭ; el nu se mulţumeşte cu un mod de viéţă, care face numaĭ filosofĭ şi nu creştinĭ.

VERSUL 5.

Mare este Domnul nostru şi mare este tăria luĭ şi pricepereĭ luĭ nu este numĕr.

Textul ebreŭ ḑice: D-ḑeul nostru este mare, şi cu multă putere; nu este numĕr în inteligenţa luĭ. Traducerile daŭ acelaşĭ înţeles şi noĭ vedem în acest vers treĭ însuşirĭ ale luĭ D-ḑeŭ: mărirea, puterea şi înţelepciunea sa. Mărirea sa nu este ca a făptuitorilor, numaĭ mărginită, mărirea luĭ D-ḑeŭ este absolută şi prin aceea ca este singura mărire în fiinţă. Puterea sa are acelaş caracter, dar să observăm că profetul ḑice, după forţa textuluĭ, că acéstă putere este *multiplă*, pentru a ne învĕţa că D-ḑeŭ, cu tóte că este unic, are o putere ce se întinde la tóte. In fine, înţelepciunea sa este infinită; nimenĭ nu póte să'ĭ cunóscă întinderea, nicĭ numĕrul obiectelor presente acesteĭ înţelegerĭ divine. Acest infinit, prin urmare este absolut şi de faţă; nu este ca acel al numerilor, care nu sunt infinite de cât în putere, şi în acest înţeles, că se póte adăoga totdéuna fără a se găsi termenul adăogireĭ. Dacă nu este numĕr în inteligenţa divină, ca este o inteligenţă absolut infinită; căcĭ dacă s'ar găsi numere, adică de s'ar putea socoti gradele acesteĭ inteligenţĭ absolut infinite, chiar când nu s'ar putea ajunge la cifra cea din urmă, n'ar

fi de cât o infinitate în putere, o infinitate metafisică și de pură concepțiune; ceea ce nu e potrivit la inteligența divină. Cred că adevěratul caracter a infinituluĭ este tras în aceste expresiunĭ ale profetuluĭ: *Și științeĭ luĭ nu este număr.*

MEDITAȚIUNI

Caracterul propriŭ al mărireĭ, al putereĭ, al înțelepciuneĭ divine, este infinitatea; iacă ceea ce distinge aceste atribute de perfecțiunile ce credem că se observă în făpturĭ. Tot ceea ce este mare, puternic, înțelept printre ómenĭ și chiar printre îngerĭ are marginĭ; se póte cunóște întinderea, mĕsura, saŭ socoti gradele. Dar în D-ḍeŭ totul este fără marginĭ, fără numĕr, fără mĕsurĭ; și profetul Ieremia striga într'un avînt de minunare: *Nu este asemenea ție, Dómne, tu eștĭ mare, și numele tĕŭ este mare în putere.* Acest Profet n'atribuia mărirea de cât în D-ḍeŭ, mărirea și puterea de cât în numele luĭ D-ḍeŭ, și recunoștea că nicĭ o altă ființă nu putea să fie asemĕnată cu El, pentru că nicĭ o altă ființă nu posedă mărirea și puterea. Ceea ce ni se pare mare în câte-va lucrurĭ create, este mic în raport cu altele; și ceea ce credem puternic, este slab în raport cu o mulțime de alte puterĭ și cu o infinitate de obiecte. Numaĭ D-ḍeŭ are tóte perfecțiunile în isvorul lor și acest isvor este el însușĭ. Noĭ nu putem aminti prea mult acest priincipiŭ, și dacă ne-ar fi totdéuna present, noĭ n'am prețui și n'am iubi de cât pre D-ḍeŭ; tot restul ni s'ar părea nevrednic de noĭ, saŭ nu ne-ar interesa de cât în raport cu D-ḍeŭ, și potrivit voinței sale. Este de mirare, că ómenĭ, carĭ aŭ atâtea înclinărĭ a căuta mărirea și puterea, se îndréptă așa de rar și așa de slab, către acela în carĕ se află aceste perfecțiunĭ marĭ fără împărțire, fără marginĭ, fără schimbare și fără amestecare. Dar omul de la pĕcatul sĕŭ este un fel de cimilitură; el unește ideea de atot mărirea, cu cea de atot înjosirea; el dorește puterea, și se târăște în miserie; el crede că este înțelept și cade în rătăcirĭ în care tóte puterile sale cele mai nobile se pierd și se nimicesc.

VERSUL 6.

Cel ce primește pre ceĭ blânḑi Domnul, și smerește pre ceĭ pĕcătoșĭ până la pĕmênt.

Profetul vorbește acum de îndurarea și de dreptatea luĭ D-ḑeŭ; douĕ atribute care ating de aprópe pre ómenĭ, care 'ĭ intereséză prin făgăduința bine-facerilor și prin amenințarea pedepselor. D-ḑeŭ înalță pre ceĭ micĭ, umiliți, pre ómeniĭ blânḑi și supușĭ la glasul sĕŭ, dar el umilește pre pĕcătoșĭ, el ĭĭ surpă cu greutatea pedepselor sale.

MEDITAȚIUNI

D-ḑeŭ ridică curênd saŭ maĭ târḑiŭ pre ceĭ micĭ, pre ceĭ umiliți, pre săracĭ, pre ómeniĭ blânḑi, liniștiți, fără ambițiune și fără pretențiune în lume. Câte-o-dată el lucréză minunea acésta din acéstă viéță; el puse pre Iosif în capul Egiptuluĭ; Mardoheu fu puternic la regele Astereĭ, Daniel. se bucura de mare cinste la curtea Babilonieĭ; și în Biserică, câte persóne sfinte aŭ fost scóse din întunerec ca să umple locurile cele maĭ de frunte în vrednicie! Când cine-va nu este întărit în umilință, aceste cinstirĭ sunt fórte periculóse, și în general, este de dorit maĭ bine ca D-ḑeŭ să întârḑie a ne înălța, până ce nu va maĭ fi nimic periculos pentru mântuirea nóstră. Acest dar ne este păstrat în viéța viitóre. Gloria celor aleși este cu atât maĭ mare, cu cât aŭ fost maĭ neștiuți, saŭ maĭ părăsiți pentru lume. Aicĭ e rînduiala providenței, ce D-ḑeŭ păzește în religiunea fiuluĭ sĕŭ Is Christos.

El umilește din contra, pre ceĭ păcătoșĭ și pre ceĭ mândri, câte odată mâna sa ĭĭ lovește în lumea acésta și aceste sunt lovirĭ ale milostivireĭ, când știŭ să se foloséscă de ea; dar dacă 'ĭ lasă să se bucure de fructul nelegiuirelor lor, să nu se laude prin aceea că vor scăpa de pedepsele sale. Dreptatea luĭ D-ḑeŭ are drepturĭ neșterse; și momentul de a le pune în lucrare nu este nicĭ odată depărtat, pentru că viéța pĕcătoșilor este iarăși mărginită, ca și a drepților.

Este de observat, că Profetul pune înălțarea celor umiliți și umilirea pĕcătoșilor, carĭ sunt totdéuna mândri, după lauda ce dă în versul următor, mărireĭ luĭ D-ḑeŭ. Aicĭ este

înaintarea saŭ împlinirea gândirilor ce Spiritul divin dedea acestuĭ om sfânt în rugăciune. El s'a înălțat așa ḑicênd până la tronul luĭ D-ḑeŭ, a fost isbit de mărirea sa, de puterea sa, de înțelepciunea sa infinită. I se părea că totul trebue să apună în fața uneĭ majestăți așa de înalte; apoĭ aruncând ochiĭ pre pământ zărește aicĭ ómenĭ umiliți, supușĭ, pětrunșĭ de nimicnicia lor, și recunóște că, fiind în îndoiala planurilor luĭ D-ḑeŭ, acest domn bine-făcător, le va face parte iarășĭ de o rază a mărireĭ sale; că 'ĭ va pune într'o stare de glorie, pentru ca să rĕsplătéscă cugetele ce le-aŭ avut despre D-ḑeŭ și despre sine însușĭ. Vederea Profetuluĭ cade după aceea asupra uneĭ mulțimĭ de pĕcătoșĭ, plinĭ de mândrie și îndrăsnețĭ pentru a voi, întru cât-va să tăgăduiască luĭ D-ḑeŭ drepturile supremeĭ măririĭ. Deșarte silințĭ strigă el în căldura rugăciuneĭ sale; acestĭ ómenĭ orbĭ vor fi zdrobițĭ sub greutatea majestățiĭ; eĭ trebue să se aștepte a fi umiliți până în inima pământuluĭ, pentru ca tot universul se știe că numaĭ D-ḑeŭ este mare și că nimenĭ afară de dênsul nu póte aștepta mărire.

VERSUL 7.

Începeți a cânta Domnuluĭ întru mărturisire, cântați Dumneḑeluĭ nostru întru alăută.

Acest vers este pus în mijlocul psalmuluĭ, pentru a reînoi luarea aminte și căldura credincioșilor; el îĭ îndémnă a înălța măririle luĭ D-ḑeŭ, a le sĕrbători cu glasul lor și cu organe de musică. *Mărturisirea* de care vorbește, este tot una cu mulțumirea, cu tóte că se póte înțelege și despre zdrobirea inimeĭ și mărturisirea pĕcatelor.

MEDITAȚIUNI

Psalmiĭ cuprind tóte sentimentele de care trebue să fie cuprinșĭ credincioșiĭ la cultul divin și la rugăciunile, atât particulare, cât și publice ale religiuneĭ. Dar eĭ învață maĭ ales a lăuda pre Domnul, a înălța mărirea sa și de a recunoște desăvêrșirea ființeĭ sale. Și aceste cântărĭ sunt numite laude în text. Pentru că datoria cea maĭ de frunte a omuluĭ pre pământ este a cunóște pre D-ḑeŭ și a'l glorifica. Acésta e unica îndeletnicire a îngerilor și a sfinților

în tótă eternitatea ; și pământul ar trebui să fie în acéstă privință o icónă a ceruluĭ.

Acéstă cugetare umple de amărăciune pre aceĭ ce véd răcéla și nepăsarea ómenilor, în tot ceea ce privește cultul Ființei prea înalte. Laudele luĭ D-ḑeŭ fac fericirea locuitorilor ceruluĭ, și ele se pare că fac chinul, la cea maĭ mare parte din locuitoriĭ pământuluĭ. Trebue aĭ îndemna de a'șĭ împlini acéstă datorie, ca și cum ar fi o silă apăsătóre și o lucrare grea. Ḑilele consfințite în deosebĭ a cinsti misterile Evangelieĭ, sunt întru cât-va, ḑile înspăimântătóre pentru ómeniĭ lumeștĭ, eĭ se cred aduși la tristeță și supĕrare, când li se vestește obligațiunea de a se duce în templul Domnuluĭ, pentru a lua parte la rugăciunile ce se fac acolo; și câțĭ ómenĭ se daŭ în lăturĭ! câțĭ nu se duc de cât pentru a se îngâmfa într'un mod necinstit, saŭ pentru a săvîrși niște scandaluri, care fac să plângă Biserica și toțĭ credincioșiĭ adevĕrațĭ! Acéstă materie a fost tratată de toțĭ părințiĭ Bisericeĭ și de toțĭ predicatoriĭ cuvêntuluĭ divin, ceea ce face obiectul a o mulțime de învețăturĭ, sfătuirĭ, imputărĭ și câte o dată anateme, rostite de ceĭ dintâĭ păstorĭ.

Ceea ce se cuvine a observa, este că nepăsarea ómenilor în privirea cultuluĭ divin, isvorește saŭ din neștiința în care viețuesc despre mărirea luĭ D-ḑeŭ ; eĭ admiră, eĭ adorĕză, întru cât-va pretinsa mărire a semenilor sĕĭ și n'aŭ nicĭ o idee de mărirea cea în ființă, care nu este de cât în D-ḑeŭ, pentru că eĭ nu cunosc pre D-ḑeŭ, și nu'l vor ști nicĭ odată, pe cât timp vor fi sclavĭ sensurilor lor. Profetul a făcut psalmiĭ sĕĭ, saŭ *laudele* luĭ D-ḑeŭ pentru aceĭ ce cunosc pre D-ḑeŭ; și Iis. Christos ne-aŭ dat mijlocul unic, de a ne folosi de aceste cântărĭ sfinte, ḑicându-ne că viĕța eternă este a cunóște pre D-ḑeŭ și pre Iis Christos, pe care D-ḑeŭ l'aŭ trimis.

VERSUL 8.

Celuĭ ce îmbracă cerul cu norĭ, celuĭ ce gătește pământuluĭ ploĭe. Celuĭ ce rĕsare în munți iarbă și pajiște spre slujba ómenilor.

Profetul face în a doua parte a psalmuluĭ sĕŭ ceea ce a făcut în cea d'întâiŭ. După ce aŭ chemat pre credincioșĭ a lăuda pre Domnul, el arată motivele acestor laude. Domnul acopere cerul cu norĭ și care pregătește ploile potrivite a rodi pământul.

MEDITAȚIUNI

Când întrébă cine-va pre învețații fireĭ, care este pricina ploilor, eĭ rĕspund cu judecată că căldura sóreluĭ înalță aburiĭ mariĭ și a pămêntuluĭ, din care se formézĕ nouriĭ, iar aceștia ajunșĭ maĭ greĭ de cât aerul, care 'ĭ ținea cad iarășĭ în picăturĭ de apă maĭ mult saŭ maĭ puțin îmbelșugate, după cum aŭ fost maĭ marĭ, saŭ maĭ micĭ vaporiĭ din care eraŭ compușĭ acești nouriĭ. Ast-fel ploile sunt privite ca o lucrare naturală a causelor fisice, care ne sunt cunoscute; dar aceste cause fisice nu s'aŭ rînduit de sine, ele aŭ un autor care le-aŭ cârmuit și pregătit pentru lucrările, a căror mărturiĭ suntem noĭ. Acest autor este D-ḑeŭ numaĭ, și acésta o vestește Profetul nostru în acest vers; el trece sub tăcere causele apropiate cu care se ocupă fisicul și privește numaĭ pre Creatorul; nu vede de cât numaĭ în el izvorul ploilor, care udă și rodesc pămêntul. Căderea acestor ape nu este o minune, pentru că noĭ nu numim minunĭ, de cât faptele maĭ presus de legile generale, după care observăm că universul acesta este curmat; dar aceste înrîuriri bine-făcĕtóre, nu sunt maĭ puține lucrărĭ ale a-tot puternicieĭ divine, pentru că, aŭ trebuit să le facă degetul celuĭ a-tot puternic.

Sfintele cărți nu ne-aŭ fost date ca să ne învețe fisica, dar ca să ne amintéscă neîncetat pre autorul tuturor lucrărilor fisice și ca să ne învețe a'l cinsti, aĭ mulțumi și a pune încrederea nóstră în el. In natură sunt o mulțime de arătărĭ, ce sunt încă mistere pentru noĭ, și asupra cărora ceĭ maĭ iscusiți observatorĭ spun numaĭ presupunerĭ și adese-orĭ isvodirĭ, care se înlătură unele pre altele. Acestea sunt tainele Creatoruluĭ; póte că el le-aŭ descoperit la niște făpturĭ maĭ inteligente de cât noĭ; póte că ni le va descoperi în lumea viitóre; póte că nu vor fi cunoscute nicĭ-o-dată, de cât numaĭ de dênsul, și nu aștéptă de la noĭ de cât umilita mărturisire a neștiinței nóstre în privirea acésta chiar în eternitate. Vor rĕmânea totdéuna în știința luĭ D-ḑeŭ o mulțime de lucruri și de raporturĭ, pe care nu le va putea pĕtrunde nicĭ o făptură. De îndată ce noĭ gândim la infinit, trebue să tăcem și să ne'nchinăm.

VERSUL 9.

Celuĭ ce dă dobitócelor hrana lor, şi puilor corbilor celor ce 'l cheamă pre el.

Prima parte a acestuĭ vers se ţine în textul ebreŭ de versul precedent şi a doua, compuse din aceste cuvinte, *şi iarba spre slujba ómenilor* nu este în text nicĭ în parafrasa chaldaică, nicĭ la fer. Ieronim. Cu tóte acestea se vede că se citea ast-fel în cele maĭ vechĭ cărţĭ ale ebreilor; căcĭ ceĭ LXX şi chiar ceĭ-l'alţĭ traducătorĭ grecĭ, Aquila, Symnaca, Teodoţion ne-aŭ păstrat aceste cuvinte. Se crede că ele aŭ putut fi împrumutate din psalmul 103, vers. 14, unde este iarăşĭ *iarbă spre slujba ómenilor*. Dar ce aŭ putut face pre ceĭ LXX şi alţĭ traducătorĭ, ca să împrumute aceste cuvinte ? Şi cum să se unéscă toţĭ asupra acestuĭ punct ? Dacă ceĭ LXX ar fi fost ceĭ d'întâĭ carĭ ş'ar fi îngăduit acésta, ceĭ-l'alţĭ treĭ traducătorĭ; carĭ ar fi voit să traducă esact textul ebreŭ n'ar fi trebuit să 'ĭ imiteze. Trebue decĭ, ca aceste cuvinte să fi dispărut din ebreŭ după timpul luĭ Aquila, a luĭ Symaca, Teodoţion şi înainte de fer. Ieronim, dar ele daŭ un înţeles bun, iarba, din porunca luĭ D-ḑeŭ creşte pre munţĭ pentru hrana animalelor şi a pasĕrilor; ea creşte la şesurĭ, pentru nutrirea ómenilor, căcĭ se póte înţelege acéstă iarbă, pentru tot felul de grâŭ şi tóte verdeţurile, cu carĭ ómeniĭ se nutresc. Orĭ cum ar fi, după tóte aceste este încă o dovadă de Providenţa divină, prin rodirea a tot felul de iarbă şi a tuturor plantelor ce acoper pământul.

MEDITAŢIUNI

Creşterea erburilor şi a plantelor este una din bine-facerile cele maĭ simţitóre ale mâlneĭ Creatoruluĭ şi este iarăşĭ una din lucrările cele maĭ greŭ de explicat în istoria naturală. Plantele sunt fórte felurite, nu numaĭ în privirea întocmireĭ lor, a formelor, a materieĭ, a moduluĭ de înmulţire, dar şi în proprietăţile şi întrebuinţarea lor. Oameniĭ fac în tóte ḑilele descoperirĭ în acéstă parte a ştiinţeĭ fireĭ şi vor face până la sfârşitul lumiĭ, fără a avea deplină cunoştinţă. Profetul ne maĭ deschide ochiĭ şi gura causeĭ primare şi universale a acestor rodirĭ. Numaĭ D-ḑeŭ este de la care le avem şi numaĭ luĭ D-ḑeŭ trebuie a mărturisi recunoştinţa nóstră. Dar în privirea acésta, ómeniĭ sunt de obiceiŭ de o aşa nemulţumire şi nesocotire, dacă pot a vorbi ast-fel, în cât nu putem pricepe.

Când pământul dă fructele sale cu belşug (ceea ce se

întêmplă de obiceiŭ), se folosește de dênsele fără a mulțumi luĭ D-dĕŭ, și socotește bunătatea sa, dându-se la nemăsurarea luxuluĭ saŭ a îmbuibărilĭ. Când se întêmplă timpurĭ contrare, că face ca pămêntul să fie sterp saŭ maĭ îmbelșugat, cârtesc în contra provedinției, încep a se plânge și câte odată se disperéză. D-dĕŭ are privirĭ pline de înțelepciune în lipsa ce face să întâmpine ómenĭ din când în când; pe lângă aceĭa de a'ĭ deprinde cu răbdarea, de a'ĭ aduce la viéța cumpătată de a le da loc să 'șĭ curățe pĕcatele lor, de a le înlesni ocasiunea a se ajuta unĭ pre alțiĭ, el are gândirea de a face să se prețuiască darurile sale strângând din timp în timp mâna sa. Este natural ca lipsa unuĭ bine adaogă ideia prețuluĭ, saŭ și a folosuluĭ ce se póte trage; se prețuește maĭ mult sănĕtatea, când cine-va este prada vre-uneĭ bóle, și se simte tot prețul tinereții când greutatea bătrânețiĭ slăbește puterea corpuluĭ. In anĭĭ de lipsă ar fi decĭ înțelept a pune cu atât maĭ mare preț pe darurile luĭ D-dĕŭ, cu cât nu te maĭ bucurĭ atuncĭ; de a lăuda și a înălța dărnicia divină pentru bogatul seceriș din anĭĭ precedenți. Seceta ce bântue într'un scurt timp, trebuie óre să șteargă amintirea belșugului ce a fost un șir lung de anĭ? și bine-facerile luĭ D-dĕŭ, pentru că nu sunt pentru puțin presente, meritä óre maĭ puțin mulțumirea nóstră.

Óre D-dĕŭ nu dă în tot timpul cu dărnicie bogată? și n'am merita noĭ, pentru nemulțumirea și împetrirea inimeĭ nóstre celeĭ rele, ca să ne lase să perim de sărăcie; ca să nu ne dea cel puțin într'o mare parte din viéța nóstră ajutorul și îndemânările de traĭ? Tótă purtarea acésta vine din puțina luare aminte ce dăm la ceea ce dice Profetul: *D-dĕŭ face să rodéscă câmpiile*; D-dĕŭ îmulțește plantele; D-dĕŭ dă hrană la tot ce viețuește și are suflare pre pământ. Dacă am crede că D-dĕŭ împarte bunurile pământuluĭ, noĭ am bine-cuvênta mila sa când ni le dă cu belșug, și noĭ am bine-cuvênta înțelepciunea sa când nu ni le dă, căcĭ nu încetéză de a fi darnic de cât pentru a ne învĕța a reînsufleți în noĭ rîvna de a'l servi.

VERSUL 10.

Nu întru puterea caluluĭ va voi, nicĭ în tăria călăreţuluĭ bine 'ĭ va plăcea.

Textul ebreŭ ḑice simplu: Cariĭ chiamă; saŭ cariĭ numesc, şi el pune *puiĭ corbuluĭ*; dar este acelaşĭ înţeles. Tâlcuitoriĭ întrébă pentru ce psalmistul ḑice anume *puiĭ corbuluĭ* şi nu a altor păsĕrĭ. Interpreţiĭ crede că psalmistul vorbeşte aicĭ ca Sf. Luca. Acest evangelist, raportând cuvintele luĭ Iis. Chr. asupra îngrijirilor ce părintele ceresc are de tóte creaturele ḑice: Priviţĭ corbiĭ; eĭ nicĭ nu sémănă nicĭ nu seceră şi D-ḑeŭ ĭĭ nutreşte. Acest cuvênt este asemenĭ cu acel ce se citeşte în Mateĭ. *Vedeţĭ păsĕrile cerului* etc. se vede că Sf. Luca numind *Corbiĭ* a înţeles tóte păsĕrile şi că psalmistul face acelaşĭ lucru în versul ce'l explicăm. Este 'mĭ pare o pricină particulară pentru ce Profetul a ales corbiĭ şi nu alt-fel de păsĕrĭ anume; că, voind a vorbi de *strigarea* păsĕrilor flămânde, era natural de a prefera specia păsĕrilor a căror croncănit ne este maĭ cunoscut. Se ştie prin urmare că, în stilul scriptureĭ, strigarea animalelor este represintată ca un fel de rugăciune ce o fac luĭ D-ḑeŭ.

Aşa, în psalmul 103, Profetul nostru ḑice că puiĭ leilor răcnesc, şi cer de la D-ḑeŭ nutrimentul de care aŭ trebuinţă. Se crede că citirea Vulgateĭ, care ḑice: *Invocatibus eum* este maĭ bună, în versul acesta, de cât a ebreuluĭ care nu pune pronumele, saŭ maĭ bine a celor LXX cariĭ presupun cu dreptul, că acest pronume ar fi sub-înţeles.

MEDITAŢIUNI

Evangelia este întru cât-va comentariul acestuĭ loc al Profetuluĭ. Iis. Chr. ne învaţă ca şi Psalmitul, că D-ḑeŭ se îngrijeşte de hrana păsĕrilor celor maĭ de rînd şi închee ca cu atât maĭ mult ómenĭĭ trebue să se încrédă în Provedinţa sa. Dar acest mântuitor al lumiĭ nu scuteşte pentru aceea pre ómenĭ de muncă, el le ḑice: *Căutaţĭ maĭ întâĭ împĕrăţia luĭ D-ḑeŭ şi dreptatea sa, şi lucrurile care vĕ sunt necesare vi se vor da.* Trebue decĭ că după împărăţia luĭ D-ḑeŭ, şi dreptatea prin care ajunge la ea, omul să s'apuce a *căuta* şi subsistenţa sa; căcĭ Iis. Chr. nu ḑice: căutaţĭ numaĭ împărăţia luĭ D-ḑeŭ şi dreptatea sa. Cu tóte acestea fiind-că însuşĭ munca n'ar fi de ajuns totdéuna de a îndestula trebuinţele nóstre, dacă D-ḑeŭ n'ar da binecuvêntarea sa, trebue a'şĭ aduce aminte totdéuna

că isbânda muncii este iarăși un dar al Providenții. Omul fără religiune póte să se bucure de acéstă bine-facere cu tótă nerecunoștința sa, pentru că D-ḍeŭ rĕsare sórele sĕŭ preste cei drepți și preste cei pĕcătoși. Dar numaĭ omul credincios, folosindu-se de dărnicia luĭ D-ḍeŭ, își câștigă în același timp împărăția luĭ D-ḍeŭ și dreptatea sa, pentru că el caută și pe unul și pe alta, și că acésta e cea d'întâiŭ și de căpetenie îngrijire a sa. Gândirea Profetuluĭ, și maĭ vêrtos acea a luĭ Iis. Christos a fost de a scăpa pre credincioșĭ de tótă turburarea în raport cu trebuințele vieței. Maĭ puțin chinuește pre ómenĭ lipsa de cât frica de a o încerca. *Nu vĕ îngrijiți de ḍiua de mâine* ḍicea Iis. Chr. Va fi de ajuns a vĕ îngriji de cele necesare când va sosi ḍiua de mâine. Fie-care ḍi are greutatea sa, și este destul a suferi în ḍiua aceea, fără a o lua înainte prin neliniște. Acest punct al moraleĭ, bine înțeles și bine observat ar liniști cea maĭ mare parte din neliniștea și turburările care muncesc pre ómenĭ. Eĭ ar lucra cu răbdare, eĭ ar gusta cu folos, darurile ce D-ḍeŭ le împarte pe fie-care ḍi și ar crede că nicĭ-o-dată acest domn, așa de bogat și așa de darnic nu le va lipsi. Cea maĭ mare luare aminte a lor va fi de a căuta împărăția luĭ D-ḍeŭ, și de a vieți în dreptate pentru a nu fi lepădați. Este de crĕḍut că cea maĭ mare parte din aceĭ ce n'aŭ ce mânca nu pórtă greutatea sărăcieĭ lor, de cât pentru că nu aŭ urmat nicĭ-o-dată învĕțătura luĭ Iis. Chr.

VERSUL 11.

Bine va voi Domnul întru ceĭ ce se tem de dênsul, și întru ceĭ ce nădăjduesc spre mila luĭ.

In cel întâiŭ din aceste versurĭ Profetul osândește, prin douĕ exemple, pre aceĭ ce se sprijină pe mijlóce omenești; aceste douĕ exemple sunt tăria caluluĭ și iuțimea piciórelor. In totdéuna la resbel saŭ întrebuințat cavalerie bine gătită; și ceĭ vechĭ căutaŭ mult iuțimea piciórelor în eroiĭ lor: se póte înțelege în general de puterea cavalerieĭ și a infanterieĭ. Profetul ḍice aicĭ că nu acésta merită bunătatea ceruluĭ; și adaugă că, Domnul da ajutorul sĕŭ celor ce se tem de el și cariĭ speréză în milostivirea sa.

MEDITAȚIUNI

Domnul D-ḍeul ceruluĭ și al Pĕmêntuluĭ nu este ca puterniciĭ lumiĭ; aceștia aŭ trebuință de oștirĭ ca să stea împotriva inimicilor lor și ca să ție popórele în supunere, dar ființa supremă are în mâna sa tótă puterea; el inarméză tótă natura când voește să nimicéscă pre inimiciĭ numeluĭ sĕŭ. Dacă Provedința sa nu sprijină oștirile cele maĭ numeróse și nu ocrotește țĕrile cele maĭ marĭ, totul piere; istoria lumiĭ dă exemple nenumĕrate.

D-ḍeŭ are plăcere de aceĭ ce se tem de el și cariĭ speréză în mila sa. Aceste douĕ condițiunĭ sunt necesare; fără frica Domnuluĭ, încrederea în bunătatea sa este o cutezare; și fără încredere, lipsită de tótă îngrijirea lăuntrică, frica ar duce la desperare. Se pare decĭ, că profetul deschide o cale maĭ scurtă și maĭ ușóră pentru a ajunge la bună-voința luĭ D-ḍeŭ. Adese-orĭ tótă viéța celuĭ maĭ iscusit curtisan n'ar fi de ajuns pentru a primi de la stăpênul sĕŭ o privire bine-voitóre, și într'un moment póte deveni *amicul luĭ D-ḍeŭ*, cum observa destul de bine curtezanul desgustat de lume, de care vorbește Augustin în cartea confesiunelor sale. Dar frica Domnuluĭ și nădejdea în milostivirea sa, presupun o inimă deslipită de orĭ-care obiect, afară de D-ḍeŭ și de aceea *amiciĭ* luĭ D-ḍeŭ sunt așa de rarĭ.

PSALMUL CXLVII

In Psaltirea Ebraică acest psalm se unește cu cel precedent; ceĭ LXX unde este separat ca și în Vulgata, continuă totuși a numĕra versurile ca și cum nu ar fi; ceea ce dovedește îngrijirea ce aŭ avut-o pentru exemplariul ebreŭ. Decĭ, din acéstă unire a psalmuluĭ present, care este al 147-lea în Psalteriul nostru, cu cel precedent care este al 146-lea și ambele sunt 147-lea al Psaltereĭ ebraice resultă, că noĭ numĕrăm de acum psalmiĭ până la fine ca ebreiĭ și ca ebraiștiĭ. Noĭ ne-am despărțit de eĭ de la psal-

mul 9, care este despărțit în două în textul ebreŭ; și ast-fel nu este pentru toți de cât 150 psalmi. Fiind-că psalmul precedent are titlul în traducerĭ; *Aliluia*, acesta este iarăși întitulat cu acelaș cuvênt și are acelaș obiect. Acelĭ carii raportéză psalmul precedent la cucerirea munteluĭ Sion asupra Iebuseilor și la clădirile ce se făcură atuncĭ în Ierusalim, vĕd aceleași obiecte și în psalmul 147. In fine aceĭ ce nu privesc psalmul precedent de cât ca o sfătuire făcută credincioșilor de a serba măririle și bine-facerile luĭ D-ḑeŭ, se mărginesc iarăși la acéstă idee în explicarea psalmuluĭ nostru. Nu ne putem amăgi urmând părerea din urmă, cu tóte că se póte să nu atingem obiectul particular ce l'ar fi avut Profetul compunênd acest cântec. Acest obiect póte că se ține de istoria acelor timpurĭ, care nu este destul de cunoscută pentru a ne rosti hotărîtor asupra ideeĭ psalmistuluĭ

VERSUL I.

Laudă Ierusalime pre Domnul, laudă pre D-ḑeul tĕŭ Sióne.

Aceste cuvinte ale Profetuluĭ se adreséḑă la Ierusalimul pământesc orĭ înfrumsețat și întărit de David, orĭ restaurat după captivitate. El invită a lăuda pre Domnul, a înălța mărirele D-ḑeuluĭ sĕŭ. Dar acest Ierusalim pământesc era figura bisericeĭ luĭ Iis. Chr. și figura ceruluĭ. Acest adevĕr este sprijinit de cuvintele Scriptureĭ. Sf. Pavel vorbind de biserică o numește *Ierusalimul cel slobod*, în opunere cu Ierusalimul pământesc și Iudaic, care era atuncĭ *sclav* și care trebuia să fie îndată dărămat. Acelaș Apostol vorbind de chemarea creștinilor și făgăduințele ce li se făcuse, ḑice *că s'aŭ apropiat de cetatea luĭ D-ḑeŭ celuĭ viŭ, de Ierusalimul ceresc, unde locuesc miĭ de îngerĭ.* Profeții n'ar fi înălțat atâta Ierusalimul Palestineĭ, dacă nu l'ar fi privit în raportul sĕŭ de închipuire cu lucrul închipuit. Acest Ierusalim pământesc fu maĭ totdéuna necredincios; el gonea pre profeți și sfârși prin cea maĭ mare din tóte crimele dând la mórte pre Mesia.

Prin urmare Psalmistul îndemna maĭ ales Biserica a lăuda pre Domnul D-ḑeul sĕŭ. Dacă aŭ avut în vedere Ierusalimul ceresc, va fi nu maĭ puțin o îndemnare și nu o lăudare ce o dă locuitorilor acesteĭ patrie sfinte, cu totul adâncită în privirea celuĭ etern.

MEDITAȚIUNI

Credeți voi în o viéță viitóre, ḍicea Fer. Augustin auditorilor sĕĭ? Indeletnicirea vóstră pre pământ să fie a lăuda pre D-ḍeŭ și a'l bine-cuvênța pentru că sunteți chemați a'l lăuda etern în sfântul Sion, unde durerea, jalea, frica, nu pĕtrund. *Priviți voi viéța viitóre ca o fabulă?* Mergeți la teatru și luați parte la tóte stricăciunile, care însoțesc aceste priveliști lumești. Vĕ vorbesc ast-fel adaugă el, pentru că după cuvêntul Apostoluluĭ, dacă voĭ ați spera în Domnul numaĭ pentru timpul acesteĭ vieți, ați fi ómeniĭ ceĭ maĭ nenorociți.

Acéstă judecată este de o putere neînvinsă și are o lumină pe care o simțesc chiar ceĭ maĭ puținiĭ vĕḍĕtorĭ. Nu maĭ este părtinire, nu maĭ este mijloc în religiune saŭ maĭ bine în starea omuluĭ. Dacă viéța viitóre ce o vestește și pe care o făgăduește Evangelia este adevĕrată, trebue a vieți numaĭ pentru D-ḍeŭ și pentru Iis. Chr. Dacă cine-va nu crede în acéstă viéță viitóre, trebue a face ca desfrânații despre cariĭ iarăș vorbește fericitul învĕțător. Revenind de la teatru, dacă ar întâlni creștiniĭ îndeletniciți cu rugăciunea, saŭ gătindu-se a merge la adunările religióse; *Cât de nenorociți sunt acești ómeni!* ar ḍice eĭ, și ar avea dreptate presupunênd că Dogma vieteĭ viitóre ar fi fost chimerică. Dar reluă acelaș sfânt Părinte, voĭ știți fraților meĭ, care este credința vóstră, vĕ aduceți aminte de caracterul sacru ce l'ați primit. Viețuiți deci, conform cu profesiunea vóstră; laudați deci, pre Domnul D-ḍeul vostru și faceți de pe acum ceea ce trebue să faceți etern în Ierusalimul ceresc.

VERSUL 2.

Că a întărit încuetorile porților tale, a bine-cuvêntat pre fiiĭ tĕĭ întru tine.

Cuvêntul ebreŭ precum și cel grec, însémnă *drugi* maĭ bine de cât *încuetori*, saŭ acele bucăți de lemn, ce se pun în urma porților pentru a le sprijini. In textul ebreŭ maĭ este *pre fiii născuți în mijlocul tĕŭ.*

Acest vers e potrivit Ierusalimuluĭ pământesc întărit de David s'aŭ restaurat de capiĭ Iudeilor la întórcerea din captivitate. Dar

n'ar fi de cât o umbră uşóră, saŭ un tras de ceea ce trebuìa să se întêmple în curgerea timpurilor ca Ierusalimul creştinilor, care este biserica şi de ceea ce era făgăduit în Ierusalimul etern tuturor drepţilor. Când Iis. Chr. vorbeşte de Biserică, el ḑice că porţile Iaduluĭ nu o vor sfărâma, adică va sta totdéuna, şi fiind-că acéstă Biserică este numită de acelaş Mântuitor, o casă ḑidită pe pétră, urméză că acéstă casă şi porţile sale vor fi întărite *cu drugĭ tarĭ*. Acésta se vede maĭ bine, dacă gândim la Ierusalimul ceresc, care este cetatea stătătóre, de a căruĭ ziduri şi porţĭ sunt de pietre preţióse după revelaţiunea ce s'aŭ făcut Apostoluluĭ Ión şi care ne învaţă în cuvinte figurate, că acéstă locuinţă sfântă are o trăinicie, pe care nu o póte strica timpul. Dacă Profetul n'are în vedere de cât Ierusalimul pământesc, psalmul sĕŭ spune puţin lucru, şi ne intereséză şi maĭ puţin, căcĭ umbra a trecut şi ne bucurăm de neadevĕr.

MEDITAŢIUNI

Acel ce crede tare, că este o viéţă viitóre trebue să ceară cu stăruinţă douĕ lucruri, de care vorbeşte aicĭ Profetul, întâiŭ că D-ḑeŭ să pue drugĭ puternicĭ la porţile sale, adică să păzéscă simţurile sale contra tuturor năvălirilor inimiculuĭ mântuireĭ; al doilea, ca să *bine-cuvênteze pre fiiĭ sĕĭ*, adică să'ĭ înveţe a cugeta la sfânta legea sa şi a face în tóte sfânta voinţa sa. Simţurile nóstre sunt *porţĭ* neîncetat lovite de inimicĭĭ mântuireĭ, de demonul, de lume, şi de iubirea pentru noĭ înşine. Dacă D-ḑeŭ nu păzeşte cetatea, ḑice aiurea Profetul nostru, în deşert ar priveghia ceĭ ce o păzesc; şi dacă nu pune straja ochilor noştri, limbeĭ, urechilor şi tuturor simţurilor nóstre; în deşert ne vom făli că privighem asupră-ne şi ne ţinem în nevinovăţie. Fiiĭ noştri sunt gândurile şi dorinţele nóstre. Puterea de a cugeta ni s'a dat pentru a cunóşte legea luĭ D-ḑeŭ, şi puterea de a voi, a fost pusă în noĭ, pentru a ne supune de bună-voe şi cu rĕsplată la buna plăcere a luĭ D-ḑeŭ; dar fără binecuvêntarea sa, fără *darul* sĕŭ prevenitor, nu putem nicĭ să pronunţăm numele Domnuluĭ Iisus, ḑice Apostolul, ne dă voinţa şi lucrarea. Ce vom face noĭ fără rugăciune prin care ne căştigăm darurile? De vom privi totdéuna la viéţa viitóre şi la slăbăciunea nóstră, vom fi ómenĭĭ rugăciuneĭ, şi Ierusalimul nostru va fi puternic păzit; el va fi binecuvêntat cu dărnăcie.

VERSUL 3

Cel ce pune hotarele tale pace, și cu grăsime de grîŭ te-a săturat.

Iată bine-faceri nouĕ cu care Domnul înzestrézĕ Ierusalimul și acesta este un motiv pentru el de a'l lăuda și al bine-cuvênta. *El a stabilit pacea în laturile sale*; saŭ precum ḑice textul și traducerile, el a făcut ca laturile sale, să fie în pace, ca să arăte o liniște generală și deplină, El hrănește pre locuitoriĭ sĕĭ cu pănea cea maĭ curată, cea maĭ alésă; saŭ, precum spune textul și traducerile, *cu grăsimea grâŭluĭ*, expresiune de care se servește adesea Scriptura, pentru care arată abondența și bunătatea producțiunelor pămêntuluĭ.

Acest vers se póte potrivi întru cât-va la Ierusalimul pămêntesc, dar norocul acesteĭ capitale și a Iudeiĭ în general fu prea puțin stabil, pentru ca Profetul să fi gândit numaĭ la ea. Biserica, figurată prin Ierusalim, era destinată a se bucura de o pace mult maĭ prețióse și de a se nutri de o păĭne mult maĭ alésă. Pacea adevĕraților credincioșĭ este cu totul sufletéscă și *întrece ori-ce sentiment.* Hrana care întreține și întreméză puterile este cuprinsă în cuvêntul luĭ D-ḑeŭ și în sfânta taină a corpuluĭ și a sângeluĭ luĭ Iis. Chr. Dacă se înalță încă maĭ sus și se vede în psalm Ierusalimul ceresc, pacea este eternă și viețuește din vederea de aprópe a ființei divine. Părinții bisericeĭ aŭ primit aceste tîlcuirĭ, tóte le-aŭ făcut vrednice de marele priviri ale Profetuluĭ.

MEDITAȚIUNI

Iis. Chr. ḑice apostolilor sĕĭ: *Vĕ las pace*, dar fiind-că eraŭ puțin luminați, și puteaŭ să înțelégă altfel natura acesteĭ păcĭ, adaugă îndată: *Vĕ daŭ pacea mea și nu a lumiĭ.* De aseminea când Apostolul dorește pace credincioșilor, el declară că acésta este pacea luĭ D-ḑeŭ, pacea luĭ Iis. Chr. Lumea se laudă că dă pace și pretinde că ea stă în a avea onorurĭ, bogățiĭ, plăcerĭ; el face ilusiune prin aceea la cea maĭ mare parte din ómenĭ; dar când aŭ intrat pe acéstă cale, eĭ cunosc în fine că ea nu duce de cât la neliniște și tulburare.

Numaĭ D-ḑeŭ dă adevĕrata pace; și Profetul ḑice că pacea de care se bucură Ierusalimul vine de la D-ḑeŭ. Acéstă pace este stabilită *în laturele* saŭ *în hotarele Ierusalimuluĭ*, pentru ca să ne facă a înțelege că în deșert se maĭ fălesc că aŭ pacea inimeĭ, dacă ea nu domnește în puterile ce atîrnă de dênsa. Cum va domni pacea în

inimă, dacă simțurele sunt tulburate de lucrurile din afară, dacă spiritul este stăpânit de maxime falșe, dacă mintea nu amintește de cât sbuciumările unei vieți cu totul lumești?

S'aŭ întrebat în ce stă pacea inimei și n'aŭ fost greŭ a respunde că ea stă în liniștea unei conștiințĭ supuse la voința lui D-deŭ și povățuită de principiele religiunei. Dar ce duce la acéstă liniște a conștiinței n'a fost așa ușor a spune. S'aŭ dis cu un profet că mijlocul de a ajunge la *pace* ar fi de a merge pe calea lui D-deŭ; și acéstă regulă este de un adevĕr care nu admite nicĭ o îndoială, însă este vorba încă de *a ști sà mérgă în calea lui D-deŭ.*

Dar îmĭ pare că Apostolul dice totul în acéstă învĕțătură ce o dă Colasenilor; *Pacea lui Iis. Chr. să domnéscă în inimile vóstre*, domnia presupune rĕsboiŭ și luptă. Dacă pacea lui Iis. Chr. biruește în noĭ inimicĭ carĭ tulbură sufletul nostru, este evident că conștiința nóstră va fi într'o liniște destul de deplin cât póte fi pre pământ. Este vĕdit de asemenea că acéstă liniște va întrece tótă mintea, cum dice încă acelaș apostol către Philipenĭ, și iacă explicația cu totul firéscă la ceea ce Iis. Chr. dise Apostolilor sĕĭ, chiar când îĭ trimetea să vestéscă pacea. Nu credețĭ că am venit să aduc pace pre pământ; n'am venit să aduc pace, ci sabie. El voia să dică că trebue a se lupta cineva ca să ajungă la pace, și că el a venit să învețe pre ómenĭ cum trebue să se lupte. Este adevĕrat că trebue a se lupta cu pacea, adecă cu o deplină încredere în Iis. Christos, care ține și care întărește pre servitorĭ sĕĭ; dar întru cât vrăjmașiĭ mântuireĭ nu sunt supușĭ, liniștea sufletuluĭ nu este deplină; nu gusta încă pe deplin pacea, care este maĭ presus de orĭ-ce minte. Cu cât câștigă cineva maĭ multe biruințĭ cu atât se apropie maĭ mult de acéstă pace desfătătóre. Iată tot ce se póte face în vieța acéstă, pentru a înainta către țintă; pacea esențială și neschimbată nu va fi de cât în Ierusalimul ceresc. Dar este de interes a ști calea care conduce acolo.

In resboiul contra inimicilor mântuireĭ; omul are trebuință de a fi întărit cu *nutrimentul* de care vorbește profetul: Cuvêntul divin, taina cea negrăită a Sf. Eucharistie; douĕ lucrurĭ asupra cărora s'ar putea face și aicĭ reflexiunile cele maĭ serióse și maĭ sfinte.

VERSUL 4.

Cel ce trimite cuvêntul sĕŭ pămêntuluĭ; de grab alérgă cuvêntul luĭ.

Profetul cânta în psalmul acesta, ceea ce a cântat în cel precedent; bine-faceri particulare date Ierusalimuluĭ, el trece la atributele generale ale luĭ D-ḑeŭ, la puterea și înțelepciunea sa, etc. In acest vers el laudă cuvêntul divin și grăbirea cu care se împărtășesc pre pămênt rînduelile ce le vestește.

Acest cuvênt, privește saŭ creațiunea lumiĭ, saŭ rînduiala Providinței, ce D-ḑeŭ observă în privirea tuturor ființelor, saŭ efectele particulare ale puterei sale, precum sunt descrise în versurile următóre. Sfinții Părinți înțeleg prin cuvêntul acesta, *cuvêntul întrupat,* saŭ predicarea evangelieĭ, și acest înțeles este adevĕrat, pentru că vorbește un Profet.

MEDITATIUNI

Nenorocirea nóstră este că nu cunóștem cuvêntul divin și lucrările sale de cât prin istoria sfintelor cărți, și maĭ nicĭ-o-dată prin propria nóstră experiență. Când acest cuvênt sfânt se comunică unuĭ suflet ascultător și gata a'l priimi, el săvêrșește lucrările pe care le arată Profetul și pe care Sf. Pavel le-aŭ expus maĭ pe larg; el se respândește cu iuțime, cuprinde tóte facultățile omuluĭ, pĕtrunde în cele maĭ din lăuntru, cercetéză tóte gândurile, tóte intențiunile, înlătură pe acele ce iubirea de sine le-aŭ împotrivit până atuncĭ iubireĭ luĭ D-ḑeŭ, întărește pre acele ce le-aŭ păstrat credința, aprinde pre acele ce d'abea începuse a se încălḑi. Da, frațiĭ meĭ, ḑicea Fer. Augustin, acéstă repejune ce Profetul recunóște în cuvêntul luĭ D-ḑeŭ, aprinde în noĭ focul dragosteĭ divine; suntem recĭ, pentru că suntem leneși, să ne sîrguim a primi acest cuvênt sfânt și inimile nóstre se vor aprinde.

Când citim istoria Sfinților, observăm că n'a trebuit de cât o mică parte din cuvêntul divin pentru a face ómenĭ nouĭ. Augustin citi aceste cuvinte ale Apostoluluĭ: (Rom. 13, 13) *Nu petreceți vieța vóstră în óspețe și în beții, nu întru curvie și întru fapte de rușine, nu întru price și în pizmă: Ci vĕ îmbrăcați în Domnul nostru Iis. Christos și plăcerea trupuluĭ să nu o faceți întru pofte.* Și din momentul acesta să și schimbă. De asemenea nu puține convertirĭ făcură

cuvintele: *Să nu aveți nici aur, nici argint; ce folosește omului de va dobândi lumea tótă și'și va perde sufletul sĕŭ.* Și ca să ne suim la începutul Creștinismuluĭ ce nu lucră asupra luĭ Saulu, inimicul luĭ Iis. Chr. aceste scurte cuvinte: *Saule, Saule, ce mĕ gonești?* Nicĭ o-dată nu se împlini maĭ întocmaĭ accea ce ne ḑice Profetul: D-ḑeŭ trimite cuvêntul sĕŭ, și el se respândește de grab.

VERSURILE 5, 6.

Al celuĭ ce dă zăpada sa ca lâna, al celuĭ ce presară negura ca cenușa. Al celuĭ ce pune gheața sa ca pânele. Împotriva feței geruluĭ luĭ, cine va suferi?

Profetul dă aicĭ exemplele atot puterii luĭ D-ḑeŭ. El dispune ca stăpân de zăpadă, brumă, de ghiață, de asprimea frigului. Ceĭ LXX și Vulgata pun *negură* în loc de brumă, dar trebue a înțelege *negura dĕsă* care produce *bruma*.

Pentru a ținea sémă de pronumele ce este unit cu *ghiața* și *frigul*, se pune când îĭ place, când el ordonă. Nu este alt mijloc de a complecta textul.

D-ḑeŭ nu trimite din cer bucățĭ de ghiață; dar el înghiață apele, și părțile acesteĭ ghețe, sunt așa de tarĭ ca pânea. Se vede că psalmistul alese aceste exemple, pentru că într'o țară așa de caldă ca acea în care scria, zăpada, ghiața și frigul cel mare eraŭ rarĭ, și făceaŭ poporul a se minuna întru cât-va.

MEDITAȚIUNI

Providința divină se arată în schimbările timpurilor; ea dă ómenilor iarna și vara, frigul și căldura. Zăpada ce cade îngrașă pământul, curăță aerul, întărește corpurile; o iarnă aspră la părere, este de regulă vestirea uneĭ verĭ priincióse și a unuĭ seceriș îmbelșugat. Țĕrile unde frigul este de nesuferit, sunt puțin locuite, dar nu incetéză de a produce plante folositóre și de a nutri animale prea folositóre societățiĭ. In mările Nordului se pescuesc peștiĭ ceĭ maĭ marĭ, și aceste animale marĭ alungă dinaintea lor pe altele micĭ, care vin pe laturele nóstre și sunt de mare folos.

Tóte țĕrile aŭ frumusețile și bogățiele lor. De la pĕcătul omuluĭ, pământul este maĭ puțin roditor, cerul este maĭ puțin bogat în bine-facerĭ; dar ceea ce rĕmâne, rodirea câm-

piilor, și fericita înrîurire din partea stelelor și a aerului ce ne înconjóră, spune tot-d'auna mărirea și bunătatea Creatorului.

VERSUL 7.

Trimite-va cuvêntul sĕŭ, și le va topi pre ele, suflarea duhului, și vor curge ape.

Când D-ḑeŭ ordonă, când suflarea sa se simţește pre pămênt, iarna cea maĭ aspră se îndulcește, negura se risipește, ghiaţa se topește și apele maĭ înainte închegate, reiaŭ cursul lor. Iată ceia ce dá Profetul, cu drept cuvênt, ca o dovadă simţitóre de a tot puterea divină.

MEDITAŢIUNI

Aicĭ este o figură frumósă de tot ce se petrece într'un pĕcătos atins de D-ḑeŭ și care se gătește a se 'ntórce în căile dreptăţiĭ. Pe cât timp vieţuia sub puterea pĕcatuluĭ, inima sa era ca de ghiaţă ; nicĭ o privire către D-ḑeŭ, nicĭ un sentiment de dragoste. Credinţa chiar părea că 'ncetézĕ în acest suflet nesimţitor la adevĕrurile religiuneĭ. In fine Părintele milostivirei *trimite cuvêntul sĕŭ* adecă, darul luĭ Iis. Christos, cuvêntul etern al Părinteluĭ, atinge acest pământ, unde nu este de cât *negură* (brume) ; ea se adună îndată, se risipește în presenţa sóreluĭ dreptăţiĭ, și st. Spirit scóte lacrămile căinţeĭ. Atunci tóte puterile acestuĭ om, așa de mult împetrite, devin ca niște izvóre, de unde es tóte sentimentele pocăinţeĭ. Se face o schimbare totală în lăuntrul sĕŭ, și lumea vede îndată, prin buna purtare de care se povăţuește în afară, că a pierdut unul din partisaniĭ sĕĭ, unul din apostoliĭ sĕĭ de rătăcire, unul din copiiĭ sĕĭ descandal și tulburare. Acéstă minune nu este maĭ puţin datorită a-tot puterniciеĭ luĭ D-ḑeŭ, de cât ordineĭ ce domnește în timpurile anuluĭ. Dacă Profetul a aruncat privirile sale asupra acestor minunĭ de îndurare, minunĭ așa de multiple de la venirea luĭ Mesia, cu drept vede în acéstă parte a psalmuluĭ sĕŭ, tótă Treimea sfântă aplicată a produce efecte așa de demne de ea.

VERSURILE 8, 9.

Cel ce vestește cuvêntul sĕŭ luĭ Iacov, îndreptările și judecățile sale luĭ Israil. N'a făcut așa la tot neamul, și judecățile sale nu le-aŭ arătat lor.

Profetul specifică rênduiala provedinții ce D-ḍeŭ a stabilit în privirea poporuluĭ sĕŭ. El l'a făcut păstrătorul cuvêntuluĭ sĕŭ, el i-a arĕtat o adunare de legĭ, voințele și hotărîrile sale, privilegiŭ care n'a fost acordate altor popóre. Ce motiv pentru a lăuda cu statornicie pre Domnul, pentru a înălța mila sa și bine-facerile sale! Acésta este tótă explicarea acestor douĕ versurĭ, unde traducerile se acordă perfect cu textul.

MEDITAȚIUNI

St. Chrisostom se silește fórte mult a dovedi aicĭ că tóte némurile pământuluĭ, aŭ priimit de la D-ḍeŭ cunoștința binelui și a rĕuluĭ: acésta este o adeverire, ḍice el, a celor ce s'a descoperit în Evangelie și în scrierile St. Pavel, despre judecata tuturor ómenilor înaintea tribunaluluĭ luĭ D-ḍeŭ. Acest raționament este drept, și sfântul învĕțător ia fórte bine gândirea Profetuluĭ, ḍicênd că el nu vorbește de cât de legea scrisă, pe care în adevĕr nu o cunoștea nicĭ un popor afară de Iudea. Era un motiv puternic pentru a îndatori pre Israil a mărturisi dragostea sa D-ḍeuluĭ părinților sĕĭ și pentru a stărui cu credințe în cultul sĕŭ.

Acéstă observațiune a Profetuluĭ este cu totul aplicabilă creștinilor, și maĭ cu sémă adevĕraților fiĭ aĭ Bisericeĭ. D-ḍeŭ a dat Evanghelia pentru tóte popórele; dar sunt încă multe care n'aŭ priimit-o; și printre acele a căror părinți aŭ fost luminați cu acéstă lumină, câțĭ aŭ schimbat-o saŭ aŭ întunecat-o răsvrătindu-se contra Bisericeĭ! *Lăudați pre cel Etern* toțĭ câțĭ vĕ bucurați de chemarea la adevĕrata credință!

PSALMUL CXLVIII

Acest psalm precum și ceĭ-l'alțĭ doĭ ce urméză, aŭ ca și cel precedent, *Alilluia* la început și la fine. Nimic maĭ potrivit, pentru că acești psalmĭ n'aŭ cuprins de cât laudele luĭ D-ḑeŭ. In cel d'întâiŭ profetul invită pre tóte făpturile a aduce laudele lor. Câți-va interpreți cred că el fu compus la întórcerea din captivitate, și judecă tot ast-fel și despre ceĭ-l'alțĭ doĭ, cu care se termină psaltirea. Nu vĕd aicĭ necesitatea acesteĭ aplicațiunĭ. Óre David n'a putut să închine acești treĭ psalmĭ mărireĭ luĭ D-ḑeŭ, așa ca acésta să fie ca o mărturisire publică și o arătare solemnă a sentimentelor ce'ĭ însufla acéstă mărire prea înaltă?

In acest psalm este un fel de gradație pogorîtóre: Profetul începe prin făpturile cele maĭ înalte, și trece succesiv la cele care sunt maĭ aprópe de noĭ. El îĭ chĭamă pre toțĭ a lăuda pre Domnul și a înălța sfânt numele sĕŭ.

VERSURILE 1, 2.

Lăudați pre Domnul din Ceruri, lăudați pre el întru cele înalte. Lăudați pre el toți îngerii luĭ, lăudați pre el tóte puterile luĭ.

Nimic nu arată maĭ bine entusiasmul Profetuluĭ, ca acest început. El cheamă în patru feluri deosebite, pre ființele cerești a lăuda pre Domnul; căcĭ aceste numirĭ, voĭ carĭĭ locuițĭ în cer, voĭ carĭĭ sunteți în părțile cele maĭ înalte, voĭ îngerĭĭ Domnuluĭ; voĭ puterile sale; saŭ, cum ḑice textul, *oștirea sa*, sunt expresiunĭ sinonime Nu trebue să ne 'nchipuim că profetul cheamă aceste spirite cerești a'și împlini o datorie, pe care ar fi lăsat-o vre-o dată, saŭ că ar putea-o lăsa. Ingerĭĭ n'aŭ altă servire în cer de cât aceea de a lăuda pre D-ḑeŭ, și de a îndeplini poruncile sale. Ingerul laudă totdéuna și demonul nu póte lăuda, ḑice fer. Ieronim. Ceea ce ḑice aicĭ psalmistul este expresiunea sentimentuluĭ de bucurie ce simte, gândind că sfinții îngerĭ se 'ndeletnicesc totdéuna a lăuda pre D-ḑeŭ și a împlini poruncile sale; el îĭ fericește și ia parte la mulțumirea lor. Ceĭ treĭ tinerĭ făcură tot ast-fel în mijlocul foculuĭ undeĭ aruncase Nabuchodonosor. Și Biserica repetă încă cu veselie aceste sfinte cântărĭ.

MEDITAȚIUNI

In acéstă îndemnare a profetuluĭ și în cele ce urméză este un fond de adevĕrurĭ prea marĭ. El scria unuĭ popor, care avea parte de cunoștința adevĕratuluĭ D-ḑeŭ, și care se lăuda că este singur pre pămênt al căruĭ cult fu scutit de înșelăciune și de superstițiune; dar se cuvinea aĭ aduce aminte că D-ḑeŭ era vrednic de laudele tuturor făpturelor, atât nevĕḑute, cât și vĕḑute. Trebuia, întru cât-va, să scótă pre acești Evreĭ din cercul lor și să presinte spiritului lor pre D-ḑeul luĭ Israil, ca stăpânitorul universuluĭ, și a face a se arăta la piciórele tronuluĭ sĕŭ, tóte ființele cu suflare, a începe prin cele maĭ înalte, care sunt îngerii și tóte spiritele prea fericite.

Prin acéstă îndemnare el învĕța pre toți ómenii, că D-ḑeŭ este mult maĭ presus de tóte socotințele ce locuitoriĭ pămêntuluĭ pot să 'și facă de el; ca și cum le-ar fi ḑis.: Cine sunteți voĭ, fiiĭ ómenilor, ca să cinstiți cu vrednicie pre cel, a căruĭ mărire prea înaltă este obiectul etern al laudelor și închinăciunilor unuĭ numĕr maĭ infinit de spirite curate? Acestea sunt slujitoriĭ sĕĭ, oștirile sale, unul singur din acești locuitorĭ aĭ ceruluĭ, are maĭ multă înțelepciune și putere de cât tóte puterile pămêntuluĭ; și toți împreună, nu sunt nimic în fața Impĕratuluĭ tuturor veacurilor, stăpânul lor și al vostru.

Acéstă unire a sufletuluĭ Profetuluĭ cu spiritele cerești, învață iarăși pre credincioșiĭ din tóte timpurile, ce semne trebue să aibă cultul cel adevĕrat. Spiritele curate se 'nchină celuĭ Prea Inalt, și acéstă închinare a spiritului și a inimeĭ este miezul adevĕrateĭ religiunĭ.

Făpturile scutite de orĭ-ce pată cad înaintea D ḑeuluĭ a tótă sfințenia; și nicĭ-o-dată nu va fi din numĕrul închinătorilor sĕĭ credincioșĭ, cel ce nu se păzește de stricăciunea véculuĭ, si nu se împotrivește la înclinațiunile corpuluĭ și a sângeluĭ.

Când Profetul cheamă pre sfinții locuitorĭ aĭ lumeĭ cerești, a lăuda și a bine-cuvênta pre Domnul, el presupunea de sigur că era auḑit de dênșiĭ, și că știaŭ că el voește să întrețină cu dênșiĭ relație sfântă, pentru mărirea stăpânuluĭ lor comun. Nu era cu aceste sublime inteligenți ca cu ființele neînsuflețite, la care se adresézĕ în urmă. Se va vedea în-

dată în ce înțeles trebue a lua chemarea ce le face. El vorbește aicĭ la niște spirite prea pĕtrunzĕtóre și înțelegĕtóre. Ceea ce le spunea despre mărirea luĭ D-ḑeŭ, înțelegeaŭ maĭ bine de cât cele maĭ marĭ geniĭ pămênteștĭ, și de aicĭ resultă, că îngeriĭ cariĭ înconjură tronul luĭ D-ḑeŭ, cunosc dorințele ómenilor, aud rugăciunile lor, pot să le presinte celuĭ Prea Inalt și să mijlocéscă pentru ceĭ ce se îndréptă la eĭ. Aicĭ e sîmburele adevĕrateĭ învĕțăturĭ a Bisericeĭ despre mijlocirea și cultul sfinților îngerĭ.

VERSURILE 3, 4.

Lăudați pre el Sórele și luna; lăudați pre el tóte stelele și lumina. Lăudați pre el cerurile cerurilor, și apă cea maĭ presus de ceruri, să laude numele Domnuluĭ.

Profetul se pogóră din locuința spiritelor cerești la sóre, la lună, la stele, la apele care sunt maĭ presus de ceruri, adică, maĭ presus de aerul ce ne înconjóră; și prin aceste ape el înțelege póte nouriĭ cariĭ sunt ca niște adunări de ape atârnate d'asupra aeruluĭ celuĭ maĭ de aprópe de noĭ. Mărturisesc că mulți interpreți înțeleg aicĭ, apele ce se cred puse maĭ presus de cer, astre și stele; dar, pe lângă că este greŭ a înțelege care sunt acele ape, nimic nu ne silește în vers a urma acéstă socotință. Profetul cheamă cerurile cele maĭ înalte a lăuda pre Domnul; și prin aceste ceruri, se pare că dă a înțelege, nu cerul în care locuesc îngeriĭ; despre el a vorbit la primul vers; dar cerul unde se învêrtesc stelele. Apoĭ, ceea ce adaogă de *Ceruri* pe d'asupra cărora sunt ape, póte fi luat fórte bine, pentru aerul ce ne înconjóră și unde sbóră pasĕrile. Aceste ceruri nu sunt numite *Cerurile cerurilor*, ci numaĭ *ceruri*. Dar, aerul se numește adese-orĭ așa, orĭ în scriptură, orĭ în vorbirea obicĭnuită. Și se vede bine că sunt ape maĭ presus de acest aer, pentru că nouriĭ, cariĭ nu sunt formați de cât din aburĭ apoșĭ, umblă prin aer și sunt atârnați maĭ presus de el. Sub numele de *stele* trebue a se înțelege atât stelele fixe, cât și planetele. Ebreul le numește *stelele lumineĭ*, ceea ce este tot una cu *stele luminóse*.

Traducerile nóstre ḑic: *stelele și lumina*. Diferența este fórte mică; s'ar putea chiar traduce *stelele și lumina lor*; ceea ce ar da maĭ bine expresiunea textuluĭ.

MEDITAȚIUNI

Sórele, luna, stelele, nouriĭ, aerul care ne înconjóră, cu un cuvênt, tot ceea-ce vedem pe d'asupra capetelor nóstre, și în general tóte ființele lipsite de inteligențe și de voe li-

beră, nu laudă pre D-ḍeŭ prin sine însuși; dar îl laudă, ḍice Fer. Augustin, prin gura acelor carĭ le privesc, Idolatriĭ carĭĭ cinsteaŭ stelele, schimbaŭ rînduiala în acéstă privire. Frumusețea, mărirea, regularitatea acestor corpurĭ luminóse, îĭ făcea să închee că eraŭ divinităților. Dar ce dovadă aveaŭ eĭ că aceste globurĭ în care nu descopereaŭ de cât materie și mișcare, să fie înzestrate cu inteligență? Cine le-aŭ spus lor că ele ar fi eterne? Că ele ar fi dat omuluĭ, animalelor la tótă suflarea, puterea de a fi și de a rĕmânea în viața lor? Cum într'o lume ca a nóstră unde tóte părțiie sunt legate împreună, s'ar putea admite cu dreptate o mulțime de zeĭ, a căror însușirĭ și lucrărĭ ar fi deosebite și adese-orĭ opuse între ele? Eĭ eraŭ datorĭ a alerga la un D-ḍeŭ cel d'întâiŭ făcĕtor și cârmuitor al tuturor celor-l-alțĭ; dar care era acel D-ḍeŭ și de unde avea el drepturile sale și puterea sa? Trebuia decĭ, să se înalțe la o singură ființă necesară, eternă, independentă, și nimic nu vestea aceste atribute în sóre, în lună și în stele, mult maĭ puțin încă, în tóte corpurile de sub lună și de pe pămêntul ce locuim. Cu un cuvênt, cultul stelelor și în general politeismul era o nebunie de care ceĭ maĭ înțelepțĭ dintre păgânĭ își bătea joc; dar cu tótă înțelepciunea lor, eĭ nu se înălțaŭ la D-ḍeŭ, Creatorul ceruluĭ, pămêntuluĭ și al tuturor lucrurilor. Numaĭ Ebreiĭ păstrară acéstă prețiósă învĕțătură; numaĭ eĭ găsiră în priveliștea ceruluĭ și a tuturor elementelor, îndemnurĭ pentru a lăuda pre făcĕtorul atâtor minunĭ; dovadă evidentă că fără revelațiune, ómeniĭ s'ar rătăci totdéuna; totul se unește spre a'ĭ amăgi; și mintea lor, sclavă simțirilor, stinge însăși lumina ce Creatorul 'ĭ-aŭ dat-o pentru a'l cunóște. Istoria lumiĭ nu procură asupra acestuĭ punct, de cât exemple vrednice de plîns.

VERSURILE 5, 6.

Că el a ḍis și s'aŭ făcut; el aŭ poruncit și s'aŭ zidit. Pusu-le-aŭ pre ele în veac și în vécul véculuĭ; poruncă a pus și nu va trece.

Cele întâiŭ cuvinte ale primuluĭ vers (el a ḍis și s'a făcut), nu sunt în textul ebreŭ. Se crede că ele aŭ fost luate de ceĭ LXX din psalmul 32, 9, unde se citesc în text și în traduceriĭ. Cred că ele aŭ dispărut din textul psalmuluĭ nostru, căcĭ, dacă David, ce se

presupune a fi autorul unuia și al altuia, voia să repeteze aceiași cugetare în psalmul sĕŭ 148, pentru ce n'ar fi repetate în întregul eĭ, cum este în psalmul 32? Orĭ-cum ar fi, înțelesul acestuĭ vers este fórte lămurit, Profetul spune pentru ce corpurile cerești trebue să dea laudă luĭ D-ḑeŭ; pentru că El le-aŭ făcut dintr'un cuvênt; că la vocea porunceĭ sale aŭ fost create. Ceea-ce adaogă, că aceste corpurĭ aŭ fost așeḑate *pentru totdéuna*, însémnă că nu sunt supuse la schimbările ce le încércă ómeniĭ, animalele, plantele, și în general tóte corpurile de sub lună. Aceĭ din cer trebue să dureze până la sfârșitul véculuĭ. *Poruncă s'a dat și nu se va revoca.* Scriptura povestește în adevĕr câte-va fapte extraordinare, cum: oprirea sóreluĭ sub Ezechía și sub Iosua, întunecimea întâmplată la mórtea luĭ Iis. Christos; dar aceste minunĭ așa de rarĭ, aŭ fost ca niște excepțiĭ de la regulă și n'aŭ servit de cât a o confirma. D-ḑeŭ, dând hotărârile sale nu-șĭ oprește nicĭ-o-dată dreptul de a abate lucrările care sunt în urmă: și în hotărârile sale chiar abaterile sunt cuprinse așa, că tótă schimbarea este afară de el și că voința sa este neschimbată. Este tot una, când lucréză minunea asupra corpurilor de sub lună; cu tóte că acestea nu sunt într'o stare stătătóre și statornică ca stelele, sunt numaĭ puțin supuse unor legĭ fixe și neschimbate, așa că, când observăm vre-o abatere de la legile sale, avem dreptul a crede că este o minune. Omul, de exemplu, este supus morțiĭ. Dacă se întâmplă ca vre-un mort să iasă din mormênt, este un eveniment unde a-tot puterea divină se abate de la legea generală, care este că, omul fiind mort, cadavrul sĕŭ rĕmâne fără lucrare și fără viață până la învierea cea de obște. Trebue a ḑice tot ast-fel de cele-l-alte fapte minunate.

MEDITAȚIUNI

D-ḑeŭ a voit să ne învețe în douĕ felurĭ prin privelișt̆ea acestuĭ univers. El a pus pe deasupra capetelor nóstre globurĭ fórte marĭ care sunt totdéuna în aceiașĭ stare, care păzesc totdéuna aceleașĭ legĭ în mișcările lor. El a pus împrejurul nostru făpturĭ de tot felul, animale, vegetale, minerale, care nasc, care se succed necontenit, însă după legile care nu se schimbă. Dar, înțelepciunea și puterea Creatoruluĭ se manifestă deopotrivă în tóte stările sale, așa de deosebite la părere. Stelele care fură la început, sunt și astăḑĭ; ele vor fi aceleașĭ până la sfârșitul véculuĭ și nu se vor schimba în cursul lor. Omul care fu la început, numaĭ este astăḑĭ; dar urmașiĭ sĕĭ trăiesc și vor fi până la sfârșitul a tóte. Iată legĭ fixe, unele aplicate la făpturĭ stabile, altele făcute pentru făpturile care se succed. De ambele părțĭ, asemenea provedință, înțelepciune, poruncă, statornicie și

neschimbare: prin urmare, îndemn necurmat pentru a lăuda și a bine-cuvênta pre autorul uneĭ iconomiĭ așa de minunate.

Știŭ că priveliștea acestuĭ univers și rîndueala ce domnește în el, nu este mijlocul cel maĭ scurt și cel maĭ eficace pentru a înălța pre ómenĭ la cunoștința și dragostea luĭ D-ḑeŭ: că acest *tot*, așa de plin de minunĭ și așa de bine regulat face în decomun, puțină impresiune asupra spiritelor care nu sunt de cât filosofĭ; că patimile inimeĭ aŭ atâta putere asupra spiritului, că'l silesc a scorni o mulțime de greutățĭ împotriva lucrăreĭ divine a creațiuneĭ, și împotriva mijlócelor ce Provedința întrebuințéză pentru a cârmui lumea. Dómne! miĭ prea cunoscut că fără ungerea darului luĭ Iis. Chr., Dovezile cele maĭ puternice despre existența ta, a atributelor și lucrărilor tale, nu rĕspândesc lumina de cât pentru câte-va momente și nu lasă în suflet aceste trăsurĭ pĕtrunḑétóre, care rănesc și care obligă a căuta liniștea și fericirea sa numaĭ în tine. Dar eŭ, mĕ pun în locul profetuluĭ tĕŭ, și vĕd cum un suflet credincios ca al sĕŭ, póte fi atins de acest cuvênt maĭ înalt de cât tótă eloquența omenéscă: Tu *aĭ ḑis și s'a făcut totul; tu aĭ ordonat și totul* s'a creat. Te vĕd dispunênd ca stăpân, nu numaĭ de materie după existența sa, dar chiar din nimicul în care era cufundată înainte de existența sa; ast-fel că din nimic tu aĭ făcut tóte lucrurile și făcêndu-le, le-aĭ dat o viéță și ființă cu totul deosebită, de viéța care este în tine. O minune! care luminézĕ spiritul meŭ și care'l uimește, care'l înalță și care'l țintuește, în adâncul ce mĕ unește cu tine, și nu'mĭ permite, a perde din vedere lucrurile mâinilor tale!

VERSURILE 7, 8, 9, 10.

Lăudați pre Domnul de pre pământ, balaurii și tóte adâncurile Focul, grindina, zăpada, ghiața, duhul cel de vifor, cele ce fac cuvêntul luĭ. Munții și tóte délurile, lemnele cele roditóre, și toți cedriĭ. Hiarele și tóte dobitócele cele ce se târăsc și pasĕrile cele zburătóre.

Profetul trece la pământul pe care locuim, și cheamă maĭ întêiŭ peste tot a lăuda pre Domnul. El numește apoĭ ființele deosebite care sunt în serviciul omuluĭ începênd cu acele ce sunt maĭ puțin vĕḑute, adică: peștiĭ ascunșĭ în fundul apelor: Acești

balaurĭ de care vorbesc traducerile sunt chițiĭ și toțĭ monștriĭ din mărĭ, peștiĭ fórte marĭ, carĭ populéză adâncul mărilor.

Vine la elementul foculuĭ și altele care ne sunt maĭ cunoscute, precum: grindina, zăpada, ghiața, vêrtejurile de vênt. In loc de *ghéță*, textul pune *vaporĭ*. Fer. Ieronim, traduce tot prin cuvêntul *ghéță* ca și ceĭ LXX și Vulgata.

Când Profetul ḑice, că meteoriĭ și elementele împlinesc porunc-ile luĭ D-ḑeŭ, el înțelege că D-ḑeŭ se servește de acești agenți, orĭ pentru a face bine ómenilor, orĭ pentru aĭ pedepsi.

La versul al 4-lea, traducerile ḑic, *șerpiĭ*, ceea-ce trebuie a înțelege de tóte reptilile, după forța cuvêntul ebreŭ și grec.

Dacă presupunem că prin munți și coline, Profetul înțelege nu numaĭ locurile înălțate dar și mineralele ce se află în sînul lor, nu va fi nicĭ o specie de făpturĭ de care să nu vorbéscă cel puțin în general, și pe care să nu cheme a lăuda pre Domnul. Cu aceste făpturi se întêmplă ca și cu corpurile cerești. Ele laudă pre D-ḑeŭ prin gura acelor ce le privesc și care le aplică la serviciul lor.

MEDITAȚIUNI

Noĭ suntem maĭ simțitorĭ la privelișțea mașinelor marĭ de cât a celor micĭ, mările ne ating maĭ mult, de cât fân-tânile; chițiĭ maĭ mult de cât vermiĭ pământuluĭ; tunetul, maĭ mult de cât zăpada; furtunile, maĭ mult de cât suflarea zefiruluĭ; munțiĭ ceĭ înalțĭ, maĭ mult de cât niște coline; cedriĭ, maĭ mult de cât buruenile; elefanțiĭ, maĭ mult de cât oile; vulturiĭ și struțiĭ, maĭ mult de cât ciocârlaniĭ și vrăbiile. Dar Creatorul, nu este maĭ puțin minunat în ceea ce ni se pare mic, de cât în ceea ce ne place a numi mare. Noĭ îl căutăm în insectă, ḑicea un autor, și el ne răpește în globurile cerești. Pentru că, ne trebue maĭ puțin studiŭ a observa mărirea și lucrarea sóreluĭ, de cât a descoperi organizațiunea uneĭ insecte micĭ. Dar în ochiĭ unuĭ obser-vator cu luare aminte, insecta cea maĭ mică dovedește cât și astrul cel maĭ strălucit, puterea și înțelepciunea Ființeĭ supreme. Impărțirea minunată a materieĭ în corpurile ce se vĕd numaĭ prin mijlocul microscopelor, este un fenomen *răpitor* pentru omul ce cugetă: la vederea acesteĭ minunĭ, el striga ca și la vederea firmamentuluĭ. Mare eștĭ Dómne și minunate sunt lucrurile tale! Planurile tale, sunt adâncĭ și nepătrunse!

Sfințiĭ Părinți și interprețiĭ observă, cu drept cuvênt, că Sf. Spirit a inspirat Profetuluĭ a spune cu deamănuntul

aceste obiecte felurite, din care unele pot să inspire gróza, saŭ să vatăme pre om, pentru ca să ne învețe că D-ḍeŭ este autorul binelui și al rĕului fisic; că se servește când îĭ place, de făpturile care ne înconjóră, pentru a arăta bunătatea sa saŭ mânia sa, că în fine sistemul celor douĕ principiĭ, unul bine-făcĕtor și altul izvorul tuturor relelor, este o nebunie și o necredință.

VERSURILE 11, 12.

Impărații pământului și tóte popórele, Domnii și toți judecătorii pământului. Tinerii și feciórele, bĕtrânii cu ceĭ maĭ tinerĭ, să laude numele Domnului, că s'aŭ înălțat numele luĭ al unuia.

Profetul vine în fine la ómenĭ, și'ĭ cuprinde pre toți în chemarea sa. El numește pre domnĭ, pre stăpânitorĭ, pre judecătorĭ, pre popóre în general pre tinerĭ și pre tinere, pre bătrânĭ și chiar pre copiĭ. Să laude toți, ḍice el, numele Domnuluĭ; căcĭ el este singur, a căruĭ nume este vrednic de a fi înălțat, saŭ a căruĭ nume este mare, înalt. In adevĕr, numele luĭ D-ḍeŭ este *Acel ce este* și care alt nume póte fi asemănat cu acest nume, care cuprinde viéța necesară și ființa tuturor perfecțiunilor?

MEDITAȚIUNI

Să luăm în privire persónele ce le chiamă profetul nostru a lăuda pre Domnul. Cea maĭ mare parte sunt de sigur, acele ce născocesc maĭ multe pretexte pentru a fi scutite de acéstă datorie; principiĭ și magistrațiĭ sunt în afacerĭ; tinerĭ trebue să lucreze pentru avere; fetele sunt în etatea de a participa la plăcerĭ și la deșertăciunele lumiĭ; bătrânĭ sunt coprinșĭ de slăbiciune; copiĭ sunt prea ușorĭ; popórele luate în total, pórtă jugul muncĭĭ, al atârnăreĭ și al nevoilor. Și se întêmplă așa, că maĭ nimene nu se maĭ gândește la unicul obiect, care ar trebui să'l intereseze, ma nimenea nu bine-cuvintéză pre D-ḍeŭ pentru provedința sa, nu'ĭ mulțumește pentru bine-facerile sale, nu aștéptă de la el ajutorurile mântuireĭ, nu îndeplinește scopul pentru care omul este pre pământ.

Profetul cu tóte acestea sprijinește chemarea sa, pe un îndemn care surpă tóte pretextele amăgitóre, că numaĭ Domnul pórtă un nume, care e vrednic a fi onorat și înălțat.

Apostolii aŭ gândit și aŭ vorbit ca Profetul, că numaĭ luĭ D-ḑeŭ, repetă eĭ adesea orĭ, se cuvine cinstea și mărirea în tóte seculele seculelor. Profetul și apostoliĭ aŭ recunoscut pre D-ḑeŭ și cea maĭ mare parte din ómenĭ nu'l cunosc. D-ḑeŭ este lumina, și cea maĭ mare parte din ómenĭ sunt în întunerec, și încă ce întunerec! Are tótă întunecimea nopțiĭ, și tótă nălucirea uneĭ ḑile 'nchipuite. Ómeniĭ nu vĕd de cât amăgirĭ, și se cred în sînul adevĕrului. Dómne sfânt! numele tĕŭ este totul de unde acum voesc să mĕ mistuĭ, pentru a uita tóte amăgirile lumeĭ și pentru a începe a cunóște adevĕrul. Pune-mĕ în nópte, în atingere cu tóte ființele ce mĕ înconjóră și nu voiŭ privi de cât frumusețea ta nespusă. Oh! câtă măreție și adevĕr este în acéstă gândire a Profetuluĭ tĕŭ; numaĭ tu aĭ un nume care este vrednic a fi înălțat! Adun tótă gloria, tótă strălucirea, tótă onórea, tóte laudele, tóte închinăciunile, tóte jertfele, tot ce se póte numi consfințire și devotament. Pun tóte acestea la piciórele tronuluĭ tĕŭ; tóte acstea 'țĭ sunt datorite, și nimic din tóte acestea nu este datorit la vre-o altă făptură, toțĭ îngeriĭ și toțĭ ómeniĭ nu sunt nimic în presența ta: saŭ maĭ bine nu încep a fi ceva; de cât când eĭ se uită înaintea ta pentru a nu gândi de cât la tine, și pentru a nu te înălța de cât pre tine.

VERSURILE 13, 14.

Mărturisirea luĭ pre pămênt și în cer, și va înălța cornul poporuluĭ sĕŭ. Cântare tuturor cuviosilor luĭ, fiilor luĭ Israil, poporuluĭ ce se apropie de dênsul.

Profetul specifică încă maĭ în deosebĭ, pre adevĕrațiĭ închinătorĭ aĭ luĭ D-ḑeŭ. Gloria celuĭ Prea Inalt întrece în adevĕr cerul și pământul. Cu tóte acestea, fiind că s'aŭ îngrijit de a face cinstit pre poporul sĕŭ, unindu-se cu cultul sĕŭ, nicĭ un alt popor nu este în stare și maĭ obligat a lăuda măririle sale de cât fiiĭ luĭ Israil, pentru că eĭ aŭ folosul de a fi aĭ sĕĭ și de a se apropia de altarul sĕŭ.

Uniĭ explică versul din urmă despre preoțĭ și Leviți, pentru că eĭ eraŭ cu deosebire consfințiți la cultul divin. Cu tóte că acéstă interpretațiune ar putea fi primită, nimic nu obligă a o prefera socotinței celor cariĭ nu vĕd aicĭ de cât pre poporul luĭ Israil în general; tótă națiunea acésta era devotată la serviciul luĭ D-ḑeŭ, avea drept la ceremoniile religiuneĭ, se apropia de altar, lua parte la sacrificiĭ; cu un cuvênt, era națiunea sântă.

La cel d'întâiŭ din aceste versurĭ, traduc: *Cu tóte acestea el*

a înălțat puterea poporului sĕŭ de și *că* nu este conjucțiunea legătóre, nicĭ în text nicĭ în traducerĭ. Dar ast-fel sensul este maĭ frumos și maĭ potrivit. Gloria luĭ D-ḑeŭ este maĭ presus de cer și de pămênt; cu tóte acestea, el s'a îngrijit a face cinste poporuluĭ sĕŭ, a'l distinge de tóte cele-l'alte. In limba sfântă, conjuncțiunea legătóre are adesea-orĭ înțeles de: *cu tóte acestea*. Ast-fel nu se póte ḑice că traducerea nóstră se depărtéză de text. Mulțĭ traduc: *Gloria luĭ D-ḑeŭ este în cer* și pe pămênt, pentru că el a înălțat puterea poporuluĭ sĕŭ. Acest înțeles nu este nicĭ contrar cu litera; dar nu se pare a da o ideie mare de gloria luĭ D-ḑeŭ ca cel d'întâiŭ. De sigur gloria luĭ D-ḑeŭ s'ar înălța în cer și pre pămênt, chiar când n'ar fi înălțat-o poporul luĭ Israil.

Alțiĭ înțeleg prin *Cornu populi sui*, pre Mesia care în adevĕr este numit ast-fel în câte-va părțĭ ale scripturiĭ, maĭ cu sémă în psalmul 131, și în cântarea luĭ Zaharia; mărturisesc că acesta ar fi cel maĭ bun înțeles ce s'ar putea da versuluĭ profetuluĭ nostru. Gloria luĭ D-ḑeŭ, este maĭ presus de cer și de pămênt, saŭ în tot cerul și în tot pămêntul, pentru că el a dat pre Mesia poporulnĭ sĕŭ; dar ar trebui a dovedi că acest sens este literal în acéstă parte, ceea ce nu'mĭ pare ușor.

MEDITAȚIUNI

D-ḑeŭ a înălțat pre poporul luĭ Israil, așteptând ca el să înalțe tóte popórele pămêntuluĭ prin predicarea Evangelieĭ, care dă învierea divină tuturor popórelor. Israil a voit să fie singurul popor privilegiat; el n'a primit pre Mesia, pentru că a vĕḑut că acest Mesia era pentru tóte popórele; și prin aceea Israil a devenit poporul urgisit. Creștiniĭ se apropie de D-ḑeŭ, saŭ maĭ bine, eĭ sunt *chemați* a se *apropia*; dar printre creștinĭ, câțĭ se depărtéză; pentru că nu cunosc prețul chemăriĭ lor. *Să se apropie de D-ḑeŭ, prin credință* ḑice Apostolul, și câțĭ nu aŭ credință, saŭ n'aŭ de cât o credință lâncedă și sterilă! *Apropiați-vĕ de D-ḑeŭ* ḑice Sf. Apostol Iacob, *și el se va apropia de voĭ*. A se apropia de D-ḑeŭ, presupune darul prevenitor. D-ḑeŭ îl oferă și câțĭ îl negligéză. Cine se apropie de D-ḑeŭ? omul rugăciuneĭ, omul care privește lumea, ca pre inimicul sĕŭ și inimicul luĭ D-ḑeŭ. Dar câțĭ sunt sclaviĭ lumiĭ, și câțĭ de puținĭ ómenĭ aĭ rugăciuneĭ!

PSALMUL CXLIX.

Acest psalm și cel următor sunt ca o urmare al celuĭ precedent. Profetul a învitat pre tóte creaturile a lăuda pre Domnul; el a ḑis un cuvênt de Israilteni; aicĭ și în psalmul următor, el insistă cu deosebire asupra acestuĭ popor; îl îndémnă a lăuda pre Domnul și aĭ mulțămi de binefacerile sale. Sunt multe sentimente asupra obiectuluĭ acestuĭ psalm; dar ceea ce se vede fără îndoială, este că profetul îndémnă viŭ, pre Credincioșĭ a lăuda pre Domnul, și înalță mult rĕsplătirile care vor fi prețul ḑeluluĭ lor.

VERSUL 1.

Cântați Domnuluĭ cântare nouĕ; lauda luĭ în biserica cuviosilor.

S'ar putea traduce; *laudele sale să răsune* în adunarea sfinților saŭ a credincioșilor; căcĭ în stilul scripturei, credincioșii sunt numiți *sfinți*, din causa profesiuneĭ ce fac de a tinde la sfințenie, saŭ pentru că cultul ce'l profesézĕ este sfânt.

Am spus de multe orĭ ce trebue a se înțelege prin *cântare nouĕ*. Orĭ-ce cântare excelentă sublimă, însoțită de tóte sentimentele inimeĭ.

MEDITAȚIUNI

Acel ce este atins de D-ḑeŭ, simte fórte bine, fără ca să'ĭ explice, ce este *cântare nouĕ*. Pe când era în răcélă, tot ce făcea pentru D-ḑeŭ, tot ce ḑicea luĭ D-ḑeŭ, tot ce citea de D-ḑeŭ, tot ce înțelegea de D-ḑeŭ, i se părea urît, întrebuințat, nepotrivit; trebuia, pentru al interesa de lucrurile religiuneĭ, saŭ să întrebuințeze, meșteșugul eloquenții, saŭ să strălucéscă înaintea luĭ pompa ceremonielor, saŭ să'ĭ spue fapte extraordinare. Apoĭ tóte acestea încetaŭ a'l afecta, și adese-orĭ chiar nu putéŭ să'l tragă din lâncezirea în care era îngropat sufletul sĕŭ. Nu este nimic așa de urîcios, așa de monoton ca exercițiile pietățiĭ, pentru acel ce nu maĭ are căldura spiritului. In totdéuna aceste sfinte practice sunt o greutate care 'l apasă, un fel de eternitate

care 'l turmentă, un verme care 'l róde, o insomnie care 'l agită; n'am termenĭ ca să explic starea de tristeță și de neliniște, în care se găsește omul desgustat de D-ḑeŭ, când este obligat de obiceiŭ, de exemplu altora, și din ordine superióre, a lua parte la exercițiile cultuluĭ divin.

Dar dacă 'l luminézĕ lumina daruluĭ, dacă o scântee a dragosteĭ divine, topește ghiața acesteĭ inimĭ, maĭ înainte nesimțitóre, devine, după expresiunea Apostoluluĭ, o nouĕ creatură în Iis. Chrîstos, tot ce era vechiŭ aŭ trecut, și tóte lucrurile sunt în el ca nouĕ; el se mirĕ că găsește atâta frumusețe în sfintele cărțĭ, atâta dulceață în rugăciune, atâta veselie în întreținerile pietățiĭ, atâta gust în contemplarea misterelor luĭ Iis. Chr. atâtea adevĕrurĭ sublime în religiune.

Este de observat că Iis. Christos și apostoliĭ sĕĭ vorbesc neîncetat de a *reînoi* totul. Testamentul este *noŭ*, porunca dragosteĭ *nouĕ*, paharul mântuireĭ *noŭ*, limba ce trebue să vorbéscă credincioșiĭ *nouĕ*, caracterul creștinuluĭ este omul *noŭ*, calea ce ne-aŭ deschis Iis. Chr. este *nouĕ*, cerul ce ni se destinézĕ este *noŭ*, Ierusalimul a cărui cetățenĭ suntem este *noŭ*, cântarea ce se cântă acolo este *nouĕ*. Tóte aceste *noutățĭ* nu se vor împlini de cât în viéța fericită; dar omul călduros și reînoit prin dar, începe din viéța acésta: el exclude din ḑi, în ḑi ceea ce este vechiŭ în interiorul sĕŭ; se desbracă de vechimea patimelor, ele îl oboséŭ chiar prin vechimea lor; eraŭ nișteĭ haine vechĭ a luĭ Adam, moștenire umilitóre a acestuĭ întâiŭ călcător de lege. Dragostea repară și împodobește acéstă locuință în totul degradată, ea face o locuință așa de nobilă, cât și plăcută, și triumful spiritului tĕŭ. O D-ḑeule! este că interiorul aceluĭ ce te iubește se reînoește cu atât maĭ mult, cu cât dragostea ta duréză maĭ de mult, tóte interesele lumiĭ, tóte plăcerile lumiĭ, se învechesc cu timpul, și în fine pier, pentru că aceste lucruri aŭ puțină durată.

VERSURILE 2, 3.

Veseléscă-se Israil de cel ce l'a făcut pre el și fiiĭ Sionuluĭ să se bucure de împĕratul lor. Să laude numele luĭ în horă, în timpene și în psaltire să-ĭ cânte luĭ.

Profetul desvoltă aicĭ învitarea versuluĭ precedent; el adreséză cuvêntul luĭ Israil, la fiiĭ Sionuluĭ, el voește ca ocupațiunea lor să

fie a celebra pre Domnul, care este creatorul și regele lor; ca să întrebuințeze, pentru a arăta vesilia lor, recunoștința și dragostea lor, concerte de muzică, sunetul tobelor și accentul chitareĭ. Unii cred că *Chorul* din versiunile nóstre însémă *danțurĭ*, și cuvêntul ebreŭ are în adevĕr acéstă însemnare; dar însémnă și concerte de musică, și maĭ mult un instrument, ce se crede a fi flautul.

La primul vers, ebreul ḑice: *Israil să se bucure de aceĭ ce l'aŭ făcut.* Acest plural designa espresiunea Genezii: *Se facem om după chipul și asemănarea nóstră.* Acelașĭ mod de vorbire de D-ḑeŭ la plural se găsește în Isaia și în Iob, și este o dovadă fórte bună de trinitate. Trebue a conveni că, cel puțin scriitoriĭ sacri, în cariĭ se găsesc aceste locurĭ, avură óre-care cunoștințe de acest mister, și nu a afirma, cum fac uniĭ interpreți, că fu necunoscut tuturor Iudeilor, fără excepțiune.

MEDITAȚIUNI

Primul titlu ce D-ḑeŭ are asupra rugăciunelor nóstre de laudă, este acel de Creator; și ómeniĭ gândesc prea puțin la acest bine-făcĕtor; eĭ viețuesc ca și cum ar fi existat totdéuna, s'aŭ ca și cum ar fi singurĭ autoriĭ ființeĭ lor. Maĭ niciodată, eĭ nu ḑic în liniștea patimilor, și în tăcerea iubireĭ de sine. De unde am venit? cine m'a făcut? pentru ce m'a făcut? și ce voĭ deveni după puțină stare ce am a face pre pământ? Aceste chestiunĭ bine aprofundate ar conduce pe fie-care om la religiunea adevĕratuluĭ D-ḑeŭ și la practica tuturor virtuților.

Trebue a mărturisi cu tóte acestea că, omul n'ar fi avut pentru ce să se bucure de creațiunea sa, dacă ar fi rĕmas în sclavia demonuluĭ, și sub tirania pĕcatuluĭ; dar este un rescumpĕrător, care este în acelaș timp și regele sĕŭ, pentru că el, a întemeiat împĕrăția păciĭ și a împĕcăreĭ. Acésta ne face fiĭ aĭ Sfântuluĭ Sion, figurat de acel al Iudeilor. Profetul a vĕḑut cu spiritul întemeierea acesteĭ împĕrățiĭ, și aŭ avut ocasiune de a invita pre credincioșiĭ din tóte timpurile la veselie; el voește ca ea să fie manifestată prin concerte de musică, prin sunetul instrumentelor celor maĭ melodióse. Nu, că ființa cultuluĭ adevĕrat consistă în aceste demonstrațiunĭ exterióre de veselie, niciĭ D-ḑeŭ, care este obiectul etern de închinăciune al îngerilor, cere numaĭ de la noĭ ceremoniĭ religióse; el cere maĭ presus de tóte omagiul inimeĭ, și profetul repetéză necontenit acéstă lecțiune. Dar fiind-că în sĕrbătorile lor, ómeniĭ nu neglijază

nimic din ceea ce póte plăcea acelor ce voesc să'l onoreḍe, spiritul luĭ D-ḍeŭ a voit să ne învețe, că zelul nostru trebue să strălucéscă încă cu maĭ multă grabă, când este vorba a celebra mărirele celuĭ prea Inalt. Principiŭ general; întru cât exteriorul religiuneĭ va subsista vor fi totdéuna în Biserică un numĕr de închinătorĭ în spirit și adevĕr; și dacă s'ar întêmpla vre-o-dată, ca toțĭ ómeniĭ să ḍică, că se mulțumesc a se închina cu spiritul și adevĕrul, fără nicĭ o demonstrațiune exterióră a Cultuluĭ, să fim siguri că nu vom maĭ avea atunci religiune.

VERSUL 4.

Că bine voește Domnul întru poporul sĕŭ, și va înălța pre ceĭ blânḍi întru mântuire.

Ecă motivele de veselie ce Profetul recomandă credincioșilor; că Domnul îĭ iubește ca pe poporul sĕŭ, și că are să'ĭ încununeze cu glorie, procurându-le mântuirea. Aceste expresiunĭ se verifică în óre-care privirĭ, când s'aŭ restabilit Iudeiĭ în patria lor, după captivitate. Dar când s'ar fi bucurat de cea maĭ mare liniște nu se póte încredința că Profetul ar fi însemnat cu atâta strălucire acest moment de glorie, dacă este permis a vorbi ast-fel.

Versurile următóre vorbesc de națiunĭ învinse, de regĭ pușĭ în fiare. Insușĭ succesele Macabeilor, nu fură așa de durabile ca să rĕspundă la tótă întinderea cuvintelor psalmistuluĭ. Pe când, dacă gândim la victoriile luĭ Mesia, la întinderea regatuluĭ sĕŭ, la gloria sfinților, la judecata ce vor face cu el la sfârșitul vécurilor, totul se explică fără greutate.

MEDITAȚIUNI

Cine sunt aceĭ ce se bucură de buna-voința Domnuluĭ și pre care'ĭ încununéḍă cu gloria mântuireĭ? Sunt ómeniĭ umiliți, blânḍi, pacificĭ; suflete care n'aŭ pretențiunĭ în lumea acésta, și a căror voință este totdéuna conformă cu acea a luĭ D-ḍeŭ.

Este în aceste douĕ bine-facerĭ ale Domnuluĭ și douĕ motive pentru a'l bine-cuvênta, a'l onora și a'ĭ mulțămi. Cel d'intâiŭ este că el prepară prin darul sĕŭ, inimile acelor pe cariĭ Profetul îĭ numește blânḍi, umiliți, și pacificĭ: al doilea este, că el bine-voește a revărsa asupra lor, raḍele gloriеĭ sale. Noĭ avem un exemplu ilustru în marele Apostol,

a căruĭ convertire este o dovadă strălucită de adevĕrul creștinismuluĭ. Era inima cea maĭ opusă Evangelieĭ, sufletul cel maĭ rebel adevĕrurilor, ce le învĕțase Iis. Christos pre pămênt. El era stropit de sângele St. Ștefan și căuta să verse pre al tuturor credincioșilor din Damasc. Ce îndărătnicie în acest caracter, studiul rĕŭ înțeles al legilor, îl făcea neîmpĕcat cu blândeța Evangelieĭ! El plécă ca un lup sfâșietor, voește să ducă pustiirea în turma blândă a luĭ Iis. Chr. Dar, o putere a haruluĭ! cu un cuvênt se schimbă acest înfricoșat vrăjmaș; și acest cuvênt nu este un fulger, ci o imputare plină de bunătate; *Saule, Saule,* pentru *ce mĕ persecuțĭ?* Sunt Iisus pre carele tu persecuțĭ în discipuliĭ meĭ. Acest cuvênd de *Iisus* îl aprinsese de mânie, când Ștefan 'l pronunțase; de sute de orĭ s'a jurat, că va stinge și memoria acestuĭ nume sfânt: dar de astă-dată, el n'are în inimă și în gură, de cât mărturisirea supunereĭ sale: *Ce voeștĭ să fac Dómne?* Pavel intră în societatea acelor pre care, Profetul îĭ numește ómenĭ *blânzĭ*, el se dă ministrilor luĭ Iis. Christos, unde 'șĭ înțelege tótă doctrina mântuireĭ: nu se ocupă de cât de post și rugăciune. Este deja apostol, și acéstă schimbare este așa de repede, așa de extraordinară, că tremură încă în presența luĭ Saul, pentru că nu se cunóște impresiunile profunde ce cuvêntul luĭ Iis. Chr. a făcut în inima sa.

Gloria luĭ Pavel convertit, este a doua minune a tot puterniceĭ luĭ D-ḑeŭ. Acest om devine vasul alegereĭ ce Iis. Chr. trimite să ducă numele sĕŭ împĕraților și popórelor. Viéța sa nu maĭ este de cât o țesătură de minunĭ, și cea maĭ mare parte este dragostea neměsurată de care sufletul sĕŭ arde pentru Iis. Chr.; este un cuptor unde se consumă tóte cele-l'alte inclinațiunĭ; numele luĭ Iis. Christos esă din gura sa și curge din pana sa, precum se înalță scânteile în aer pe timpul unuĭ foc, care sfâșie pădurile și câmpiele. Ce glorie, încă o dată, în cursul acestuĭ admirabil apostolat! Pavel este insultat și persecutat pretutindenea, dar el saltă de bucurie; este încărcat de lanțurĭ și se laudă; el finește cariera sa prin sabie, și tot pămêntul cinstește mormêntul sĕŭ.

VERSURILE 5, 6.

Lăudase-vor cuvioșii întru mărire, și se vor bucura întru așternuturile sale. Înălțările lui Dumnedeŭ în gâtlejul lor și săbii de amêndouĕ părțile ascuțite în mânele lor.

Profetul explică cu deamănuntul, care va fi fericirea amicilor luĭ D-dĕŭ; veselia lor va fi curată, pentru că va avea isvorul sĕŭ în gloria, cu care D-dĕŭ îĭ va încununa. Acéstă veselie nu'ĭ va părăsi; eĭ se vor bucura de ea până în locul repausuluĭ lor, adică, pe timpul când se vor îndulci de o pace îndelungată. Eĭ vor fi necontenit ocupațĭ cu îngrijirea de a mulțămi Domnuluĭ și vor încerca protecțiunea sa, așa că vor fi totdéuna gata a învinge prè inimicĭĭ lor. Eĭ vor fi iarăși tarĭ contra lor, ca și cum ar fi înarmațĭ de o sabie cu douĕ ascuțișurĭ.

Nu este cu putință a înțelege aceste versurĭ de starea Iudeilor, orĭ după captivitate, orĭ sub Machabeĭ. Nu știŭ dacă atuncĭ ar fi avut loc atâta veselie de care vorbește Profetul: eĭ se apĕrară contra inimicilor lor, avură chiar câte-va succese în aceste resbele; dar timpurile eraŭ totdéuna furtunóse, și nu era cu putință a ḑice de eĭ *că se bucura în așternuturile lor*. Ast-fel aceste versurĭ trebue a privi starea amicilor luĭ D-dĕŭ, orĭ în viața acésta, orĭ maĭ cu deosebire încă, în patria prea fericită. Pre pămĕnt eĭ se vor bucura totdéuna de veselia produsă de o conștiință bună. In tóte evenimentele, eĭ se țin uniți cu D-dĕŭ, care este centrul liniștel lor. Inima lor și limba lor, nu încetézĕ de a bine-cuvênta pre D-dĕŭ, orĭ-care ar fi de alt-fel revoluțiunile ómenilor; și eĭ aŭ totdéuna la dispositia lor sabia cuvêntuluĭ divin, care este una din bucățile principale ale armăturel spirituale atât de recomandată de Apostolul. In viața viitóre, aceste expresiunĭ se verifică încă maĭ bine, pentru că este starea pácel nestrămutate a veselieĭ, a cântăreĭ laudelor eterne, ce vor face *sfinții*, după cuvêntul luĭ Iisus Christos chiar, o judecată aspră contra impioșilor.

MEDITAȚIUNI

Aceste versurĭ ale profetuluĭ, nu convin la nimene maĭ bine, de cât apostolilor și ómenilor apostolicĭ. Cu tóte că împovoraților de ostenele și sătuĭ de necazurĭ, eĭ fură totdéuna în pace, totdéuna inima lor se bucură de veselia, care este partea favoriților Domnuluĭ. Eĭ nu eraŭ ocupațĭ de cât de îngrijirea de a mări pre D-dĕŭ și a lucra la mântuirea fraților lor; neîncetat aŭ fost înarmațĭ de sabie cu douĕ asascuțișurĭ; una pentru a distruge erorile spiritului, și alta pentru a desrădăcina patimile inimeĭ. Și aicĭ mĕ gândesc

la Sf. Apostol Paul; gloria sa se întinde în tóte părțile lumiĭ, pe atuncĭ cunoscute, dar fu o glorie unde numaĭ Iis. Chr. era motivul, obiectul și causa; cu mâna sa încărcată de lanțurĭ, servea credincioșilor saŭ pentru a le recomanda veselia spirituală, saŭ pentru a le imputa abusurile ce se furișaŭ printre eĭ. Când magistrațiĭ cetățiĭ Filipenilor, aŭ închis pre acest Apostol și pre Silas într'o temniță întunecósă, eĭ cântaŭ imnurĭ luĭ D-ḑeŭ, ca și cum ar fi fost în adunarea credincioșilor. Când vasul ce plutea spre Italia, era gata a se îneca, și matelotiĭ și călĕtoriĭ începură a se despera. Pavel îĭ îndemna să nădăjduiască și să împrospăteze puterile lor prin nutriment. El îĭ asigură că din douĕ sute șépte-ḑecĭ și șése persóne, ce era în corabie, nicĭ unul nu va peri, pentru că Domnul D-ḑeul sĕŭ, îl lăsase pentru rugăciunile sale. Când discipulĭĭ sĕĭ nu'l lăsaŭ să mérgă la Ierusalim, unde trebuia să se aștepte la tot felul de persecuțiunĭ din partea Iudeilor, el rĕspundea cu liniște, că este gata să'șĭ dea viéța pentru numele luĭ Iis. Christos și pentru progresul Evangelieĭ. Când el povestea ocările ce i le făcuse maĭ în tóte orașele, unde anunțase cuvêntul mântuireĭ, era cu o abondență de cuvinte, care însemna bucuria de care era pĕtruns suflelul sĕŭ. Apoĭ ce autoritate în acest om care se ḑicea, cel din urmă dintre Apostolĭ și care se credea nedemn chiar de a purta acest nume! Insinuațiunea și forța, blândețea și fermitatea, rugăciunile și amenințările, lacrămile și tonul poruncitor, totul era în mâna sa, ca o sabie cu douĕ tăișurĭ, de care vorbește profetul nostru. El era desprețuit de lume și avea numaĭ puțin puterea de a abate tótă *sumeția ce îndrăsnea a se înălța contra științeĭ luĭ D-ḑeŭ*. El era cel slab, restignit cu Iis. Christos, și virtutea luĭ Iis. Christos, era vie și eficace întru el; *el se făcea tuturor tóte*, și înfrâna tóte scandalurile; el unea bunătatea unuĭ părinte cu gravitatea unuĭ domn, și umilința unuĭ simplu credincios cu privigherea și zelul unuĭ apostol.

VERSURILE 7, 8.

Ca să facă izbândă întru némurĭ, mustrărĭ întru popóre. Ca să lege pre împĕrații lor cu obezĭ și pre slăviții lor cu cătușĭ de fier.

Iacă, după profetul nostru, cum sfinții se vor folosi de sabia cea cu două tăișurĭ. Eĭ vor reporta douĕ victorii așa de strălucite

și complecte, că însuși principiĭ și regiĭ vor fi puși în fiare. Aceste expresiuni sunt prea tari, și am dis deja, că nu se vede să fi fost verificate în privirea inimicilor luĭ Israil. Rabiniĭ însuși, aŭ creḑut că ele nu vor fi de cât sub stăpânirea luĭ Mesia, dar eĭ înțelegeaŭ de victoriĭ temporale, pentru că își figuraŭ pre Mesia ca un cuceritor, care ar supune prin arme pre tóte popórele pământuluĭ. Se vede care aŭ făcut erórea lor. Ar trebui, deci, să încheiem că dacă ácéstă profeție privește timpurile luĭ Mesia, este vorba aicĭ de victoriĭ spirituale, care le-aŭ făcut prin mijlocul sfinților, asupra popórelor, asupra principilor, asupra regilor; eĭ s'aŭ supus la legile sale, eĭ aŭ plecat capul sub jugul Evangelieĭ. Acéstă prediceré póte privi și la săvîrșirea generală, cum am observat maĭ sus. Folosul acesteĭ explicațiunĭ, este că ea răspunde la energia litereĭ luată în sensul spiritual. Dar este de psalmul acesta ca și de mulțĭ alțiĭ; interpreții pot să ia diferite părțĭ asupra obiectuluĭ care este tratat, și credincioșii găsesc în tóte marĭ instrucțiunĭ și motive puternice pentru a crește în cunoștința și dragostea luĭ D-ḑeŭ.

MEDITAȚIUNI

Fiind-că Apostolul asigură că cuvêntul luĭ D-ḑeŭ este viŭ, este eficace și maĭ pătrunḑétor de cât o sabie cu douĕ ascuțișurĭ, credincioșiĭ trebue să se servéscă de el, pentru diversele efecte ce le arată Profetul aicĭ. Este vorba de a răsbuna drepturile luĭ D-ḑeŭ, ocărît prin pĕcat, și a ținea pasiunile sub jugul dragosteĭ luĭ D-ḑeŭ. Tot pĕcătosul este obligat a se pocăi, și tot omul drept, este silit a privighea necontenit asupra înclinărilor sale; când cine-va are totdéuna present în spirit cuvêntul luĭ D-ḑeŭ, adică instrucțiunile luĭ Iis. Chr. și ale apostolilor sĕĭ, aceste douĕ obligațiunĭ nu se par grele. Totul consistă a gusta din acest cuvênt sfânt și acesta este fructul prețios al rugăciuneĭ, aicĭ se împlinește ceea ce adaogă apostolul: Cuvêntul luĭ D-ḑeŭ tae din suflet și spirit închieturĭ și măduvă; el amestecă gândurile cu intențiunile inimeĭ. Să nu fim surprinși, că sfinții ar fi îmbrățișat penitența cu atâta căldură, că ar fi avut putere asupra patimilor. Cuvêntul luĭ D-ḑeŭ, meditat în rugăciune le desfășură tótă rĕutatea pĕcatuluĭ; le făcea cunoscut, că pasiunile sunt tiraniĭ inimeĭ.

Acest cuvênt sfânt începe de ordinar prin a impune *lanțurĭ de fier*, adică după ideia Sf. Augustin, prin a inspira frica pedepselor eterne, și maĭ ales în ceĭ marĭ aĭ pământuluĭ lucréză ast-fel, pentru că eĭ se tem puțin de severitatea

legilor temporale. Eĭ nu se abțin de crimă pentru a evita rĕsbunarea ómenilor; să mândresc până și în rătăcirile lor, unde desimuléză atențatele; dar dacă cuvêntul luĭ D-ḑeŭ le represintă judecata luĭ Iis. Christos și urmările ce trebue să aibă contra celor reprobațĭ, eĭ tremură ca acel magistrat Roman, înaintea căruea Sf. Pavel vorbi despre *judecata viitóre.* Eĭ nu iubesc nicĭ dreptatea, adaogă Sf. Augustin, dar frica este totdéuna un frâŭ contra pasiunilor lor. Una din tăișurile sabieĭ lucréḑă asupra lor, dar acea a dragosteĭ, care este cea maĭ pătrunḑétóre, nu va întârḑia a exercita puterea sa, dacă distracțiunile lumiĭ nu distrug cele întâiŭ impresiunĭ ale fricеĭ. Felix nu se converti pentru că ḑise Apostoluluĭ: *Destul te voiŭ asculta altă dată.* Din contră, uniĭ din filosofiĭ Atenienĭ creḑură în Iis. Christos, pentru că cugetară asupra celor ce le anunțase Apostolul de judecata ce acest D-ḑeŭ-om, trebue să facă lumeĭ întregĭ.

VERSUL 9.

Ca să facă întru dênșiĭ judecată scrisă; mărirea acésta este tuturor cuviosilor luĭ.

Sensul acestuĭ vers depinde de ceea ce precede. Sfinții vor fi înarmațĭ de sabia cu două ascuțișe, pentru a căuta drepturile luĭ D-ḑeŭ, ca să facă cunoscut puterea sa supremă, și aceste lucruri sunt predise, ele sunt conținute în sfintele cărți. In adevĕr, orĭ-cum s'ar înțelege autoritatea ce vor avea sfinții, orĭ pentru a supune pre popóre la jugul Evangelieĭ, orĭ pentru a judeca cu Iis. Christos în timpul cel maĭ de apoĭ, sunt adeveriri, pe care le anunță divinele scripturĭ. Ce glorie pentru acești amicĭ aĭ luĭ D-ḑeŭ! Ea întrece tot ce lumea a putut să imagineze maĭ lingușitor, pentru a onora pre stăpânii și pre eroiĭ sĕĭ.

MEDITAȚIUNI

Sf. Apostol Pavel ḑicea Corintenilor: Nu știțĭ că sfinții vor judeca lumea, și că noĭ vom judeca chiar pre îngerĭ? El presupunea decĭ, acest adevĕr deja bine cunoscut, și se servea de acéstă cunoștință, pentru a întórce pre credincioșĭ de la încrederea ce mărturisea păgânilor, luându'ĭ de judecătorĭ aĭ proceselor lor. Era cunoscut, că sfinții vor judeca pre îngerĭ, nu aceĭ carĭ aŭ rĕmas supușĭ luĭ D-ḑeŭ, și carĭ vĕḑ neîncetat fața Părinteluĭ ceresc; aceste spirite prea

fericite sunt iarăşĭ din numĕrul sfinţilor, şi li se cuvine maĭ mult de cât ómenilor a lua parte la judecata ce va urma catastrofa lumiĭ.

Sunt îngerii rebelĭ, fiiĭ sataniĭ, de care ne lepădăm solemnel în botez, cariĭ vor fi judecaţi de sfinţi; adică; aleşiĭ luĭ D-ḑeŭ, vor fi marturĭ aĭ pedepsiĭ înfricoşate, ce se va pronunţa contra lor; eĭ vor aplauda cu tótă curtea ceréscă, rĕsplătirile ce cel Prea înalt va desfăşura contra acestor inimicĭ aĭ luĭ D-ḑeŭ, aĭ luĭ Iis. Chr. şi aĭ némuluĭ omenesc. Iată într'un sens fórte natural, puterile care vor fi puse în fiare, cu toţi blestemaţiĭ pre cariĭ îĭ vor fi tras în prăpastie.

Gloria sfinţilor ne este maĭ necunoscută pre pământ. Maĭ întâiŭ aceĭ ce vieţuesc printre noĭ, sunt aşa de îngrijiţi a se ascunde, că virtuţile lor nu le cunóştem; şi ómeniĭ sunt aşa de rĕĭ judecătorĭ în materie de sfinţenie, că taxéză adese-orĭ virtuţile cele maĭ curate de ipocrisie, de politică, de mândrie, de slăbiciune. Care fu nedreptatea lor în privirea luĭ Iis. Chr., chiar Sfântul Sfinţilor şi dreptul prin excelenţă! Uniĭ din aceştia, cariĭ sunt în glorie, excitéză admiraţiunea nóstră, şi sunt obiectul cultuluĭ nostru, dar este cea maĭ mică parte din aleşiĭ luĭ D-ḑeŭ, şi Profetul vorbind de sfinţi, ḑice că sunt toţi încoronaţi cu glorie, mulţimea lor este nenumĕrată, numaĭ în ḑiua arătăreĭ, acest popor imens se va manifesta ochilor noştri. Atuncĭ miĭ de virtuţi secrete, miĭ de fapte eroice, dar ascunse sub vĕlurile umilinţeĭ, se vor descoperi; vor strĕluci cu atât maĭ mult, cu cât vor fi strălucit maĭ puţin pre pământ. Dreptiĭ, ḑice autorul sacru al înţelepciuniĭ, vor strĕluci ca scânteile, care parcurg un loc plantat cu uscăturĭ. Eĭ vor judeca popórele; vor domina asupra naţiunilor, şi D-ḑeul lor, va guverna în etern.

PSALMUL CL

Acest psalm din urmă este conclusiunea celor douĭ precedenţi, pentru că este finitul Psalteriuluĭ întreg. Profetul nu vorbeşte aicĭ, de cât de laudele care sunt datorite luĭ D-ḑeŭ; şi se crede că el învită cu deosebire la acest sfânt

exerciţiŭ, pre miniştriĭ sanctuaruluĭ, pentru că cea maĭ mare parte din instrumentele de musică, de care se foloseaŭ atuncĭ în ceremoniele cultuluĭ divin, sunt numite aicĭ, şi funcţia preoţilor şi a leviţilor, era de a întrebuinţa aceste instrumente în adunările religiuneĭ. In capul şi la sfârşitul psalmuluĭ, se citeşte Aliluia (lăudaţĭ pre D-ḑeŭ); şi în fiecare din versurĭ, care sunt cincĭ la numĕr, tot acest cuvênt saŭ maĭ bine *Aliluia* este repetat de douĕ orĭ. Pentru a înţelege perfect acest psalm, ar trebui să cunóştem bine instrumentele de musică, pe care le numeşte profetul, şi acésta este cu neputinţă astă-ḑĭ; nu putem forma de cât presupunerĭ asupra acestuĭ punct.

VERSUL I.

Lăudaţĭ pre D-ḑeŭ întru sfinţiĭ luĭ, lăudaţĭ pre el întru tăria puterei luĭ.

Cea maĭ mare parte din interpreţi ḑic, că expresiunea *întru sfinţiĭ*, însĕmnă aicĭ *sanctuarul*, numit *sfintele* in vechiul şi în noul testament. Ceea ce face a crede pe uniĭ că nu este vorba aicĭ de cât de sanctuarul unde residea chivotul legiĭ; dar este mult maĭ adevĕrat că Profetul vorbeşte de cer, pentru că el se aplică singur adăogând: *lăudaţi-l în firmament saŭ în întinderea puterii luĭ.* Acest firmament, unde D-ḑeŭ manifestă puterea sa, este cerul, chiar după espresiunea Facereĭ. Nu urmézĕ de aicĭ că Profetul învită numaĭ pre îngerĭ a lăuda pre D-ḑeŭ. Căcĭ sensul póte fi: voĭ, ómenilor, miniştriĭ sanctuaruluĭ, lăudaţĭ pre Domnul, care guvernă în cer, care este în cer ca pe tronul sĕŭ, saŭ maĭ bine: Lăudaţi-l pentru că este stăpânul ceruluĭ, a acesteĭ regiunĭ nemĕsurate în comparaţie cu care pământul este o atomă.

Ebraiştiĭ cu luare aminte la tóte cuvintele, observă că Profetul, în titlul sĕŭ, Aliluia, învită maĭ întâiŭ a lăuda pre cel *Etern* saŭ Fiinţa prin escelenţă; apoĭ el voeşte să se laude sfinţenia sa, pe urmă puterea sa infinită, şi în al douilea vers, *tăria* sa, şi mărirea sa în tot felul de perfecţiunĭ. Versiunea nóstră se impacă cu acésta esplicaţie.

MEDITAŢIUNI

Se pare că profetul a voit să reunéscă în acest psalm din urmă, tóte titlurile care pot da omuluĭ o mare idee de D-ḑeŭ. In cel-l'alţĭ psalmĭ aĭ sĕĭ, el laudă pre cel Etern, dar

în nicĭ unul nu vorbește de întinderea saŭ de firmamentul puteriĭ sale. De-asupra capetelor nóstre, nu vedem nimic maĭ vast, de cât firmamentul saŭ cerul, la care noĭ raportăm, stelele nuoriĭ, aerul, meteoriĭ. Noĭ n'avem chiar nicĭ mĕsurĭ, nicĭ calcule, ca să apreciem acéstă imensă regiune; ea nu este infinită, dar noĭ nu 'ĭ cunóștem mărginile; și Scriptura, totdéuna admirabilă în expresiunile sale, se mulțumește de a ne ḑice că este *întins*. Puterea luĭ D-ḑeŭ este infinită, dar pentru a vorbi imaginațiuniĭ nóstre, Profetul aplică la acéstă putere, ideia ce avem de *întinderea* ceruluĭ. Orĭ în ce parte am merge, cerul ne acoperă, și tóte globurile cerești cu noĭ; tot asemenea este și cu puterea divină, cu acéstă diferență, că ea conține încă o mulțime de lumĭ posibile, și că ea póte nimici, cu un singur act al voinței sale, tot universul acesta cu tóte ființele care 'l umplu.

Acéstă putere este întinderea, nu în dimensiunĭ geometrice, nu în miniere adăogate unele lângă altele; este puterea esențială, puterea de unde derivă orĭ-care altă putere, *puterea* aceluĭ la care nu resistă nimic și care a scos din nimic, tot ceea-ce este. O, ce materie de laude! Ce silințe ne dă acest sfînt Profet! Toțĭ îngeriĭ și toțĭ ómenĭ reunițĭ pentru a adora acéstă putere nespusă, nu pot ajunge a cunóște ceea-ce este. Cântecele lor, omagiile lor, sunt maĭ puțin, de cât o schînteie comparată cu strălucirea sóreluĭ, maĭ puțin de cât o picătură de apă, pusă în paralel cu întinderea mărilor, maĭ puțin de cât un atom perdut în spaciul acestuĭ univers. O D-ḑeule: ce să facem, când spiritul și inima nóstră se îndréptă către alte obiecte și nu la admirația puterei tale? Noĭ suntem totdéuna în ea, și îndrăsnim a eși atât pre cât este în puterea nóstră, pentru a admira și a înălța puterile pămêntuluĭ! Da, D-ḑeul meŭ, în lumea acésta ele vor dispărea tóte din ochiĭ meĭ; de acum nu mĕ ocup de cât de a ta, ea întrece tóte admirațiunile mele; dar numaĭ pentru aceea mĕ lipesc de tine, negreșit, voiŭ să te privesc numaĭ pre tine.

VERSUL 2.

Lăudaţi pre el întru puterile lui, lăudaţi pre el dupre mulţimea măririi lui.

Cred că forţa, de care vorbeşte aicĭ Profetul, este puterea luĭ D-ḑeŭ în exerciţiŭ, puterea care înlătură piedicile, care sfărămă tótă puterea opusă, care abate pre ceĭ superbĭ, care amestecă cu ţărînă pre ceĭ rebelĭ. Este sigur, că aicĭ termenul de virtute nu înseamnă ca în alte părţi spiritele cereştĭ; ele sunt numite *armata Domnuluĭ*, şi în acest vers, textul se serveşte de un cuvênt, care însémnă propriŭ *tărie, vigóre*. El vorbeşte la plural, ca să facă a se înţelege că acéstă putere, cu tóte că fórte simplă, póte produce tóte efectele ce D-ḑeŭ voeşte şi orândueste dupre înţelepciunea sa. El zugrăveşte apoĭ, mărirea acesteĭ fiinţi supreme, ca şi cum ea ar fi compusă dintr'o mulţime de măriri, pentru a ne învĕţa că este mare în tóte atributele sale şi în tóte operile sale. S'ar putea traduce ast-fel: *După plinirea măririi luĭ.*

Acest Profet nu pretinde ca noĭ să putem egala prin laudele nóstre *mărirea* luĭ D-ḑeŭ, el ne propune numaĭ acéstă *mărire* ca obiectul laudelor nóstre, ca şi cum ar ḑice: D-ḑeŭ este în finit mare, şi pentru că este aşa, daĭ tributul laudelor sale.

MEDITAŢIUNI

D-ḑeŭ din tótă eternitatea, este puternic a tóte: dar din tótă eternitatea n'a exercitat acéstă putere afară din el; el a exercitat'o creând lumea; şi o exercitéză încă, conservându-o, guvernându-o, şi conducându-o la termenul ce ş'aŭ propus. Acéstă putere neînvinsă este rĕspândită pretutindenĭ şi susţine tóte.

Puterea luĭ D-ḑeŭ este totdéuna aceiaşĭ, dar prea variată în lucrările sale. Acum ea se manifestă prin frică, ca în rănile cu care fu lovit Faraon; acum ea lucréză minunĭ de milostivire, ca în convertirea Sf. Paul, Augustin şi alţiĭ. Câtă putere în fenomenele naturelĭ, în cutremurile de pământ, în Vulcanĭ, în tunete, în tempestele, care turbură mările, câtă putere în reproducerea animalelor, plantelor, vegetalelor, în ordinea constantă a anotimpurilor, în regularitatea mişcărilor cereştĭ, în feconditatea ne secată a pământuluĭ. Dar lucrările haruluĭ sunt minunĭ de o ordine mult maĭ superióră. Apostolul ḑicea: Noĭ predicăm pre Iis. Christos restignit, care este puterea luĭ D-ḑeŭ. Iacă ce nu putem noĭ lăuda în deajuns, şi dacă Profetul a vĕḑut cu spiritul

acest cap de operă a puterei divine, el a trebuit să simță neputernicia sa și a nóstră; dar este frumos a ḑice pre Golgota, precum îngerii repeta neîncetat pe lângă tronul lui D-ḑeŭ. Este demn de mielul care a fost dat morții de a primi puterea, divinitatea, forța, onórea, gloria și bine-cuvêntarea.

Când profetul ne învită a înălța mărirea lui D-ḑeŭ, este ca și cum ne-ar ḑice; *Uitați* ceea-ce voi stimați și numiți mărire. Nu este de cât o mărire, care este a Ființei supreme. Acéstă mărire nu este nimic alt-ceva, de cât înfinitatea sa; ea face că tóte cele-l'alte atribute ale sale sunt mari pentru că ea face să fie infinite, tot ea nu se comunică nici la o altă ființă, afară de D-ḑeŭ. Sfinții fură câte odată luminați de o rază a înțelepciunei divine, câte odată ei fură depositarii urmelor puterii sale; câte odată ei loviră cu lovituri de justiție; câte odată fură instrumentele bunătății și a măririi sale; dar ei nu luară parte nici-o-dată la mărirea sa, pentru că infinitatea nu se póte comunica. Creaturile aŭ óre-care inteligență, óre-care putere, ce-va dreptate, ce-va bunătate; și când D-ḑeŭ întărește, înalță, întinde în ele principiile acestor virtuți, este adevĕrat, cu reservele și modificațiunile convenabile, că ele sunt învestite cu înțelepciune, cu putere, cu dreptate, cu bunătatea lui D-ḑeŭ; dar nu putem ḑice nici-odată, că aceste atribute le sunt comunicate în mărirea lor, adică în infinitatea lor. Cel mai mare dintre îngeri nu este mare, putem imagina de la mai perfect la infinit. Acest univers nu este mare, D-ḑeŭ póte crea altele mai vaste, mai împodobite, mai durabile: și când acestea ar exista, D-ḑeŭ ar vedea o mulțime, altele, care le-ar întrece în întindere și în frumusețe.

Dar D-ḑeŭ fiind infinit, écă adevĕrata și unica mărire pentru că nu póte să fie nimic mai mare de cât infinitul. De aceea și profetul nostru numai de D-ḑeŭ ḑice, că este mare, și că merită tot felul de laude: și apostolul voind să caracterize pre D-ḑeul ce 'l cinstim, îl numește *D-ḑeŭ mare*; Și dacă îngerul Gabriel ḑice că Iis. va fi *mare*, adaugă îndată *că va fi fiul celui Prea Inalt*, adecă D-ḑeŭ și om tot odată, pentru a ne face să înțelegem, că dacă, n'ar fi D-ḑeŭ, n'ar fi *mare*, în tótă rigórea și după tótă întinderea acestei expresiuni. S'a ḑis de Sf. Ion Botezătorul, *că va fi mare înaintea Domnului*, dar Iis. Chr. explică

acésta, că nimenea printre fiiĭ ómenilor nu fu maĭ mare ca Ión Botezătorul; ast-fel mărirea acestuĭ sfânt înainte mergător, nu era decât în comparaţie cu a ómenilor. Numaĭ D-ḑeŭ este dar *mare*, pentru că, numaĭ El este infinit. Acéstă reflexiune ar trebui să ne ocupe neîncetat, să ne reţie în sentimentul înjosireĭ nóstre, şi să ne înveţe a nu admira decât, aceea ce tinde a ne face cunoscut mărirea luĭ D-ḑeŭ.

VERSURILE 3, 4, 5.

Lăudaţi pre el în glas de trâmbiţă, lăudaţi pre el în psaltire şi în alăută. Lăudaţi pre el în timpine şi în horă lăudaţi pre el în strune şi 'n organe. Lăudaţi pre el în chimvale résunătóre, lăudaţi pre el în chimvale de strigare, tótă suflarea să laude pre Domnul.

Profetul anunţă aicĭ nouă instrumente de musică, cu care el invită pre credincioşĭ, saŭ maĭ bine, pre preoţĭ şi leviţĭ, a lăuda pre Domnul.

Aceste instrumente ne sunt puţin cunoscute astă-ḑĭ, şi nu trebue a se aştepta în acéstă parte la o traducere, care să nu lase nimic de dorit. Se vede numaĭ că principalele instrumente de suflare şi córde sunt numite în aceste versurĭ. Multe dintre ele trebue să fi avut acelaşĭ sunet ca ale nóstre; cum trompeta, flautul, cymbalele, tamburul, harpa etc. Cât despre orgă, era o maşină compusă din flaute, dar pare că n'a fost aşa de complicată, cum este acum. Din tóte instrumentele nóstre de musică este cel maĭ singular prin asemănarea tuburilor şi prin efectul ce produce.

Profetul fineşte prin aceste cuvinte: *Tótă suflarea să laude pre Domnul*, şi interpreţiĭ s'aŭ împărţit asupra sensuluĭ acesteĭ invitărĭ. Uniĭ aŭ creḑut că este tot *instrumentul de suflare*; alţiĭ aŭ ḑis că era vorba de îngerĭ: Mulţĭ aŭ creḑut că psalmistul ar fi avut în vedere afecţiunile sufletuluĭ, sentimentele inimeĭ. In fine cea maĭ mare parte a îmbrăţişat opinia cea maĭ întinsă, şi acésta reprezintă şi traducerea nóstră, că *Tot ce respiră să laude pre Domnul.*

MEDITAŢIUNI

Finele acestuĭ vers, coprinde pre scurt tot fructul ce se póte scóte din aceştĭ una sută cinciḑecĭ de psalmĭ. Tot ceea ce respiră să laude pre Domnul, spiritul acesteĭ cărţĭ divine, întitulată, cu drept cuvênt, de ebreĭ *cartea laudelor*. Nu este nicĭ-o fiinţă în natură, care să nu fie învitată în

colecțiunea acestor sfinte cântărĭ, a înălța numele Domnuluĭ. Noĭ învĕțăm că în tóte stările, în tóte situațiunile, în tot cursul vieței nostre, ocupația nóstră principală, trebue să fie, de a bine-cuvênta pre cel prea Inalt, de a cinsti ființa sa supremă, a recunósțe bine-facerile sale, a cere în ajutor mila sa. Creaturile neînsuflețite saŭ fără de rațiune, trebue chiar să ne secundeze în acest sfânt exercițiŭ. Nu că ele ar putea adresa direct cererĭ către D-ḑeŭ: el nu le-a creat pentru acésta; dar omul, de la care depind, trebue să tragă din serviciile lor, din tăria lor, din fecunditatea lor, din diversele lor proprietățĭ, din motivele totdéuna presente și totdéuna renăscênde, pentru a se înălța la autorul tuturor minunilor acestora. Tot ce respiră să laude pre Domnul și totul va fi în ordine; și omul, care va presenta Domnuluĭ acest concert de laude, va găsi mângâerea sa în timp și fericirea sa în eternitate. *Amin!*

Sfârșit și luĭ Dumneḑeŭ laudă.

NOTA. — In Sinopsa luĭ Atanasie se maĭ află și un mic psalm. de bună sémă apocrif, cu următorul titlu. Acest psalm de osebĭ este scris de David, și afară de numĕrul celor 150 de psalmĭ, când singur s'a bătut cu Goliat; și în biserică nu se citește, ci numaĭ de osebĭ.

1) Mic eram între frațiĭ meĭ și maĭ tĕnăr în casa tatăluĭ meŭ, păscut-am oile tatăluĭ meŭ.

2) Mănele mele aŭ făcut organul și degetele mele aŭ alcătuit psaltirea.

3) Și cine va vesti Domnuluĭ meŭ. Insușĭ Domnul, însușĭ va audi.

4) Insușĭ a trimis pre Îngerul sĕŭ și m'a luat de la oile tatăluĭ meŭ; și m'a uns cu untul de lemn al ungerĭĭ sale.

5) Frațiĭ mei buniĭ și marĭ și n'a bine-voit întru dênșiĭ Domnul.

6) Eșit-am întru întimpinarea celuĭ de alt neam și m'a blestemat întru idoliĭ sĕĭ.

7) Iar eŭ smulgênd sabia de la dênsul, ĭ-am tăiat capul luĭ; și am rădicat ocara dintre fiiĭ luĭ Israil.

BIBLIOTECA
FINE
UNIVERSI
-IAȘI-

TIPOGRAFIA «GUTENBERG», JOSEPH GÖBL, STRADA DÓMNEI, 20.—BUCURESCI.

BCU IASI/CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

BCU IASI/CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

1980
1986
BCU IASI/CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

LEGATO
BIBLIOTECA UNIV
IAŞI
7 NOEM.
BCU IASI/CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY